

BORBE U SLOVENIJI 1944. GODINE

— 16. APRIL - 31. MAJ —

DOKUMENTA

JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

BR. 1

**ZAPOVEST ŠTABA 31. DIVIZIJE 9. KORPUSA NOVJ OD 16.
APRILA 1944. ŠTABOVIMA BRIGADA ZA NAPAD NA ŽELE-
ZNICKU PRUGU LJUBLJANA — TRST¹**

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Na položaju 16. IV 1944. g.
Br. 614

Z A P O V E S T
Sekcija Vrhnika 1 : 100.000 i
italijansko izdanje, sekcija Postojna 1 : 50.000

I

Prema podacima naše obaveštajne službe na ovom sektoru nalaze se sledeća neprijateljska uporišta:

Postojna: 860 ljudi, među kojima 400 Nemaca, 200 Mongola i 260 domobranaca. Nemci su smešteni u kasarni »Duca d'Aosta«, Mongoli u vili »Jurca« i bivšoj kući Buga, a domobraneci u »Časa Balilla«, »Časa del Fascio«, u bivšoj žandarmerijskoj kasarni i u zgradi suda.

Naoružanje: 4 haubice 65 mm, dva laka protivtenkovska topa. Ostalo naoružanje su teški i laki italijanski mitraljezi.

Straže: kod »Štefina« (1 km od Postojne prema Trstu) na raskršću puta Trst — Rijeka nalazi se 5 Nemaca i 5 domobranaca. Kod električne centrale i kod vojne bolnice, blizu špilje, ima 35 Mongola, 15 Nemaca i 10 domobranaca. U poslednje vreme k nama su dezertirala 22 domobranca. Posada ima i 25 teretnih automobila.

Ravberkomanda: 20 Nemaca, smeštenih u barakama.

Prestranek: 450 Nemaca; naoružanje: 4 laka topa.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu Instituta za zgodovino delavskega gibanja (dalje: IZDG) u Ljubljani, f. 276 b/I.

St. Peter: na stanici 50 Nemaca i 10 domobranaca.

Logatec: posada od 65 ljudi.

Planina: u zamku »Hausberg« nalazi se 35 Nemaca sa jednim bacačem i 5 mitraljeza.

Rakek: posada od 35 Nemaca koji obezbeđuju železničke transporte.

Sežana na Krasu: 250 vojnika raznih nacionalnosti.

Storje: 210 Nemaca, naoružanih lakim oružjem.

Pruga je od Rakeka do Košane obezbeđena na sledećim mestima:

Stanica Rakek: patrole se kreću do mosta. U stražari kod Škrbca nalazi se 15 domobranaca koji kontrolišu prugu samo danju, 1 km od uporišta. Posada na Ravberkomandi patrolira prugom 1 km u pravcu Rakeka, do stražare, gde se nalazi signal. Posada u Postojni patrolira prugom prema Ravberkomandi i do mosta kod Matenje Vasi. Posada u Prestranku patrolira prugom do mosta kod Matenje Vasi i do Selca. Posada u Selcima patrolira prugom do Petelinja. Posada u St. Petru prugom prema Petelinjama i Košani.

Patrole se kreću prugom svaka dva časa, ali neredovno i u jačini od 6—8 ljudi.

II

Nemačka vojska, kojoj Crvena armija zadaje osetne udarce, očajnički nastoji da obezbedi saobraćajne arterije na našoj teritoriji. Najvažnije komunikacije za njih su pruga i put Trst — Ljubljana. Zadaci jedinica naše divizije jesu:

1. — Da napadnu i ruše prugu na sektoru Rakek — St. Peter — Divača.

2. — Da likvidiraju domobransko uporište kod Škrbca (stražara između Rakeka i Postojne).

3. — Da prokopaju put Postojna — Razdrto — Trst i Razdrto — Vipava te miniraju most preko Pivke između Postojne i Hrašča.

4. — Da tuku i unište neprijateljske kolone tako što će na važnim mestima postavljati zasede.

5. — Da na sektoru Pivke izvrše mobilizaciju i prikupljaju oružje.

Za izvršenje tih zadataka

n a r e đ u j e m o :

III

1. — *III SNOUB »Ivan Gradnik«:* napada i ruši prugu Rakek — Postojna, likvidira domobransko uporište kod Škrbca i blokira neprijateljsko uporište kod Ravberkomande u pravcu

Postojne. Posle izvršene akcije vrši mobilizaciju i 26. aprila o.g. vraća se u sastav divizije.

2. — *VII SNOUB »Franc Prešem«*: napada i ruši železničku prugu Postojna — Št. Peter — Košana, minira železnički vodovod između Stare Vasi i Zaloga, vrši mobilizaciju u selima duž pruge.

3. — *XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«*: postavlja zasede na putu Razdrto — Senožeče i na putu Razdrto — Vipava, a istovremeno prokopava oba puta i minira most preko Pivke. Za rušenje mosta biće joj pridat minerski vod i minerska desetina štaba divizije. U zasedama ostaje dok ne bude povučena.

4. — *Dolomitski odred*: blokira Planinu da spreči eventualnu intervenciju iz pravca Planine i istovremeno vrši mobilizaciju u selima Planina i Kačja Vas. Na pogodnom mestu između Planine i Postojne neka danju postavi zasedu, koja mora da ostane do 20 časova uveče. Nakon odlaska naše divizije sa sektora Podkraj-Hrušica ostaje na određenom mu području i dalje operiše samostalno.

5. — *Pivski bataljon JPO*: ruši železničku prugu na sektoru Košana — Divača i likvidira neprijateljsku stražu kod tunela.

IV

Akcija počinje 19. aprila o.g. u 22 časa.²

Jedinice XXX divizije rušiče prugu između Logateca i Rakeka i obezbeđivati sektor Podkraj — Hrušica i Idrija — Col. VII korpus NOV i POJ iste noći napašće uporišta.³

Pokreti brigada izvršiče se na sledeći način: III UB »Ivan Gradnik« kreće sa svog položaja 16. aprila u 3 sata posle podne i prelazi do položaja kod Studenog, odakle nastavlja put preko pruge na Javornik, gde ostaje do početka akcije. VII SNOUB »Franc Prešem« i XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« vrše pokret 17. aprila u 3 časa posle podne na sektor Šmihel — Bukovje. Noću uoči 19. aprila o.g. VII SNOUB »Franc Prešem« prelazi na sektor Sajeveče, polazne tačke za odlazak na prugu. Posle akcije vraća se noću 20/21. aprila na sektor Šmihel.

V

Divizijsko previjalište nalaziće se kod štaba divizije, ali brigade neka ipak odrede svoja previjališta, a ova neka po mogućnosti svoje ranjenike šalju preko poznatih javki dalje u bolnicu.

² Vidi dok. br. 38 i 79.

³ Odnosi se na napad na Ribnicu (vidi dok. br. 6).

Taktičko izvođenje operacija

A. — Prugu treba rušiti miniranjem šina u sredini, a mine ćete dobiti od Štaba divizije. Nastojati da se sruši neki železnički most. Treba uništiti i sve signalne uređaje a stražarnice uz prugu zapalite. Na pruzi Št. Peter — Postojna, gde saobraćaju električne lokomotive, treba porušiti električne stubove.

B. — Treba napasti neku železničku stanicu na kojoj će manje grupe uništiti skretnice, vagoni, lokomotive itd.

C. — III SNOUB »Ivan Gradnik« i VII SNOUB »Franc Prešern« neka odaberu neki most ili nasip na pruzi i dignu ga u vazduh.

D. — XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« mora prokopati puteve bar u dužini od 10—20 metara i to na mestima gde se prokopani deo ne može obići.

Tačnija uputstva dobiće štabovi brigada usmeno.

VII

Uoči 18. aprila Štab divizije nalaziće se u Šmihelu, od 18. do 19. aprila o.g. u Saješčama, a noću 20/21. aprila vratiće se u Šmihel.

VIII

Posle izvedene akcije divizija će se koncentrisati na sektoru Šmihel — Bukovje.

IX

Znaci raspoznavanja:

- 19. IV Brod — Brdo
- 20. IV Gumb — Grgar
- 21. IV Ponton — Postojna
- 22. IV Plastik — Pivka
- 23. IV Mina — Miner
- 24. IV Breda — Beograd
- 25. IV Nož — Nanos

Ugovoreni znaci:

- Branko — Borut
- Gregor — Godec
- Pavle — Pope
- Polde — Pepe
- Milka — Mojca
- Borutin — Bine
- Nane — Nino

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Cyril

Načelnik štaba:
Turšič Ivan
Iztok

Komandant — major:
Potočar Stane

Dostavljeno: Štabu IX korpusa
Štabu III UB, VII UB i XVI B.
Štabu Dolomitskog odreda.
P.S. — Prijem prednje zapovesti *potvrdite odmah posle pri-
jema posebnim aktom*

BR. 2

**NAREĐENJE ŠTABA 16. SLOVENAČKE NO BRIGADE
»JANKO PREMRL VOJKO« OD 16. APRILA 1944. ŠTABO-
VIMA BATALJONA DA ZASEDAMA I PATROLAMA OBEZ-
BEDE PREDSTOJEĆA DEJSTVA OSTALIH JEDINICA 31.
DIVIZIJE¹**

STAB XVI SNOB
»JANKO PREMRL VOJKO«
Položaj, 16. aprila 1944.

SVIM ŠTABOVIMA BATALJONA XVI SNOB

U vezi sa direktivama, dobijenim od Štaba XXXI divizije,
naša brigada preuzima obezbeđenje.² Zbog toga

n a r e đ u j e m o

1. bataljon:
zaposeda okolne kuće na Predmeji, sa zadatkom obezbe-
đenja jugozapadnog pravca, s tim da postavi zasedu na
koti 906, to jest jugozapadno od samog logora, gde može
da kontroliše ceo južni teren našeg sektora. Jačina zasede
neka bude 1 desetina sa teškim mitraljezom. Pored za-
seda, bataljon neka se obezbedi i patrolama.
2. bataljon:
smešta se kod Gozda. Sa 1 vodom i teškim mitraljezom
postavlja zasedu na koti 704, sa zadatkom da dobro kon-
troliše put koji vodi prema jugoistoku u pravcu Cola.
Borbene patrole neka šalje u pravcu okupatorovog upo-
rišta, prema mogućnosti u samo uporište, i tu neka snaj-
peri stalno uznemiravaju neprijatelja, kako se nigde ne

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 282/1.

² Vidi dok. br. 1.

bi osećao bezbedno. Bataljon je odgovoran za što čvršću vezu sa štabom Dolomitskog odreda koji se nalazi na Na Kobilici, odnosno sa štabom Prešernove brigade koja se nalazi na prevoju puta Col — Zadlog. U slučaju borbe neka zaposedne kotu 821, to jest severoistočno od samog logora, i kotu 746 — južno od logora. Bataljon će održavati stalnu vezu sa Štabom brigade, kako bi mu Stab, ako dođe do borbe, poslao eventualnu pomoć. Bataljon neka se pored zaseda obezbeđuje i potrebnim patrolama. Ovaj bataljon ostavlja kod Štaba brigade 2. vod 2. čete kao brigadnu rezervu.

3. bataljon:

ostaje na dosadašnjem mestu, s tim da jedno odeljenje, odnosno vod jačine 20 ljudi sa 2 puškomitraljeza, postavi pod sigurnim rukovodstvom na Caven, kota 1305, a 1 puškomitraljez sa nekoliko ljudi za međusobnu vezu postavlja severno od navedenog mesta, na kotu 1351. Ostali održavaju tesnu vezu sa 2. bataljonom, koji će se nalaziti jugoistočno od Gozda, gde se put račva na zapad, odnosno severno od Cola.

Izvidnice, bar po 2 čoveka, postavlja na kotama 845, 836. i 897. Navedeni bataljon neka po mraku pošalje 5—6 ljudi u zasedu na kotu 913 kao noćnu stražu same Otlice. U toj zasedi mora biti 1 laki mitraljez. Ovom bataljonu se privremeno dodeljuje odeljenje bacača.

Svi bataljoni neka odmah po prijemu ovog naređenja krenu na određene položaje i zato neka ručak bude što pre gotov.

Svim štabovima bataljona preporučujemo da rade i po vlastitoj inicijativi.

Štab brigade ostaje na starom mestu, gde treba slati i sve izveštaje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kuk Jože Branko

Komandant — kapetan:
Drolc Albin Krtina

Načelnik štaba:
Bavec Tone Cene

P.S. Dežurni brigade neka se odmah javi ovom Štabu.

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 17. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O STANJU JEDINICA I O PLANOVIMA ZA BUDUĆE AKCIJE¹

STAB
VII KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 17. IV 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju

Pripreme za predstojeću akciju odvijaju se u redu.² Komandant i komesar korpusa i drug Rudi³ nalaze se kod Štaba XVIII, dok su pukovnici drugovi Rajko⁴ i Rade⁵ u XV diviziji. Danas smo u XVIII diviziji održali konferenciju svih štabova brigada i artiljerije XVIII divizije. Izložili smo plan, govorili o pripremama i dali neke konkretne zadatke. Ove i iduće noći naše će jedinice vršiti demonstrativni napad na Ribnicu radi provociranja i uznemiravanja neprijatelja. Danas smo uspostavili vezu sa Ribnicom i dobili neke podatke koji bitno ne menjaju naš plan. Kao što smo vam juče depešom javili, VIII brigada vodila je borbu 16. ov. m.⁶ Izveštaj koji smo primili nije bio ni tačan ni objektivan. Zato smo ga vratili kao i onaj za Glavni štab. Imali su 7 mrtvih, približno toliko ranjenih i oko 15 nestalih. Izgubili su nešto oružja, municije, jedan teški bacač, dosta konja i mazgi. Neprijatelj je imao 10 mrtvih. Iscrpan izveštaj poslaćemo čim prikupimo tačne podatke. Zbog priprema sada to nismo učinili. Jedinice XV divizije na putu su ka novim položajima.⁷

Pošto predviđamo da kasnije, usled operacija, nećemo imati vremena detaljnije da vam pišemo o našim namerama i planovima, to vas sada izveštavamo o sledećem:

Stanje naših jedinica, pre svega XVIII divizije, nije zadovoljavajuće. One su zasele na jedne iste položaje, pa su pasivnost, nebudnost, mrtvilo i neinicijativa obuzeli i starešine

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11.

² Odnosi se na napad na Ribnicu (vidi dok. br. 6, 15, 27 i 87).

³ Viktor Avbelj

⁴ Rajko Tanasković

⁵ Rado Pehaček

⁶ Vidi dok. br. 5.

⁷ Ti novi položaji su se nalazili na sektoru Velike Lašče — Turjak — Pijava Gorica — Grosuplje.

i vojnike. Neprijatelj uspeva da ih manjim snagama odbaci sa položaja, nanoseći im gubitke, a često ih iznenađuje i nanosi im teže gubitke u ljudstvu i materijalu. Sa svoje strane, divizije nisu pokazale sposobnost za samostalnije akcije. Ishrana na sektoru XVIII divizije veliki je problem, veći nego kod XV.

Naš plan za buduće akcije u grubim crtama sastojao bi se u sledećem: najpre ćemo izvoditi akcije s celokupnim Korpusom, što će omogućiti raznovrsnost akcija, kao što su: na pruži, ovladavanje manjim ili većim uporištima, borbe na otvorenom terenu itd.; stalno ćemo manevrisati jedinicama obeju divizija, ne vezujući se za teren (sektor); prekinućemo sa praksom da se odredi pridaju divizijama i izvode brigadnu taktiku, jer su na taj način zamenili uloge sa brigadama.

Konkretno: nakon likvidacije R⁸, obe divizije pomeraju se u pravcu Ljubljane, gde bi takođe ovladale jednim uporištem. Naši operativni odseci su u tom smislu dobili zadatak. Posle toga obe divizije krenule bi u pravcu granice od Lipoglava, preko Temenice, do doline Mirne, očistile taj teren od dezertera i likvidirale manja uporišta duž granice. Za to vreme bi NO⁹ ostao na svom sektoru pod direktnom komandom Korpusa, sa zadatkom da pre svega ruši prugu, uništava vozove i kontroliše teren. DO¹⁰, takođe pod našom neposrednom komandom, prebacili bismo do Novog Mesta, radi blokade i kontrole sa leve obale Krke. BO¹¹ bi sa jednim bataljonom pojačao sektor XV brigade na istom terenu. IO¹², koji se nalazi u Istri, ostao bi i dalje na svom sektoru sa istim zadacima, dok bismo IO br. 2,¹³ koji je prešao na ovaj sektor, rasformirali i pridali XV diviziji radi popune ili bismo pak bataljone pridali nekoj brigadi, obzirom da je ljudstvo vrlo dobro.¹⁴

Problem koji nastaje jeste napuštanje sektora koji je držala XVIII divizija te mogućnost da neprijatelj iz Lašča, Ribnice i Kočevja kontroliše teren i ometa našu organizaciju. U tom smislu predlažemo da ovaj sektor ojačaju jedinice VDV,¹⁵ s obzirom da će naše operativne jedinice privezati neprijatelja za sebe i kontrolisati čitav teren.

⁸ Ribnica

⁹ Notranjski NOP odred

¹⁰ Dolenjski NOP odred

¹¹ Belokranjski NOP odred

¹² Istarski NOP odred

¹³ Odnosi se na deo Istarskog NOP odreda koji je u aprilu 1944. operisao na sektoru Notranjske.

¹⁴ Istarski NOP odred br. 2 je kasnije bio rasformiran a ljudstvo upućeno u razne jedinice 7. korpusa NOVJ.

¹⁵ Vojska državne varnosti (Vojska državne bezbednosti, kasnije KNOJ).

Za najkraće vreme izradićemo detaljniji plan, konkretizovati zadatke jedinica i dostaviti ga vama na uvid.

Molimo da nam o ovim predlozima hitno odgovorite, date potrebne direktive i mišljenje u pogledu opšteg plana našeg Korpusa i ostalih jedinica.

Ponavljamo, da je važan pa i najvažniji problem da se naše jedinice oslobode pasivnosti, neinicijative, nebudnosti i da pod jedinstvenim vodstvom počnu manevrisati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Brilej Bolko

V. d. komandanta — pukovnik:
Raco¹⁶

BR. 4

**NAREĐENJE ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE NOV I PO SLOVENIJE OD 17. APRILA 1944. ŠTABU 14. DIVIZIJE ZA IZVOĐENJE OFANZIVNIH AKCIJA NA SEKTORU SLOVENJ-
-GRADEC — VELENJE¹**

STAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV i POS
Položaj, dana 17. 4. 1944.
Br.: 679

ŠTABU XIV DIVIZIJE NOV I POJ

Položaj

Tek juče, 16. o.m. primili smo prvu poštu od vas, koju nam je predao drug Matevž². Pre nekoliko dana poslali smo vam naređenje koje se odnosi na vaše buduće akcije u vezi sa ofanzivnim operacijama naše vojske.³ Kao što smo vam već javili, I i VI SNOUB izvodiće zajedničke akcije u Zgornjoj savinjskoj dolini.

¹⁶ Radomir Božović

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335/11.

² Matevž Hace

³ Vidi knj. 12, dok. br. 112.

Vi ćete sa II i XIII SNOUB operisati na sektoru Mislinjsko-šaleške doline, sa glavnim zadatkom rušenja i uništenja pruge Velenje — Slovenj-Gradec i likvidacije uporišta Mislinja i Šentilj. Prugu morate uništavati na što većoj dužini da se za duže vreme onesposobi za saobraćaj. Ove akcije spadaju u sklop opštih akcija celokupne naše vojske i zato one moraju biti što udarnije i ofanzivnije, da biste za sebe vezivali što više neprijateljskih snaga. Operacije usmerite u pravcu Velenja, jer je to za neprijatelja osetljiva tačka.

U prilogu vam dostavljamo spisak oružja i municije koji su dodeljeni vašem štabu da ga raspodeli na II i XVII SNOUB. Taj materijal će podići I i VI SNOUB, koje su danas uputile potreban broj ljudstva i dostaviće vam ga na Gotešnik kod Radegunde. Oružje i municija će stići za nekoliko dana, zato čim primite ovaj akt pošaljite dovoljan broj ljudstva da ih što pre podigne i prenese u jedinicu.

Da ste ranije uhvatili vezu sa našim štabom, pre biste došli do municije koja vam je toliko potrebna. Zbog toga vas upozoravamo da ubuduće redovno održavate vezu i podnosite izveštaj ovom Štabu, jer se dosadašnja nemarnost ne može više dozvoliti, pošto G.S. od nas zahteva da ga redovno izveštavamo o situaciji svih jedinica, prvenstveno vaše divizije. Neka vaš oficir za vezu dobro kontroliše postavljene relejne stanice i neka se stara o njihovom pravilnom funkcionisanju.

Vašu radio-stanicu *odmah* pošaljite u naš Stab sa radio-telegrafistom i radio-tehničarom. Čim dobijemo drugu radio-stanicu, poslaćemo vam je.

Ljudstvo koje smo tražili od vas (Prodnika⁴, Bojana⁵, Slamiča⁶ i Miru Bračičevu⁷) *odmah* uputite u Stab zone.

O akcijama vaših brigada nismo od vašeg štaba primili nijedan izveštaj, sem izveštaje koje ste uputili po drugu Matvezu. Zbog toga nam *odmah* dostavite podatke o akcijama, kako bismo ih uputili G.S.

Javite nam *odmah* sve brojeve naših akata koje ste primili od 1. marta pa na dalje.

Pored ovoga, usmene direktive izložiće vam zamenik komandanta ove zone drug major Marok⁸.

⁴ Mirko Prodnik. Prilikom napada na Zreče 23. juna 1944. bio je teško ranjen i sutradan na Pohorju podlegao ranama.

⁵ Viktor Kamnikar. Zarobili ga Nemci i nbću 3/4. maja 1945. streljali na Turjaku.

⁶ Herman Slamič

⁷ Slavka Mihevc

⁸ Alojz Kolman, narodni heroj. Poginuo 7. oktobra 1944. u Koprivniku.

Takode nam odmah pošaljite izveštaj o političkom radu u poslednjem mesecu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštinar

Komandant — major:
M^o. Kilibarda

BR. 5

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 17. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O IZNENADNOM NAPADU NEMACA I BELOGARDISTA NA KANTONMANE 8. SLOVENACKE BRIGADE »FRANC LEVSTIK«¹

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 17. IV 1944.
Op. br. 269

oper²

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Dnevni izveštaj:

1. — *Sektor Velike Lašče:* Posadu sačinjavaju 3 čete be-ga i 1 četa Nemaca. Naoružanje je bez promene. Juče je neprijatelj učinio ispad sa dve kolone ukupne jačine 300 ljudi. Jedna kolona je u 4.30 krenula preko Pustog Hriba, Gašpinova prema Grabenu, a druga u pravcu Ortnek — Hudi Konec. Nakon borbe s našim jedinicama neprijatelj se posle dvočasovnog zadržavanja vratio u Vel. Lašče.

Sektor Ribnica: U Ribnici se nalaze 3 čete be-ga i 1 četa Nemaca. Naoružanje: 2 topa, 5 teških bacača, 8 lakih bacača, 12 teških mitraljeza, oko 20 puškomitraljeza. Pored toga imaju 2 tenka PZ KW³ i 3 kamiona, od kojih je jedan u kvaru. Neprijatelj nije činio ispade.

⁹ Mile

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 27/11.

* Dopisano crvenom olovkom

* Skraćenica za Panzerkampfwagen = tenk, oklopno vozilo.

Sektor Kočevje: Neprijatelj je oko 7 časova ujutro sa 6 kamiona pošao iz uporišta u Staru Cerkev. Cilj ispada nije nam poznat.

Na ostalim sektorima nije bilo promena.

2. — *Brojno stanje:* Po spisku 2.658
na licu 2.380
u rashodu 278

(u bolnici i oporavilištima van divizije 151, na kursevima 112, ostali rashod 15).

3. — Sta'b divizije nalazi se na istom mestu gde i do sada.

I bat. VIII brigade je na Hudem Koncu, III bat. na Grabenu, IV bat. kod Sv. Gregora a Stab brigade na Brinovščici. Zadatak brigade je obezbeđenje pravaca: Vel. Lašče — Sodražica i Vel. Lašče — Ribnica te priprema za predstojeće akcije⁴.

I i III bat. IX brigade je u Zvirčama, II bat. u Strugama a IV bat. u selu Kot. Zadatak brigade je obezbeđenje pravca Dobropolje — Struge, Ribnica — Struge i Kočevje — Dvor te priprema za predstojeće akcije.

X brigada je sa Štabom brigade i III bat. u Zamostecu, I bat. nalazi se u Zimaricama, II bat. u Sodražici a IV u Lipovščici. Zadatak brigade je obezbeđenje pravca Ribnica — Sodražica i pripreme za buduće akcije.

Artiljerijski divizion nalazi se u Kržetima sa zadatkom da se priprema za akciju (topove, municiju, zaprežnu stoku itd.).

Jedan bataljon Notranjskog odreda je u Žirovnici, sa zadatkom da kontroliše sektor Grahovo — Cerknica — Rakek i s jednom četom [da kontroliše] put Gorenje Jezero — Laze — Postojna — St. Peter. II bat. nalazi se na Bločicama sa zadatkom da kontroliše sektor Cerknica — Slivnica — Begunje.

Jedan bataljon Istarskog odreda nalazi se u selu Sv. Vid, sa zadatkom da kontroliše teren od Otava prema Borovnici, Logatecu i preko Iške do Ljubljanskog barja.

4. — VIII brigada nam javlja o napadu na njihove položaje sledeće:

16. aprila 1944. neprijatelj je napao kantonman I i III bat. na Hudom Koncu, odn. Grabenu. Napad je bio organizovan tako što su 2 kolone od oko 150 belogardista i Nemaca napale istovremeno I i III bataljon. Kolona koja je napala kantonman I bat. stigla je pravcem Vel. Lašče — Ortnek⁵ a odatle uvalom prema koti 553. Tu je jedan deo kolone krenuo prema zamku

⁴ Odnosi se na obezbeđenje napada na Ribnicu (vidi dok. br. 6 i 19).

⁵ Na geografskoj karti 1 : 100.000 piše: St. Grad Ortnek (razvalina negdašnjeg zamka).

Ortnek a drugi pravo prema kantonmanu na Hudom Koncu. Od Ortneka neprijatelj se sve vreme kretao kroz šumu. Patrola I bat. u jačini od 5 ljudi sa 1 puškomitraljezom nalazila se u to vreme u blizini zamka Ortnek. Patrola je otvorila vatru na neprijatelja, ali je i pored toga bila napadnuta i uništena. Krivicu za to uglavnom snosi vođa patrole, koji je dozvolio da ih neprijatelj iznenadi i okruži. Vatra koju je otvorila ova patrola bila je istovremeno znak za uzbunu čitavog bataljona. Bataljon je začas bio na nogama. Drugi deo kolone, koji je od kote 553 pošao pravo ka selu, najpre je ubio jednog druga iz kružne patrole a zatim i stražara na severoistočnoj strani sela te se iznenada pojavio među prvim kućama. Jedna četa ovog bataljona odmah je zaposela položaje iznad sela i ostalim dvema četama omogućila povlačenje iz sela. Borba se vodila i među kućama u samom selu. Jedan politkomesar čete bio je već opkoljen u jednoj kući i ubio je 2 neprijateljska vojnika. Posle toga se ceo bataljon povukao prema Sinovici i kod kote 728 ponovo zaposao položaje i otvorio vatru na neprijatelja. Prilikom povlačenja iz sela I bat. izgubio je 2 jahaća konja sa sedlima, 3 mazge, 1.200 metaka za tešku »bredu«, 300 metaka za laku »bredu«, 750 metaka za puške, 30 metaka za protivtenkovsku pušku i jedan puškomitraljez borbene patrole. Gubici bataljona iznose: 7 mrtvih, 4 ranjena i 10 nestalih. Gubici neprijatelja nisu nam tačno poznati (pouzđano su 4 mrtva). Sto je I bat. iznenaden krivicu najvećma snosi borbena patrola koja nije blagovremeno primetila neprijatelja i o tome nije izvestila bataljon, kao i kružna patrola koja se nije nalazila na dovoljnom odstojanju. Bataljon je u to vreme imao 5 stražarskih mesta, 2 kružne patrole i 1 borbenu patrolu. Sam kantonman Hudi Konec se vrlo teško obezbeđuje jer na severnoj ivici sela šuma doseže do prvih kuća. Inače je bataljon odmah prihvatio borbu i nastojao je da spase što više opreme. Gotovo istovremeno napadnut je i kantonman III bat. u Grabenu. U to vreme je III bat. imao jednu četu u zasedi kod kote 733, severno od sela Gašpinova. Sam kantonman bio je obezbeđen sa 5 stražarskih mesta i 2 kružne patrole. Prema kantonmanu ovog bataljona neprijatelj je takođe stigao u dve kolone, i to jednom od Zlatog Repa, uvalom uz potok pravo prema jugu j potom u pravcu Gašpinova, a drugom pored Praproča, pored kote 553 pravo prema selu. Četa koja se nalazila u zasedi bila je opkoljena i s mukom se probila prema Hojčama. Tom prilikom bio je teško ranjen komandir 2. čete drug Jerin. a lakše je ranjen jedan drug. Istovremeno, kad je četa bila napadnuta, druga kolona je već izbila u samo selo. Stražari na severnoj i severozapadnoj strani sela ispalili su nekoliko metaka a onda se povukli. Neprijatelj je posle toga na juriš upao u samo selo. Stab bataljona još se

nalazio u kući kad se neprijatelj već kretao selom. Pored Štaba bataljona nalazila se štala a u njoj mazge i teški bacač⁶. Komandir odeljenja teškog bacača počeo je bacač da tovari na mazgu, umesto da ga prenese na sigurno mesto. Komesar bataljona, koji je u tom momentu naišao, opomenuo ga je da odmah krene iz sela, ali se komandir odeljenja ipak zadržao još nekoliko minuta. U međuvremenu mazga je bila pogođena u nogu te je pobegla pravo ka neprijatelju. Komandant bataljona i obaveštajac bili su još u kući koju je neprijatelj već opkolio, ali je uglavnom gađao prostoriju u kojoj su se nalazili civili. Nakon kraćeg vremena uspeali su obojica da se probiju iz kuće, pošto su ranili nekoliko neprijateljskih vojnika. Pri povlačenju iz kuće ostala je sva bataljonska arhiva i telefonski aparat. Pošto je u međuvremenu već stigla i kolona od Gašpinova, bataljon se morao povući u pravcu Hojča te je uz put prema Sv. Gregoru zaposeo položaje. Prilikom povlačenja iz sela izgubili su 1 teški bacač, 8 teških i 13 lakih mina, 760 metaka za »bredu«, 650 puščanih metaka, 3 jahača konja sa sedlima, 1 tovarnog konja i 6 mazgi sa samarima. Zarobljen je komandir odeljenja teškog bacača sa 2 poslužioca, koji su se sakrili u štali. Nedostaje još 5 drugova. Sa novih položaja III bat. je vodio borbu gotovo 2 sata, posle čega se neprijatelj povukao. Teški bacač II bat. je od sela Brinovšćica uspešno tukao okolinu Grabena i neprijatelja prinudio na povlačenje. Neprijatelj je na tom mestu imao najmanje 3 mrtva, broj ranjenih nije poznat. Gubici III bat. su 2 ranjena.

Položaj III bat. bio je pogodniji od položaja I bat. Šuma se približava selu najviše na 70 m a inače je oko sela čistina. Krivica za iznenađenje pada na slabo obezbeđenje kantonmana stražama i patrolama. Bataljon nipošto ne bi smeo da bude iznenađen, naročito kad je već svanulo. Štab bataljona nije odmah preuzeo komandu u svoje ruke i dozvolio je da se povlačenje izvede neorganizovano. Na taj način desilo se da se bataljon već povukao, a Štab bataljona se još nalazio u kući. Isto tako se dogodilo da je teški bacač ostao u selu a trebalo ga je na svaki način spasti.

Izveštaj smo primili tek pošto smo ponovo urgirali kod Štaba brigade te napominjemo da za ovo iznenađenje snose krivicu i rukovodioci brigade, jer nisu kontrolisali bataljone. Čim se začula pucnjava, drug komandant divizije otišao je na položaj, ali je stigao tek kad se neprijatelj već nalazio u selu a bataljoni na novim položajima i kad se neprijatelj već povlačio. Krivci za ovo iznenađenje biće kažnjeni.

⁸ U dokumentima jedinica NOVJ su »teškim bacačima« nazivani minobacači od 81 mm i 82 mm.

5. Naša divizija se praktično priprema za predstojeće akcije. Danas se održava konferencija sa štabovima brigada. Protivtenkovsko oružje nije bilo u akciji.

6. Gubitak municije vidi se iz gore navedenog. Diviziji pre svega nedostaju »mauzer« municija i upaljači za lake bacače.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Rudolf Janko

Komandant — kapetan:
Odsutan

BR. 6

**ZAPOVEST ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 17. APRILA 1944.
POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA RIBNICU¹**

S T A B
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
17. IV 1944. godine
Br. 270

Z A P O V E S T

(Sekcija N. Mesto — Cerknica — Vrhnika 1 : 100.000)

Situacija:

Neprijatelj se nalazi u *Vel. Laščama* u jačini 560 bega i 100 Nemaca, naoružanih sa 6 topova od 75 mm, 6 teških bacača, 4 laka bacača, većim brojem lakog i teškog automatskog oružja. U *Kočevju* se nalazi 500 vojnika, od kojih 150 Nemaca, sa 6 topova od 75 mm, 2 protivtenkovska topa, 1 tenkom, 4 blindirana automobila i 8 kamiona; *Grosuplje*: 250 bega i 70—100 Nemaca; *Pijava Gorica*: 200 bega i 20—30 Nemaca; *Borovnica*: 400 bega i 50 Nemaca; *Rakek*: 150 bega i 100 Nemaca; *Novo Mesto*: 800 bega i 400 Nemaca; *Lavrica*: 80 bega; *Škofljica*: 110 bega i 40 Nemaca; *Zalog*: 120 bega; *Podpeč*: 60 bega i 30 Nemaca; *Notranje Gorice*: 80 bega; *Lisičji Grad*: 150 bega; *Ljubljana*: 2.500 bega i 800 Nemaca. U Borovnicu je stiglo 2.000 neprijateljskih vojnika, koji su prema najnovijim podacima otišli u Gorenjsku. U Iškoj Vasi, Igu i Tomišlju nalazi se oko 600 belogardista, nji-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV.

hove namere nisu poznate. **Ribnica:** 350 bega i 150 Nemaca, naoružanih jednim topom od 75 mm, 2 brzometna topa, 3 teška i 5 lakih bacača, 10 teških i više lakih mitraljeza, 2 reflektora, 2 tenka PZ KW, 2 kamiona. Ribnica je ograđena žicom visine 1 metar i širine 1.5 metra. Iza žice izgrađeni su bunker i zakloni koji su povezani streljačkim rovovima, zaklonima i saobraćajnicama. Bunker i zakloni pokriveni su daskama. Glavni bunker i zakloni povezani su telefonom, u crkvi je izvidnica sa telefonom, jedan reflektor se stalno nalazi na žel. stanici, dok drugi premeštaju prema potrebi. Smešteni su: nemačka komanda u zadružnoj zgradi, komandant kod Logara, ostali oficiri kod Pokoveca. Bega komanda je kod Arka (Prajer) dok su vojnici smešteni kod Prajera, Aniča, Miklava, Pokoveca, Ceneta, Hrena, Limca, Rudeža. Skladište municije nalazi se kod Cinkla, magacin ishrane kod Peterlina. Ciglana, koja se nalazi oko 100 m van žice, je minirana, žičana ograda minirana je bombama na potez i »sifonicama«².

Glavni štab NOV i POS stavio je jedinicama VII korpusa kao zadatak: napad i savlađivanje neprijateljskog uporišta Ribnice. Ovaj napad treba da izvede XVIII divizija, dok XV divizija vrši obezbeđenje od Ljubljane, Vel. Lašča i Novog Mesta. Akcija je koordinirana sa akcijama IX korpusa i IV operativne zone, koji će u to vreme preduzeti ofanzivne operacije na pruzi Ljubljana — Trst i u Štajerskoj/

U direktnom napadu na Ribnicu učestvovala su dve brigade naše divizije, pojačane sa 2 haubice od 100 mm i poljskim topom od 75 mm iz artiljerije XV divizije. U direktnom napadu učestvovala su 4 haubice od 100 mm, 3 poljska topa od 75 mm, 2 tenka (jedan od devet tona), 2 brdska topa, 1 protivtenkovski top sa dovoljnom količinom municije, dovoljno eksplozivnog materijala i nagaznih mina.

Napad počinje 19. IV 44. u 21 č time da artiljerijska priprema započne u 19 č, izvrši korekturu na određene objekte i pod jedinstvenom komandom u 19.30 otvori koncentričnu vatru iz svih oruđa na severozapadna neprijateljska utvrđenja.

U vezi sa dobijenim zadatkom.

N A R E Đ U J E M O :

1) X brigada, pojačana Ruskim bataljonom IX brigade i sa dva tenka, izvršiće glavni udar sa severozapadne strane Ribnice putem Gorenja Vas — Ribnica. Prvi bataljon ove brigade

* Francuske ručne bombe na potez, kojima su Nemci minirali demarkacionu liniju između svog okupacionog dela i italijanskog. Te bombe su jedinice NOVJ u Sloveniji redovno prikupljale i njima se naoružavale.

» Vidi dok. br. 1 i 8.

za vreme artiljerijske pripreme prići će što bliže neprijateljskim položajima i u 21 č sa tenkovskim odeljenjem izvršiti prodor levo od samog bloka, a zatim vršiti čišćenje pojedinih kuća u zahvatu puta Gorenja Vas — Ribnica. Ovaj bataljon ima zadatak da prodre i očisti teren do Kolodvorske ulice, gde blokirati centar Ribnice. Drugi bataljon prodire od bloka ka železničkoj stanici, obuhvatajući bunkere sa unutrašnje strane i iste uništava. Posle toga bataljon vrši obuhvat železničke stanice i uništava je. Za izvršenje ovog zadatka bataljonu pridodati tenkovsko odeljenje. Treći bataljon prodire pozadi prvog bataljona i služi mu kao rezerva, ostavlja manje posade koje se utvrđuju, te postavlja barikade i minska polja protiv neprijateljskih tenkova. Minska polja treba obezbediti stražom. Četvrti bataljon napada iz pravca Hrvače i mora nastojati da što pre prodre iz tog pravca i da se sastane sa unutrašnjim jedinicama koje blokiraju centar Ribnice. Peti bataljon brigada će držati u rezervi u Gorenjoj Vasi i upotrebljavati ga prema nahođenju. Teški mitraljezi ovog bataljona blokiraće železničku stanicu sa severa. Mitraljeska gnezda moraju se ukopati i za vreme napada na stanicu dejstvovati na neprijateljske bunkere te držati blokadu da se neprijatelj ne probije tim pravcem. Pri tome treba paziti da mitraljezi ne tuku naše jedinice, koje sa unutrašnje strane izvode napad na stanicu. Brdske topove i teške bacače brigade postaviti kod Gorenje Vasi i držati ih pod direktnom komandom Štaba brigade. Protivtenkovski top će se nalaziti kod jedinica koje prve prodiru i treba ga upotrebiti za likvidiranje bunkera, utvrđenih kuća i protiv neprijateljskih tenkova. Štab brigade nalaziće se na Bregu. Cim se neprijatelj suzbije i blokira u centru Ribnice, po naređenju ovog Štaba dovući će se potreban deo artiljerije da se nastavi sa ovladivanjem uporišta. Sam prodor mora biti brz, odlučan i nezadrživ. Treba nastojati da se u toku noći neprijatelj istera iz bunkera i nabaci u objekte na uskom prostoru. Drugi bataljon, koji prodire iza prvog bataljona radi čišćenja neprijatelja i kao rezerva, prići će iza zgrade suda da je zapali i zaći će za leđa neprijateljskoj artiljeriji koju treba savladati. Topove treba vući sa sobom, kako bi se mogli koristiti za dejstvo na blokirani deo Ribnice.

2) IX brigada će posle prethodne artiljerijske i bacačke pripreme 19. ov. m. u 21 čas sa dva bataljona izvršiti prodor iz pravca ciglane, sa severne strane. Nakon izvršenog prodora jedni delovi će ovladati bunkerima sa severne strane, u pravcu Bistrice, i zatvaraju prelaze preko Bistrice. Ostali delovi likvidiraju bunkere u pravcu kuća pored puta, sa južne strane. Posle toga izvršiti blokadu zamka i Bistrice. Teške mitraljeze onog bataljona koji prodire na sektoru porušenih kasarni do ciglane

ukopati i maskirati. Zadatak je ovih mitraljeza da tuku neprijateljske bunkere i ne dozvoljavaju neprijatelju da se probije iz tog pravca. Brigada će odrediti jedan teški mitraljez koji će tući crkveni toranj, u kojem se nalazi neprijateljski mitraljez. Jedan bataljon iste brigade postaviće se na sektoru Hrvača — kasarne, sa zadatkom da drži blokadu neprijatelja iz tog pravca. Teška automatska oružja ukopati i maskirati, kako bi bataljon mogao na tom položaju ostati i preko dana. Bataljon mora vršiti pritisak na neprijateljske bunkere za sve vreme napada. Bataljon održava tesnu vezu sa bataljonom X brigade, koji vrši napad iz pravca Hrvače. U slučaju bekstva neprijatelja iz bunkera i sa sektora tog bataljona, bataljon odmah zaposeda bunkere i sa svoje strane vrši užu blokadu Ribnice. Teški bacači brigade dejstvovaće na sektoru ciglane, odakle brigada prodire pod neposrednim rukovodstvom Štaba brigade. Stab brigade nalaziće se u Bukovici. Bataljon koji se nalazi na sektoru Hrvača — kasarne miniraće put na nekoliko mesta, što bliže bloku koji vodi iz Ribnice ka Kočevju.

3) VIII brigada, koja obezbeđuje pravac koji izvodi od Kočevja, kontrolisaće teren od Male Gore do Jelendola. Brigada će se postaviti na sektoru Jelendol — Ložinski vrh — Koblerje, s tim da kontroliše teren do Male Gore. Manjim delovima svojih snaga vrši užu blokadu Kočevja. Jedinice koje vrše užu blokadu moraju primetiti svaki pokret neprijatelja iz Kočevja i na njega udariti a zatim izvestiti ostale jedinice koje će stupiti u akciju. Svoje snage držati prikrivene, sa manjim delovima isturenim daleko napred na navedenom pravcu. Putem sigurne veze otkriti pravac neprijateljskog prodiranja, postaviti sve svoje snage na tom pravcu te napasti, razbiti i goniti neprijatelja. Jedinice na obezbeđenju moraju biti aktivne i ne smeju čekati da neprijatelj izvrši manevar, već moraju inicijativu uzeti u svoje ruke. Treba voditi računa o tome da neprijatelju nije cilj da na tom sektoru vodi borbu sa našim jedinicama, već da stigne u pomoć Ribnici. Radi toga će neprijatelj nastojati da što pre odbaci naše jedinice od komunikacije i da nastavi nadiranje. Brigada će na tom sektoru minirati puteve, kako glavni tako i sporedne. Tamo gde bi se mogli obići takođe napraviti dobre zaseke i prokope na putu. Put treba minirati što bliže uporištu. Protivtenkovske puške treba dobro iskoristiti i brigada ni po koju cenu ne sme dozvoliti da se neprijatelj iz Kočevja probije u Ribnicu. Motorizacija u Kočevju je vrlo mala kao i broj same posade koja bi eventualno pošla u pomoć. S obzirom na snage ove brigade, nema nikakvog razloga da se neprijatelj ne razbije i delom uništi u slučaju prodora ka položajima brigade. Minerskog materijala brigada nema dosta i treba ga pravilno iskoristiti. IX brigada će VIII brigadi

dati 2 protivtenkovske puške, koje treba dobro iskoristiti. Protivtenkovske puške dati sigurnim i pouzdanim borcima, koji će umeti da ih iskoriste. Štab brigade nalaziće se u Rakitnici. Brigada mora sa bataljonima uspostaviti telefonsku vezu.

4) Notranjski odred postaviće se na sektoru Žirovnica — Brezje, sa zadatkom da obezbeđuje pravac od Rakeka i St. Petera. Put Rakek — Grahovo mora se dobro minirati i prokopati te i na njemu izraditi zaseke. Svoje snage držati koncentrisane sa manjim delovima daleko isturenim na navedenim pravcima. Sigurnom vezom otkriti pravac neprijateljskog nadiranja te jedinicu postaviti na tom pravcu; razbijati i goniti neprijatelja. Minerski vod ovog odreda će iste noći minirati prugu i prema mogućnosti uništiti voz. Sa jedinicama svojih bataljona i sa ovim štabom održavati telefonsku vezu, a o svim promenama nas odmah izveštavati.

5) Istarski bataljon⁴ će se postaviti na sektoru Sv. Vid — Pikovnik, sa zadatkom obezbeđenja od Borovnice i Rakitne. Za vreme akcije bataljon će se nalaziti pod operativnim vodstvom Notranjskog odreda koji će mu davati zadatke. Telefonsku vezu će održavati sa Notranjskim odredom i ovim Štabom te o svim promenama obaveštavati kako Notranjski odred tako i ovaj Štab.

6) Artiljeriju XV divizije, 2 haubice od 100 mm i jedan poljski top, postaviti kod Seljana. Artiljeriju XVIII divizije, 2 haubice od 100 mm i 2 poljska topa od 75 mm, postaviti kod Bukovice. Artiljerija mora 19. o.m. do 18.30 časova biti spremna za dejstvo i u 19 časova izvršiti korekturu vatre na određene objekte. Pre početka dejstva artiljerije iskopati za poslugu zaklone koji će je štititi od neprijateljskih minobacača i artiljerije. Pre postavljanja artiljerije na položaj izvršiti izviđanje položaja, osmatranje ciljeva ; sve pripreme za gađanje. Komandant artiljerije obeju divizija biće komandant artiljerije XV divizije, potporučnik drug Mišič Miha, koji će se nalaziti na komandnom mestu Štaba divizije. Telefonska veza među artiljerijom mora biti izdvojena. Artiljerija XV divizije koristiće pored telefonske veze i radio-stanicu. Ugovorene znake raketlame za prestanak artiljerijske vatre, prenošenje na drugi cilj, otvaranje vatre itd. izradiće šef odseka za vezu ovog Štaba. Divizion XVIII divizije će nakon dobivenog naređenja od strane ovog Štaba poći sa određenim brojem haubica i topova u Ribnicu te mora za ovo biti spreman. Ukoliko od Bukovice ka Ribnici ima porušenih mostova treba ih na vreme opraviti. Voditi računa o utrošku haubičke municije, jer njome ne raspolažemo u dovoljnim ko-

⁴ Formiran je prilikom reorganizacije Istarskog odreda krajem marta 1944. i naredbom Štaba 7. korpusa prešao pod komandu Štaba 18. divizije. Vidi knj. 12, dok. br. 69.

ličinama, dok municije za poljske topove ima veća količina. Izračunati elemente za sledeće sektore korekturom preko dana: prvi sektor Gorenja Vas, II sektor železnička stanica, III sektor Hrvača, IV sektor centar, V sektor ciglana. Sef odseka za vezu izradiće znakove raketlama za pojedine sektore.

7) Protivavionski mitraljezi postaviće se na kotama 607, 622 i 489. Operativni oficir ovog Štaba izvršiće kontrolu postavljanja ovih mitraljeza i dati im uputstva sa koje daljine da gađaju avione. Jedan protivavionski mitraljez uzeti od Dolenjskog odreda.

8) Divizijsko previjalište i evakuacija ranjenika biće za jedinice IX i X brigade i NO⁵ u selu Petrincima. Ranjenici VIII brigade evakuisaće se u centralnu bolnicu. U vezi sa transportom i evakuacijom ranjenika držati se uputstava šefa sanitetskog odseka ovog Štaba i zapovesti koja će se izdati za evakuaciju ranjenika. Sve brigade pripremiće dovoljan broj kola i nosila za ranjenike. Pripremiti prve zavoje. Ranjenike mogu da nose određeni drugovi, to jest oni koji nemaju pušaka, a ne borci iz stroja ili čak rukovodioci, kako se ranije dešavalo.

9) Evakuacija plena i zarobljenika da bude u selo Petrinci. Sav plen mora se po spisku predati intendanturi ovog Štaba i kasnije će biti podeljen brigadama.

10) Svaki štab brigade poslaće po jednog kurira u Stab korpusa, a to važi i za Notranjski odred i Istarski bataljon. Takođe će svaka brigada i odred poslati po jednog kurira za vezu sa Štabom divizije. Kurire za diviziju će poslati i artiljerija XV divizije.

11) Veza između svih jedinica je telefonska i putem radija. Sa artiljerijom biće specijalna telefonska linija, radiofonska i optička veza. Sve jedinice će prokontrolisati sve do sada postavljene veze i kontrolisati ih pomoću patrola. Veza između svih jedinica mora biti stalna, na šta moraju štabovi brigada obratiti naročitu pažnju. Tačan plan veze između svih jedinica — telefonske, signalne i optičke — dostaviće odsek za vezu ovog Štaba.

12) Štabovi brigada krenuće u operacije samo sa operativnim delom štaba, dok ostali deo štaba i komore treba ostaviti na sigurnim mestima, gde će dalje obavljati svoje tekuće poslove. Radi stalne kontrole jedinica mogu sa sobom da povedu oficire operativne, obaveštajne, za vezu, za propagandu, intendantske itd.

13) Stab divizije nalaziće se kod Sv. Frančiška, gde svakog sata slati izveštaje.

⁵ Notranjski NOP odred

14) Štabovi brigada narediće svojim intendantima da se staraju da ljudstvo na položaju dobija dovoljnu količinu hrane.

15) Politički komesari sa svoje strane izvršiće potrebne pripreme i pripremiti sve ljudstvo — vojnike, a naročito starešine — da imaju pravilno političko držanje. Pre akcije ljudstvu održati govor. Naglasiti i podstaći mržnju prema okupatoru i izdajnicima. U samoj akciji ne dozvoliti kolebanje već odlučno i smelo, na partizanski način, pronalaziti najslabije neprijateljske tačke i snažno udarati. Težiti da se akcija što pre završi.⁰

Upozoravaju se sve jedinice ove divizije na tačno i savesno izvršenje ove zapovesti te da ulože puno volje i napora, jer smo u oružju, ljudstvu i materijalu mnogo jači od neprijatelja. Rok za pripreme bio je dovoljan pa se traži zalaganje od najstarijih do najmlađih starešina. Spavanje, odmor ili sporedne dužnosti ne dozvoljavaju se za vreme akcije nijednom članu Štaba.

Svako kolebanje i neaktivnost otklanjati na licu mesta bez ikakvih formalnosti.

16) Znaci raspoznavanja za 19. IV 1944: Top — Toplice (Džems — Zvone).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

Komandant — kapetan:
Petar Brajović

DOSTAVLJENO.

Štabu VII korpusa na znaje.

Štabu VIII, IX i X brigade na izvršenje.

Štabu artiljerije XV div. i XVIII divizije na izvršenje.

Štabu Notranjskog odreda i Istarskog bataljona na izvršenje.

• O pripremama, toku i rezultatu napada na Ribnicu vidi dok. br. 27, 56, i 87, i knj. 12, dok. br. 118.

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. SLOVENACKE BRIGADE »MATIJA
GUBEC« OD 17. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO
SLOVENIJE O PETNAESTODNEVNOJ AKTIVNOSTI
BRIGADE¹**

STAB IV SNOUB »M. GUBEC«
Položaj, 17. aprila 1944.
Br. 371/IV

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Položaj

15-dnevni vojni izveštaj:

1. aprila 1944. Patrola II bataljona koja je sa intendantima pošla po hranu u s. Vrhe bila je napadnuta od strane dezertera; patrola je dezertere rasterala. Ostale jedinice naše brigade nisu imale borbu s neprijateljem, sem III bataljona koji je iz zasede napao neprijatelja kad je pokušao da prodre u Prečnu.

2. aprila 1944. Patrola II bataljona tragala je za nemačkim pilotom, koji se dan ranije padobranom spustio u blizini Dobmiča. Patrola nije pronašla Nemca. Inače, toga dana brigada nije imala dodira s neprijateljem.

3. aprila 1944. Inžinjerijska četa Štaba brigade prokopavala je put koji vodi preko Kačje ridi i pored Sv. Ane. To je obavljala danju i noću uz pomoć stanovništva. II i IV bataljon su u 19 časova izvršili pokret na nove položaje i to: II bataljon na sektor Podturn a IV bataljon na sektor Brezje; baterija sa inž. četom i vodom za vezu prešla je na sektor Češnjice, gde se smestio i Štab brigade. Toga dana nismo sa neprijateljem imali nikakvih borbi ni sukoba patrola.

4. aprila 1944. Nijedan bataljon nije došao u dodir s neprijateljem. U II bataljonu, Štabu brigade i u bateriji data je u 23 časa i 30 minuta probna uzbuna, koja je pokazala da su čete sposobne da za najkraće vreme zaposednu unapred određene položaje. Komora, ambulanta i tehnika su prilikom ove uzbune pokazale, da su za slučaj neprijateljskog napada slabo pripremljene.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 189/11.

5. aprila 1944. U 4 časa ujutro započeo je opšti napad neprijatelja na položaje naše brigade², koji je izvelo približno 800 do 1.000 ljudi, uz pomoć 6 tenkova, 3 blindirana automobila, 24 kamiona, 6 aviona »štuka«, 2 topa lakšeg kalibra i nekoliko teških bacača. Neprijatelj je pre svega imao nameru da zaposedne greben iznad Brezja. Nameru neprijatelja otkrila je zaseda iznad Gor. Karteljeva, koja je u 4 časa ujutro prihvatila borbu s neprijateljem. Ovoj četi poslata je u pomoć još jedna četa. Zbog nadmoćnosti neprijatelja bile su prinuđene da se povuku i zaposele su visinske tačke iznad Brezja kod Podturna. Tim manevrom ove dve čete su omogućile pokret IV bataljonu na položaje Radna Vas. Za to vreme je neprijatelj sa tri tenka i nekoliko automobila prodro do Šentjurja. Neprijateljska pešadija se tu iskrcala i nastavila prodiranje prema Poljanama. Bataljon DO³ je oko 8 časova već zaprečio put Poljane — Cerovec, s namerom da na tom mestu napadne neprijatelja, ali neprijatelj nije nastojao da prede preko puta Poljane — Cerovec. U 7 časova neprijateljski avioni bombardovali su selo Češnjice i istovremeno mitraljirali sektor oko Češnjica. III bataljon vodio je borbu s neprijateljem koji je prodirao iz Mirne Peči prema Dobrničju, gde je održavan sastanak SKOJ-a. Borbu je prihvatio vod koji se nalazio u zasedi iznad Hudog, ali nije uspeo zadržati neprijatelja. Zaseda je bila pojačana, a neprijatelj je u povratku bio napadnut i protivtenkovskom puškom. Oko 50 Nemaca i be-ga je na ovaj položaj izvršilo juriš, ali su ih naši odbili. Borbe su prestale u 15 časova, kad se neprijatelj povukao u svoja polazna uporišta. Neprijateljski gubici su toga dana iznosili 20 mrtvih i veći broj ranjenih. Mi smo imali 3 mrtva i 3 ranjena.

6. april 1944. Borbena patrola II bataljona se u 11 časova pre podne sukobila sa 50—70 be-ga i Nemaca te ih nakon kratkog puškaranja poterala prema Hmeljniku. I borbena patrola III bataljona sa lakoćom je rasterala 50—60 be-ga. koji su naderali prema Prečni. Druga borbena patrola istog bataljona napala je i naterala u bekstvo neprijateljevu patrolu u Češkoj Vasi. Ostale jedinice naše brigade nisu dolazile u dodir s neprijateljem.

7. april 1944. U noćnoj akciji I bataljon je opkolio Telče, s namerom da pohvata dezertere koji su tamo, navodno, ponovo zanoćili. U tome nisu imali uspeha. Borbena patrola ovog bataljona ispred Smarjete napadala je kolonu be-ga i naterala je u panično bekstvo prema Beloj Cerkvi. I II bataljon tj. njegova patrola, proterao je neprijateljevu patrolu prema Karlo-

¹ Vidi knj. 12, dok. br. 109.

³ Dolenjski NOP odred

veću. Patrole III bataljona su se sukobile i proterale neprijatelja iznad Prečne i na Kozarjevom Kalu. Inače naša brigada toga dana nije vodila s neprijateljem neke veće borbe. Inž. četa kopala je treći prokop na putu pored Sv. Ane i uz pomoć pionirskog voda palila je železničku prugu između Mirne Peči i Ponikava.

8. aprila 1944. Toga dana je I bataljon uhvatio 6 dezertera. U 13 časova je u Tržišće stiglo 18 kamiona Nemaca i be-ga. Naša patrola je iznad Malkoveca napala neprijatelja i žestokom vatrom odbacila ga natrag u Tržišće. U 20 časova bataljon je krenuo u napad na Tržišće, ali je u šumi iznad Tržišča upao u zasedu. Žestokom vatrom bataljon je rasterao zasedu. Jedan vod, koji se nalazio u zasedi iznad Smarjete, naterao je u bekstvo neprijatelja koji je pokušavao da prodre prema Čužnjoj Vasi. Ovaj bataljon je toga dana mobilisao 7 dezertera. Zaseda II bataljona je sa lakoćom naterala u bekstvo 15 be-ga. Jedna četa ovog bataljona pošla je u akciju na Tržišće i uspela je da prodre do polovine brda Sv. Jurija. Neprijatelj ju je tu osetio i počeo je da položaj te čete gada teškim bacačima tako intenzivno, da je četa u 5 časova ujutro bila prinuđena da se povuče na stare položaje. Pri napadu na Tržišće sadejstvovao je i IV bataljon. Ali kad je bataljon nameravao da izvrši napad, neprijatelju u Tržišću stigla je u pomoć motorizovana pešadija, a pošto je počelo svitati bataljon je bio prinuđen da se povuče na stare položaje.

9. aprila 1944. I bataljon proterao je neprijatelja sa Kugla. Bilo je 70 be-ga. Posle toga su dve neprijateljeve kolone ukupne jačine od oko 120 ljudi ponovo zaposele Kuglo, ali smo ih ponovo proterali. Uskoro posle napada I bataljon je predao položaj patroli VDV⁴. Inače tog dana, sem nekoliko sukoba patrola, nije bilo većih borbi.

10. aprila 1944. Ujutro je neprijatelj iz Novog Mesta stigao u Mirnu Peč. Bilo je oko 100 pešaka, 2 automobila i 2 motocikla. Pobočnica je išla prugom do stanice Mirna Peč, iznad koje je neprijatelj postavio zasedu. Na putu Novo Mesto — Bela Cerkev primećeno je 6 neprijateljevih automobila. Čim smo primili izveštaj da se neprijatelj nalazi u Mirnoj Peči, poslali smo 3 čete na Kal i u Češnjice, sa zadatkom da neprijatelju preseku povratak u Novo Mesto. Pošto se neprijatelj već ranije povukao, nije bilo nikakvih borbi.

11. aprila 1944. Pokreti neprijatelja nisu primećeni. Toga dana nismo dolazili u dodir s neprijateljem.

12. aprila 1944. Neprijatelj je napravio ispad iz Tržišča, i to sa jednom kolonom u 9 časova, a sa tri kolone u li časova.

⁴ Vojska državne varnosti

Patrola koja je kontrolisala nemačku okupacionu granicu sukobila se u 9 časova sa oko 30 be-ga, koji su pošli u pravcu Malkoveca. Neprijatelj je odgovorio sa nekoliko rafala, a kad je naša patrola izvršila juriš on se dao u panično bekstvo ka Tržišću. Dve neprijateljske kolone htele su da opkole brdašce na kojem se nalazi spaljena kuća (Malkovec). U momentu kad je patrola nameravala da udari na neprijatelja, obavestio ju je terenski obaveštajac da se na putu dolinom prema Skovecu i Sv. Vrh u nalazi prilična neprijateljska kolona. Pošto patrola nije bila obezbedena s leđa, otvorila je vatru na neprijatelja sa udaljenosti od 400 metara a zatim se pomakla prema Sv. Vrh. Prilikom ove akcije neprijatelj je pretrpeo gubitke 3 mrtva i nekoliko ranjenih, dok mi nismo imali nikakvih gubitaka. U borbu s neprijateljem stupila je i zaseda na Kuglom, koja je naterala u bekstvo oko 100 be-ga i Nemaca. Tog dana nije bilo drugih akcija.

13. aprila 1944. Neprijatelj je pravio ispade iz Tržišća preko Malkoveca prema Sp. Laknicama. Bile su tri kolone, koje je podržavala jedna autoblanda i jedan poluguseničar. U dodir s neprijateljem najpre je došla zaseda koja je kontrolisala Tržišće, i to sa autoblindom ispred koje se kretala kolona od 20 ljudi. Zaseda je kolonu pustila u neposrednu blizinu i napala je žestokom vatrom. Zbog jake vatre iz sveg neprijateljskog oružja, i pošto je neprijatelj sa svojom bočnom zaštitnicom već prodirao prema Sp. Laknicama, patrola je bila prinuđena da se prebaci preko doline Laknice na drugu stranu i odatle je kontrolisala kretanje neprijatelja. Kad je zaseda dobila pomoć, neprijatelj je nakon višestrukog napada bio prinuđen da se vrati u svoje uporište. Neprijateljski gubici toga dana ocenjuju se na 5 mrtvih i nekoliko ranjenih.

14. i 15. april 1944. Položaje brigade napalo je oko 1.000 do 1.100 ljudi potpomognutih sa: 6 tenkova, jednim blindiranim kolima, jednim luksuznim automobilom, 3 motocikla i 15 kamiona.

Sa neprijateljskom kolonom, koja je prodirala prema Poljanama, sukobila se jedna četa iznad Radne Vasi. Pošto je neprijatelj raspolagao motorizacijom, prodro je prema Ornuškoj Vasi i tu je naišao na drugu četvu IV bataljona koja ga je napala. Četa IV bataljona, koja se nalazila u zasedi iznad Gor. Karteljeva, kad je videla da je odsečena od bataljona, povukla se bočno od pravca neprijateljskog nadiranja, preko Podturena u Bogneču Vas i na položaje prema Trebelnu, te je na taj način obrazovala levo krilo rasporeda IV bataljona. Četa koja se nalazila iznad Radne Vasi se nakon neprijateljskog proboja prebacila preko puta i zaposela položaje kod sela Vrh, odakle ju je

ponovo potisnuo neprijatelj koji je od Češnjica prodirao prema Trebelnu. II bataljon zaposeo je položaje iznad Češnjica i tamo se sukobio sa neprijateljskom pešadijom, koja je prelazila preko njiva severno od Češnjica prema Trebelnu, i tu joj naneo gubitke. Ipak ga je neprijatelj jakim vatrom tenkovskog oružja prinudio da se pomakne iznad Bogneče Vasi. Neprijatelj je pomoću motorizacije vrlo brzo prodirao od Ornuške Vasi do Trebelna i tenkovi su preko prokopa između Češnjica i Trebelna vozili bez zastoja. I bataljon je sa jednom četom odmah zaposeo položaje iznad Trebelna, a sa jednom drugom četom i protivtenkovskim topom krenuo je prema Češnjicama u nameri da zaustavi prodiranje neprijatelja. Protivtenkovski top bio je najpre postavljen na greben iznad doline između Trebelna i Češnjica te je odatle gađao tenkove. Pošto je neprijatelj nadirao dalje, protivtenkovski top postavljen je na novi vatreni položaj kod kapele iznad Trebelna i odatle ponovo gađao neprijateljsku motorizaciju, ali 35-tonskog PKW⁵ nije mogao da zaustavi. Pošto je za to vreme prema kapeli nadirala neprijateljska kolona iz pravca Drečjeg Vrh, posada baterije je top sakrila u šumi prema Poskočinu, jer ga više nije bilo moguće prebaciti preko puta Trebelno — Mokronog. Ostali deo I bataljona držao je položaje iznad Gor. Trebelna, iznad župničkog doma i u samom selu (teški mitraljez nalazio se u crkvenom tornju) pa je odatle tukao po neprijateljskoj pešadiji koja je pratila tenkove. Tek kad su tenkovi prodrli do same crkve, taj deo bataljona se povukao pored župničkog doma u Gor. Trebelnu u pravcu piramide, kod sela Vrh. Pošto je neprijatelj sa svih strana prodirao prema Trebelnu, baterija nije mogla da postavi na vatreni položaj za dejstvo brdski top od 63 mm te ga je sakrila. Kad je neprijatelj prodro u Trebelno, naše su se jedinice koncentrisale na liniji Zabukovje — piramida kod Vrh i duž grebena iznad Bogneče Vasi, odakle su izvele napad na neprijatelja u Trebelnu. III bataljon se pod borbom probio kroz neprijateljsko okruženje od Jerenge — Bajhoveca iznad doline Laknice prema Zabukovju. Pri tome je stalno upadao u leđa i bok neprijateljevih kolonama, probijao ih i nanosio im teške gubitke a istovremeno dezorijentisao je neprijatelja o položaju svojih jedinica. Napad na neprijatelja u Trebelnu izveden je iz pravca Zabukovja, Vrh i Bogneče Vasi. Za to vreme je minerski vod inženjerske čete položio poslednje dve mine između Češnjica i Trebelna, kako bi odvojio tenk od pešadije. Na juriš je zauzeta crkva u Gornjem Trebelnu i neprijatelj je bombama oteran u pravcu Spodnjeg Trebelna. Tenk je intervenisao i naše prinudio na povlačenje na položaj iznad kapele između župničkog

⁵ Panzerkampfwagen = tenk

doma i crkve u Gor. Trebelnu. Pri tome je tenk dejstvovao zapaljivim granatama i bacačem plamena, tako da su izgorele sve kuće, sem dve privredne zgrade i crkva u Gor. Trebelnu. Posle toga se motorizacija povukla i naši su zaposeli Gornje Trebelno. Neprijateljska pešadija se u divljem bekstvu povukla u zahvatu puta koji vodi za Češnjice. Naši su zaposeli Spodnje Trebelno na 50 m iza tenka, koji se nalazio u zaštitnici neprijateljske kolone, i iz svih oruđa tukli neprijateljsku pešadiju. Približavanje samoj koloni bilo je zbog tenkova nemoguće. Prilikom povlačenja neprijateljski tenk naišao je na minu i bio je uništen (mina od 5 kg). Naše snage su stalno napadale neprijateljsku pešadiju, tako da je ova u dolini između Trebelna i Češnjica bila prinuđena da sama nastavlja bežanje pod zaštitom samo 2 tenka, dok su preostala 3 tenka — jedan uništen i dva teško oštećena — ostali na grebenu uz put iznad Češnjica. Napad jedinica na ravnici iznad Češnjica bio je toliko silovit da su mrtvi i ranjeni be-ga i Nemci ležali na livadama, a neprijateljska pešadija ih nije mogla odvući sa sobom. Međutim, ovima se naše jedinice nisu mogle približiti jer su bočno dva tenka iz svojih oružja stalno brisali celu livadu. Kada se spustio mrak bombaši su molotovkama⁶ napali tri oštećena tenka ali se njihova posada branila mitraljeskom vatrom te osujetila paljenje tenkova i neprijateljske posade u njima. Jedna molotovka pala je na tenk ali očekivanog efekta nije bilo. 15. o.m. u 1 čas neprijateljskim tenkovima stigla je u pomoć kolona od oko 200 Nemaca iz Novog Mesta, 15. o.m. ujutro i neprijateljska motorizovana kolona iz pravca Poljana. Njih su stalno napadale naše jedinice iznad Sela, Radne Vasi i Češnjica.

Neprijatelj je uspeo da pokupi mrtve i da odvuče ranjene i oštećeni tenk u pravcu Novog Mesta, mada su ga na liniji od Brezja do Poljana i Rihpoveca stalno napadale naše jedinice. U tim borbama zaplenili smo tri puške, nešto municije, odeće, povratili kola komore koju je neprijatelj bio zaplenio, uništili 1 tenk i 2 motocikla, teško oštetili 2 tenka te pobili oko 100 neprijateljskih vojnika i isto toliko ranili. Neprijatelj je pronašao naš protivtenkovski i brdski top te ih odvukao u Smarjetu. Oba topa pala su neprijatelju u ruke bez zatvarača i nišanskih sprava. Naši gubici iznose 3 ranjena (2 teško).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:

Komandant — kapetan:
Hribar Janez

• Boca napunjena tečnim gorivom

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD
18. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O STANJU JEDINICA I BUDUĆIM ZADACIMA¹**

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV i POS
Položaj, 18. 4. 1944.
Br.: 684

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Položaj

Izveštaj o vojnom i političkom stanju jedinica
IV operativne zone NOV i POS

Štab Zone

Štab Zone sa odsecima uglavnom je formiran.

a) *Operativni odsek.* Za šefa ovog odseka postavljen je poručnik drug Mirko Prodnik, načelnik Štaba II SNOUB, koji još nije preuzeo dužnost, jer još nije stigao u Štab zone. Za inženjersko-tehničkog referenta u operativnom odseku postavljen je potporučnik drug Mišič (Gorazd)², bivši aktivni inženjerski potporučnik, do sada operativni oficir bataljona VI SNOUB. Za referenta za oružje i municiju postavljen je potporučnik drug Drnovšek (Igor)³, bivši jug. mornarički narednik vodnik, do sada komandant III bataljona VI SNOUB.

b) *Obaveštajni odsek.* Za šefa odseka određen je zastavnik drug Kamnikar Viktor (Bojan), do sada šef Obaveštajnog centra XIV divizije. Prvi pomoćnik je drug Jezeršek Janez (Sokol), drugi pomoćnik kapetan drug Avbelj Franc (Pajk), treći pomoćnik drug Slamič Herman, do sada obaveštajac XIII SNOB; četvrti pomoćnik drug Pribovšek (Gorkij)⁴ poginuo je na Pohorju.

c) *Intendantski odsek.* Šef odseka je potporučnik drug Humar Jože (Lipah), pomoćnik potporučnik drug Homer Janez (Karo).

d) *Sanitetski odsek.* Vršilac dužnosti šefa odseka dr Pire Stanislav (Lojze), major. Predlog po tom pitanju bio je zbog

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332/11.
V i ⁴ Redakcija nije uspela da ustanovi pravo ime.

smrti dr Kaca (Mitje)⁵ poslat sanitetskom odeljenju GS ali još nismo primili odgovor.

e) *Odsek za veze.* Vršilac dužnosti Gradišek Stojan, bivši narednik pitomac inžinjerije, do sada komandir čete I bataljona VI SNOUB. Referent za radio-telegrafiju inž. Milan Erbežnik, do sada radio-tehničar u XIV diviziji. Odsek ima vod za vezu.

f) *Odsek za kadrove.* Vršilac dužnosti šefa odseka je inž. Lučovnik Rudolf.

g) *Odsek za propagandu.* Dužnost šefa odseka još vrši drug Venišnik Milan, koji je postavljen za člana politodeljenja zone. Tehnikom rukovodi drug Lipar Ivo (Iztok).

h) *Podoficirska škola.* Počela je sa radom 15. 4. o.g. Komandant škole je kapetan drug Avšič Miha, instruktor kapetan drug Božič Lazo, politkomesar drug Bojan⁶, bivši zamenik politkomesara II SNOUB. Škola se privremeno nalazi kod Kamniško-zasavskog odreda.

Odseci još nisu potpuno formirani i postepeno će se popunjavati čim za njih primimo potrebne drugove.

Stab zone je 14. 4. o.g. prešao na nove sektore i sada se nalazi na sektoru Zgornje savinjske doline. Rad Štaba zone biće sada otežan čestim pokretima, jer neprijatelj mnogo kontroliše i pravi ispade na tim pravcima. Prelazak Štaba zone u nekoliko je zakasnio, jer je neprijatelj baš tada na tom sektoru izvodio veće potere⁷.

XIV divizija NOV i POJ

Sa Štabom XIV divizije duže vremena nismo imali veze i pored toga što smo stalno slali patrole za vezu, koje nisu mogle da uspostave vezu zbog stalnih pokreta Štaba divizije. Stab divizije nije se sa svoje strane dovoljno pobrinuo da uspostavi vezu sa Štabom zone, mada je znao gde se ovaj nalazi a sve svoje izveštaje slao je preko TV stanica. Tu je pošta većinom nestajala zbog nepouzdanih ljudi na tim stanicama, a neprijatelju su se predala čak i dva kontrolora. Veza sa Štabom divizije i svim jedinicama je sada redovna, jer smo postavili svoje relejne stanice.

Divizija je sada potpuno reorganizovana, sređena i prikupljena, komandni kadar je upotpunjen sem samog Štaba divizije. Pravilno funkcionisanje Štaba divizije sprečila je pogibija politkomesara druga Krta⁸ i ranjavanje komandanta majora

⁵ Dr Rudi Kac. Poginuo sredinom marta 1944. kod Kamnika.

⁶ Bojan Skrk

⁷ Odnosi se na sektor Moravče — Kamnik — Gornji Grad (vidi dok. br. 9).

⁸ Stane Dobovičnik. Poginuo 27. aprila kod Topolšice.

druga Vasje⁹, tako da se u Štabu divizije nalazi samo zamenik komandanta major drug Vidmar Tone (Luka). Sekretara našeg politodeljenja druga Matevža Hacea zadržali smo u Štabu divizije do postavljenja novog politkomesara.

Stab divizije sa II i XIII SNOUB nalazi se na istočnim padinama Mozirskih planina i operiše na sektoru Saleško-mišlinjske doline. Ove dve brigade nisu imale većih akcija, kao što se vidi iz priloženog izveštaja¹⁰, jer nisu raspolagale dovoljnom količinom municije. Od municije koju smo primili iz vaših magacina poslali smo im potrebne količine svih vrsta i nešto oružja.

Stanje po brigadama je sledeće:

I SNOUB »Tone Tomšič«:

Komandant.: major drug Kovačič Ivan (Efenka)

Politkomesar: drug Mišica Vladimir (Miha Kranjc)

Zamenik komandanta: poručnik drug Knežević Milenko

Zamenik politkomesara: Turnher Tone.

Ceo Stab brigade odgovara svojim zadacima i smatramo da je to jedan od najboljih štabova naše zone, što se pokazalo u poslednjim akcijama i pri samom rukovođenju brigadom.

Brigada ima tri bataljona od po dve čete. Brigada se snabdela oružjem iz akcija i uz našu pomoć. Moralno i borbeno stanje brigade je vrlo dobro, tako da ova brigada ima najbolje izgleda za budući rad. Takođe i njen bataljonski četni komandni kadar odgovara u vojnom i političkom pogledu. Brigada je pojačana novomobilisanima i u stalnom je porastu. Prilično je obezbeđena odelom, vešom i obučom. Još uvek se nalazi pod neposrednom komandom Štaba zone, jer je tek ovih dana uhvatila vezu sa štabom divizije.

II SNOUB »Ljubo Sercer :

Komandant: poručnik drug Došenović Mićo

Politkomesar: Butara Aleks

Zam. komandanta: poručnik drug Silni Jože¹¹

Zam. politkomesara: drug Ivo¹².

Stab brigade zadovoljava. Brigada ima dva bataljona od po tri čete. Cim brigada malo ojača formiraće se i treći bataljon. Pošto je brigada izgubila prilično komandnog kadra, štabovi bataljona i komande četa još nisu na potrebnoj visini pa se brigada u pogledu borbenosti još nije vratila na ranije stanje.

⁹ Jože Klanjšek, narodni heroj, umro u Ljubljani 1965.

¹⁰ Vidi dok. br. 9.

¹¹ Jože Boldan

¹² Janez Kenk

Nakon ofanzive moral se dosta podigao, jer je ranije bio veoma opao.

XIII SNOUB »Mirko Bračić«:

Komandant: major drug Bobnar Franc (Gedžo)

Politkomesar: drug Janušek — Dolničar Ivan

Zam. komandanta: poručnik Simončič Vinko (Gašper)¹³

Zam. politkomesara: Gavrilović Gašo.

Štab brigade je dobar, borben i jačanjem brigade u oružju i ljudstvu uspešno će izvršavati postavljene zadatke. Brigada ima takođe 2 bataljona i brojno je najslabija, jer je u toku ofanzive pretrpela najveće gubitke.

Pošto su uslovi za mobilizaciju povoljni divizija će brzo moći da se oporavi, samo je problem u naoružavanju novih boraca. Već sada svaka brigada ima gotovo po 100 nenaoružanih. Divizija je dobila zadatak da pokupi sve teško oružje koje je sklonila u toku ofanzive i već je počela sa pripremama za to. Izgleda da su Nemci pronašli protivtenkovski top koji je bio sakriven kod Vitanja i izložili ga u Celju. Zbog teške prohodnosti i velike udaljenosti reaktiviranje ovog oružja neće ići brzo.

Komandant major drug Vasja biće kroz 2 — 3 nedelje već zdrav i moći će da preuzme dužnost. Drug major Luka¹⁴ je dosta iscrpljen i prilično teško podnosi napore, kojih ovde sada ima dosta, te bi bilo potrebno da, nakon ozdravljenja druga majora Vasje, bude premešten u neku diviziju VII korpusa, gde su naponi manji. Njegovo držanje, kako u toku ofanzive tako i sada, bilo je primerno i njegova je želja da i dalje ostane u operativnoj jedinici.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Komandant- kapetan drug Sekirnik Janko (Simon)

Politkomesar: drug Zokalj Alojz (Džidži)

Zam. komandanta: poručnik drug Pacek Lojze (Platin)

Zam. politkomesara: drug Molk Jakob (Mohor).

Dosadašnji zamenik komandanta drug kapetan Božić Lazo je oboleo i privremeno je postavljen za instruktora u podoficirskoj školi. Na njegovo mesto postavljen je poručnik drug Platin, koji se za vreme boravka u XI SNOB dobro držao. Štab brigade je vojno i politički sposoban za rukovođenje brigadom, inicijativan i borben, samo što su komandant i komesar u izvesnoj meri vojvodski nastrojani. Preduzećemo sve potrebne mere da se ta njihova slabost otkloni. Zamenik politkomesara drug Mohor je partizan od 1941. g. hrabar i odan stvari, popularan na terenu i u vojsci ali ipak suviše mekan. Nedostaje mu smisao

¹³ Narodni heroj. Teško ranjen 7. novembra 1944. prilikom napada na Blagovicu i istog dana podlegao ranama.

¹⁴ Tone Vidmar

za organizaciju. Vrlo je vredan i marljiv. Brigada ima tri bataljona od po tri čete. Komandni kadar bataljona i četa dosta je mlad a i ljudstvo čitave brigade je mlado. Štabovima bataljona nedostaju samoinicijativa i samostalnost, ali ipak se primećuje poboljšanje, jer je vojni i politički rad pojačan. Politkomesari su počeli da pokazuju veće interesovanje, ali im nedostaje politička izgradnja, snalažljivost i inicijativnost tako da je pitanje političkog kadra aktuelnije nego vojnog.

Brigada je brojno jača od svih naših brigada i dobro je naoružana. I pored velikog broja novih drugova moral je prilično dobar a zadovoljava i borbenost. U samoj brigadi nije primećen saboterski i razoran rad gestapovskih agenata. Obuća i odeća su prilično dobre.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Komandant: kapetan Cetinski Andrej (Lev)

Politkomesar: drug Komel Franc (Franta)

Zam. komandanta: Poglajen Drago,¹⁵ kapetan

Zam. politkomesara: nije postavljen

Načelnik štaba: kapetan drug Janko Vincenc (Harkov).

Komandant brigade još se nije potpuno snašao u novim prilikama i situaciji na terenu, ali je ipak sposoban da rukovodi i unese živost u brigadu. Zamenik komandanta brigade je borben, snalažljiv i uživa poverenje ljudstva. Politkomesar je dosta popustio. Zbog specijalnih prilika u toj brigadi treba postaviti dobrog komesara i njegovog zamenika. Za zamenika politikomesara već smo vam predložili druga Januška¹⁶, ali to pitanje ipak još razmatramo sa političkim odeljenjem XIV divizije i drugom Matevžom¹⁷. Uskoro ćemo vam javiti kako smo to pitanje rešili...

Brigada je izdržala zimu pod vrlo teškim uslovima, ne samo vremenskim — veliki sneg — već i zbog stalnih napada koji su bili posledica izdajstva. Brigada sada ima 2 bataljona zbog gubitaka i zbog slanja patrola (jačih) prema Ptuj, da potraže vezu sa četom formiranom kod Ptuja, tzv. »Lackovom četom«¹⁸, na Kozjak preko Drave i radi prenosa oružja i municije. Cim oružje i municija budu preneti i patrole se vrate u brigadu, odmah će biti ponovo formiran treći bataljon.

Do sada brigada nije izvodila neke veće akcije, jer nije imala na raspolaganju dovoljno municije. Sada smo je njome obezbedili i ona će otpočeti akcije.

¹⁵ Oktobra 1944. Nemci su ga ranili i zarobili. Posle nekoliko dana podlegao je mukama u Mariboru.

¹⁶ Ivan Dolničar

¹⁷ Matevž Hace

¹⁸ Vidi dok. br. 154.

Stanje u brigadi nije zadovoljavajuće zbog gestapovskih agenata, koji stalno nastoje da se uvuku i razbiju XI brigadu. I dalje su česte pojave izdajstva, kvarenja oružja. Opet je počela pojačana aktivnost gestapovskih agenata pod firmom plavogardista, što je razumljivo s obzirom na strateški značaj Pohorja, što se može zaključiti i iz izjava zarobljenih i otkrivenih agenata. Izgleda da ova aktivnost Gestapoa nije ograničena samo na vojsku već je rasprostranjena i po terenu. Pitanje XI brigade i samog Pohorja vrlo je komplikovano i treba mu pokloniti najveću pažnju. Zbog toga smo tamo već uputili šefa našeg obaveštajnog odseka a za nekoliko dana otići će i drug politkomesar zone, koji će na licu mesta proučiti prilike. Drug Gorkij, obaveštajac naše zone, poginuo je na Pohorju i tom prilikom pali su neprijatelju u ruke sav materijal i dokumenti koje je prikupio o aktivnosti Gestapoa. Na sastanku sa Ob. K.¹⁹ za Štajersku, Štab zone je naglasio da na Pohorje putuju i jedan ili dva člana Ob. K. da pročiste i prokontrolišu terenske organizacije OF. Naše je mišljenje da će XI SNOB, koja je neiskusna i nema politički dobro izgrađenog kadra, teško izdržati na tom sektoru zbog neprestanih gestapovskih provokacija i sabotaza te će biti potrebno da se na taj sektor pošalju naše jače jedinice, vojnički i politički iskusnije i izgrađenije. To pitanje je utoliko značajnije što je čitav sektor oko Pohorja vrlo slabo, ili bolje rečeno nikako politički obrađen. Ovo se vidi i po tome što Gestapo sa svojom propagandom još uvek ima veliki uticaj u narodu, kojeg je uplašio da će, ako dođu Rusi i zavlada boljševizam, oduzeti im se imanja i ostati bez crkve i vjere. Ova pojava nije samo lokalnog karaktera, što znači da treba ojačati politički rad na terenu, paralelno sa izvođenjem uspešnih vojnih akcija.

Brigadu ćemo pojačati izgrađenim, jačim nižim rukovodećim kadrom.

Kamniško-zasavski odred

Štab odreda je kompletan i sastavljen od starih partizana, pa s obzirom na dobar materijal kojim raspolaže očekujemo uspešan razvoj. Odred sačinjavaju dva bataljona, od kojih I bataljon ima 2 čete a II bataljon 3 čete. Bataljonski i četni komandni kadar, naročito politički, dosta je mlad i bez dovoljnog iskustva, a inače je borben i aktivan. Odred se brojno povećao i prilično je dobro naoružan. Do sada je odred uglavnom imao zadatak transportovanja oružja i municije, mobilizacije, transportovanja novomobilisanih u Dolenjsku, rušenja pruge, pa nije imao mogućnosti da izvodi akcije. Pošto se transportovanje oružja i municije smanjilo izdali smo naređenje Štabu odreda

¹⁹ Oblasni komitet KP Slovenije za Štajersku

da se manji deo I bataljona ostavi na sektoru između Save i granice a ostali deo prebaci u sastav odreda, kako bi odred mogao da izvodi akcije. Kao glavni zadatak postavljeno mu je da upada u rudničke revire²⁰, mobilise rudare, uništava železničku prugu Ljubljana — Zidani Most — Celje, napada neprijateljske patrole oko revira, gde je neprijatelj dovukao veća pojačanja. Odred nema snaga da napada uporišta, ali može postavljati zasede neprijateljskim patrolama i kolonama. Istovremeno će se brinuti za obezbeđenje podoficirske škole naše zone. Po pitanju mobilizacije odred je do sada imao velikog uspeha, naročito oko revira. Moral ljudstva u odreda je dobar, borbeni materijal je dobar ali još nema iskustva u borbama.

Istočnokoruški odred

Stab odreda još nije kompletan. Nedostaje mu zamenik politkomesara kojeg je obećao PK Koruške²¹, ali do danas još nije stigao u odred. Od postojeće tri čete odreda formirana su 2 bataljona. Politkomesar i komandant odreda su agilni i radni te nastoje da odred vojnički i politički uzdignu. S obzirom na veliki sneg i neiskustvo boraca, odred je izvodio samo akcije sabotaže. Sada smo mu izdali naređenje da pristupi ozbiljnijim akcijama i da mobilise. Pošto su čete dosta udaljene jedna od druge, komande četa nisu bile dovoljno inicijativne a ni disciplina nije bila na najvišem stepenu. Komande četa bile su suviše popustljive. U 3. četi, u kojoj se većinom nalaze novi drugovi (najstariji partizani su u četi od pre dva meseca), disciplina je bila vrlo slaba a i politički rad na niskom stepenu. Reorganizacijom odreda i postavljanjem novog kadra stanje će se poboljšati, naročito zbog toga što komandant i politkomesar stalno kontrolišu svoje jedinice.

Kozjanski odred

Od poslednjeg izveštaja, u kojem odred javlja o tome da je četa iznenađena na Bohoru, nismo još primili nikakav izveštaj, pa izgleda da se odred povukao na Bizeljsko. Zbog toga smo u taj odred poslali operativnog oficira druga Mišela²² sa direktivama i zadatkom da prokontroliše stanje i rad odreda i da mu postavi konkretne zadatke shodno našim direktivama.

Obaveštajna služba

Stanje obaveštajne službe se u poslednje vreme poboljšalo i pored toga što je nakon odlaska druga Silasa²³ drug Sokol ostao sam. Uspeo je da za kratko vreme organizuje obaveštajnu službu po jedinicama i da se poveže sa obaveštajnim organima

²⁰ Odnosi se na rudnike uglja: Zagorje, Trbovlje i Hrastnik.

²¹ Pokrajinski komitet KP Slovenije za Korušku.

^a Jože Berkopec

²³ Rudi Knez

VOS-a²⁴, tako da obaveštajna služba, sem sektora Kozje, Ptuj i Haloze, uglavnom kontroliše pokrete neprijatelja i Transporte železnicom. S obzirom na prostranu teritoriju, obaveštajna služba još nije upotpunjena. Njeno slabo funkcionisanje uslovljavaju slabe veze, nedostatak radio-stanica, a naročito neobučenos kadra. Povećanjem broja članova obaveštajnog odseka celokupno stanje obaveštajne službe će se popraviti. Za kontrašpijunažu nemamo nikakvih uputstava.

Služba veze

Najbolnija tačka čitave organizacije naše zone je služba veze, koja je do sada slabo funkcionisala, naročito zbog velike teritorije na kojoj se nalaze naše jedinice i otežanih pokreta usled kontrole od strane neprijatelja.

I pored toga što na teritoriji naše zone imamo 5 radio-stanica, radio-telegrafska služba ne funkcionise, jer radi samo stanica Štaba zone. Ovu radio-stanicu nismo mogli da poneseo već smo morali da je ostavimo na starom mestu i to zbog toga što stanica, prema izjavama radio-tehničara, ne može da radi na akumulator. Prilikom eksplozije koja je nastala u radio-stanici, uzetaj iz američkog aviona — kojom prilikom je bio ranjen i sam radio-telegrafista — oštećen je neki njen deo a električne struje na sektoru gde se zona nalazi nema. Radio-stanica engleske misije koja se nalazi kod nas takođe ne radi. Radio-stanica američke misije na Bohoru ne može uspostaviti vezu sa našom radio-stanicom, verovatno zbog prevelike blizine, dok ima vezu sa radio-stanicom Glavnog štaba. Kozjanska radio-stanica još nije počela sa radom i pored svih naših naredjenja. U Štabu XIV divizije nalazi se radio-stanica koja ima neki mali kvar i mi smo naredili da nam je pošalju zajedno sa njihovim radio-tehničarom i telegrafistom. Postavljanjem radio-tehničara pri Štabu zone, koji će stalno kontrolisati sve stanice, verovatno će se stanje poboljšati. Ovo bismo učinili i ranije da smo znali gde se nalazi radio-tehničar Erbežnik. Radio-telegrafisti, koji su se pripremali za tu struku tek na našim tečajevima, vrlo su slabi i ne mogu samostalno obavljati svoj posao. Na pr. drug Bahovec priprema se već 3 nedelje i još se ne usuđuje da samostalno preuzme posao. Isto tako i ostali radio-telegrafisti.

Zbog udaljenosti i nesigurnih kurira TV stanica, postavili smo vlastite relejne stanice te će veza biti mnogo brža i sigurnija. I pored toga veza će još uvek biti otežana zbog stalnih ispada neprijatelja, koji odmah blokira puteve i sektore te na

²⁴ Varnostno-obvešćevalna služba = Služba bezbednosti i obaveštavanja

taj način presreće kurire. Jedino rešenje solidnih veza bilo bi u tome da svaka jedinica ima svoju radio-stanicu koja bi i funkcionisala.

Sanitetska služba

Sanitetska služba u jedinicama IV operativne zone nije najbolje uređena, zbog nedostatka stručnog osoblja, naročito lekara. Za kratko vreme izgubili smo 3 lekara i to: šefa sanitetskog odseka dr Mitju, referenta XIV divizije dr Kolar²⁵ i referenta XI SNOB dr Premru²⁶.

Stanje ranjenika i nazebljih iz XIV divizije, koji su smešteni po raznim selima, stalno se poboljšava i oni su van opasnosti.

Bolnice na sektorima I, II i III dobro su uređene i obezbeđene hranom, samo nedostaju stariji bolničari. Ekipa sa drugom Simom²⁷ je otišla na izgradnju novih objekata.

I pored ponovljenih poziva nije se mogao mobilisati nijedan lekar.

Štabu zone bio bi neophodno potreban apotekarski referent.

Mobilizacija

Uslovi za mobilizaciju su povoljni ali broj dobrovoljaca je neznatan te mobilizaciju moraju izvoditi vojne jedinice. Narod se mobilizaciji ne protivi ali zahteva da jedinice dođu po njih, zbog straha od represalija Nemaca. Mobilizacija je naročito uspešno sprovedena u litijskom i kamniškom području i delimično u Zgornjoj savinjskoj dolini, gde je teren politički najbolje obrađen. Procenat dezertera je vrlo mali. Do 1. aprila su mobilisali: VI UB-255, od kojih je 5 dezertiralo; I UB oko 130; Kamniško-zasavski odred preko 400, među kojima veći broj rudara iz revira Zagorje; XI SNO brigada je mobilisala 75. Mobilizaciju su izvodile i ostale jedinice naše zone ali još nismo primili izveštaj o broju. S obzirom na uslove, mobilizacija se može i povećati te je u tom smislu već izdato naređenje svim jedinicama. Konkretno izvođenje mobilizacije zahteva mnogo vremena i napora, jer jedinice moraju mobilisati svakog pojedinca u njegovoj kući. Transportovanje novomobilisanih, koje ne možemo sve da zadržimo u našim jedinicama zbog nedostatka oružja, takođe je vrlo teško, naročito iz udaljenijih mesta Štajerske. Pre kratkog vremena šef civilne uprave za Štajersku izdao je naredbu kojom su landrati²⁸ dobili ovlašćenje da za najkraće vreme proteraju sa imanja sve porodice partizana, vojnih dezertera, iz-

²⁵ Dr Stane Kolar. Poginuo 23. marta 1944. u Velikom Rakitovcu.

²⁶ Dr Bogdan Premru

²⁷ Jože Oblak

²⁸ Pokrajinsko veće

beglih regrutaciji i lica koja su partizani prinudno mobilisali. Istovremeno se navedenim licima moraju zapleniti imanja. Zbog politički slabo obrađenih terena na izvesnim sektorima ova naredba će verovatno kočiti mobilizaciju. Izdali smo više letaka u većim količinama za mobilizaciju kao i mobilizacijske pozive te stalno zahtevamo od jedinica da mobilišu.

Politički rad

U svim jedinicama održavaju se politički časovi, na kojima se u poslednje vreme govori o federativnoj Jugoslaviji, o AVNOJ-u, NKOJ-u i njegovim odlukama, SNOS-u, Beloj i Plavoj gardi, izbegličkoj vladi, odnosu prema civilnom stanovništvu, odnosu prema političkim radnicima, o nacionalnom pitanju, disciplini i drugarstvu, o raznim tekućim problemima, čitaju se i objašnjavaju radio-vesti, o uspesima Crvene armije, o savezničkom bombardovanju, o našoj NOV sa maršalom Titom na čelu, o značaju saradnje sa savezničkim armijama itd. Politkomesarima bile su izdate direktive i okružnice o načinu ishrane, o postupku sa nemačkim zarobljenicima raznih vidova vojske, o našem odnosu i postupku prema nemačkim familijama, familijama koje imaju rođake u nemačkoj vojsci, o odnosu prema Kočevarima, o političkom radu među civilnim stanovništvom, o kampanji protiv prijavljivanja pokreta naših jedinica od strane civila, o kampanji među nemačkom vojskom, vermanima i Austrijancima. Svim jedinicama bile su poslate okružnice politkomesara Glavnog štaba o pitanjima obezbeđivanja i iznenađenja od strane neprijatelja. Takođe smo poslali sva uputstva za proslavu 27. aprila²⁹ i 1. maja. Za ove dve godišnjice poslali smo i teme koje smo sastavili radi pomoći politkomesarima.

Politkomesarski kadar je mlad, slabo izgrađen, te mu je potrebno dosta pomoći i školovanja, naročito onom izvan XIV divizije. Naročito je potrebno obrazovanje četnim politkomesarima, koji ne ispoljavaju dovoljno inicijative i nisu snalažljivi, mada pokazuju interesovanje za politički rad. S obzirom na dosadašnje prilike u Štajerskoj, zbog stalnih pokreta, politički rad nije bio lak, ali sada je situacija mnogo bolja te će se politički rad moći da potencira. Za uzdizanje politkomesarskog kadra do sada smo koristili partijsku školu Ob. K. i konferencije sa rukovodiocima. Formiranjem političkog odeljenja pri Štabu zone moći ćemo da izgrađujemo politički kadar čim političko odeljenje počne da radi. Sekretar političkog odeljenja još nije preuzeo dužnost zbog smrti druga politkomesara Krta. Ni drug Brkin³⁰ se još nije vratio tako da sada imamo samo dva

Godišnjica formiranja Osvobodilne fronte.
⁵⁰ **Drago Benčič**

člana. Druga Helija Modica dodelili smo VI SNOUB, gde drži kurs za političke rukovodioce, a drug Savinc³¹ rukovodi propagandnim odsekom. Sastavljaju se predavanja za politkomesare koja će im poslužiti kao pomoć pri političkoj nastavi. Cim političko odeljenje bude kompletno, počemo sa političkim kursom za čitavu zonu.

Veći su problem zamenici politkomesara i njihov rad. Potrebna je stalna kontrola njihovog rada. Pomoći ćemo se kadrom iz XIV divizije koliko bude moguće, jer su i oni izgubili dosta tog kadra. Pored ostalih sada je ranjen i zamenik politkomesara bataljona I SNOUB drug Pugačev³², koga smo mislili da postavimo na drugo mesto.

Osetan je nedostatak kulturnih radnika i propagandista. Mobilisani su većinom radnici i seljaci a intelektualaca je vrlo malo. U tom pogledu najbolje stoji VI SNOUB, ali se ipak i u ostalim jedinicama stanje poboljšalo. Svoj časopis izdaje samo VI SNOUB; XI SNOB izdaje džepne novine, i to svaki bataljon; Koruški i Kozjanski odred zidne novine, dok XIV divizija za sada još ne izdaje ništa. Najvažniji sektori za propagandu su Pohorje i Koruška, gde će biti potrebni dobri propagandisti. Teškoća je u tome što nam političke vlasti na terenu ne pružaju dovoljan oslonac. I Agitprop Ob. K. je vrlo slab te ne izdaje ni radio-vesti, mada za to ima sve mogućnosti. Nastojimo da svaka brigada dobije aparat za umnožavanje. Tehnika Ob. K. obećala nam je 6 koža za šapirograf ali ih već više od mesec dana nema. Prilikom napada na Moravče³³ zaplenili smo mašinu za umnožavanje »Rotor«, ali je prilikom premeštanja Štaba nismo mogli da ponese sa sobom. Formiraćemo svoju zonsku tehniku a za sada štampaće nam stvari tehničar Ob. K. Pored »Štajerskog kurira« do sada smo izdali letke za mobilizaciju, naredbu o zabrani prijavljivanja partizana od strane civila, letke za nemačke vojnike na nemačkom jeziku, radio-vesti i brošuru o XIV diviziji. Pošto smo druga Čopiča³⁴ poslali drugu Niku Pirnatu, ostali smo bez crtača koji nam je neophodno potreban.

Odnos vojske prema civilnom stanovništvu je dobar i postupci jedinica XIV divizije prema civilima su se popravili. Jedinice XIV divizije prilikom svojih pokreta obavljaju politički rad i od njih primamo izveštaje da je civilno stanovništvo naklonjeno našoj vojsci, da Nemcima ne prijavljuju pokrete naše vojske i da nedostaje političkih radnika.

³¹ Milan Yenišnik

³² Frane Šlajopah

³³ Vidi knj. 12, dok. br. 51.

³⁴ Ivan Seljak, akademski slikar

Politkomesar zone održao je sastanke sa seoskim, rejon-
skim i okružnim odborom u Moravčama, jer je to bilo potrebno
pošto se odbornici nisu snašli prilikom uspostavljanja naše vla-
sti u oslobođenim Moravčama. Kod njih je primećen oportuni-
zam i potrebno je uložiti mnogo truda radi njihove pravilne ori-
jentacije. Politički radnici na terenu su još uvek pod uticajem
1941. godine. Na sastanku Štaba zone sa Ob. K. istom smo pred-
ložili da mobiliše što više naših simpatizera, koji još žive le-
galno, za politički rad na terenu. Stab zone će za politički rad
na terenu izdvojiti dobre partizane iz XIV divizije, koji nisu
spособni za operativne jedinice.

Budući zadaci i akcije

U izveštaju od 29. 3. o.g. u glavnim linijama smo vas in-
formisali o našem planu za izvođenje akcija u smislu vaše na-
redbe, tj. prvenstveno čišćenje Zgornje savinjske doline jedini-
cama XIV divizije i VI SNOUB. Za ove operacije bio bi nam
neophodno potreban eksploziv, kako bi akcije mogle biti uspe-
šne. Pošto momentano nismo imali veze sa XIV divizijom, do-
neli smo odluku da napadnemo nemačko uporište u Radmirju³⁵,
o kojem smo primili izveštaj da poseduje veću količinu re-
zervnog oružja. Zbog nedostatka eksploziva akcija nije sasvim
uspela, ali je imala dobar politički efekat, jer je uporište bilo
jako i nalazilo se u dolini. Odmah nakon te akcije imali smo
nameru da snagama I i VI SNOUB napadnemo uporište Šmartno
a onda Luče i Ljubno, jer smo očekivali da će nam politički
radnici obezbediti 200 kg eksploziva. Međutim, eksploziv nismo
primili i u to vreme započela je veća potera na sektoru od
Moravške doline do Zgornje savinjske doline, tako da su obe
brigade bile prinudene da se povuku. Primili smo vaše nare-
đenje za ofanzivne operacije, koje bi morale da započnu 19. 4.,
te smo na osnovu toga predvideli sledeće:

- 1) Sa I i VI SNOUB, kao najjačom udarnom snagom naše
zone, napasti Luče i Ljubno³⁶, za što se već vrše sve pripreme.
- 2) XIV divizija sa II i XIII SNOUB ima da napadne upo-
rišta Mislinja — Šentilj i ruši železničku prugu u dolini reke
Pake.³⁷
- 3) XI SNOB ima zadatak da ruši prugu u Mislinjskoj do-
lini te ugrožava posadu u Slovenj-Gradecu, radi vezivanja tih
snaga za sebe³⁸.
- 4) Odredi su takođe primili zadatke da na svojim sekto-
rima predviđenog dana otpočnu akcije.

³⁵ Greška u originalu. Odnosi se na uporište Radomlje (vidi knj.
12, dok. br. 105).

³⁶ Napad na ova uporišta nije izveden.

³⁷ Vidi dok. br. 4 i 11.

³⁸ Vidi dok. br. 71.

Nijedna naša jedinica nema eksploziva i zbog toga će izvođenje tih operacija biti otežano pa i skopčano sa većim gubicima, što se videlo prilikom akcije u Radomljama, gde su borci jurišali na uporište, ali bez uspeha. S obzirom na slabe veze i potrebnu koncentraciju naših jedinica, ove operacije će otpočeti tek 20. 4. ili 21. 4.

Posle završetka ovih operacija imamo nameru da XI brigadu prebacimo na politički pogodniji sektor a tamo bismo angažovali jedinice XIV divizije, odakle bi mogle da prodiru u pravcu Maribora i Ptuja.

S obzirom na veoma prostranu teritoriju IV operativne zone, pogodne uslove za mobilizaciju i dosadašnje akcije, naše snage nisu toliko jake da bi mogle kontrolisati čitavu teritoriju te izvršavati zadatke koji se postavljaju pred njih. Moramo računati s tim da će se, kao što se već nagoveštava, pojačati aktivnost Bele i Plave garde, kao što su pokušali u Slovenačkom primorju ali im nije uspelo jer je narod već bio pripremljen. Naprotiv, za Štajersku ne možemo tvrditi da bi mase bile politički dovoljno obrađene i radi toga bilo bi neophodno potrebno pojačati naše vojne snage na toj teritoriji, kako bi, s obzirom na brz međunarodni razvoj, blagovremeno sprečili pojavu i širenje Bele garde.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
M. Kilibarda

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD
18. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O AKCIJAMA POTCINJENIH JEDINICA¹**

STAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV i POS
Položaj, 18. 4. 1944.
Br.: 683

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Položaj

Izveštaj o vojnim akcijama XIV divizije

Na dan 23. 3. se II SNOUB »Ljubo Šercer« nalazila na sektoru Paški Kozjak. Oko 12'časova počeli su Nemci da prodiru sa tri strane u jačini od 350 ljudi. Patrola II SNOUB, koja je bila poslata u pravcu pruge, sukobila se sa nastupajućom kolonom i ubila 3 te ranila 4 neprijatelja, među kojima se nalazio jedan nemački oficir². Zbog suviše velike nadmoći neprijatelja II SNOUB prešla je na položaje oko Basališča, gde je neprijatelj napadao do mraka, posle čega se povukao u polazna uporišta.

Tačni neprijateljevi gubici nisu poznati. Brigada ima 2 ranjena i tri nestala.

Noću 25/26. 3. brigada je prešla na sektor Pohorja.

Noću 26/27. 3. je I bataljon II SNOUB izvršio akciju na železničku stanicu Zg. Dolič³, gde je zapalio stanicu i uništio sve telefonske i telegrafске uređaje. Zaplenio je 1 telefonski aparat, nešto odeće i potpuno uništio 3 km telefonske i telegrafске linije.

XIII SNOB »Mirko Bračić« se 23/24. 3. prebacila iz Graške gore na sektor Sv. Daniel. Jedan bataljon pošao je u zasedu i čekao voz i kamione na putu Dovže — Mislinja. Pošto je II SNOUB srušila telefonske i telegrafске uređaje, voz iz Slovenj-Gradeca nije stigao, već je ostao u Slovenj-Gradecu. Jedinice su zapalile železničku stanicu u Dovžama.

Na dan 25. 3. je XIII SNOB održala miting kod Sv. Daniela, na kojem je govorio politkomesar divizije drug Dobovičnik Krt⁴.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332/11.

² i ³ Vidi knj. 12, dok. br. 96.

⁴ Stane Dobovičnik

Noću 26/27. 3. se XIII SNOB nalazila u selu Zalesnik i Zavodnje. Narod je radosno dočekivao vojsku. Uveče je u Zavodnju održan uspeli miting. Istovremeno, noću je izvršena rekvizicija u Topolšici. Pred zoru je neprijatelj nastupao prema Topolšici i tom prilikom je poginuo politkomesar divizije drug Dobovičnik Krt, kao što smo već izvestili.

Na dan 27. 3. je III bataljon I SNOUB u Rečici ob Savinji zapalio 3 automobila, među kojima jedan putnički, 3 oficira ubio i jednog teško ranio. Usled dolaska nemačkog pojačanja bataljon se morao povući na Radegundu. Kad su Nemci stigli na Radegundu, jačine oko 220 ljudi, bataljon je sa dve strane jurnuo na njih i terao ih sve do Mozirja, gde su, prema izjavama civila, doneli sa sobom 6 mrtvih i 12 ranjenih. Narod u okolini Mozirja je sa oduševljenjem gledao kako su se partizani vozili u zapljenjenim automobilima, kojima su se odvezli u Rečicu ob Savinji i tamo pucali na Nemce. Navodno su to bili prvi slovenački partizani koji su se po Štajerskoj vozili automobilom.

Noću 2/3. 4. je II SNOUB »Ljubo Šercer* prešla sa Golavabuke, preko Dovža na Sp. Završje. Neprijatelj je u toku dana zaposeo najpre položaje uz put i prugu Slovenj-Gradec — Velenje, gde je gradio bunkere, zatim položaje Plešivec, Škalske Cirkovce i Šentvid nad Mislinjem. Zbog toga je brigada noću 3/4. 4. prešla preko Graške gore i Rdečnika prema Sv. Duhu. Neprijatelj je počeo da nastupa prema tim položajima i brigada se morala zbog nadmoćnog neprijatelja povući na Kozji hrbet, a odatle dalje ka Lešniku. Neprijatelj je bio više puta jurišima odbijen⁵. U borbi se nalazilo preko 300 Nemaca. Neprijateljski gubici nisu poznati ali moraju biti prilični.

Brigada ima jednog teže ranjenog. Dve patrole su nestale.

31. 3. je XIII SNOB »Mirko Bračić« sa sektora Sv. Križ prešla u Šmihel.

Na dan 1.4. brigada je zbog primećene koncentracije neprijatelja prešla u Štakne, kuda je prodirao neprijatelj. Otpočela je frontalna borba, koja je vodena sve do mraka⁶. Neprijatelj je imao 4 — 5 mrtvih. Brigada je bez gubitaka. Kad je pao mrak, brigada se povukla iz borbe i prešla na položaje kod Javorja. Nemci su blokirali put Šoštanj — črna i brigada se čitav dan nalazila u zasedama i slala patrole. Kako je bila nedelja, u javorskoj crkvi je održavana misa. Posle mise zamenik politkomesara drug Hace⁷ održao je miting sa raznovrsnim programom, koji je vrlo dobro uspeo.

Zbog blizine Nemaca brigada je noću 2/3. 4. prešla na položaje kod Sv. Danijela. Sutradan se tu razvila borba sa ne-

⁵ i « Vidi knj. 12, dok. br. 104.

⁷ Matevž Hace

prijateljem koji je nastupao u jačini od preko 200 ljudi. Zbog nedostatka municije brigada je prešla na sektor Sv. Duh. U borbi neprijatelj je imao 16 mrtvih i 4 ranjena. Brigada je bez gubitaka.

Nakon akcije na Radomlje⁸, I SNOUB »Tone Tomšič« koncentrisala se na sektoru Kališče — Mirna Peč⁹ — Poljane. Zbog zaposedanja Tuhinjske ceste i koncentracije neprijatelja na putu Kamnik — Gornji Grad, brigada se povukla na sektor Podvolovljek. Kad su Nemci napustili blokadu brigada se 14. 4. ujutro prebacila natrag na Kališče — Podlom — Kranjski Rak. Zaseda u pravcu Nove Stifte sukobila se s neprijateljem koji je sa 6 kamiona stigao iz Nove Stifte, kojom prilikom su zaplenjene 2 puške, 8 okvira za »zbrojovku« i veća količina opreme. Pri tome je poginuo nemački kapetan, koga su našli na mestu sukoba. Zbog jačeg neprijateljskog pritiska brigada se povukla. Posle toga neprijatelj je istovremeno počeo da prodire iz Kamnika i iz Luča. I bataljon I SNOUB udario je po kamionima koji su se probijali iz Kamnika i najmanje jedan onesposobio za saobraćaj. Zbog nadmoćnosti neprijatelja bataljon se posle toga povukao iz Kališča na Veliku Planinu, a bataljon koji je operisao kod Nove Stifte na sedlo Kunšpernik — Enci. Nemci su 15. 4. napustili put Kamnik — Gornji Grad i povukli se prema Kamniku i Kranju.

U toku ovih borbi neprijatelj je imao oko 50 mrtvih. Brigada je imala 2 ranjena. Zbog nadmoćnosti neprijatelja i intervencije tenkova nije se moglo zapleniti više oružja, tako da je neprijatelj uspeo da odnese mrtve i ranjene.

Izveštaj Istočnokoruškog odreda

Na dan 28. 3. patrola odreda uništila je 9 stubova električnog dalekovoda koji strujom obezbeđuje rudnik u Mežici. Sva rudnička postrojenja u Mežici, Črni i Žerjavu bila su zbog toga 2 dana van pogona.

29. 3. četa odreda izvela je diverzantsku akciju i uništila tvornicu hartije u Prevaljama, koja je radila za potrebe nemačke vojske. Zaplenjena je 1 pisaća mašina, više kancelarijskog materijala, prilična količina kaiševa i nekoliko uniformi NSKK¹⁰. Neprijatelj je reagovao na ovu akciju i znatnim snagama — oko 300 ljudi — vršio poteru za jedinicama, koja je trajala 2 dana. Odred nije došao u didir s neprijateljem.

⁸ Napad na uporište Radomlje kod Kamnika izveden je 6. aprila 1944. Vidi knj. 12, dok. br. 105.

⁹ Nije nađeno na geografskoj karti 1 :100.000.

¹⁰ Nationalsozialistisches Kraftfahrer Korps (Nacionalsocijalistički motorizovani korpus).

Izveštaj XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Situacija na Pohorju je uglavnom ostala ista. XI SNOB stalno prati neprijatelja i češće vodi borbe sa nastupajućim neprijateljskim kolonama. Dolinu između Slovenj-Gradeca i Mislinje neprijatelj je čvrsto obezbedio na taj način što je duž pruge iskopao streljačke rovove i od 3. aprila stalno obezbeđuje taj sektor. Od 3. do 6. aprila brigada je morala da izdrži veću poteru na sektoru od Dravograda do Ribnice na Pohorju i do Mislinje.

Brigada je noću 30/31. 3. izvršila napad na neprijateljsko uporište u Šmartinu kod Slovenj-Gradeca. U uporištu se nalazilo 12 ljudi. Brigada nije mogla da zauzme uporište i pored toga što su mineri minirali vrata i što su se bombaši već nalazili u zgradi. Zandarmi su se povukli na I sprat i odatle pružali snažan otpor, tako da su poginula dva bombaša a više ih je ranjeno. Pošto je dolazila pomoć iz Slovenj-Gradeca, a zasede su vodile tešku borbu sa nadmoćnijim neprijateljem, moralo se prestati sa napadom. Uporište je bilo zapaljeno i posle toga je izvršeno povlačenje. Neprijatelj je uspeo da se spase iz zapaljenog uporišta. Prema izveštajima civila neprijatelj je od zaseda pretrpeo gubitke od 8 mrtvih i više ranjenih.

Noću 3/4. 4. brigada je izvela akciju na pruzi između Slovenj-Gradeca i Dravograda, kod stanice Sv. Jedert. Porušili su preko 1 km pruge i zapalili novi most kod Sv. Jederta.

Posle akcije brigada se povukla na položaje Jasenkov Vrh, gde je, i pored jakog obezbeđenja, u 8 časova ujutro napadnuta. Neprijatelj se približio neposredno položajima II bataljona, gde se nalazio i Stab brigade. Stražar, koji se nalazio na straži, predao se bez pucnja. Istovremeno bio je napadnut i I bataljon. Pošto je policija iz Vuzenice zakasnila, III bataljon imao je mogućnosti da se blagovremeno povuče. Najjači je bio pritisak na II bataljon i Stab brigade. Povlačenje je bilo moguće samo čistinom dugačkom nekih 100 m a inače je ceo bataljon bio potpuno opkoljen. Bežeći preko čistine poginulo je 6 drugova, među kojima politkomesar II bataljona i obaveštajac drug Gorkij. Neprijatelj je zarobio 2 druga i 1 drugaricu. Među zarobljenima se nalazi sanitetski referent¹¹ brigade. Nedostaje još 28 drugova. Pored toga je izgubljeno nekoliko pušaka i 1 laki bacač. Položaj brigade bio je, kako po svemu izgleda, još ranije prokazan.

Izveštaj Kamniško-zasavskog odreda

Na dan 13. 4. 1944. je 1 vod II bataljona bio u zasedi očekujući patrole na železničkoj pruzi. Iz zasede su ubijena 2 ne-

¹¹ Dr Bogdan Premru

prijateljska vojnika a 3 su ranjena. Zbog teškog terena i dolaska druge patrole nije bilo moguće zapleniti oružje.

Izveštaj VI SNOUB »Slavko Slander«

I bataljon VI SNOUB je noću 14. 3. izvršio rekviziciju u tvornici hartije Bonač u Količevu¹². Odvezeno je 8 kola raznog materijala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
M. Kilibarda

P. S. Nisu unete sve akcije XIV divizije, jer su izveštaji izgubljeni pa smo tražili naknadne izveštaje.

BR. 10

**IZVEŠTAJ ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 18. APRILA 1944.
ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O DEJSTVIMA
DIVIZIJE¹**

STAB 14 DIVIZIJE "
NOV i POJ
Br. 13/44.

Na položaju, 18. aprila 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS

na položaju

Vašu poštu smo primili tek 17. aprila 1944. Sa njom su stigli i drugovi Šercer² i Dolenc Ciril, ref. za vezu. Istovremeno primili smo i poštu od I UB.

Po municiju i oružje šaljemo dve odabrane čete sa zam. komandanta II UB poručnikom drugom Silnim³, i to za II i XIII SNOB. I UB već je poslala jednu četu.

¹¹ Vidi dok. br. 167.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335/11.

* Miro fiercer

^s Jože Boldan

14. o.m. poslali smo vam nedeljni izveštaj po našem kuriru, koji je pošao direktno u vaš Stab.

Mi smo vam do sada redovno slali izveštaje ali ih vi verovatno zbog nemarnosti u relejnim stanicama, niste primali. Nadamo se da će sada veza funkcionisati, kako nam je javio referent za vezu.

Javljam vam kao detalj iz akcije II UB od 14. o.m. na putu između Ljubna i Luča da je neprijatelj imao 42 mrtva i 8 ranjenih⁴.

XIII SNOB je 16. o.m. presekla telefonsku liniju ispred samog Ljubna i naterala u panično bekstvo 30 Luftšuca⁵, koji su došli da intervišu. Takođe je ova brigada 13. o.m., prilikom mobilizacije kod Male Črne, zapalila 400 m³ industrijskog drveta za rudnik u Črni, zaplenila 3 para konja sa opremom i uništila jedan veliki teretni automobil, sve vlasništvo državnog rudnika.

Pošto smo zbog potere, koju je neprijatelj preduzeo na ovom sektoru, odustali od predviđene akcije za koju smo primili naređenje od vašeg Štaba, javljamo vam da se sada nalazimo na sektoru oko Luča i Konjskog Vrha. I UB već se nalazi na putu da započne predviđene akcije na ovom sektoru⁶, zajedno sa VI UB. U skladu sa vašom poslednjom naredbom, koju smo primili 17. o.m.⁷ sa II i XIII UB odmah ćemo se prebaciti na sektore koje ste odredili, pre svega da rušimo prugu i komunikacije te postavljamo zasede, a čim stignu municija i oružje odmah ćemo pristupiti likvidaciji manjih i većih uporišta.

Kao što vidite, iz našeg brojnog stanja i naoružanja proizlazi da su nam neophodno potrebni oružje i municija i da ne možemo otpočeti veći manevar. Najnužnije nam je potrebna veća količina eksploziva i minerski materijal te protivtenkovske bombe i puške, baš zbog toga što neprijatelj uvek reaguje oklopnim vozilima. Po mogućnosti pošaljite nam i nove drugove, koje ste nam obećali i opremite ih oružjem koje je određeno za nas.

Obaveštavamo vas da su terenci pronašli laki bacač, dva puškomitraljeza, 5 pušaka, koje je XIII SNOB sakrila kod Ljubna, i da su ovo oružje predali Koruškom odred. Pošto nam odred ovo neće da vrati, intervišite da dobijemo oružje natrag.

Neophodno nam je potrebna i municija za automate, na koje dolazi srazmerno vrlo malo.

⁴ Vidi knj. 12, dok. br. 121.

⁶ Pripadnici jedinica nemačke protivavionske odbrane.

⁶ Odnosi se na planirani napad na Luče i Ljubno, do kojeg nije došlo zbog iznenadne koncentracije neprijatelja (vidi dok. br. 8 i 9).

⁷ Vidi dok. br. 4.

Mi smo svesni toga da sve ovo ima neprijatelj, ali nam je nemoguće da to dobijemo dok ne budemo raspolagali sredstvima da to otmemo.

U našu diviziju pošaljite komandira Jožu⁸, минера, koji se odranije nalazio kod nas i u Kočevju bio ranjen, kao i još nekoliko sposobnih минера, jer nam ovde nedostaju. Po mogućnosti pošaljite nam iste minere koje smo mi poslali na kurs.

Naši komandanti brigada i bataljona uopšte nemaju karti i što pre nam pošaljite više sekcija: Slovenj-Gradec, Ljubljana, Celje, Rogatec i Maribor te sve one koje bi za nas došle u obzir.

Postavljamo pitanje šta je sa aparatom za umnožavanje i ostalim materijalom koji bi nam bio potreban za tehniku. Sve ovo nam mnogo nedostaje, upravo sada kad je potrebno razvijati najveću propagandu. Pošaljite nam potreban materijal i ljude.

Intendante i sve ostale drugove, koje ste zahtevali vašim dopisom, šaljemo danas zajedno sa drugom Silnim, koji odlazi po municiju. Drugarica Mira⁹ nalazi se u mežiškom okrugu na bolovanju. Poslali smo joj poštu da se odmah uputi u vaš Štab. Ako drugovi budu zakasnili na intendantski kurs, krivicu za to će snositi pošta, koja je prekasno stigla. Drugarice Vera¹⁰ i Brina¹¹ još se nisu oporavile.

Pošaljite nam jednu novu laku radio-stanicu, jer je ova nesigurna i teška za prenošenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Čerin Mihael

Zam. komandanta — major:
Tone Vidmar

⁸ Jože Mlinar
• Slavka Mihevc
¹⁰ Vera Hreščak
¹¹ Eva Pavlin

NAREĐENJE ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 18. APRILA 1944. ŠTABOVIMA 2. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »LJUBO ŠERCER« I 13. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »MIRKO BRACIC« ZA IZVOĐENJE AKCIJA NA PRUZI CELJE — DRAVOGRAD¹

STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 4/44.

Na položaju, 18. aprila 1944.

Štabu II UB i XIII SNOB XIV divizije NOV i POJ

na položaju

Po naređenju Glavnog štaba NOV i POS moraju sve jedinice NOV i POS 19. o.m. započeti ofanzivne operacije na određenim sektorima². Naša divizija dobila je naređenje da odmah otpočne operacije na sektoru Mozirje — Šoštanj — Velenje — Slovenj-Gradec — Dravograd i u Zgornjoj savinjskoj dolini. U vezi s tim

n a r e đ u j e m o

II i XIII UB operisaće na sektorima od Mozirja pa sve do Dravograda.

I UB uz pomoć VI UB operisaće na sektoru Zgornje savinjske doline. U vezi s tim II UB noćas prelazi na nove položaje ka Sv. Primožu a sutra uveče nastavlja pokret preko Mozirskih planina na Radegundu.

XIII SNOB noćas će se prebaciti sa dosadašnjih položaja preko Visočnika — Mozirskog planinskog doma na Radegundu — Šmihel. 19. o.m. uveče brigada prelazi na sektor Št. Elorijan, odakle će odmah početi da ruši prugu između Šoštanja i Šmartna ob Paki³. Po mogućstvu odvrnuti šine ili pak zatrpati tunel. Ako bude moguće, zapalite železničke pragove, uništavajte stražarnice i skretnice i postavljajte zasede. Pokupite telefone i telefonske žice i uništite sve železničke objekte. Porušite i uništite železničku stanicu u Šmartnu ob Paki.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335/III.

* Vidi dok. br. 4.

³ Vidi dok. br. 17 i 19.

Stab divizije nalaziće se kod II UB sa kojom svakog dana održavajte vezu i šalžite nam tačne dnevne izveštaje.

Obe brigade neka nastoje da mobilišu što više ljudstva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Čerin Mihael

Zam. komandanta — major:
Tone Vidmar

BR. 12

ZAPOVEST ŠTABA 4. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »MATIJA GUBEC« OD 18. APRILA 1944. POTCINJENIM JEDINICAMA DA OBEZBEDE NAPAD NA RIBNICU SA PRAVCA VELIKE LAŠCE — ŽLEBIC¹

STAB IV SNOUB »M. GUBEC«
Položaj, 18. aprila 44.
Br. 376/IV.

SVIM ŠTABOVIMA BATALJONA I BATERIJI

na položaju

ZAPOVEST

(Sekcija Novo Mesto — Cerknica 1:100.000)

Podaci o neprijatelju: ..,²

Prema naređenju Glavnog štaba NOV i POS jedinice VII korpusa napašće i savladati neprijatelja u Ribnici³. Napad će izvršiti XVIII divizija a obezbeđivati ga XV divizija. Akcija VII korpusa biće koordinirana sa akcijama IX korpusa i IV operativne zone⁴.

Naša divizija će obezbeđivati napad sa pravca Ljubljane i to: V SNOUB iz pravca Pijava Gorica — Turjak, a XII

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 189/IL

² Redakcija je izostavila tekst koji je identičan s tekstom na početku dok. br. 6. On počinje rečenicom: »Neprijatelj se nalazi...«, a završava sa: »Iza žice izgrađeni su bunker«.

³ Vidi dok. br. 6 i knj. 12, dok. br. 118.

⁴ Vidi dok. br. 1 i 4.

SNOUB iz pravca Šmarje — Grosuplje. Dol. odred će se kao rezerva korpusa nalaziti u selu Sinovica.

Naša brigada dobila je zadatak da vrši obezbeđenje na sektoru između Vel. Lašča i Zlebiča.

Za izvršenje gornjeg zadatka

n a r e đ u j e m o :

I bataljon na dan 18. IV 1944. u 19 časova, sa dosadašnjih položaja, prelazi na položaje Sv. Gregor. Pravac pokreta: Tisovec, Kompolje, Podgora, Vrh, V. Poljane, Ortnek, Sv. Gregor. Za vreme pokreta mora imati jaku prethodnicu radi razbijanja neprijateljskih zaseda na sektoru od Podgore do Sv. Gregora, naročito prilikom prelaska puta i pruge kod Ortneka. Obezbeđuje se jakim borbenim patrolama prema Vel. Slevici i Dvorskoj Vasi, protiv neprijatelja koji bi vršio ispade iz Vel. Lašča. Takođe mora na putu koji vodi od Vel. Lašča preko Male Slevice i Dvorske Vasi prema Sv. Gregoru pa dalje prema Sodražici, odmah nakon dolaska na nove položaje, izraditi barikade od kamena i stabala, kao i zaseke, tako da se taj put učini potpuno neupotrebljivim za prolazak neprijateljske motorizacije. Pomoću borbenih patrola mora otkriti svaki pokret neprijatelja iz Vel. Lašča. U toku 19. o.m. mora nastaviti prokopavanje i pravljenje zaseka i barikada. 19. o.m. u 19 časova zaposeda položaje Skrlovica — Mala Slevica i vrši demonstrativan napad na neprijatelja na Sv. Roku i u Vel. Laščama. Mora održavati tesnu vezu sa Dol. odredom, koji će se nalaziti u selu Sinovici.

II bataljon 18. o.m. u 19 časova prelazi sa dosadašnjih položaja na nove položaje kod Zukova. Pokret mora izvršiti preko Tisoveca, Kompolja, Podgore u Zukovo. Odmah nakon dolaska u mesto mora podići barikade na sektoru puta između Zlebiča i Dol. Močila. Na ovom sektoru takođe izraditi zaseke i prokope, tako da ovaj put bude neupotrebljiv za neprijateljsku motorizaciju. Mora se obezbeđivati iz pravca Ribnice na taj način što će slati jake borbene patrole u pravcu Zlebiča, koje moraju stalno da kontrolišu put što vodi od Ribnice, preko Zlebiča ka Vel. Laščama. Mora prokopati i put koji od Ortneka vodi prema Vel. Poljanama. Na najpogodnijem mestu, koje se mora izvideti već u toku 19. o.m. danju, Stab bataljona mora odabrati položaje za čete i rasporediti ih po udolini iznad puta Zlebič — Vel. Lašče, radi pravljenja zaklona za automatska oružja i strelce. U toku noći 19/20. o.m. nastavlja prokopavanje puta na određenom sektoru i na njemu drži zasede po dubini od kote 662 do Podpoljana.

IV bataljon 18. o.m. u 19 časova vrši pokret sa dosadašnjeg sektora na sektor Vrh. Pravac kretanja je isti kao kod II bata-

ljona. Odmah nakon dolaska na novi sektor mora se obezbeđivati iz pravca Vel. Lašča jakim borbenim patrolama, koje šalje prema Gornjem Retju. Takođe mora kontrolisati teren u pravcu kota 750 i 769. Prema Vidmu i žel. stanici Dobropolje šalje jednu jaku borbenu patrolu koja se mora smenjivati na terenu, tako da kontroliše Dobropoljsku dolinu. Odmah nakon dolaska na novi sektor mora prokopati puteve Podplana — Skranjek i Podplana — Močila. Na tim putevima mora izraditi prokope, zaseke i jake barikade. Na odseku od Vel. Poljana do kote 769 Stab bataljona mora da izvidi najpogodnija mesta za svoje jedinice i da na njima iskopa bunkere za automatsko oružje i za strelce.

Baterija 18. o.m. u 19 časova prelazi sa dosadašnjeg sektora na sektor oko Vrha, na najpogodnijem mestu u šumi. Komanda baterije mora oko Močila odmah izvideti mesto za položaj protivtenkovskog topa. Na položaju, odakle će dejstvovati protivtenkovski top moraju se za top iskopati zakloni. Baterija će se kretati zajedno sa IV bataljonom, koji će je obezbeđivati u toku pokreta.

III bataljon ostaje na sektoru oko Novog Mesta, sa zadatkom da noću 19. o.m. napadne i likvidira⁵ neprijateljevo uporište preko nemačke granice. Sve ostale zadatke bataljon će dobiti usmeno od Štaba brigade.

Inžinjerijska četa vrši pokret na nove položaje kod 2u-kova, odakle mora odmah da krene na prokopavanje puta i pravljenje barikada i zaseka na putu Vel. Lašče — Zlebič. Takođe taj put mora na više mesta minirati i obrazovati minska polja. Takođe mora prokopavati i minirati put Vel. Lašče — Mala Slevica — Dvorska Vas — Podplana. Sve ostale zadatke inžinjerijska četa dobiće usmeno od Štaba brigade.

Svi bataljoni moraju preko dana 19. o.m. na novoodređenim položajima biti na oprezu ako bi se pojavno neprijatelj da bi ga izmanevrisali i uništili. Noću 19. o.m. svi bataljoni moraju biti na određenim položajima sa ljudstvom sve dok ne dobiju druga naređenja. Mora se paziti da se automatsko i teško oružje postavi na pravo mesto, kako bi mogli punim pogocima tući neprijatelja. Neprijatelja treba po svaku cenu zadržati da svome uporištu ne pritekne u pomoć.

Preko dana moraju bataljoni držati ljudstvo u šumi, a takođe i komoru. U selima mogu da imaju samo kuhinje. Sve štabove bataljona i baterije upozoravamo da među sobom budu tesno povezani, kao i sa Štabom brigade, i o svakoj promeni moraju odmah obavestiti Stab brigade. Morate upotrebljavati i znakove pomoću raketa. Svi bataljoni moraju biti telefonom po-

⁵ Naređenje se verovatno odnosi na nemačko uporište u Bučki. Redakcija nije mogla da utvrdi zašto ova akcija nije izvedena.

vezani sa Štabom brigade. Dol. odred će 19. o.m. biti u Podtaboru a uveče se prebacuje na Sinovicu. Štab I bataljona neka ima prednje u vidu i 19. o.m. preko dana neka se obezbeduje borbenim patrolama i u pravcu Sodražice, protiv neprijateljskog uporišta Ribnice. Ljudstvo treba da drži na okupu i pod stalnom kontrolom. Ako se na sektoru pojavi neprijatelj, treba protiv njega baciti sve snage i bataljoni moraju jedan drugome da priteknu u pomoć. Sva ostala uputstva primili ste na sastanku održanom u Štabu brigade.

Veza sa Štabom brigade biće na Vrhju, gde morate slati izveštaje o svakoj promeni.

Brigadno previjalište biće u Brezju, gde će se nalaziti i preostali deo Štaba brigade. Bataljonska previjališta neka bataljoni sami odrede.

Patrole koje ćete danju slati prema neprijateljskim uporištima moraju se radi konspiracije kretati van naselja.

Na izvršenje!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Šarli⁶

Komandant — kapetan:
Hribar Janez

P.S. Napad na uporište Ribnicu počinje 19. aprila 1944. u 19 časova artiljerijskom pripremom.

Dostavljeno: svim bataljonima,
bateriji i
XV diviziji na znanje!

⁸ Karel Taufar

NAREDBA ŠTABA GORENJSKOG NOP ODREDA OD 18. APRILA 1944. ZA FORMIRANJE MANEVARSKOG BATALJONA¹

NAREDBA
br. 6 za 18. april 1944.
Štaba GO

I

Po naređenju Štaba IX korpusa NOV i POJ formira se Manevarski bataljon GO², koji će imati zadatak izvođenja operacija u Gorenjskoj i Koruškoj.

II

U komandu Manevarskog bataljona GO postavljamo:
za komandanta Manevarskog bataljona GO druga Leban Savu Gortana, do sada zam. komandanta III bataljona GO;
za komandira 1. čete Manevarskog bataljona GO druga Marjana, do sada zam. komandira 2. min. čete GO;
za politkomesara 1. čete Manevarskog bataljona GO, koji će privremeno vršiti i dužnost politkomesara Manevarskog bataljona, druga Ziger Ludvika, do sada politkomesara 1. čete I bat. GO;
za komandira 2. čete Manevarskog bataljona GO druga Zupan Jaku, do sada na službi u I bat. GO

III

Drugovi Leban Savo i Marjan kreću *odmah* po primitku naredbe u Štab GO gde će dobiti direktive, a drug Ziger će čekati u I bat. dok Manevarski bataljon na svom putu ne stigne do I bat. i tu će mu se pridružiti. Isto važi i za druga Zupan Jaku.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 293a/II.

² Pošto je u to vreme glavni zadatak Gorenjskog NOP odreda bio mobilizacija i uništavanje neprijateljevih komunikacija Manevarski bataljon je formiran radi izvođenja i drugih akcija na teritoriji odreda koja je obuhvatala gotovo čitavu Gorenjsku (vidi dok. br. 16).

Komande bataljona neka nam dostave predloge za postavljenje novih rukovodilaca na upražnjena mesta, kako bi smo ih potvrdili, odnosno postavili.

V

Za komandanta I bat. GO postavljamo druga Miklič Albina, do sada zam. komandanta I bat. GO.

VI

Ova naredba stupa na snagu odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Stab GO

Politkomesar:
Kržišnik A. — Ljubo
Ljubo

Komandant:
Skraber L. — Vanja
Vanja

Načelnik štaba
Globočnik Boris
Bor. Globočnik

IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG NOP ODREDA OD 18. APRILA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA O IZVEDENIM AKCIJAMA I O VOJNOM I POLITIČKOM RADU U JEDINICAMA¹

STAB ISTARSKOG ODREDA
Na položaju, dana 18.4.1944.
Br. 372/4

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

na položaju

Nedeljni izveštaj o radu i akcijama naših jedinica

U svim bataljonima nastavljaju se politička nastava i vojne vežbe. Politička nastava ove nedelje bila je: čitanje i tumačenje Istorije SKP/b svemu ljudstvu koje se nalazilo u logoru. Vojne vežbe na terenu obuhvatale su ulične borbe i korišćenje prirodnih zaklona, što je ljudstvu neophodno potrebno, jer se i pored svakodnevnog uvežbavanja nikako ne može navići da drži položaje ako nije baš prinuđen.

Na dan 12. o.m. naša patrola sekla je telefonsku žicu duž pruge Kozina — Pula. Istog dana je veća grupa okupatora, usled izdajstva i predvođena izdajnicima, po teško preglednim jarugama i noću stigla do nas, na mesto tadašnjeg logorovanja Štaba odreda¹. Pošto nas je o tome obavestila obaveštajna služba, mi smo već prethodne večeri poslali patrole svuda gde bi bio moguć prilaz, ali je neprijatelj i pored toga uspeo da se privuče u blizinu sela, gde ga je primetila naša krstareća patrola. Patrola je na njega otvorila vatru a neprijatelj je u streljačkom stroju napao na selo. Pošto je, posle prvih pucnjeva straže i patrole, zapaljivim bombama zapalio nekoliko kuća, bili smo prinuđeni da napustimo selo i da na brzinu evakuišemo ono što je bilo moguće. Neprijatelja smo opkoljavali, računajući na pomoć susednih jedinica, ali su ove stigle suviše kasno i tako je neprijatelj uspeo da zapali sve štale i dve kuće. Dok se neprijatelj povlačio, postavili smo zasede ispod Celja i Zajelša, iznad sela Potok, pod Premom, i napadali ga. Tom prilikom neprijatelj je pretrpeo znatne gubitke. Druga zaseda, pojačana patrolom VDV, postavljena je između Smrja i Prema, ali je zbog slabog obaveštavanja propustila ovu kolonu da prođe te

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 296/11.

² Logor se nalazio u selu Prelože.

čekala drugu, koja je krenula tim pravcem i odnosila one koji su od naših zaseda poginuli ili bili ranjeni. Posle toga je druga zaseda, pod rukovodstvom komandira Muhiča, sišla na glavni put i njime požurila za kolonom koja se povlačila prema Ribnici. Za njom je stiglo više kamiona vojske sa kojom je zapo- denula borbu. U toj borbi mi nismo imali gubitaka, ali je VDV imao 5 mrtvih, dva ranjena i dva zarobljena. U selu smo izgubili nešto sprema, jer je drugovi koji su hitali na položaj nisu bili poneli. Zarobljena je bolničarka odreda koja nije htela da se povuče iz sela. Prema još neproverenim vestima nju su Nemci streljali, jer je, navodno, u Bistrici ubila nekog nemačkog oficira.

Na dan 12. o.m. izvršili smo pokret i došli u blizinu III ba- taljona, jer u selu gde smo se do sada nalazili nije bilo više mesta.

Na dan 13. o.m. 21 drug iz III bataljona pratio je novomo- bilisane koje Komanda Istarskog vojnog područja preko nas šalje u jedinice XV divizije.

Na dan 16. o.m. minerski vod Štaba odreda minirao je žel. prugu između Divače i St. Petra. Prilikom ove akcije izba- čeni su iz šina lokomotiva i više vagona. Saobraćaj je obustav- ljen za duže vreme. Uništeno je više materijala a jedan nemački vojnik je poginuo.

Na dan 16. o.m. II bataljon učestvovao je u akciji na že- lezničku prugu Šapjane — Rijeka koju je izvela hrvatska jedi- nica. Rezultat akcije nije nam još poznat i čim primimo tačan izveštaj javićemo.³

Zbog potrebe za jednom jedinicom u pivškom okrugu, gde se neprijatelj češće kreće, odlučili smo da na ovaj sektor pošal- ljemo II bataljon, koji će imati zadatak da napada svaki pokret neprijatelja i razara žel. prugu.

Politička nastava održava se po svim bataljonima te se čita i objašnjava Istorija SKP(b).

Formulare za pregled brojnog stanja ljudstva, oružja, mu- nicije, minerskog materijala i konja šaljemo Operativnom od- seku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Klemenčić Leon

Komandant:

³ Vidi dok. br. 34.

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 19. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O IZVRŠENIM PRIPREMAMA ZA NAPAD NA RIBNICU I PLANU DALJIH DEJSTAVA KORPUSA¹

ŠTAB
VII KORPUSA NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Položaj, 19. IV 1944.
u 12 č

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

na položaju

Tehničke pripreme za današnju akciju već su gotovo do detalja gotove².

Artiljerija, kako XVIII tako i XV divizije, je kompletna i na mestu, sa ispravnim oružjem i municijom, dok će se veza između komandnog mesta pešadije i artiljerije uspostaviti u toku današnjeg poslepodneva. •

Takođe su na svom mestu i sve jedinice, izuzev nekoliko bataljona IX brigade, koji su ostali na svom dosadašnjem položaju kao zaštita artiljerije XV divizije. Danas posle podne premešće se i ti bataljoni.

Jedinice XV divizije su na svojim mestima, dok će se korpusna rezerva — Dolenjski odred — u toku današnjeg poslepodneva i uveče premestiti iz Podtabora na Sinovicu, kao što je to od samog početka bilo određeno.

Do sada još nemamo nikakvih izveštaja o tenkovima, mada je Štab XVIII divizije kamionima poslao benzin u pravcu odakle moraju stići tenkovi i mada ste nam javili da su tenkovi otišli. Poslali smo udvojene patrole u pravcu Kočevske Reke i Dvora da što pre uhvate vezu sa tenkovima i sa tehničko-inžinjerijskim četama te da ubrzaju dolazak tenkova.

Jedinice su popunjene municijom i eksplozivom, podigli smo protivtenkovske puške i mitraljeze te ih podelili jedinicama. Takođe smo skoncentrisali 3 protivavionska mitraljeza, kao što je bilo određeno zapovešću³.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11.

² Odnosi se na napad na Ribnicu. Opširnije o pripremi i izvode-nju napada, vidi dok. br. 3, 6, 27 i 87.

³ Vidi knj. 12, dok. br. 118.

Za borbu protiv neprijateljskih tenkova organizovana je posebna grupa sa *molotvkama i minama*. Protivtenkovske puške se pri tome neće upotrebljavati, jer im ne mogu naneti štetu (24 tone).

Pored toga organizovane su posebne grupe — desetine, naoružane automatima, za ulične borbe.

Takođe je predviđena i posebna desetina koja će iza položaja prikupljati zaostale borce i uključivati ih u njihove jedinice.

Stab divizije, Stab artiljerije, kao i Stab X brigade već su izvidali mesto napada. Pored toga je Stab divizije sa X brigadom organizovao vežbe sa noćnim napadom na Sodražicu. Pri tome se pokazalo da postoji opasnost da bi se jedinice prilikom upada u veće naseljeno mesto suviše raštrkale i tako se izmakle kontroli i komandi kojoj pripadaju. Preduzete su mere na taj način da za jedinicama koje napreduju posebna desetina prikuplja takve borce i uključuje ih u njihove jedinice. U toku 18. o.m. bile su predviđene ponovne vežbe*ali su one izostale zbog ispada neprijatelja iz Ribnice⁴ te su jedinice na taj način izgubile jedno poslepodne za pripreme.

Političke pripreme se nastavljaju. Po svim jedinicama održani su sastanci sa rukovodiocima, kojom prilikom su im zadaci bili konkretno izloženi, održani su sastanci sa politkomesarima, posebni sastanci sa članovima KP. kao i sa skojevcima. Na raspoloženje ljudstva i nižeg kadra još osetno utiču dosadašnji defanzivni duh i dosadašnji neuspesi. Kadar nema potrebnog poverenja u svoje ljudstvo. Stab divizije kao i Stab korpusa postavili su pred sve rukovodioce zadatak koji treba bezuslovno, uz 100% zalaganja rukovodilaca, izvršiti, jer postoje objektivni uslovi za uspeh. Posebno je naglašeno da svi rukovodioci moraju biti na svojim mestima, tj. kod vojske, i da to posebno važi za politkomesare i njihove zamjenike, što do sada nije izvršavano.

Kao što smo već gore naveli, juče je neprijatelj u jačini od oko 200 ljudi učinio ispad iz Ribnice, time što je jedna kolona prodirala prema položajima X brigade, odn. Ruskog bataljona⁵, koji je za vreme napada pridodat ovoj brigadi. Ova kolona kretala se pravcem od Dana prema Kotu. Ruski bataljon je jurišao na ovu kolonu ali je pri tome dobio bočnu vatru od druge kolone, koja je u ranim jutarnjim časovima, još dok je bila tama, krenula preko Zadolja i popela se iznad položaja Ru-

⁴ Vidi dok. br. 18.

⁵ Formiran je kao 5. bataljon 9. slovenačke NOU brigade 13. marta 1944. u Rakitnici kod Ribnice. Sačinjavali su ga pripadnici raznih nacionalnosti iz Sovjetskog Saveza koji su iz nemačke vojske prebegli u sastav jedinica 7. korpusa NOVJ.

skog bataljona. Ovaj se usled bočne vatre povukao. Neprijatelj je uspeo da zaposedne Novu Stiftu te je prodirao prema Kotu 1 u pravcu Zamosteca, dok X brigada nije poslala dva bataljona koji su zaposeli visove inad Lipovščice i Kota te neprijatelja poterali natrag u Ribnicu. Tom prilikom je Ruski bataljon imao 2 mrtva i 8 ranjenih; *izgubio je tešku »brodu«* na koju je pala neprijateljska mina i oštetila je. Pored toga neprijatelj je oterao Komandu mesta u Ribnici i Rejonski odbor za Ribnicu te im, prema izveštaju Štaba XVIII divizije, zaplenio svu opremu i hranu. Neprijateljski gubici nisu poznati ali je sigurno imao više ranjenih.

O iznenađenju VIII brigade na dan 16. o.m. u selu Hudi Konec⁶, Stab divizije nam je najpre poslao izveštaj koji je bio toliko nekritičan da smo ga vratili i zahtevah novi. Isto je učinio i drug Rudi⁷ za istovetan izveštaj za Glavni štab. Stab divizije je posle toga poslao novi izveštaj koji ste primili i zbog toga ga nećemo ponavljati. Radi priprema za akciju nismo imali vremena, niti smo smatrali za oportuno da u tom momentu detaljnije istražujemo tu stvar. Nakon akcije poslaćemo vam naknadni izveštaj, istovremeno sa detaljnim izveštajem o stanju u VIII brigadi, gde se stanje još najmanje poboljšalo. Opšte stanje jedinica XVIII divizije nije zadovoljavajuće. Ove jedinice sede su na jednim te istim položajima, bile pri tome nebudne, pasivne i neinicijativne, što se odrazilo kako kod rukovodilaca tako i kod ljudstva. Neprijatelj je uspevao da ih manjim svojim snagama zbaci sa njihovih položaja (što se videlo i prilikom ispada 18. o.m.), nanosio našim jedinicama gubitke u ljudstvu (ranjeni i nestali, tako je npr. VIII brigada imala samo jednom prilikom 21 nestalog, ali o tome nije javljala te smo to tek sada konstatovali).

Ishrana na sektoru XVIII divizije je vanredno otežana. Po našem dolasku jedinice su se našle pred činjenicom da nemaju hrane, jer su im okružne komisije za Ribnicu i za Notranjsku javile da im ne mogu nabaviti hranu, zato što je nema. Da slaba ishrana jedinica pre i za vreme akcije ne bi uticala na moral naših jedinica, Štab korpusa se sam obratio okružnim privrednim komisijama i političkim forumima ovih dvaju okruga te se sa njima dogovorio da će — uostalom uz velike poteškoće — pribaviti hranu za narednih 5—7 dana. Već iz samog razloga prehrane biće potrebno da se jedinice XVIII divizije za neko vreme premeste sa ovog sektora.

Naši planovi: Pri ovakvom stanju naših jedinica, naročito XVIII divizije, Stab korpusa smatra pravilnim da ubuduće sve

⁶ Vidi dok. br. 6.

⁷ Viktor Avbelj

akcije naših jedinica uglavnom vodi sam, neposredno, i to bilo akcije na prugu, ih akcije na manja uporišta, ili pak borbe na terenu. Pri tome Štab korpusa ima nameru da pre svega upotrebi obe divizije koje ne bi vezali za teren. Kao terenske jedinice ostavili bi pre svega odrede, koji su brojno dosta jaki a i borbena vrednost i sposobnost odreda mnogo je veća nego jedinica divizije, naročito XVIII divizije. Time bi oslobodili naše divizije, manevrisali sa njima po čitavom sektoru našeg korpusa i na taj način prekinuli praksu da se brigade i divizije pridržavaju odredske taktike i bile vezane za teren.

Time što bi divizije bile pod stalnom neposrednom komandom i kontrolom Štaba korpusa i što ne bi bile vezane za teren, naše bi se brigade i divizije snažno učvrstile, oživele i istovremeno bi jedinice našeg korpusa u takvoj kombinaciji stvarno mogle da tuku neprijatelja na najosetljivijim tačkama. Za podizanje ofanzivnog duha u našim jedinicama, koje su duže vreme trpele neuspehe, to bi bilo neophodno potrebno. Pored toga je za XVIII diviziju značajno i pitanje ishrane.

Pri tome iskrsava pitanje koje treba rešiti na zadovoljavajući način: pitanje napuštanja određenog sektora, npr. Notranjske, a to je pitanje u prvom redu političkog karaktera. Štab korpusa smatra da bi odredna jedinica, koja ima 380 ljudi i dobro je naoružana i čiji je borbeni moral prilično visok, mogla veštom partizanskom taktikom brzih udara na ovom ili onom sektoru za neko vreme uspešno da štiti teren.

Konkretno: Štab korpusa ima nameru da nakon likvidacije R.⁸ obe divizije pomakne bliže Ljubljani, sa zadatkom da tamo likvidira manja neprijateljska uporišta. Za ovo je naš operativni odsek već dobio zadatak i odmah nakon akcije dostavićemo vam detaljni plan, a za to vreme naše jedinice će kretati na nove sektore. *Pri tome bi jedinice razarale žel. prugu Ljubljana — Rakek i Ljubljana — Grosuplje.*

Posle toga bi se približile granici u pravcu Podlipoglava, preko Temenice i doline Mirne te taj sektor očistile od dezertara i plavogardista pod komandom Marna⁹.

Za to vreme bi Štab korpusa pripremio plan za ofanzivne udare u pravcu Save, uz sadejstvo IV zone.

Na sektoru Notranjske ostao bi NO, na sektoru Dolenjske DO, na sektoru Gorjanaca XV brigada pojačana za BO¹⁰. Istarski odred bi i dalje ostao na svom sektoru sa zadatkom da

⁸ Ribnica

• Janez Mam Črtomir, komandant plavogardističko-četničke formacije koja je pod imenom »Crna ruka« terorizala stanovništvo Dolenjske.

¹⁰ Belokranjski NOP odred

se sada, kad raspolažemo većom količinom eksploziva, temeljito baci na rušenje pruge i uništavanje vozova. Time bi se istovremeno efikasno zaštitio teren u Notranjskoj.

Istarski odred br. 2, sa komandantom kap. Dragom¹¹, stigao je na sektor XVIII divizije sa 260 ljudi, čiji borbeni moral i disciplina, prema izveštaju Štaba XVIII divizije, nisu baš slabi. Odmah nakon akcije uređićemo stvar sa tim odredom na taj način što neće više postojati kao samostalna jedinica, već ćemo njime ojačati one jedinice našeg korpusa koje su najslabije i koje će biti sposobne da prime te nove borce, što trenutno o XVIII diviziji ne možemo da tvrdimo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko — Brilej

V. d. komandant — pukovnik:
Pero

P. S. Komandant i politkomesar korpusa nalaze se kod XVIII divizije, gde se sve vreme nalazi i zam. politkomesara Glavnog štaba drug Rudi, dok se kod XV. divizije nalazi načelnik štaba drug pukovnik Rade¹² i pukovnik Rajko¹³. Sa njim se nalaze i načelnik operativnog odseka kapetan drug Mitja Stajerc¹⁴ i inž. Trošt¹⁵, koji je izradio posebne planove gde i kako da se mini-
raju komunikacije u vezi sa noćasnjom akcijom.

¹¹ **Drago Furlan**
¹¹ **Rado Pehaček**
¹³ **Rajko Tanasković**
¹⁴ **Alojz Grčar**
¹⁵ **Inž. Janko Trošt**

**OBAVEŠTENJE ŠTABA 9. KORPUSA OD 19. APRILA 1944.
ŠTABU 16. SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL
VOJKO« O GRANICAMA OPERATIVNIH SEKTORA IZMEĐU
NOP ODREDA IZ SASTAVA KORPUSA¹**

Š T A B
IX KORPUSA NOV i POJ
Operativni odsek
Položaj, 19. aprila 1944.
Op. broj 389

ŠTABU 16. SNOUB

U prilogu ovog dopisa šaljem vam skicu razgraničenja operativnih sektora svih odreda IX korpusa NOV i POJ.

Iz skice se vidi da se granice odreda pružaju ovako:

1.) *Zapadnokoruški odred:*

Radna Ves (u dolini Zilje), Pontabelj, put, odn. železnička pruga do Kluža, put do Rabeljskog jezera, bivša drž. tromeđa na Peči (1588), bivša drž. granica između Jugoslavije i Austrije duž Karavanki do prelaza Jezersko (1218), odavde na sever do slovenačkih etničkih granica.

2.) *Gorenjski odred:*

Drž. tromeđa na Peči (1508), bivša drž. jugoslovensko-italijanska granica duž Julijskih Alpi do južno od s. Žiri, Lučine, Crni Vrh, grebeni Dolomita do Ljubljane, Črnuče, Moste kod Kamnika, Krvavec (1853), Grintavec (2558), prelaz Jezersko (1218), bivša državna granica između Jugoslavije i Austrije duž grebena Karavanki do tromeđe na Peči.

3.) *Briško-beneški odred:*

Kluže, put do Rabeljskog jezera, bivša drž. tromeđa na Peči, bivša jugoslovensko-italijanska granica duž grebena Julijskih Alpa do Bogatina (2008), dolina Tolminke do Tolmina, dolina reke Soče do Fare južno od Gorice, Krmin, Cedad, Fojda, Neme, Demonja, Ospedaletto dolina reke Bele do Kluža.

4.) *Idrijsko-tolminski odred:*

Solkan, Ajševica, put do Ajdovščine, put do Cola, put do bivše jugoslovensko-italijanske granice kod Grudna, bivša

jugoslovensko-italijanska granica do Bogatina (2008), dolina Tolminke do Tolmina, dolina reke Soče do Solkana.

5.) *Dolomitski odred:*

Bivša jugoslovensko-italijanska granica južno od s. Ziri do žel. pruge kod Rakeka, žel. pruga do Ljubljane, grebeni Dolomita na Črni Vrh, Lučine, bivša drž. granica južno od Žiri.

6.) *Južnoprimorski odred:*

Solkan, reka Soča do ušća u more, Trst, žel. pruga do Hrpe-lja, žel. pruga do Divače, žel. pruga do bivše drž. granice kod Rakeka, bivša jugoslovensko-italijanska drž. granica do Grudna, put Col, Ajdovščina, Ajševica do Solkana.

Nap.: Pojedini odredi ne smeju se u pogledu akcija striktno pridržavati gore označenih granica operat. sektora u vojničkom pogledu, već u slučaju potrebe treba da pruže pomoć susednoj jedinici.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik:
Jakopič A.²

Šef odseka, major:
Danilo Šorović

DOPUNSKO NAREĐENJE ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 20. APRILA 1944. ŠTABU 13. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MIRKO BRACIC« ZA RUŠENJE ŽELEZNIČKE PRUGE NA SEKTORU ŠOŠTANJ — ŠMARTNO OB PAKI¹

ŠTAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br.

Položaj 20 aprila 1944

ŠTABU XIII-SNOB »MIRKO BRACIC«

na položaju

Večeras izvedite akciju za koju ste već dobili naređenje, i to na pruzi, gde zatrpajte tunel². Ako bi pak tunel bio pod stražom, onda zaustavite voz niže prema Šmartnom ob Paki, na pogodnom terenu, tj. kod Turinek — Pinšek, tu ga uništite i porušite prugu. Nakon izvršene akcije vratite se na sadašnje položaje.

Večeras pošaljite patrolu u Radegundu, koja će tu čekati da dođe transport sa municijom i oružjem. Neka čeka toliko dugo dok transport ne naiđe. Zbog toga će patrola kontrolisati sav teren oko Radengunde, kako se ne bi mimoišli. U patrolu odredite odgovornog i sposobnog rukovodioca koji će tamo municiju da preuzme a vi ćete sami poći po nju. Pola municije zadržite sami a drugu polovinu ponesite sa sobom i predajte je II UB. Dobro pazite da ova municija i oružje ne propadnu. Prilikom prijema, nakon prebrojavanja oružja i municije, jedinici koja ju je doturila predajte potvrdu. Ako pak transport noćas ne stigne, onda ga čekajte i narednu noć a nas o tome obavestite. Nakon prijema, neka brigada izvrši pokret ka Zavodnju, a odatle sledeće noći — preko Graške gore na Zg. Završe, gde potražite vezu sa II UB i gde će se nalaziti naš Štab.

II UB i Štab divizije noćas prelaze na Zavodnje a sutra uveče dalje, kako je već gore pomenuto.

Naredbe se tačno pridržavajte, kako sa našim planovima ne bi zaostajali.

Municiju, koju ste dobili kad ste se sukobili sa jedinicom XI SNOB³, vratite toj brigadi ako to već niste učinili. To uređite tako da pri tome ne gubite vreme i da vas to ne ometa.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335/111.

² Vidi dok. br. 11 i 19.

³ Do sukoba je došlo greškom izviđačkih patrola.

Drugovi Jakov i Nikola (dva Rusa) otići će u Ljubljansku Pokrajinu, gde je pri XVIII diviziji formiran Ruski bataljon.

Propusnicu za put preko naših karaula neka im izda vaš Stab brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Čerin Mihael

Zam. komandanta — major:
Tone⁴

BR. 18

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 20. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA JEDINICA 9. I 10. SLOVENAČKE NO BRIGADE KOD KOTA I NOVE ŠTIFTE¹

Š T A B
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 20. IV 1944.
Op. br. 273

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Dnevni izveštaj za 18. IV i 19. IV 1944.

1. Noću 17/18. neprijatelj u jačini od oko 200 ljudi krenuo je iz uporišta Ribnica i u dve kolone zaposeo kote iznad sela Kot, upao u Novu Štiftu a sa jednom patrolom od 7 ljudi čak i do Lipovščice.

Na dan 19. o.m. neprijatelj je učinio ispad iz Kočevja u pravcu Koblarja te vodio borbu sa našom VIII brigadom. Dru- gih pokreta neprijatelja na našem sektoru nije bilo.

2. Brojno stanje jedinica: po spisku 2.640
na licu 2.365
rashod_____275

(bolnica 148, kursevi 112, ostalo 14).

3. VIII brigada je na sektoru Rakitnica — Gor. Ložine sa zadatkom da zatvara pravac Kočevje — Ribnica.

⁴ **Tone Vidmar**

IX brigada se seli sa dosadašnjeg sektora na sektor Dane — Bukovica, sa zadatkom da napadne neprijateljsko uporište Ribnicu.

X brigada nalazi se u svojim kantonmanima Zamostec — Lipovščica, sa zadatkom da napadne neprijateljsko uporište Ribnicu.

Notranjski odred nalazi se u Žirovnici i u selu Sleme, sa zadatkom da zatvara put i pravac Postojna — St. Peter — i Brezje — Topol — Sv. Trojica — Selšček.

Istarski bataljon nalazi se kod Sv. Vida, sa zadatkom da kontroliše sektor preko Otava do Borovnice i preko Zale — Rakitne i Sobočeva dolinu Iške do Ljubljanskog barja.

4. Neprijatelj je noću 17/18. učinio ispad iz Ribnice te u 2 kolone pošao prema položajima Ruskog bataljona. Jedna kolona kretala se pravcem Jurjevica — Kot, a druga obroncima Velike gore, tako da je izbila iznad Nove Stifte i napala Ruski bataljon koji se nalazio u Kotu. Ruski bataljon se oko 5 časova sukobio sa neprijateljskom patrolom koja je dolazila iz Jurjevice. Čim je borba započela neprijatelj je Ruskom bataljonu zašao za leđa. Za to vreme IV bat. bio je poslat Ruskom bataljonu u pomoć na taj način što je pošao u pravcu Travne gore i neprijatelju zašao za leđa. I I bat. krenuo je pravcem Podgora — Nova Stifita te sa položaja iznad Nove Stifte jurišao na neprijatelja. Teški bacač bio je postavljen na koti iznad Lipovščice. III bat. X brigade nije stupio u akciju. Zbog brze intervencije bataljona X brigade neprijatelj je morao napustiti svoje položaje kod Nove Stifte i pod zaštitom tenka povukao se u uporište. Kod bataljona X brigade nalazili su se i članovi Štaba divizije. U borbama je IV bat. imao 4 mrtva i 5 ranjenih, izgubio je 4 italijanske puške i jedan puškomitraljez. I bat. nije imao nikakvih gubitaka, II bat. jednog lakše ranjenog i 2 nestala a Ruski bataljon 2 mrtva i 4 ranjena; pored toga je izgubio 1 laki mitraljez (»šarac«), 1 tešku »bredu«, 1 laki bacač koji je bio zamaskiran. Neprijateljski gubici, koje je naneo Ruski bataljon, iznose 10 mrtvih i više ranjenih. Gubitke neprijatelja u borbi sa ostalim bataljonima nije bilo moguće utvrditi. Borba je prestala u 11 časova pre podne.

5. Naša divizija 19. o.m. napada neprijateljsko uporište Ribnicu⁸.

6. Protivtenkovsko oružje nije upotrebljavano.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

za Komandanta — kapetan:
zamenik
Stante Peter

**IZVEŠTAJ ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 21. APRILA 1944.
ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O AKTIVNOSTI
POTCINJENIH JEDINICA¹**

ŠTAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 23/44

Na položaju, 21. aprila 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV i POS

na položaju

Nedeljni izveštaj od 14. do 21. IV 1944.

II UB »Ljubo Sercer«

Od 14. o.m. do 18. o.m. ova se brigada nalazila na sektoru Konjski Vrh kod Luča. 14. o.m. u ranim jutarnjim časovima brigada je uništila iz zasede jedan nemački kamion, jedan putnički automobil i motocikl sa prikolicom, kojom prilikom je neprijatelj imao 42 mrtva i 8 ranjenih¹. Detaljnije o tome smo vam već javili. Toga dana brigada je ostala na položajima. Neprijatelj se nije pojavio. Vojne i političke nastave nije bilo.

15. o.m. brigada se opet nalazila u zasedi na putu Luče — Ljubno i iz zasede ubila jednog Nemca, dok su se ostali povukli. Tog dana izvođene su praktične vežbe sa oružjem, a na političkoj nastavi govoreno je o životu u staroj Jugoslaviji, koji je upoređivan sa životom u Sovjetskom Savezu, i tumačen je sovjetski Ustav. Ljudstvo se za predavanja veoma interesovalo.

16. o.m. izvođene su vojne vežbe na terenu i to: razvijanje u strelce, zauzimanje položaja, okruživanje neprijateljskih zaseda i prestrojavanje. Na političkoj nastavi obrađivan je Cerčilov govor i njegov značaj za jugoslovenske narode. Sutradan je čišćeno oružje, izvođene su praktične vežbe iz stržarske i patrolne službe a na političkoj nastavi obrađivana je tema iz našeg svakodnevnog života i o budnosti jedinica.

18. o.m. jedan bataljon bio je u zasedi u pravcu Luča. Pošto tog dana nije bilo nikakvog pokreta vojske zaseda se

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/1.

* Vidi dok. br. 10 i knj. 12, dok. br. 121.

posle podne povukla. Tog dana se po četama radilo vojnički i politički, koliko je to vreme dopuštalo. Noću 18/19. o.m. brigada je krenula ka Sv. Primožu. 17. IV uveče primili smo vašu poštu koju su doneli drug Sercer³ i referent za vezu. Tog dana poslali smo i četvu koja je otišla po municiju i oružje. Na novim položajima našli smo i zam. komandanta vašeg Štaba, majora druga Maroka⁴, koji nas je upoznao sa najnovijim naređenjem, čijem smo izvršenju odmah pristupili⁵. Stab divizije nalazio se sa tom brigadom.

19/20. IV zajedno sa brigadom prebacili smo se ka Smihelu, gde smo primili poslato nam oružje, čiji vam spisak prilažemo⁶. Takođe smo primili i 40 novih drugova. Tog dana je brigada popunjavala svoje čete te delila oružje i municiju, koju smo odmah očistili.

U noći 20/21. o.m. brigada je prešla u Zavodnje. Uveče je brigada priredila miting za civile i novomobilisane drugove. Miting je uspeo, mada nam na prvi poziv nije uspelo da okupimo sve civile.

XIII SNOB »Mirko Bračić«

14. o.m. brigada se nalazila kod Ramšaka, gde je obezbeđivala svoj logor i slala patrole u pravcu Črne. Tog dana izvođena je vojna nastava i to rukovanje oružjem, stražarska služba i kretanje patrole. Na političkoj nastavi je obrađivana tema OF i buduće uređenje Jugoslavije, a održana je i debata. Kao što smo vam već javili, brigada je mobilisala 65 drugova, kojima je poklonjena posebna pažnja — da se upoznaju sa našom borbom i da se vojnički i politički uzdignu. Novi drugovi pokazuju veoma veliko interesovanje.

15. o.m. brigada je krenula ka Lomšku, gde se utvrdila za slučaj sukoba, i dala je potrebno obezbeđenje. Posle podne izvođene su vojna i politička nastava. Na političkoj nastavi govoreno je o AVNOJ-u, a na vojnoj nastavi tumačeni su disciplina i ustrojstvo naše vojske. Sledećeg dana brigada je izvodila akciju i sa jednom desetinom demonstrativno je napala varoš Ljubno, dok je preostalo ljudstvo bilo u zasedi prema Lučama. Neprijatelj nije reagovao. Pre podne je brigada ponovo izazivala neprijatelja koji je u jačini od 20 ljudi krenuo iz uporišta. Zaseda ih je odmah napala te su u panici pobjegli u Ljubno. Brigada je na putu pokidala telefonsku liniju, zaustavila civile koji su pošli u crkvu te je prikupila dosta

³ Miro Šercer

⁴ Alojz Kolman

⁵ Vidi dok. br. 4 i 17.

• Redakcija ga nije uspela pronaći

ljudi kojima je održala kratak miting, i to u neposrednoj blizini Ljubna. Neprijatelj se nije usudio da izađe iz uporišta. Posle podne stiglo mu je na 7 kamiona pojačanje, ali se ono uveče povuklo. Miting je naišao na veliki odjek kod stanovništva, a pogotovo naš demonstrativan napad, koji je civilima pokazao svu nemačku slabost. Uveče je brigada pribavila nešto hrane za bolesnike koji se nalaze po karaulama i kod teren-
skih političkih radnika te im nabavila i nešto odeće i veša.

17. o.m. brigada se nalazila na istim položajima kod Ljubna, gde je držala zasedu na putu. Na vojnoj nastavi obrađivane su stražarska služba i borbena obuka, a političkoj nastavi odnos prema civilnom stanovništvu te izdajnička i robovska služba švabobranaca⁷ kao i njihov zločin nad našim narodom.

18. IV brigada je krenula ka Sv. Primožu. Preko dana je patrola pronašla jedan laki bacač. Sukoba sa neprijateljem nije bilo i ljudstvo se odmaralo.

19. o.m. učinjen je pokret ka Belim Vodama. Dato je potrebno obezbeđenje a ljudstvo se odmaralo.

20. o.m. brigada je ostala na istom položaju. Patrole su bile poslate prema Topolšici. Pokreti neprijatelja nisu bili primećeni. Tog dana održane su vojna i politička nastava. Uveče je brigada krenula u akciju na prugu Šmartno ob Paki i u 9 časova ujutro izvela je napad na voz. Borci su ga zaustavili, zarobili 10 nemačkih vojnika, zaplenili 4 puške, 2 pištolja, veću količinu municije i nešto muške i ženske odeće. Pošto su putnici izašli iz voza brigada ga je zapalila i pustila ga pod parom ne bi li iskliznuo iz šina. Pošto je nestalo pare, voz se zaustavio i nismo mogli ostvariti svoju nameru. Zatim je voz zapaljen i na taj način uništeno 20 vagona i lokomotiva. Prisutni civili sa oduševljenjem su nas posmatrali dok smo ovo radili i sami su pomagali pri paljenju. Svi borci, pa i novomobilisani, u toj akciji su se dobro pokazali. Zarobljenike smo povelili sa sobom a zaplenjenu robu podelili . . . 9 Slovenaca smo na njihovu želju primili u našu vojsku. Neprijatelj nije reagovao niti je pokušao da krene za nama. Uveče je brigada učinila pokret ka Zavodnju.

Od I UB još nismo primili izveštaj i o tome vam ne možemo javiti.

II UB 22. o.m. u zasedi kod Topolšice napala je nemački kamion i ubila 13 Nemaca a 2 ranila. Među mrtvima nalaze se i dva oficira. Oružje nije mogla da pokupi, jer je odmah, čim je poginuo šofer, volan prihvatio neko drugi i mada je

⁷ Odnosi se na pripadnike Vermaštafta i druge Slovence u službi okupatora.

motor bio uništen, kamion je otišao prema Šoštanju, jer je put tamo jako strm. Sve ove akcije su brigade izvele uz put, prilikom pokreta na nove položaje, gde imamo nameru da izvedemo glavne akcije.

Trebalo bi da ovde imamo i I UB, posle čega bismo mogli izvršiti vrlo uspešne akcije. Ako je ona vama neophodno potrebna, javite nam, a ako nije pošaljite nam je. Obe brigade vrše mobilizaciju koliko je to moguće, ali ipak ne uspevamo da mobilizujemo veći broj. (Rudnik Velenje, vrlo pogodna prilika, samo nam nedostaje snaga — bio bi bogat plen u oružju i eksplozivu, kao i za mobilizaciju.)

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Čerin Mihael

Zam. komandanta — major:
Tone Vidmar

BR. 20

**ZAPOVEST ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 21. APRILA 1944.
ŠTABOVIMA POTCINJENIH JEDINICA DA SE PRIPREME
ZA NAPAD NA NEPRIJATELJEVU MOTORIZOVANU KOLONU
PRI NJENOM NASTUPANJU KA SEKTORU VELIKE
LASCE — ZLEBIC¹**

**STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
21. aprila 1944. god.**

**ZAPOVEST
(Sekcija Cerknice 1 : 100.000)**

Situacija:

U Kočevju se nalazi oko 650 neprijateljskih vojnika, u Ribnici oko 500, u Igu oko 250, Pijavoj Gorici oko 160, Borovnici oko 500, Rakeku oko 350, Postojni oko 850 neprijateljskih vojnika. Na sektoru Ljubljanske Pokrajine nisu primećene nikakve koncentracije neprijatelja. U Hrvatskom primorju takođe nema nikakvih neprijateljskih koncentracija.

Neprijatelj kontroliše komunikacije motornim vozilima, tim komunikacijama održava vezu i prevozi namirnice između pojedinih uporišta.

Za najkraće vreme, verovatno sutra, očekuje se auto-kolona iz Ljubljane, koja redovno prevozi namirnice uporištima u Vel. Laščama, Ribnici i Kočevju. XV divizija sa dve brigade nalazi se na sektoru Golo — Ločnik — Turjak, sa zadatkom da tu kolonu, koja će naići, razbije a zatim, ukoliko bi se kolona prikupila i probila, da je goni do zaseda naših jedinica².

Naša divizija, sa IV UB »MG«³, dobila je zadatak da sačeka auto-kolonu na sektoru Vel. Lašče — Ribnica, da je razbije i uništi. Jedinice postaviti na položajima od Zlebiča, preko Ortneka do Skrljevice. Ovi položaji moraju se utvrditi. Ortnek zaposesti jednim bataljonom i dobro utvrditi a posadi dati brdski top.

Za izvršenje prednjeg

N A R E Đ U J E M O

1. — VIII brigada neka se odmah po prijemu ovog naređenja prebaci na Kot — Nova Stifta, sa zadatkom obezbeđenja od Ribnice i držanja položaja na Jurjevici i Brežama te da ne dozvoli neprijatelju da se iz Ribnice probije za Vel. Lašče. Bataljoni će jednu desetinu poslati na Travnu goru za osmatranje, kako neprijatelj ne bi naišao sa tog pravca. Jedan bataljon smešta se u Sinovici a drugi u Gor. Lazama, sa zadatkom da drže položaje na pravcu iznad Slatnika i Sv. Marka i nipošto ne smeju da dozvole neprijatelju da iz Ribnice dođe sa tenkom i popravlja put prema Ortneku. Mine koje su postavljene od Ribnice do Kočevja odmah izvaditi i minirati put od Ribnice do kote 603. Put mora da se minira na svakih 100 metara. Tenk koji bi pošao iz Ribnice mora se uništiti. Radi toga pronaći mesto da se postavi veća mina na potez, i da se sa dovoljnom količinom minerskog materijala ovo sigurno izvrši. Ovaj tenk mora se uništiti minom na potez na sektoru Breg — Podstena, kad bude naišao iz Ribnice. Za ovo Štab brigade treba da odabere jednog pouzdanog druga, koji će se dobro zamaskirati i izvršiti ovaj zadatak. Ovo je izvodljivo i Štab brigade je odgovoran da se ovaj zadatak izvrši 100%. Kad naiđe kolona od Ortneka ka Zlebiču, brigada ima zadatak da svim svojim snagama napadne neprijatelja i to sa bataljonima koji se nalaze u Lazama i Sinovici. Ukoliko ne bude jačeg pritiska na sektoru Kot — Jurjevica, odande prebaciti još jedan bataljon na sektor

* Vidi dok. br. 28, 29, 41, 42, 49, 50 i 87.

⁵ Četvrta slovenačka NOU brigada »Matija Gubec«.

od Zlebiča ka Ortneku. Između svih bataljona, kao i sa ovim Štabom, postaviti telefonsku i signalnu vezu. Minska polja treba dobro kamuflirati. Komandant brigade i zam. komandanta brigade lično će kontrolisati postavljanje mina te će podneti skicu i izveštaj gde i kako su mine postavljene. Ovaj posao mora biti završen noću 21/22. o.m. i preko dana, ukoliko civili ne bi osmatrali. Od Štaba IX brigade tražiti skicu minskih polja, jer su već minirali put na tom sektoru, i odgovorni za to neka tačno pokažu mesto gde su mine postavljene. Za bateriju teških bacača izabrati mesto odakle se može uspešno tući auto-kolona. Brdski top će poslati komandant art. divizionā na Sv. Gregor, gde će biti u rezervi. Naređenje za to izdaće Štab divizije.

IX brigada postaviće se odmah sa brdskim topom i teškim bacačem na Hudi Konec, Graben, Gašpinovo i zamak Ortnek. Zamak Ortnek dobro utvrditi, tj. izgraditi čvrste bunkere. U ovom bataljonu mora biti danonoćno jedan član Štaba brigade. Komora i kuhinja tamo neka se ne smeštaju, već će se hrana nositi na položaj. Bataljon ne sme ni po koju cenu da napusti položaj, već mora pružati neprijatelju otpor. Kad neprijatelj bude izašao na Ortnek, zaći mu iza leđa i likvidirati ga. Među našim jedinicama, koje pružaju odbranu i vrše napad na Ortnek, mora biti stalna telefonska i signalna veza. Bataljon na Ortneku mora biti stalno u strogoj pripravnosti da svakog časa stupi u borbu. Civilno stanovništvo ne sme doznati da se naše jedinice nalaze na Ortneku. ... odgovornosti koju bataljon prima na sebe, da bi naše jedinice kolonu potukle i razbile. Položaj na Ortneku je vrlo dobar te prema tome tu nema mesta nikakvom skepticizmu, već naprotiv, treba biti istrajan da neprijatelju nanesimo teške gubitke i da uništimo nemačku auto-kolonu. Za teške bacače i za brdski top izvideti mesta gde će se postaviti za tučenje kolone. Ostale svoje snage držati prikupljene u rezervi a sa borbenim patrolama izviđati namere neprijatelja. Brigada mora minirati put na svakih 100 metara od kote 603 do Vel. Poljana. Minska polja će lično pregledati zam. komandanta brigade i komesar brigade, koji će podneti izveštaj gde i kako je miniran put. Ovo treba obaviti noću 21/22. o.m. a preko dana pregledati da li su mine dobro kamuflirane na putu. Na dan 22. o.m. pregledati položaje sa komandnim kadrom i predvideti sve pravce uspešnog napada na kolonu.

3. — X brigada smestiće se na Sv. Gregor, Marolči i Avdol, sa zadatkom obezbeđenja od Vel. Lašča. Brigada će sa dva bataljona držati položaje od Male Slevice do Zlatog Repa, sa zadatkom da uništavaju neprijateljske bočne patrole. Ostala dva bataljona nalaziće se u rezervi te biti divizijska rezerva prilikom nailaska auto-kolone. Brigada će noću 21/22. minirati put

na svakih 100 metara od Vel. Poljana do Skrlovice. Minska polja moraju lično pregledati načelnik Štaba kapetan drug Džems⁴ i zam. komesara brigade drug Gorazd⁵ — da li su mine dobro kamuflirane — i dostaviće skicu minskih polja. Izabрати položaje za teške bacače sa kojih će po naređenju ovog Štaba moći najuspešnije da tuku neprijateljsku kolonu. Takođe izabrati položaj za protivtenkovski top, s tim što će se upotrebiti tamo gde bude naredio ovaj Stab. Brigada će dostaviti IX brigadi skicu minskih polja i poslati joj lično onog минера koji je bio postavio mine, kako se ne bi desili nesrećni slučajevi.

4. — IV UB »MG« smestiće se u Vrh, Zukovo i u šumu iznad Vel. Poljana, sa zadatkom da odatle svim svojim snagama udari na neprijatelja kada se bude probijao ka Ortneku. Protivtenkovski top postaviti na takvom mestu odakle će moći uspešno da tuče neprijateljsku kolonu. Stupiti u vezu sa minerima i Štabom IX brigade pa temeljito minirati put na sektoru Ortnek. U slučaju da se neprijatelj probije ka Zlebiču, brigada će ga goniti sve do Zlebiča. Brigada će održavati telefonsku vezu sa ovim Štabom i sa svojim bataljonima. Šef odseka za vezu pri ovom Štabu izradiće signalne ugovorene znake za vezu sa bataljonom IX brigade na Ortneku i jedinicama IV UB »MG« koje se nalaze na sektoru Vel. Poljane. Dok ne prođe auto-kolona, brigada spada pod operativno vodstvo i pod komandu ovoga Štaba. Sa komandnim kadrom izvideti sve položaje sa kojih bi se neprijateljeva kolona mogla uspešno tući.

5. — Između svih jedinica i ovog Štaba mora postojati telefonska veza. Za vreme borbe mora se veza uspostaviti i sa bataljonima koji vode borbu. Šef odseka za vezu pri ovom Štabu izradiće šifru ugovorenih znakova za signaliziranje barjačićima.

6. — Naše snage su tri ili četiri puta jače od onih sa kojima će neprijatelj nastupati u auto-koloni. Nadmoćniji smo u ljudstvu i oružju. Imamo sve uslove da neprijateljevu kolonu potpuno likvidiramo. Na raspolaganju stoji dovoljno minerskog materijala te postoji mogućnost da se tenkovi unište. Protivtenkovske puške i topove poveriti odgovornim rukovodiocima koji su odgovorni da se sve puške u akciji upotrebe.

Svi štabovi brigada daće sve od sebe da ova akcija u potpunosti uspe. Stab divizije, koji će rukovoditi operacijom, za najmanje neizvršavanje naređenja ovog Štaba na licu mesta će uzimati krivce na najstrožu odgovornost. Stvoreni su svi uslovi da se kolona sa životnim namirnicama savlada i ovaj za-

⁴ Ivan Majnik

⁵ Ivan Terček

datak se mora izvršiti. Na političkoj nastavi objasniti od kakve je vojničke i političke važnosti savlađivanje ove kolone, koju će razbiti jedinice XV divizije na sektoru Turjak.

Štabovi brigada razviće dobru obaveštajnu službu kako bi na vreme saznali o pokretu kolone.

Protivavionski mitraljezi IX i X brigade moraju se postaviti na pogodnim mestima i tući neprijateljske avione. U dnevnim izveštajima obavestavati nas gde su se preko dana nalazili protivavionski mitraljezi i da li su dejstvovali na avione. Sa poslužiocima svakodnevno izvoditi obuku.

Na izvršenje!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko®

Komandant — kapetan:
Petar Brajović

BR. 21

IZVJEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 22. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU JEDINICA I O BORBI 8. SLOVENACKE BRIGADE »FRAN LEVSTIK« KOD RAKITNICE¹

Š T A B
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 22. IV 1944.
Op. br. 276

GLAVNOM ŠTABU NOV i POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV i POJ

Položaj

Dnevni izveštaj za 20. IV i 21. IV 1944.

1. Na dan 19. IV neprijatelj je krenuo iz uporišta Kočevje u pravcu Ribnice u jačini 1 tenka i oko 200 ljudi iz posade. Neprijatelj je stigao do Rakitnice, gde su ga napale jedinice VIII brigade, koja se nalazila na sektoru Blata — Rakitnica — Ložine. Iz Ribnice neprijatelj nije pravio ispad. Na ostalim sekto-

⁶ Janko Rudolf

rima nije bilo pokreta. Cilj ispada iz Kočevja je pregled i popravljavanje puta Kočevje — Ribnica.

2. Brojno stanje: po spisku	2.640
na licu	2.365
rashod	275

3. Stab divizije se preko dana nalazio na ranijim položajima a za samu akciju prešao je na kotu 558.

VIII brigada nalazi se na položajima u zahvatu puta Kočevje — Dolenja Vas, i -to: I bat. drži zasede južno od kote 473, severno od kote 933 te severno od kote 656. IV bat. nalazi se u zasedi južno od Dolnjih Ložina i pored toga ima zasedu u selu Koblarji i na železničkoj pruzi. III bat. nalazi se u Jelendolu te kontroliše put kroz šumu. II bat. daje zasedu severno od kote 491, na putu ispod kote 588 i zasedu na Maloj Gori. Zadatak brigade jeste da spreči ispad neprijatelja iz Kočevja u parvcu Ribnice.

IX brigada nalazi se u Bukovici i Danama, sa zadatkom da napadne neprijateljsko uporište Ribnicu.

X brigada nalazi se u Zamostecu i Lipovščici, sa zadatkom da napadne Ribnicu.

Artiljerijski divizion nalazi se u Kržetima te dovlači topove na položaje iznad Bukovice i severoistočno od Dana. Notranjski i Istarski odred nalaze se na istim sektorima kao do sada i sa istim zadacima.

4. VIII brigada sa svojih položaja vodi borbu sa neprijateljskom kolonom. Borba se vodi od 14.30 časova do 17.30 časova, severno od kote 656, 528 i istočno od kote 508. Neprijatelj se zbog jake zaprečne vatre povlači prema Kočevju i ima 2 mrtva te više ranjenih. U noći VIII brigada minira put Dolenja Vas — Koblarji te drži zasede kao što je navedeno pod tačkom 3. Takođe se minira i takozvani Stari put i put Rakitnica — Jelendol.

2

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

Za Komandanta — kapetan:
zamenik
Stante Peter

¹ Dalji tekst dokumenta se odnosi na napad na Ribnicu. Redakcija ga ovde ne objavljuje jer se potpuniji tekst o tom napadu daje kao, dok. br. 27 i 87 ove knjige.

DOPUNSKO NAREĐENJE ŠTABA 31. DIVIZIJE OD 23. APRILA 1944. ŠTABOVIMA POTCINJENIH BRIGADA U VEZI SA PRELASKOM NA SEKTOR OTLICA — COL¹

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
Na položaju, 23. IV 1944. g.
Br. 641

ŠTABU XVI SNOB »JANKO PREMRL VOJKO«

U toku ove noći naša divizija prelazi na sektor Otlica — Col.

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« zaseda Predmeju, sa obezbeđenjem prema Ajdovščini i Trnovu.

VII SNOUB »Franc Prešern« zaseda sa dva bataljona Otlicu, dok jedan bataljon zaseda selo Zagolič iznad Cola.

Štab divizije nalaziće se na mestu koje vam je već poznato. Pokret sa sadašnjih položaja mora se izvršiti *tačno u 16 časova*. Za vreme zbora pazite na obezbeđenja.

VII SNOUB »Franc Prešern« neka pošalje na Col jednu četu da obezbedi prelaz obeju brigada. Ova četa mora već u 5 sati biti na Colu.

Na ovom sektoru neka ostavi jednu desetinu, koja će zapleniti teretni automobil, vlasništvo zamka Vindišgrec, koji prevozi drvo iz Belskog u Postojnu. Pilana se nalazi u blizini raskršća kod kote 531, gde VII SNOUB »Franc Prešern« drži zasedu.

Pravac pokreta je Podkraj — Col — Otlica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
(Keržič Ciril)
Keržič Ciril

Komandant — major:
(Potočar Stane)
Stane

Načelnik štaba:
(Turšič Ivan)
Iztok

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
24. APRILA 1944. ZA FORMIRANJE KORUŠKE GRUPE
ODREDA¹**

**GLAVNI STAB
NOV I PO SLOVENIJE
24. 4. 1944.**

NAREDBA

Pošto razvitak partizanskog pokreta u Koruškoj zahteva, s obzirom na naročite uslove partizanskog ratovanja na tom terenu, izvesne organizacione mere

n a r e đ u j e m o :

1.) Na čitavom sektoru Koruške — bivše austrijske, bivše jugoslovenske i bivše italijanske Koruške — kao jedinstvenu vojnu jedinicu formiramo »Korušku grupu odreda«.²

2.) Koruškoj grupi odreda podređeni su dosadašnji Zapadnokoruški odred i dosadašnji Istočnokoruški odred.

3.) Koruška grupa odreda pripada sastavu IV operativne zone. Zapadnokoruški odred, koji je do sada bio podređen Štabu IX korpusa, time istupa iz sastava IX korpusa. IX korpus je i dalje dužan da održava potrebnu vezu sa Zapadnokoruškim odredom i da mu, s obzirom na svoje mogućnosti, pruža pomoć u oružju, municiji, kadrovima te prema potrebi i u ljudstvu. Zapadnokoruški odred i Koruška grupa odreda dužni su da IX Korpusu pružaju svu potrebnu pomoć za organizaciju njegove obav. službe na tom sektoru.

4.) Štab IV operative zone dužan je da uzme u obzir gornje obaveze Koruške grupe odreda i Zapadnokoruškog odreda prema IX korpusu.

5.) Postavljamo sledeći Štab IV⁵ grupe odreda:

komandant drug Drago,⁴ do sada komandant Istočnokoruškog odreda.

politkomesar drug Mitja Ribičič (Ciril), do sada politkomesar IV OZ

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 222/1.

¹ Vidi dok. br. 24.

⁵ U originalu je omaškom napisana rimska cifra IV.

⁴ Drago Poglajen

načelnik štaba potporučnik drug Primožič", do sada komandant Zapadnokoruškega odreda.

6.) Nove štabove Istočnokoruškega odreda i Zapadnokoruškega odreda postavlja Stab IV operativne zone na predlog Štaba Koruške grupe odreda i prema dogovoru sa Oblasnim komite-
tom za Koruško.

7.) Stab Koruške grupe odreda mora po svim pitanjima organizacije Grupe i odnosa prema civilnom stanovništvu u svom radu da najtešnje sarađuju sa Oblasnim komitetom za Koruško, kome je podređen i po svim političkim pitanjima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
B. Krajger

Komandant:
general-major
Rozman Franc

Dostavljeno:

Štabu IV operativne zone na izvršenje,
Štabu IX korpusa NOV i POJ na znanje i delimično izvr-
šenje,

Na znanje: Povereništvu za zapadnu Sloveniju
Oblasnom komitetu za Koruško.

Glavni štab
NOV in PO Slovenije
24.4.1944.

Št.:

ODREDEBA

Ker zahteva razvoj partizanskega gibanja na Koroškem s osi-
rom na posebne pogoje partizanstva na tem terenu gotove organizacijske
ukrepe

odrejanost

- 1./ Na vsem sektorju Koroške, bivše Avstrijske, bivše jugoslav-
vanske in bivše italijanske Koroške vpostavimo kot enotno vojaško
edinico "Koroško grupo odredov".
- 2./ Koroški grupi odredov sta podrejena dosedanji Zapadno-
koroški odred in dosedanji Vzhodno-koroški odred.
- 3./ Koroška grupa odredov spada v sestavo IV. Operativne Zone.
Zapadno-koroški odred, ki je bil doslej podrejen Štabu II. Korpusa,
je s tem izven in sestava II. Korpusa. II. Korpus je še naprej dol-
žan vzdrževati potrebne zveze s Zapadno-koroškim odredom, in mu s ozirom
na svoje močnosti nuditi potrebno pomoč v orožju, municiji, kadrih in
po potrebi tudi v moštvu. Zapadno-koroški odred in Koroška grupa odredov
sta dolžna nuditi II. Korpusu vso potrebno pomoč za organizacijo njegove
obv. službe na tem sektorju.
- 4./ Štab IV. Operativne Zone je dolžna vpoštovati zgoraj o-
bveznosti Koroške grupe odredov in Zapadno-koroškega odreda II. Korpusa.
- 5./ Postavljeno slededi štab IV. grupe odredov:
komandant tov. Drago, doslej komandant Vzhodno
koroškega odreda
politkomisar tov. Mitja Ribičič / Ciril/, doslej
politkomisar IV.O.Z.
načelnik štaba podporočnik tov. Primožič, doslej
komandant Zapadno koroškega odreda
- 6./ Nove štabe Vzhodno koroškega odreda in Zapadno koroškega
odreda postavi Štab IV. Operativne Zone na predlog Štaba Koroške grupe
odredov in po dogovoru s Oblastnim komitetom za Koroško.
- 7./ Štab koroške grupe odredov mora pri svojem delu najtesnej-
še sodelovati v vseh vprašanih organizacijah Grupe in odnosa do civilne
ga prebivalstva s Oblastnim komitetom za Koroško, kateremu je v vseh po-
litičnih vprašanih tudi podrejen.

Part fašizmu - Smrted narodni

Politkomisari

Poljanec

Postavljeni

Štabu IV. Operativne Zone v izvršitev
Štabu II. Korpusa NOV in PO v vednost in dalno izvršitev
V vednost: Poverjeništvu za srednjo Slovenijo
Oblastnemu komitetu za Koroško

Komandanti

Generalmajor *Rožman*

1 MAI 1944

OBAVEŠTENJE POLITIČKOG KOMESARA GLAVNOG
ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 24. APRILA 1944. SE-
KRETARU OBLASNOG KOMITETA KP SLOVENIJE ZA
KORUŠKU O FORMIRANJU KORUŠKE GRUPE NOP OD-
REDA I MEĐUSOBNOM ODNOSU PARTIJSKE ORGANIZA-
CIJE GRUPE I OBLASNOG KOMITETA¹

24. 4. 1944

Dragi Ahac!²

Iz priložene naredbe, kojom formiramo Korušku grupu odreda, vidiš da smo uglavnom primili vaš zahtev da se uspostavi jedinstvena komanda nad svim jedinicama u Koruškoj.³

Do sada to nismo hteli da činimo, jer iz vojničkih razloga to nije bilo neophodno potrebno i jer smo hteli da se formacijom od dva odreda, koji su bili podređeni jedan IV zoni a drugi IX korpusu, obezbedimo veću pomoć našim jedinicama u Koruškoj. Na vaš zahtev sada smo uspostavili jedinstveno rukovodstvo i potčinili ga IV zoni, jer sa vojnog i operativnog stanovišta koruške jedinice mogu bolje operisati i usklađivati svoje operacije uz pomoć naših jedinica u Štajerskoj nego uz pomoć jedinica u Gorenjskoj. Jedinice u Koruškoj imaju kod IV zone neosporno jaču i sigurniju pozadinu nego kod IX korpusa, mada bi IX korpus sa druge strane, kao jači, mogao da pruža veću pomoć u kadrovima i oružju. Pošto su operativni uslovi važniji, Korušku grupu predložili smo Štajerskoj zoni a istovremeno ćemo nastojati da IX korpus i dalje pruža svu moguću pomoć. Molim te da i dalje nastojiš da se održavaju stalni dodiri Koruške grupe sa IX korpusom i da svojim ličnim uticajem kod Štaba IX korpusa pomažeš što većem razvitku vojske u Koruškoj.

Nismo mogli da se odlučimo za formiranje samostalne Koruške zone, koja bi bila direktno podređena Glavnom štabu, jer su veze suviše slabe i mi već danas moramo da omogućimo potčinjavanje naših vojnih jedinica takvim štabovima sa kojima mogu da održavaju stvarne operativne veze.

Prema odluci CK ne mogu se sjediniti funkcije sekretara OB-koma⁴ i politkomesara i zbog toga si Ti pušten iz vojske.

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 15/III.

- Dušan Pirjevec

⁵ Vidi dok. br. 23.

⁴ Oblasnog komiteta KP Slovenije

Bez sumnje, to ne znači da ćeš Ti zaboraviti na vojsku. Dok smo za sve druge jedinice uveli vrlo oštro odvajanje vojske i isključivu potčinjenost vojnih jedinica pretpostavljenim vojnim štabovima, dakle odvajanje od partijskih komiteta i OB-koma, u Koruškoj je još uvek potrebno što tešnja saradnja vojske sa OB-komom. U vojnom pogledu Koruška grupa je svakako isključivo potčinjena Štabu IV operativne zone, a u partijskom pogledu OB-komu. Ovo u priloženoj naredbi, iz razumljivih razloga, nismo mogli jasno da formulišemo. Partijska podređenost OB-komu mora svakako da bude u okviru najsavesnijeg i najdoslednijeg izvršenja naređenja Štaba Zone. U okviru tih naređenja molim Te da OB-kom i u kadrovskom i u operativnom pogledu pruža što veću pomoć Štabu grupe.

Sa Štabom se pre svega dogovorite o novom komesaru i zam. komesara ZKO.⁵ Meni se čini da bi za komesara bio najpogodniji drug Jože Košir, koga je IX korpus poslao u Korušku.

Gornja napomena o kompetencijama OB-koma u odnosu na Partiju u vojsci potrebna je zbog toga što smo inače svuda drugde izveli potpunu odvojenost te je u svim jedinicama (brigadama i odredima) IX i VII korpusa, kao i svim drugim jedinicama IV zone, partijska organizacija neposredno podređena CK-u.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Sa drugarskim pozdravima

DNEVNA ZAPOVEST GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLO-
VENIJE OD 24. APRILA 1944. O PROGLAŠENJU 18. SLO-
VENACKE NO BRIGADE ZA UDARNU BRIGADU
»BAZOVIŠKU«¹

GLAVNI STAB NOV i PO
SLOVENIJE
24. aprila 1944.
Br. 58/44

D N E V N A Z A P O V E S T

Jedna od najmlađih slovenačkih oslobodilačkih brigada, 18. SNOB, borbama koje je vodila poslednjih meseci dokazala je da je svojim vojničkim sposobnostima dostigla, u mnogo čemu čak i prestigla, naše najstarije, u dugogodišnjim borbama prekaljene i očeličene udarne brigade. Brigada se naročito odlikovala u ogorčenim borbama sredinom januara o.g., kada je razbila nemačku kolonu kod Lokovca na Banjškoj planoti,² kojom prilikom je zaplenila velike količine oružja, municije i 35 kola ratnog materijala. Tim uspehom pomrsila je račune Nemcima, koji su tada započeli ofanzivu na našu oslobođenu teritoriju u Slovenačkom primorju. Brigada se zatim odlikovala u borbama koje su vođene kod Lokava i na Trnovskom gozdu. Time je stekla najveće zasluge za uspehe XXX divizije NOV i POJ, koja je tih dana razbila nemačku ofanzivu na slovenačku oslobođenu teritoriju. Dalje se brigada istakla u borbama protiv Nemaca na zapadnim granicama Slovenije, u Beneškoj Sloveniji.³ Konačno se ta brigada prekalila i osposobila za teže akcije postigavši velike uspehe poslednjih meseci prilikom napada na utvrđena nemačka i belogardistička uporišta u Hotedršici i Spodnoj Idriji,⁴ gde je proterala Nemce iz bunkera te zaplenila brzometni top, mnogo mitraljeza, pušaka i municije.

Kao priznanje borcima, podoficirima, oficirima i politkomesarima 18. brigade, koji su pokazali mnogo volje i snage da sa najvećim samopregorom osposobe brigadu za teške borbe koje očekuju našu vojsku u bližoj budućnosti, Glavni štab NOV i PO Slovenije dodeljuje 18. brigadi naziv

18. SNO udarna brigada »Bazoviška«

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 281/1.

² Vidi knj. 10, dok. br. 104, 126 i 130, i knj. 11, dok. br. 2, 3 i 98.

³ Vidi knj. 10, dok. br. 183, i knj. 11, dok. br. 27, 31, 48 i 55.

⁴ Vidi knj. 12, dok. br. 120.

Drugovi borci, podoficiri, oficiri i politkomesari 18. SNOUB, uzdignite čast i ponos svoje brigade!

Drugovi borci, podoficiri, oficiri i politkomesari NOV i PO Slovenije! Neka vam 18. SNOUB »Bazoviška« posluži kao primer požrtvovanja i istrajnosti u naporima za podizanje sposobnosti i udarnosti vaših jedinica!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesari
Boris Krajger s. r.

Komandant, general-major:
Rozman Franc s. r.

BR. 26

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 24. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI KOD LUCA, O NAPADU NA UPORIŠTE ŠMARTNO U TUHINJSKOJ DOLINI I O BORBI KOD GORNJEG GRADA¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV i POS
Položaj, 24. 4. 1944.
Br.: 709

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Položaj

U prošlom izveštaju izložili smo plan naših budućih akcija,² predviđenih na osnovu vaše depeše, prema kojoj smo ofanzivne operacije naših jedinica morali otpočeti 19. aprila o.g. Akcije nisu mogle početi 19. aprila već u vremenu od 20. do 21. aprila zbog toga što nismo mogli tako brzo skoncentrisati jedinice, usled pretresa koje je neprijatelj preduzeo na sektoru od Moravske do Savinjske doline i što jedinice XIV divizije nisu imale dovoljno municije, kojom se usled potere nisu blagovremeno snabdele.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332/III.

* Vidi dok. br. 10.

Najpre ćemo izložiti akcije XIV divizije koje su izvedene ranije ali su izveštaji stigli naknadno.

II SNOUB »Ljubo Serčer«

Na dan 10. 4. o.g. na pruzi Velenje — Dravograd, kod tunela Huda Luknja, brigada je razorila prugu i uništila putnički voz koji je stigao na to mesto.³ Voz je bio zaustavljen, svi putnici su skinuti s njega, pa je brigada posle toga voz pod punom parom pustila u tunel, gde je potpuno razmrskan tako da su dve lokomotive i osam vagona potpuno uništeni. Zbog zatrpanog tunela saobraćaj je na toj pruzi bio u prekidu više od 48 sati.

Na dan 14. 4. o.g. brigada je pri prelasku preko puta između Luča i Ljubnog primetila pokret neprijatelja i odmah postavila zasedu u koju je upala neprijateljska kolona od jednog tenka, jednog putničkog automobila i 5 kamiona punih neprijateljskih vojnika.⁴ Prva dva kamiona bila su uništena zajedno sa posadom. Jedan od njih izgoreo je a drugi se prevrnuo u jarak pored puta. Ostali kamioni i tenk priskočili su u pomoć i sprečili juriš tako da brigada nije zadobila plen. U pomoć je stigla i kolona iz Ljubnog sa dva motocikla sa prikolicama, od kojih je jedan bio uništen a drugi je utekao prema Lučama. Neprijatelj se uz pomoć tenka povukao u Luče. U ovom sukobu neprijatelj je imao 50 mrtvih i više ranjenih.

XIII SNOB »Mirko Bračić«

Brigada nije imala većih sukoba sa neprijateljem. Vršila je mobilizaciju u dolini Crne.

Kamniško-zasavski odred

Minerski vod odreda je 20. 4. minirao prugu Zagorje — Sava⁵. Na minu je naišla 160-tonska lokomotiva i pri tom bila potpuno uništena. Eksplodirao je i kotao lokomotive. Saobraćaj je bio u prekidu 18 sati.

Na dan 20. 4. minerski vod minirao je prugu između Litije i Save. Patrola koja je išla prugom bila je napadnuta iz zasede. Jedan neprijateljski vojnik je poginuo a drugi je teško ranjen.

Na dan 21. 4. dva voda minerske čete KZO izvršili su akciju na transformator za tvornice u Litiji pa istovremeno uništili 2 vodne pumpe za tvornicu. Rad u tvornici biće verovatno duže vremena prekinut.

Iste noći uništene su skretnice na železničkoj stanici u Litiji.

³ i ⁴ Vidi knj. 12, dok. br. 121.

⁵ Vidi dok. br. 166 i 202.

Odred i dalje vrši mobilizaciju oko rudarskih revira te na području Litijskog i Kamniškog okruga.

Odred je prekopao puteve i napravio zaseke na putevima Krtina — Moravče — Vače — Peče — Zagorje — Moravče.

Zbog mobilizacije i sve većeg priliva novomobilisanih za transport preko Save i granice odred nije bio u mogućnosti da izvodi veće akcije.

Akcije I i VI SNOUB od 20 — 23. 4. na sektoru Šmartno — Kamnik — Gornji Grad. Zadatak I SNOUB i VI SNOUB bio je da u noći 19/20. o.m. napadnu neprijateljska uporišta Luče i Ljubno te su se brigade već 19. o.m. prebacile u blizinu tih uporišta. Međutim, neprijatelj je već 18. dovukao u ta uporišta veća pojačanja policije i vermana na tenkovima zbog toga što su se u blizini nalazile II i XIII SNOUB. One su zbog pretresa Mozirskih planina pošle u tom pravcu, mada im je još ranije izdato naređenje da se ne koncentrišu u blizini tih uporišta. Zbog toga smo morali odustati od predviđene akcije i izvršiti napad na žandarmerijsko uporište Šmartno u Tuhinjskoj dolini.⁶ Prvo, iz razloga što smo očekivali da će nam pomoću nekih veza uspeti iznenadni upad u uporište i brzo njim ovladati, i drugo, da razbijemo neprijateljske kolone koje bi intervenisale od Kamnika i Vranskog. Žandarmerija je smeštena u dve zgrade koje su dobro utvrđene i sa tri strane ograđene žicom. Posadu je sačinjavalo oko 40 odlično naoružanih žandarma, koji su raspolagali i većom količinom rezervnog oružja i municije. Raspored naših snaga bio je sledeći:

VI SNOUB napadala je sa I bataljonom, ojačanim jednom četom III bataljona. II bataljon držao je zasedu na putu Šmartno — Tuhinj kod Kozjaka, dok je jedna četa III bataljona vršila demonstrativni napad na Krašnju a druga služila kao rezerva.

I SNOUB je sa dva bataljona držala zasedu na liniji Šmartno — Kamnik, na položajima Vrhpolje — kota 843. Jedna četa davala je obezbeđenje prema Novoj Stifiti, dok je druga transportovala municiju i oružje XIV diviziji.

Napad na uporište počeo je 20. o.m. oko 10 časova uveče. Iako kombinacija za iznenadni upad nije uspela, napad je uporno nastavljen cele noći, ali ie bio bezuspešan, jer su žandarmi pružali veoma ogorčen otpor. Pokušalo se sa paljenjem uporišta, ali i pored velikog požrtvovanja boraca nije se uspelo. U toku dana posada je bila i dalje blokirana pa je naredne noći napad obnovljen. Pokušano je da se zgrada minira ali miniranje nije uspelo, jer se raspolagalo svega sa 10 kg trotila. Potom

je ponovo pribegnuto paljenju pomoću petroleja, ali su žandarmi uspeli da pogase nekoliko puta izazvani požar. Borci su u napadu ispoljili veliku hrabrost i odlučnost ali kako nije bilo dovoljno eksploziva, uporište se nije moglo likvidirati. Neprijatelj je imao izvesnih gubitaka, ali još nije utvrđen broj njegovih žrtava. Naši su prilikom napada imali 2 mrtva i 24 ranjena, od kojih većina lakše. Toliki broj ranjenika nastao je usled jake minobacačke vatre te su dve mine pogodile tamo gde su se borci zbijali u gomilu, dakle njihovom krivicom.

I SNOUB je bataljon i po postavila u zasedu na putu Kamnik — Šmartno, kod sela Soteske, gde je zasekla put a jednom četom kontrolisala teren prema Zgornjim Stranjama i putu za Gornji Grad. 21. oko 17 časova neprijatelj je prodirao od Kamnika sa jednim 15-tonskim tenkom, blindiranim automobilom i pešadijom SS policije, u jačini od 300 ljudi iza motorizacije. Brigada je iz protivtenkovske puške otvorila vatru na tenk i blindirani automobil. Tenk se odmah vratio a blindirani automobil je oštećen. Naši su izvršili juriš na autoblindu u kojoj se nalazilo 12 članova posade i potpuno je uništili. Blinda je zapaljena i uništena. U isto vreme naša pešadija, postavljena po dubini u zahvatu puta, iz lakih i teških mitraljeza i minobacača udarila je u bok neprijateljskoj pešadiji. Nakon toga razvila se ogorčena borba u kojoj je neprijatelj izveo dva juriša, ali su odbijeni uz znatne gubitke po neprijatelja. Neprijatelj je ponovo dobio pojačanje u ljudstvu te su se naši morali povući na nove položaje kod Kavrana. Borba je vođena sve do mraka. Po proverenim podacima neprijatelj je imao mrtvih oko 40 vojnika i 3 oficira te preko 50 ranjenih. Naši gubici: 1 mrtav (kapetan Kotar,⁷ komandant II bataljona), 1 teže ranjen i 4 lakše ranjena. Plen iznosi: 1 puškomitraljez »šarac* sa 700 metaka, 1 ispravna prijemna i predajna radio-stanica, 10 pušaka, 2 automata, 2 pištolja, 10 tromblona sa pištoljem, više sprema i odeće. Zbog pritiska tenkova i novog pojačanja pešadije nije zadobijeno više plena. U toku noći neprijatelj se zadržao na položajima oko Vrhpolja kod Kamnika.

Istog dana, tj. 21., II bataljon VI SNOUB je na položajima na prevoju Kozjaka prema Motniku odbio pokušaj manje neprijateljske kolone da se probije u pravcu Smartna. Neprijatelj je pretrpeo izvesne gubitke u ljudstvu.

22. o.m. u ranim jutarnjim časovima neprijatelj je u jačini od 500 — 600 ljudi, potpomognutih sa 5 tenkova i artiljerijom, ponovo napao na položaje I SNOUB. Neprijatelj je prodirao u tri kolone: jednom po putu, drugom levo i trećom desno od puta. Zaseda je stupila u dodir sa neprijateljem oko 10 ča-

sova, na položaju kod Kavrana. Zasede su iz protivtenkovskih pušaka otvorile vatru na tenkove i jedan tenk odmah uništile, dok se drugi vratio natrag. Neprijatelj je tada potpomognut snažnom vatrom iz teških oruđa počeo da nadire pešadijom na bokove zasede. Borbe su vođene skoro 2 sata, ali su se naši morali povući na položaje kote 843 i 952. U ovoj borbi učestvovala je jedna i po četa III bataljona VI SNOUB, koja je upućena kao pojačanje. Neprijatelj je tada pred noć uspeo da se probije ka Smartnu i tom prilikom našim jedinicama pošlo je za rukom da bočnim napadima na neprijateljske kolone nanese neprijatelju veće gubitke. Neprijatelj je imao oko 25 mrtvih i više ranjenih, a jedan tenk je uništen. Oružje nije zaplenjeno, jer su prodiranje neprijateljskih snaga potpomagali tenkovi. Čim je neprijatelj prodro, blokada Smartna je napuštena. Noću 22/23. o. m. VI SNOUB prebacila se na položaje Suhovršnik — Zgornji Kos a I SNOUB na položaje Stenšak — Ramšek.

23. ujutru neprijatelj se u jačini od oko 300 policajaca i 17 kamiona dovezao do Nove Stifte i odatle u streljačkom stroju krenuo prema Črnelecu. Njegova namera nije nam poznata. Napad na njih nismo mogli da izvedemo, jer su oni već držali dominantne položaje i zbog toga smo odlučili da im postavimo zasedu prilikom povratka u Gornji Grad. VI SNOUB je radi toga odmah napravila zasedu na položajima oko Rogačnika i kote 528 a I SNOUB izdali smo naređenje da sa jednim bataljonom drži zasedu iznad Gornjeg Grada a sa drugim da pojača VI SNOUB, koja je imala 120 ljudi u rashodu na raznim stranama.

Uskoro se jedan deo neprijateljskih snaga vratio natrag a jedan kamion sa 12 policajaca je istovremeno naišao iz Gornjeg Grada na zasedu VI SNOUB, dok I SNOUB još nije mogla stići na položaje. Odmah se zametnula borba oko puta te su jedinice VI SNOUB začas uništile kamion, zapalile ga i savladale svih 12 policajaca u njemu, odnosno 5 zarobile. Sa ostalim snagama, koje su se vraćale iz pravca Nove Stifte, razvila se borba na celoj dužini od Rogačnika do Smiklavža, koja je vođena od 1 sat posle podne do samog mraka. Istovremeno je neprijatelj iz Gornjeg Grada poslao pojačanje u pešadiji sa jednim tenkom i blindom. Borba je bila veoma ogorčena, naročito oko kote 528, gde je neprijatelj očajnički jurišao da bi omogućio izvlačenje iz doline. Naši su nekoliko puta odbijali te juriše bombama i automatskim oružjem, ali su se oko 6 časova, zbog nedostatka municije, morali povući. Kasnije su stigla 2 bataljona I SNOUB i neko vreme vodili borbu na položaju između Rogačnika i Gornjeg Grada sa pojačanjima koja su pristizala. Zahvaljujući tome što su naše snage bile malobrojne i pomoći svojih tenkova, ne-

prijatelj je uspeo da izbegne potpuno uništenje, mada je pretrpeo velike gubitke.

Gubici neprijatelja su: 1 kamion, najmanje 45 mrtvih, od kojih 2 kapetana, i toliko ranjenih. Mi smo imali 4 ranjena, ali se jedinica koja se nalazila preko puta, u jačini jedne čete, još nije vratila, jer se zbog tenkova nije mogla probiti preko puta. Ne znamo koliko je gubitaka pretrpela. Zaplenili smo: 1 radio-stanicu, 10 pušaka, 1 puškomitraljez, 18 kompletnih oprema i drugi materijal. Zarobili smo 5 neprijateljskih vojnika. Neprijatelj se noću povukao u Gornji Grad a jedinice naših dveju brigada su se u toku noć povukle na stare položaje. U toku noći neprijatelj je dobio pojačanja ali do sada još nije pokušao da izvrši napad na naše položaje.

Za vreme ovih akcija štabovi brigada su se dobro držali, pokazali su dosta inicijative i borbenosti te smisla za rukovođenje akcijama. Bataljonski i četni komandni kadar se u mnogo slučajeva pokazao nedovoljno inicijativan i snalažljiv, što dokazuje da su kadrovi još mladi. Borbenost vojske je zadovoljavajuća, samo su novomobilisani ispoljili nedovoljnu izvežbanost u borbi i strah. Inače je moral vojske za sve vreme ovih akcija, i pored toga što uporište nije likvidirano, bio vrlo dobar jer su postignuti značajni uspesi u borbi. Naročito mi je predstavljalo zadovoljstvo što su izdržali borbu nekoliko dana na istom sektoru i što se posle akcije nisu morali povlačiti na veće odstojanje.

Kod neprijatelja se primećivao veliki strah od naših boraca i pored toga što su se pod pritiskom oficira veoma zagriženo borili i pravili česte juriše.

Ove akcije su također veoma jako i povoljno politički uticale na civilno stanovništvo, koje je osetilo snagu naših jedinica u tome što smo neprijatelju naneli velike gubitke i što su naše jedinice prvi put na ovom sektoru uspešno izdržale borbu nekoliko dana.

Operacijama je rukovodio Štab zone.

U poslednje vreme neprijatelj je već nekoliko puta tučen na Gornjegradskom putu, pa je među Nemcima zavladao veliki strah od vožnje i putem, što i sami izjavljuju.

II SNOUB i XIII SNOB dobili su naređenje da razaraju železničku prugu Velenja — Slovenj-Gradec i napadaju tamošnja manja uporišta. Te dve brigade su danas još brojno slabe i obe jedva da imaju 280 naoružanih boraca te od njih za sada ne možemo očekivati veće uspehe. Kod Štaba divizije nalazi se zamenik komandanta zone major drug Marok,⁸ koji će zajedno

sa Štabom divizije rukovoditi operacijama ovih dveju brigada u skladu sa postavljenim zadacima. Brigade su već izvele neke akcije ali tačne izveštaje još nismo primili.

Od ostalih jedinica nismo još primili nikakvih izveštaja.

Mobilizacija

Primili smo vašu depešu za mobilizaciju i izveštavamo vas da sve naše jedinice stalno sprovode mobilizaciju, samo te snage, s obzirom na uslove mobilizacije, nisu dovoljne da taj posao u potpunosti izvrše. Napominjemo da su sada i Nemci počeli da sprovode mobilizaciju.

Ponovo podvlačimo da bi bilo nužno da se naše snage pojačaju nekom jedinicom ili pošiljkom većih količina oružja, kako bi se što uspešnije izvodila mobilizacija kao i same akcije, za koje su uslovi veoma povoljni. Mobilizacija i transport mobilisanih preko Save oduzima nam mnogo vremena i previše angažuje naše jedinice, tako da nam taj posao suviše otežava izvođenje akcija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant-major:
M. Kilibarda»

**IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 24. APRILA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA
RIBNICU¹**

**ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ**
Položaj, 24. IV 1944.
Op. br. 283

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Položaj

Izveštaj o napadu na Ribnicu:

Plan za napad na Ribnicu bio je sledeći: sam napad izvode IX i X brigada nakon artiljerijske pripreme, koju vrši artiljerija XVIII i XV divizije. X brigada, ojačana Ruskim bataljonom iz IX brigade, pravi prodor između Gornje Vasi i železničke stanice. Polazni položaj bataljona X brigade su na Bregu. X brigadi pridodat je i brdski top iz VIII brigade i 1 brdski top iz IX brigade. Jedan bataljon napada Ribnicu iz pravca Gornja Vas do železničke stanice, II bat. iz Hrvače, Ruski bataljon vrši prodor uz pomoć 2 tenka, a jedan bataljon napada iz severoistočnog pravca.

IX brigada ima zadatak da sa svojih polaznih položaja iznad Bukovice sa jednim bataljonom napadne u pravcu ciglane, a sa drugim iz pravca Hrvače do puta Goriča Vas — Ribnica. Jedan bataljon drži u rezervi u Bukovici.

Artiljerija XVIII divizije ima na položaju 1 bateriju kod kote 607 a drugu na bezimenom brdašcu iznad Sv. Frančiška.

Artiljerija XV divizije nalazi se kod Seljana.

U sastavu Artiljerijskog divizionala nalaze se 2 poljska topa i 2 haubice. Artiljerija XV divizije ima 2 haubice i 1 poljski top.

Napad se izvodi 19. IV u 21 čas posle korekture topovske vatre.

VIII brigada ima zadatak da spreči ispad neprijatelja iz Kočevja, kako napadnutom uporištu ne bi mogao stići u pomoć.

Sam napad na Ribnicu izveden je na sledeći način: Artiljerija XV i XVIII divizije bila je blagovremeno na položajima i u 19 časova počela sa korekturom vatre. Korektura vatre tra-

jala je do 20 časova. Artiljerijska vatra bila je veoma uspešna i već je korekturnom vatrom bio uništen 1 bunker. Brzom vatrom bila su uništena još 4 bunkera. Vatra je pre svega bila upravljena na bunker između železničke stanice i Gornje Vasi, gde je X brigada trebalo najpre da izvede prodor.

IX brigada čiji je I bat. napadao iz severozapadnog pravca, tj. između puta Sajevec — ciglana i dalje prema zamku i duž potoka Bistrice, III bat. napadao iza I bataljona a II bat. napadao i blokirao uporište sa istočne strane — bila je blagovremeno na svojim položajima. Posle artiljerijske vatre brigada je izvela napad na uporište. I bat. stigao je do same žice i napao bunkere iz neposredne blizine. Bombaška odeljenja su čak i žicu rezala. Na ovom sektoru je neprijatelj otvorio jaku zaprečnu vatru iz sveg svog oružja, a tamo gde je opasnost upada bila najveća upotrebljavao je i tenk, koji se kretao od položaja do položaja. Teški bacači IX brigade nalazili su se na položajima iznad sela Bukovica, odakle su tukli neprijateljske položaje. Borci IX brigade pokazali su mnogo hrabrosti i požrtvovanja ali zbog žičane prepreke, tenka, jake zaprečne vatre iz bunkera prodor nisu mogli da izvedu. Na dan 20. IV 1944. u 5 časova ujutro jedinice IX brigade pomakle su se na položaje radi blokade uporišta Ribnica i to: I bat. iznad sela Bukovica, II bat. sa 2 čete ka Seljanu a sa 1 četom ka vili Ugar, III bat. ka Sv. Fračišeku. Neprijatelja koji je iz uporišta vršio ispad u pravcu Gorenje Vasi, mitraljesko i bacačko odeljenje obasipalo je vatrom sve dok se nije vratio u uporište.

X brigada imala je svoje bataljone blagovremeno na mestu, izuzev Ruskog bataljona, kojeg od samog početka nisu imali u rukama ni komandant bataljona, ni komandant X brigade. Pošto nije bilo prave komande, Ruski bataljon, još pre dolaska na određene im položaje, raštrkao se te su članovi Štaba divizije morali intervenisati da se bataljon ponovo prikupi i izvrši napad. Zbog te greške bio je odmah razoružan komandant Ruskog bataljona. Posle toga Ruski bataljon je 6 puta pokušao da uništi neprijateljske bunkere i da izvrši prodor ali u tome nije uspeo zbog suviše jake zaprečne vatre i mina teškog bacača koji je pre svega obasipao ovu prostoriju. Ostali bataljoni X brigade, koji su bili određeni za napad, bili su blagovremeno na svojim mestima, pre nego što je počela artiljerijska vatra. Na ovom sektoru su očekivali 2 tenka, kako bi uz njihovu pomoć izvršili prodor. Od tenkova se jedan pokvario i ostao na Hribu, dok je drugi tenk sa velikim zakašnjenjem stigao do Brega, odakle je bio poslat prema Gorenjoj Vasi, sa zadatkom da izvrši prodor. Tenk je stigao tek oko 24 časa. U neposrednoj blizini žičane prepreke spala mu je gusenica te je na taj način bio

pokvaren i ovaj tenk. I pored toga napad je izvršen. X brigada minirala je glavni put u Gorenjoj Vasi, oko 200 m od žice. Na zapadnoj strani su se bataljoni toliko približili žici da su mogli u rovove bacati bombe. Artiljerija, u sastavu X brigade, sa svojih položaja na Bregu (žel. pruga) pomagala je da se izvrši prilaz do žice i napad a posle toga povukla je svoje topove u samu Gorenju Vas i gađala bunkere. Komandiri nisu zadržali jedinice pod svojom kontrolom, zbog čega su se borci u grupama nalazili između kuća u Gorenjoj Vasi i krili se. Neprijatelj je naročito žestoko gađao naše položaje bacačima i većina ranjenika bila je ranjena od mina.

Da bi spasili tenk koji se nalazio ispred žice založili su se rukovodioci divizije koji su se tamo nalazili. Pri tome se mnogo trudio i načelnik Štaba X brigade koji je komandovao brigadom, kao i posluga samog tenka. Nakon tegobnog nastojanja i rada tenkisti su opravili tenk koji je pred jutro otišao prema Bregu. Pošto se jedinice nisu nadale tenku, među njima je nastala zabuna jer su mislili da je to neprijateljski tenk.

Iz bunkera je neprijatelj pružao vanredno žestok otpor iz svega svog oružja i naše je položaje osvetijavao reflektorima i raketama.

Uskoro iza našeg tenka, oko 5 časova, neprijatelj je izvršio ispad sa svojim tenkom, zbog čega su se jedinice X brigade u neredu povukle severno od Ribnice i Gorenje Vasi a neke u pravcu Breže — Jurjevica — Lipovščica.

U toku dana jedinice X brigade ponovo su se prikupile i sredile u Lipovščici i Zamostecu, sa zadatkom da prilikom napada na dan 20. IV budu u rezervi, dok će prodor u uporište izvršiti samo Dolenjski odred, koji je u međuvremenu stigao u Jurjevicu. Ruski bataljon se vratio u sastav IX brigade. Artiljerija XV divizije sa svojih položaja kod Seljana otišla je u sastav divizije. Napad bi se morao izvesti nakon artiljerijske pripreme. Kao što je već napomenuto, za izvršenje prodora bio je određen Dolenjski odred, kojem su pridodata sva specijalna oružja X brigade i minerska odeljenja. Topovska korektura vatre izvršena je pred mrak i to sa artiljerijom XVIII divizije koja se nalazila na istim položajima kao ranije večer. Prilikom prodora morao bi sadejstvovati i tenk. Dolenjski odred je sa svojim pripremama veoma zakasnio tako da su i artiljerija i tenk došli na Breg pre pešadije. Tenk je dolazio čak do Gorenje Vasi, no kako nije bilo nikog ispred njega, vratio se u Podgoru. Brdski topovi i protivtenkovski top dobili su zadatak da se sa glavnog puta povuku prema Dolenjim Lazama, dok ne stigne pešadija za zaštitu topova. Od zaštitnog topovskog bataljona postavile su se straže i zasede na Bregu. Dolenjski odred stigao je

na Breg tek u jedan čas 21. IV, posle čega je krenuo prema Ribnici i u 1.30 časova dao signal za artiljerijsku vatra. Istovremeno su gađali uporište i teški bacači IX i X brigade. Ova vatra je trajala 15 minuta, posle čega bi se morao izvršiti napad. Dolenjski odred je opet čekao na tenk za prodor ali je ovaj ostao u blizini Podstena jer nije imao benzina. Odred je dobio zadatak da i pored toga izvede napad i prodor u uporište. Napad je počeo u 2.30 i trajao je oko jedan sat. Odred nije izvršio prodor i pored dobre artiljerijske pripreme. Oko 3 časa bio je ranjen komandant bataljona Dolenjskog odreda, što se među drugovima vrlo brzo proširilo, a pored toga pronela se i vest da prodire neprijateljski tenk te da je komandant naredio povlačenje. Jedinice su se posle toga bez reda povukle prema Bregu, gde ih je zaustavio jedan član Štaba divizije i dao im zadatak da se postroje i zauzmu položaje kod Breža — Jurjevice — Kota, a iznad Slatnika prema Sinovici i Sv. Marku jedinice X brigade. Tenk se povukao sa glavnog puta do Sodražice, gde su ga dovukli konji.

IX brigada se i ovog dana sa svojih položaja približila uporištu do žice i na nekim mestima žicu presekla, ali sam prodor nije mogla izvršiti zbog veoma jake vatre iz bunkera i tenka koji je operisao na ovom sektoru.

Za sve vreme napada neprijatelj je reflektorima i raketama osvetljavao položaje naših jedinica. Prodor se nije mogao izvršiti pre svega zato što je otkazao tenk, u čiju su se pomoć komandanti X brigade i Dolenjskog odreda suviše uzdali. Pored toga je među naše borce, izjutra 20. IV 1944. prodro neprijateljski tenk (24 tone) koji je svojom topovskom vatrom samo u jednoj kući ubio 3 druga. Naši borci bili su spremni da i preko dana ostanu na svojim položajima te su se utvrđivali po kućama i na terenu ispred žice, a to je bilo baš zbog ovog tenka nemoguće. Iz ovog razloga je X brigada izgubila i dole navedeno oružje. S druge strane, uporište je vanredno jako utvrđeno prizemnim bunkerima koji su međusobno povezani saobraćajnicama te obezbeđeni žicom i minskim poljima. Vatra neprijateljskih bacača naročito u Gorenjoj Vasi bila je veoma efikasna. Naše starešine nisu uspele da održe jedinice u svojim rukama, zbog čega im se ljudstvo, a naročito specijalna odeljenja kao npr. protivtenkovske puške, u grupama krilo po kućama. Članovi štabova brigada i štaba divizije nalazili su se stalno na položaju te nadgledali i pomagali nižim starešinama.

U akciju je stupilo i protivtenkovsko oružje ali ono, zbog neprobojnosti tenka, nije bilo efikasno.

IX brigada imala je u borbi 12 mrtvih, 46 ranjenih, 18 nestalih i 8 dezertara. X brigada imala je 11 mrtvih i 31 ranje-

nog. Artiljerijski divizion imao je 3 teže i 2 lakše ranjena. Većina drugova bila je ranjena minama teškog bacača. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih ali priznaje samo 6 mrtvih, dok ostale krije. Iz navedenih razloga IX brigada je u borbi izgubila 9 pušaka, 1 puškomitraljez (»šarac«) i teški mitraljez »fiat«. X brigada izgubila je 4 lake »brede«, 2 teške »brede« i jedan laki minobacač, dok su dve teške brede« bile oštećene.²

Napad na uporišta izveden je prema planu i postojalo je sadejstvo među jedinicama a nije sadejstvovao tenk, zbog čega je bilo neprijatelju omogućeno da pruža organizovani otpor i pored jake artiljerijske vatre. Služba veze je dobro funkcionisala te su telefoni bili sprovedeni do samog položaja i radili su bez greške sve dok neprijateljski tenk nije došao među kuće u Gorenjoj Vasi gde se nalazio telefon. Borci su bili požrtvovani ali vojnički neiskusni i nedisciplinovani, zbog čega nisu umeli da se kriju, i to naročito od vatre bacača.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Odsutan

Komandant-kapetan:
Pero Brajević

P. S.: Ovog časa smo putem obaveštajne službe saznali da je neprijatelj, prilikom napada na Ribnicu, imao oko 100 ljudi onesposobljenih za borbu.
(25. IV 1944. u 18 časovi

² Opširnije o pripremama i toku napada na Ribnicu vidi dok. br. 6, 56, 87 i knj. 12, dok br. 118.

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 24. APRILA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA NA SEK-
TORU PRAPROCE — ORTNEK — SLATNIK¹

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 24. IV 1944.
Op. br. 282

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Položaj

Dnevni izveštaj:

1. Juče je neprijatelj izvršio ispad iz svog uporišta u Ribnici te u 11.30 časova krenuo prema Zlebiču. Jačina neprijatelja bila je: 1 tenk i oko 40 — 50 ljudi pešadije. Na Bregu je neprijatelj krenuo preko pruge i šumom stigao do Zlebiča. Od Zlebiča je tenk krenuo prema Slatniku, odakle je obezbeđivao svoju pešadiju, koja je na putu kod Zlebiča iskopala nekoliko naših mina. U 14.30 časova tenk je otišao prema Ribnici ali se u 16 časova ponovo vratio. Oko 300 m od Podstena u pravcu Zlebiča naišao je na minu koja je eksplodirala i oštetila mu gusenicu. Neprijatelj je odmah počeo da opravljati tenk, prilikom čega su ga ometali naši borci svojom vatrom. U 18.30 časova tenk je polako otišao u pravcu Ribnice. U 16 časova je iz Ribnice stiglo još nešto pešadije koja je zaposela položaje na istočnoj strani puta, gde se zadržala do 20 časova. Namera neprijatelja bila je da opravi most kod Zlebiča.

Iz Vel. Lašča je neprijatelj takođe u 14 časova izvršio ispad u jačini od oko 200 ljudi te stigao pod selo Praproče. Neprijatelj se kretao u pravcu Maršiča, a kad je tu bio odbijen on se prikupio i kroz šumu je prilazio zamku Ortnek. Tu je vodio borbu sa našim jedinicama i nakon polučasovne borbe zaposao stari zamak. Cilj ovog ispada bio je da se pripremi i obezbedi put koloni-iz Vel. Lašča prema Ribnici. Kolonu očekujemo svakog časa.² Neprijatelj se neko vreme zadržao kod zamka a u toku noći se neopaženo povukao.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 27/11.

¹ O borbi protiv te kolone vidi dok. br. 20, 29, 41, 42, 49, 50 i 87.

2. Brojno stanje: po spisku	2.580
na licu	2.272
rashod	308

(bolnica 171, kursevi 79, ostali rashod 58).

3. VIII brigada je sa jednim bataljonom u Kotu, II bat. je u Preski, III bat. kod Nove Stifte, IV bat. u Sinovici. Zadatak brigade je kontrolisanje neprijateljskog uporišta Ribnice, uništenje neprijateljske auto-kolone i njenih bočnih obezbeđenja.

IX brigada: I bat. nalazi se na položajima iznad sela Praproče, II bat. na Hudom Koncu, III bat. je na položajima kod starog zamka Ortnek a IV bat. u selu Graben. Brigada ima zadatak da likvidira neprijateljska bočna obezbeđenja i da napadne auto-kolonu.

X brigada ima I bat. u Marolčima, II bat. kod Sv. Gregora, III bat. u Krnčama i Avdolu, IV bat. u Avžljama, sa zadatkom da brigada likvidira neprijateljska bočna obezbeđenja, napadne auto-kolonu i kontroliše neprijateljsko uporište Vel. Lašče.

4. VIII brigada vodila je borbu s neprijateljem koji je izvršio ispad iz Ribnice. IV i II bat. nalazili su se na položajima iznad sela Slatnik, odakle su napali neprijateljsku kolonu. Pošto je tenk prošao pored minskih polja i stigao u selo Slatnik, bataljoni su se povukli nekih 400 m severozapadno od sela Slatnik. Kad je neprijateljski tenk, koji je u 16 časova ponovo stigao iz Ribnice, naišao na minu, bataljoni su otvorili žestoku vatru iz protivtenkovskog topa i bacača. Neprijatelj je odgovarao vatrom iz tenkovskog topa i iz 2 bacača koji su se nalazili kod Brega. Sva vatra bila je upravljena na Sv. Marka, gde su bili postavljeni naša 2 bacača i protivtenkovski top. Pošto se tenk nije više nalazio u Slatniku, IV bat. je ponovo zaposeo bunkere u Slatniku. U 21 čas iz Ortneka je stigla još jedna manja neprijateljska patrola koja se pred vatrom razbegla. Dejstva ovih dvaju bataljona bila su dobra, ali tenk nisu uspjeli da unište jer je bio pretežak.

IX brigada vodila je borbu s neprijateljem koji je iz Vel. Lašča prodirao prema selu Praproče. Tu je prihvatio borbu I bat. Nakon jednočasovne borbe neprijatelj se povukao. III bat. IX brigade, koji se nalazio na položajima kod starog zamka, vodio je borbu s neprijateljem koji je prilazio zamku. Čim je započela borba bio je poslat u pomoć IV bat. sa zadatkom da neprijatelju zađe za leđa. U pomoć su bile poslate i 2 čete II bataljona. III bat. je neprijatelja dugo odbijao kad je neprijatelj stigao na jurišno odstojanje ljudstvo je zbog veoma jake vatre napustilo svoje položaje, mada su ga u tome sprečavali pri-

sutni članovi Štaba brigade. Neprijatelj je nakon polučasovne borbe uspeo da zaposedne stari zamak.

X brigada vodila je borbu s neprijateljem na položajima Praproče — Pusti Hrib. Pošto je naš pritisak na neprijatelja bio suviše jak, ovaj se povukao a zatim krenuo prema zamku Ortnek.

Neprijatelj je u tim borbama sigurno imao 43 mrtva i pored toga još veći broj ranjenih. Zaplenjene su 2 puške i 500 metaka »mauzer« municije, dok su naši gubici iznosili: VIII brigada 2 ranjena, IX brigada 6 poginulih i 5 ranjenih (teško je ranjen i zam. komandanta brigade), X brigada imala je 1 mrtvog i 3 ranjena.

Artiljerijski divizion nalazi se u Kržetima pa nije učestvovao u toj borbi.

Zadatak divizije jeste da uništi neprijateljsku auto-kolonu.

U akciji je učestvovalo i protivtenkovsko oružje od kojeg je protivtenkovska puška VIII brigade ispalila 4 metka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Odsutan

Komandant-kapetan:
Petar Brajović

BR. 29

IZVESTAJ STABA 7. KORPUSA OD 25. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SAVLAĐIVANJU NEPRIJATELJSKOG UPORIŠTA IG I O BORBAMA NA SEKTORU PIJAVA GORICA — GROSUPLJE — TURJAK — ZLEBIC¹

STAB
VII KORPUSA NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Br. 299

Položaj, 25. 4. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

na položaju

Od napada na Ribnicu naše su brigade imale gotovo svakog dana borbe, naročito XV divizija. Nakon dolaska na svoj sektor Lipijene — Turjak, porušila je sve puteve koji vode u

pravcu Ljubljane, dobro ih minirala i izradila zaseke. Zeleznicka pruga Grosuplje — Ljubljana presečena je na deset mesta. Saobraćaj je bio u prekidu sve do sada.

21. IV 44. V brigada sa tri bataljona napala je neprijateljsko uporište Ig, dok je XII brigada istovremeno napadala Pijavu Goricu. Borci V brigade su na juriš upali u Ig, iznenadili neprijatelja te nastavili ovlađivanjem s pojedinim kućama i bunkerima. Neprijatelj je neko vreme pružao otpor a nakon toga počeo da beži prema Ljubljani. III bataljon, koji se nalazio u zasedi na putu Ig — Ljubljana, nije iskoristio tu priliku i dozvolio je da se glavnina neprijatelja povuče.² U Igu su naši borci pronašli 43 neprijateljska vojnika, od kojih su oduzeli oružje i zadobili plen, i to: 1 teški mitraljez, 2 automata, 40 pušaka, 4 pištolja 2.500 metaka te 40 odela i šinjela sa ostalom spremom vojnika. Prema izjavi juče zarobljenog domobranca, među poginulima je i komandant be-ga u Igu, a imali su 50 mrtvih i približno toliko ranjenih.

Naši gubici su 3 teže ranjena.

22. oko 10 č manja neprijateljska kolona prodirala je od Iga prema Golom. Naši su ih sačekali u najbližem odstojanju i raspalili po koloni koja se u panici razbežala. Tom prilikom imali su 12 mrtvih i nekoliko ranjenih. Naši su zaplenili spremu i oružje poginulih. Tom prilikom nismo imali gubitaka.

Noću 22/23. XII brigada je napala oklopni voz između Šmarja i Grosuplja. Prve mine nisu eksplodirale pa je miniranje izvršeno ponovo. Voz je izbačen iz šina i zatim napadnut protivtenkovskim topom i iz pušaka. Od granata se voz zapalio. Uništeni su lokomotiva i nekeflike vagona. Neprijatelj je pružao jak otpor. U borbi se istakao III bataljon. Naši gubici iznosili su 3 teže i 8 lakše ranjenih.

23. IV iz Ljubljane u Pijavu Goricu stiglo je 20 kamiona vojnika. Istovremeno je manja kolona prodirala iz Smarja preko Vina. III bataljon XII brigade napao je i rasterao ovu kolonu i ona se povukla. Oko 450 vojnika prodiralo je u pravcu položaja V brigade, između Brezja i glavnog puta. Ovu kolonu je podržavalo 7 tenkova i 1 blindirani automobil. Nakon prvog sudara neprijatelj je odstupio a malo kasnije izvršio je juriš na I bataljon, koji se prema naređenju morao povući, pustivši neprijatelja dublje u sredinu naših položaja. Protivtenkovski top uništio je 2 tenka, jedan tenk naišao je na minu a blindirani automobil su naši borci napali iz protivtenkovskih pušaka te ga je neprijatelj napustio. Borba se zaoštrila i naši su izvr-

* Pred sam napad više od polovine posade domobranaca iz Iga krenulo je u Ljubljanu na polaganje zakletve i na taj način u poslednjem trenutku izmaklo zasedi upućenoj na put Ig — Ljubljana.

šili juriš, ali on nije uspeo. Naši su potom jurišali 6 puta, svaki put uspešno, terajući neprijatelja. Iz Ljubljane stiglo je pojačanje u tenkovima koji su štitili neprijatelja i zaustavili naše borce. Neprijatelj je imao 60 mrtvih i toliko ranjenih, zarobljena su 3 ... Komandant be-ga, kapetan Hambić, čija su dokumenta u našim rukama, bio je ranjen ... Naši su zaplenili kapetanov automat i spremu, nekoliko pušaka, ranaca, bicikle i ostalu spremu te manju količinu municije. Naši gubici su 2 mrtva, 4 ranjena i 1 nestao. Izgubljen je 1 puškomitraljez kojeg je odnela posada tenka. Prema izjavi uhvaćenog be-ga ovo su bile 5. i 12. četa školskog bataljona domobranaca, koji su pre nekoliko dana, pod komandom Hambića, položili zakletvu.

XII brigada je istovremeno vodila borbe s neprijateljem koji je prodirao iz Grosuplja. Borba je vođena kod Ponove Vasi. Neprijatelj je uzalud pokušavao da odbije naše borce i da zaposedne položaj. Pred noć se povukao u Grosuplje. Tom prilikom imao je 15 mrtvih. Naši gubici iznose 1 mrtav, 1 teže i 5 lako ranjenih.

24. IV posle podne* V i XII brigada vodile su oštre borbe s neprijateljem koji teži da kolonom prodre prema Laščama i Ribnici. Naneti su mu gubici, podataka još nemamo. Pred mrak uspeo mu je da potisne naše snage sa Gradišča i Sv. Ahaca. Jutros se borbe nastavljaju. Do sada smo imali 5 ranjenih.

IV brigada, koja se nalazila na sektoru Poljane — Zlebič, imala je sukob sa neprijateljem iz Ribnice. Bio je dva puta odbačen i posle toga skrenuo je u parvcu jedinica XVIII divizije. Ova brigada dobila je naređenje da krene na sektor Žužemberk.

XVIII divizija drži položaje zapadno od pruge Lašče — Ribnica, jednom brigadom kontroliše samu Ribnicu. U toku jučerašnjeg dana vodile su se oštre borbe oko Zlebiča i Ortneka.³ Neprijatelj teži da očisti put i da zatrpa prokope do Vel. Lašča. Trenutno je uspeo da zauzme Ortnek a nakon toga su ga naši izbacili i Ortnek zauzeli. Jedan tenk iz Ribnice naišao je na minu koja ga je znatno oštetila i drugi ga je od-vukao u Ribnicu. Gubici neprijatelja su 43 mrtva. Naši su imali plen u puškama, odeći i opremi. Borbe se nastavljaju.

Dolenjski odred, koji se nalazi na sektoru Žužemberka, vodio je na putu Dobrnič — Žužemberk ceo dan borbe s neprijateljem koji je prodro u Žužemberk. Kolona koja je iz Straže prodirala preko Ajdoveća prinudila je odred da se prebaci preko ove komunikacije, na položaje Reber, gde se i sada nalazi. Svaku noć vrši napade na posadu u Žužemberku. Odred je

» Vidi dok. br. 28.

uspeo da zauzme Cvibel ali su ga ponovo odbacili. U tim borbama neprijatelj je imao 30 mrtvih i ranjenih. Naši gubici su 2 mrtva, 3 ranjena i 1 nestao. U toku jučerašnjeg dana neprijatelju je stiglo pojačanje u kamionima i vojsci. Prema današnjim izveštajima on nema nameru da duže ostane u Žužemberku.

Notranjski odred trebalo je noćas da napadne voz na pruzi Ljubljana — Trst, izveštaj još nismo dobili.⁴

Istarski i Belokranjski odred i dalje se nalaze na svojim položajima.

Naše snage raspoređene su: XV divizija sa V i XII brigadom na sektoru Lipljene — Grosuplje, IV brigada u pokretu za Zagradec, XV oko Novog Mesta.

XVIII divizija na sektoru Ribnica — Lašče.

NO oko Cerknice i Grahova.

DO Zagradec — Žužemberk — Reber.

BO na starim položajima.

Noćas je neprijatelj u jačini od 1.500 ljudi i 70 vozila prodro preko granice, većinom kod Litije, te zaposeo dolinu Mirne, Mokronog, Trebelno, Trebnje, Dobrnič, Mirnu Peč, Sv. Križ i St. Rupert. Poslali smo izviđačke patrole da ispituju sektor i utvrde stanje.

Priprema se akcija na PG,⁵ ukoliko nas neprijatelj ne spreči.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Politkomesara, major
Tavčar Franc

VD komandanta, pukovnik:
Pero

⁴ O rezultatu napada vidi dok. br. 45.

⁵ Pijava Gorica. Akcija nije izvedena.

**NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 25. APRILA
1944. ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINIČA ZA OBEZBE-
ĐENJE PREDSTOJEĆEG NAPADA NA ŽUŽEMBERK¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Br. 301**

Položaj, 25. 4.1944.

ŠTABU BELOKRANJSKOG ODREDA

Neprijatelj je u toku 23. ovog meseca nastupao jačim snagama u dve kolone, i to jednim pravcem Mirna Peč — Dobrnič a drugom Straža — Ajdovec — Žužemberk. Ostavljajući deo snaga u Dobrniču produžio je za Žužemberk, gde je stigao oko 11 časova, obe kolone pratili su motorizacija, tenkovi i blindirani automobili. Na dan 24. ovog meseca neprijatelj je u jačini od 70 kamiona vojnika (oko 1.000) nadirao iz pravca Radeča, preko granice ka Mirni, zaposeo Mirnu, Trebnje, Mokronog, Trebelno, gde po nepotvrđenim vestima i sada boravi.² Namera neprijatelja, koliko se do sada moglo utvrditi, jeste pre svega razbijanje naših organizacija na terenu, koji smo trenutno napustili i ostavili bez zaštite, ometanje naših izbora i ugrožavanje jedinica naše XV divizije, kako bi iste napustile sadašnji sektor i omogućile njihovim kolonama nesmetano snabdevanje Ribnice i Kočevja. Dolenjski odred, koji se iste noći prebacio na sektor Žužemberk — Ajdovec, dva dana vodio je uspešne borbe, naneo neprijatelju osetne gubitke, uznemiravao ga i sprečavao da se utvrđuje u Žužemberku. I pored nekoliko pokušaja neprijatelja da DO odbaci sa tog sektora, to mu nije uspeklo, već odred i dalje napada neprijatelja te ga drži u samom Žužemberku. Na desnoj obali Krke, do Dvora i dalje do Soteske, raspoređena je artiljerija XV divizije, koja neprijatelju ne dozvoljava kretanje po ulicama, niti prelaz na desnu obalu Krke. Danas je neprijatelj iz Trebnja, u jačini od 200 vojnika, sa tenkovima prodro u pravcu V. Loke³ i zaposeo Šentlovrenc. Na sektor DO danas je stigla IV brigada XV divizije. XV divizija je u toku 23. i 24. ov. meseca vodila vrlo uspešne borbe, razbijajući neprijateljske kolone, uništila i oštetila 3 tenka i 1 blindu, ubila, ranila i zarobila više neprijateljskih

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 11/III.
* Vidi dok. br. 29.
* Velika Loka

vojnika te zadobila plen u oružju i materijalu. I XVIII divizija 24. ovog mes. vodila je borbe na celom svom sektoru, uspešno tukla kolonu iz Ribnice, oštetila teški tenk koji je nagazio na minu, ubila preko 50 neprijateljskih vojnika, zaplenila nešto sprema i pušaka.⁴

Neprijatelj, tučen na sektorima gde operišu naše glavne snage, počeo je da koristi našu odsutnost na drugim sektorima, upada, pljačka i stvara paniku među stanovništvom, zbog čega imamo u političkom pogledu veliku štetu.

U vezi sa dobijenim direktivama i novom situacijom vršimo sledeći raspored snaga i

n a r e đ u j e m o :

1) Zapovest za predstojeću akciju⁵ ostaje i dalje na snazi, s tim što štabovi divizija hitaju sa pripremama, sa privlačenjem artiljerije i tenkova, osmatranjem terena i prikupljanjem podataka.

2) IV UB odmah nakon prijema ovog naređenja, koje zbog hitnosti Stab korpusa šalje direktno brigadi, ima da krene i da se prebaci preko Krke na sektor Žužemberk — Dobrnič — Ajdovec — Brezova Reber. Svu svoju komoru i pozadinske delove prethodno ostavlja na sadašnjem mestu dok bataljonima počinje da napada neprijateljske kolone u zahvatu puteva Žužemberk — Dobrnič, N. Mesto — Mirna Peč do Trebnja, a minerskim grupama i zasedama ugrožava i napada neprijatelja na putu Trebnje — V. Loka prema Stični. Na celom sektoru manevrisati i snage držati aktivne danju i noću, stalno menjati mesta, iznenadnim napadima na manja uporišta ne ostavljati neprijatelja na miru i težiti za što većim uništenjem i za dobijanjem plena. Snabdevati se eksplozivom te pomenute komunikacije stalno i ozbiljno minirati i tako onemogućiti svaki saobraćaj. Održavati stalno vezu sa DO na sektoru Trebelno, aktivizirati svoju obaveštajnu službu te slati što češće i detaljnije izveštaje. U akciji težiti zarobljavanju neprijateljskih vojnika, koje saslušavati da bi se dobili podaci o snagama i namerama neprijatelja. Pojedine bataljone odvajati i davati im samostalne zadatke u zasedama na putevima, radi sačekivanja kolona, a drugim snagama štititi ove jedinice. Protivkolska oruđa najefikasnije upotrebiti. Ova brigada mora za to vreme učiniti nemogućnim opstanak neprijatelja na tom sektoru. Posle izvršene akcije, koja je određena zapovešću, na taj sektor prebaciće se i druge snage.

⁴ Vidi dck. br. 28.

⁵ Odnosi se na predviđeni napad na Žužemberk (vidi dok. br. 67, 73, 83, 103 i 131).

3) DO odmah kreće sa svojih položaja na sektor Trebelno sa istim zadatkom kao i IV brigada. Neposredno napada neprijatelja na komunikacijama na celom sektoru do granice kao i uporišta od Krke do Sv. Križa. Snage ne zadržavati na jednom mestu nijedan dan, već manevrisati na čitavom sektoru. Održavati vezu sa IV brigadom i međusobno se izveštavati o svakoj promeni i kretanju neprijatelja, te o svojim namerama radi koordinacije akcije.

4) NO sa jednim bataljonom kontroliše teren koji sada drže jedinice XVIII divizije, ne dozvoljavajući neprijatelju izlaz iz Ribnice i kontrolu terena te slobodan saobraćaj do Lašča. Put Ribnica — V. Lašče stalno minirati i ugrožavati. Ovaj bataljon se takođe ne sme na jednom mestu zadržavati više od jednog dana, a noću se prebacuje na sasvim nov sektor. Ceo teren od Lašča do Ribnice i do Bloka držati pod svojom kontrolom. Sa drugim bataljonom i dalje ostati na starim položajima oko Begunja i Cerknice, sa zadatkom kontrole terena i napadanja na prugu. Akciju koja je u zapovesti predviđena za ceo odred izvršiti sa ovim bataljonom. Stab odreda mora svakodnevno kontrolisati oba bataljona, dajući im stalne direktive i konkretne zadatke. Bataljon koji ima da dođe na sektor XVIII divizije mora da stigne na mesto u zoru do 28.

5) BO sa oba bataljona najhitnije kreće sa svojih sadašnjih položaja na sektor Mozelj — Mačkovec, sa zadatkom kontrole Kočevja i sprečavanja neprijatelja da tim pravcima ugrožava B. Krajinu. Delom snaga vršiti napade na Kočevje i kontrolisati teren od Kupe i severno do Rajhenava. Prokopati i minirati puteve do samog Kočevja, izraditi zaseke i postavljati zasede oko samog Kočevja. Jednom četom, ojačanom jedinicom komandi mesta Vinica i Metlika te delom snaga Komande područja⁰ kontrolisati sektor Vinice i Kupe, na kojem se do sada nalazio odredni bataljon. Stab odreda nalaziće se kod jedinica pri Kočevju.

Štabovi divizija će u vezi sa novim zadacima odmah izdati potrebne direktive svojim jedinicama, a naročito XV divizija svojoj XV brigadi, koja će napadajući i uznemiravajući neprijatelja te postavljajući zasede na bloku i miniranjem puteva sprečiti ga da na njenom sektoru pravi ispade.

Sve jedinice imaju prema ovoj zapovesti najhitnije da izvrše pokrete, a po dolasku javiti to Štabu korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

V. D. Komandanta-pukovnik:
Pero

NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 25. APRILA 1944. ZA MANEVARSKO DEJSTVO 16. BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« NA SEKTORU CERKNO — GORENJSKO I 7. UDARNE BRIGADE »FRANC PREŠERN« NA SEKTORU CEPOVAN¹

Š T A B
IX KORPUSA NOV i POJ
Položaj, 25. april 1944.
br. 61

ŠTABOVIMA XXX I XXXI DIVIZIJE NOV I POJ

Treća neprijateljska ofanziva na sektor Slov. primorja počela je 11. 4. 44. i završila se 22. 4. 44. Pošto su baš u to vreme naše jedinice nastavljale započetu ofanzivu na železničku prugu Košana — Logatec,² sektor Cerkno i Cepovan bili su većinom slabo zaposednuti našim jedinicama i zbog toga je neprijatelj mogao prilično nesmetano da pretražuje teren, teroriše i pljačka civilno stanovništvo. S obzirom na to, pred naše jedinice postavljaju se novi zadaci.

N A R E Đ U J E M O :

1. XXXI divizija odmah šalje 16. SNOB »Janko Premrl Vojko« na sektor Cerkno, gde će brigada održavati mitinge, da otkloni loše posledice nemačke ofanzive kod civilnog stanovništva. Posle toga brigada će krenuti u Gorenjsku, gde će prema naređenju Štaba divizije i po vlastitoj inicijativi izvoditi akcije u Poljanskoj, Selškoj Savskoj dolini, držati u Gorenjskoj političke mitinge i nastaviti mobilisanje" (novomobilisane koji su već odslužili vojsku brigada će uključiti u svoj sastav da bi formirala 3. bataljon. Sve ostale poslaće preko javke Komandi mesta Cepovan, u vojnički školski logor radi vežbanja). Ova brigada mora svim snagama nastaviti mobilisanje, svesna da se borimo za svakog čoveka, koga hoćemo da čupamo iz ruku Hitlera i Bele garde. Brigada mora biti u Gorenjskoj vrlo budna, u stalnoj borbenoj gotovosti. Hranu neka nabavlja sa gorenjskog sektora.

Čim na sadašnji položaj XXXI divizije stigne 3. SNOUB »Ivan Gradnik«, neka-7. SNOUB »Franc Prešern« krene na

¹ Original (pisan na mašini) u Arhiva IZDG u Ljubljani, f. 223/1.

¹ Vidi dok. br. 1, 38 i 78.

> Vidi dok. br. 105.

sektor Cepovan, gde će držati mitinge i izvoditi mobilizaciju, a posle će krenuti na nove zajedničke akcije, prema naređenju koje će dobiti. 3. SNOUB ostaje na Predmeji, gde će prikupiti sve svoje ljudstvo i pripremiti se na nove akcije, koje će uslediti za nekoliko dana. Stab divizije neka ostane kod 3. brigade, koju treba srediti.

2. XXX divizija daje jednu brigadu za nastavljanje akcija prema Idriji, jednu brigadu na Col i jednu na Otlicu. U brigadama treba pojačati politički rad. Ishrana divizije neka se, pre svega, vrši iz Vipavske doline.

3. XXXI divizija neka tačno izvidi neprijatelja koji opravljaju krašku prugu na sektoru Gorica — Opčine. Izvideti mogućnosti potpunog uništenja ove pruge.

4. XXX divizija neka izvidi kakav je saobraćaj između Ajdovščine i Pivke, kao i mogućnost uspešne akcije na ovoj komunikaciji. Obe divizije neka nam o tome što pre pošalju izveštaj.

5. Znaci raspoznavanja za
- 26. **Grom — Gorica**
 - 27. **Bunker — Bovec**
 - 28. **Letalo — Logatec**
 - 29. **Tank — Tržič**
 - 30. **Titovka — Tomaj**
 - 1. **Puška — Postojna**
 - 2. **Nož — Nanos**

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: Načelnik štaba, poručnik: Komandant, pukovnik:
Hribar Janez **Jakopič A.**⁴ **Ambrožič**⁵

**IZVEŠTAJ ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 25. APRILA 1944.
ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O UNIŠTENJU
PUTNIČKOG VOZA KOD ŠOŠTANJA¹**

**STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 36/44**

Na položaju, 25. aprila 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV i POS

na položaju

Izveštaj za 24. i 25. april 1944.

II UB i XIII SNOB nalaze se na položajima oko Graške Gore.

II UB »Ljubo Šercer-: nije imala nikakve značajnije akcije, ali se oba dana nalazila u zasedama. Ostali deo brigade je izvodio mobilizaciju. Danas se vratio i poručnik drug Silni,² koga smo poslali po municiju i oružje. S njim je iz I UB stigao i drug Iztok,³ član divizijskog polit, odeljenja. Brigada je mobilisala 55 drugova.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Borbena patrola ove brigade 24. o.m. naišla je na nemački putnički automobil i napala ga. U napadu ubijena su dva Nemca a tri su ranjena. Pošto je odmah za automobilom nailazila kolona od 18 policajaca, patrola nije mogla da uništi automobil i da odnese oružje. Na dan 25. o.m. ujutro brigada je krenula na prugu Mislinja — Velenje i sačekala putnički voz koji je u 6.40 časova stigao iz Velenja. Zaseda, koja se nalazila na pruzi, zaustavila je voz, ispraznila ga, zapalila vagone i tako u plamenu poterala ga prema Šoštanju gde je iskliznuo i potpuno se razmrskao. Tom prilikom je politkomesar brigade drug Janušek⁴ održao govor putnicima i onda ih pustio. Brigada je poslala patrole radi mobilizacije no nije nam još javila koliko je mobilisala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Cerin Mihael

Zam. komandanta-major:
Tone Vidmar

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/1.

² Jože Boldan

³ Peter Mendeš

⁴ Ivan Dolničar

**NAREĐENJE ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 25. APRILA 1944.
ŠTABOVIMA 2. UDARNE BRIGADE »LJUBO ŠERCER« I 13.
BRIGADE »MIRKO BRACIC« ZA PRELAZAK NA SEKTOR
PLEŠIVEC — RAVNE¹**

**STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 37/44.**

Na položaju, 25. aprila 1944.

**ŠTABOVIMA II i XIII UB XIV
DIVIZIJE NOV I POJ**

Na položaju

II UB se večeras premešta na nove položaje oko Plešiveca. Odmah ujutru brigada mora da pošalje zasedu između Šoštanja i Velenja te Velenja i Mislinje. Istovremeno težite za tim da na tom sektoru pre svega mobilizujete radnike, koji odlaze u rudnik i tvornicu. Razvijte što veću samoinicijativu da pribavimo što više oružja i opreme za našu vojsku. Drugovi u zasedama neka budu ovek budni, da se ne desi kao u poslednja dva slučaja.

XIII SNOB večeras prelazi na Ravne. Ona će postaviti zasede prema Šoštanju na mestima gde se prevozi okupatorova vojska i pristupiti masovnoj mobilizaciji. Štab divizije će se kretati s tom brigadom i ostati kod nje, pa će ga kad krene obavestiti kurirom.

I pored toga što smo vam poslali naređenje da izveštaje treba slati svakog dana do 12 časova, to niste učinili. Također nam niste javili koliko ste ljudi mobilisali. Pošto su nam izveštaji do tog vremena nužni, zahtevamo da ih tačno šaljete. Sa prvim izveštajem odmah nam pošaljite sve podatke o mestu, količini i vrsti oružja koje ste pripremili.

Štab II UB neka sa štabovima bataljona u 15 časova i 30 minuta dođe u Štab divizije, gde ćemo održati sastanak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Čerin Mihael

Zam. komandanta-major:
Tone Vidmar

**IZVEŠTAJ ŠTABA ISTARSKOG NOP ODREDA OD 25.
APRILA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA O IZVEDENIM AKCIJA-
MA ODREDA¹**

STAB ISTARSKOG ODREDA

Na položaju, 25. 4. 1944.

Br. 414/4

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

na položaju

Nedeljni izveštaj o radu naših jedinica

Na dan 16. o.m. bataljon našeg odreda zajedno sa hrvatskim jedinicama izvršio je akciju na železničkoj pruzi Šapjane — Rijeka. U toj akciji uništena su 3 voza a više Nemaca je ubijeno. Na dan 17. o.m. minerski vod pri Štabu Istarskog odreda minirao je železničku prugu Divača — Št. Petar. Iz koloseka je izbačen jedan voz. Oštećena je motorna lokomotiva i više železničkih vagona, među kojima su neki bili prazni a drugi puni slame.

Na dan 18. o.m. zaštitna četa Štaba odreda napala je nemački kamion na putu Divača — Hrpelje. Bio je ranjen jedan Nemač, no vozilo nije bilo moguće uništiti jer mu je stigla pomoć iz obližnjeg uporišta i naši su se morali povući na druge položaje. Na dan 20. 4. 1944. zaseda iz sastava I bataljona napala je nemački blindirani kamion, ali je on nastavio put pucajući na našu zasedu. Istog dana minerski vod I bataljona minirao je železnički most između Kozine i Trsta. Most je miniran u trenutku nailaska voza pa su oštećeni motorna lokomotiva i 4 vagona, dok su 2 vagona potpuno uništena. Saobraćaj je obustavljen nekoliko dana.

Po svim bataljonima dnevno se održavaju vojne vežbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Klemenčić Leon

Zam. komandanta poručnik:
Majcen Ivan

**IZVEŠTAJ ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 26. APRILA 1944.
ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O BORBI KOD
ŠENTVIDA NAD VALDEKOM I UNIŠTENJU VOZA KOD
ŽELEZNIČKE STANICE PAKA¹**

**STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 39/44**

Na položaju, 26. aprila 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS

na položaju

Izveštaj za 25. i 26. april 1944.

U toku noći obe brigade su prešle na nove položaje. II UB zaposela je položaje oko Plešiveca, a XIII SNOB na Ravnama.

Na dan 25. o.m. veća grupa Nemaca, oko 150, prodirala je od železničke stanice Dolič i napala položaje XIII SNOB kod Šentvida.² Borbena patrola, koja je došla u dodir s neprijateljem, udarala je po njemu i posle toga se, zbog prejakog pritiska, povukla u sastav čete. Brigada je zaposela pogodne položaje i ukopala se. Neprijatelj je prodirao u dve kolone. Položaji su se nalazili levo i desno od crkvice Sv. Rupert. Nemci su prodirali uz podršku automatskog oružja i teškog bacača mina. Oba bataljona su odmah pod najžešćom vatrom izvela protivnapad te odlučnim jurišem potisnuli Nemce, koji su panično pobjegli u Mislinju. U toj borbi zaplenjena je veća količina municije, tri puške, jedan pištolj i dva puškomitraljeza »zbrojovke«, zatim nešto odeće i obuće. Neprijatelj je u toj borbi imao 15 mrtvih i veći broj ranjenih. Brigada nije imala nikakvih gubitaka te nije bilo ni ranjenih. U toj akciji naročito se istakao komandant 1. bataljona poručnik drug Duško,³ koji je u jurišu automatom ubio dva mitraljesca i zaplenio dve »zbrojovke«. Istakao se i komandant major drug Gedžo,⁴ koji je prvi jurišao a za njim su jurišali i novomobilisani, mada su neki od njih bili i bez oružja. Naročito su se istakli drugovi koji su napustili nemačko-hitlerovsku vojsku i prišli partizanima:

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/1.

² Vidi dok. br. 58, 94 i 172.

³ Dušan Remih, narodni heroj. Poginuo 29. januara 1944 u Staroj Glažuti na Pohorju.

⁴ Franc Bobnar

Zamenik komandanta major drug Marok,⁵ koji se sada nalazi u našem Štabu, pohvalio je brigadu povodom ove akcije. Posle ove akcije brigada je zapalila i školu u Šentvidu, u kojoj su se uvek smeštali pri preduzimanju akcija protiv nas.

Na dan 26. o.m. ova je brigada na novim položajima iz zasede ubila jednog civila, koji na poziv zasede nije htio da stane. Drugi civil, koji je bio sa njime pobegao je. Utvrđeno je da su obojica bili policajci i da su špijunirali da otkriju naše položaje.

II UB »Ljubo Sercer« je jutros zaustavila u blizini stanice Paka putnički voz, zapalila ga i u plamenu poterala punom brzinom prema Velenju, gde je iskliznuo i slupao se.⁶ U vozu nije bilo nikakvog materijala ni nemačke vojske, niti pak civila koji bi bili sposobni za mobilizaciju. Posle toga brigada je porušila i zapalila železničku stanicu Paka te odnela telefonski aparat koji je sakrila. Prema izjavama železničara Nemci imaju nameru da na pruži Celje — Dravograd ukinu saobraćaj, jer nemaju na raspolaganju dovoljnu količinu vagona te su i ovu kompoziciju pozajmili. Ovu akciju izvela je jedna četa 1. bataljona. Juče posle podne Stab divizije održao je sastanak sa Štabom ove brigade i njenim bataljonima. Pre svega se raspravljalo o vojničkim nedostacima koje je brigada do sada ispoljavala i doživela nekoliko neuspeha.

Obe brigade nastavljaju mobilizaciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:

Zam. komandanta-major:
Tone Vidmar

⁵ Alojz Kolman

⁶ Vidi dok. br. 58 i 171.

**NAREĐENJE ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 26. APRILA 1944.
ŠTABOVIMA 2. UDARNE BRIGADE »LJUBO ŠERCER« I 13.
BRIGADE »MIRKO BRACIC« DA IZVRŠE UPAD U ŠO-
ŠTANJ I VELENJE¹**

STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br.40/44

Na položaju, 26. aprila 1944.

ŠTABU II i XIII SNOB XIV DIVIZIJE NOV I POJ

na položaju

II UB neka večeras, odmah po prijemu ovog dopisa, pošalje jedan bataljon u zasedu na put između Šoštanja i Velenja i neka odabere pogodno mesto za napad. Deo tog bataljona neka po mogućnosti pokuša da upadne u Velenje² i tamo zapleni ili trafiku ili hranu, ili, pak, da napadne neprijateljeve patrole koje naiđu i zapleni hranu iz trgovinske radnje. Ukoliko obaveštajna služba raspolaže podacima o izdajnicima, neka i njih pohapsi. Sutra preko dana neka brigada smeni ovu zasedu drugim bataljonom, odnosno jedinicom koja će čitav dan na obližnjim putevima uznemiravati neprijatelja i praviti mu zasede.

XIII SNOB večeras u prvi mrak upada u Šoštanj³ i tamo uzima sve što bi bilo korisno našoj vojsci i koliko to budu dozvoljavale same prilike. Ova brigada će sutra preko dana takođe imati sličan zadatak na pogodnom mestu u blizini Šoštanja, gde će uznemiravati neprijatelja.

Štabovi obeju brigada neka noćasnje i sutrašnje akcije uzmu sasvim ozbiljno. Treba izvući što više, kako bismo što svečanije proslavili trogodišnjicu Osvobodilne fronte slovenačkog naroda. Svuda isticati natpise sa parolama koje ste već dobili. Ukoliko bude moguće, na samim mestima prirediti i kakav miting ili pak radite sa civilima pojedinačno i tumačite im značaj ovog našeg velikog narodnog praznika. Uvek računajte sa tim da jedna jedinica obezbeđuje drugu te da se sve akcije izvedu tačno i promišljeno, da ne bi bilo nepotrebnih žrtava, a

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335/III.

- O rezultatu napada na Velenje vidi dok. br. 46, 58, 94 i 172.

* O izvršenju upada vidi dok. br. 40, 46, 58 i 94.

sa druge strane da što više ljudi pridobijemo i da napravimo što dublji politički utisak na civilno stanovništvo te tako u znaku nemilosrdne borbe protiv okupatora provedemo 27. april.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Cerin Mihael

Zam. komandanta-major:
Tone Vidmar

BR. 37

UPUTSTVO ŠTABA 12. SLOVENAČKE NO BRIGADE OD 26. APRILA 1944. ŠTABOVIMA BATALJONA O NAČINU VOĐENJA BORBE PROTIV NEPRIJATELJA NA SEKTORU BREZJE — SVETI AHAC¹

Š T A B
XII SNOU BRIGADE
pol. 26. 4. 1944.
br. 126/XII.

Naredba.

ŠTABOVIMA BATALJONA

položaj

Nakon borbi koje je V SNOUB vodila od Brezja duž grebena, sve do M. Ločnika i Gradeža,² neprijatelj je te grebene ponovo zaposeo.

Naša brigada dobila je zadatak da započne sa napadajem i uništavanjem neprijatelja na tim grebenima od Brezja do Sv. Ahaca. U vezi s tim

n a r e đ u j e m o

II i III bataljon moraju organizovati, u svakom bataljonu, 15—20 bombaša, koje treba dobro opremiti bombama. Za ovu akciju treba ljudstvo dobro pripremiti, kako politički tako i vojnički. Svaki borac posebno mora za ovu akciju znati kako će nastupati i kakav je njegov zadatak. Isto to treba da znaju i

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 189/1.

* Vidi dok. br. 41 i 42.

svi desetari, vodnici i komande četa. Bataljoni treba da budu u pripravnosti u 19 časova uveče u šumi iznad Šentjurja. Odatle će se izvršiti pokret preko Senturja — Udja na Smerjene.

III bataljon ima zadatak da pročisti brdo od kote 490 do kote 567 i selo Gradišče. Neprijatelja treba na položajima napasti bombama na taj način što će mu se dve čete, koje moraju započeti čišćenje kroz šumu u streljačkom stroju, u najvećoj tišini približiti do njegove zasede i napadati je bombama. Bombaše moraju štititi dobri puškomitraljesci. Iza ovih dveju četa kreće se preostala četa bataljona, kako bi štab bataljona mogao da je upotrebi tamo gde bude potrebno. III bataljonu dodeljuje se raketni pištolj sa raketama i kad izbije na kotu iznad Gradišča daje raketnim pištoljem znak *jednom crvenom i jednom zelendm raketom*. Kad bataljon likvidira neprijatelja iznad sela Gradišča i u samom selu mora da prodire prema Vrhu i Sv. Petru. Prilikom prodiranja morate upotrebljavati i lake bacače ako to bude potrebno. Morate prodirati grebenom do V. Ločnika i do Sv. Ahaca. Za vama će ići dve čete II bataljona, koje će u slučaju potrebe udariti sa boka.

II bataljon neka jednu četvu ostavi u zasedi kod Brezja, koja će kontrolisati put Pijava Gorica — Turjak i napasti svaku patrolu ako pođe iz Pijave Gorice u pravcu naših položaja. Sa tom četom mora se nalaziti jedan član Štaba bataljona. Preostale dve čete kreću za III bataljonom i u slučaju potrebe udaraju neprijatelja u bok ili leđa. Kad III bataljon izbije do V. Ločnika neka da znak *jednom belom i jednom crvenom raketom* u pravcu Sv. Ahaca. Štabovi bataljona neka paze da kontrolišu i sa svom odlučnošću rukovode svojim bataljonima.

Štab brigade će se nalaziti kod četa II bataljona, koje će kretati za III bataljonom.

I bataljon ostaje na istim položajima, sa istim zadacima, i sa borbenim patrolama mora kontrolisati teren iz pravca Grosplja i Hude Police.

V SNOUB ima zadatak da napada i uništava neprijateljske zasede od Laporja do Sloke Gore.

Prilikom prodiranja neka štabovi bataljona budu samoinicijativni bez obzira na to što se kod njih nalazi član Štaba brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:

Komandant:
Drago Jerman

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 27. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NEUSPELOM NEPRIJATELJSKOM OFANZIVNOM POTHVATU PROTIV JEDINICA KORPUSA»

STAB
IX KORPUSA NOV i POJ
Operativni odsek
Položaj, 27. aprila 1944.
Op. br. 497

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Operativno odeljenje.

(Sekcija: Vrhnika, Bled, Tolmin i Trst — 1 : 100.000, jug. izd.)

Druga polovina meseca aprila uglavnom je protekla u znaku nemačke ofanzive na sektoru našeg Korpusa. Po redu ovo je bila treća ofanziva na našem sektoru posle kapitulacije Italije. Manjih ofanziva bilo je više ali su one imale više-manje lokalni karakter. U ovoj ofanzivi neprijatelj je operisao sa oko 10.000 ljudi uz podršku tenkova, topova i bacača. Sem uništenja i razbijanja naših jedinica neprijatelj je imao za cilj i traženje bolnica, skladišta itd. To se vidi po tome što je u detalje pretražio teren kojim se kretao. Ofanziva je počela 11. aprila a završila se 23. aprila. Za vreme ofanzive naše su jedinice izbegavale veće sudare s neprijateljem tamo gde je on to želeo. Neprijatelj je uspeo da nas prinudi na borbu prema svom planu na sektoru Ledine — Vrsnik, gde je vodio borbu sa jedinicama XXX divizije, i na sektoru Lažne — Čepovan, gde je vodio borbu sa Štabom IX korpusa. Na svim ostalim sektorima, gde su se nalazile naše jedinice, možemo da kažemo da se nije osećalo da je ovo ofanziva većeg obima. Druge naše jedinice nije neprijatelj ni najmanje uznemiravao pri izvođenju planirane ofanzivne operacije, kao npr. XXXI diviziju, koja je izvodila akcije na pruzi Rakek — Postojna — Št. Peter, koje je Štab Korpusa pripremio pre početka neprijateljske ofanzive. Broj naših gubitaka u ljudstvu i materijalu bio je za vreme ofanzive srazmerno mali, ako se uzme u obzir karakter i obim same ofanzive. Sem gubitaka koje su pretrpeli XXX divizija i Štab Korpusa, gubici ostalih jedinica bili su minimalni.

Po karakteru, trajanju i razvoju, ova ofanziva se u osnovi razlikuje od ostalih ofanziva koje je neprijatelj ranije preduzimao na našem sektoru iz sledećih razloga:

- 1.) Za razliku od koncentracije u ranijim ofanzivama, neprijatelj je sada, uglavnom, imao samo dve baze: Idriju i Sv. Luciju. Sve ostale tačke koncentracije kao što su Col, Slap, Cerčno, Cepovan itd bile su samo koncentracije u toku neprijateljskog pokreta, dok je čistio teren.
- 2.) Ofanziva je postepeno izvođena više dana i to istovremeno po čitavoj teritoriji, već su teren čistili po sektorima.
- 3.) Ofanziva se razlikovala od svih dosadašnjih po sporoj pokretljivosti i slaboj udarnoj snazi.
- 4.) Pokret neprijateljevih kolona uglavnom je izvođen duž komunikacija i kroz sela. Pokrete kroz šumu neprijatelj je izbegavao.
- 5.) I ovog puta je došao do izražaja šablonski i mehanički izgrađen neprijateljev plan. Neprijatelj je prolazio samo tamo gde je to bilo određeno te nije nimalo menjao pravac levo ili desno. Čak i tamo gde je primetio naše jedinice, ili je pak znao da se nalaze, nije ih napadao ako to nije bilo planom predviđeno.
- 6.) Borbenost nemačkog vojnika bila je mnogo slabija nego u ranijim ofanzivama.

Naše jedinice, kad god su došle u dodir s neprijateljem, uvek su odbile napad ili zadržale položaje. Neprijatelj je jedino putem iznenađenja uspeo da postigne uspeh kod Žirija nad jedinicama XXX divizije koje su imale znatnije gubitke.

U toku same ofanzive Stab Korpusa izdao je jedinicama XXX i XXXI divizije zapovest za prelazak u protivofanzivu na taj način da pređu na sektor Postojne i tako neprijateljskim trupama, koje vrše ofanzivu zađu za leđa. Ova protivofanziva XXXI divizije izvedena je po planu izrađenom još pre početka ofanzive i ofanziva uopšte nije uticala na izvršenje plana.

Jedinice Idrijsko-tolminskog odreda, koje su se nalazile na sektoru Banjške planote, vodile su s neprijateljem manje borbe te su i pored nadmoćnosti neprijatelja zadržale svoje prvobitne položaje.

U svim borbama došle su do izražaja i naše slabosti kao:

- 1.) Sve do poslednjih dana ofanzive naši štabovi nisu umeli da ocene da je to stvarno ofanziva, niti su mogli da predvide namere neprijatelja.
- 2.) Neke jedinice upuštale su se u borbu tamo gde je želeo neprijatelj i nisu uspele da udare na neprijatelja gde on to najmanje očekuje.

- 3.) Naš komandni kadar se još uvek ne snalazi u momentu kad neprijatelj iznenadi jedinicu. Desilo se da je ljudstvo nekih jedinica XXX divizije u toku borbe prednjačilo komandnom kadru te štabovi u toku borbe nisu rukovodili ljudstvom. Usled toga je na našoj strani bilo dosta gubitaka te su pojedini komandanti (kao kod 18. brigade) sa ljudstvom napustili položaje i time doveli u težak položaj ostale delove naših jedinica.
- 4.) Pokazalo se da još uvek mnoge naše jedinice i rukovodioce iznervira i stvori paniku i najmanja neprijateljska patrola koja se pojavi sa boka ili iza leđa. To je često dovodilo do nepotrebnih gubitaka i napuštanja položaja.
- 5.) Borbena disciplina mnogih jedinica i rukovodilaca nije dostigla potrebnu visinu.

Mi smo preduzeli sve mere da se analiza iskustava poslednje ofanzive prenese na sve jedinice, kako bi se ubuduće otklonili ti nedostaci.

Naš plan o formaciji jedinica u minimalnom obimu izveden je gotovo u potpunosti kod jedinica XXXI divizije. Svi znaci ukazuju da će ova formacija pozitivno uticati na poboljšanje jedinica kako u organizacijskom pogledu tako i u borbenosti.

U cilju preglednosti toka same ofanzive dostavljamo vam u glavnim crtama njen razvitak, način izvođenja i završetak. Posle toga dajemo vam i poseban izveštaj za svaku jedinicu prema hronološkom toku borbi u tom vremenu.

I.

NEPRIJATELJSKA OFANZIVA OD 11. 4. 1944 — 23. 4. 1944.

Ofanziva koju je neprijatelj izvodio u vremenu od 11 — 23. 4. na našem sektoru treća je po redu nakon kapitulacije Italije.² Ograničila se samo na deo teritorije, dok na drugim delovima naše teritorije nije bilo pokreta neprijatelja. Glavni udar ofanzive neprijatelja bio je upravljen u Čepovansku dol i na Banjšku planotu, gde je očekivao da će naći naša skladišta i bolnice. Pored toga, u prvom delu ofanzive glavni udar bio je upravljen i prema Cerкну. Neprijatelj je smatrao da su tamo naše bolnice i škole. Cilj koji je postavio nije postignut.³ U toku same ofanzive naše su jedinice prešle u protivofanzivu. Sve jedinice XXXI divizije prešle su sa teritorije

gde je neprijatelj vršio ofanzivu i neprijateljskim trupama zašle za leđa: udarile su na oslabljena neprijateljska uporišta na sektoru Postojna — St. Peter.

- 1.) Teritorija na kojoj je neprijatelj vršio ofanzivu gusto je ispresecana komunikacijama, koje su mu poslužile za prevoz trupa kamionima i olakšale pokret artiljerije. Neprijatelj je izvodio operacije uglavnom na sledećim sektorima: Cerčno, Žiri, St. Viška Gora, Banjška planota, Cepovanska dolina, Lokve, Idrija, Crni Vrh. Col, Predmeja. Trnovski gozd neprijatelj nije pretraživao. Na navedenim teritorijama neprijatelj je prodirao u vremenu od nekoliko dana i to tako što je čistio samo jedan deo, dok je druge sektore držao u manje-više širokoj blokadi. Za izvršenje ofanzive neprijatelj je navedeni sektor podelio u dva dela i posle toga na svaki posebno vršio ofanzivu. Granica je bila reka Idrijca, odn. linija Sv. Lucija — Zelin — Idrija — Godovič. Najpre je bio pretresen predeo severno od te linije, a onda i južno.
 - 2.) Glavna tačka koncentracije neprijatelja i njegovi pripremni položaji bili su Idrija i Sv. Lucija. Prolazne tačke, gde se neprijatelj zadržavao samo kratko vreme u toku koncentracije, ili koje je napuštao i ponovo se vraćao, bile su: Cerčno, Slap, Cepovan i Col. Ukupan broj neprijateljskih vojnika koji su učestvovali u ofanzivi iznosio je oko **10.000**.
 - 3.) Na navedenoj teritoriji za vreme nemačke ofanzive nalazile su se sledeće jedinice: Stab Korpusa, XXX divizija, XXXI divizija, Idrijsko-tolminski odred, Brigata d'assalto Triestina »Garibaldi«, te pozadinske vlasti, bolnice, radionice itd. Raspored jedinica u početku ofanzive bio je sledeći:
Stab Korpusa u Lokvama,
XXX divizija na sektoru Žiri — Ledine — Vrsnik,
XXXI divizija na sektoru Predmeja — Otlica — Crni Vrh,
Idrijsko-tolminski odred na sektoru Banjška planota — Gornji Lokovec.
 - 4.) 10.4.44. Neprijatelj je započeo sa koncentracijama manjih snaga i to u Idriji, gde je stiglo oko 1.000 ljudi, i na Colu, gde je stiglo 300 ljudi. Na svim ostalim sektorima tog dana nije bilo promena.
- 11.4. 44. Neprijatelj jačine 1.500 ljudi prodro je iz Idrije i napao položaje XXX divizije na sektoru Ledine — Vrsnik — Žiri. Borba je vođena čitav dan do mraka.

Jedinicama XXX div. uspjelo je da zadrže položaje, dok se neprijatelj vratio na polazne položaje. Istog dana neprijatelj je pokušavao da iz Cola pođe na položaje XXXI divizije kod Cola, ali jedinice te divizije sprečile su mu izlazak.

12. 4. 44. Neprijatelj je iz Idrije ponovo prodirao u dve kolone prema Razpotju. Istovremeno je belogardišćka kolona prodirala iz Rovta prema D. Vrsniku. Jedinice XXX div. nisu prihvatile borbu. Neprijatelj se vratio u uporište.
13. 4. 44. Neprijatelj je ponovo izvršio napad na istom sektoru kao 12. 4; stigao je iz tri pravca: sa dve kolone iz Idrije na Ledine i Žiri, a sa jednom kolonom iz Rovta u Žiri i Sovoden.
15. 4. 44. U Idriju je stiglo novo pojačanje od 1.000 ljudi iz pravca Planina — Hotedršica. Istog dana je kolona od 300 Nemaca prodirala iz Idrije u pravcu Crnog Vrha.
16. 4. 44. Iz Bohinja je u pravcu Sorica — Davča stigla nemačka kolona od 300 ljudi. Iz Davča je kolona pošla prema Cerknu. Za to vreme neprijatelj je postavio zasede na liniji Davča — Blegoš. Istog dana su iz Ljubljane i Postojne u Idriju stigle nemačke kolone od 2.000 ljudi. Toga dana je neprijatelj i iz Idrije pošao u pravcu Ledine — Otalež, u jačini od 3.000 ljudi. Od ove kolone izdvojilo se 1.100 ljudi, koji su nastavili marš u pravcu Gorenje Vasi. Neprijatelj je zadržan na svim položajima.
17. 4. 44. Koloni od 1.100 ljudi pridružilo se još 300 belogardista u Gorenjoj Vasi i zajedno su se uputili prema Cerknu. Istog dana pojavila se nova koncentracija od 1.000 ljudi u Sv. Luciji. Ova se uputila u pravcu Šentviška Gora — Jesenica — Zakriž.
19. 4. 44. Neprijatelj se sa više strana skoncentrisao u Cerknu i sada se vraća u četiri kolone: prema Idriji, Podbrdu, Hudajužni i St. Viškoj Gori — Dol. Trebuši. Istog dana se u Sv. Luciji pojavila nova koncentracija od 1.000 ljudi.
20. 4. 44. Nemačka kolona, jačine 500 ljudi, stigla je iz Cola u Ajdovščinu.

Za sve ovo vreme od 12. 4. — 21. 4. 44. naše jedinice nisu došle u neki veći dodir s neprijateljem, sem manjih patrolnih susreta. Na teritoriji kojom je prošao, neprijatelj je svuda pretresao teren tražeći naša skladišta i bolnice. Jedino je na sektoru Cerkno uspeo da otkrije i uništi radionicu.

21. 4. 44. Neprijateljske snage sa sektora severno od Idrije uglavnom su se skoncentrisale u Slapu, Dolenjoj Trebuši i Sv. Luciji te su istog dana u nekoliko kolona prodirale u pravcu Banjske visoravni, Cepovanske doline i Lokava. Ovog dana su jedinice Idrijsko-tolminskog odreda vodile borbu s neprijateljem kod Lokovca, a Stab Korpusa, zajedno sa zaštitnim bataljonom, u Lažni. Noću su se naše jedinice premestile, dok je neprijatelj ostao na tom terenu i 22. 4.

23. 4. 44. Sve neprijateljske snage su se vratile u svoja uporišta i time je ofanziva uglavnom bila završena.

II.

XXX DIVIZIJA

Od poslednjeg izveštaja za prvu polovinu meseca aprila, jedinice ove divizije vodile su prilično teške borbe, u kojima su pretrpele osetne gubitke. Nakon borbe kod Idrije jedinice XXX divizije zauzele su položaje na sektoru Žiri — Ledine — Vrsnik. Još u samom početku ofanzive imale su teške borbe s neprijateljem. U tim borbama jedinice XXX divizije pretrpele su težak udarac od neprijatelja, jer su na položajima gde su se nalazile bile iznenađene.

Gubici u oružju i municiji, kao i slaba ishrana na toj teritoriji, naporni i mnogobrojni pokreti, uticali su na to da se kod jedinica ove divizije primećuje slabljenje. To je prirodno, uticalo i na moralno stanje i borbenost ljudstva. Stab Korpusa već je preduzeo mere da se sve to otkloni, jer postoje svi uslovi, kako u kvalitetu ljudstva tako i u kvalitetu komandnog kadra, da se borbenost opet pojača.

Zbog smanjenog broja ljudstva, plan o formaciji minimalnog obima, što ga je izvela XXXI divizija, kod ove divizije se nije mogao sprovesti.

Akcije koje su jedinice ove divizije izvršile u ovo vreme jesu:

17. SNOB »Simon Gregorčič«:

11.4. 1944. jedinice ove brigade, koje su se nalazile na Ledinama, prihvatile su borbu južno od Pečnika, sa ne-

prijateljskom kolonom koja se kretala u pravcu Spodnje Idrije. Istovremeno neprijatelj se pojavio severno od Ledina i na taj način zašao našima za leđa. Drugi bataljon te brigade je na juriš ovladao položajem koji je neprijatelj držao severno od Ledina i neprijatelja naterao u bekstvo. Gubici neprijatelja nisu poznati.

23.4. 1944. Oko 3.40 č. ujutro prvu se iz Vipave preko Podkraja neprijateljska patrola jačine oko 100 ljudi. Napala je položaje jedinica 17. brigade. Borba je vođena do 10 časova, kad se neprijatelj povukao. Broj neprijateljskih gubitaka nije poznat.

18. SNOB »Soška«:

11.4. 1944. Jedinice ove brigade vodile su borbu kod Ledina. Gubici neprijatelja nisu poznati.

27. 4. 1944. U 7 časova ujutro dve neprijateljske kolone napale su položaje ove brigade, koja se nalazila na Maloj Gori. Posle kraće borbe neprijatelj se u paničnom bekstvu povukao na polazne položaje u Idriju. Jačina neprijatelja iznosila je oko 100 ljudi. Njegovi gubici nisu poznati.

19. SNOB »Srečko Kosovel«:

11.4.1944. U 6 časova ujutro neprijatelj je iznenada napao položaje 2. bataljona kod Ledina. Borba je vođena do 9 časova, kad su se naše jedinice povukle na nove položaje. Gubici neprijatelja nisu poznati.

23. 4. 1944. Zaseda ove brigade je na putu Godovič — Idrija postavila nagaznu minu, na koju je naišao neprijateljski kamion i odleteo u vazduh. Na kamionu se nalazilo 15 neprijateljskih vojnika. Oružje nije bilo moguće zapleniti, jer se 100 m od naše zasede nalazila neprijateljska, koja je odmah nakon eksplozije otvorila vatra i naša se zaseda posle toga povukla.

27. 4. 1944. Neprijatelj je napao položaje brigade u selu Zagolič. 2. bataljon prihvatio je borbu i prinudio neprijatelja da se povuče u pravcu Ajdovščine. Jačina neprijatelja iznosila je 70 do 100 ljudi, nao-

ružanih sa 2 »šarca«, lakim i teškim bacačem i topom kal. 75 mm. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni.

Gubici: a) *Neprijateljski:*

U ovim borbama neprijatelj je imao 55 mrtvih, 70 ranjenih. Zaplenjeno nije ništa.

b) *Naši gubici:*

Jedinice XXX divizije imale su u ovim borbama 54 mrtva, 20 ranjenih, 5 dezertera. Izgubile su nešto pušaka, 2 protivtenkovska topa, 3 teška mitraljeza, protivtenkovsku pušku i 15 q hrane.

III.

XXXI DIVIZIJA

Kao što smo vam javili u našem poslednjem izveštaju, kod jedinica ove divizije primećuje se brz razvitak u pogledu organizacije, discipline i borbenosti. U toku borbi za vreme poslednje ofanzive sve jedinice ove divizije imale su minimalan broj gubitaka, kako u ljudstvu tako i u materijalu. U protivofanzivi, koju su izveli na pruži Postojna — St. Peter, postignuti su uspesi⁴ i to je povoljno uticalo na moralno stanje ljudstva. Borbena i spoljašnja disciplina prilično su visoke i stalno se podižu. Komandni kadar, kako viši tako i niži, pokazuju brigu za ljudstvo i za život svih jedinica. U proteklom vremenu jedinice su vodile sledeće borbe:

3. *SNOUB* »*Ivan Gradnik*«:

13—14. 4. U noći je desetina 2. bataljona prešla preko Gorenja i Pala, prešla potok Grajšček te stigla do stražara u Postojni i ubila ga. Neprijatelj je iz uporišta otvorio jaku vatru, no naši su se povukli bez gubitaka.

20. 4. 1944. Brigada je držala blokadu Rakeka i time sprečila neprijatelja da ne učini ispad. Time je omogućila minerskoj četi da između Ravberkomande i Rakeka na 6 mesta poruši prugu.

7. SNOUB »Franc Prešern«:

12. 4. 1944. Zaseda 1. bataljona, jačine 18 ljudi sa 2 puško-mitraljeza, napala je u 6 časova ujutro, na putu Idrija — Godovič neprijateljski traktor sa prikolicom, koji je dolazio iz Idrije. Neprijateljski vojnici zaposeli su položaje uz put i otvorili vatru na našu zasedu. U to vreme je druga zaseda otvorila vatru u bok naše zasede, posle čega su se naši povukli. Neprijatelj je imao nekoliko ranjenih.
19. 4. 1944. Jedinice ove brigade izvršile su veliku akciju sabotaze na pruzi Ljubljana — Trst. U vazduh je dignuto oko 10 km železničke pruge sa dva koloseka. Istovremeno je uništen i el. vod visokog napona, koji je strujom snabdevao Postojnu i okolinu. Posle toga porušeno je uz prugu 20 el. stubova i u vazduh dignuto 6 tornjeva dalekovoda.

16. SNOB »Janko Premrl Vojko«:

19. 4. 1944. Minersko-diverzantski vod minirao je most preko Pivke i delimično ga srušio. Pored toga jedinice su prekopale put između Razdrtog i Senožeča u dužini od 4 m te između Razdrtog i Vipave u dužini od 20 m. Iste noći uništeno je 45 telef. stubova.
20. 4. 1944. Zaseda ove brigade između Razdrtog i Senožeča napala je 3 neprijateljska kamiona i zarobila 3 ital. karabinijera. Zaplenjena su 2 automata, 2 it. puške i pištolj.
22. 4. 1944. U 2 časa posle podne neprijatelj je u jačini od 200 ljudi prodro u selo Landol i hteo da iznenadi naše jedinice u Šmihelu. Jedinice 16. i 7. brigade napale su neprijatelja, koji je posle kraće borbe napustio položaje i njegovi vojnici poskakali u rečicu Nanošcu te istu preplivali. Udavilo se nekoliko neprijateljskih vojnika a pored toga imali su 2 mrtva i 8 ranjenih.
- 22—23. 4. Minersko-diverzantska grupa od 18 dobrovoljaca pod rukovodstvom obaveštajca brigade druga Toma uništila je skladište benzina u Postojnskoj jami. Tamo se nalazilo 12 vagona benzina kao glavna zaliha pogonskog sredstva na tom sektoru. Grupa je ušla u jamu na taj način što je pret-

hodno razbila dvojna železna vrata i probila debeo zid, koji je sprečavao prilaz u skladište. Kad su prokrčili put u skladište, probušili su burad i položili mine, kako bi uspeh bio sigurniji. Nemci koji su se nalazili na straži ispred glavnog ulaza počeli su da bacaju u skladište ručne bombe i pucali iz automata, ali to borce nije pomelo te su svoj zadatak izvršili: zapalili su skladište. Zapaljeno je 12 vagona benzina i šteta je milionska.

23. 4. 1944. Jedna četa 16. brigade u 8 časova vodila borbu s neprijateljem koji je prodirao iz pravca Hrenovica i Goriča. Borbu je vodila do 10 časova, posle čega se zbog nadmoćnosti neprijatelja povukla. Ostale jedinice te brigade istog su dana vodile borbu sa neprijateljem na položajima kod Šmihela. Prema dosadašnjim podacima poginulo je 30 Nemača, na čelu sa kapetanom, a mnogo ih je ranjeno.⁵

Gubici: a) *Neprijateljski:*

Neprijatelj je imao 44 mrtva, 28 ranjenih, 3 zarobljena. Zaplenjena su 2 automata, 2 puške i pištolj. Uništen je kamion, žel. pruga duplog koloseka na 205 mesta u dužini od 10 km, uništena žel. stražarnica, 20 el. stubova, 12 tornjeva dalekovoda, 45 telef. stubova, most, 24 m puta, 12 vagona benzina.

b) *Naši gubici:*

Jedinice XXXI divizije imale su 7 mrtvih, 4 ranjena. U toku borbe uništen je teški bacač.

IV.

ODREDI

Gorenjski odred

Odred svakog dana sve više razvija svoju aktivnost na sektoru gde se nalazi. Takođe je vrlo aktivno vršio mobilizaciju. U poslednje vreme izvršio je sledeće akcije:

25. 3. 1944: Patrola 2. bat. uništila je telef. vod na liniji Kranj — Vodice, u dužini od 1 km.

⁵ Opširnije o dejstvima 16. SNOB »Janko Premrl Vojko« vidi dok. br. 68.

25. 3. 1944: 3. bat. ošteti je opšt. kancelariju u Begunjama te zaplenio pisaću mašinu, šapirograf i kancelarijski materijal.
27. 3. 1944: Desetina 2. bat. uništila je 800 m telef. voda na liniji Vodice — Kamnik.
30. 3. 1944: Patrola 2. min. čete u blizini Radovljice napala je nepr. zasedu. Ubijen je jedan žandarm.
3. 4. 1944: 2. četa 2. bataljona napala je kod Potoka žel. patrolu, ubila 3 neprijateljska vojnika i više ih ranila.
3. 4. 1944: 1. četa 3. bataljona napala je neprijateljsko uporište u Žirovnici. Uporištu su stigla u pomoć 3 automobila, koje je napao 1. vod 3. bataljona. Prvi automobil je jako oštećen, dok su druga dva onespособljena za transport. Posle dvo-časovne borbe neprijatelju je stiglo pojačanje iz Jesenica (oklopni voz sa topovima i policijom); bataljon se povukao bez gubitaka.
4. 4. 1944: Patrola 3. bataljona uništila je 600 m el. voda visokog napona, koji povezuje Velenje sa elektranom Žirovnica. Zaustavljeni su u Velenju svi pogoni koji rade na el. energiju.
5. 4. 1944: Patrola 1. bat. minirala je telef. vod na liniji Ljubljana — Kranj.
6. 4. 1944: Patrola 2. čete i patrola 1. čete vodile su kraću borbu sa neprijateljskom kolonom od 50 graničara i belogardista, koji su iz Poljana nadirali na Delnice — Gabršku Goru. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni.
7. 4. 1944: 3. minerska četa minirala je i razorila kanale koji vode vodu u tvornicu KID u Jesenicama. Minirala je i prugu kod Blejske Dobrave. Saobraćaj je obustavljen za neko vreme.
8. 4. 1944: Patrola 3. bat. minirala je skretnice na stanici Žirovnica. Skretnički blok potpuno je uništen.
10. 4. 1944: Patrola 1. bat. odnela je telef. žicu između Bukovice i Gorenje Vasi, u dužini od 1.500 m.
10. 4. 1944: Patrola 3. min. čete minirala je i uništila nepr. bunker u Podhomu.

10. 4. 1944: Patrola 2. min. čete oštetila je zgradu železničke stanice u Otočama.
- 12.4.1944: Patrola 3. min. voda zaustavila je motorni voz uskog koloseka između tvornice KID Jesenice — Javornik. Osoblje voza je mobilisano a voz miniran. Uništen je motor voza i oštećena pruga.
12. 4. 1944: Po jedna četa iz 1. i 2. bataljona su kod Šenčura vodile borbu s neprijateljem. Neprijatelj je pokušavao da izađe iz uporišta ali mu to nije uspjelo, jer su naše jedinice uporište blokirale. Iz Kranja je u pomoć stiglo 6 autobusa. Dva autobusa s policijom naišla su na mine i dignuta su u vazduh, dok su se ostali vratili. Gubici nisu tačno utvrđeni.
13. 4. 1944: 1. minerska četa je kod Veštra blizu Škofje Loke vodila borbu s neprijateljem jačine 60 ljudi. Naši borci su Nemce i belogardiste proterali na desnu obalu Sore. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i više ranjenih.
- 14.4.1944: Jedinice 1. i 2. bataljona su kod Trboja napale autobus i prikolicu SS policije. Razvila se borba i naši borci su jurišem naterali Nemce u bekstvo. Ubijeno je 6 neprijateljskih vojnika, 2 teško i 6 lakše ranjeno. Zaplenjene su 2 puške. Istog dana je patrola 3 bataljona uništila stražarnicu na pruzi blizu Žirovnice.
19. 4. 1944: Između 2. čete 2. bataljona i neprijatelja razvila se borba u selu Povije pod Storžičem. U toku borbe našim borcima stigla je u pomoć još jedna četa te su zajedno jurišali na neprijatelja koji je takođe dobio pojačanje i naši su borci bili prinuđeni da se povuku. Neprijatelj je imao 5 mrtvih.

Gubici: a) *Neprijateljski:*

Neprijatelj je imao 21 mrtvog, 8 ranjenih.

Zaplenjene su 2 puške, šapirograf, pisaća mašina i kancelarijski materijal.

Uništeno je odeljenje tvornice KID sa mašinama, kanali za dovod vode u tvornicu KID, motorni voz, skretnički blok, nekoliko signalnih uređaja i stražarnica, 600 m el. voda, telef. vod, 1500 m telef. žice, 2 uništena i 3 oštećena automobila.

b) *Naši gubici:*

Jedinice Gorenjskog odreda u tim borbama imale su 3 mrtva i 5 ranjenih drugova."

Južnoprиморski odred

Glavne akcije koje je odred izvršio u poslednje vreme.

- 2.4. 1944: Minerski vod 2. bataljona je kod Povira digao u vazduh 8 el. tornjeva visokog napona. El. je služila za pogon železnice.
12. 4. 1944: Minerski vod i četa 3. bataljona su u zasedi sačekali 2 nemačka kamiona na putu između Šempolaja i Gorenjske. Na put su položene mine na koje je naišao prvi kamion. Na drugi je zaseda otvorila vatru. Preostali Nemci zauzeli su položaje i prihvatili borbu s našim borcima. Neprijatelju je stigla pomoć na 9 kamiona, zbog čega su se naši borci morali povući. Neprijatelj je imao 25 mrtvih, 8 ranjenih i 1 zarobljenog. Oba kamiona su zapaljena ručnim bombama. Zaplenjen je i teški mitraljez te italijanski automat.
15. 4. 1944: Zaštitna četa Štaba Južnoprимorskog odreda je iz zasede kod Rihemberga ubila jednog fašistu, dok su se ostali članovi fašističke patrole razbegli. U bekstvu pogođen je još jedan a 1 je teško ranjen.
- 16—17. 4: Minerski vod 2. bataljona srušio je 45 telef. stubova između Senožeča i Razdrtog.
19. 4. 1944: 2. bataljon je zajedno sa minerskim vodom između Košane i Divače porušio prugu na nekoliko mesta, u dužini od 15 km. Srušili su i 6 tornjeva visokog napona.
20. 4. 1944: Minerski vod -JPO spalio je žel. stanicu, žel. stambenu zgradu i žel. stražarnicu u Dutovljama. Isti vod srušio je i manji most između Koprive i Dutovlja. Posle toga uništio je i sve skretnice i rasršća na stanici Dutovlje, razorio 300—400 m pruge između Dutovlja i Koprive.

Gubici: a) *Neprijateljski:*

U borbama sa jedinicama Južnoprимorskog odreda neprijatelj je imao 26 mrtvih, 9 ranjenih i 1 zarobljenog.

• Opširnije o diverzantskim akcijama Gorenjskog NOP odreda vidi dok. br. 57.

Zaplenjeni su teški mitraljezi i automati.
Uništena su dva kamiona i prikolica, 15.400 m žel.
pruge, žel. stanica, žel. stambena zgrada, stražar-
nica, više skretnica, 6 tornjeva el. visokog napona
i 45 telef. stubova.

b) *Naši gubici:*

Jedinice Južnoprivlaskog odreda imale su 1 mrtvog i 2 lakše ranjena druga.⁷

Zapadnokoruški odred

Zbog prilične udaljenosti, veza sa Zapadnokor. odredom nije redovna i održava se uz prilične teškoće. Od Štaba odreda primili smo samo jedan izveštaj. Sa naše strane sve je preduzeto da bi se odredom svestrano što više pomoglo, da bi se što pre razvio i osposobio za zadatke koji stoje pred njim, jer smo svesni važnosti teritorije na kojoj se nalazi. Da bi odred sa vojničke strane ojačao, poslali smo pojačanje u vojnom i političkom kadru.⁸ Zbog nedovoljnih podataka ne možemo poslati detaljniji izveštaj. Iz primljenog izveštaja vidi se samo to da je patrola iz zasede napala nemačku patrolu na žel. pruzi. Tom prilikom ubijena su 3 Nemca. Nisu nam poslali brojno stanje oružja niti ljudstva. Preduzeli smo sve potrebno da se stanje poboljša.

Briško-beneški odred

Odred je na svom terenu razvio aktivnost. Eksploziv i nagazne mine, koje smo mu poslali, pomogli su da akcije budu efikasne:

- 5. 4. 1944: 2 borca 2. bataljona su na putu kod Reane sreli 3 alpinca, razoružali ih, presvukli i zaplenili im bicikl a posle toga ih pustili.
- 10. 4. 1944: 15 boraca Briške diverzantske čete su zajedno sa isto toliko boraca VDV napali četnike u Steverjanu. Poginulo je 5 četnika a ranjeno 7. Zaplenjena su 2 sanduka municije, 2 ital. i 1 jugoslovenska puška, pištolj i 3 ital. ručne bombe, mantil i nekoliko punih ranaca. Četnici su u panici bežali do Gorice. Ukupno ih je bilo oko 30. Borci 1. bataljona, njih 20, i 15 iz Briške diverzantske čete, mi-

⁷ Opširnije o diverzantskim akcijama Južnoprivlaskog NOP odreda vidi dok. br. 57.

nirali su prugu Udine — Gorica i srušili je u dužini od oko 500 m. Posle toga su minirali i el. stubove. Saobraćaj je obustavljen 24 sata.

14. 4. 1944: Briška diverzantska četa 1. bataljona je eksplozivom uništila 2 električna voda napona 55.000 volti, koji iz elektrane u Kanalskoj dolini napajaju tvornice u Gorici i el. železnicu. Debljina žice 25 mm.
15. 4. 1944: Diverzantska grupa BBO izvršila je demonstrativan napad na neprijateljsko uporište Moša s ciljem da navuče neprijateljske tenkove iz uporišta prema našim položajima. U međuvremenu minirala je puteve gde bi tenkovi trebalo da stignu. Neprijatelj je reagovao na napad naših boraca i u pravcu naših položaja uputio 8 tenkova srednje tonaže. Prvi tenk naišao je na 2 mine koje su eksplodirale i tenk potpuno raznele. Drugi tenk je gotovo istovremeno naišao na minu koja je eksplodirala i jako ga oštetila. Na ostale tenkiste naši su otvorili vatru jer su ih videli: gledali su iz tenkova. Zbog jake vatre ostalih tenkova naši su se morali povući. Potpuno je uništen tenk od 20 tona dok je drugi jako oštećen. Pri tome je neprijatelj imao 7 mrtvih.
- 22.4. 1944: Min. diverz. vod 1. bat. izvršio je napad na kamion i stražarsku baraku uporišta Njive kod Plava. Kamion je oštećen umakao. Borci su posle toga uništili stražarsku baraku. Tačan broj neprijateljskih gubitaka nije poznat.

Gubici: a) Neprijateljski:

U tim borbama neprijatelj je imao 12 mrtvih i 7 ranjenih. Zaplenjene su 4 puške, pištolj, automat, 10 bombi, 49.000 raznih metaka, 149 gasmaski, 15 mina. Uništena su 3 vagona građevinskog drveta; kamion oštećen, uništen 1 tenk i stražarska baraka, 500 m je porušeno pruge i 2 el. voda vis. napona.

b) Naši gubici:

U svim ovim akcijama naši su imali 1 mrtvog.⁹

* Opširnije o diverzantskim akcijama Briško-beneškog NOP odreda vidi dok. br. 57.

Dolomitski odred

Za proteklo vreme Dolomitski odred ispoljio je vrlo malu aktivnost u pogledu vojnih akcija. Zadaci koje je odred dobio veoma su značajni, kako sa vojnog tako i sa političkog gledišta, jer mu je zadatak da prodire u Dolomite. U drugoj polovini ovog meseca odred je vršio reorganizovanje svojih jedinica i izvodio mobilizaciju na sektoru Planina — Rakek — Rovte.

Za to vreme odred je izvršio sledeću akciju:

- 13.4. 1944: Patrola 1. bataljona zaplenila je transmisijske kabele u pilani kod Planine. Pilana je radila za okupatora.

Idrijsko-tolminski odred

Teritorija na kojoj se odred nalazi vrlo je nepogodna za izvođenje akcija koje odred kao takav može da vrši. Objekti napada na tom terenu većinom su jaka i utvrđena uporišta, a saobraćaj na komunikacijama odvija se samo danju. I pored toga odred nije učinio ono što bi mogao. Preduzete su sve mere da se u odredu stvore veća borbenost i ofanzivni duh.

Odred je izveo sledeće akcije:

- 21.4.1944: Neprijatelj je u jačini od 1.500 ljudi prodro na sektor između Kala i Lokovca, gde se odred nalazio. 1. četa vodila je kraću borbu na putu Grudnica — Gornji Lokovec. Zbog nadmoćnosti neprijatelja četa se morala povući.

Neprijatelj je imao 2 mrtva i nekoliko ranjenih.

V

NASA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA U POSLEDNJIM BORBAMA

Za razliku od ranijih ofanziva neprijatelj je sada najduže i najsporije vršio pokrete. U početku je napadao samo većim kolonama i ponovo se vraćao u uporište. Kad se vršio pretres terena, činio je to po sektorima, pregledajući deo po deo. Očito zbog pomanjkanja snaga nije mogao odjednom da izvrši blokadu i pregled čitavog terena gde su se nalazile naše jedinice. Pored toga neprijatelj je koristio iskustva iz ranijih ofanziva. Mada su ranije ofanzive izvođene brzo, bile udarnije i pripremljene sa više strana odjednom, naše su jedinice uvek još unapred predviđale sve namere neprijatelja. Neprijatelj je sada verovatno računao da će nas takvom taktikom navesti na

pomisao da su to obični udari kakve je izvodio do sada i da će oslabiti našu budnost.

Prilikom svojih pokreta delom snaga je prodirao frontalno, dok je drugim delom manevrisao na taj način što je zašao za leđa našim položajima. Prilikom dodira sa našim jedinicama nije mnogo napadao frontalno, već je manje grupe slao u bok i leđa naših jedinica.

U toku ofanzive naše su se jedinice držale načela: izbegavati borbu koju nameće neprijatelj, napasti ga tamo gde to najmanje očekuje. Shodno tome je i Štab Korpusa usred ofanzive sa većim delom svojih jedinica prešao u protivofanzivu te prebacio jedinice sa sektora gde je neprijatelj vršio ofanzivu na sektor gde su neprijateljeve snage bile oslabljene i gde nije očekivao naše jedinice.

I pored toga je neprijatelj u nekoliko slučajeva uspeo da nam nametne borbu koju nismo želeli. Takav slučaj bio je na Laznama i Ledinama.

VI

BROJNO STANJE LJUDSTVA, ORUŽJA I MUNICIJE

U poslednjim borbama naše su jedinice, naročito XXX divizija, izgubile priličan broj ljudi. Zbog ofanzive, stalnih pokreta i borbi, razvijanje mobilizacije nije bilo na onoj visini na kojoj bi moralo biti. Brojno stanje, naročito XXX divizije, znatno je manje nego što je bilo. Stanje oružja i municije takođe nije uvek isto. Izgubljena je prilična količina, naročito u XXX diviziji.

Pored većeg broja pušaka, mitraljeza itd., XXX divizija je izgubila i sva oruđa divizionna, koja su se sastojala od 2 protivtenkovska topa i 1 brdskog topa. Pored toga, neprijatelju je pao u ruke i protivtenkovski top iz radionice u Cerкну, koju je neprijatelj otkrio.

Pošto se na terenu stalno prikuplja oružje, jedinice ne osećaju suviše nedostatak pešadijskog oružja i municije.

Tačno brojno stanje ljudstva, oružja i municije ne možemo da vam dostavimo niti se ono može utvrditi iz pregleda koji vam dostavljamo. Razlog tome jeste što nam sve jedinice nisu poslale brojno stanje te smo bili prinuđeni da za iste jedinice upotrebimo stara brojna stanja. Najnovije podatke imamo samo za obe divizije, Gorenjski i Dolomitski odred te ustanove koje su neposredno podređene Štabu IX korpusa.

Pregled vam dostavljamo u prilogu.

VIT
ORGANIZACIJA RADIONICA

Izveštaj o radionicama dostavljamo vam kao poseban prilog našeg izveštaja.

VIII
INZ. TEHNIČKA SLUŽBA

Izveštaj vam dostavljamo kao poseban prilog našeg izveštaja.

IX
GEODETSKI IZVEŠTAJ

U poslednjoj borbi na Laznama, na dan 21. 4. 1944, bio je teško ranjen potporučnik drug Blagota Radusinović, geodetski referent našeg odseka. Privremeno ga zamenjuje inž. drug Tomaž Štrukelj.

Rad se obavlja u smislu izveštaja koji smo vam dostavili kao prilog našem zadnjem izveštaju o organizaciji geodetskog rada u operativnom odseku.

Za proteklo vreme u našem odseku je održana konferencija sa šefovima operativnih odseka štabova divizija i sa operativnim oficirima štabova odreda, kao i sa rukovodiocima minersko-sabotažnih grupa. Cilj konferencije je bio:

- 1.) da se rad operativnih odseka u divizijama i operativnih oficira u brigadama, odn. odredima, postavi na šire i zdravije temelje, kako bi rad operativnih odseka, odn. operativnih oficira, odgovorio svojoj nameni;
- 2.) da bi organizacija tog rada bila što bolja i da bi što više odgovarala zadacima i prilikama u kojima se jedinica nalazi;
- 3.) organizacija odseka je prilično dobro izvedena i ima sve uslove da se još više razvije. To će svakako mnogo pomoći štabovima u rukovođenju i komandovanju jedinicama, kao i u izvođenju akcija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba — poručnik:
Jakopič A.^{1*}

Sef odseka — major:
Danilo Šorović

Prilozi:

- 1.) Inž. tehnički izveštaj sa priložima i skicama,
- 2.) izveštaj o radionicama i skladištima,
- 3.) pregled brojnog stanja ljudstva,
- 4.) pregled brojnog stanja oružja,
- 5.) pregled brojnog stanja municije,
- 6.) pregled brojnog stanja sakrivenog oružja,
- 7.) pregled brojnog stanja sakrivene municije,
- 8.) skica toka neprijateljske ofanzive od 11.4 — 23. 4. 1944.

BR. 39

**IZVEŠTAJ SANITETSKOG REFERENTA 9. KORPUSA OD
27. APRILA 1944. KOMANDANTU KORPUSA O NAPADU
NEPRIJATELJA NA PARTIZANSKE BOLNICE KOD
CERKNA¹**

SAN. REFERENT IX KORPUSA

Položaj: 27.4.44.

Drugu pukovniku Novljanu²

Stigao sam na mesto, ispitao i pronašao sledeće:

Treća nemačka ofanziva približila se našem uporištu na dan 17. 4. 44. pre podne. — Okupator je sa svih strana prodro na sektor Cerkno, pretresao sva brda i šume te stigao čak u neposrednu blizinu uporišta. Na našim vrhovima držao je zasede a samo uporište nije primetio. Isto se dogodilo i sutradan, u utorak 18. 4. 44. a u sredu ujutro se sa tog sektora povukao. Prvog dana, 17. 4, pretresao je sve kuće onog sela gde se nalazila naša javka. Svi članovi ove javke, sa drugom Gašperom na čelu, u redu su se povukli na već ranije određeno mesto i samo dva laka ranjenika odbila su da se povuku. Bolničar, drug Gašper, ponovo je ušao u onu kuću, gde se nalazila javka, da spase hranu i dva druga koji se nisu hteli povući, i poginuo je pogođen mecima. Naše mišljenje da je javka prokazana nije odgo-varalo istini, jer je neprijatelj navalio u hiljadama te pretresao i druga sela i kuće. Da uporište B³ nije bilo prokazano — u to smo sigurni!

¹ Original (pisan mastilom) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 223/11.

² Lado Ambrožič, tada komandant 9. korpusa NOVJ.

³ Odeljenje bolnice »Franja« koje se nalazilo u blizini Cerkna.

Napad na našu javku izazvao je 3 smrtna slučaja, prvi bolničar Gašper i ona dva ranjenika koji se nisu hteli povući sa javke.

Na dan 25. 4. 44. neprijateljska patrola približila se našem uporištu sa severa. Naša posada bila je malo pre toga obavještena putem vlastite obavještajne službe da neprijatelj prodire preko Davče. Jedna od prvih patrola stigla je na ulaz u dolinu, posle čega je usledila vatra iz naših mitraljeza. Poginulo je oko 5 neprijatelja a nešto ih je bilo ranjeno. Preostala patrola je pobjegla i zaustavila se na 1 km odatle. Noću su bacali rakete. U noći uoči srede rukovodstvo uporišta organizovalo je evakuaciju uporišta, naročito zbog nekih vesti da se sa druge strane približava kolona od 200 neprijatelja. Ova vest se drugog dana pokazala kao neistinita. Do jutra, u sredu 26. 4, uporište je već bilo napušteno. Pri evakuaciji pomagala je oficirska škola i XXXI divizija. Od bolesnika i ranjenika bilo je u uporište C⁴ već poslato 18 nepokretnih — najtežih ranjenika i ovi su već stigli na mesto. Preostalih 11 teških ranjenika stići se u C 2 sutra u noći. Nekoliko lakših i gotovo već prezdravelih bilo je poslato u odeljenje A, a nekolicina u pokretnu brigadnu bolnicu. Jedan deo poslat je u komandu.

Najvažnije pitanje u tim događajima — da li je uporište bilo prokazano — još nije do kraja rešeno. Naknadno sam saznao da je neki čovek, kad je ugledao Nemce, potrčao pravo prema ulazu u uporište, da su Nemci išli za njim do ulaza i pri tome pali u vatru naše odbrane. Tog čoveka poznajemo i kasnije ćemo ga saslušati.

Rukovodstvo uverava da od glavne ofanzive pa do napada na uporište nije nedostajao nijedan član njihovog osoblja.

Mitraljezac koji je prvi otvorio vatru izjavljuje da je neprijatelj kasnije, sa višeg položaja, gađao baraku 3 i navodno da se vide tragovi gađanja. Od naših niko nije bio ranjen.

Evakuacija u C 2 izvršena je konspirativno, dok su iz uporišta B pomagali oficirska škola i divizion.

Druže pukovniče, molim da svoje primedbe, kao i savete saopštiš obratnom poštom, po kuriru koga šaljem.

S. F. — s. N.

5

⁴ Odeljenje bolnice »Franja« koje se nalazilo u rejonu sela Farji Potok.

**IZVEŠTAJ ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 27. APRILA 1944.
ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O IZVOĐENJU
AKCIJA NA SEKTORU MISLINJE — ŠOŠTANJ I O PRELA-
SKU NA SEKTOR GRAŠKA GORA — PLEŠIVEC¹**

STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 40/44

Na položaju, 27. aprila 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS

na položaju

Danas smo primili poštu od vašeg štaba i šaljem vam direktnog kurira.

Naš štab se nalazi kod XIII SNOB koja je sada na Ravnama. Javljate nam da niste primili nikakav izveštaj o našim akcijama. Redovne izveštaje o našim akcijama mi smo vam uredno slali svakog dana. Stoga je krivica verovatno opet do stanica. Po pitanju akcija na sektoru koji ste nam odredili imali smo nameru da likvidiramo uporište u Mislinji i Šentilju a ako bi bio pogodan moment napali bismo i rudnik u Velenju.² Pošto su te posade bile pojačane morali smo da odstupimo od prvobitnog plana te smo pre svega napadali vozove i pravili zasede na putevima. U poslednje vreme smo iz zasede izbacili iz šina 4 putnička voza,³ ubili veliki broj neprijateljskih vojnika, uništili više kamiona, a poslednji put, kad je neprijatelj napao položaje XIII SNOUB, naterali smo ga u divlje bekstvo te zaplenili 2 puškomitraljeza, 3 puške i jedan pištolj pored veće količine municije. Detaljniji izveštaj o svim tim akcijama poslali smo vam i morate ga uskoro primiti. Poslali smo i referenta za veze i kontrolora za stanice da utvrde gde ova veza ne funkcioniše. Noćas je XIII SNOB napala Šoštanj i prodrla u grad.⁴ Zaplenili smo dosta vojnog materijala i drugih stvari koje su potrebne našoj vojsci. II UB postavila je zasedu kod Velenja, koju drži i danas na putu Šoštanj — Velenje. Kad primimo izveštaj od obeju brigada, odmah ćemo vam ga poslati. Sam upad u Šoštanj uneo je veliku uzbunu među Nemce te snažno

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, I 335/11.

² Vidi dok. br. 4.

³ Vidi dok. br. 19, 32, 35, 58, 171 i 172.

⁴ Vidi dok. br. 46.

podigao autoritet naše vojske, što ima povoljan uticaj i na civilno stanovništvo.

Na našem sektoru nema nikakvih naročitih promena.

U toku ove noći imamo nameru da pređemo na sektor Graška Gora i oko Plešiveca, gde se sada nalazi i II UB. Tamo ćemo odmah početi sa ponovnim rušenjem pruga. Lekara koga smo danas mobilisali u Topolšici, ne možemo upotrebiti jer je bolestan a uz to je Nemač, te uopšte nije upotrebljiv u našoj vojsci.

Od Štaba I UB ne dobijamo nikakvih redovnih izveštaja, pa izgleda da ih šalju vama. Javite nam kako je to teklo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:

Zam. komandanta — major:

BR. 41

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 27. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU JEDINICA I DEJSTVIMA NA SEKTORU PIJAVA GORICA—
—TURJAK¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 27. IV 1944.
Br.: 2900

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Izveštaj za dan 24. IV 1944.

1. Pokreti neprijatelja

Na sektoru IV i XII brigade nije bilo pokreta neprijatelja. Pokreti neprijatelja na sektoru V brigade vide se pod tačkom 4.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11. Redakcija objavljuje primerak upućen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

2. Brojno stanje

po spisku na licu u rashodu

IV brigada	856	747	79	(55 bolnica, 26 kurs) ²
V „	845	753	92	(60 „ 32 „)
XII „	683	644	39	(18 „ 21 „)

Od ostalih brigada nismo primili izveštaje.

3. Sadašnji raspored naših jedinica

IV brigada

I bat. izvršio pokret iz sela Zukovo u selo Kuželjevac.

II bat. izvršio pokret sa položaja Poljane na položaj Ratnica.

III bat. priključio se brigadi i sada se nalazi na Plešivici.

VI bat. sa starih položaja na Vrhu prešao je u selo Laze. Baterija je otišla sa Vrha i sada je kod I bat. u Kuželjevcu. Tamo je i inž.-tehn. četa. Brigada ima zadatak da obezbedi pravac Žužemberk — Zagradec i desnu obalu Krke.

V brigada

I bat. nalazi se ispod kote 749, Sv. Ahac, do glavnog puta Pijava Gorica — Turjak.

II bat. nalazi se na Golom, a dve čete su u zasedi — jedna kod crkve na koti 554, druga iznad sela Škrilje.

III bat. je takođe kao i I bat., ispod kote 749, Sv. Ahac.

IV bat. i inž. [tehn.] četa su u selu Vel. Ločnik.

XII brigada

Zaposeđa položaje Sp. Slivnica — Kobiljek — Senturje — Vel. Lipljene, sa zadatkom da ovaj sektor obezbeđuje od neprijatelja iz pravca Grosuplje — Ljubljana te istovremeno minira i razara sve komunikacije koje bi mogao neprijatelj da upotrebi. Samostalno izvodi manje akcije a sa dva bat. nalazi se u divizijskoj rezervi.

I bat. zaposeđa položaje Sp. Slivnica — Kobiljek i Šenturje.

II bat. ima položaje iznad Vel. Lipljena.

III bat. nalazi se sa dve čete severozapadno od Vel. Lipljena, iznad Zmuca, na koti 459, sa zadatkom da čuva bok V brigade.

4. Akcije

IV brigada

Radi pokreta na nove položaje brigada u toku toga dana nije vodila nikakve borbe niti akcije.

¹ Objašnjenje rashoda i rashod, kao i zbir rashoda i stanja na licu mesta u originalu se ne podudaraju. To se kod 4. SNOU brigade »Matija Gubec« na više mesta ponavlja.

V brigada

U 11 časova neprijatelj je stigao u selo Gradišće te sa kote 567 počeo iz teškog bacača da gađa našu desetinu kod crkve na koti 580. Kad se ova povukla, gađao je položaje ispod Sv. Ahaca kako bi nas naterao da napustimo i te položaje. U 15.30 časova na kotu 580 stigla su 3 tenka i naše položaje zasipala top. vatrom. Za njima je krenula pešadija jačine 500 ljudi. Naši borci su na položajima izdržali u najvećoj tišini te čekali da se pešadija približi. U 16.30 časova 2 tenka stigla su u Vel. Ločnik a pod njihovom zaštitom i neprijateljska pešadija.

Kad se neprijatelj približio našim položajima na udaljenost od 30 m, uveren da se posada povukla, otvorili smo žestoku vatru i tom prilikom neprijatelj je pretrpeo znatne gubitke. Tada su tenkovi prodrli do same ivice šume i otvorili jaku vatru. Istovremeno su nas zasipali i minama teškog bacača (bacači su bili postavljeni kod crkve).

Štab brigade je uvideo da bi bilo suviše mnogo žrtava i zbog toga se povukao na nove položaje Sloka Gora te postavio zasede uz glavni put Pijava Gorica — Turjak. Nakon borbe koja je vođena oko 1 sat, neprijatelj je uspeo da zaposedne Sv. Ahac, gde se i sada nalazi.

Neprijateljski gubici: 16 mrtvih i isto toliko ranjenih. Pošto su ih štitili tenkovi nismo mogli da pokupimo oružje. Sopstveni gubici: 1 mrtav, 3 ranjena. Od oružja nismo ništa izgubili.

XII brigada

Neprijatelj je iz teških bacača gađao položaje I bat. Borbi nije bilo.

5. Planovi za buduće akcije

IV brigada

Pripremljena je za napad na neprijatelja u Žužemberku, kao i za napad, ako bi neprijatelj krenuo u ma kojem pravcu.

6. — Upotreba protivtenk. puške, municije, eksploziva

V brigada u svom izveštaju ne navodi upotrebu protivtenk. puške, a IV i XII brigada nisu imale borbi.

7. — Razno

IV brigada

Novoposednute položaje kao i pokret pojedinih bataljona na nov sektor kontrolisali su članovi Štaba brigade.

V *brigada*

Naknadno je utvrđeno da je brigada u jučerašnjim borbama³ imala tri mrtva.

Prilikom akcije na Ig⁴ jedan drug dezertirao je sa puškomitraljezom »zbrojovkom«, verovatno u Gorenjsku, odakle je rodom. Za vreme borbi ljudstvo je bilo disciplinovano, samo prilikom povlačenja na nove položaje kontrola četnih komandi bila je suviše slaba. Ljudstvo se povlačilo u većim grupama, što je neprijatelju pružalo dobar cilj.

Naši teški bacači, kao i protivtenk. top, nalazili su se na koti 749, odakle su gađali neprijatelja na Vrhju i postizali uspešne pogotke. Naše teško oružje se zbog žestoke neprijateljske vatre povuklo na položaj Sloka Gora.

Protivtenk. puška nije upotrebljavana, jer su to bili veći tenkovi.

Na glavnom putu neprijateljski blindirani automobil naišao je na minu te je zajedno sa posadom bio potpuno uništen.

Glavni cilj neprijatelja bio je da prodre prema Vel. Laščama. Zbog toga je drugi bat. dobio zadatak da se prebaci ka Turjaku, zaposedne položaje na koti 524 i istovremeno se poveže sa I bat. te na taj način spreči svako napredovanje neprijatelja prema Vel. Laščama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant major
Franc Kočevar

³ Vidi dok. br. 29 i 87.

* Vidi dok. br. 29, 44 i 87.

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 27. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU JEDINICA I NJIHOVOJ AKTIVNOSTI NA SEKTORU PIJAVA GORICA — TURJAK¹

Š T A B
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 27. IV 1944.
Br.: 2901.

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Izveštaj za dan 25. IV 1944.

1. Pokreti neprijatelja
(Izveštaj IV i XV² brigade još nije stigao).

V brigada

Brigada se nalazi na sektoru Zapotok — Sloka Gora, sa zadatkom da spreči svaki pokret neprijatelja prema Pijavoj Gorici i Turjaku.

XII brigada

U 13 časova stigla je neprijateljska patrola, jačine 12 ljudi, iz Grosuplja preko Mlačeva u Slivnicu, sa zadatkom da izvidi naše položaje.

Artiljerija XV divizije

Neprijatelj se nalazi u Žužemberku. U toku noći stiglo je iz N. Mesta pojačanje i posada sada ima (prema još neproverenim vestima) oko 400 ljudi, 3 tenka i 10 kamiona. Utvrđuje se u gradu kao i u obe crkve. Pošto se neprijatelj kreće iz N. Mesta prema Trebnju, pretpostavlja se da ima nameru da u Žužemberku formira novo uporište.

2. Brojno stanje

po spisku na licu u rashodu

V brigada	845	748	97	(65 bolnica, 32 kurs)
XII brigada	679	636	43	(19 „ 22 „)
Artiljerija	363	341	22	(13 „ 8 „ 1 dezert.)

3. — *Sadašnji raspored naših jedinica*

V brigada

I bat. nalazi se na koti 537 u zasedi, sa zadatkom da napadne neprijateljsku kolonu koja bi pošla putem Pijava Gorica — Turjak.

II bat. nalazi se u Zapotoku, sa jednom četom u zasedi između Suše i Zapotoka, sa zadatkom da napadne neprijatelja koji bi pošao Zelimeljskom dolinom ili pak šumom između gornjeg i donjeg puta.

III bat. drži zasedu između I i IV bat. na Slokoj Gori.

IV. bat. ima zaposednut položaj od III bat. do kote 459, sa zadatkom da napadne neprijatelja koji bi pošao šumom iz sela Ločnik prema Slokoj Gori.

Top. baterija se do 12 časova nalazila na Slokoj Gori. Kad smo videli da se putem kreću samo teški tenkovi, koje top. granata ne bi oštetila, baterija se povukla u selo M. Lipljene. Inž.-teh. četa imala je položaj na koti 537 i obezbeđivala je pravac od Vel. Lašča.

XII brigada

Zaposeđa položaje Sp. Slivnica — Kobiljek — Senturje — Vel. Lipljene, sa zadatkom da u zajedničkoj akciji obezbeđuje ovaj sektor iz pravca Grosuplje — Ljubljana, minira i ruši komunikacije koje bi neprijatelj eventualno upotrebljavao. Samostalno izvodi manje akcije i drži dva bataljona kao divizijsku rezervu.

I bataljon nalazi se u Spodnjoj Slivnici, sa jednom četom u zasedi između Kobiljeka i Senturja.

II bataljon je na položajima Vel. Lipljene.

III bataljon zaposeđa položaje severozapadno između Vel. Lipljena i Zmuca, na koti 459, da obezbeđuje bok Cankareve brigade.

II i III bataljon su u 17 časova otišli sa svojih položaja na noćnu akciju.

Artiljerija

1. divizion nalazi se u Brezovom Dolu gde je (u toku prepodnevni časova) prešao iz sela Kal. Štab i divizion nalaze se u šumi iznad Brezovog Dola. Pored pripreme oružja i municije za buduće zadatke, jedinica ima zadatak da obezbeđuje teren u pravcu Žužemberka.

2. divizion prešao je iz Primče Vasi u Veliko i Malo Lipje, sa zadatkom kontrolisanja terena i obezbeđenja iz pravca Krke.

Zaštitni bat. je iz Brezovog Dola prešao na položaj iznad Žužemberka, da obezbeđuje svoje jedinice sa tog pravca. Inžinjerijsko-tehnička četa nalazi se u Ambrusu.

4. — *Akcije naših jedinica*

V brigada:

U 5.30 časova minerski vod minirao je put (sa dve mine) na okuci 350 m ispod Turjaka, u pravcu Pijave Gorice.

Položaje koje je dan ranije zaposeo³, neprijatelj je držao i preko noći i danas do 10 časova u strogoj konspiraciji. Sa kote 537 primećeno je da je u 9.30 krenula neprijateljska kolona ispod glavnog puta, šumom, u pravcu Turjaka i dalje prema Rašici. Ova kolona uputila je manje zasede kod zamka Turjak a dalje je kretala kolona od oko 200 ljudi u pravcu Rašica — Vel. Lašče, gde je stigla u li časova, kad ju je primetila naša zaseda sa kote 659.

U 12 časova glavnim putem sa Sv. Ahaca stiglo je prema Turjaku 12 tenkova, koji su stali ispod sela Mali Ločnik. Odatle su četiri veća tenka u borbenom rasporedu krenula sa puta preko njiva na naše položaje i otvorila žestoku vatru. Pod zaštitom tenkova krenula je i pešadija jačine 150 ljudi. Ostala je u jarku — nisu se usudili dalje i pored toga što sa naših položaja nije ispaljen nijedan metak. (Sa udaljenosti od 100 m čula se komanda »Napred«, ali odziva nije bilo već su se opirali naređenju: »Zašto baš ja, zašto ne on . . .«).

Kad se neprijatelj uverio da se ne povlačimo, ponovo je otvorio žestoku topovsku i bacačku vatru na naše položaje i tom prilikom (u 13 časova) zapalio selo. Zbog jake neprijateljske vatre u 13.30 časova naređeno je povlačenje sa grebena prema selu Male Lipljene. (Da smo i dalje ostali na položaju, gubici u ljudstvu bili bi veći a istovremeno postojala je i opasnost od opkoljavanja. Dva su tenka preko Gradeža putem krenula na naše položaje na Slokoj Gori).

Čitav sat smo čekali na pešadiju koja je ostala u jarku a i posle našeg povlačenja greben su zaposeli tek 15 minuta posle našeg odlaska. Neprijatelj, jačine 150 ljudi, krenuo je prema koti 639, gde se još ranije nalazila manja zaseda. Istovremeno krenula je i njihova motorizacija. Bilo je 11 tenkova, 1 luksuzni automobil, 2 kamiona, 8 kola natovarenih daskama na kojima je ležalo nekoliko ranjenika.

Sva motorizacija i pešadija povukle su se sa tih položaja, sa Turjaka, u 18 časova, u pravcu Velikih Lašča. Neprijateljska pešadija procenjena je na 600 — 700 ljudi.

Neprijateljski gubici: broj mrtvih nije utvrđen, broj ranjenih procenjuje se na 8—10 a vozili su ih na kolima za motorizacijom.

Sopstveni gubici: 5 lakše ranjenih, 1 mrtav (zam. komandira).

XII brigada:

Dva bataljona otišla su na predviđenu noćnu akciju.

Artiljerija:

1. divizion postavio je zasedu na Golom vrhu i slao patrole prema Žužemberku; sa neprijateljem nije dolazio u dodir.

II divizion potražio je vezu sa Komandom mesta Žužemberk i sa Područjem te konstatovao da se vojno-politička škola nalazi u selu Sela. Sa neprijateljem nije bilo dodira. (Zaštitni bataljon je noću 23/24. porušio mostove kod Žužemberka i Dvora.) — U 1 čas bataljon je ponovo krenuo da poruši most kod Žužemberka ali mu to zbog suviše jake bacačke i mitraljeske vatre nije bilo moguće. Preko dana bataljon je zaposeo položaje iznad Žužemberka te slao patrole u pravcu Dvora, prema vojnoj školi VII korpusa.

U 20.30 je Stab artiljerije, na osnovu naređenja VII korpusa, izdao naređenje da zaštitni bataljon sa II divizionom i Dolenjskim odredom zajednički napadnu Žužemberk. Napad je počeo 25. o.m. u 4 časa zajedno sa 15 ljudi Komande mesta Žužemberk. Naređenje za ovo bataljon je primio u 1 čas a položaje je zaposeo u 3 časa. Pošto II divizion do tada još nije bio stigao na mesto, već tek u 5.30 časova, bataljon je sam otpočeo napad. 1. četa bataljona napadala je od Sv. Roka a 2. četa istočno od Žužemberka. Neprijatelj je odgovarao vatrom iz mitraljeza i teškog bacača.

Napad je završen u 5 časova. Sa mesta oko kuća svi su se povukli natrag na položaje: II divizion istočno a zaštitni bataljon zapadno od grada.

Sa oficirskom školom, koju bi morali uključiti u akciju, kao što je glasilo naređenje VII korpusa, do 5 časova još nije bilo veze.

⁴ Redakcija nije uspela pronaći završetak dokumenta.

**NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 28. APRILA
1944. POTCINJENIM JEDIČICAMA ZA PRIPREMU NAPADA
NA ŽUŽEMBERK¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br. 305**

Položaj, 28. 4. 1944.

ŠTABU Glavnom štabu

Neprijatelj koji je 23. ov. meseca prodro na našu teritoriju iz pravca granice² i N. Mesta zadržao se i delimično počeo da se utvrđuje u Žužemberku i Trebnju. U Dobrničju ima manju posadu privremenog karaktera, radi obezbeđivanja saobraćaja. Jakim patrolama do 50 ljudi kontroliše sve komunikacije na ovom sektoru, kao i Mirnu, Mokronog, Trebelno, Mirnu Peč itd. Na ovom sektoru do sada su se zadržavali IV UB i DO. O nekim njihovim borbama ili ugrožavanjima komunikacija do sada nismo primili nikakvih izveštaja, što znači da su ostali pasivni, neaktivni i nesnalažljivi za samostalan rad i partizansko dejstvo. Neprijatelj ima nameru da kontroliše ovaj sektor i da se eventualno širi pre svega ka Ljubljani, što bi značilo da jeftino prepustimo oslobođenu teritoriju, sebe ograničimo u operacijama i političkoj delatnosti, a njemu stvorimo mogućnost postavljanja i utvrđivanja uporišta. S druge strane, on nema snaga da nas počne ozbiljno ugrožavati te se tako služi lukavstvom i našim slabostima pa upada na teritoriju onog časa kad mi povučemo jedinice na neki drugi sektor. Zbog slabe manevarske sposobnosti naših jedinica ovo mu uspeva.

Da bi se ovakva neprijateljeva taktika paralisala, potrebno je na ovakve upade reagovati brzo i odlučno, nanoseći mu gubitke u ljudstvu i materijalu, da bi ga takvi upadi stajali gubitaka pre svega žive sile, što bi ga opametilo za drugi put. To će se postići ako naši štabovi budu svesni važnosti oslobođene teritorije, šta ona znači u vojnom i političkom pogledu, ako svoje jedinice osposobe za lako i brzo manevrisanje, ako i sami svoju taktiku često menjaju, ako brzo reaguju na ove

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/111. Redakcija objavljuje primerak naredjenja koji je poslat kao informacija Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

* Odnosi se na demarkacionu liniju između nemačke i italijanske okupacione zone.

upade, ako unište komunikacije te ih onesposobe za saobraćaj motorizacije, bez koje neprijatelj nije u stanju da sa nama vodi borbu. Štabovi divizija i brigada nisu uspjeli svoje ljudstvo osposobiti za borbu sa motorizacijom, mada gotovo uvek raspoložemo sa više protivtenkovskih oruđa nego neprijatelj. Iz izveštaja koje dnevno primamo vidi se da smo gotovo na istom mestu kao ranije; tenkovi prodiru a naši su se pred njima morali povući, bez objašnjenja gde i kako su upotrebljeni protivkolski topovi i puške. Ono koliko se navodi o upotrebi ovog oružja je nepotpuno, većinom netačno i nelogično. Uočena je korisna upotreba mina i minskih polja; poslednjih dana postigli smo vrlo dobre rezultate, pa ipak se tome miniranju nije poklonila sva potrebna pažnja. Gotovo ni na jednom mestu nisu postavljene potezne mine, pored komunikacija nisu izgrađena kamuflirana i prikrivena skloništa za minere koji bi bili stalno na mestu, nisu određene niti su počele vežbati grupe boraca sa protivtenkovskim puškama; ovo oružje se nije popularisalo među borcima, nije se organizovalo takmičenje ovih grupa. Sa druge strane štabovi divizija, brigada i odreda zaboravili su na činjenicu da tenkovi koje pešadija ne prati u stopu za nas ne predstavljaju nikakvu opasnost, jer se posle kraćeg vremena moraju zbog goriva vraćati u baze. Teorija, koja se počela širiti po jedinicama, da naši protivkolski topovi nisu dovoljno jaki za uništenje težih tenkova, pogrešna je i štetna. Ova oruđa su pravljena i osposobljena protiv svih vrsta tenkova sem tipa »Tigar«, sa kojima gotovo nikad nismo vodili borbe a koje možemo sa malo više eksploziva minskim poljima lako uništiti. I pored kampanje koju su proveli Glavni štab i Stab korpusa, kako o obezbeđenju jedinica na maršu i bivakovanju, o vežbanju jedinica i podizanju na viši nivo, tako i o približavanju naših štabova vojnicima, naši štabovi se zadovoljavaju time što šablonski određuju da jedan od članova štaba obide jedinice, većinom u toku borbe, a zaboravljaju da moraju biti stalno uz jedinicu i na maršu i na bivakovanju, da njihovi štabovi nisu udaljeni po nekoliko desetina km, a da za vreme pokreta nisu sa svojim jedinicama. Ukratko, sva kampanja po svim ovim pitanjima nije imala efekta, nije se odrazila u uspesima, niti je uticala na vojnike, i počelo je opet po starom. Jedan štab, i pored toga što njegove jedinice imaju danas pokret, i to po teritoriji koju kontrolišu neprijatelj, nije sa svojim jedinicama te se javlja sa neke baze udaljene od svojih jedinica više od 15 km. Pored toga što posedujemo radio-stanice i što je ta veza za nas najbolja i najkorisnija, neke jedinice radio-vezi ne poklanjaju nikakvu pažnju. Obe divizije imale su neispravne radio-stanice samo zbog toga što su ih prepustile nekim novomobilisanim konjovcima, koji niti znaju šta mazga nosi niti na to obraćaju pažnju.

Štabovi divizija sa svoje strane nisu odmah preduzeli potrebno te odgovornom rukovodiocu stavili u dužnost da se stanice oprave, već su po nepouzdanim kuririma poslali delove na opravku. Za vreme akcija, kad veza mora biti najbolja i najsigurnija, redovno je najgora. Štabovi čekaju na Stab korpusa, izveštavajući ili ne da im stanica ne valja i traže da im mi obezbedimo da se opravi.

Ovo nekoliko pitanja, između ostalih, napominjemo štabovima divizija i odreda u današnjoj zapovesti, po kojoj treba da izvrše zadatke i da na gornje stvari obrate naročitu pažnju.

Prema izveštajima koje smo primili ovog časa, neprijatelj u jačini 3 — 4.000 vojnika nadire u Zumberku, na sektoru Radatovići — Dragoševci. Borbu sa ovom kolonom vode omladinska brigada, naša oficirska škola, jedan bataljon BO i jedan bataljon XV brigade.

U vezi s novonastalom situacijom i dobivenim direktivama

N a r e đ u j e m o

1) XV divizija izvršiće pokret sa sadašnjih položaja. Jednom brigadom blokira Žužemberk³ ne dozvoljavajući neprijatelju ulaz i izlaz. Sa druge dve brigade premešta se na sektor Trebnje — Dobrnič, Ajdovec — Brezova Reber, sa zadatkom napada i likvidacije privremene posade u Dobrnič⁴, miniranja, kontrole i držanja u svojim rukama puteva: Žužemberk — Dvor — Soteska — Straža; Sadinja Vas — Ajdovec; Bršljin — Mirna Peč — Trebnje; Mirna Peč — Dobrnič; Žužemberk — Dobrava — Dobrnič; Dobrnič — Trebnje; Trebnje — V. Loka — Sentlovinc; Žužemberk — Prapreče. Ruši most u Prečni i od Prečne do Straže na više mesta minira kako put tako i sva mesta kuda motorizacija može proći. Odmah nakon prijema naređenja aktivira divizijsku artiljeriju sa jednim ili dva oruđa i dovoljnom količinom municije te je postavlja na desnu obalu Krke i, pazeći na utrošak municije, gađa Žužemberk. Artiljerija mora danju i noću u kratkim razmacima bez prekida da tuče Žužemberk. Ovo isto mora raditi i sa jednom baterijom bacača (teških).

Stab divizije priprema i najhitnije sačinjava plan i zapovest za ovladavanje Žužemberkom, što dostavlja Štabu korpusa na uvid. XV brigadi dati konkretna uputstva, računajući na njenu pozadinu i prilike u Zumberku. Diviziju držati pri ruci, spremnu da svakog časa krene na novi sektor.

2) XVIII divizija sa dve brigade kreće pravcem Poljane — Kopolje — Zvirče. Artiljeriju pridaje Štabu XV divizije. Jednom brigadom zaposeda Podgozd — G. i D. Kot — Soteska (desna strana) — Podhosta. Ova brigada je rezerva korpusa, a istovremeno obezbeđuje i kontroliše pravce prema Novom Mestu, Straži i [Dolenj.] Toplicama. Istovremeno kontroliše pravac preko Smuke do Kočevja. Drugom brigadom zatvara pravce: Zdenska Vas — Hočevje i Kopolje — Zdenska Vas, postavljajući se na položaje Hočevje a sa jednim bataljonom u Zvirčama. Prokopati puteve: Dvor — Smuka — St. Log — Kočevje (zaseke i minska polja), Hočevje — Zdenska Vas, Zvirče — Kopolje. Obaveštajnom službom kontroliše Lašče, Grosuplje.

3) Dolenjski odred se prebacuje na položaje: Temenica — Metnaj — Stična. Manevrisanjem na ovom sektoru držati ga pod kontrolom kao i sve pravce od granica.

Pod tač. 2) jednu brigadu ostavlja na svom sektoru. Ova ima zadatak kontrolisati dosadašnji teren, postavljajući zasede, prokopava puteve i postavlja mine. U vezi s jučerašnjim naređenjem i razgovorom, Štab divizije će ovoj brigadi dati konkretne zadatke i uputstva.

4) Notranjski odred drži se svojih položaja oko Cerknice, s tim što ima najmanje jedan bataljon stalno na pruži.

Sve jedinice moraju biti lako pokretljive, za najkraće vreme (svakog časa) spremne za pokret na novi sektor.

Štab korpusa do daljeg ostaje na starom mestu.

Vežu uspostaviti i prokontrolisati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Brilej Bolko

V. D. Komandanta, pukovnik:
Pero

**ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA OD 28. APRILA 1944. O
POHVALI 5. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »IVAN CAN-
KAR« ZA POSTIGNUTI USPEH U BORBAMA KOD PIJAVE
GORICE I UPORIŠTA IG¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br. 306**

Položaj, 28. 4. 1944.

DNEVNA ZAPOVEST

Hitlerovski banditi i njihovi domači psi u svojoj nemoći pribegavaju poslednjim sredstvima u borbi protiv naše Narodnooslobodilačke vojske. Kao nekada Musolinijeve bande, danas se nemačko-domobranska rulja sklanja u uporišta, obezbeđena bunkerima, rovovima, žicom i minskim poljima. Prilikom svojih razbojničkih ispada iz utvrđenih uporišta dosledno se služe tenkovima i drugim oklopnim vozilima, bez kojih se ova bagra ne sme nigde pojaviti. Bez jake motorizacije neprijatelj još samo tu i tamo uspeva, služeći se iznenadnim napadom s leđa, uz pomoć i podršku domaćih izdajnika.

Borci i komandni kadar V UB »Ivan Cankar« pravilno su ocenili nemoć neprijatelja kao i njegove najslabije tačke pa su u tom pravcu usmerili svoje napade na neprijatelja.

To su borci i komandni kadar V UB »Ivan Cankar« dokazali u borbama od 22. do 24. aprila. Veštini i brzim prelaskom od demonstrativnog napada na neprijateljsko uporište u Pijavoj Gorici iznenadili su i energičnim napadom uništili neprijatelja u uporištu Ig.² Pri tome je bio ubijen 51 neprijateljski vojnik a zaplenjeno je 40 pušaka, 1 teški i 2 laka mitraljeza, 3 automata, 3.000 metaka, 10 bicikla, preko 40 vojničkih šinjela i velika količina druge spreme.

U borbama 23. i 24. aprila na otvorenom terenu, borci V UB »Ivan Cankar« zajedno sa borcima XII brigade, uspešno su tukli neprijatelja, koji je pod zaštitom 11 tenkova i većeg broja blindiranih automobila prodirao prema sektoru gde su se nalazile naše jedinice, to jest prema sektoru Turjak —¹ Grosuplje — Pijava Gorica.³ Naši borci nisu se uplašili vatre ten-

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 296/11.

² Vidi dok. br. 29.

³ Vidi dok. br. 41.

**ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA OD 28. APRILA 1944. O
POHVALI NOTRANJSKOG NOP ODREDA ZA USPEŠNO IZ-
VRŠENU DIVERZANTSKU AKCIJU NA ŽELEZNICKOJ
PRUZI KOD RAKEKA¹**

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**
Na položaju, 28. 4. 1944.
Br. 307.

DNEVNA ZAPOVEST

Kao što su borci V UB »Ivan Cankar« svojim uspešnim napadima na neprijateljska uporišta i neprijateljsku motorizaciju dokazali da neprijatelja od udaraca naše vojske ne mogu štititi ni utvrđena uporišta ni tenkovi, tako su borci Notranjskog odreda dokazali da je naša vojska sposobna da uništava neprijateljske komunikacije, pa bile one dvaput više obezbeđene i utvrđene nego što jesu.

U noći 25/26. aprila borci I bataljona Notranjskog odreda, pod komandom komandanta ovog odreda druga kapetana FURLAN IVANA Draga, rušili su i minirali železničku prugu Ljubljana — Trst, i to 4 km južno od Rakeka.² Tom prilikom postigli su uspeh kakav naše jedinice pri rušenju pruge već dugo nisu postigle.

Kad je u 21.30 č iz Postojne stigao teretni voz mineri su aktivirali mine i digli u vazduh čitav voz, zajedno sa lokomotivom. Time je na pruzi bila napravljena barijera na koju je nekoliko sekundi posle toga naleteo voz — cisterna iz Rakeka. Borci Notranjskog odreda su brzo napali cisterne i zapalili ih a istovremeno su napali i neprijateljsku posadu u vozu. Prilikom juriša na posadu neprijatelj je imao oko 10 mrtvih. Naši borci zaplenili su više pušaka, nešto municije i veću količinu sprema.

Pri tome je bilo uništeno 158.000 litara benzina
1.339 litara mašinskog ulja
1.227 kg mašinske masti.

Za snalažljivost i odlučnost koju su borci tog odreda pokazali prilikom ovog napada na železničku prugu, koja je za

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 296/11.

² Vidi dok. br. 52.

neprijatelja od ogromnog značaja, Stab VII korpusa NOV i POJ odaje

priznanje i pohvalu

komandantu Notranjskog odreda drugu kapetanu FURLANU Ivanu Dragu, svim borcima, podoficirima i oficirima te politkomesarima Notranjskog odreda.

Danas, kad neprijatelj nastoji da ovlada komunikacijama koje se prostiru po našoj slovenačkoj zemlji, neka uspeh boraca Notranjskog odreda bude podsticaj svim našim jedinicama i njihovim minerskim odeljenjima za sve veću snalažljivost i odlučnost pri uništavanju komunikacija i neprijateljevog saobraćaja.

Ovu dnevnu zapovest pročitati pred strojem svih jedinica VII korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:
Jože Brilej Bolko s. r.

v. d. **KOMANDANT — PUKOVNIK:**
Pero Popivoda s. r.

Dostavljeno: Štabu XV i XVIII divizije,
" Belokranjskog, Dolenjskog, Notranjskog,
Istarskog odreda,
Komandi Belokranjskog, Dolenjskog, Notranjskog,
Istarskog vojnog područja,
Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

IZVEŠTAJ ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 28. APRILA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O AKCIJAMA NA ŠOŠTANJ I VELENJE¹

ŠTAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 45/44

Na položaju, 28. aprila 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS

na položaju

Izveštaj za 27 — 28. 4. 1944.

I. U B »Tone Tomšič« noću 27/28. o.m. prešla je ispod Raduhe u Bele Vode, a noćas prelazi u Zavodnje. Za to vreme nije imala nikakvih akcija niti ostalih dejstava, jer se ljudstvo odmaralo od ranijih napora i akcija.

II. U B »Ljubo Šercer« nalazi se u Graškoj Gori. U noći 26/27. o.m. brigada je nameravala da uništi železničku stanicu Velenje i dva voza koji su se nalazili na stanici.² Pošto je XIII ŠNOB preuranjeno napala i upala u Šoštanj, taj plan bio je ometen, jer su Nemci već tenkovima stigli iz Celja, a oklopni voz štitio je stanicu. Kad su se borci približili stanici, Nemci su odmah otvorili vatru a naši su zaposeli položaje na pogodnim mestima. Mada nisu mogli da izvrše planiranu akciju, ipak su ubili šefa stanice i predsednika opštine iz Velenja, koji su bili veliki hitlerovci. Naši nisu imali nikakvih gubitaka. Prema podacima koje smo primili iz pouzdanih izvora dva tenka su oštećena iz protivtenkovske puške i Nemci imaju više ranjenih.

XIII SNOB »Mirko Bračič« noću 26/27. o.m. upala je u Šoštanj.³ Zamisao o ovladavanju uporištem smo napustili, jer je neprijatelj bio suviše jako utvrđen i dominirao je sa crkvenog tornja. Pretresli smo stanove gestapovaca, ali njih nismo pro našli, jer su se verovatno posakrivali. U toj akciji smo zaplenili veću količinu sanitetskog materijala, 5 pušaka, 4 pištolja, oko 40 bombi, 200 metaka, 40 kg kože, 1 pisaću mašinu i veći broj raznih uniformi. Prilikom akcije neprijatelj je imao veći broj ranjenih dok nam broj poginulih nije poznat. Naši gubici iznose 1 teže i 3 lakše ranjena. Upad u Šoštanj izazvao je veliku pa-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/1.

² Vidi dok. br. 36 i 94.

³ Vidi dok. br. 36, 40 i 94.

niku među policijom, gestapovcima i ostalim nemačkim slugama, dok je visoko podigao moral čitavog civilnog stanovništva. Brigada se sada nalazi na Pečovniku iznad Velenja. Nemačke sluge u strahu beže u Celje. Neprijatelj je dobio nešto pojačanja ali se ipak nije usudio da izađe iz grada.

27. o.m. II i XIII UB proslavile su uz svečanost i politička predavanja naš nacionalni praznik — trogodišnjicu Osvobodilne fronte slovenačkog naroda. Uveče su bili priređeni mitinzi. Predveče su na svim štajerskim brdima planule vatre a po kućama i putevima blistale su naše parole.

Danas je kod nas stigao komandant IV oper. zone major drug Mile Kilibarda pa ćemo sa štabovima brigada održati zajednički sastanak radi naših budućih akcija. Štab divizije nalazi se kod XIII SNOB.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Cerin Mihael

Zam. komandanta — major:
Tone Vidmar

BR. 47

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 28. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU JEDINICA I O NAPADU NA ŠENTJERNEJ I ŠMIHEL¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 28. 4. 1944.
Br. 2900

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS,
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

položaj

Dopunski izveštaj IV i XV SNOUB za 24. IV 1944.

1.— Pokreti neprijatelja.

IV brigada.

U toku današnjeg dana na ovom sektoru nisu primećeni pokreti neprijatelja.

XV brigada.

Ceta u zasedi iznad Teške Vode (I bat.) juče je javila (24. IV) da je neprijateljeva kolona, sastavljena od 45 kamiona i 2 motocikla, ujutro krenula iz Novog Mesta prema Trebnju. Do danas ujutro nije primećeno da se navedena kolona vratila.

Jutros oko 7 časova neprijateljeva kolona od oko 80 ljudi i 2 tenka stigla je u selo Skrjanče. Tamo se neprijatelj zadržao samo kratko vreme i posle toga se vratio u Novo Mesto. Izgleda da je imao nameru da izvidi naše položaje.

2. — *Brojno stanje.*

IV brigada: po spisku: 755, na licu: 646, rashod: 79; 55 boln., 26 kurs; XV brigada: po spisku: 727, na licu 658; rashod: 69; 45 boln., 24 kurs.

3. — *Raspored jedinica.*

IV brigada:

1. bataljon na položaju Zukovo;
2. bataljon iznad sela Poljane;
3. bataljona na pokretu u sastav brigade;
4. bataljon na položaju Vrh. Tamo je i baterija i inž.-tehn. četa.

XV brigada:

1. bat. na položajima Gor. Lakovnice — Teška Voda — crkva Sv. Roka. Obezbeđuje se u pravcu Gotne Vasi i šume Pogance. Ima vezu sa 2. i 3. batalj. te 2. bat. Belokranjskog odreda na Ljubenu. Bataljon ima zadatak da kontroliše nep. teren i da napadne neprijatelja čim se približi položajima.

2. bataljon nalazi se na položajima Jugorje — Dolž — Zajčji Vrh — Brezovica, sa logorskim i patrolnim obezbeđenjem. Patrole šalje pravcima: Verdun, Orehek, Hrušica, Slatnik i Novo Mesto. Izvidnice su postavljene na dominantnim tačkama. 3. bataljon nalazi se u Podgradu u rezervi. Obezbeđuje se patrolama i stražama. Patrolama se obezbeđuje u pravcima Igljenik, Radoha. Održava vezu sa 1. i 2. bataljonom ove brigade.

4. — *Akcije sopstvenih jedinica.*

IV brigada: u toku dana nije dolazila u dodir s neprijateljem.

XV brigada:

Protekle noći 1. bataljon je izvršio napad na neprijateljsko uporište Novo Mesto, odn. Smihel. Napad je imao značaj nasilnog izviđanja. Napad je izveden sa južne strane, uz železničku prugu koja vodi prema Smihelu i Novom Mestu. Naše jedinice otvorile su žestoku vatru a i neprijatelj je odgovorio jakom vatrom lakog i teškog oružja. Paljba je trajala sat i po.

U ovoj akciji nije bilo sopstvenih gubitaka.

Kao 1., tako je i 2. bataljon sa jednom četom izvršio napad sa karakterom nasilnog izviđanja na neprijateljsko uporište Šentjernej, u vezi sa glasovima da je neprijatelj napustio ovo uporište. Podaci nisu bili tačni, jer su tamo ostali domobranci a otišlo je samo 20 Nemaca. Pošto je četa proverila podatke vratila se u sastav bataljona.

5. — *Planovi za buduće akcije.*

Brigade se pripremaju na akciju predviđenu naređenjem Štaba XV divizije.²

6. — *Protivtenkovsko oružje i eksploziv.*

U toku navedenih akcija protivtenkovsko oružje i eksploziv nisu upotrebljavani.

7. — *Razno.*

Kulturna ekipa 2. bataljona IV brigade je na Zajčjem Vrh priredila uspeo miting za civilno stanovništvo i za vojsku. Obaveštajna patrola XV brigade je u jednom štaglju u selu Zlebič našla mrtvog belogardista, koji je bio ubijen u toku jučerašnje borbe. Oduzete su mu cipele, odelo, šinjel; pri sebi nije imao oružja.

Položaje bataljona, baterije i inženjerijsko-tehničke čete, kao i zasede, kontrolisali su članovi Štaba XV brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Zam. komandanta, pukovnik
Semič Stanko

² Odnosi se na napad na Žužemberk (vidi dok. br. 30).

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 28. APRILA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SITUACIJI OKO
NOVOG MESTA I O SUKOBIMA KOD ŽUŽEMBERKA¹**

Š T A B
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 28.4. 1944.
Br. 2901

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS,
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ,

položaj

Dopunski izveštaj XV SNOB i artiljerije za 25. IV 1944.

1. — Pokreti neprijatelja.

XV brigada.

Prema izveštaju 2. bataljona juče posle podne neprijateljska kolona od oko 200 ljudi stigla je iz Šentjerneja prema Špilero-voj Špici.² Natrag se verovatno nije vratila, bar nije primećena na istom putu.

Druga kolona je juče kasno posle podne krenula preko Tolstog Vrha — Orehovice. Danas pre podne neprijateljska kolona krenula je preko Bičevja, Dol. Suhadola — Drenika³ na Mihovo i odatle natrag u dolinu. Jačina oko 25 ljudi, sa dva puškomitraljeza. Napala je našu izviđačku patrolu koja se morala povući na pogodniji položaj. Neprijatelj se uskoro vratio natrag u Orehovicu.

Artiljerija.

Neprijatelj se nalazi u Žužemberku. Njegove namere još nisu tačno poznate. Veća patrola od oko 50 ljudi pokušavala je da prodire putem uz levu obalu Krke uzvodno ali je uz gubitke bila odbačena.

U Žužemberku nalazi se oko 300 ljudi sa lakim tenkom, 2 teška bacača te većim brojem mitraljeza i automata. Zaposeli su položaje po kućama duž obale Krke, u parohijskoj crkvi i u susednoj crkvi. Sva vatra koncentrisana je na oba prilaza.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11. Redakcija objavljuje primerak izveštaja upućen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

² Odnosi se na Pirčev hrib (t. 939).

³ Naziv za raskršće između D. Suhodola i s. Mihovo kod k. 565.

2. — *Brojno stanje.*

XV brigada:	715	637	78	(54 boln.	24 tečaj)
Artiljerija:	363	342	21	(13 „	8 ")

3. — *Raspored jedinica.*

XV brigada.

1. bataljon se kao rezerva nalazi u Podgradu i obezbeđuje se stražama i patrolama. Održava vezu sa 2. i 3. bat., ima izvidnice sa zadatkom stalne kontrole prema Novom Mestu.

2. bataljon nalazi se na položajima Jugorje — Dolž — Zajčji Vrh — Brezovica. Izvidnica se nalazi na Jurjevici, a zaseda iznad Brusnica. Postoji veza sa 3. bat.

3. bataljon nalazi se u Lakovnicama, na brdu Sv. Florijan i iznad Težke Vode. Jedinice imaju zadatak da spreče svaki pokušaj neprijatelja da vrši napade na položaje bataljona. Patrole šalje u sela: Gotna Vas, Skrjanče, Ruperč Vrh, Lakovnice, Težka Voda.

Artiljerija XV divizije.

Stab i tehnička četa nalaze se u Ambrusu.

1. divizion nalazi se u Brezovom Dolu, gde kompletira municiju za predstojeću akciju.⁴ Do sada ima na mestu 135 granata. 2. divizion nalazi se u Laščama, sa zadatkom da zajedno sa zaštitnom četom napada neprijatelja u Žužemberku. Zaštitni bataljon nalazi se u Gradencu, sa zadatkom da zajedno sa 2. divizionom napada neprijatelja u Žužemberku.

4. — *Akcije sopstvenih jedinica.*

Artiljerija.

Zaštitni bataljon i 2. divizion nalazili su se na položajima iznad Žužemberka, a oficirska škola na položajima iznad Krke, iznad Budganje Vasi. Ova zaseda napala je neprijatelja koji je krenuo prema Zagradecu u jačini od oko 50 ljudi. Tom prilikom neprijatelj je imao 10 mrtvih, koje je kasnije, pod zaštitom tenka i automobila, odneo.

U toku dana ljudstvo ofic. škole otišlo je sa položaja u nepoznatom pravcu. I ljudstvo Komande mesta Žužemberk, po naređenju VII korpusa, otišlo je na druge položaje.

U noći 25/26. izveden je demonstrativni napad na Žužemberk, koji je trajao od 24 časa do 2.15 časova. Prva četa zaštitnog bataljona napadala je u pravcu Sv. Roka, a 2. četa od Budganje Vasi. Dolenjski odred bio je obavešten o tome napadu ali ipak nije izvršio napad sa druge strane.

5. — *Planovi.*

Priprema za akciju, za koju Stab XV divizije sastavlja plan.

6. — *Upotreba protivtenkovskog oružja, eksploziva.*

Do upotrebe nije došlo.

7. — *Razno.*

U toku poslepodneva 2. divizion dobio je naređenje da pripremi 2 poljska i protivtenkovski top Gupčeve brigade za dejstvo prema Žužemberku. U toku noći sva oruđa bila su aktivizirana te se sada nalaze u pripravnosti kod Brezovog Dola.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Zam. komandanta, pukovnik:
Semič Stanko

BR. 49

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 28. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA NA SEKTORU TURJAK — VELIKE LAŠČE¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 28. 4. 1944.
Br. 2934

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS,
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

položaj

Izveštaj za 26. IV 1944.

1.— Pokreti neprijatelja.

Na čitavom sektoru divizije (artiljerija još nije podnela izveštaj) pokreti neprijatelja nisu primećeni.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11. Redakcija objavljuje primerak izveštaja upućen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

2. — *Brojno stanje jedinica.*

				boln.	kurs	mrtav
IV brigada:	856	747	79	55	26	
V brigada:	344	745	99	66	32	1
XII brigada:	677	633	44	19	25	
XV brigada:	735	669	66	45	21	

Artiljerija nije dostavila izveštaj.

3. — *Raspored jedinica.*

IV brigada.

1. bataljon na sektoru Zavrh.
2. bataljon nalazi se na sektoru Sela pri Sumberku.
3. bataljon nalazi se na sektoru Kitni Vrh, sa baterijom i inž.-tehn. četom.
4. bataljon nalazi se u Trnovici.

V brigada.

1. bataljon u Malim Lipljenima, za kontrolu puta Turjak — Vel. Lašče.
2. bataljon u selu Zapotok i kontroliše sektor prema Igu.
3. bataljon u M. Lipljenima za kontrolu kote 517 — Sloka Gora.
4. bataljon u Vel. Lipljenama, sa jednom četom na Vodicama za sektor Ponikve — Ždenska Vas — Račna. Tu je i topovska baterija te inž.-tehn. sekcija.

XII brigada.

1. bataljon na položajima Sp. Slivnica — Kobiljek — Senturje sa zadatkom obezbeđenja od Grosuplja; razara i minira komunikacije.
2. bataljon nalazi se iznad Senturja.
3. bataljon iznad Kobiljeka.

XV brigada.

1. bataljon nalazi se u selu Podgrad, u rezervi, i obezbeđuje se sa pravaca: Igljenik — Radoha, Cerovec — Zajčji Vrh, Vinja Vas — Težka Voda. Održava vezu sa 2. i 3. bataljonom.
2. bataljon nalazi se na položajima Jugorje — Dolž — Zajčji Vrh — Brezovica te šalje patrole prema Orehovici — Tolstem Vrh — Hrastju.
3. bataljon nalazi se u Lakovnicama — Sv. Florijanu — iznad Težke Vode te se patrolama obezbeđuje prema Gotnoj Vasi, Ruperč Vrh — Skrjančama i Težkoj Vodi.

4. — *Akcije sopstvenih jedinica.*

IV brigada nije dolazila u dodir s neprijateljem, jer je vršila pokret na nove položaje.

V brigada.

Neprijateljska kolona prodirala je iz Vel. Lašča putem za Turjak i do 9 časova zaposela je kote 639, 619, 614, Sloku Goru. Jedna četa 1. bat. krenula je u 9.30 da napadne neprijatelja i da ga otera sa kote 619. Kad se četa u streljačkom stroju kretala prema vrhu neprijatelj je imao već dobro pripremljene bunkere te čekao da se naši približe, nakon čega je iz sveg oružja otvorio vatru pa smo se morali povući. U toj zasedi neprijatelj je imao veliku količinu oružja, lakih bacača. U 14 časova ceo bataljon krenuo je u streljačkom stroju prema koti 619, ali se zbog nadmoćnosti neprijatelja morao povući. Inače je bio izvršen juriš i mitraljesci su otvorili žestoku vatru te je tom prilikom ubijeno 6 neprijateljskih vojnika i više ranjeno, no i pored toga morali smo se povući.

U tom jurišu poginuo je jedan naš drug.

3. bataljon imao je zadatak da napadne neprijateljevu zasedu na Slokoj Gori i da je jurišem otera. U 10 časova krenuo je sa tri čete i stigao u neposrednu blizinu neprijatelja te na njega otvorio žestoku vatru. Zbog nadmoći neprijateljevog automatskog oružja i brisanog prostora bataljon se morao povući na svoje stare položaje.

Neprijatelj je pri tome imao jednog mrtvog i jednog ranjenog.

Prilikom jučerašnjeg pokreta neprijatelja u koloni 2. bataljon mu je minama teškog bacača ranio 7 i ubio 2 vojnika;² jedan od njih bio je kapetan be-ga. Ukupno je bilo 8 mrtvih i 7 ranjenih.

Sopstveni gubici: 1 mrtav, 2 ranjena.

(Prilikom jučerašnje borbe krivicu je snosila izvidnica koja nije blagovremeno javila da neprijateljeva kolona kreće iz Vel. Lašča prema Turjaku. Zbog toga je neprijatelj uspeo da pre nas zaposedne visinske tačke.)

XII brigada.

Neprijatelj je iz Grosuplja gađao iz topa položaje 3. bataljona i tom prilikom zapalio štagalj na Kobiljeku. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

U noći 25/26. o.m. 2. i 3. bataljon otišli su u akciju sa namerom da likvidiraju logor u Gradišću. Neprijatelj se nalazio u pripravnosti pa je iz svojih šančeva otvorio jaku vatru iz

automata na naše jedinice koje su se približavale. Zbog toga sfc bataljon povukao.

Gubitaka nije bilo.

XV brigada.

U toku protekle noći i dana brigada nije vodila borbe.

5. — *Planovi za buduće akcije.*

Priprema za napad na Pijavu Goricu.³

6. — *Protivtenkovsko oružje, municija i eksploziv.*

Ovo oružje se u borbama nije upotrebljavalo.

7. — *Razno.*

IV brigada je u toku noći minirala put između Žužemberka i Dobreve. U toku dana brigada je izvršila pokret na nove položaje. Pokret su kontrolisali članovi Štaba brigade. U 6 časova održan je sastanak Štaba brigade sa svim članovima štabova bataljona, baterije i inženjerijsko-tehničke čete.

V brigada. Sastanak politkomesara brigade sa svim političkim rukovodiocima.

XII brigada. Sastanak četnih rukovodilaca 2. i 3. bataljona radi izvođenja noćne akcije.⁴

XV brigada. Posle podne je neprijatelj iz Novog Mesta najpre gađao položaje 3. bataljona, a posle toga selo Podgrad, gde se nalazio Stab brigade. Paljba je trajala od 15 — 18 časova. Sopstvenih gubitaka nije bilo.

Brigada je primila 125 drugova iz Istarskog odreda, koje je rasporedila po bataljonima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesari
služb, odsutan

Komandant, major:
Franc Kočevar

⁵ Napad nije izveden zbog izmenjene situacije na sektoru oko Žužemberka.

**IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 28. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA S NEPRIJATELJEVOM MOTORIZOVANOM KOLONOM NA SEKTO-
RU VELIKE LAŠČE — ZLEBIC¹**

Š T A B
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 28. IV 1944.
Op. br. 300

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Položaj

Dnevni izveštaj:

Juče u 7 časova neprijatelj je izvršio ispad iz Ribnice te prodro šumom u pravcu Zlebiča, s namerom da opravi most u Zlebiču. Iz Ribnice su takođe stigli 1 tenk i 4 kamiona, koji su bili puni vojske, sa sobom su imali 1 top manjeg kalibra. Kamioni su se vraćali u Ribnicu i ponovo dovlačili vojsku. Jedan kamion dovukao je top do raskršća puta prema Sodražici i gađao naše položaje na Sinovici. U 11 č počeli su da gađaju naše položaje sa 2 topa iz Ribnice. U 11.30 na 3 kamiona dovezli su do Zlebiča pojačanje iz Kočevja, posle čega je u 12 č neprijatelj počeo da prodira prema Gor. Lazama i Sinovici. Jačina neprijatelja iznosila je oko 300 ljudi. Posle podne je iz Vel. Lašča krenula auto-kolona prema Ribnici.² Jačina kolone bila je 60 kamiona, 5 tenkova i 1 blindirana kola. Neprijateljska bočna obezbeđenja su sa jedne strane prodirala preko Maršiča, Pustog Hriba, Grabena i Sv. Gregora, a sa druge strane preko Gor. Laza, Sinovice, Hudog Konca prema zamku Ortnek. Kod Sv. Gregora nalazilo se oko 150 nepr. vojnika. Automobilska kolona zadržala se u Ribnici približno pola sata, nakon čega je krenula u Kočevje, gde se zadržala oko 2 sata i onda se vratila natrag u Ribnicu. Kolona se danas pre podne vratila prema Vel. Laščama. Neprijatelj je artiljerijskom vatrom gađao i naše položaje kod Sv. Gregora. Brojno stanje neprijatelja, koji je

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 27/11. Redakcija objavljuje primerak izveštaja upućen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

napao položaje naših jedinica, iznosilo je oko 1.000 ljudi. Cilj ispada bio je obezbeđenje automobilske kolone.

Brojno stanje: po spisku	2.510
na licu .	2.078
rashod .	432

(bolnica 306, kursevi 106, ostali rashod 20).

VIII brigada imala je I i III bataljon na sektoru Vel. Poljane i ova dva bataljona vodila su borbu sa auto-kolonom. Bataljoni se još nisu vratili u sastav brigade, odnosno do 22 č 28. IV još nisu poslali izveštaj o svojoj borbi. IV bat. držao je položaje kod Slatnika i Sv. Marka, II bat. u Gor. Lazama.

Cim je neprijatelj izvršio ispad iz Ribnice oba su bataljona sa svojih položaja prihvatila borbu, ali pošto je neprijatelj bio nadmoćan, bataljoni su se povukli na nove položaje na Sinovici. Nakon artiljerijske i bacačke pripreme neprijatelj je počeo da prodire prema našim položajima iz pravca Sv. Marko — Sinovica i Gor. Laze — Sinovica. a pored toga ugrožavao je položaje i iz pravca Graben — Preska — Sinovica. Pred nadmoćnijim neprijateljem, kojem su stalno stizala pojačanja iz Ribnice, bataljoni su se povukli u pravcu Sodražice, vodili borbu s neprijateljem te ga sprečavali da sa svojim kolonama krene u pravcu Sodražice. Jačina neprijatelja koji je napao položaje naših bataljona na Sinovici iznosila je oko 300 ljudi. U tim borbama neprijatelj je u mrtvim i ranjenim sigurno imao 25 vojnika, dok su na našoj strani bila 2 mrtva i 8 ranjenih. Prema izveštajima koje je brigada naknadno primila neprijatelj je imao 37 mrtvih i ranjenih. Broj mrtvih i ranjenih sigurno je i veći, jer je neprijatelj svoje mrtve i ranjene odmah odnosio sa položaja.

VIII brigada je u borbama izgubila 2 teška mitraljeza i 1 laki mitraljez.

IX brigada se u vreme dolaska neprijateljske kolone nalazila na jugoistočnoj strani starog zamka Ortnek. II bataljon nalazio se na položaju ispod sela Hudi Konec, III bat. u strogoj pripravnosti kod sela Hojča, a IV bat. držao je položaje na starom zamku Ortnek. Jačina neprijatelja, koji je napadao IX brigadu, iznosila je sigurno više od 1.000 ljudi.

Neprijateljska bočna obezbeđenja koja su krenula iz Vel. Lašča i Ribnice najpre su vodila borbu sa VIII i X brigadom. Cim je neprijatelj prodro prema Sinovici, jedinice IX brigade došle su u dodir s neprijateljem. Na drugoj strani neprijateljska kolona je prodirala prema starom zamku iz pravca Maršiči, Gašpinovo, zamak. Jedinice IX brigade vodile su borbu s neprijateljem ali zbog njegove nadmoćnosti i suviše jake vatre morale su da napuste zamak. IV bat. morao se probijati kroz neprijateljske redove u zapadnom pravcu. I ostali bataljoni IX

brigade zaposeli su nove položaje kod Brinovšćice i duž grebena južno od sela. Borba je vođena do 19 časova, posle čega su se jedinice IX brigade pomakle u Global. U borbama sa IX brigadom neprijatelj je imao veliki broj mrtvih i ranjenih koje procenjujemo na oko 60. Gubici IX brigade iznose samo 2 ranjena ali broj mrtvih brigada nam još nije javila, jer je nekoliko drugova nestalo pa se ne zna da li su poginuli u borbi ili su se pak na neki drugi način udaljili od jedinice. U borbama su izgubljena 3 puškomitraljeza i 40 pušaka. Oružje je izgubljeno zbog nestalih drugova.

X brigada: I bat. držao je položaje oko sela Marolča, sa prednjim obezbeđenjem na liniji Mala Slevica—Dvorska Vas. Oko 8 časova ujutro neprijatelj je u jačini od 60 ljudi prodirao prema Marolčima gde se razvila borba. Prodirao je i iz Zlatog Repa i iz navedenih pravaca. Neprijatelj je jurišem zauzeo rovove I bat. ali ih je bataljon u protivnapadu ponovo zauzeo. Neprijatelj, koji je prodirao iz Male Slevice, stigao je do Junča a dalje nije mogao zbog jake vatre. Zapaljivom municijom neprijatelj je zapalio jednu zgradu u neposrednoj blizini rovova koje je držao I bat. Zbog gustog dima naše jedinice nisu mogle uspešno da koriste svoju vatra i tako je nadmoćniji neprijatelj jurišem zauzeo položaj I bat. Prvi bataljon prešao je na položaje Krnče — Avdol. Neprijatelj je nove položaje zasipao jakom bacačkom vatrom, zbog čega se bataljon prebacio ka Sv. Gregoru i odatle pružao neprijatelju snažan otpor. Položaje kod Sv. Gregora neprijatelj je gađao jakom artiljerijskom i bacačkom vatrom. Da bi obezbedili levo krilo jedinica naše divizije koje su se borile, ovaj se bataljon nakon duže borbe pomakao na položaje kod sela Pogled. Tu je držao položaje do 20 časova, nakon čega je otišao na Breg. U borbama je neprijatelj sigurno imao 9 mrtvih i više ranjenih, dok gubici bataljona iznose 3 ranjena i 1 mrtav. II bat. nalazio se na Pustom Hribu. Neprijatelj je u 8 časova počeo da nadire od glavnog puta prema Maršičima sa dva pravca i napao je jednu četvu ovog bataljona koja se nalazila na položaju kod Maršiča. Bataljon je na položajima Maršiči — Pusti Hrib vodio borbu do 12.30 časova, posle čega se pomakao na nove položaje kod Gašpinova. Pošto je postojala opasnost da neprijatelj ovaj bataljon opkoli, bataljon se povukao i zauzeo nove položaje kod Sv. Gregora te zajedno sa bataljonom IX brigade pružao otpor neprijatelju koji je hteo po svaku cenu da zauzme položaje kod Sv. Gregora. Bataljon se nakon toga pod borbom povukao na nove položaje kod sela Crnec i neprijatelju zatvorio pravac Sv. Gregor — Zimarice. U borbi sa II bat. neprijatelj je imao 12 mrtvih i ranjenih, dok je bataljon imao jednog nestalog. III bat. vodio je borbe na sektoru Zlati Rep. Nakon duže borbe neprijatelj je jurišem

odbacio ovaj bataljon sa njegovih položaja na nove položaje kod Sv. Gregora, odakle se zbog jake neprijateljske topovske i bacačke vatre, po naređenju načelnika Štaba divizije, oko 14 časova pomakao na nove položaje kod Brinovšćice.

U toku borbi bataljon je imao 1 mrtvog, 1 ranjenog i 1 nestalog, dok je neprijatelj imao 15 mrtvih i veći broj ranjenih. IV bat. pošao je kao pratnja tenkovima i danas smo ga pozvali u sastav brigade. Neprijatelj se na Sv. Gregoru nalazio do polaska kolone ka Vel. Laščama, posle čega se jutros povukao.

Artiljerijski divizion nalazi se u Kržetima i priprema se za pokret.

Divizija sada očekuje naređenje Štaba VII korpusa za pokret.

Posle završene borbe izdali smo svim jedinicama naređenje da se pripreme za pokret.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

Komandant kapetan:
Petar Brajović

**IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 29. APRILA 1944. O
USPESIMA POTCINJENIH JEDINICA U PROTEKLIM BOR-
BAMA¹**

**ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br. 309**

Položaj, 29. 4. 1944.

**RATNI IZVEŠTAJ
VII KORPUSA NOV I POJ
za vreme od 10. aprila do 27. IV 1944.**

Jedinice VII korpusa su u vremenu od 10. do 27. aprila 1944. vodile teške i uspešne borbe s neprijateljem u utvrđenim uporištima i na otvorenim položajima, na sektoru Ljubljana — Trst i Ljubljana — Ribnica. Neprijatelj se ukopavao u uporištima utvrđenim žicom, bunkerima, rovovima i minskim poljima. Prilikom svojih ispada iz uporišta neprijatelj se služio brojnom motorizacijom.

U borbama protiv neprijatelja koji se utvrdio u uporištima borci su napali i uništili 2 neprijateljska uporišta i to Zagozd² i Ig,³ koji se nalazi nepunih 10 km južno od Ljubljane.

Jedinice VII korpusa uspešno su tukle neprijateljske kolone koje su radi snabdevanja izolovanih neprijateljevih uporišta u Ribnici i Kočevju, uz podršku tenkova i oklopnih vozila, kretale komunikacijom Ljubljana — Ribnica.⁴ Pri tome je neprijatelj pretrpeo velike gubitke u ljudstvu i materijalu a naročito u motorizaciji.

Naročito uspešni su bili napadi jedinica VII korpusa na železničkoj pruzi Ljubljana — Trst i Ljubljana — Grosuplje. Pruga Ljubljana — Trst bila je sa razmacima stalno prekinuta. Na sektorima Borovnica — Rakek — Postojna — Rakek — St. Peter — Divača od 25. o.m. ova pruga ne radi.

U vremenu od 10. do 27. aprila neprijatelj je imao ukupno oko 500 mrtvih i oko 750 ranjenih.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21.

² Vidi knj. 12, dok. br. 117.

³ Vidi dok. br. 29 i 43.

⁴ Vidi dok. br. 28, 40, 41, 42, 50, 52 i 87

Naši borci su u tim borbama:

oštetili 5 tenkova
uništili 5 tenkova i 1 blindirani automobil.

Na željezničkoj pruzi su naši borci:

izbacili 1 voz na pruzi Rakek — Postojna
uništili 2 voza na pruzi Kozina — Trst
" 2 voza na pruzi Rakek — Postojna
" 2 dresine
1 oklopni voz na pruzi Ljubljana — Grosuplje.

Prilikom uništenja voza — cisterne na sektoru Rakek — Postojna bilo je pored toga uništeno:

158.000 litara benzina
1.339 litara mašinskog ulja
1.227 kg masti za podmazivanje.

Za to vreme naši su borci zaplenili:

5 automata
65 pušaka
4 puškomitraljeza
1 teški mitraljez
10.000 metaka

te veliku količinu vojničke opreme, bicikla itd.

Borbe na celom sektoru se nastavljaju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko Brilej*

V. d. komandanta — pukovnik:
Pero Popivoda

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 29. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU JEDINICA I NJIHOVIM BORBAMA¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br. 311

Položaj, 29. 4. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

na položaju

I. Kretanje neprijatelja

Na sektoru našeg korpusa u poslednje vreme su izvršeni veći pokreti neprijatelja i to uglavnom iz Radeča, odakle su stigli u dolinu Mirne i Trebnja te iz Novog Mesta u Trebnje, odakle su nastavili put za Žužemberk, dok na sektoru Trebelno — Catež — Sv. Križ vrše ofanzivne akcije radi čišćenja terena. Pri tome pridaju najveći značaj likvidaciji političkih radnika i demoralizaciji naroda na našoj slobodnoj teritoriji. Takođe je bilo javljeno da neprijatelj preduzima nekakvu ofanzivu iz pravca Žužemberka, navodno sa ciljem da otkrije i likvidira bolnice i ostale ustanove, te da prodre u oslobođenu teritoriju. Detaljnije vesti o tome još nismo primili ali nam ipak podaci o koloni od 3 do 4.000 ljudi izgledaju preterani. Istovremeno je iz Ljubljane kretala stalna kolona koja ima zadatak da krajem svakog meseca u Vel. Lašče, Ribnicu i Kočevje doveze hranu 1 municiju. Kolonu je sačinjavalo 5 tenkova, 1 blindirani automobil i 60 kamiona. Pešadija je iznosila preko 1.000 ljudi. Pored toga primećuje se da neprijatelj izvlači nemačke vojnike iz uporišta i da ih zamenjuje mobilisanim be-ga, koji su završili razne vojne kurseve. Tako je npr. sva nemačka vojska, sem policije, napustila Rakek, Novo Mesto i uporišta uz Krku.

II. Trenutni raspored naših jedinica

XV divizija:

V UB nalazi se danas na položajima Sela pri Šumberku sa jednim bataljonom, sa drugom bataljonom na Šumberku, trećim bataljonom na Dol. Šumberku, IV bataljonom u Trnovici.

XII brigada nalazi se sa jednim bataljonom u Zagorici, drugim u Biču, trećim bataljonom u Stehanjoj Vasi.

IV UB nalazi se sa jednim bataljonom u Ajdovecu, sa drugim bataljonom na Brezovoj Rebri, trećim bataljonom na Orlaki, IV bataljonom u Stehanjoj Vasi.

XV brigada nalazi se na sektoru južno od Krke.

Artiljerija se nalazi na sektoru Ambrus — Građene.

XVIII divizija:

VIII brigada nalazi se na Gori, sa zadatkom kontrolisanja terena koji je do sada imala XVIII divizija.

IX brigada nalazi se u Prevalama.

X brigada nalazi se u Strugama.

Divizion i Štab divizije nalaze se u Zvirčama.

Dolenjski odred nalazi se na položajima Cirnik, sa zasedama na putu Mirna — Sv. Križ.

Notranjski odred nalazi se sa jednim bataljonom u selu Raglje a sa drugim bataljonom u selu Pogled pri Karlovicama, sa zadatkom kontrole Ribničke doline.

Belokranjski odred nalazi se sa jednim bataljonom na položajima oko Mozolja a sa drugim je, po naređenju Glavnog štaba, otišao na položaje Popovići — Doljani, na sektor Zumberka.

Istarski odred nalazi se sa jednim bataljonom na Slavniku, sa drugim bataljonom na Pivki, sa trećim bataljonom u Brkinima. Prema naređenju koje smo izdali treba da stigne u Lošku dolinu.

III. Akcije naših jedinica

25. IV 1944. V UB »Ivan Cankar« ponovo je minirala put Pijava Gorica — Turjak i postavila zasede iznad sela Mali Ločnik te čekala kolonu koja je u 12 časova stigla glavnim putem sa 12 tenkova, koji su se zaustavili ispod Sela.² Odatle su 4 veća tenka u borbenom rasporedu krenula prema položajima V UB, preko samih njiva, i na zasedu otvorila jaku vatru. Pod zaštitom ova 4 tenka krenula je prema zasedi i pešadija u jačini od 150 ljudi. Ostali su u jarku i nisu se usudili dalje i pored toga što iz naše zasede nije ispaljen nijedan metak. Cula se komanda »napred«, ali na istu nije bilo odziva te je njihova pešadija bila više od jednog sata u jarku, ne približujući se našoj zasedi. Zaseda nije mogla da je napadne jer su je branila 4 pomenuta tenka. Posle toga stigla je još jedna kolona jačine 150 ljudi, koja se kretala grebenom, sa kojom se zaseda sukobila a posle

toga morala se povući. Neprijateljski gubici procenjuju se na 8 do 10 mrtvih i ranjenih, koje su odvezli na kolima. Naši gubici iznose 5 lakše ranjenih i 1 mrtav.

XII brigada imala je na novom sektoru samo patrolne sukobe.

O XV brigadi nemamo izveštaja.

IV brigada imala je samo patrolne sukobe.

XVIII divizija:

VIII brigada je 27. vodila borbu s neprijateljskom automobilskom kolonom, i to sa 2 bataljona koje je imala na sektoru Vel. Poljane.³ Bataljoni su sa svojih položaja bili oterani te se do vremena odlaska Štaba divizije sa dve brigade još nisu vratili u sastav brigade. Dok se kolona kretala iz Lašča prema Ribnici, sa dva bataljona vodila je borbe sa neprijateljem na Sinovici, koji je učinio ispad iz Ribnice. Neprijatelj je stalno dobijao pojačanje iz Ribnice te je uspeo da bataljone odbaci u pravcu Sodražice.⁴ U tim borbama neprijatelj je imao 37 mrtvih i ranjenih, a na našoj strani bila su 2 mrtva i 8 ranjenih. Prilikom povlačenja sa tih položaja VIII brigada izgubila je 2 teška i 1 laki mitraljez.

IX brigada je u vreme nailaska neprijateljeve kolone držala položaje na zamku Ortnek — Hudi Konec i jugozapadnu stranu zamka Ortnek. IV bataljon nalazio se u strogoj pripravnosti kod sela Hojče. Neprijateljeva bočna obezbeđenja, koja su brojala više od 1.000 ljudi, vodila su najpre borbu sa VIII i X a odmah posle toga i sa IX brigadom.⁵ Borbe su vođene ujutro od 7 časova pa do 19 časova. U tim borbama neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i ranjenih. IX brigada ima 2 ranjena i 40 nestalih, jer se ne zna koliko je drugova poginulo, koliko ih se izgubilo i koliko ih se za vreme borbe predalo. Novomobilisani drugovi Primorci, koji čine većinu ljudstva u IX brigadi, u nekoliko slučajeva uopšte nisu otvarali vatru i za vreme borbe su se predavali. Stari partizani su u nekoliko slučajeva mitraljezom pokosili neprijatelja i one koji su mu se predavali.

X brigada vodila je borbu s neprijateljem koji je prodirao prema Marolčima, Pustom Hribu i Zlatom Repu. Zbog suviše jakog pritiska neprijatelja brigada se u 14 časova povukla na nove položaje na Brinovščici. U toku borbi brigada je imala 2 mrtva, 6 ranjenih i 3 nestala. Neprijatelj je imao 15 mrtvih i veći broj ranjenih.

Dolenjski odred vodio je 25. 4. borbu s neprijateljskom kolonom koja je prodirala iz Trebnja i sa neprijateljskom kolo-

* Vidi dok. br. 50 i 87.

⁴ Vidi dok. br. 50.

⁵ Vidi dok. br. 50 i 87.

nom koja je prodirala iz Žužemberka.⁶ Jedna kolona brojala je 400 a druga 200 ljudi te su borbe vođene po svim kotama oko Žužemberka i Trebnja. Neprijatelj je u tim borbama imao 40 do 50 mrtvih i ranjenih. Odred je imao 3 mrtva, 4 lakše ranjena i 6 nestalih.

Notranjski odred — I bataljon je u noći 25/26. o.m. izvodio akciju na železničku prugu, približno 4 km od Rakeka prema Postojni.⁷ Minereri su minirali prugu na oba koloseka i postavili zasede. U 21.30 časova stigao je iz pravca Postojne prazan teretni voz, koji je imao 5 vagona ispred mašine a 4 iza nje. Minereri su digli voz u vazduh u momentu kad se mina nalazila na sredini voza. Mašina i vagoni iskočili su iz šina i survali se na drugi kolosek. Nekoliko sekundi kasnije naišao je iz Rakeka teretni voz sa benzinskim cisternama i svom snagom naleteo na iskliznuli voz. JJ tom trenutku zaseda je udarila na obe kompozicije i izvršila juriš na posadu, koju je savladala i zaplenila 6 benzinskih cisterni. Ubijeno je 5 Nemaca a ostalih 5 verovatno je izgorelo prilikom paljenja cisterni. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Zaplenili su 2 »mauzer« puške, 450 metaka »mauzer«, 2 noža, 2 opasača, 2 para cipela i 1 par čizama. Uništili su 158.000 litara benzina, 1.339 litara mašinskog ulja i 1.227 kg masti za podmazivanje oružja. Cisterne su bile probušene mecima i benzin zapaljen ručnim bombama, usled čega su izgoreli i ostali priključeni vagoni u kojima su se nalazili mast i ulje.

Istarski odred: 24. o.m. zaseda Istarskog odreda napala je nemačke kamione na putu Materija — Markovščina i tom prilikom Nemci su imali 4 mrtva i 8 ranjenih.

8

⁶ Vidi dok. br. 87.

⁷ Vidi dok. br. 45 i 87.

⁸ Redakcija nije uspela pronaći kraj dokumenta.

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 29. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RASPOREDU JEDINICA I NJIHOVIM ZADACIMA¹

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 29. IV 1944.
Br.: 2988

ŠTABU VII KORPUSA I GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Izveštaj za dan 27. IV 1944.

1. Pokreti neprijatelja

IV brigada:

Utvrđene su bile patrole neprijatelja u pravcu Trebnje — Dobrnič. Dok su prolazile kroz šumu, napala ih je naša patrola.

Neprijateljska patrola jačine 25 — 30 ljudi primečena je i iznad Rebera. Pre no što je izviđačka patrola o tome obavestila svoju jedinicu, neprijatelj je već bio na Cvibelu.

Artiljerija:

U toku dana neprijatelj nije pravio ispade iz Žužemberka. Njegovo brojno stanje ostalo je bez promene. Kod male crkve neprijatelj ima top i municiju na kamionima, te cisternu sa vodom.

2. Brojno stanje jedinica

IV brigada	856	740	88 (55 bolnica	33 kurs)
V brigada	844	745	99 (67	32 ")
XII brigada	676	639	37 (19	18 ")
XV brigada	nije dostavila izveštaj			
Artiljerija	363	332	31 (19	3 de- zertera)

3. — Raspored jedinica

IV brigada:

1. bataljon na sektoru Ajdovec;
2. bataljon zaposeda položaje oko Brezove Rebri;
3. bataljon nalazi se na sektoru Orlaka, gde su također baterija i inženjer. tehn. četa.
4. bataljon nalazi se na sektoru Stehanja Vas.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 26/11. Redakcija objavljuje primerak izveštaja upućen Glavnom štabu NOV i PO Slovenije.

V brigada:

1. bataljon je u M. Lipljenima i prokopava put Turjak — Vel. Lašče.
2. bataljon nalazi se na Železnici i drži zasede na koti 517 i na Slokoj Gori; preostali deo bataljona prokopava put.
3. bataljon je u M. Lipljenima i prokopava put Turjak — Pijava Gorica.
4. bataljon zaposeda sektor Vel. Lipljene, gde su takode baterija i inženjerijsko-tehnička četa. Četa u Vodicama kontroliše put Ponikve — Zdenska Vas — Račna.

XII brigada:

1. bataljon ima jednu četu u Spod. Slivnici, drugu na Kobiljeku i treću iznad Šenturja, sa zadatkom da spreči svako prodiranje neprijatelja iz pravca Grosuplja i Bičja.
2. i 3. bataljon nalazili su se u akciji izvan sektora.

Artiljerija:

U Ambrusu se nalaze štab i inženjerijsko-tehnička četa.

1. divizion nalazi se u Brezovom Dolu sa zadatkom da aktivizira protivtenkovski top i da ga postavi na položaj kod Žužemberka.
2. divizion je u Laščama, sa zadatkom da kontroliše teren na desnoj obali Krke.

Zaštitni bataljon nalazi se u selima Građene — Budganja Vas.

4. — *Akcije sopstvenih jedinica*

IV brigada:

U toku dana brigada nije dolazila u dodir s neprijateljem. U 20 časova jedinice su sa starih položaja krenule na nove.

V brigada:

Počelo se sa prokopavanjem puta Pijava Gorica — Turjak. Rad je prekinut kad je došlo naređenje za pokret. Brigada je u 20 časova krenula sa starih položaja na sektor Sela pri Šumberku — Trnovice, sa zadatkom obezbeđenja prema Dobrničju i Žužemberku.

XII brigada:

Patrola koja je kontrolisala teren od Brezja prema Pijavoj Gorici naišla je na neprijateljsku zasedu. Tom prilikom 2. bataljon imao je 1 mrtvog i 2 nestala.

3. bataljon je u noćnoj akciji pretresao teren: Šenturje, Udje, Sv. Štefan, Smerjene, kote 450, 567, Gradišče, Sv. Peter, Ločnik te i u toku dana ostao na položajima. Jedna četa je odmah otišla i pretresla Sv. Ahac. Do dodira s neprijateljem nije došlo.

Brigada je u 22.30 napustila stare položaje te krenula prema Zagorici.

Artiljerija:

1. i 2. divizion i zaštitni bataljon nisu imali dodir s neprijateljem jer isti nije pravio ispade iz Žužemberka. S vremena na vreme neprijatelj je naše položaje gađao minama.

1. divizion postavio je protivtenkovski top na položaj oko 500 m od puta na levoj obali reke Krke. Pošto oklopna vozila nisu izašla na vidik top je u toku noći ponovo zamaskiran.

5. Planovi za buduće akcije

Vrše se pripreme za napad na Pijavu Goricu.

6. Upotreba protivtenkovskog oružja, municije, eksploziva

U toku toga dana protivtenkovsko oružje nije upotrebljavano.

7. Razno

IV brigada:

Minirala je put između Dobrniča i Žužemberka.

U 20 časova Stab brigade sa 3. bataljonom krenuo je na nove položaje. Položaje 1, 2. i 3. bataljona kontrolisali su članovi Štaba brigade.

V brigada:

U čast trogodišnjice formiranja OF priređen je miting za civilno stanovništvo i vojsku.

XII brigada:

Minerski vod inženjerijsko-tehničke čete jednom nagaznom minom minirao je put između Ljubljane i Velikih Lašča, dok je pionirski vod na istom putu podigao barikadu od drva i kamenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
si. odsutan

Komandant, major:
Franc Kočevar

IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 29. APRILA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ O BORBAMA NA SEKTORU SELCA — STEHANJA VAS — MEDVEDJEK¹

Š T A B
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 29.4.44.
Br.: 2989

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Dostavljamo vam izvještaj za danas:

IV brigada: imala je svoja dva bataljona na položajima oko Rebera, jedan bataljon na položajima iznad sela Kutne i jedan bataljon kao rezervu u Orlaki. Blokadu Žužemberka nisu izvršili, jer put nije bio miniran. Eksploziva još nema. Oko tri časa posle podne stigla su iz Žužemberka dva tenka i više blindiranih automobila bez pešadije. Cestom su stigli do prokopa ispod sela Riple. Kod bataljona, koji se nalazio iznad sela Kutna, bio je i protivtenkovski top na položaju. Top je ispalio na tenk 4 granate koje tenk nisu probile. Prva granata pogodila je kupolu i odbila se. Tenk je odmah stao i iz njega je pobjegla posada od 8 ljudi po kojima je udario teški mitraljez. I sledeće granate nisu tenku nanele nikakvu štetu. Posle toga tenk se povukao iza okuke gde se posada ponovo ukrcala i sve skupa krenulo je natrag u Žužemberk.

V brigada: Neprijatelj je u toku noći zaposeo položaje Krušni Vrh — Selca — Kozjek, tako da su naše jedinice, kad su krenule na to mesto u zasedu, upale u zasedu neprijatelja. IV bataljon V brigade, kojem je bio pridodat i protivtenkovski top, upao je u zasedu kod Selca i počeo se povlačiti prema Stehanjoj Vasi, gde se nalazila jedna četa XII brigade. Neprijatelj je ubio mazgu koja je nosila top, tako da je isti ostao na mestu gde su bili napadnuti. Započela je borba. Neprijatelj je takode uspeo da naše odbaci od Stehanje Vasi. U pomoć je odmah pošao jedan bataljon V brigade i jedan bataljon XII brigade, koji su imali zadatak da neprijatelja napadnu sa boka, jedan iz pravca Babne Gore a drugi iz pravca Medvedjeka. Kad je neprijatelj osetio da našim jedinicama dolazi pomoć, počeo je odmah da se povlači. Naši su povratili protivtenk. top. Jačina neprijatelja u toj borbi bila je oko 320 ljudi. Gubici V

brigade: 5 mrtvih i 6 ranjenih. Gubici neprijatelja još nisu poznati ali moraju biti osetni.

XII brigada je sa jednim bataljonom vodila borbe oko Stehanje Vasi a sa drugom kod Medvedjeka, gde su do prokopa stigli jedan tenk i pešadija. Pešadija je zaposela položaje sa druge strane puta, jer je stigla od Vel. Loke. Prokop nisu zasuli, jer to nisu mogli učiniti od naše vatre. Neprijatelj se vratio natrag u Trebnje. U toku noći XII brigada zapalila je most kod Štefana. Neprijatelj je položaje XII brigade gađao iz teškog topa iz Trebnja. XII brigada ima 4 ranjena.

I pored pet depeša XV brigada nije odgovorila.

U toku ove noći, preko Moravča — Sv. Križa — Mirne, stiglo je u Trebnje pojačanje od 35—40 kamiona vojske. Neprijatelj se nalazi u Dobravi i Dobrnič u jačini od 150—200 ljudi u svakom uporištu.

V i IV. brig, dobile su zadatak da u toku ove noći tačno utvrde da li se u ta dva uporišta stvarno nalazi neprijatelj. Napad na pomenuta uporišta nismo večeras izvršili zato što su sve tri brigade preko dana vodile borbe i jer sigurno i tačno ne znamo da li se neprijatelj stvarno nalazi u njima. Eksploziv, koji je trebalo još juče da stigne, još nismo primili.

Na sektor, koji je određen od strane Štaba VII korpusa, još nismo poslali brigade, jer se nova uporišta nalaze u Dobravi i Dobrnič, koja ćemo napasti 30. uveče.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Vipotnik

Komandant major:
Franc Kočevar

BR. 55
RATNI DOPIS ŠTABA BRIŠKO-BENEŠKOG NOP ODREDA
OD 29. APRILA 1944. PROPAGANDNOM ODSEKU ŠTABA 9.
KORPUSA NOVJ O MINIRANJU ŽELEZNIČKE PRUGE KOD
KANALA¹

ŠTAB BRISKO-BENESKOG ODREDA
NOV i POS
Položaj, 29. aprila 1944.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
[za] prop[agandni] *odsek* — *rat.* [ni] *dopis*

Noću 28/29. 4. Štabna patrola je sa nekoliko članova Štaba odreda i nekim iz III bataljona (među kojima 2 минера) — ukupno 20 ljudi — izvela diverzantske akcije na nemačko uporište u Kanalu, miniranjem tamošnje železničke pruge od 4 koloseka.

Dvanaest ljudi branilo je odstupnicu na ulazu u selo, dok su ostali, sa dva mitraljesca i minerima, sišli pod most koji vodi preko železničke pruge Gorica — Sv. Lucija. Kad su mineri preko 3 metra visokog zida već sišli na prugu, naša je straža (2 strelca) primetila na drugoj strani mosta nemačku stražu. Ova se nije ni pomakla, verovatno od straha, jer su naši mitraljesci odmah zauzeli položaje iznad pruge. Miniranje je izvedeno samo nekoliko minuta i kad je drugi miner došao sa pruge, još za vreme povlačenja ispričao je da je za njim trčao Nemač i da je video još tri druga koji su sakriveni ispod mosta gledali šta radimo u njihovoj neposrednoj blizini. Nije nam poznato da li su zbog brzine rada minera uopšte primetili našu nameru, ili pak nisu napali iz straha, a možda su i sabotirali. Pošto je odjeknula eksplozija svih 8 položenih mina samo 2 minuta nakon paljenja fitilja, postoji verovatnoća da su poginuli i Nemci ispod mosta. Pruga je prekinuta na 4 koloseka u dužini od oko 8 metara, a po detonaciji se moglo zaključiti da je oštećen i most. Nedostaci akcije: fitilj je bio prekratak i mineri su morali da ga pale na pruzi. To je sprečilo i miniranje nešto udaljenije skretnice, jer odande mineri ne bi mogli da se povuku sa pruge a za miniranje na daljinu nedostajao je fitilj. Dobra je bila zamisao načelnika Štaba, koji je rukovodio akcijom, da sa minerima pošalje toliko jaku patrolu. Verovatno ih je samo to spasio pred napadom Nemaca. Treba napomenuti da smo izvršili akciju i pored toga što je naša izvid-

nica primetila patrolu jačine 4 neprijateljska vojnika, koja je pošla u pravcu navedenog mosta, te smo zbog toga odgodili miniranje samo za sat i po.

Nakon eksplozije neprijatelj je reagovao ispalivši samo nekoliko pušćanih metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesari
Črnugelj Franc Zorko

Ratni dopisnik:
Prajs Franci

U prilogu rat. izveštaj (propagandni) mart — april.

BR. 56

KRITIČKI OSVRT ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ U VEZI S NAPADOM NA RIBNICU¹

Napad na Ribnicu na dan 19. i 20. IV 44.
(Kritički osvrt)

STAB
VII KORPUSA NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Operativni odsek.

1.) C i I j napada

bio je da se likvidira neprijateljsko uporište u Ribnici i na taj način očisti Ribniška dolina, koja je važna za našu vojsku radi ishrane, a pre svega radi održavanja veza između Dolenjske, Notranjske i Slovenačkog primorja, kao i da se tom likvidacijom izbije karika u lancu neprijateljskih uporišta od Grosuplja do Kočevja i da mu se oteža snabdevanje kočevskog uporišta hranom i drugim materijalom. Zbog povoljnog položaja i velike čistine oko Ribnice, tom uporištu omogućeno je da malim snagama kontroliše poveću teritoriju te na taj način jako ometa vezu naše vojske sa jedinicama u Notranjskoj, Slovenačkom primorju i Istri.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/111. Dokument nema datuma, a s obzirom na njegovu sadržinu verovatno je pisan krajem aprila 1944.

2. Plan

je obuhvatao napad i likvidaciju Ribnice, obezbeđenje prema Ljubljani, Vel. Laščama, Kočevju i Novom Mestu te prema pruzi Ljubljana — Trst, sa istovremenim akcijama IX korpusa na tu prugu i akcijama IV operativne zone na prugu Ljubljana — Zagreb. U tim operacijama bile su angažovane dve divizije sa 7 brigada i 2 odreda.

Raspored jedinica bio je sledeći:

XV divizija sa dve brigade (V i XII) obezbeđuje prema Ljubljani — Grosuplju, sa položajima od Golog, preko Gradišča, do Sp. Slivnice.

Sa IV brigadom blokira Vel. Lašče.

Sa XV brigadom i jednim bataljonom IV brigade blokira Novo Mesto.

XVIII divizija sa dve brigade (X i IX) napada Ribnicu.

Sa VIII brigadom obezbeđuje prema Kočevju.

NO² vrši obezbeđenje prema pruzi Ljubljana — Trst na položajima Begunje — Bezuljak i, sa bataljonom Istarskog odreda, na položaju Sv. Vid.

DO³ u korpusnoj rezervi, drugo veće smjenjuje X brigadu u napadu na Ribnicu.

Pored pešadije sadejstvovala je i artiljerija XV i XVIII divizije.

Neposredni napad na Ribnicu vrše IX i X brigada, ojačane artiljerijom XV i XVIII divizije, sa položajima kod Šeljana (artiljerija XV divizije: 2 haubice od 100 mm i poljski top od 75 mm) i sa položaja kod Sv. Frančiška (artiljerija XVIII divizije: 2 haubice od 100 mm, 2 poljska topa od 75 mm). Za pomoć pri prodoru pešadiji su pridata 2 tenka.

Pošto je uporište ograđeno žicom i snažno građenim bunkerima, pre napada su bile formirane bombaške grupe naoružane bombama i automatima.

Spoljnu odbranu uporišta trebalo je, prema planu, probiti na sektoru između Gorenje Vasi i železničke stanice. Radi toga je na tom sektoru skoncentrisana artiljerijska vatra. Od pešadije za proboj je bio određen Ruski bataljon IX brigade, koji treba odatle da nastavi prodor prema centru i blokira centar uporišta. Odmah za njim nastupaju dva bataljona, od kojih jedan ima zadatak da čisti teren od neprijateljske vojske, minira puteve i podiže barikade te jednim delom prodire do topova i savlada posadu, dok je drugi bataljon imao zadatak prodreti prema železničkoj stanici, likvidirati je i kod Hrvače zaći iza leđa bunkerima između stanice i puta. Na onom sektoru, gde

² Notranjski NOP odred

⁵ Dolenjski NOP odred

je napadala X brigada, brigadi se pridaju 2 brdska i 1 protivtenkovski top za neposrednu podršku pri razbijanju bunkera. Sledeći bataljon ove brigade imao je zadatak da iz pravca Hrvache prodire i što pre stigne do centra uporišta te se poveže sa Ruskim bataljonom.

IX brigada prodire sa 2 bataljona iz pravca Bukovice, pored ciglane, te stiže do Bistrice gde blokira prelaze preko Bistrice a sa ostalim snagama postupno likvidira bunkere sa oba pravca prodora kroz žicu, dok sa jednim bataljonom blokira uporište sa južne strane.

3.) *Izvršenje napada:*

a.) Artiljerija:

U napadu su sadejstvovala 4 haubice od 100 mm i 3 poljska topa od 75 mm. X brigadi bili su neposredno pridati 2 brdska i 1 protivtenkovski top. Artiljerija je bila podeljena u dve grupe: prva grupa (2 haubice i 1 poljski top) na položaju 500 m južno od Seljana, druga grupa (2 haubice i 2 poljska topa) na položaju kod Sv. Frančiška. Artiljerija je ispalila svega 450 granata. Prva grupa dejstvovala je samo prvo veče, jer joj je nestalo municije za haubicu od 100 mm a poljski top se pokvario. Dejstvo artiljerije bilo je neposredno te je za kratko vreme punim pogocima srušeno 5 bunkera. Korekturna vatra počela je u 19 časova, tj. još za videla. Osmatranje pogodaka bilo je dobro organizovano i veza između pešadije i artiljerije funkcionisala je dobro, za što glavnu zaslugu ima posebna telefonska linija između operativnog štaba i artiljerije. Artiljerija je svoj zadatak vrlo dobro obavila.

b.) Pešadija:

Za napad na ovako utvrđeno uporište kao što je Ribnica, koja je okružena golom čistinom, pored tehničkih sredstava (dobre artiljerije, protivtenkovskog oružja a eventualno i tenkova) potrebna je pre svega politički zrela, svesna i vojnički izvežbana pešadija. Borci koji napadaju ovakvo uporište moraju još ranije da su više puta učestvovali u borbi te biti naviknuti da i u najžešćoj vatri sačuvaju hladnokrvnost, da koriste zaklone, moraju znati da rukuju bombama i biti sigurni u njihovo dejstvo kao i dejstvo ostalog pešadijskog oružja. Jedinica koja napada mora biti organizaciono i politički čvrsta a komandni kadar mora svoju jedinicu u svakom pogledu držati u rukama.

Brigade koje su napadale Ribnicu, pre svega zbog velikog priliva novih boraca, nisu bile ni dovoljno politički zrele niti vojnički izvežbane. kako u pogledu borbene discipline, tako i borbenog morala te opšte vojničke uvežbanosti pojedinih bo-

raca. Komandni kadar nije imao dovoljno snažan uticaj na svoje jedinice, niti je umeo da pravilno rasporedi ljudstvo i automatsko oružje te da smotreno manevriše njegovim dejstvom.

Čak ni nastupanje jedinica prema uporištu nije izvedeno u redu. Jedinice su se razvile u strelce na prevelikoj udaljenosti od uporišta te je na taj način već pri samom nastupanju trpela veza i jedinstvo komandovanja kao i mogućnost pravilnog rasporeda ljudstva i automatskog oružja. Zbog toga, npr., Ruski bataljon nije blagovremeno i jedinstveno krenuo u borbu te ga je komandant ispustio iz ruku još pre no što je uopšte došlo do borbe.

Zbog pogrešnog rasporeda i slabe kontrole od strane komandnog kadra ljudstvo se prilikom napada zadržavalo u grupama iza kuća, te se na taj način izložilo suviše velikim gubicima, umesto da uz put zaposeda kuće, da ih utvrđuje i pretvori u otporne tačke, pre svega za protivtenkovsko i automatsko oružje. Samo na taj način mogao bi se razbiti ispad neprijateljeve pešadije i motorizacije iz uporišta. Primećuje se da se partizani pribojavaju borbe iz zatvorene zgrade i da zgrade ne umeju da utvrde i iskoriste za sebe. Da su kuće bile dobro utvrđene i da se po njima planski rasporedilo, pre svega protivtenkovsko i automatsko oružje, naša pešadija mogla je ostati u Gorenjoj Vasi i preko dana, razbiti ispad neprijatelja iz uporišta ili ga bar onemogućiti i tako smanjiti naše gubitke.

Miniranje puta u Gorenjoj Vasi takođe nije izvedeno kako treba.

Ruski bataljon, koji je bio određen da uz pomoć dva tenka i nakon artiljerijske pripreme prodre iz pravca Gorenje Vasi, već u sam napad nije krenuo jednovremeno, niti je bio blagovremeno na položaju. Na taj način pešadija nije mogla da iskoristi odlično dejstvo artiljerije te je baš na mestu gde bi morala biti najčvršća i udarna potpuno zatajila. Neprijatelju se pružila prilika da posle prekida artiljerijske vatre svežim snagama ponovo zaposedne položaje razbijenih bunkera, da se orijentiše i da utvrdi glavni pravac našeg napada. Zbog toga je i na tom odseku stalno manevrisao jedan neprijateljev tenk.

Naša pešadija takođe je pogrešila što je čekala naš tenk, koji je stigao na položaj sa velikim zakašnjenjem, i pored toga što je neposredno nakon artiljerijske vatre bilo moguće izvršiti proboj i bez tenka.

Protivtenkovsko oružje se nije koristilo. Tome je pre svega kriva činjenica što ljudstvo, odmah nakon prodora u Gorenju Vas, nije počelo da pravi jake bunkere za ovo oružje. Pošto bi neposredno nakon artiljerijske vatre neprijateljski

tenk mogao biti još jedina prepreka proboju naše pešadije, planski raspored i učvršćenje našeg protivtenkovskog oružja bili su u toliko važniji. Komandni kadar ove činjenice nije bio dovoljno svestan te zbog toga nije vršio potrebnu kontrolu niti je umeo da izdaje pravilne direktive. Samo na taj način bilo je moguće da su se 20. IV ujutro, prilikom ispada neprijateljskog tenka i pešadije, naše jedinice bez prave borbe i u neredu povukle.

Pešadija nije izvršila svoje zadatke jer je bila nedovoljno politički pripremljena, vojnički neuvežbana, nejedinstvena zbog priličnog broja novomobilisanih, koji su u našu vojsku stupili pre kratkog vremena te se još nisu asimilirali.

c.) Motorizacija:

Svoje zadatke nije izvršila zbog toga što je bila premalo pripremljena i što ljudstvo nije bilo svesno svog zadatka. Snabdevanje benzinom nije bilo organizovano i pored toga što je bilo moguće obezbediti se dovoljnom količinom. Jedan tenk se pokvario na putu a drugi 100 m ispred žice. Nije verovatno da su tenkovi bili neispravni, jer su prevalili dugačak put sa svog polaznog položaja, ali je sigurno da ljudstvo nije uložilo nikakav napor. Ljudstvo pešadije bilo je razočarano neuspehom motorizacije, jer je sa sigurnošću računalo na njenu efikasnu pomoć pri proboju. Borbeni moral je zbog toga osetno pao. Kad se tenk pokvario članovi Štaba divizije i X brigade uložili su sav trud da se ponovo opravi te zbog toga nisu mogli da svu pažnju poklone rukovođenju pešadijom. Nije jasno zašto tenk, kad je već bio popravljen, nije izvršio svoj zadatak, već se povukao sa položaja.

Drugo veće napada nije bilo veze između tenka i Dolenjskog odreda, koji je smenio na položaju X brigadu, tako da je tenk stigao do Gorenje Vasi, dok pešadija svoje položaje još nije ni zaposela. Tenk se zbog toga vratio u Podgoru a za ponovan put prema Ribnici nestalo mu je benzina.

Motorizacija u ovom napadu nije pružila nikakvu pomoć, već je negativno uticala na tok čitavog napada i to u sledećem:

1.) Ljudstvo i komandni kadar su tenk očekivali i računali na izdašnu pomoć sa njegove strane. Pošto je tenk stigao kasno i pošto su ga jedinice čekale, one su time izgubile u vremenu te na taj način prepustile odlučan momenat koji je nastupio neposredno nakon artiljerijske vatre. Pored toga neuspeh tenka odlučujuće je uticao i na borbeni moral ljudstva.

2.) Oправка tenka neposredno pred žicom zadržala je komandni kadar divizije i brigade, te zbog toga nije mogao pokloniti svu potrebnu pažnju rukovođenju pešadijom.

Prilikom napada sutradan uveče činjene su uglavnom iste greške. X brigadu je na položaju smenio Dolenjski odred, čije ljudstvo je bilo zamoreno dugim maršem i vojnički nije bilo pripremljeno za napad na snažno utvrđeno uporište. Pored toga to veče dejstvovala je samo artiljerija XVIII divizije (2 haubice od 100 mm i 2 topa od 75 mm) dok je artiljerija XV divizije još prethodne noći otišla sa položaja.

Jedinice Dolenjskog odreda zaposele su položaje vrlo kasno (oko 5 časova ujutro) i nisu se pobrinule za vezu sa tenkom.

Artiljerijska vatra bila je i ovo veče vrlo uspešna ali je neprijatelj prilikom odbijanja napada koristio iskustvo prošle večeri, tako da našoj pešadiji proboj nije uspeo. U načelu bilo je pogrešno što se drugo veče proboj pokušavao izvesti na istom mestu kao prvo veče, kad je neprijatelj već upoznao naše snage i našu udarnu moć te je prema tome i organizovao svoju odbranu. Drugo veče proboj se morao pokušati na nekom drugom pogodnom mestu.

Borci IX brigade su obe večeri stigli do žice a neki su čak i prešli preko nje, ali im napredovanje zbog neprijateljevog tenka i snažne pešadijske vatre nije bilo moguće.

d.) Veza:

Prilikom napada na Ribnicu vrlo dobro je funkcionisala, sem kod XV divizije, gde je telefonistima nestalo žice te se zbog toga veza sa njom uspostavila sa zakašnjenjem od oko 24 sata. Ipak tome nije kriva organizacija veze, već nesavesnost telefonista i odveć mala kontrola. Veza između jedinica održavana je pomoću telefonskih linija i radio-stanica. Veza između operativnog štaba i artiljerije bila je uspostavljena posebnom telefonskom linijom, što se pri dejstvovanju artiljerije osetno ispoljilo. Telefonske linije bile su sprovedene i do prednjih položaja u Gorenjoj Vasi.

e.) Obaveštajna služba:

Uopšte uzeto dobro je funkcionisala i redovni izveštaji stizali su sa svih strana: sa hrvatske strane 3 puta dnevno, sa pruge Ljubljana — Trst svakog sata i sa položaja uz put Grosuplje — Kočevje svako pola sata.

f.) Minerska služba.

Na putevima od Grosuplja i Šmarja prema Ribnici bilo je položeno svega 111 mina te su bili minirani putevi: Ig — Golo — Krvava Peč (7 mina), Šmarje — Vel. Lašče (35 mina), Grosuplje — Senturje — Turjak (10 mina), Grosuplje — Zdenska Vas — Ponikve (16 mina), Vel. Lašče — Zlebič (43 mine). Mine su bile položene u poljima od 6—7 mina. Prilikom pregleda minskih polja konstatovano je da su pojedine mine bile dobro

maskirane ali je neprijatelj ipak uklonio priličan broj mina, i to samo na odseku Vel. Lašče — Zlebič od 43 mine oko 35. Razlog tome može se tražiti u činjenici da su minska polja bila premalo kontrolisana te da su, i pored toga što su mine bile srazmerno dobro maskirane, vremenom i uz kišu na njihovim mestima nastala udubljenja ili lokve, a to zbog toga što ih minersko osoblje nije stalno kontrolisalo i zasipalo. Primećeno je i to da komandni kadar suviše malo uzima u obzir činjenicu da se od mine može očekivati potpuno dejstvo samo onda kad su minska polja obezbeđena i zasedama. Neprijatelj u mnogo slučajeva otprilike zna gde se nalaze minska polja. Ovo mu delimice sigurno javljaju civili a delimice se za minska polja odabiraju istaknuta mesta za koja je moguće odmah utvrditi da su minirana.

Prilikom svakog budućeg miniranja treba strogo paziti na konspiraciju, a za postavljanje minskih polja treba odabirati mesta koja nisu istaknuta, ponekad i tamo gde bi neprijateljska motorizacija takva mesta mogla i obići.

Što je neprijatelj mogao da ukloni toliko naših mina krivi su i železni okidači, koje je mogao da otkrije magnetom. Operativni odsek štaba VII korpusa je pre kratkog vremena predložio da se u našim radionicama počnu da izrađuju aluminijumski okidači, koje magnet ne privlači.

Do sada su se naše mine smeštale u drvene kutije i okidale se uz pomoć italijanske ručne bombe »breda«, koje su uvlačene u sam eksploziv na taj način da poklopac kutije dođe gotovo u istu visinu sa okidačem a poklopci se prekriju zemljom samo toliko da se ne vide. Neprijatelj je na osnovu takvog načina konstrukcije naših mina pronašao nov način otkrivanja mina, i to tako da na mestima gde postoji verovatnoća miniranja ispred motorizacije ide pešadija, koja teškim predmetima udara o tlo (čekići na dugim drškama) i pošto je kutija prazna pešadija je u stanju da na zvuk udara tačno pronađe mesto mina. Uбудuće je potrebno da se italijanske bombe, pomoću kojih se mine okidaju, ne nameštaju u sam eksploziv, već nešto više, tako da poklopac kutije zađe toliko duboko u zemlju da se pri udaru na to mesto ne čuje zvuk.

Napad na Ribnicu bio je napad na vrlo utvrđeno i jako neprijateljsko uporište, u kojem su sadejstvovali svi rodovi naše vojske. Politička i vojnička priprema po jedinicama bila je dobra, ukoliko je to bilo moguće s obzirom na sastav pojedinih jedinica i broj novomobilisanih. Po jedinicama izvođene su vojničke vežbe u napadu na utvrđena uporišta a istovremeno su održavani i brojni sastanci komandnog kadra, na kojima su se razrađivale političke i vojničke pripreme za napad.

Najveće uspehe imala je u toj borbi artiljerija, koja je, s obzirom da je još mlada, svoj zadatak vrlo dobro obavila. Neposredno dejstvo artiljerije se u ovom slučaju opet dobro pokazalo, a to zbog toga što su položaji za artiljeriju bili dobro odabrani. I pored toga ne bi bilo pravilno da neposredno dejstvo postane normalno dejstvo artiljerije, te je preko potrebno naše artiljerce stalno pripremati i za posredno dejstvo. Ali je sigurno i to da u ovoj slučaju artiljerija posrednim dejstvom ne bi postigla takve uspehe kao što ih je inače imala.

Pešadija nije postigla uspeh zbog toga što dejstvo artiljerije nije bilo korišćeno i što se suviše uzdala u motorizaciju, koja je potpuno zatajila.

Motorizacija takođe nije imala uspeha iz već navedenih razloga. Ali ipak bilo bi pogrešno napustiti zamisao o pomoći motorizacije prilikom napada na jača uporišta. Jasno je da će i motorizacija, koja je sasvim nov rod, morati da pređe isti razvojni put kao i svi ostali rodovi naše vojske i da neće uspeti sve dok tenkovsko ljudstvo ne bude politički srazmerno najzrelije a takođe i praktički uvežbano.

Da se u planu predviđala baš likvidacija Ribnice u lancu uporišta od Grosuplja do Kočevja bilo je pravilno i razumljivo, jer je upravo ovo uporište bilo najveća prepreka u prelazu preko linije Turjak — Kočevje.⁴ Ipak je napad zahtevao veliki utrošak svih vrsta municije i minerskog materijala, gubitak ljudi a pravog uspeha srazmerno nije bilo. Uopšte uzeto, napadi na snažno utvrđena neprijateljska uporišta, u srazmeri sa borbama na terenu i napadima na manja uporišta, staju nas mnogo više žrtava, municije i materijala. Zbog toga napadi na veća uporišta još uvek ne smeju biti za našu vojsku normalan način borbe, već je za nas i dalje najkorisnija taktika izmamljivanja neprijatelja iz uporišta i u manevarskim borbama njegovo uništavanje na terenu.

Prilikom napada na Ribnicu, pored nedostatka političkog i vojničkog rada po jedinicama, neizvežbanosti našeg rukovodećeg kadra i ljudstva, bile su uočene i sledeće osnovne greške:

a.) Partizani nisu navikli na borbe u utvrđenim i zatvorenim zgradama te ih u napadu i u odbrani ne umeju pravilno i dovoljno da koriste. Uбудuće potrebno je prilikom vojničkih vežbi po jedinicama, a i u školama, naglašavati mogućnost korišćenja utvrđenih objekata i naučiti partizane utvrđivanju u tim objektima.

b.) S obzirom na činjenicu da su nam neprijateljevi tenkovi često jedina prepreka za postizanje uspeha, potrebno je

popularisati, pojačati i stručno poboljšati upotrebu protivtenkovskog oružja i mine. Treba se boriti protiv ubedenja da protiv težih tenkova naše protivtenkovsko oružje nije efikasno, i to zbog toga što to nije istina kao i zato što partizanima i komandnom kadru ovakvo mišljenje često služi kao izgovor da izbegnu opasne borbe sa tenkovima. Protivtenkovske puške treba dati u ruke politički najčvršćim i odvažnim partizanima, ako ne čak i podoficirima ili oficirima.

c.) Sto se tiče motorizacije, treba ubuduće paziti da njome rukuju politički apsolutno zreli ljudi, koji će biti svesni svojih dužnosti, a treba pokloniti veliku pažnju i organizaciji baza za snabdevanje tenkova. Tenkovi neka se uvek nalaze u besprekornom stanju, pa i kada se ne upotrebljavaju.

č.) Najveća greška pri miniranju jeste u tome što su mine suviše slabo zamaskirane i što se češće ne kontrolišu. Mine su bile do sada konstruisane i postavljene tako da ih je neprijatelj mogao različitim načinima i pomoćnim sredstvima da ukloni. Prilikom postavljanja i maskiranja mina treba stalno pronalaziti nove načine i stalno pratiti način uklanjanja mina od strane neprijatelja, a nikako ne postupati po šablonu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba:
pukovnik:
Rado Pehaček

Načelnik operat. odseka:
kapetan
Grčar Alojz

**IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 30. APRILA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O TROMESECNIM DI-
VERZANTSKIM AKCIJAMA¹**

S T A B
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
Položaj, 30. aprila 1944.
Prilog op. br. 497

/

IZVEŠTAJ O MS² AKCIJAMA
od 22. 1. 44 — 30. 4. 44.

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja
1.	22.1.	JPO ³	sektor JPO	uništen civilni automobil.
2.	23.1.	kuriri	sektor ITO ⁴	zupaljen kamion sa priko- licom.
3.	26.1.	Juž. PO	žel. kod Nabrežine, Opčine	minirana pruga, saobraćaj u prekidu 2 dana.
4.	27.1.	XXX div.	Petrovo Brdo	zupaljen drveni most izme- du Zage i Petrovog Brda.
5.	27.1.	GO ⁵	Dolenja Vas	zupaljena nova konstrukcija za drveni most, dovezena iz Škofje Loke. Sve potpuno uništeno.
6.	28.1.	JPO	Nabrežina	srušena 4 tornja el. daleko- voda, saobraćaj u prekidu 1 dan.
7.	29.1.	GO	Sk. Loka — Zabnica	minirana pruga, uništena te- ška lokomotiva, saobraćaj u prekidu nekoliko časova.
8.	30.1.	JPO	Vižolje — De- vin.	prilikom napada uništene 2 električne lokomotive.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224,HI.
² Minersko sabotažnim
³ Južnoprimerški NOP odred
⁴ Idrijsko-tolminski NOP odred
⁵ Gorenjski NOP odred

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja
9.	2.2.	XXX div.	Salona' — Ajba.	na 2 mesta uništena žel. pruga, uništen most, saobraćaj u prekidu 3 dana.
10.	2.2.	XXX div.	San Kvirino	srušeni svi mostovi kod San Kvirina.
11.	2.2.	XXXI div.	Medno	srušena žel. stanica i pruga u Mednom kod Šentvida iznad Ljubljane.
12.	2.2.	JPO	Komen — Rihemberg	na putu između Komna i Rihemberga uništeni automobili i blindirana kola.
13.	3.2.	GO	Medvode — Medno	miniran i potp. uništen žel. most, saobraćaj obustavljen.
14.	5.2.	XXXI div.	Idrijski rudnik	uništena crpka, rudnik poplavljen.
15.	8.2.	JPO	Nabrežina Gabrovica	minirana pruga, potp. slupana lokomotiva, uništeno 11 vagona, 25 delimično oštećeno, pruga uništena u dužini od 40 m, druga pruga uništena u dužini od 10 m.
16.	8.2.	DO ⁷	Idrija	uništena žičara za prevoz drva preko Idrije kod Idrije, uništen automobil.
17.	9.2.	GO	Lesce	srušen transformator vis. napona, zaustavljeni svi pogoni u Lescama, među njima i tvornica lanaca koja je do sada izrađivala oklope za tenkove.
18.	13—14.2.	XXXI div. Rovte		uništeni transformator i vodovod.
19.	14.2.	XXXI div. Podnart — Otoče		minirana pruga, oštećen vagon, saobraćaj u prekidu 2 časa.

¹ Ovo mesto nije nađeno na karti 1:100.000; verovatno se odnosi na s. Solkan (severoist. od Gorice).

⁷ Dolomitski NOP odred

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja
20.	15.2.	XXX div. Kobarid		minirani putevi: Kobarid — Breginj, Kobarid — Tolmin Kobarid — Čedad.
21.	16.2.	GO	Kranj — Šk. L.	min. pruga, iskočio ter. voz, slupano više vagona, saobraćaj, u prekidu 19 časova
22.	27.2.	GO	Kamna Gorica— Kropa	uništen telef. vod u dužini od 1.600 m.
23.	29.2.	JPO	Devin — Ses- lajn	pruga min. na okuci, položeno 7 mina na odstojanju od po 15 m, u provaliju se survali lokomotiva i 23 vagona, na pruži ostala samo 2 vagona, pri survavanju voz polomio više stubova visokog napona. Dalekovod se srušio na iskliznuti voz. Struja zapalila više vagona i usmrtila dosta vojnika. Pruga porušena u dužini od oko 100 m. Saobraćaj obustavljen.
24.	29.2.	GO	Podnart Kropa	min. pruga, uništeno više vagona, nekoliko ih se survalo u Savu, saobraćaj obustavljen 24 časa.
25.	2.3.	GO	Bled	ispred hotela »Jekler« miniran automobil (kom. Gestapoa, automobil i stakla hotelskih prozora uništeni).
26.	2.3.	GO	Blejska Do- brava	miniranjem uništen skretnički blok.
27.	4.3.	JPO	Opčine	srušena 4 tornja el. visokog napona, struja za Trst prekinuta 4 dana (delimično).
28.	6.3.	GO	Kokra	srušena 3 veća mosta, saobraćaj teškim kolima obustavljen.
29.	9.3.	XXXI div.	Zakriž Gorje Jesenica Grahovo Vodice Govejek Dol. Jaznje	bunker i zatrpani kamenjem bunker srušeni kasarne i bunker srušeni srušene kasarne srušene kasarne srušene kasarne srušena finansijska kasarna

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja
			Leskovica Podlasnica ⁸	srušene 3 kasarne srušena 3 bunkera kod žup- nikove kuće.
30.	11.3.	GO	Tržič	žel. stanica delimično sru- šena.
31.	13.3.	JPO	Devin — Tržič	na pruzi srušena 4 tornja el. vis. napona, saobraćaj u prekidu 3 dana.
32.	17.3.	JPO	Repentabor	sa 2 mine miniran nasip. Put prokopan u dužini od 10 m.
33.	11.3.	JPO	Komen	2 nagazne mine na putu uni- štile kamion.
34.	12—13.3.	BBO	Belvedere	uništeno 8 aviona, 2 kami- ona, zapaljeno skladište mu- nicije i rezervnih delova.
35.	15.3.	ZKO*	žel. pruga	presečeno 15 telegr. stubova, saobraćaj u prekidu 2 sata.
36.	18.3.	ZKO	Pliberk — Bistrica ¹⁰	presečeno 15 telegr. stubova.
37.	25.3.	GO	Kranj — Vodice	uništen telef. vod u dužini od 1 km.
38.	25.3.	GO	Begunje	srušen opštinski ured.
39.	26—27.3.	JPO	Komen — Rihemberg	srušen most dužine 8 m.
40.	27.3.	GO	Kamnik — Vo- dice	uništen telef. vod u dužini od 800 m.
41.	3.4.	GO	Ljubljana — Kamnik	uništena lokomotiva i 6 va- gona.
42.	3.4.	ITO	Gorica — An- hovo	uništen teretni automobil.
43.	4.4.	GO		el. dalekovod srušen u du- žini od 600 m.
44.	5.4.	GO	Lj. — Kranj	prekinut telef. vod.

⁸ Ovo mesto nije nadeno na karti 1:100.000;

* Zapadnokoruški NOP odred

¹⁰ Bistrica v Rožu (Austrija)

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja
45.	5.4.	GO	Bukovica	zapaljena škola kao neprijateljsko uporište.
46.	6.4.	JPO	Male Zabije	srušen jedini most preko Vipave, na putu koji vodi iz Ajdovščine.
47.	7.4.	JPO	Škrbina	potkopan put za Rihemberg u dužini od 6 m i širini od 3 m.
48.	7—8.4.	ITO	Anhovo — Ložice	min. žel. pruga, porušen 6 m visok nasip u dužini od 40 — 45 m, položeno 7 mina na odstojanju po 5 m, utrošeno 40 kg eksploziva.
49.	8.4.	JPO	Komen — Rihemberg	nagazna mina uništila kamion.
50.	8.4.	GO	Žirovnica	na stanici potpuno uništen skretnički blok.
51.	12.4.	GO	Jesenice — Javornik	min. pruga uskog koloseka KID, iskočio ceo voz, pruga jako oštećena, saobraćaj za duže vreme prekinut.
52.	14.4.	BBO ¹¹	dalekovod Gorica — Kanal	uništena 2 betonska nosača voda vis. napona od 55.000 KVA, žica u promeru od 25 mm. Elektrana u Kanalu snabdeva tvornice u Gorici i el. žel.
53.	15.4.	BBO	Valisela — s. Blankis	na minskom polju potp. uništen 1 tenk srednje tonaže (oko 20 tona), 1 tenk jako oštećen.
54.	16—17.4.	JPO	Senožeče — Divača	na označenoj liniji napola presečeno 45 telefonskih stubova, žice presečene.
55.	19.4.	JPO	Košana — Divača	na prugu postavljeno 87 mina, pruga prekinuta na 67 mesta.
56.	19.4.	XXXI	Postojna — Košana	žel. pruga porušena na 140 mesta zajedno sa 20 el. stubova i 6 tornjeva vis. napona.

¹¹ Brliko-beneški NOP odred

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja
57.	19.4.	XXXI — 16. SNOB	most preko Pivke	most je delimično srušen i prohodan samo za pešake.
58.	19.4.	XXXI — 16. SNOB	Vipava — Razdrto	put prokopan u dužini od 20 m.
59.	19.4.	XXXI — 16. SNOB	Senožeče — Razdrto	put prokopan u dužini od 4 m.
60.	19.4.	XXXI — 16. SNOB	Trst — Po- stojna	na telef. liniji uništeno 45 stubova, veza prekinuta.
61.	20.4.	JPO	Rihemberg Štanjel —	kod Rihemberga uništen žel. most i teška lokomotiva koja je bila nizbrdicom puštena na već delimice srušen most na označenoj pruzi. Sada je most potpuno uništen.
62.	23.4.	XXX — 19. SNOB	Idrija — Godovič	nagazna mina uništila nepri- jateljev kamion.

Legenda uz skraćenice:

- ZKO — Zapadnokoruški odred
- GO — Gorenjski odred
- BBO — Briško-beneški odred
- ITO — Idrijsko-tolminski odred
- DO — Dolomitski odred
- JPO — Južnoprимorski odred.

Napomena uz gornji izveštaj:

Gornji izveštaj o izvedenim MSA i naš rad još nisu potpuni, jer:
1.) MSV¹² se tek formiraju, odn. tek su formirani, i zbog toga izveštaji o ranijim rušenjima nisu kompletno prikupljeni.¹³

- 2.) Većini podataka nedostaju izmereni obim rušenja, učinak MSA, utrošak eksploziva, radnih časova itd. Sa jednoobraznim formularom to ćemo poboljšati.
- 3.) Iz izveštaja se vidi da neka rušenja nisu tako potpuno izvedena kao što to zahtevaju »Uputstva« za razna rušenja.
- 4.) Iz izveštaja se vidi da neka rušenja nisu sistematski organizovana i da neke jedinice još ne dejstvuju.

¹² Minersko-sabotažni vodovi

¹³ Opširnije o diverzantskim akcijama jedinica 9. korpusa u vremenu od 1. januara do 15. aprila 1944. vidi knj. 10, dok. br. 81 i 232; knj. 11, dok. br. 3, 55, 103 i 149; knj. 12, dok. br. 31, 82 i 120.

U budućem radu nastojaćemo da dosadašnje nedostatke što pre i što temeljitije otklonimo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik:
Jakopič A.¹⁴

Inž. — tehnički referent:
..¹⁵

Sef odseka, major:
Danilo Šorović

BR. 58

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD
30. APRILA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O AKCIJAMA POTCINJENIH JEDINICA¹**

Š T A B

IV. OPERATIVNE ZONE NOV i POS

Položaj, dana 30. 4 1944.

Br.: 728

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Položaj

Izveštaj XIV divizije NOV I POJ.

Na dan 25.4. o.g. grupa od oko 150 Nemaca prodirala je u dve kolone od železničke stanice Dolič i napala položaje XIII SNOB kod Šentvida.² Brigada je držala položaje levo i desno od crkvice u Sv. Rupertu. Nemci su prodirali uz pomoć automatskog oružja i pod zaštitom vatre teškog bacača. Oba bataljona XIII SNOB su odmah pod jakom vatrom prešla u energičan protivnapad te smelim jurišem nagnala Nemce u panično bekstvo prema Mislinji. U borbi je zaplenjena veća količina municije, 3 puške, 2 puškomitraljeza »zbrojovke«, 1 pištolj i dosta odeće i cipela. Neprijatelj je u toj borbi imao 15 mrtvih

¹⁴ Albert Jakopič

¹⁵ Potpis nečitljiv

i veći broj ranjenih. Brigada je bez gubitaka. U borbi se naročito istakao komandant I bataljona poručnik drug Duško³ i komandant major drug Gedžo⁴, koji je prvi jurišao i za sobom povukao sve drugove, tako da su i novomobilisani bez oružja krenuli u juriš. Naročito su se istakli drugovi koji su dezertirali iz nemačke vojske.

Na dan 26. 4. o.g. II SNOUB zaustavila je putnički voz u blizini železničke stanice Paka, zapalila ga i, u plamenu punom brzinom pustila ga prema Velenju, gde je iskliznuo i slupao se.⁵ Istovremeno je brigada uništila i zapalila železničku stanicu Paka.

Na dan 26. 4. je II SNOUB izvršila napad na Velenje sa namerom da uništi železničku stanicu Velenje i 2 voza koji su se nalazili na stanici. Zbog istovremenog napada XIII SNOB na Šoštanj, Nemci su tenkovima i oklopnim vozom stigli iz Celja, što je sprečilo uništenje stanice i vozova. Brigadne jedinice likvidirale su šefa stanice i predsednika opštine iz Velenja, oba poznata nacistička saradnika. Iz pouzdanih izvora saznalo se da su iz protivtenkovske puške teško oštećena 2 tenka i da neprijatelj ima veći broj ranjenih.

Istog dana je XIII SNOB napala neprijateljevo uporište u Šoštanju i prodrla u sam grad. Pošto se neprijatelj bio veoma jako utvrdio, uporište nije bilo moguće likvidirati. Pretreseni su stanovi gestapovaca, koji su se posakrivali. Zaplenjena je veća količina sanitetskog materijala, 5 pušaka, 4 pištolja, veća količina bombi, municije, kože, 1 pisaača mašina te više različitih uniformi. U borbama je neprijatelj pretrpeo više gubitaka ali nam isti nisu poznati. Prodor u Šoštanj imao je veliki politički odjek. Moral među civilnim stanovništvom je veoma porastao. Nemci u strahu beže u Celje.

Na dan 25. 4. 1944. na putu prema Slovenj-Gradecu izvidnica XIII SNOB je napala neprijateljsku kcjonu od 20 ljudi i 1 putnički automobil, ubila 2 neprijateljska vojnika i uništila putnički automobil.

Izveštaj VI SNOUB »Slavko Slander«.

Na dan 26. 4 o.g. neprijatelj je izvršio veće pretraživanje terena na sektoru između Gornjeg Grada, Kamnika i Save. U protivofanzivi, na putu Ljubljana — Celje, VI SNOUB je kod Krašnje napala neprijateljsku auto-kolonu koja se sastojala od 2 tenka, 23 komiona i 2 motocikla.⁶ Prilikom napada uništen je

³ Dušan Remih, narodni heroj. Poginuo 29. juna 1944. u Staroj Glažuti na Pohorju.

⁴ Franc Bobnar

⁵ Vidi dok. br. 35 i 171.

• Vidi dok. br. 162.

1 tenk, 12 kamiona, 1 motocikl, ubijeno 10 Nemaca i 1 zarobljen. Zaplenjeno je: 1 puškomitraljez, 10 pušaka, 2 pištolja, 20 bombi, 1.500 metaka, 30 kg eksploziva, 2 dvogleda i mnogo spremne. Na automobilima su izgorela 2 bacača, 5 mitraljeza te ogromna količina municije i bombi. Brigada je imala 2 poginula.

Izveštaj Istočnokoruškog odreda.

Na dan 1. 4. 1944. napadnuta je patrola koja je pošla po hranu i tom prilikom poginuo je 1 drug dok su dva zarobljena. Patrola je bila prokazana.

Na dan 10. 4. o.g. patrola odreda je u selu Šentjanž razoružala 1 žandarma. Zaplenjen je 1 pištolj, 10 metaka, uniforma. Po odlasku patrola je upala u zasedu i posle polučasovne borbe jurišem je oterala zasedu sa njenih položaja. Nepirjatelj je pri tome imao 8 mrtvih i 4 teško ranjena. Patrola je bez gubitaka.

Na dan 17. 4. 1944. patrola odreda otišla je u Globasnicu i htela da napadne uporište. Zbog slabog rada obaveštajne službe odred nije bio obavešten da je u Globasincu stiglo pojačanje. Zbog toga je napad bio onemogućen i patrola se bez gubitaka povukla.

Odred je mobilisao 29 novih drugova i na terenu rekvirirao 8 pušaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Načelnik štaba — major:
Franc Poglajen

**ZAPOVEST ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 30. APRILA 1944.
ŠTABOVIMA POTCINJENIH JEDINICA ZA NAPAD NA
RUDNIK VELENJE¹**

STAB
XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Operativni odsek br. 126
Na položaju, 30. IV 1944.

Z A P O V E S T
ŠTABA XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Sekcija Celje 1 : 100.000.

1. maj, praznik čitavog radnog naroda, najbolje i najuspešnije ćemo proslaviti akcijom većeg značaja i to akcijom na uporište — rudnik Velenje.²

Rudnik Velenje je državni rudnik sa dnevnom produkcijom od oko 100 vagona uglja. Opremljen je najmodernijim mašinama i uređajima. Pored njega nalazi se i termoelektrična centrala. To je najveća termocentrala u Sloveniji. Ona strujom snabdeva Mežišku dolinu, tvornice u Austriji kod Labota i Kranjsku.

Za obezbeđenje ovog rudnika neprijatelj je koncentrisao: u Velenju 180 Vermana, policajaca i žandarma, u Šoštanju 300 policajaca i žandarma, a u samom rudniku 20 stražara i 80 Vermana sa dva topa.

Pored toga može da dobije pojačanja iz Celja i Slovenj-Gradeca.

Da bismo mogli srušiti i zapaliti rudnik i elektranu, moramo najpre savladati posadu rudnika i radi eventualnog pojačanja obezbediti strane od Velenja i Šoštanja. Za izvršenje toga

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/1.

n a r e đ u j e m o

1. XIII SNOB »Mirko Bra-
čić« sa oba bataljona i
svim lakim i teškim oru-
žjem.

Ukupno: 2 bataljona
2 teška mitra-
ljeza
9 lakih mitra-
ljeza
2 laka bacača

Mora napasti i savladati po-
sadu rudnika i uništiti ga. Takođe
mora uništiti električnu centralu.
U rudniku se nalazi eksploziv, ko-
ji treba prethodno podići i njime
minirati rudnička postrojenja, pre
svoga mašineriju i elektranu. U
rudniku zaposleno ljudstvo treba
mobilisati.

2. I UB »Tone Tomšič« sa
tri bataljona, svim lakim i
teškim oružjem.

Ukupno: 2 bataljona
3 teška mitra-
ljeza
15 lakih mitra-
ljeza
3 laka bacača

Jednim bataljonom mora biti
u zasedi na putu između Velenja
i Šentilja; drugim bataljonom dr-
žati položaje na desnoj obali reke
Pake. Treći bataljon određuje u
rezervu, s tim što jednu borbenu
patrolu šalje na put Velenje —
Šentjanž a jednu četvu u Velenje,
da tamo blokira žandarmerijsku
stanicu. Položaj rezerve biće iz-
među puteva Velenje — Šentilj i
Velenje — Šentjanž.

3. II SNOUB »Ljubo Ser-
cer« sa oba bataljona i
svim teškim i lakim oru-
žjem.

Ukupno: 2 bataljona
2 teška mitra-
ljeza
12 lakih mitra-
ljeza
2 laka bacača

Mora jednim bataljonom iz-
vršiti demonstrativni napad na u-
porište Šoštanj, dok jedan bataljon
drži u rezervi u Skalama, s tim da
pošalje jednu četvu u Pesje, gde u
rudničkoj koloniji mora izvršiti
mobilizaciju.

Sve brigade moraju se pre svanuća povući na svoje polazne položaje.

5. Municijom se moraju obezbediti do te mere, da borbu mogu voditi čitavu noć.
6. Divizijsko previjalište nalaziće se u Skalama.
7. Ugovoreni znaci:

- a) raketama: brigada posela određene položaje — dve bele; stupili u dodir s neprijateljem — dve crvene; neprijatelju stiglo veće pojačanje — jedna bela, jedna crvena; povlačenje — više zelenih.
- b) Znaci raspoznavanja: Miško — Marko.
8. Komandno mesto Štaba divizije u Skalama.
 9. Početak napada u 23 časa.
 10. Veza pomoću kurira, koji će se prema mogućnosti služiti konjima ili biciklima.
 11. Sav zaplenjeni materijal i zarobljenike odmah otpremiti na Plešivec.
 12. Brigadni obaveštajni centri moraju da pohapse sva ona lica koja su označena kao narodni izdajnici.
 13. Štabovi brigada moraju da odrede ekipe koje će prikupljati telefonski i radio-tehnički materijal.
 14. Izveštaje o toku borbe dostavljati u Stab divizije svakog časa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. politkomesara:

Komandant — major:

S T A B
XIV. DIVIZIJA NOV in POJ.
Operacijski odsek št. 126.
Na položaju, Jo. IV. 1944.

P O V E L J E
Štab XIV. Divizije NOV in POJ
Sekcija Celje 1:100.000.

1. Naj, praznik vsake delovnega ljudstva bomo najbolje in najuspešneje preobvladali s akcijo večjega značaja in to s akcijo na postojanko na rudnik Velenje.

Rudnik Velenje je državni rudnik s glavno produkcijo okoli 100 vagonov premoga. Opremljen je s najmodernjšimi stroji in napravami. Poleg njega je tudi električna kalorična centrala, to je največja kalorična elektrarna v Sloveniji. S tokom oskrbuje Meško dolino, tovarne v Avstriji pri Lebnadu in Kranjsko.

Za pavarovanje tega rudnika ima vovraščnik okoncentriranih: V Velenju 180 varannov, policistov in orožnikov.

V bližini 500 policistov in orožnikov.

Na samem rudniku pa 20 varannov, 80 varannov s dvema topoma.

Poleg tega lahko dobi pojačanje iz Celje in Slovenskega.

Da bi lahko vzrusili in oslabil rudnik ter elektrarno toramo najprej uničiti posadko na rudniku in severovati strani iz Velenja in bližnja redi eventualnega pojačanja. Za izvršitev tega

o d r . s j a n o s t

1. III. S. S. O. S. Mirka Brečiča
s odredbo bataljona in vsem lahkim in težkim orožjem.

Skupaj: 1 bataljon
1 težki mitraljez
1 lahki mitraljezov
1 lahki top

2. I. S. S. Tomaz Tomažič s tre
mi bataljoni, vsem lahkim in
težkim orožjem.

Skupaj: 3 bataljoni
1 težki mitraljez

Mora nastati in likvidirati po
sede na rudniku ter ga uničiti. Prav
tako mora uničiti tudi električno
centralo. V rudniku se nahaja eksplo-
ziv, katerega je treba prednočno svi-
gniti in s njim demantirati rudniške
naprave, predvsem mehanizirano in elek-
trično. Košče, katere je zapuščeno v
rudniku je treba mobilizirati.

Mora s enim bataljonom držati
sede na cesti med Velenjem in St.
Iljencem, s drugim bataljonom mora drža-
ti položaj na desni bregu reke Sava
Tretji bataljon pa mora odrediti v re-

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 30. APRILA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SUKOBIMA S NEPRI-
JATELJEM NA SEKTORU ŽUŽEMBERK — DOBRNIČ —
KNEŽJA VAS¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 30. 4. 1944.
Br. 3008

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Položaj

Izveštaj XV brigade za 27. IV 1944.

1. — Pokreti neprijatelja:

Na sektoru brigade u toku dana i noći nije bilo pokreta nepri-
jatelja.

2. — Brojno stanje:

XV brigada 737 661 76 56 bolnica, 20 tečaj).²

3. — Raspored jedinica:

1. bataljon na položajima Veliki Cerovac i jedna četa u selu
Gaj na Gorjancima. Šalje patrole prema Iglenu — Radohi,
Zajčjem Vrhu, Težkoj Vodi.

2. bataljon poseda položaje Jugorje — Dolž — Zajčji Vrh —
Brezovica. Patrole šalje preko Cerovog Loga — Mihova — Šent-
jerneja; Tolsti Vrh — Orehovica — Mokro Polje; Gaberje —
Brusnice — Ratež — Slatnek — Hrušica — Potov Vrh —
Verdun — Orehek — Cikava.

3. bataljon nalazi se na položajima Ljuben — Jurna Vas —
Mihovec. Patrole šalje pravcima: Težka Voda — Gotna Vas;
Štranska Vas — Škrjanče — Šmihel; Ljuben — Ruperč Vrh —
Šmihel; Volavče.

4. — Akcije sopstvenih jedinica:

Ovog dana nije bilo borbi.

Izveštaj za 28. IV 1944.

1.— Pokreti neprijatelja:

IV brigada:

Ceta 4. bat. koja je imala nameru da između Knežje Vasi i Železna postavi zasedu naišla je na neprijatelja, koji se nalazio sa obe strane puta. Položaji, koje su naši imali nameru da zaposednu, bili su već zauzeti a na drugoj strani puta bila je postavljena njihova zaseda — oko 30—40 ljudi.

Na Krušni Vrh je u 9 časova stigla patrola od 7 ljudi. U Knežjoj Vasi bila je u 6 časova patrola od 30 ljudi, koja je krenula u pravcu Trebnja.

U 11 časova iz pravca Sv. Lovrenc prema Trebnju stigla su 2 blindirana automobila i 1 motocikl. U 15 časova na putu je primećeno 30 ljudi, 2 blindirana automobila, 1 tenk, 1 motocikl. Prilikom manevrisanja 4. bat. neprijatelj jačine oko 40 ljudi hteo je našima da zade za leđa.

Oko 16 časova neprijatelj je sa 1 tenkom, blindiranim automobilom, 1 motociklom i 50 ljudi prodro do sela Riple, gde je postavio zasede. Tamo se zadržao oko jedan sat i posle toga vratio se natrag u Žužemberk. Nekako u isto vreme stigla je neprijateljska patrola sa jednim tenkom do Arčevce dok je pešadija ostala u Zaliscu. Nakon jednog sata svi su se vratili.

V brigada:

U 14.50 neprijateljska kolona, jačine 150 ljudi, 1 luksuzni automobil, 2 motocikla i 1 tenk, kretala je iz Žužemberka prema Volčjim Jamama. Pešadija se podelila u dva dela, jedan sa leve a drugi sa desne strane puta prema Sela pri Šumberku, posle čega su se svi vratili.

XII brigada:

Na sektoru ove brigade nisu primećeni pokreti neprijatelja.

Artiljerija XV divizije:

Neprijateljske patrole krstare samo u neposrednoj blizini Žužemberka do leve obale Krke — Mačkoveca i Dvora. Jačina neprijatelja bez promene. U toku jučerašnjeg dana jedna manja neprijateljska patrola stigla je u Stransku Vas, ali se već nakon pola sata vratila natrag.

2. Brojno stanje naših jedinica:

IV brigada	356	740	88 ⁱ	(bolnica 55, kurs 33)
V „	844	745	99	(„ 67, „ 32)
XII „	671	631	40	(„ 20, „ 20)
XV „	.	.	.	nije dostavila izveštaj
Artiljerija	664	633	31	bolnica 19, kurs 9, 3 dezertera)

3. Sadašnji raspored naših jedinica:

IV brigada

I bat. na sektoru Orlaka, II bat. Tolčane, III bat. na koti 352 kod Zalisca, gde se nalazi i top. baterija, IV bat. je u zasedi iznad Reberi i Vrha.

V brigada:

I bat. nalazi se u stalnoj pripravnosti u selu Sela [pri] Šumberku, za slučaj da neprijatelj prodre bilo sa koje strane. II bat. je takođe tamo i šalje patrole pravcima Reber Žužemberk. III bat. je u Dol. Šumberku a jednu četvu ima na koti 351. Patrole šalje prema Riplama i Volčjim Jamama.

IV bat. je u selu Trnovici. Ima logorsko obezbeđenje i šalje borbene patrole prema Trebnju. Tamo se nalazi i top. baterija.

XII brigada

Brigada se nalazi na sektoru Zagorica, sa zadatkom da zaustavi svako prodiranje neprijatelja te ruši i minira sve komunikacije koje bi neprijatelj mogao da koristi.

I bat. je u selu Zagorica, II bat. poseda položaj Bič te visinske tačke iznad sela, III bat. je u Stehanjoj Vasi i drži zaposednute kote 353 i 340.

Artiljerija

I divizion nalazi se u Brezovom Dolu i ima pripremljen protivtenk. top.

II divizion je u Laščama i kontroliše taj sektor te u cilju obezbeđenja šalje patrole prema Kočevju. Ima vezu sa divizijskom prihvatnicom i sa komandom mesta Žužemberk. Zaštitni bataljon nalazi se u selu Građene i ima zasedu u Budganjoj Vasi, u pravcu Stare Gore. Inž-tehn. četa i Stab nalaze se u Ambrusu.

4. — Akcije naših jedinica

IV brigada

U 5.30 časova prethodnica IV bat. naišla je na neprijateljsku patrolu između Knežje Vasi i Zelema. Četa je odmah prešla u napad nakon čega se neprijatelj povukao i razbežao. Tom prilikom imao je 1 mrtvog i 1 ranjenog.

Oko 11 časova na Krušni Vrh je stigla neprijateljska patrola od 7 ljudi sa jednim puškomitraljezom. Pošto nas je primetila ispalila je nekoliko rafala i povukla se.

U 14.30 časova iz pravca Žužemberk — Trebnje stigao je jedan blindirani automobil, 1 tanketa, 1 motocikl i 15 ljudi pešadije. Naši su ih odmah napali i pešadija se razbegla, ali su počeli da nas gađaju iz teškog oružja iz motornih vozila. U to

vreme je neprijateljska patrola jačine 40 — 50 ljudi pokušavala da našima zađe za leđa ali je naša zaseda uspešnim manevrisanjem uspela da zaposedne bolje položaje i da patrolu otera. Tada je putem stigao tenk i za njim 40 ljudi. Na njih je otvorena žestoka vatra, posle čega se neprijatelj razbežao. U ta dva sukoba neprijatelj je imao 4 mrtva i 4 ranjena.

Vod III bat. je noću pošao u napad na Dobrnič. Neprijatelj je na vreme otkrio našu nameru i vod se povukao u selo Železno te tamo držao zasedu. Putem od Dobrniča prema Občini naišla je neprijateljeva patrola od 30 ljudi. Zaseda ju je napala žestokom vatrom i prilikom tog napada neprijatelj je imao 4 mrtva i 2 ranjena. Oružje i sprema se nisu mogli zapleniti, jer je odmah nakon toga stigao blindirani automobil te odvuкао mrtve i ranjene.

V brigada

U 14.50 časova zaseda III bataljona na koti 351 primetila je da se putem Žužemberk — Dolnji Sumberk kreću jedan tenk i nešto pešadije. Pošto je pešadija krenula desnom stranom, zaseda je zbog udaljenosti nije mogla napasti. Povukla se natrag na D. Sumberk, priključila se bat. i zajedno su zaposeli položaje ispod zamka Sumberk. I II bat. zaposeo je položaje te čekao da se neprijateljska pešadija približi. Pošto se ova nije usudila dalje, stigao je samo tenk do D. Sumberka i posle toga se odmah vratio.

Akcija okruženja mogla bi da uspe i pri tome bi se uništio 6-tonski ...⁴

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 1. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NEPRIJATELJSKOJ OFANZIVI NA SEKTOR CERKNA I O STANJU JEDINICA¹

Š T A B
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 1. maja 1944.
br. 12

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Izveštaj od 15 — 30. aprila 1944.

I

U vremenu od 11. do 22. aprila izvršena je treća ofanziva na teritoriju Slovenačkog primorja, koja je obuhvatala sektore Idrijsko — Cerčno — Šentviška visoravan — Cepovan — Col — Predmeja.² Naročitu pažnju poklonili su Nemci Cerčnom jer su znali da se tamo nalaze naše brojne ustanove i baze. Već više puta ranije njihovi udari bili su upravljani prema Cerčnu, ali su većinom bili odbijeni uz velike gubitke po njih. Nemci su Cerčno takođe bombardovali, porušili i zapalili. Treća nemačka ofanziva bila je veoma slaba i nije nam nanela nikakve veće štete. Istovremeno je važila i kao okupatorova mera protiv ofanzive naših divizija prema Idriji, Godoviču i Hotedršici. Naš štab nije ni očekivao ofanzivu većeg obima. Mada su izvršene veće koncentracije u Idriji, u Gorenjskoj i u Tolminu, ove koncentracije nisu nagoveštavale neku ofanzivu većeg stila. Napad na XXX diviziju na sektoru Žiri bio je početak te ofanzive. Mi smo istovremeno pripremali produžetak naše ofanzive na železničku prugu Košana — Logatec. Radi saradnje u tom našem ofanzivnom udaru XXX divizija je prešla sektor Crni Vrh, međutim, Nemci su baš tada počeli koncentrično da prodiru u pravcu Cerčna. Sa tog područja smo blagovremeno evakuisali sve naše ustanove, sem bolnice i jedne puškarske radionice. U ofanzivi je učestvovalo oko 10.000 vojnika, koji su temeljito pretraživali teren, tražeći bolnicu i ustanove. Našli su samo našu radionicu, koju su uništili a ljude zarobili, dok je bolnica ostala netaknuta. Istovremeno mi smo nastavili pripreme za napad na železničku prugu, koji smo izveli 19. aprila³ Treća nemačka

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivi IZDG u Ljubljani, f. 222/11.

² Vidi dok. br. 38 i 39.

³ Vidi dok. br. 1, 68, 78 i 79.

ofanziva imala je pre svega cilj da uništi naše ustanove u Cerкну i Cepovanu, da otera ili uništi naše veće snage a civilno stanovništvo da tako opljačka da se naše veće jedinice na tom području teško mogu zadržati. Značaj te ofanzive i naše reakcije na nju ogleda se u sledećem:

1. Tom nemačkom ofanzivom naše jedinice nisu nimalo pogođene.
2. U isto vreme izvršili smo snažan protivofanzivni udar na komunikaciju Košana — Logatec.
3. Sem XXX divizije, koja je zbog aljkavosti štabova izgubila dva topa, opremu i drugi materijal, i, sem radionice, nismo imali nikakvih materijalnih gubitaka.
4. Za vreme ofanzive sve su naše jedinice vodile borbe, bilo sa okupatorovim snagama koje su nastupale ili pak u ofanzivnim operacijama na pruzi.

Naša slaba strana u toj nemačkoj ofanzivi bila je u tome što na sektoru Cerкna nije bilo nikakvih jedinica koje bi vodile borbu sa okupatorom i sprečavale mu slobodno krstarenje po teritoriji.

Nakon završene ofanzive okupator se povukao u svoja polazna uporišta.

II

Na dan 19. aprila sa dve divizije, jednim odredom (DO)⁴ i jednim bataljonom JPO⁵ izvršili smo napad na železničku prugu Košana — Logatec. Direktan napad na prugu izvela je XXXI divizija na taj način što je 3. brigada napadala sa južne strane pruge, 7. brigada sa severne strane, a jedan bataljon JPO napadao je sektor Šentpeter — Košana. Na sektoru Rakek — Logatec rušila je železničku prugu i 18. brigada. Dve brigade XXX divizije obezbeđivale su sa pravca Idrija i Col, koji je tada još bio zaposednut od strane Nemaca. Rušenje železničke pruge izvođeno je dve noći i pored toga što je pruga bila dobro obezbeđena. Jedinice su uništavale šine, električne dalekovode za železnicu, skretnice itd. Pruga je bila prekinuta na oko 300 mesta. Saobraćaj je bio u prekidu više dana a od 30. aprila vozovi saobraćaju samo jednim kolosekom. Napad je izvršen u velikom obimu i na velikoj dužini: od Košane do Logateca, te je okupatora pogodio na vrlo osetljivom mestu, jer mu nedostaju železničke šine, skretnice itd. Nakon akcije na železničkoj pruzi XXXI divizija vodila je vrlo uspešne borbe na Pivki.^u XXX di-

vizija vodila je borbe oko Zadloga, Crnog Vrha i Cola te napadala kolone koje su se vraćale iz ofanzive na Cerčno i prokrstarile sektor Crni Vrh — Zadlog — Predmeja — Col. U tom našem ofanzivnom udaru pretrpeli smo manje gubitke. Na čitavom dugačkom maršu XXXI divizija imala je 18 partizana izbačenih iz stroja to jest nekoliko mrtvih, ranjenih i 5 dezertera. XXXI divizija je za sve gubitke dostavila tačan izveštaj i opravdanje, dok XXX divizije nije dostavila izveštaj o gubicima. Gubici XXX divizije u tim borbama nisu bili veliki.

Ostale jedinice našeg Korpusa vršile su učestale, više ili manje uspešne diverzantske akcije. Istakli su se GO i BBO.⁷

XXXI divizija izvršila je svoj zadatak vrlo organizovano i udarno te postigla velike uspehe, što je značajno uticalo na mlade pripadnike njenih jedinica. Stab Korpusa imao je vanredno dobre radio-veze, koje su bez greške funkcionisale sa obe divizije. Na taj način mogao je da prati čitav tok borbi na širokoj teritoriji i da izdaje naređenja.

Prateći bataljon Korpusa vodio je borbe sa okupatorom na Predmeji, gde je napadao nemačku kolonu, koja se iz Idrije, preko Ajdovščine, vraćala u Goricu. Na Lažni bio je za vreme ofanzive napadnut naš Stab i čitav dan vodio je sa Nemcima teške borbe. U bataljonu smo imali 10 mrtvih a teže je bio ranjen geodetski referent poručnik Radosinovič. Čitav Stab Korpusa u redu se povukao za jedan dan na Predmeju, posle čega se opet vratio na staro mesto. Nemačka ofanziva je vrlo malo uticala na naša dejstva.

III

U poslednjim borbama odlično se razvila XXXI divizija. U njoj je došao do izražaja uticaj čvrstog rukovodstva Štaba XXXI divizije. U jedinicama se uspešno otklanjaju greške i slabosti. Pre svega uspelo je da se potpuno suzbije »rashajkivanje«.⁸ Brigade su potpuno organizovane po našoj novoj formaciji⁹. Svi rukovodioci ispoljili su veliku brigu o ljudstvu, desetari paze da ne izgube nijednog čoveka. Manevarska sposobnost jedinica se polako podiže, a briga za ishranu jedinica znatno se povećala. Suprotno tome, stanje XXX divizije znatno se pogoršalo. . . .

⁷ Gorenjski NOP odred i Briško-beneški NOP odred. Opširnije o tome vidi dok. br. 57.

⁸ Rasturanje

• Do tog vremena jedinice 9. korpusa nisu imale jednoobraznu formaciju, već su brigade imale po 3, 4 pa i 5 bataljona. Isti slučaj bio je i sa odredima. Uvedena je trojna formacija (brigada: 3 bataljona; bataljon: 3 čete) i formirane prištapske jedinice pri korpusu, divizijama i brigadama. Osnovne taktičke jedinice su pojačane i poboljšan je njihov komandni sastav.

Članovi Štaba nisu se međusobno slagali i posledica toga bilo je zanemarivanje brige o jedinicama u pogledu rada, ishrane, obuče i bezbednosti. Zbog nemara štabova divizija je izgubila sve topove, 150 pari cipela, 500 paketa hrane, poslatih iz Vipavske doline i mnogo municije. Zbog takvog stanja i teških borbi mnogo je partizana dezertiralo, odn. raštrkalo se. Štab nije ni znao koliko je izgubio i o svim tim stvarima Štab divizije nije nam baš ništa javio. Pošto je divizija bila vrlo udarna i pošto je potpuno jasno da krivica za takvo pogoršanje leži isključivo na Štabu divizije, doneli smo odluku da predložimo smenjivanje celokupnog Štaba, a pogotovo kad raspolažemo novim ljudima koji su se u poslednje vreme istakli te zbog svojih uspeha pružaju garantiju da će dobro rukovoditi XXX divizijom. Za komandanta smo postavili druga Turšič Ivana — Iztoka, dosadašnjeg načelnika Štaba XXXI divizije, za načelnika Štaba druga potporučnika Rustju — Cančija¹⁰ a za politkomesara druga Mirka Zlatnera. (Za načelnika Štaba XXXI divizije predložili smo druga Milana Tominca, dosadašnjeg operativnog oficira u Štabu XXXI divizije.) Sve ove promene bile su nužne i zbog toga su predloženi odmah preuzeli svoje dužnosti te sa velikim elanom počeli da rade. Promene su izvršene u sporazumu i na osnovu odobrenja od strane politkomesara Glavnog štaba druga Borisa Krajgera. Preduzeli smo sve potrebno da XXX divizija ponovo stane na čvrste noge. Mobilisane ćemo slati u jedinice te divizije, pomagaćemo pri političkom i vojničkom radu i izvršiti još neke promene u štabovima brigada. Dati su svi uslovi da se XXX divizija ponovo dovede u ranije dobro stanje. Razrešene rukovodioce postavićemo na nova mesta, o čemu ćemo javiti kasnije.

IV

Formirali smo školski logor, gde jedinice šalju sve novomobilisane drugove. U tom logoru izvodiće se politička i vojna nastava i tu će novi drugovi steći prvo saznanje o našoj narodno-oslobodilačkoj borbi i dobiti osnovnu vojnu nastavu. Školski logor moći će da oceni individualne sposobnosti pojedinaca i na taj način moći ćemo partizane pravilno da rasporedimo prema njihovim sposobnostima.

V

Naši gubici u tom vremenu su mali. XXX divizija sada vodi tačnu evidenciju gubitaka, dok se druge jedinice još nisu na-

vikle na ovo izveštavanje. Za kratko vreme biće i ti nedostaci otklonjeni i moći ćemo tačno da vam javljamo o gubicima u ljudstvu i materijalu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Hribar Janez

Komandant, pukovnik:
Ambrožič

BR. 62

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 1. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI JEDINICA U APRILU 1944. GODINE'

**ŠTAB IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE**
Operativni odsek
Položaj 1. V 44.
Br. 122

**OPERATIVNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA
NOV I POS**

Operativni izveštaj za mesec april

2. IV. Neprijatelj je nastupao prema položajima II SNOUB »Ljubo Šercer« kod Graške Gore, Rdečnika i Sv. Duha u jačini od preko 300 ljudi. I pored višestrukih juriša neprijatelj je bio odbijen. Neprijateljski gubici nisu poznati ali mora da su osetni. XIII brigada »Mirko Bračić« vodila je preko celog dana borbe sa neprijateljem koji je nastupao ka položajima oko Štakana. I pored nadmoćnog neprijatelja brigada je izdržala na položajima. Neprijatelj je imao 5 mrtvih.
3. IV. Ista brigada vodila je borbe sa neprijateljem koji je nastupao na položajima oko Sv. Daniela te mu nanela gubitke od 16 mrtvih i više ranjenih.

Minerska četa Kamniško-zasavskog odreda minirala je železničku prugu Zidani Most — Sevnica.² Na minu je naišao vojni transport i gotovo potpuno se slupao. Uništena je lokomotiva i 4 vagona a ostala kompozicija je teško oštećena. Saobraćaj je bio u prekidu 12 sati.

XI brigada »Miloš Zidanšek« srušila je preko 1 km pruge između Slovenj-Gradeča i Dravograda te zapalila novi most kod Sv. Jederta.

5. IV. Minerska četa istog odreda minirala je železničku prugu Rimske Toplice — Laško te uništila vojni transport.³ Lokomotiva i 5 vagona potpuno uništeni. Saobraćaj na oba koloseka bio u prekidu 12 sati.
6. IV. Noću između 6. i 7. jedinice 1. SNOUB i 6. SNOUB izvele su veoma smeo napad na neprijateljevo uporište u Radomljama kod Domžala.⁴ Prilikom napada potpuno je spaljeno 18 neprijateljevih baraka. Neprijatelj je imao 30 mrtvih, više ranjenih i 24 zarobljena, među kojima jednog podoficira. Zaplenjeno je 18 pušaka, 2 puškomitraljeza MG, 1 automat, 2 pištolja, mnogo municije i druge vojne opreme. Akcija je mnogo podigla moral vojske i civilnog stanovništva. Neprijatelj je pokušao da interveniše iz pravca Domžala, Ljubljane i Kamnika ali nije uspeo. Jedinice ovih dveju brigada su istovremeno izvele demonstrativan napad na Kamnik i Domžale.
8. IV. I SNOUB »Tone Tomšič« vodila je borbe sa neprijateljskom kolonom koja je nastupala putem Kamnik — Gornji Grad, u blizini Nove Štife.⁵ Neprijatelj je istovremeno prodirao iz pravca Kamnika i Gornjeg Grada. U svim tim borbama brigada je neprijatelju nanela gubitke od 51 mrtvog, među kojima jedan nemački kapetan koji je ostao na bojištu. Uništena su 2 kamiona, zaplenjeno nekoliko pušaka i veća količina opreme.
9. IV. Neprijatelj u jačini od 120 ljudi nastupao je protiv jedinica VI SNOUB »Slavko Šlander« na položajima Krajnog Brda i Gabrovnice.® Nakon tročasovne borbe neprijatelj je bio nateran u panično bekstvo i na bojištu je ostavio nekoliko mrtvih te veći broj ranjenih. Zaplenjen je sanduk mina za teški bacač, veća količina sprema i nešto oružja.

10. IV. I SNOUB »Tone Tomšič«, na putu iz Gornjeg Grada prema Crnelecu, vodila je borbu sa neprijateljevom kolonom koja se sastojala od 1 teškog i 3 laka tenka te oko 300 ljudi pešadije.⁷ Jedinice ove brigade su kolonu napale i delimice je okružile, posle čega je čitava kolona, zajedno sa tenkovima, u panici pobjegla natrag u Gornji Grad. Neprijatelj je pri tome pretrpeo prilične gubitke čiji broj još nije poznat. Jedinice II SNOUB »Ljubo Sercer« na pruži Velenje — Dravograd, kod tunela Huda Luknja, uništile su putnički voz.⁸ Voz je bio zaustavljen, putnici su izašli, nakon čega su jedinice pod punom parom pustile voz u tunel. Saobraćaj je bio zaustavljen za 48 sati. Četa Istočnokoruškog odreda zarobila je i razoružala jednog žandarma. Istog dana je ista četa nakon polučasovne borbe oterala neprijateljsku zasedu, kojom prilikom je neprijatelj imao 8 mrtvih i 4 ranjena.
13. IV. Zaseda Kamniško-zasavskog odreda je na železničkoj pruži napala neprijateljsku patrolu i ubila dva neprijateljska vojnika.
14. IV. Prvi bataljon VI SNOUB »SI. Slander« izvršio je rekviziciju u tvornici Bonač u Količevu. Zaplenjeno je 16 kola hartije i 4 kola drugog materijala. II SNOUB »Ljubo Sercer« je na putu između Ljubna i Luča napala neprijateljsku kolonu koja se sastojala od jednog tenka, pet kamiona i jednog putničkog automobila.⁹ Prva dva kamiona i jedan motocikl, koji je stigao kasnije, bili su uništeni. Pod zaštitom tenka neprijatelj je bežao natrag u Luče. Imao je 51 mrtvog i veći broj ranjenih.
16. IV. XIII SNOB »Mirko Bračić« porušila je telefonsku liniju od Ljubna i poterala u panično bekstvo 50 »luftšuca«¹⁰ koji su hteli da intervenišu. Ista brigada je u Maloj Črni zapalila 400 m³ drveta koje je bilo namenjeno rudniku u Mežici. Zaplenila je 3 konja i uništila jedan kamion. Četa XI SNOB »Miloš Zidanšek« bila je napadnuta od neprijateljske kolone jačine 200 ljudi. Nakon jednočasovne borbe neprijatelj je imao 6 mrtvih i 15 ranjenih.

⁷ Vidi knj. 12, dok. br. 115.

⁸ i » Vidi knj. 12, dok. br. 121.

¹⁰ Pripadnici nemačkih jedinica protivavionske odbrane

Jedinice XI SNOB uništile su 45 telefonskih stubova i zaplenile dva vojna motocikla.

20. IV. Minerski vod Kamniško-zasavskog odreda minirao je prugu između Litije i Save, gde je istovremeno napao neprijateljsku patrolu koja je išla prugom. Ubijena su dva neprijateljska vojnika i jedan ranjen. Saobraćaj je bio u prekidu 12 časova. Minerski vod Kamniško-zasavskog odreda minirao je prugu Zagorje — Sava. Na minu je naišao voz sa 160-tonskom lokomotivom koja je bila potpuno uništena. Saobraćaj je bio u prekidu 18 časova. Jedinice VI SNOUB »Slavko Slander« i I SNOUB »Tone Tomšič« napale su uporište Šmartno u Tuhinjskoj dolini.¹¹ Neprijatelj je pružao ogorčen otpor. Napad je izvođen 36 časova. Neprijatelj je u uporištu imao više ranjenih. Tek nakon 36 časova neprijatelj je pokušao da interveniše iz pravca Kamnika, gde je naišao na zasedu I SNOUB, koja je tom prilikom uništila 1 oklopni automobil i uništila 40 neprijatelja, među kojima tri oficira. Pored toga neprijatelj je imao preko 50 ranjenih. Zaplenjeno je: 1 radio-stanica, 1 puškomitraljez, 10 pušaka, 2 automata, 2 pištolja, 1 tromblon pištolj sa tromblonima, veća količina municije i razna oprema.
21. IV. Dva voda minerske čete Kamniško-zasavskog odreda izveli su akciju na transformator tvornice u Litiji i potpuno ga uništili. Iste noći bile su uništene sve skretnice i blok sistemi na stanici Litija.
20. IV. XIII SNOB »Mirko Bračić« u 9 časova ujutro zaustavila je voz na pruzi Celje — Dravograd, kod Smartna ob Paki. Tom prilikom zarobljeno je 10 nemačkih vojnika. Zaplenjeno: 4 puške, 2 pištolja i veća količina municije. Pošto su putnici izašli voz je zapaljen i lokomotiva je potpuno uništena. Uništeno je 20 vagona.
22. IV. Neprijatelj je nastavio napade u cilju rasterećenja okružnog uporišta u Smartnu u Tuhinjskoj dolini.¹² I SNOUB »Tone Tomšič« nanela mu je u tim borbama velike gubitke. Uništen je jedan tenk, ubijeno 25 neprijatelja i veći broj je ranjen. XIII SNOB »Mirko Bračić« napala je iz zasede i uništila nemački kamion. Ubijeno je 13 Nemaca a dva

su ranjena. Među ubijenima nalaze se dva oficira. Kamion je potpuno uništen.

23. IV. Neprijatelj u koloni od 300 ljudi počeo je iz Gornjeg Grada preko Nove Stifte da prodire prema Crnelecu.¹⁸ Pri povratku VI SNOUB »Slavko Slander« postavila mu je zasedu pa se razvila ogročena borba. Neprijatelj je pri tom imao 45 mrtvih, među kojima dva kapetana, i veći broj ranjenih. Zaplenjeno je: 1 radio-stanica, 10 pušaka, 1 puškomitraljez, 18 kompletnih sprema i ostali materijal. Zarobljeno je 5 neprijatelja. Jedinice Istočnokoruškog odreda uništile su 10 stubova dalekovoda koji vodi za rudnik u Mežici. Rudnik nije radio 48 sati.

24. IV. XIII SNOB je uz zasede uništila nemački putnički automobil. Ubijena su dva Nemca a 3 ranjena, među njima jedan oficir.

25. IV. Jedinice Koruškog odreda uništile su 7 stubova visokog napona. Rudnik nije radio 38 časova. Zbog višestrukog rušenja dalekovoda voda je poplavila 5 donjih okana rudnika.

Kolona od 150 neprijatelja napala je položaj XIII SNOB. Brigada je izvela energičan protivnapad i neprijatelju nanela gubitke od 15 mrtvih i više ranjenih. Zaplenjeno: 2 puškomitraljeza, 3 puške, 1 pištolj i znatna količina cipela.

Izvidnica na putu Slovenj-Gradec — Šoštanj napala je neprijateljsku kolonu. Ubijena su 2 neprijatelja i uništen 1 putnički automobil.

XIII SNOB zaustavila je putnički voz na pruzi Mislinja — Velenje. Kad su putnici izašli, voz je zapaljen i u plamenu pušten prema Šoštanju, gde je iskliznuo i potpuno se slupao. Uništena je lokomotiva i 10 vagona.

26. IV. II SNOUB je u blizini stanice Paka zaustavila voz, zapalila ga i u plamenu punom brzinom pustila ga prema Velenju, gde je iskliznuo i slupao se. Uništena je železnička stanica Paka.

II SNOUB izvela je napad na stanicu Velenje.¹⁴ Pri pokušaju intervencije neprijatelja oštećena su 2 tenka. XIII SNOB izvela je upad u neprijateljevo uporište u Šoštanju,¹⁵ gde je zaplenjena veća količina sanitetskog materijala, 5 pušaka, 4 pištolja, veća ko-

ličina bombi i municije, uniformi i spreme. Upad u Šoštanj imao je veliki politički odjek među civilnim stanovništvom.

Jedinice XI SNOB zapalile su voz na pruzi Konjice — Zreče. U Zrečama je uništena stanica, zapaljena je mala tvornica avionskih delova te radionice za izradu vojničkog alata.¹⁶

27. IV. Jedinice Istočnokoruškog odreda su u zasedi između Bele i Železne Kaple napale neprijateljsku kolonu i tom prilikom oštetile 1 kamion. Bilo je ubijeno 10 neprijatelja i 9 ranjeno.

Neprijatelj je izvršio veću poteru na sektoru između Gornjeg Grada, Kamnika i Save. U protivofanzivi je VI SNOUB na putu Ljubljana — Trojane, kod Krašnje, napala neprijateljsku kolonu koja se sastojala od dva tenka, više kamiona i motocikla.¹⁷ Prilikom napada uništen je jedan tenk, 1 motocikl i 12 kamiona. Ubijeno je 10 Nemaca i 1 zarobljen. Zaplenjeno: 1 puškomitraljez, 1 automat, 10 pušaka, 2 pištolja, više bombi i municije, 30 kg [eksploziva] sa priborom, 2 durbina i mnogo spreme.

Na kamionima su izgorela 2 bacača, 5 mitraljeza te ogromna količina municije i bombi.

Zaseda Istočnokoruškog odreda je na putu Crna — Prevalje napala kolonu od oko 50 neprijateljskih vojnika pošto im je nanela teške gubitke, naterala ih u bekstvo.

Zaseda II bataljona istog odreda na putu Bela — Železna Kapla napala je kamion Nemaca i ubila 10 ljudi a ranila 9.

28. IV. Neprijatelj je u tri kolone nastupao prema položajima VI SNOUB.¹⁸ Nakon teške borbe, koja je vođena više od dva sata, brigada je iz stroja izbacila 60 ljudi i prinudila neprijatelja na povlačenje.

Zaseda Kamniško-zasavskog odreda na putu Ljubljana — Litija napala je neprijateljsku auto-kolonu i neprijatelju nanela gubitke.

29. IV. Jedinice Istočnokoruškog odreda su u blizini Železne Kaple zapalile neku pilanu.

Sve naše jedinice ispoljile su priličnu aktivnost, izuzev Kozjanskog odreda koji se tek polako formira. I brojno stanje mnogo je poraslo dolaskom novomobilisanih i dobrovoljaca. Moral naših boraca još je dosta dobar. Primećuje se da se stanje po svakom pitanju poboljšalo, pre svega u pogledu discipline. Sada, kad je prestala hladnoća, i kontrola nad jedinicama je mnogo lakša. Borci su postali mnogo veseliji, uspesi ih oduševljavaju i uvek priželjkuju nove borbe s neprijateljem. Neprijatelj postaje sve manje uporan u borbama, što podiže moral naših boraca.

Neprijatelj uvida da su se naše jedinice toliko oporavile preko zime da ih više ne može pogoditi u živac.

Neprijatelj u svakoj borbi nastoji da se održi na svojim zaposednutim položajima, tvrdoglavo se odupire a kad uvidi da su naši borci čvrsti i odlučni da se brane po svaku cenu, on se povlači.

U svim borbama neprijatelj je pretrpeo mnogo veće gubitke nego mi. Uzrok tome je taktika neprijatelja koji tera vojnike u najžešću vatru i hoće po svaku cenu da dobije borbu. Neprijatelj se ne osvrće na gubitke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba, major:
Franc Poglajen

Sef Operativnog odseka,
potporučnik:
Milić Viljem

**IZVEŠTAJ ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 1. MAJA 1944. ŠTABU
4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O NAPADU NA RUDNIK
VELENJE¹**

ŠTAB 14. DIVIZIJE
NOV I POJ
Br. 56/44.

Na položaju, 1. maja 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS

na položaju

Ratni izveštaj od 29. IV do 1. V 1944.

I UB nalazi se na sektoru oko Plešiveca, na Završu, i daje potrebno obezbeđenje prema Šoštanju i Velenju.

II UB nalazi se na Pristovi.

XIII SNOB nalazi se na sektoru Graška Gora, oko Jesejnaka.

U vremenu koje obuhvata ovaj izveštaj brigade su se pripremale za akcije, čišćeno je oružje i podeljena je pristigla municija za puške i mitraljeze te mine za laki bacač.

Noću uoči 1. 5. o.g. cela divizija vršila je ofanzivne akcije na sektoru Velenje — Šoštanj i Mislinja.

I i XIII brigada napadale su Velenje i velenjski rudnik.² I UB blokirala je neprijateljevi! posadu u Velenju, postavila zasede u pravcu Celja i obezbeđivala leđa XIII SNOB koja je napadala rudnik. II UB vršila je demonstrativan napad na Šoštanj, kako bi odvratila pažnju neprijateljskih snaga od Velenja i na taj način omogućila uspeh akcije.

Akcije su počele 30. 4. u 23 časa. Brigade su odmah uspele da izvrše prve zadatke pa se pristupilo izvođenju same akcije. XIII SNOB je u brzom naletu jurišem odbacila neprijatelja iz prvih odbrambenih položaja oko rudnika i električne centrale. Neprijatelj je bio tu snažno utvrđen u betonskim bunkerima, streljačkim rovovima i otvorio je jaku vatru iz svih objekata koji se tamo nalaze. Za obezbeđenje rudnika i centrale neprijatelj je imao posadu u jačini od preko 80 vermana, koji su bili naoružani sa dva topa, teškim bacačem i brojnim automatskim oružjem. Neprijatelj je pružao vrlo žestok otpor koji je pak nakon energičnih udara naših boraca, koji su se u toj ak-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/L

² Vidi dok. br. 59, 65, 71, 94, 121, 162 i 181.

ciji sjajno pokazali, slomljen u 2 časa ujutro. Rudnik je bio zauzet i naši su odmah počeli da uništavaju sve rudničke uređaje, tako da duže vremena rudnik uopšte neće biti upotrebljiv. Požar se proširio po celom rudniku i zahvatio je i ugalj koji se tamo nalazio u velikim količinama. Požar traje i danas.

Odmah nakon likvidacije rudnika naši su pokušali da prodru do električne centrale i na jednom su je kraju zapalili. Pošto je zgrada od samog betona, centrala nije izgorela. Računali smo da ćemo u rudniku pronaći eksploziv i njime dići u vazduh generator i parne turbine, ali kako do eksploziva nismo mogli doći niti je iko znao gde se on nalazi, akcija nam nije mogla uspeti baš zbog nedostatka eksploziva. XIII SNOB zaplenila je u toj borbi jedan protivtenkovski top »breda« od 47 mm, 2 teška mitraljeza »fiat«, oko 10 pušaka, 1 automat, nekoliko bombi i dosta razne municije. Zaplenjeno je takođe nešto odeće i hrane. I UB, koja je blokirala uporište,³ zaplenila je u borbi 2 pištolja, 1 pušku, nešto odeće i veću količinu municije. Zaseda, koja se nalazila između rudnika i uporišta, uništila je 1 putnički automobil. Neprijatelj je u toj borbi imao mnogo mrtvih i ranjenih. Zarobljena su dva vermana i uhapšeno je nekoliko izdajnika.

Naši gubici su: dva mrtva, trojica teže i četvorica lakše ranjeni.

Detaljniji izveštaj ćemo dostaviti čim od obaveštajne službe primimo izveštaj o gubicima neprijatelja.

Neprijatelj je očekivao naš napad i zbog toga je posadu brojčano ojačao. Imala je više od 200 ljudi.

II UB, koja je vršila demonstrativan napad na Šoštanj, prilikom pokreta u blizini Šoštanja, na koti 450, naišla je na neprijateljsku zasedu. Odmah je stupila u akciju i u energičnom jurišu poterala neprijatelja u uporište. Zaseda je imala oko 150 ljudi. Prilikom bekstva neprijatelj je imao više mrtvih i mnogo ranjenih. Naši borci su odmah počeli da zaposedaju prve kuće u Šoštanju i napadali su neprijatelja. Neprijatelj je svom snagom vršio pritisak na naše položaje i po svaku cenu hteo da nas odbaci, ali mu to, usled našeg energičnog protivnapada, nije uspelo. Pretresene su kuće u Šoštanju, pri čemu je brigada zaplenila nešto oružja, nekoliko stotina metaka i veću količinu ratne spremne. Ova brigada razrovala je put i srušila telefonske i telegrafske linije na dužoj relaciji.

Sve naše jedinice povukle su se sa položaja u svoje kantonmane u 4 časa i 30 minuta.

Do sada još nije došlo do reakcije neprijatelja ali po svemu izgleda da neprijatelj priprema neku manju ofanzivu,

jer su svuda stigli novomobilisani vermani i sve su posade dosta ojačane. U toku ove noći imamo nameru da pređemo na nove položaje,⁴ koje još nismo odredili, jer još ne raspoložemo podacima obaveštajne službe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Čerin Mihael

Zam. komandanta — major:
Tone Vidmar

BR. 64

**NAREĐENJE ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 1. MAJA 1944.
ŠTABOVIMA POTCINJENIH JEDINICA ZA PRELAZAK NA
SEKTOR ŠENTVID — RAZBOR — PECOVNIK¹**

STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 57/44

Na položaju, *1. maja 1944.*

SVIM ŠTABOVIMA UB XIV DIVIZIJE NOV I POJ

na položaju

U toku ove noći naša divizija pravi pokret i to:

I UB na sektor Pečovnik i daje obezbeđenje u pravcima Graška Gora — Šmiklavž i Velenje.

II UB prelazi na sektor preko Zavodnja na Šentvid. Obezbeđuje se prema Šoštanju i Crni.

XIII SNOB na sektor Razbor. Takođe se obezbeđuje prema Slovenj-Gradecu i Crni.

Štab divizije nalaziće se kod XIII SNOB.

II UB neka izvrši mobilizaciju prema podacima koje je dobila od terenskih radnika ili pak neka spisak pošalje I UB da ova izvrši mobilizaciju.

Sutra temeljito iskoristite vreme za vojnu obuku i političku nastavu te nadoknadite sve što ste propustili; eventualno proradite i okružnice i dnevne zapovesti Glavnog štaba i IV

⁴ Vidi dok. br. 64.

operativne zone o 1. maju te prodiskutujte o poslednjim akcijama; održite sastanke sa štabovima bataljona i komandama četa te konstatujte sve greške koje su se desile za poslednje vreme. Naročito je potrebno forsirati rad sa novim drugovima, da ih što bolje izgradite i privežete uz stare borce, kako se u slučaju kakve neprijateljske ofanzive ne bi razbegli i dezertirali. Njima poklonite najveću pažnju.

Štabovi brigada neka pošalju detaljan izveštaj o akcijama i o zaplenjenom oružju i municiji.

Takođe javite kako se ljudstvo držalo i da li je ko dezertirao ili nestao.

Dnevne izveštaje šaljte tačno onako kako smo u ranijem naređenju naglasili, jer ih i mi moramo redovno svakog dana slati u Štab zone. Ponovo naglašavamo da ti izveštaji moraju stići do 12 časova u Štab divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Cerin Mihael

Zam. komandanta — major:
Tone Vidmar

BR. 65

IZVEŠTAJ ŠTABA 1. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »TONE TOMŠIČ« OD 1. MAJA 1944. ŠTABU 14. DIVIZIJE O BORBI PRILIKOM OBEZBEDIVANJA NAPADA NA RUDNIK VELENJE¹

ŠTAB I UB »T. T.«
Položaj 1. V 1944.

ŠTABU XIV DIVIZIJE

na položaju

IZVEŠTAJ O AKCIJI U NOCI 30. IV/1. V

Prilikom akcije na rudnik Velenje I UB dobila je zadatak da blokira Velenje i postavi zasede na oba puta koji vode iz Celja u Velenje.²

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335;L

² Vidi dok. br. 59.

Pola bataljona, sa protivtenkovskom puškom, zaposelo je položaje na putu Velenje — rudnik kod Stare Vasi, pola bataljona blokiralo je Šoštanj sa severne strane a pola bataljona sa južne strane. Zaseda na putevima Velenje — Celje bila je u jačini jednog bataljona i ojačana još sa pola bataljona, koji se nalazio u rezervi. Sve ove jedinice stigle su na položaje blagovremeno.

Jedinica, koja je sa južne strane blokirala Velenje, pokušala je da likvidira žandarmerijsku stanicu ali joj to nije uspelo iz razloga što su se u susednoj kući nalazili Nemci, što nije očekivano. Kasnije, kad su se naše jedinice pregrupisale, bilo je to takođe nemoguće zbog svetlosti koju je izazvao požar u rudniku. Jedinica koja se nalazila u zasedi između Velenja i rudnika bila je u 2.30 časova napadnuta od kolone koja je dolazila od Šoštanja i od kolone koja je došla od rudnika. Tom prilikom uništili smo jedan putnički automobil. Zbog suviše jakog pritiska i pošto je bila osvetljena požarom zaseda se morala povući na nove položaje podalje od puta. Zasede na putevima prema Celju nisu dolazile u dodir s neprijateljem.

U zoru smo povukli jedinice sa položaja na sektor istočno od Plešiveca. Tom prilikom smo u trgovačkoj radnji u Staroj Vasi rekvirirali jedna kola hrane a u Velenju 3 grla stoke. Zaplenili smo 4 vermanšafstske uniforme, 2 pištolja i jednu pušku »manliher«.

S. F. — S. N.!

Politkomesari
Mišica Lado

Komandant — major:
Kovačić Ivan

**NAREĐENJE ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 3. MAJA 1944.
ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA ZA PRELAZAK NA
SEKTOR CRNA — DRAVOGRAD — VELENJE¹**

STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 60/44

Na položaju, 3. maja 1944.

SVIM ŠTABOVIMA SNOUB XIV DIVIZIJE NOV I POJ

na položaju

Prema dogovoru na današnjoj konferenciji brigadama naređujemo sledeće:

I UB prelazi na sektor Velenje — Šoštanj. Jedan bataljon šalje ka Sv. Danielu, koji će, prema dogovoru, preuzeti pomenute transporte.

II UB prelazi na sektor Slovenj-Gradec — Dravograd — Guštanj.

XIII SNOB na sektor Crna — Mežica.

Sve brigade moraju vršiti mobilizaciju tačno onako kako smo se dogovorili i kako su odredili Glavni štab i Štab IV operativne zone.²

Svakog dana morate slati tačne izveštaje o vašem radu, koliko ste mobilisali, gde se nalazite i opštu situaciju na vašem terenu. Ne zaboravite na lokalne prilike, ako bi se pružale, pa da ih temeljito iskoristite kako bi VII korpusu mogli što više pomoći u hrani, konjima, robi i materijalu koji je potreban našoj vojsci. Posebno naglašavamo da sve vreme vašeg rada i izvršavanje ovog naređenja, koje vam je bilo tačno objašnjeno na konferenciji, mora proticati u najvećoj konspiraciji. Pored toga treba odmah pristupiti pojačanju naših jedinica. Obaveštavajte nas ukoliko ste formirali treće čete, a takođe i o komandnom kadru za koji, ukoliko još nema činova, odmah dostavite ispunjene odgovarajuće formulare koje ćemo poslati kadrovskom odseku Glavnog štaba. Ne zaboravite ni na snabdevanje naših ranjenika, za koje su štabovi brigada lično odgovorni.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335/III.

² Zbog velikih gubitaka u borbama tokom februara 1944, 2. SNOUB »Ljubo Šercer« i 13. SNOB »Mirko Bračić« spale su na po dva bataljona. Početkom maja 1944. brigade su preformirane u tri bataljona, sa po dve čete. Svaki bataljon je dobio zadatak da se mobilizacijom popuni i formira još i treću četvu.

S novim drugovima, ukoliko se budu zadržavali po jedinicama, mora se odmah pristupiti političkom radu. Imajte u vidu da je danas nastalo vreme kad moramo stvarati čvrstu vojsku, što je preduslov da nas priznaju u inostranstvu, i da su svi akcijski zadaci podređeni organizacionim zadacima. Istovremeno moramo težiti za tim da se zapleni oružje a obavještajci neka traže načine, mogućnosti i mesta gde bi se ovo oružje moglo zapleniti.

Još danas neka svaka brigada pošalje po 35 novih drugova na ugovoreno mesto, gde će ih preuzeti bataljon Tomšičeve brigade. Sa njima pošaljite i spiskove, tj. tačne podatke o stupanju u vojsku i sve lične podatke.

XIII SNOB neka pored ovog pošalje dva jahaća konja sa sedlima, a II UB jednog konja sa sedlom.

Štab divizije nalaziće se i sutra ceo dan na starom mestu, gde šaljite i sve izveštaje. U slučaju pokreta ovde će ostati javka.

Ne zaboravite dati drugovima hranu za put.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Čerin Mihael

Zam. komandanta — major:
Tone Vidmar

**IZVEŠTAJ ŠTABA 15. DIVIZIJE OD 3. MAJA 1944. ŠTABU 7.
KORPUSA NOVJ O PRIPREMAMA ZA PONOVAN NAPAD
NA ŽUŽEMBERK¹**

STAB
XV DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 3. 5. 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ

Primili smo vašu zapovest. Umesto V brigade na sektor Muljava — Sušica — Gabrovčec poslali smo XII brigadu, jer je V brigada prilično udaljena i daje obezbeđenje od Novog Mesta.

Večeras sa IV brigadom vršimo ponovan napad na Žužemberk.² Na sektoru kod Novog Mesta nema ništa novo a ni kod Trebnja. Dol. odred javlja da je neprijatelj jačine 300 ljudi sa jednim tenkom i 1 blindiranim kolima stigao u Višnju Goru. Dol. odred zaposešće položaje iznad Hudog. IV brigada javlja da je na Krku stiglo oko 200 neprijateljskih vojnika bez motorizacije.

Telef. veza sa artiljerijom još nije uspostavljena. Telefonisti su sa drugom Jurčetom otišli još juče da uspostave vezu ali ih sada ne možemo nigde pronaći. Artiljerija će otvoriti vatru pošto IV brigada bude dala znak raketama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Nač. Štaba — kapetan:
si. odsutan

Komandant — major:
Franc Hočevar

**IZVEŠTAJ ŠTABA 16. SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO
PREMRL VOJKO« OD 4. MAJA 1944. ŠTABU 31. DIVIZIJE¹**

Operativni odsek

Prepis duplikata.

STAB
XVI SNOB »J. P. VOJKO«
Položaj, 4. maja 1944.
Br. 441/44

ŠTABU XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek

Dostavljamo izvod ratnih izveštaja od 1. 4. do 30. 4. 44.

1. 4. 1944. 2. bataljon postavio je nagazne mine na putu Idrija — Spodnja Idrija.² Rano ujutru putem su naišla 2 vojna kamiona sa vojskom. 1 kamion naišao je na minu i odleteo u vazduh, dok je drugi napao naš teški mitraljez. Neprijatelj je imao veći broj mrtvih i ranjenih.
Istog dana naše su jedinice vodile borbe oko Idrije. Neprijatelj je bio svugde odbijen uz krvave gubitke. Naši bez gubitaka.
Uništen jedan vojni kamion.
2. 4. 1944. Rano ujutru neprijatelj je u jačini od 500 ljudi napao naše položaje na Gori iznad Idrije. Naši su ga pustili u neposrednu blizinu a onda otvorili na njega jaku pešadijsku vatru. Neprijatelj se morao povući uz veće gubitke.
Neprijatelj je imao 3 mrtva i 8 ranjenih.
Naši bez gubitaka.
8. 4. 1944. 1. bataljon napao je neprijateljsku kolonu koja je prodirala iz Cola prema Crnom Vrh. Zbog nadmoći neprijatelja bataljon se povukao na nove položaje. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih.
Naši bez gubitaka.

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 282/1.

10. 4. 1944. Našim položajima Na Kobilici približila se manja nemačka patrola. Nakon naših prvih pucnjeva Nemci su se razbežali.
12. 4. 1944. Naše bacačko odeljenje napalo je Ajdovščinu. Izbacili su 15 mina koje su pale u samo neprijateljsko uporište.
17. 4. 1944. Bio je napadnut 2. bataljon u Predgori.³ Posle dvoipolačasovne borbe neprijatelj je prinuđen na povlačenje. Neprijateljski gubici nisu poznati. Naši bez gubitaka.
20. 4. 1944. Minerski vod minirao je most na putu preko Pivke kod Postojne.⁴ Most, koji je bio dugačak 15 m, širok 8 m i betoniran, porušen je u dužini od 2 m. Istog dana minerski vod 2. bataljona prokopao je put Razdrto — Senožeče u dužini od 4. m. Minerski vod 1. bataljona prokopao je put Razdrto — Vipava u dužini od 15 m. Srušeno je i 70 telefonskih bandera na liniji Postojna — Razdrto — Trst. Zaseda 2. bataljona napala je neprijateljski automobil između Razdrtog i Senožeča. Zarobljena su 3 italijanska karabinjera, zaplenjena 2 automata, 1 puška, 30 bombi i 3 pištolja.
22. 4. 1944. Bili su napadnuti naši položaji kod Šmihela.⁵ Posle kratke borbe neprijatelj je bio nateran u bekstvo. Zaplenjen je sanduk municije za »šarac«. U noći 22/23. grupa dobrovoljaca prodrila je u Postojnsku špilju, gde se nalazilo skladište benzina, i zapalila ga. Uništeno je 12 vagona benzina.⁶
23. 4. 1944. Neprijatelj je ponovo napao naše položaje kod Šmihela i na Fari. Posle 7-časovne žestoke borbe neprijatelj je bio prinuđen na povlačenje. Neprijatelj je imao 30 mrtvih i isto toliko ranjenih.

² i ⁵ Vidi dok. br. 78 i 79.

⁴ i ⁶ Vidi dok. br. 38, 78 i 79.

⁷ Redakcija nije uspela pronaći kraj dokumenta.

BK. 69

**IZVEŠTAJ ŠTABA BRIŠKO-BENEŠKOG NOP ODREDA OD
4. MAJA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA O UNIŠTENJU ELEK-
TRICNE CENTRALE U GORICI¹**

STAB BRISKO-BENESKOG ODREDA NOV I POS
Položaj, 4. 5. 44.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
Operativnom odseku

RAT. DOPIS!

U noći 3/4. 5. I minersko-diverzantski vod B.B. odreda izvršio je vanredno drsku diverzantsku akciju na električnu centralu u Gorici.² U li časova uveče (23 č) vod je pod rukovodstvom komandanta Briško-ben. odreda po brani prešao Soču. Plan je bio da se, prema mogućnosti, bez borbe prinudi posada obezbeđenja na predaju, kako se ne bi alarmiralo susedno uporište. Pošto je bila primećena grupa od 6 ljudi, došlo je do oštre borbe automatima i ručnim bombama u kojoj je odlučnost trojice (druga komandanta, Gorazda i Saška), nakon smelog juriša, u kritičnom trenutku odlučila borbu u našu korist. Posada se posle toga predala i bili smo gospodari situacije usred industrijske četvrti Gorice više od sat i po. Mineri su pod rukovodstvom druga komandanta minirali sva tri transformatora u kabini i tri najvažnije mašine u centrali. U borbi su poginula 2 karabinijera i jedan čuvar — fašista, dok naši nisu imali gubitaka. Zaplenili smo 2 automata, 2 pištolja, 5 pušaka, mnogo municije i raznovrsnog materijala. Oko 0.30 časova drug komandant zapalio je mine i dao naređenje za povlačenje. Pošto je posada bila otvorila neke ustave na brani, morali smo prilikom povratka na nekim mestima do pojasa da gazimo reku. Povlačenje bez gubitaka. Izuzev nekoliko pucnjeva i raketa sa mosta kod Pevme, neprijatelj nije reagovao. Reka je predena na oko 600 m ispod mosta u Pevmi pod zaštitom dve mitraljeske zasede sa desne obale.

Neprijatelj je pretrpeo ogromnu štetu, jer mu je uništena proizvodnja struje za sva industrijska postrojenja u zoni, za livnicu Stracis i sva neprijateljeva ratna postrojenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Uršič Franc Joško
Politkomesar: **Cernugelj Franc**

Rat. dopisnik:
Preis Franc

**NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA OD 5. MAJA 1944. ŠTABU
10. SLOVENAČKE NO BRIGADE ZA NAPAD NA NEPRIJATELJA U DOLENJOJ STRAŽI¹**

**Š T A B
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Na položaju, 5. 5. 1944.
Br. 317.

ŠTABU X BRIGADE XVIII DIVIZIJE —

na položaju

Neprijatelj u jačini od oko 70 ljudi nalazi se u Dol. Straži i podiže grudobrane. Prema izveštajima koje smo primili ima nameru da opravlja železničku prugu Novo Mesto — Straža, pa je zadatak posade da obezbedi uspostavljanje ove železničke pruge.

Neprijatelj je naoružan lakim oružjem a napominjemo i to da se u Straži na železničkoj stanici nalazi oklopni vagon, koji neprijatelju može da posluži i kao bunker. S obzirom na to

n a r e đ u j e m o :

1.) Noću 5/6. maja bataljon X brigade, koji se nalazi na položajima u Soteski, zajedno sa bataljonom VDV brigade² koji se nalazi u Toplicama, napašće neprijateljsko uporište u Dolenjoj Straži i bezuslovno ga savladati.

2.) U akciji mora učestvovati jedan član štaba brigade. Odmah stupite u vezu sa štabom bataljona VDV, izradite plan napada i preduzmite sve potrebno da napad uspe.³

3.) Upozoravamo vas na obezbeđenje iz Novog Mesta a pre svega treba se obezbediti s leđa. Posle završene akcije oba bataljona vraćaju se na svoje stare položaje. Ukoliko bi do ujutro

• Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/11.

⁵ Odnosi se na 1. bataljon 1. brigade Vojske državne varnosti.

neprijateljsko uporište bilo likvidirano, bataljoni se u ranim jutarnjim časovima vraćaju na položaje na kojima se sada nalaze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar: **Jože Brilej Bolko** V. d. zam. komandanta — major: **Tavčar Franc**

Dostavljeno: štabu X brigade na izvršenje
štabu bataljona VDV na izvršenje
štabu XVIII divizije na znanje.

BR. 71

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD
5. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
NAPADU NA VELENJE, ŠOŠTANJ I MISLINJU¹**

Š T A B
IV OPERATIVNE ZONE NOV i POS
Položaj, 5. 5. 1944.
Br. 753

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Položaj

Nakon trodnevnih borbi I i VI SNOUB na sektoru Kamnik — Šmartno — Gornji Grad,² uputili smo I SNOUB u sastav XIV divizije koja se nalazila na položajima Graška Gora — Razbor. VI SNOUB poslata je u pravcu Donjosavinjske doline radi mobilizacije — jer su Nemci na tom sektoru objavili mobilizaciju — sa zadatkom da istovremeno delom svojih snaga vrši mobilizaciju i u rudarskim revirima.

Pošto se divizija nalazila oko Graške Gore, dobila je zadatak da sa sve tri brigade izvrši napad na rudnik i električnu centralu u Velenju i da upadne u Šoštanj i Velenje radi blokade uporišta i premetačine po kućama, sa ciljem pronalaženja

oružja i hapšenja neprijateljskih agenata i domaćih izdajnika. Istovremeno smo XI SNOB dali zadatak da napadne i likvidira uporište Vermanšafta u Mislinji te time istovremeno obezbeđuje XIV diviziju iz pravca Slovenj-Gradeca.

*Akcije XIV divizije od 30. 4. do 1. 5. 1944.*³

Raspored jedinica

XIII SNOB imala je zadatak da napadne rudnik i električnu centralu, koje je branilo preko 80 vermana, naoružanih sa dva topa, teškim bacačem i brojnim automatskim oružjem, te oko 40 ljudi protivavionske odbrane. Neprijatelj je bio dobro utvrđen u bunkerima i rovovima. Jedna desetina XIII SNOUB imala je zadatak da sa nenaoružanim ljudstvom prekopa put i sruši prugu Velenje — Slovenj-Gradec.

I SNOUB jednim delom davala je obezbeđenje na putu Celje — Velenje a drugim delom vršila je blokadu uporišta u Velenju i pretresala kuće.

II SNOUB blokirala je uporište u Šoštanju i izvela upad u samu varoš. Ova brigada imala je deo svojih snaga u rezervi.

Napad na dan 1. maja neprijatelj je očekivao i radi toga su sva uporišta od Dravograda do Savinjske doline bila ojačana, a u prvom redu Šoštanj Velenje. U Velenju i Šoštanju javno se govorilo da će partizani proslaviti 1. maj u tim mestima. U pitanju nije bilo izdajstvo, jer je plan akcije bio izrađen u potpunoj tajnosti, već je neprijatelj to očekivao zbog prisustva naših jedinica na tom sektoru. Tako je posada u Šoštanju imala oko 500 vermana i 150 policajaca sa nekoliko tenkova. Slično pojačanje dobila je i posada u Velenju. Već 30. 4. neprijatelj se nalazio u potpunoj pripravnosti. Napad je počeo u 23 časa. I pored jakog otpora neprijatelja 1. četa I bataljona XIII SNOB uspeła je da prodre do samog rudnika. Posle opšteg napada jedinice su odbacile neprijatelja iz baraka i bunkera te ga naterale u bekstvo. Jedinice su zapalile sva nadzemna postrojenja rudnika kao što su šahtovni toranj, separacija, skladišta i svi bunker i sa ugljem. Takođe su bile zapaljene i radionice sa svim mašinama, sva skladišta drveta itd. Požari su buktali još 2 dana posle napada.

Nakon likvidacije otpora kod rudnika jedinice su pokušale da napadnu i unište električnu centralu. Pošto je posada centrale bila snažno utvrđena, a jedinice nisu imale eksploziv da je miniraju, elektranu nije bilo moguće zauzeti. Jedinice su pokušale da je zapale, ali pošto je čitava zgrada od železa i betona, uspeh je izostao. Zbog praznika rudnik nije radio i u samom rudniku nalazilo se vrlo malo radnika. Tako nije niko

znao gde se nalazi rudnički magacin eksploziva, koji bi se eventualno mogao upotrebiti za miniranje centrale.

U tim borbama bilo je zaplenjeno:

- 1 protivtenkovski top »breda« od 47 mm sa 15 metaka
- 2 teška mitraljeza »fijat« sa preko 1.200 metaka
- 1 puškomitraljez »breda«
- 10 pušaka
- 1 automat

više bombi, mnogo različite municije, nešto odeće i hrane.

I SNOUB, koja je držala zasedu između rudnika i uporišta, uništila je 1 putnički automobil i vodila borbu više od 1 časa.

Četa koja se nalazila u rezervi rušila je prugu i zasekla put Velenje — Paka. Razorila je oko 150 m pruge i razbacala šine, te zasekla oko 500 m puta.

II SNOUB, koja je imala zadatak obezbeđenja prema Šoštanju i Slovenskoj Bistrici, već prilikom svog pokreta naišla je na neprijateljsku zasedu, koju je energičnim jurišem naterala u bekstvo u uporište. Prilikom bekstva neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih. Brigada je posle toga upala u Šoštanj, pretresla više kuća i zaplenila nešto municije i opreme. U toku noći neprijatelj je nekoliko puta pokušao da učini ispade ali je uvek bio uz gubitke odbijen natrag u uporište. Brigada je takođe porušila telefonske i telegrafске linije na većoj dužini.

U svim tim akcijama neprijatelj je morao imati prilične gubitke u mrtvima i ranjenima. Tačan broj do sada nam nije poznat. Kad naši obaveštajni organi to budu saznali, izvestićemo naknadno.

Gubici divizije iznose 2 mrtva, 3 teže i 4 lakše ranjena.

Akcija je prekinuta u 4.30 časova.

Izveštaj XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Na dan 16. 4. 1. četu I bataljona napao je neprijatelj, koji je nastupao u jačini od 200 policajaca i vermana. Zbog nadmoćnosti neprijatelja četa se nakon jednočasovne borbe, u kojoj je 6 neprijatelja poginulo a 15 ranjeno, morala povući. Četa nije imala gubitaka.

Na dan 18. 4. o. g. ista četa uništila je 45 telegrafskih stubova i zapalila dva vojna motocikla.

Na dan 26. 4 o. g. jedinica XI SNOB zapalila je voz na lokalnoj pruzi Konjice — Zreče.⁴ Uništeni su lokomotiva i 3 vagona. Deo čete zapalio je stanicu Zreče, poštu i tvornicu, koja je izrađivala delove za avione, te radionicu za izradu vojnog alata.

Na dan 30. 4 — 1.5. o.g. jedinice XI SNOUB su, u vezi s poduhvatom XIV divizije, izvršile napad na uporište vermana u Mislinji. Odmah nakon pucnja za uzbunu, koji je ispalio stražar, neprijatelj je zaposeo rovove i bunkere oko Mislinje i otvorio jaku vatru. Vatrom mitraljeza i bacača jedinice su oterale neprijatelja iz rovova i bunkera u samo selo. Posle toga su jedinice jurišale u selo i razbile posadu jačine oko 150 ljudi, tako da se deo vermana pomaknuo na greben iznad Mislinje, dok se preostali deo razbežao po [Mislinjskoj] dolini. Istovremeno su jedinice porušile prugu u dužini od 200 m između Mislinje i Slovenj-Gradeca. Prema izveštajima vermani imaju 7 ranjenih i 55 nestalih. Naše jedinice su zarobile 11 vermana. Zaplenjeno je 17 pušaka, više bombi, veća količina municije i mnogo ratnog materijala kao što su rančevi, šatorska krila, čebad itd.

Izveštaj VI SNOUB »Slavko Slander«

Na dan 28. 4 o.g. oko 9 časova, neprijatelj je u tri kolone počeo da nastupa prema položajima brigade (Zg. Okrog) i to kod Slapa po Menini, iz Motnika kroz Reber prema Okrogu i iz Spitaliča. Svaka kolona imala je po 100 ljudi sa lakim automatskim oružjem, dosta automata, lakim bacačima i svaka kolona sa 1 teškim bacačem. Neprijatelj je drsko napadao i vešto manevrisao. Borba je vođena preko 2 sata.

Zbog lošeg komandovanja u II bataljonu, neprijatelj je uspeo da naše prinudi na povlačenje i da za tili čas prođe kroz selo. Ipak se tu nije mogao zadržati jer je bio neprekidno tučen teškim mitraljezom koji je bio postavljen iznad Zg. Okroga te je bio prinuđen da se povuče natrag u pravcu Reberi.

U borbi je izbačeno iz stroja 50—60 neprijatelja. Brigada je imala 4 poginula a izgubila je 1 puškomitraljez, 1 laki bacač, 2 puške i 2 pištolja.

Izveštaj Kamniško-zasavskog odreda

Na dan 28. 4. o.g. na putu Ljubljana — Litija napadnuta je iz zasede auto-kolona,⁵ koja se sastojala od oklopnog automobila, nekoliko kamiona i motocikla. Po pričanju seljaka na kamionima je moralo biti dosta žrtava jer je iz kamiona krv curila putem.

Opšte napomene.

Predviđena akcija na rudnik i centralu u Velenju nije sasvim uspela, jer u rudniku nije bilo moguće dobiti eksploziv, pošto se nije moglo saznati gde se nalazi, a divizija nije raspo-

lagala nikakvim eksplozivom. Borbenost jedinica bila je na visini a naročito se istakla XIII SNOB. Delimičan uspeh imao je povoljan uticaj na borce XI SNOB te je njihov moral prilično porastao. Obe akcije su takođe imale veliki politički odjek među civilnim stanovništvom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Komandant — major:
Mile Kilibarda

BR. 72

**NAREĐENJE OPERATIVNOG ŠTABA NOTRANJSKOG I
ISTARSKOG NOP ODREDA OD 5. MAJA 1944. O NOVOM
RASPOREDU POTČINJENIH JEDINICA I O NJIHOVIM ZA-
DACIMA¹**

**OPERATIVNI STAB
NOTRANJSKOG I ISTARSKOG ODREDA
Položaj, 5. V 1944.**

**SVIM BATALJONIMA NOTRANJSKOG I ISTARSKOG
ODREDA**

na položaju

Po naredbi Štaba VII korpusa NOV i POJ, radi zajedničkog dejstva oba odreda, postavljen je zajednički operativni štab koji je formiran ovako:

Komandant kapetan Furlan Ivan Drago
Politkomesar Galič Ivan Jovo
Zam. komandanta Truden Stanko Stane
Zam. politkomesara Tomori Ludvik Andrej.

Štabovi oba odreda ostaju za svoje jedinice bez promene kao i sva administracija i šefovi odseka.² Dnevne izveštaje dostavljati do 6 časova uveče i to svi bataljoni svojim štabovima odreda.

Obzirom na situaciju na našem sektoru

n a r e đ u j e m o :

I bataljon Notranjskog odreda ostaje i dalje na svojim dosadašnjim položajima, sa istim dosadašnjim zadatkom. Mora održavati vezu sa III bataljonom Istarskog odreda. I bataljon nalazi se u selu Sleme. II bataljon ostaje na svojim položajima sa istim zadatkom kao do sada. U sporazumu sa II bataljonom Istarskog odreda postavljaće zasedu iznad Cerknice na brdu Gradišče, trig. 858, sa zadatkom da spreči svako upadanje neprijatelja u Cerknicu. Patrole se moraju nalaziti u samoj Cerknici kako bi civilno stanovništvo držale pod kontrolom, da ne bi kretalo u neprijateljska uporišta. U slučaju nadiranja neprijatelja mora sa preostalim ljudstvom zauzeti položaje iznad Grahovog u Strmecu, ne čekajući direktive štaba odreda. II bataljon se nalazi u selu Bločice.

I bataljon Istarskog odreda neka sa dosadašnjih položaja pređe u selo Lužarje, sa zadatkom da kontroliše teren u dolini Karlovice, tj. put prema Velikim Lažčama. Šalje borbene patrole za kontrolisanje sektora Rob — Krvava Peč i Rob — Rašica te održava vezu sa VIII brigadom koja se nalazi na sektoru Sv. Gregor — Sodražica — **Zimarice** — Gora.

II bataljon Istarskog odreda neka sa sadašnjih položaja pređe u selo Zirovnicu, sa istim zadatkom kao II bataljon Notranjskog odreda, tj. da postavlja zasedu iznad Cerknice na brdu Gradišče (trig. 858). Patrole neka se kreću do kraja Cerknice, sa zadatkom da kontrolišu civilno stanovništvo i sav saobraćaj između Rakeka i Cerknice. Za izvršenje ovog obezbeđenja neka se sporazumeju oba štaba bataljona.

III bataljon Istarskog odreda neka sa dosadašnjih položaja pređe u selo Sv. Vid, sa zadatkom da kontroliše teren Zala — Rakitna do Borovnice, kao i preko Otava do ispod Pokojišča i Sv. Vid — Krvava Peč, s tim da kontroliše dolinu Iške.

Bataljoni neka se dobro obezbede i međusobno održavaju tesnu vezu. Držite dovoljno stražarskih mesta i noćne kružne patrole, kako ne bi došlo do nekog iznenađenja.

U slučaju kakvog neprijateljskog napada na bataljon neka susedni bataljoni ubrzanim maršom odmah krenu u pomoć, ne čekajući poziv Štaba odreda.

Svi bataljoni neka pomoću obaveštajnih vodova izviđaju prugu od Preserja do Postojne, kako bi se akcije mogle izvesti na najpogodnijem mestu.

Obaveštajci Istarskog odreda neka se povežu sa obaveštajcima Notranjskog odreda, kako bi sporazumno mogli da

kontrolišu čitav teren do samih neprijateljskih uporišta kao i čitavu železničku prugu Ljubljana — Postojna.

Bataljoni neka izvrše pokrete danas 4/5. o.m., kako bi u 6 časova ujutro svi bili na svojim položajima.

Na izvršenje.

S. F. — s. N.

Politkomesar:
Galič Jovo

Komandant — kapetan:
Furlan Ivan Drago •

BR. 73

ZAPOVEST GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE ZA 6. MAJ 1944. KOJOM SE CELOKUPNOM SASTAVU 4. OPERATIVNE ZONE ODAJE PRIZNANJE I POHVALA¹

GLAVNI ŠTAB
NOV i PO SLOVENIJE
Br. 67/44

Na položaju, dana 6. 5. 1944.

DNEVNA ZAPOVEST

Jedinice IV operativne zone pod rukovodstvom majora Mile Kilibarde i politkomesara Jože Borštnara su od 14.4 do 27. 4. uništile 158 neprijateljskih vojnika, među kojima se nalazilo 5 oficira.² Ranjenih je u tom vremenu bilo 308 neprijateljskih vojnika. Za isto vreme su jedinice IV operativne zone uništile 3 tenka, 1 oklopni automobil, 15 kamiona, 1 lokomotivu, 20 vagona, kompletan putnički voz, 1 motocikl, zapaljeno je uporište Paka a uništeno je mnogo municije i sprema. Tri puta je sa uspehom minirana pruga Ljubljana — Celje i miniran je transformator za tvornice u Litiji koje su morale da obustave proizvodnju.

U tom vremenu je zaplenjeno: 45 pušaka, 3 puškomitraljeza, 3 automata, veći broj pištolja, bombi, municije, eksplo-

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani; f. 11/11. Glavni štab je, takođe 6. maja 1944, sličnom zapovešću odao priznanje celokupnom boračkom i rukovodećem sastavu 7. korpusa NOVJ za uspešno okončanje borbi na sektoru Žužemberk—Trebnje, koju Redakcija ne objavljuje a nalazi se u Arhivu IZDG u Ljubljani f. 11/1.

ziva, 1 radio-stanica i sprema. U tim akcijama uspešno su sa-
dejtvovala i brigade XIV divizije.

Naročito sjajan uspeh postigla je VI SNOUB »Slavko Slander«, kad je pod rukovodstvom komandanta kapetana Sekirnika članka Simona, na dan 27. 4. u Crnom Grabenu, u jednoj jedinoj borbi uništila 1 neprijateljski tenk, 12 kamiona i 1 motocikl, uništila pri tom veću količinu oružja i sprema te zaplenila 1 puškomitraljez, 1 automat, 10 pušaka i eksploziv.³ Pri tome je 10 neprijateljskih vojnika poginulo i 1 zarobljen.

Svim borcima, politkomesarima, podoficirima i oficirima jedinice IV operativne zone, za njihovu odvažnost, snalažljivost u borbi i savesno izvršavanje zadataka Glavni štab NOV i POS daje

Priznanje i pohvalu!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Boris Krajger, s. r.

Komandant — general-major:
Rozman Stane, s. r.

BR. 74

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 6. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O SITUACIJI NA SEKTORU KORPUSA¹

STAB
VII KORPUSA NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Br.

Položaj, 6. 5. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

na položaju

Položaj na našem sektoru je nakon poslate depeše bea promena. Radi objašnjenja dodajemo sledeće:

Na sektoru levo od Krke neprijatelj manevriše jačim snagama 13. i 14. policijskog puka, XIV čete tenkovskih lovaca,

³ Vidi dok. br. 93, 162 i 187.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, t 21/11.

dveju četa domobranaca i još triju posebnih grupa (ove podatke dobili smo iz nemačke zapovesti za 1. maj i dalje). Jedinice XV divizije, već i onako dosta zamorene, posle likvidacije Žužemberka nisu dobile vremena za odmor te su u tim manjim sukobima po šumama i zasedama prilično iscrple. Stab divizije, na svoju ruku, povukao snage u dolinu Krke, većim delom na desnu obalu. Ovo je učinio i zbog toga što i onako velike komore nije mogao ni trenutka ostaviti same, jer su ih napadale grupe neprijatelja koji se krio po šumi, a to je ograničavalo i uticaj na borbenost naših jedinica. Dolenjski odred je takođe vodio žestoke borbe na sektoru severno od Stične do granice.² Veze sa njim još nismo uspostavili.

Na sektoru XVIII divizije (Zvirče — Struge — Zdenska Vas do Grosuplja) nema neprijatelja. Grupa koja se nalazila u Podtaboru blagovremeno je otkrila naše namere i pobjegla u Ribnicu. Jedan bataljon X brigade stigao je na Seljan i vodio borbe.®

Neprijatelj se sada zadržava na položajima oko Mirne Peči, Trebnja, Dobrnica do blizu Žužemberka. Njegova namera nije da uspostavi uporišta, niti se nalazi u naseljima. U rukama nam je zapovest nemačke komande koju su izdali u vezi sa ovim našim operacijama. Iz nje se vidi da ih je prisustvo naših znatnih snaga na ovom sektoru mnogo uznemirilo te da su po svaku cenu hteli održati situaciju u svojim rukama i spasti uporište u Žužemberku.

VIII brigadu smo prebacili i već se nalazi na sektoru Hočevje — Korinj — Zvirče, dok je IX brigada prešla Krku i sada čisti sektor Muljava u pravcu Sela pri Sumperku. X brigadu ćemo odmah nakon koncentracije njenih snaga prebaciti na sektor Ajdoveca. XV diviziju nameravamo danas i sutra pustiti da se odmara.

Mi se sada nalazimo u Vel. Lipju. O eventualnoj promeni izvestićemo vas depešom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko

Komandant — pukovnik:
Pero

NAREĐENJE ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 7. MAJA 1944. ŠTABOVIMA 2. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »LJUBO ŠERCER« I 13. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MIRKO BRAČIČ« ZA POKRET NA SEKTOR RDEČNIK — SV. DANIEL¹

STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. .

Na položaju, 7. V 1944.

ŠTABOVIMA II I XIII UB

Na položaju

U toku noći II UB mora da izvrši pokret na položaje kod Sv. Daniela. Obezbeđenje mora postaviti u pravcu prema Slovenj-Gradecu i Šoštanju. Istovremeno prikuplja podatke o neprijatelju.

XIII SNOB u toku noći vrši pokret na nove položaje kod Rdečnika. Obezbeđenje mora postaviti prema Velenju i prema putu Mislinja — Slovenj-Gradec. Istovremeno prikuplja podatke o neprijatelju.

Štab divizije nalaziće se na starim položajima.²

U toku dana preduzmite sve potrebno da brigade budu sposobne za duži pokret. Prokontrolišite oružje i municiju.

Za vreme pokreta nabavite hranu, jer je na sektoru Graške Gore i Sv. Daniela nema.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Čerin Miha

Komandant — major:
Tone Vidmar

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335/III.

² Stab 14. divizije nalazio se na sektoru Razbor.

**NAREĐENJE ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 7. MAJA 1944. ŠTABO-
VIMA BRIGADA O PREDISLOKACIJI JEDINICA NA PRO-
STORIJI HOČEVJE — DOBRAVA — AJDOVEC I O NJIHO-
VIM DALJIM ZADACIMA¹**

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Na položaju, 7. maja 1944.

ŠTABU BRIGADE. . .

Na položaju

Posle likvidacije Žužemberka i Dobrave te napuštanja Trebnja i Mirne Peči, neprijatelj je dovukao veće snage na sektor severno od Krke. Držeći se šuma i pogodnih dominirajućih položaja izbegava mesta i naseljene krajeve te ima zadatak da napada manje delove naših jedinica, pojedinačne štabove i terenske organizacije. Naše jedinice nisu u početku odmah uočile nameru neprijatelja i odgovorile mu protivmerama te zbog toga do sada nismo imali u borbi s njim nekog većeg uspeha. Nakon pada Žužemberka i drugih uporišta neprijatelj nema smelosti da se zadržava u naseljenim mestima, jer se tada oseća slabiji i bez nade u pomoć, i zato je pribegao novoj taktici. Izgleda da su ove njegove snage kao neke pokretne udarne grupe, koje se prebacuju sa sektora na sektor naše slobodne teritorije, sa gore navedenim ciljem. Neprijatelj, koji je iz Ribnice pokušavao ispad preko Struga prema Zvirčama, zaustavljen je u prodiranju i od strane jedinica XVIII divizije odbačen natrag. Uporište u Gorenjoj Straži napustio je 6. 5. nakon napada II bataljona X brigade.² U vezi sa novonastalom situacijom i za izvršenje dobijenih zadataka naše divizije

N a r e đ u j e m o :

1. VIII brigada ima zadatak da svojim jedinicama kontroliše neprijateljska uporišta Grosuplje, Vel. Lašče i Ribnišku dolinu na taj način što će svoje snage rasporediti: 2 bataljona na sektoru Hočevje a 2 bataljona na sektoru Zvirče — Struge. Bobene patrole slati u pravcu Grosuplja, severno od sela Zalna prema Zdenskoj Vasi — Laščama, pod kontrolom držati Kompoljsku dolinu i sa borbenim patrolama kontrolisati pravac

Seijan — Ribnica. Sve borbene patrole neka se smenjuju na terenu. Jedinice na položajima ne držati dugo na istim mestima, već ih svakodnevno menjati. Položaje držati u konspiraciji.

2. IX brigada sa sadašnjih položaja kreće u pravcu sela Reber — Dobrava, ugrožava komunikaciju Žužemberk — Dobrava — Dobrnič — Trebnje, ovlada i čisti prostorije te hvata vezu sa X. brigadom. Prethodno mora da napadne i otera neprijatelja sa položaja iznad Žužemberka. U gonjenju neprijatelja ne gubiti dodir s njim već ga borbenim patrolama i prethodnicama stalno napadati, ispitujući njegovu snagu i namere. Cim se na nekom sektoru prisustvo neprijatelja, odmah mu baciti iza leđa glavne snage i manjim snagama izvršiti direktan napad i nagoniti ga na glavne snage. Uvek težiti iznenađenju i okruživanju.

3. X brigada se nakon prijema ove zapovesti prebacuje na sektor Ajdovec, sa zadatkom kontrole terena do Mirne Peči, odbacuje neprijatelja iz Gor. i Dol. Straže do Soteske, postavlja zasede kod Straže i Mirne Peči, kako bi kontrolisala sektor sve do Dobrniča. II bataljon X brigade ostaje i dalje na svojim sadašnjim položajima u Podhosti, sa zadatkom obezbeđivanja Soteske te da ne dozvoli neprijatelju da kontroliše Stražu i opravlja most. Što se tiče pokreta, konspiracije i načina borbe s neprijateljem koji se nalazi u uporištu, važi isto što je pomenuto za IX brigadu.

4. XV divizija sa svoje 3 brigade nalaziće se na sektoru Zagradec — Muljava — Radohova Vas — Trebnje — Dobrnič, do Mirne Peči.

5. Prva artiljerijska brigada ostaje i dalje na svojim starim položajima, s tim što će sa izvesnim delom svog teškog oružja dejstvovati na uporište Žužemberk, a sa svojim zaštitnim bataljonom kontroliše pravac Kočevje — Lašče.

6. Štab divizije nalaziće se na svom starom položaju.

7. Sve jedinice moraju održavati čvrstu međusobnu vezu, bilo telefonom ili putem kurira. Održavati vezu sa susednim jedinicama XV divizije. Pismene izveštaje slati u štab divizije 3 puta dnevno a telefonske svakog sata.

Jedinice neka se prema mogućnosti hrane na terenu, kako bi bile pokretnije. Vodite računa o pravilnoj ishrani i o štednji snaga.

Sve jedinice naše divizije pozivamo na udarničko takmičenje u tome koja će jedinica ubiti više neprijatelja, zapleniti oružja i očistiti terena, jer neprijatelja nalazimo na otvorenom terenu bez naročitih utvrđenja, bez teškog oružja i sa manje iskustva u borbi van utvrđenja. Ipak, snage i efikasnost neprijatelja ne treba potcenjivati, već se u svojim poduhvatima dobro

pripremiti a mesta smeštaja, odnosno logorovanja, dobro i temeljito obezbediti. Posebnu pažnju skrećemo na konspiraju položaja, pravaca kretanja, mesta štabova i logorovanja jedinica. To isto važi i za izbor kurirskih puteva i sastav kurirskih patrola, koje moraju biti apsolutno sigurne i pouzdane. Uopšte, svakoj jedinici, pa i najmanjoj patroli ili pojedincu, treba dobro objasniti njegov zadatak i tek pošto ga ovaj dobro shvati, uputiti ga na izvršenje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janko Rudolf

Zam. komandanta:
Stante Peter

BR. 77

**ZAPOVEST STABA 30. NO DIVIZIJE OD 7. MAJA 1944. POT-
CINJENIM JEDINICAMA ZA RUŠENJE KOMUNIKACIJA U
SLOVENACKOM PRIMORJU¹**

STAB
XXX DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV i POJ
Položaj, 7. maja 1944.
Br. 245

ZAPOVEST

Sekcija S. Pietro del Carso 1 : 100.000, it. izd.

Pošto prugu Trst — Tržič — Gorica zbog međunarodnih događaja smatra ratnom zonom neprijatelj hoće da za sebe obezbedi rezervnu prugu preko Štanjela. Neprijatelj nastoji da tu prugu opravi, što mu je do sada uspelo samo kod Prvačine.

Na sektoru Krasa već duže vremena nije se kretala nijedna naša jedinica, zato neprijatelj, naročito na Donjem Krasu, postaje sve drskiji. U vezi s tim zadaci naše divizije su:

- 1) Do kraja uništiti prugu Rihemberg — Opčine,²
- 2) Ometati saobraćaj na pruzi Ljubljana — Trst,

3) Na svim putevima uništavati eventualne neprijateljske kolone i kamione.³

4) Vršiti mobilizaciju,

5) Rušenje komunikacija na sektoru Idrija — Logatec i uništavanje neprijateljskih kolona.

Za izvršenje zadataka

n a r e đ u j e m o :

I. XVII SNOB, noću uoči 9. 5, vrši pokret na sektor Bukovje.

II. XVIII SNOUB nastavlja mobilisanje i prema naređenju štaba divizije prelazi na sektor Sajeveče.

III. XIX SNOB, noću uoči 10. 5, vrši pokret na sektor Otlica — Križna Gora — Col — **Crni Vrh**.

Zadatak XIX SNOB jeste:

a) Prokopavanje i miniranje puta Idrija — Godovič — Hotedršica.

b) Postavljanje zasede na tom putu.

c) Nabavka rezervne hrane za diviziju i uskladištenje te hrane u konspirativne bunkere.

d) Prikupljanje oružja i mobilizacija na sektoru goričkog i vipavskog okruga.

IV. Štab divizije nalaziće se kod XVII SNOB.

XIX SNOB neka šalje svakodnevne izveštaje. Veza sa štabom je do daljeg preko intendantske karaule u Bukovju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar, potporučnik:
Kogej Vasja s.r.

Komandant:
Ivan Turšič Iztok s.r.

Dostavljeno: XVII i XIX SNOB
XVIII SNOUB
Štabu IX korpusa NOV i POJ

Za tačnost prepisa jamči:

8. maja 1944.

Šef odseka
poručnik
Nik. Vidačić

* Vidi dok. br. 116, 119 i 125.

**IZVEŠTAJ ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 7. MAJA 1944. ŠTABA
BU 9. KORPUSA O DEJSTVIMA POTCINJENIH JEDINICA»**

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV i POJ
Na položaju, 7. maja 1944.

RATNI IZVEŠTAJ
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA NOV I POJ ZA APRIL 1944.

1. aprila: III SNOUB »Ivan Gradnik« vodila je kod Zadloga borbu sa kolonom od 300 Nemaca. Neprijatelj je jurišem nateran u panično bekstvo. Tom prilikom spasene su od Nemaca 2 terenske političke radnice. Neprijatelj je u toj borbi imao 12 mrtvih i 3 ranjena, zaplenjene su 2 puške i veća količina sprema.
Kod Idrije je naišao na nagaznu minu 1 kamion i odleteo u vazduh zajedno sa vojskom. Tom prilikom neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih.
Na položajima kod Crnog Vrha jedna jedinica XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« gađala je neprijateljski avion i u njemu ubila nemačkog pukovnika.
2. aprila: Toga dana je iz Idrije prodirala ka položajima I bataljona III SNOUB »Ivan Gradnik« kolona od 100 Nemaca sa 2 kamiona i brzometnim topom. Posle jednočasovne borbe bataljon je odbio neprijatelja, koji je imao 5 poginulih i 4 ranjena a uništen je i jedan kamion.
Ka položajima II bataljona iste brigade prodirao je neprijatelj u jačini od oko 150 ljudi. Posle jednočasovne borbe neprijatelj je oteran uz gubitke od 9 poginulih i 5 ranjenih.
U bioskopu u Općinama izvedena je diverzantska akcija kojom prilikom je na licu mesta bilo ubijeno 80 Nemaca, 60 ih je teže ranjeno a lakše je ranjeno oko 200. Od zadobijenih rana u bolnici je kasnije podleglo još 40 Nemaca.

3. aprila: III SNOUB »Ivan Gradnik« vodila je kod Idrije čitav dan borbu s neprijateljem u kojoj je ovaj imao 23 mrtva i 22 ranjena.

Istog dana su jedinice navedene brigade izbacile na Idriju 25 teških mina, od kojih je jedna pogodila brzometni top i uništila ga. Pri tome je poginulo 6 Nemaca a 8 ih je ranjeno.

U blizinu položaja I bataljona VII SNOUB »Franc Prešern« stigla je nemačka patrola koja je bila brzo odbijena i pritom imala 2 ranjena.

Toga dana su jedinice VII SNOUB »Franc Prešern« iznad Veharša vodile ceo dan borbu sa kolonom od oko 400 Nemaca. Posle žestoke borbe neprijatelj je bio odbijen uz gubitke od 38 mrtvih i oko 60 ranjenih. Putem Idrija — Godovič pošlo je 13 kamiona vojske. Prva 3 kamiona naišla su na mine i odletela u vazduh, dok je vojska sa ostalih kamiona počela da nadire prema položajima XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«. Njihovu nameru sprečio je I bataljon navedene brigade. U toj borbi neprijatelj je imao oko 40 poginulih i oko 30 ranjenih. Uništena su i 3 kamiona.

f

4. aprila: Prilikom sukoba patrole XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« sa Nemcima kod Crnog Vrha, Nemci su imali 2 poginula.

Patrola III SNOUB »Ivan Gradnik« sukobila se kod Sv. Tri Kralja sa belogardističkom patrolom, kojom prilikom su naneti gubici od 2 ranjena.

Sukob patrole VII SNOUB »Franc Prešern« sa Nemcima, u kojem su Nemci imali 2 mrtva.

8. aprila: XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« prokopala je puteve Idrija — Črni Vrh i Idrija — Vojsko. Navedena brigada poslala je u Idriju snajperista koji je ubio stražara.

Zaseda III SNOUB »Ivan Gradnik« na putu Idrija — Godovič napala je nemačku kolonu od 4 kamiona, 2 putnička automobila i 1 motocikla. Prilikom tog napada ubijeno je 5 Nemaca a više ih je bilo ranjeno. Jedan vod XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« iznenada je napao Nemce prilikom njihovog zбора na putu između Cola i Crnog Vrha. Tom prilikom poginulo je oko 10 a ranjeno oko 20 neprijatelja.

8. do 9. aprila: Zbog guste magle neprijatelj se na Colu približio položajima I bataljona III SNOUB »Ivan Gradnik« na 20 metara. Naši su otvorili žestoku vatru iz sveg oružja i bacali bombe. U ovoj borbi neprijatelj je imao 56 poginulih i 30 ranjenih.
12. aprila: VII SNOUB »Franc Prešern« položila je mine na put kod Idrije. Naišao je neprijateljski kamion i odleteo u vazduh. Neprijatelj je tom prilikom imao 10 mrtvih i 40 ranjenih. Takođe je uništen i kamion.
Istog dana je zaseda VII SNOB »Franc Prešern« na putu Idrija — Godovič ubila 5 Nemaca na traktoru koji je stigao putem.
13. aprila: Patrola XVI SNOB približila se Ajdovščini i ubila 2 Nemca.
14. aprila: Grupa dobrovoljaca privukla se u samo nemačko uporište Ajdovščinu i ubila 2 Nemca.
17. aprila: Kod Gozda bio je napadnut II bataljon XVI SNOB.¹ Nakon dvočasovne borbe neprijatelj je bio odbijen i pretrpeo gubitke od 6 poginulih i više ranjenih.
19. aprila: Jedinice XXXI divizije su na 250 mesta prekinule prugu Košana — Rakek i uništile preko 400 šina³.
20. aprila: Iste noći su jedinice divizije srušile 95 telefonskih stubova. Pri tome je prekinuta telefonska veza između Postojne i Trsta. Porušeno je 28 stubova električnog voda i 14 tornjeva električnog dalekovoda.
Jedinice XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« iste noći minirale su most preko Pivke i onesposobile ga za saobraćaj. Prokopale su puteve Razdrto — Sežana i Razdrto — Vipava.
III SNOUB »Ivan Gradnik« izvršila je demonstrativan napad na Postojnu. U tom napadu uništen je 1 brdski top, ubijeno 5 i ranjena 3 Nemca.
Jedinica XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« na putu Razdrto — Senožeče zarobila je 3 italijanska karabinjera, zaplenila 2 automata, 1 pušku i 30 bombi.

¹ i ⁴ Vidi dok. br. 79.

⁵ Vidi dok. br. 57, 96 i 97.

22. aprila: Neprijatelj, jačine oko 450 ljudi, hteo je da pro-
dre prema selu Šmihel⁴, gde ga je napala XVI
SNOB. Za to vreme VII SNOB »Franc Prešern«
započela je manevar opkoljavanja i Nemci su se
dali u panično bekstvo. Pošto su im putevi bili za-
tvoreni, poskakali su u reku Nanošcu i tom prili-
kom udavilo se 36 nemačkih vojnika. U samoj
borbi ubijena su 4 Nemca.
23. aprila: Diverzantska grupa XVI SNOB »Janko Premrl
Vojko« i divizijska štabna patrola uništile su skla-
dište benzina u Postojnskoj jami⁵. Uništeno je 12
vagona benzina. Šteta je milionska.
Neprijatelj, jačine oko 700 ljudi, prodirao je prema
Šmihelu. Posle sedmočasovne borbe neprijatelj je
bio odbijen uz gubitke od 32 poginula i veliki broj
ranjenih. Među poginulima nalazi se i komandant
nemačke kolone, koji je rukovodio operacijom.
23. aprila: II bataljon VII SNOUB »Franc Prešern« napao je
Nemce kod Špika i jednog ubio.
Istog dana je u Trstu izvršena diverzantska akcija
u Oficirskom domu, gde su se okupljali nemački
oficiri⁸. Na licu mesta ubijeno je 150 nemačkih
oficira, 200 oficira je teže a oko 150 lakše ranjeno.
Sva unutrašnjost zgrade uništena je.

Statistika :

Ubijenih neprijatelja	578
ranjenih	832

Svega izbačeno iz stroja: 1.410 neprijatelja.

⁵ Vidi dok. br. 38.

• Akciju je izveo Azerbejdžanac Mehti Gujesinzadi Mihajlo. Kao
pripadnika Crvene armije zarobili su ga Nemci a februara 1944. uspeo
je da pobjegne i da se javi Štabu 31. NO divizije, izrazivši želju da
ostane u našim jedinicama i da se bori protiv Nemaca. Štab divizije ga je,
na njegovu želju, uputio u Trst sa specijalnim obaveštajnim i diver-
zantskim zadacima koje je on sve izvršio. Mehti Gujesinzadi Mihajlo je
u toku leta 1944. minirao 6 nemačkih kasarni u Trstu, nemačku voj-
ničku bioskopsku salu, dve električne centrale, zgradu fašističkog lista
»Pikolo« te izveo niz drugih akcija. Kao rezultat njegove aktivnosti po-
ulo je nekoliko stotina nemačkih vojnika i starešina i okupatoru pri-
jena ogromna materijalna šteta. Poginuo je 2. novembra 1944. u borbi
s Nemcima u Vitovljama, u Slovenačkom primorju. Za pokazanu hra-
brost i zasluge u borbi protiv nemačkog okupatora odlikovan je Orde-
nom heroja Sovjetskog Saveza.

U n i š t e n o :

1 tenk
7 kamiona
1 most
6 dalekovodnih tornjeva
2 topa
na 250 mesta prekinuta pruga
na 6 mesta prekopan put

Z a p l e n j e n o :

2 automata
3 puške
2 pištolja
1 sanduk municije
nešto sprema

Z a r o b l j e n o :

3 italijanska karabinijera.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril

Komandant — major:
Potočar Stane

IZVEŠTAJ ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 7. MAJA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA O AKCIJAMA IZVEDENIM NA SEKTORU PIVKE¹

**Š T A B
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV i POJ
OPERATIVNI ODSEK**

Na položaju, 7. maja 1944.
Br.: 82

Predmet: Redovni 15-dnevni
izveštaj: od 15. 4. do
1. 5. 1944.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

UVOD

Od 15. IV do 1. V 1944. naša divizija izvela je niz ofanzivnih akcija, koje su bile gotovo sve minersko-diverzantskog karaktera. U vezi s tim akcijama izveli smo nekoliko demonstrativnih napada na neprijateljska uporišta, s namerom da prikrijemo naše prave namere.

Glavne akcije izvođene su na Pivki. Njihov cilj je bio da se preseku komunikacijske linije koje preko Rakeka i Postojne vežu Ljubljansku Pokrajinu sa Trstom. Čim je neprijatelj osetio naše snage na tom sektoru, postao je aktivan. Pojačao je patrolnu službu, postavljao zasede i dva puta nas čak i napao. Svakako je tu aktivnost forsirala samo neprijateljska komanda, dok je borbena vrednost njihove vojske na tom sektoru vrlo slaba. Vidi se da je Pivka sektor gde neprijatelj ima prilične interese.

I

Dajemo vam kritičku analizu najvažnije akcije u tom vremenu:

Posle koncentracije naše divizije na Pivki izvedena je divizijska akcija u kojoj su brigade imale sledeće zadatke: U noći 19/20. IV o.g. sistematski rušiti prugu Rakek — Košana i ure-

daje na njoj, onespособiti put Postojna — Razdrto — Senožeče i Razdrto — Vipava, likvidirati uporište Skrbeč na pruzi Postojna — Rakek. Narednih dana, nakon izvedene akcije, mobilisati i prikupiti što više oružja. Istovremeno postavljati zasede sa kojima bismo razbili eventualne neprijateljske kolone, koje bi htele da prodru na našu teritoriju.

S obzirom na plan i zadatke koje su brigade primile, možemo da smatramo da je akcija samo delimično uspela. U pogledu tehničkog izvođenja akcije bilo je zamišljeno da se pruga ruši na taj način što će pojedine diverzantske grupe minirati redom šinu za šinom između uporišta, kako bi čitava pruga Rakek — Košana bila stvarno uništena. Zbog mnogih bunkera, na koje nismo računali, i velike budnosti neprijatelja to nije bilo moguće izvesti. Uništeno je nekoliko stotina šina, dok se nijedan most nije mogao minirati. Zbog toga je pruga, protivno našem očekivanju već nakon dva dana ponovo proradila.

Za prekopavanje puta nedostajalo nam je eksploziva i zbog toga je most na Pivki, mada miniran, zbog nedovoljne količine eksploziva ostao čitav.

Sto se tiče zaseda, koje smo postavili da bi uništile eventualne neprijateljske kolone, one, zbog nedovoljne inicijative nekih rukovodilaca, nisu postigle očekivane uspehe.

Glavni uzroci samo delimičnog uspeha ovih operacija jesu:

1.) Netačni i nepotpuni podaci naše obavestajne službe. Dešavalo se da mineri naiđu na bunker za koji ranije niko nije znao. Hteli su da miniraju mostove ali su svi bili obezbeđeni bunkerima.

2.) Veoma slaba konspiracija. Tako su, na primer, na nekim delovima pruge Nemci čekali naše jedinice na položajima i obasuli ih vatrom.

3.) Još uvek nedovoljna obučenost ljudstva u minersko-diverzantskim grupama. Većinom su samo rukovodioci tih grupa dorasli tom zadatku.

4.) U nekim slučajevima izvesni rukovodioci ispoljili su nedovoljnu izgrađenost i slabu inicijativu.

Zaključak:

S obzirom na to što je već sam plan bio izrađen na osnovu nepotpunih i delimično čak netačnih podataka, uspeh akcije možemo smatrati zadovoljavajućim, mada ona nije postigla postavljene ciljeve.²

Pošto je neprijatelj neočekivano, svojom vatrom ometao izvršenje minersko-diverzantskih akcija, naše inž. tehničke jedinice, koje su ovog puta prvi put deystvovala pod vatrom, i stekle su mnoga nova iskustva.

Na osnovu izveštaja, koje smo primili od naših potčinjenih jedinica, hronološkim redom dajemo vam relaciju borbi naših brigada:

XVI SNOUB »JANKO PREMRL VOJKO«

17. IV 1944. Drugi bataljon nalazio se u kantonmanu u Predgozdu. Na svojim položajima imao je zadatak da obezbeđuje brigadu iz pravca Col — Crni Vrh. Neprijatelj je u toku noći primenio partizansku taktiku i, pod okriljem mraka, na desnom boku približio se našim položajima. Zاپoseo je visinske tačke iznad naših položaja i bočnom vatrom prinudio naše na povlačenje. Naši su se u redu povukli na dominantne položaje te tamo vodili borbu 2 sata. Kad se neprijatelj uverio da nema izgleda na uspeh, obustavio je napad i povukao se u polazno uporište Col. Pohvalno je što se bataljon, i pored toga što je bio iznenađen s boka, veštım manevrom povukao na povoljne položaje te tamo izdržao napad neprijatelja koji je imao oko 100 ljudi. Pošto su u početku imali nepovoljne nizinske položaje, vidi se da bataljon za obezbeđenje nije umeo odabrati dominantne položaje na kojima do iznenađenja ne bi moglo doći. U toj borbi bataljon nije imao gubitaka, a gubici neprijatelja nisu poznati.
19. IV 1944. Brigada je u okviru divizijske akcije dobila sledeće zadatke: da postavi zasede na putu Razdrto — Senožeče i Razdrto — Vipava, a istovremeno da prekopa oba puta i minira drumski most preko Pivke. U zasedama ostaje dok se ne opozove. Time je brigada imala zadatak da štiti preostale dve brigade koje su izvodile akciju na pruži. Za izvršenje ovog plana štab brigade postavio je svojim jedinicama sledeće zadatke: I bataljon zaposeda u 22 časa položaje kod Razdrtog, severozapadno od kote 577 prema koti 603, s tim da postavi jedan vod na kotu 582, to jest sa druge strane puta Postojna — Razdrto, a inž. vod istog bataljona, kojem su bili pridati svi nenaoružani, da prokopa put Razdrto — Vipava.
- II bataljon da zasedu, u jačini jedne čete, postavi na putu Razdrto — Senožeče i to na kote 758 i

715, a jedna četa tog bataljona sa minerskim vodom XXXI divizije da minira most na Pivki, dok inž. vod bataljona prokopava put Razdrto — Senožeče.

III bataljon da postavi zasedu od jedne čete na putu Razdrto — Vipava, a njegov inž. vod da prekopava put.

U slučaju jačeg neprijateljskog pritiska svim bataljonima dat je pravac povlačenja na položaje iznad Razdrtog.

U toku noći minerski vodovi prekopali su oba puta u dužini od 15 m, a 1. četa II bataljona, zajedno sa minerskim vodom XXXI divizije, krenula je da minira most preko Pivke kod Postojne. Cim su se mineri približili mostu, primetio ih je neprijatelj i na njih otvorio vatru. Mineri su i pored toga most minirali ali zbog nedovoljne količine eksploziva nisu uspeli da ga sruše.

20. IV 1944. Oko 11 časova približili su se neprijateljevi kamioni u kojima se nalazilo oko 15 karabinijera, 6 radnika i 3 nemačka vojnika. Dolazili su iz Senožeča prema Razdrtom. Vojska se iskrcala i peške krenula prema našim položajima na koti 758. Tom prilikom primetili su naše odeljenje koje je rušilo telefonske stubove i napali ga. Pošto su naši bili većinom nenaoružani, brzo su se povukli u sastav zasede. Kad je neprijatelj stigao na 300 m od zasede, ova je otvorila vatru i neprijatelja raspršila na sve strane. Kamioni, koji su ostali na putu, već pri prvim pucnjevima vratili su se u Senožeče. Borci ove čete tom prilikom su zarobili 3 karabinijera te zaplenili dva automata, jednu pušku, 3 pištolja i 30 bombi.

U stvari je ova četa, i pored toga što se u njoj nalazio i član štaba bataljona, izvela akciju krajnje pogrešno. Bila je pružena sva mogućnost da ovako malobrojnog neprijatelja opkole i potpuno unište.

21. IV 1944. Jedinice ove brigade povukle su se na položaje iznad sela Šmihel i samo je jedna četa I bataljona ostala u zasedi iznad Razdrtog, na koti 577. U tu zasedu upala je veća neprijateljska kolona jačine 250 ljudi sa 4 topa, 40 mazgi i zaprežnim kolima. Zaseda, kojom je rukovodio zam. komandanta, plašila se, — neprijatelj joj se činio suviše

jak — i povukla na nadvišujuće položaje, odakle je dozvolila neprijatelju da nesmetano nastavi put. II i III bataljon, koji su ovu kolonu primetili kako se kreće iz pravca Postojne prema Razdrtom, odmah su pošli za njom, kako bi je, čim naša zaseda otvori vatru, napali s leđa. Pošto zaseda nije ustavila neprijatelja i kada su videli da je neprijatelj prošao pored nje, oba bataljona su se vratila u logor.

Bez obzira na to što je zaseda u svakom slučaju morala da otvori vatru na neprijatelja, smatramo da je ovo bila vrlo pogodna prilika, da se neprijatelju nanese osetni gubici. Kolona, opterećena tolikom stokom i sa 4 topa, koja je uz to imala samo 250 ljudi, ne bi mogla da izdrži naš napad i da spase svu stoku i topove.

22. IV 1944. Da bi brigada obezbedila sebi kantonman u Smihelu, postavila je kod Fare, na koti 576, u zasedu jednu četvu, a kod Razdrtog na koti 582, jedan vod. U 16 časova približila se našim položajima kod Fare, iz pravca Postojne, jedna neprijateljska kolona od 150 ljudi. U pogodnom momentu naši su otvorili vatru. Cim je započela borba jedan bataljon Prešernove brigade krenuo je neprijatelju u bok. Kad su Nemci otkrili nameru naših jedinica, počeli su naglo da se povlače prema mostu na Nanoščici. Jednom teškom mitraljezu bataljona Prešernove brigade uspelo je da ovlada tim mostom, tako da su Nemci, ako su hteli da se spasu, sa čitavom spremom morali poskakati u vodu. Prema dobijenim izveštajima tom prilikom udavilo se 36 neprijatelja. Naši su zaplenili samo jedan sanduk municije, jer su Nemci poskakali u vodu sa oružjem. U toj borbi je došlo do izražaja koliko je efikasna brza pomoć susednih jedinica udarom u bok.

Te noći grupa минера, pod rukovodstvom brig, obaveštajca Toma³, izvršila je veoma uspešnu diverzantsku akciju na neprijateljevu zalihu benzina u

³ Tadek Sadevski (Tadek Sadewsky) Tomo, po narodnosti Poljak. Nakon bekstva iz nemačkog logora u Austriji stigao je najpre u Gorenjski NOP odred, a odatle u 16. slovenačku NO brigadu. Kao obaveštajac brigade, sâm ili sa grupom boraca, izvršio je niz veoma smelih i uspešnih akcija. Poginuo je 14. oktobra 1944. prilikom napada na nemački bunker u Praprotnom, u Selškoj dolini.

Postojnskoj jami. Detaljniji izveštaj o toj akciji već ste primili od nas.⁴

23. IV 1944. Pomenuta četa nalazila se na istim položajima kod Fare. Neprijatelj je prikupio svoje najbolje snage i, uz podršku artiljerije, bacača i tenka, napao naše položaje kod Fare. Stigao je u koloni putem iz Postojne a u Hrašćama se podelio u četiri pravca prema Fari. Na putu Hrašće — Hruševje ostavio je brdski top, dva laka topa i dva teška bacača. Neprijatelj, oko 800 ljudi, u streljačkom stroju i uz podršku teškog naoružanja, koje je deistvovalo sa glavnog puta, i tenka u 9.30 č napao je naše položaje. Naši borci su se ceo sat vanredno hrabro borili sa nadmoćnim neprijateljem, ali zbog suviše jake vatre teškog oružja i opasnosti da ih neprijatelj potpuno okruži morali su se povući. Prilikom povlačenja čistinom naši su imali 4 mrtva i 4 ranjena druga. Nemci su u toj borbi imali oko 30 mrtvih i isto toliko ranjenih.

Kasnije, kad su se naši povukli iz Fare, Nemci su pokušali da nastave prodor prema selu Šmihelu. U toku borbe mina neprijateljskog bacača pala je na naš teški bacač koji se nalazio iznad Šmihela te na taj način uništila, ubila 3 druga i ranila jednog. Zbog čistine i povoljnih položaja koje su držale naše jedinice iznad Šmihela, neprijatelj nije uspeo da prodre do sela. Posle sedmočasovne borbe neprijatelj je napustio položaje i povukao se u Postojnu. Naše jedinice, naročito ona četa koja se nalazila na položajima kod Fare, hrabro su izdržale borbu. Naročito su se istakli mitraljesci čete koja je kod Fare bila prva napadnuta.

Na položaju su izdržali gotovo do potpunog okruženja, tako da je jedan bio zarobljen te je, pre no što su ga zaklali, ubio nemačkog oficira i jednog vojnika. S obzirom na to da je neprijatelj u takvom broju i sa takvim naoružanjem planski napao naše položaje, ovu borbu možemo smatrati uspešnom, jer neprijatelj nije uspeo da probije naše redove. Pokazalo se da nemački vojnik, i pored toga što još uvek ima na raspolaganju sve moguće oružje, teško i lako, nije više onakav kakav je bio nekada.

Zaključak:

Ako analiziramo sve borbe koje je brigada vodila za ovo vreme, dolazimo do zaključka da su jedinice te brigade, i pored valjanih boraca, među kojima su se pojedinci istakli svojom hrabrošću, neaktivne i da ne umeju da iskoriste sve povoljne prilike. To se naročito opažalo prvog dana borbe kod Fare, kad se neprijatelj u neredu povlačio prema Nanoščici te se nalazio u vrlo kritičnom položaju a naše jedinice ga nisu gonile. Krivicu moramo da tražimo kod rukovodilaca, koji još uvek nisu dovoljno uvežbani za manevrisanje sa jedinicom.

VII SNOUB »FRANC PREŠERN«

19. IV 1944. U sastav zajedničke operacije naše divizije Prešernova brigada je u noći 19/20. izvršila sledeće akcije:

I bataljon dobio je zadatak da blokira Prestranek i to na taj način da spreči svaki ispad neprijatelja iz uporišta. Bataljon je na određeno mesto stigao pre vremena, to jest pre 22 časa, i sa pet zaseda blokirao uporišta. Mineri su blizu kasarne minirali put sa obe strane. Neprijatelj nije reagovao niti je pokušavao da izađe iz uporišta. Iz obližnjeg belogardističkog uporišta, u neposrednoj blizini kasarne, uz samu žel. stanicu u Prestranku, gađali su iz minobacača ali su mine padale daleko od naših zaseda. Oko pola jedan ujutro bilo je ispaljeno nekoliko metaka na našu zasedu. U određeni čas bataljon se u redu povukao.

II bataljon, kojem je bio pridodat minerski vod štaba brigade, imao je zadatak da ruši železničku prugu i električni vod od Košane do St. Petra. Bataljon, sa kojim je pošao i komandant brigade, krenuo je iz kantonmana u 18 časova. Na određenom mestu bataljon se podelio u grupe od kojih je jedna otišla prema St. Petru, jedna prema Kalu a jedna je sačekala na mestu i u 21.30 časova krenula na položaj. Jedna desetina pošla je u zasedu iznad bunkera koji je oko 1 km udaljen od stanice Košana. Stigli su u samu blizinu bunkera kad su ih Nemci primetili i na njih otvorili vatru. Zaseda se odmah povukla, zauzela položaj te otvorila va-

tru, posle čega su još jednom menjali položaj i tamo ostali do kraja. Za vreme akcije Nemci su tri puta pokušavali ispad, ali su uvek bili odbijeni. Prvi vod 1. čete je sa dva minera započeo rušenje pruge. Pri prvim pokušajima miniranja nije imao uspeha, jer je jedna kocka plastika suviše mala količina i zbog toga su pri daljem miniranju postavljali po tri ili četiri kocke. Pošto pruga ima dva koloseka, na svakom koloseku miniran je po jedan red, tako da su oba koloseka neupotrebljiva. Ova grupa minirala je prugu na 55 mesta u dužini od tri kilometra. Od toga na jednom mestu miniranje nije uspelo. Na miniranim mestima šine su pokidane od pola do ? metra.

Drugi vod minirao je na isti način, samo što je počeo nešto kasnije. Sem minera, koji su se pokazali potpuno nesposobni, ljudstvo se još prilično držalo a minirati je morao zam. politkomesara. Na tom mestu pored pruge na četiri kraja porušen je električni vod. Pruga je bila minirana na 20 mesta. Prva zaseda stigla je na položaje pola sata kasnije. Desetina sa lakim mitraljezom bila je postavljena tako da neprijatelj nije mogao izaći iz St. Petra. Drugi deo zasede bio je takođe postavljen tako da je potpuno blokirao St. Peter i sa druge strane, u pravcu Postojne. Protivoklopna desetina pošla je u Kal, da sruši dalekovodni toranj za električni pogon vozova. Pošto je toranj bio ograđen sa 11 m isprepletene žičane prepreke, minirali su prepreku tako da su mogli doći do tornja, koji su zatim minirali u širini od tri metra. Toranj je prelomljen i nagnuo se potpuno na jednu stranu. Tom prilikom prekinula se žica i nastao je kratak spoj. Desetina je završila posao i otišla na zborna mesto. Desetina, koja je imala zadatak da likvidira uporište i minira vodovodne uređaje, nije izvršila postavljeni zadatak, jer ih je neprijatelj ranije primetio a ni mitraljez nije dejstvovao. I pored toga privukli su se do same žičane prepreke, otvorili vatru iz pušaka i mitraljeza te bacili 7 bombi u žičanu prepreku. Kroz prepreku nisu mogli, jer je bila vrlo čvrsta a u njoj su se nalazili zidani bunker. Položaj su držali do 24.30 časova. Nakon završene akcije jedinice su napustile položaje i krenule na zborna mesto. Zbog nesposobnih vodiča bataljon

je umesto 4 sata maršovao 8 sati. To vrlo loše utiče na ljudstvo i potrebno je da se pronađu drugi, bolji vodiči.

III bataljon krenuo je prema Prestranku sa zadatkom da ruši prugu. Bataljon se podelio po četama. Prva četa minirala je prugu od Prestranka do Postojne. Prekinula ju je na 10 mesta. Također je minirala električni vod i stražaru, koju je eksplozija srušila.

Druga četa prekinula je prugu na 11 mesta. Pruga je minirana od Prestranka do St. Petra. Bataljon je prugu prekinuo ukupno na 21 mestu, minirao električni vod i stražarnicu. Neprijatelj je obe čete gađao iz lakog oružja. Prilikom svakog paljenja mine šibicom neprijatelj je gađao položaje mitraljeskom vatrom. Bacaio je rakete a na nekim mestima i ručne bombe. Da ne bi otkrile položaje čete nisu odgovarale vatrom.

20. IV 1944. Brigada je primila zadatak da ponovo ruši prugu St. Peter — Postojna. U tom cilju III bataljon je u 18.30'časova krenuo na železničku prugu. Prva četa minirala je prugu od Postojne do Prestranka. Prugu je prekinula na 40 mesta i srušila jedan električni stub. Utrošila je 43 mine i isto toliko upaljača. Prilikom akcije četa se podelila u dva voda. Prvi vod obezbedio je miniranje u pravcu Prestranka. Po desetinama bio je raspoređen sa svake strane pruge. Kad je neprijatelj iz bunkera otvorio vatru na položaje ovog voda, postojala je opasnost da im neprijatelj zađe iza leđa. Povukli su se natrag i obezbedili bok. Drugi vod minirao je prugu u pravcu Postojne. Neprijatelj im u tome nije smetao. Miniranje je izvođeno od 10.30 časova do 12 časova, posle čega se četa povukla na zbornu mesto te produžila put na nove položaje u Bukovje, gde je stigla u 6 časova ujutro. Kod te čete nalazio se načelnik štaba.
- Druga četa, koja je imala zadatak da ruši prugu između Prestranka i St. Petra, približila se pruzi na 500 — 600 m. Vodiči su pošli u selo Slavina da potraže nove vodiče koji poznaju taj teren ali se nisu vratili natrag. Za njima je poslata borbena patrola koja je počela da zove i kuca na prozore. Neprijatelj je na njih otvorio vatru; nalazio se u zasedi i patrola se vratila natrag u četuu.

Pošto je železnička pruga bila blokirana od Prestranka do Št. Petra, a neprijatelj je bez prekida gađao duž pruge iz lakog i teškog oružja, četa se nije mogla približiti pruzi da bi izvršila postavljeni zadatak. U 12 časova četa je napustila te položaje i otišla u selo Bukovje.

Zaključak:

Ove dve akcije Prešernova brigada morala je izvoditi pod vrlo teškim uslovima. Čistina uz prugu, česti zidani bunker i, sa malim izuzecima, gotovo ravna pruga bile su činjenice od odlučujuće važnosti prilikom izvođenja akcije. Nemci imaju uz prugu brojna uporišta, čiji je izričiti zadatak da čuvaju prugu. I pored svega naše su jedinice izvele akciju potpuno po planu. Može se dodati da su pojedine desetine i vodovi u samostalnim zadacima vrlo vešto nastupali i štitili minere pri njihovom radu. Činjenica je da zbog gore navedenih uzroka nije bilo moguće da se pruga poruši na svim onim mestima kako se prema planu predviđalo.

III SNOB »IVAN GRADNIK«

19. IV 1944. Radi izvršenja postavljenog zadatka brigada je posle podne krenula iz kantonmana na Debelom Kamenu u akciju na prugu. Nekoliko kilometara ispred Postojne bataljoni su krenuli svaki na svoj sektor pruge Rakek — Postojna.

I bataljon imao je zadatak da sa jednom četom likvidira uporište kod Skrbeča i blokira nemačku posadu u Ravberkomandi.

II bataljon da blokira Rakek i da ga demonstrativno napadne, a sa minerskom desetinom da minira dva železnička mosta kod Rakeka.

III bataljon imao je zadatak da sa svojim jedinicama sa istočne strane blokira Postojnu i da je istovremeno demonstrativno napadne. Minerska desetina ovog bataljona morala je da poruši prugu između Ravberkomande i Postojne.

Prateća četa imala je zadatak da tuče neprijateljska utvrđenja u Postojni.

Inž. četa da ruši prugu Ravberkomanda — Rakek. Štab Gradnikove brigade, koji je u okviru divizijske akcije dobio zadatak da poruši prugu Postojna

— Rakek i da likvidira uporište Škrbec, izradio je plan na osnovu izveštaja naše obavestajne službe o snazi neprijatelja i o uporištima na tom sektoru. Izveštaj je bio sledeći: Rakek: 35 Nemaca, Skrbeč: 15 domobranaca, Ravberkomanda: 20 Nemaca, Postojna: 860 ljudi. Sva ostala pruga bez uporišta; noću neprijatelj vrlo malo patroliše.

Stvarna situacija, koju su jedinice ove brigade konstatovale prilikom izvođenja akcije, bila je sasvim drukčija. U Rakeku se nalazi 200 Nemaca i 100 domobranaca. Zaposeli su brdo Srnjak i samo selo. Kod Skrbeča je bilo čak 100 Nemaca a isto toliko i u Ravberkomandi. Na samoj pruzi između Rakeka i Skrbeča na približno svakih 500 m nalaze se bunker. To su činjenice sa kojima jedinice te brigade nisu računale. Povrh svega, te noći su iz nepoznatih razloga — verovatno je neprijatelj osetio naše namere — nemačke zasede zaposle prugu. Miner, koji su hteli da između Rakeka i Skrbeča miniraju prugu, ovoj se uopšte nisu mogli približiti. Četa, koja je napala uporište Škrbec, bila je prilikom približavanja streljačkog stroja uporištu napadnuta bombama i tom prilikom izgubila je jednog mitraljesca. Miner, koji su minirali prugu između Ravberkomande i Skrbeča, uspeli su da miniraju prugu samo na šest mesta i to pod neprijateljskom mitraljeskom vatrom. Grupa koja je trebalo da minira prugu između Ravberkomande i Postojne uopšte nije stigla na svoje mesto, već je lutala šumom iznad pruge. Jedini uspeh ove akcije bio je u tome što je naš teški bacač, prilikom demonstrativnog napada na Postojnu, uništio neprijateljski brdski top, ubio 5 Nemaca a trojicu ranio. Sav neuspeh ove akcije može se pripisati netačnim podacima o jačini neprijatelja i tome što je o našim namerama neprijatelj bio delimično obavesthen.

29. IV 1944. II bataljon demonstrativno je napao Ajdovščinu sa ciljem da minerima omogući miniranje skretnica na stanici, dok je grupa dobrovoljaca trebalo da zapali samu stanicu.

Napad je izveden ovako: jedna četa blokirala je Ajdovščinu sa zapadne i južne strane na taj način što se levo krilo oslonilo na put Lokavec — Aj-

dovščina, a desno krilo na put Ajdovščina — Vipava. Istovremeno ova četa obezbeđivala je i samu sebe. 2. četa blokirala je Ajdovščinu sa severoistočne strane i to na taj način što su se njena krila spojila sa krilima 1. čete. Ova četa imala je istovremeno zadatak da sa jednom desetinom demonstrativno napadne Gradišče a jednu desetinu da postavi u zasedu prema Vipavi. Zadatak paljenja stanice imali su dobrovoljci, koji su se javili za tu akciju. Zadatak miniranja skretnica primili su minerski vodovi divizije i brigade.

Akcija je izvedena potpuno po planu. Čete su čvrsto blokirale uporište, tako da su mineri bez smetnje minirali skretnice. Samo stanica, koju su zapalili, nije mogla da gori, jer je građena od betona. Kad su videli da se stanica ugasila, naši su hteli da zapale vagone na stinici, ali ni oni nisu hteli da gore.

Tek kad su naši počeli da pale vagone, neprijatelj se javio mitraljeskom vatrom iz bunkera. Pošto su se uverili da od paljenja neće biti ništa, naši su aktivirali mine i povukli se. Nakon eksplozije na stanici povukle su se i čete koje su blokirale uporište.

Prilikom ove akcije bataljon je imao samo jednog ranjenog, i to je bio vodič, koji je vodio četvu u zasedu i slučajno se našao ispred neprijateljskog bunkera. Čitavu tu noć neprijatelj je bio neaktivan i nije pokušavao da pravi ispad iz uporišta.

Karakteristično je da je naredne noći zaposeo položaje po svim okolnim selima oko Ajdovščine i imao je nameru da na taj način spreči pristup naših jedinica Ajdovščini, ako bi je one slučajno ponovo napale.

III

Dostavljamo vam kratak izveštaj o stanju oružja i municije u našoj diviziji:

S obzirom na naredbu o novoj formaciji bataljona, odnosno brigada, lakog oružja imamo dovoljno. Nedostaje nam samo nešto malo pušaka. Drukčije je sa teškim oružjem. Imamo samo 3 teška bacača, a od lakih imamo svega 4, koji su već gotovo bez mina i upaljača. Pored artiljerijskog oruđa koje smo imali

i do sada (haubica od 100 mm) dovukli smo još iz Pivke jedan zasad neispravan brdski top (75 mm S). Nedostaje mu još neki deo kod zatvarača. Takođe smo podigli protivtenkovski top koji je bio zakopan, ali je zatvarač ovog topa još uvek zakopan, jer ne možemo da dobijemo vezu sa onim koji ga je zakopao.

Sem municije za lake bacače i za haubicu druga nam municija ne nedostaje jer imamo borbene komplete za svako oružje. S obzirom na ranija 15-dnevna razdoblja, u ovom vremenu utrošili smo samo minimalnu količinu municije.

Pošto je sva naša skladišta oružja i municije preuzeo korpus, momentano za ovo vreme nismo mogli da napravimo druga.

Broj naših gubitaka u ljudstvu i oružju za ovo vreme: 13 mrtvih, 5 ranjenih, uništen jedan naš teški bacač.

Pošto su naši operativni odseci formirani po brigadama tek posle 1. V 1944. te su zbog toga izveštaji bili nepotpuni i brigade ih nisu dostavljale prema uputstvima vašeg operativnog odseka, nismo ni mi mogli da redovni 15-dnevni izveštaj divizije dostavimo tačno onako kao što je propisano.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba:
za Tominc Milana
Stane⁵

Šef odseka:
Kovačić Božidar Iztok
Iztok

Prilozi:

Inž. — tehnički izveštaj,
Pregled stanja eksploziva i ostalog minerskog materijala,
Položaj Vojkove brigade od 19 — 23. IV o.g. — skica,
Plan za izvođenje akcije na pruzi Rakek — Košana, na dan 19. IV o.g.
Položaji I bataljona III SNOUB »Ivan Gradnik« na dan 29. IV o.g.
Brojno stanje ljudstva,
Brojno stanje oružja,
Brojno stanje municije.

DOGOVOR ŠTABOVA ITALIJANSKE PARTIZANSKE BRIGADE »GARIBALDI FRIULI« I BRIŠKO-BENEŠKOG ODREDA OD 7. MAJA 1944. O SARADNJI U BORBI PROTIV ZAJEDNIČKOG NEPRIJATELJA ITALIJANSKOG I SLOVENAČKOG NARODA NA PROSTORU BRDA I BENEČIJE¹

DOGOVOR O SARADNJI BRIGADE »GARIBALDI FRIULI« I BRIŠKO-BENEŠKOG ODREDA, UTVRĐEN 7. MAJA 1944.

A) DUH SARADNJE

Štab brigade »Garibaldi Friuli« i štab Briško-beneškog odreda uviđaju nužnost jedinstvene borbe protiv zajedničkih neprijatelja oba naroda, to jest nemačkih okupatora, italijanskih fašista i slovenačke Bele i Plave garde te tačno konstatuju:

1. U sadašnjem momentu u prvom redu je potrebno jedinstvo borbe Slovenaca i Italijana protiv nemačkih okupatora i italijanskih fašista za oslobođenje svoje zemlje kao garantije za pravilno rešenje svih problema koji se tiču budućih odnosa između italijanskog i slovenačkog naroda, kako u pograničnim tako i u mestima sa mešovitim stanovništvom.

2. Besmisleno i nepotrebno je raspravljati o pitanjima određivanja granice, jer je jasno da će konačno rešenje nacionalnih i teritorijalnih pitanja zavisiti od opšteg položaja u tom delu Evrope, u prvom redu u Jugoslaviji i Italiji.

3. Nepotrebno je drugovima i masi objašnjavati da činjenica što se danas ne raspravlja o granicama ne znači odstupanje od odluke slovenačkog naroda da sa oružjem u ruci izvojuje svoje nacionalno ujedinjenje i oslobođenje. Rešenje svih pitanja koja bi mogla biti predmet diskusija, to jest pitanja granica i sudbine mesta sa mešovitim stanovništvom, odloženo je za posle rata. Već danas moramo pozdraviti kao činjenicu i braniti izvojevano jedinstvo i nezavisnost slovenačkog i ostalih jugoslovenskih naroda kao garantiju slobode naroda i garantiju za pravilno i bratsko usklađivanje odnosa među različitim narodima koji žive na zajedničkoj teritoriji.

4. Potrebno je da italijanske i slovenačke antifašističke organizacije u Benečiji što pre ostvare po već ugovorenim tačkama skladan i efikasan rad za stostruko jačanje borbe protiv Nemaca i fašista, to jest da omoguće razvitak italijanskih i slovenačkih

DOGOVOR O SODELOVANJU BRIGADE GARIBALDI
FRIULI IN TRIESTE - BENESKEGA ODREDA, KI
JE BIL SKLENJEN 7. MAJA 1944.

227
5

A/ DUH SODELOVANJA.

Štab brigade Garibaldi Friuli in štab briske - beneškega odreda spoznavata najgostejšo enotno borbo proti skupnim sovražnikom obeh narodov, to je nemskim okupatorjem, italijanskim fašistom in slovenski belu - plavi gardi ter točno ugotavljata, da je:

1. v sedanjem trenutku v prvi vrsti potreben enoten boj Slovencev in Italijanov proti nemskim okupatorjem in italijanskim fašistom za osvoboditev domače dežele, kot zakonovilo za ugodno rešitev vseh problemov, ki se tičejo bodočih odnosov med italijanskimi in slovenskimi narodi, tako v obsejnih kakor v narodnostno mešanih krajih.

2. nesmiselno kot nepotrebno razpravljati o vprašanih določitvah med ker je jasno, da bo dokončna rešitev nacionalnih in teritorialnih vprašanj odvisna predvsem od splošnega položaja v tem delu Evrope v prvi vrsti v Jugoslaviji in Italiji.

3. nepotrebno pojasnjevati tovarišem in masi, da dejstvo v določeni nerazpravljeni o mešanih pomeni odstopanje od sklepa slovenskega naroda, da se bo z orožjem v roki priberil narodno združitve in osvoboditve. Rešitev vseh vprašanj, ki bi bila lahko predmet diskusij, to je vprašanj med in vprašanj usode narodnostno mešanih krajev, je odločena za počivni. Če danes moramo pozdraviti kot dejstvo in brati priporočeno enotnost in neodvisnost slovenskega kakor jugoslovanskih narodov kot poročitve sosedov narodov ter poročitve za ugodno in bratsko uravnavanje odnosov med različnimi narodi živčimi na skupnem teritoriju.

4. potrebno, da italijanske in slovenske antifašistične organizacije v "enciji čimprej uresničijo po se sklenjenih točkah skladno in učinkovito delo za postopno borbo proti fašizmu in fašistom, to je, da omogočijo razvoj italijanskih in slovenskih partizanskih enot, da paralizirajo okupatorjev namen razviti borbo med Italijani in Slovenci ter uresničijo sodelovanje med narodno osvobodilnimi gibanji obeh narodov, predvsem v Trstu.

5. italijanski narod s svojo masovno oboroženo borbo proti nemskim okupatorjem in fašističnim izdajalcem na najboljši poti, da se pribera za bodočo enakopravnost v zbiru svobodnih narodov, kjer mu to dana možnost sistemativno rešiti vprašanje odnosov italijanskega in slovenskega naroda na način, ki bo zadovoljil tudi italijanske narodne aspiracije.

6. dolžnost antifašistov obeh narodov, da usmerijo vse svoje sile za čimprej razvoj italijanskega oboroženega osvobodilnega gibanja po vzoru jugoslovanskih osvobodilnih gibanj. V zvezi s tem ugotavljata da je med štaboma popolno soglasje glede:

a/ absolutne potrebe poiskati bratsko sodelovanje bataljonov, ki pripadajo obeh štaboma.

b/ obojestranske koristi, da se neposredno stabilizira najpotrebnejše oblike najdaljšega medsebojnega sodelovanja za terenu narodnoosvobodilnega gibanja.

partizanskih jedinica, da parališe okupatorovu nameru da raspiri sukob između Italijana i Slovenaca, i da ostvare saradnju između narodnooslobodilačkih pokreta oba naroda, pre svega u Trstu.

5. Talijanski narod je svojom masovnom oružanom borbom protiv nemačkih okupatora i fašističkih izdajnika na najboljem putu da u budućnosti izvojuje ravnopravnost u društvu slobodnih naroda, gde će mu biti pružena mogućnost da sistematski reši pitanje odnosa italijanskog i slovenačkog naroda na način koji će zadovoljiti i težnje italijanskog naroda.

6. Dužnost je antifašista oba naroda da sve svoje snage usmere na što veći razvoj italijanskog oružanog oslobodilačkog pokreta, po uzoru na jugoslovenski oslobodilački pokret. U vezi sa tim konstatuje se da između oba štaba postoji potpuna saglasnost po pitanju:

- a) apsolutne potrebe da se pojača saradnja bataljona, koji pripadaju gore pomenutim štabovima;
- b) obostrane koristi da se neposredno učvrste najnužniji oblici najšire međusobne saradnje u domenu narodnooslobodilačkog pokreta.

B) NAČIN SARADNJE

1. Mere vojnog karaktera: Da bi se saradnja jedinica, koje su potčinjene gore pomenutim štabovima, stvarno efikasno realizovala, formira se **Mešoviti italijansko-slovenački paritetni koordinacijski štab.**

Ovaj štab će se nazivati: **Mešoviti koordinacijsko-operativni štab za Brda i slovenačku Benečiju.** Koordinacijski štab će za italijanske jedinice, koje će operisati na navedenom terenu, biti potčinjen štabu brigade, a za slovenačke jedinice štabu odreda, ne isključujući pri tom potčinjenost navedenih štabova, to jest brigade i odreda, njihovim višim štabovima odgovarajuće nacionalnosti.

Mešoviti koordinacijsko-operativni štab sačinjavaće: politkomesar i komandant bataljona Mazzini te politkomesar i komandant Briško-beneškog odreda.

Mešoviti štab će redovno održavati sastanke jedanput nedeljno i svaki put kad to bude zahtevao jedan od sastavnih štabova.

Štab će se baviti:

- I kombinovanim i mešovitim akcijama
- II rekvizicijom i konfiskacijom
- III političkom aktivnošću
- IV obaveštajnom službom

V prelaskom partizana jedne nacionalnosti, koji se bore u jedinicama druge nacionalnosti, u svoje jedinice.

C) DETALJI

I. *Kombinovane i mešovite akcije:* Mešoviti koordinacijski štab će radi potrebe i neposredne koristi pojačati borbu protiv zajedničkog neprijatelja, sjediniti celokupne italijanske i slovenačke formacije u svrhu kombinovanih akcija. Sa ciljem što brže i efikasnije realizacije uzimaće u obzir taktiku dogovorenu na prvim sastancima i sastaviće detaljniji plan manjih mešovitih odeljenja.

II. *Rekvizicije i konfiskacije:* Koordinacijski štab će nastojati i da proučava mogućnosti na kakav bi se način najefikasnije privolele mase obeju nacionalnosti da daju maksimalni dobrovoljni privredni udeo partizanskim formacijama, obavezan za oba dela. Mešoviti štab moraće da predloži:

- a. imena vlasnika
- b. način izvršenja rekvizicije
- c. količinu robe za rekviriranje.

Rekvizicije neće nikada imati karakter oduzimanja i roba će morati da se plati, ukoliko to bude moguće. U protivnom plaćaće se zakonitim bonom.

Konfiskacije će se vršiti samo kod narodnih izdajnika, kad štab bude potvrdio krivično delo izdajstva.

Manje količine robe i novca, dobijenog kao dobrovoljan prilog, rekvizicija ili konfiskacija, ostaće u vlasništvu formacije koja bude izvršila akciju.

Veće količine će se predavati, izuzev naših potreba bataljona koji učestvuju u akciji, Privrednoj komisiji, koja će ih prema potrebi podeliti jedinicama potčinjenim Mešovitom štabu, bez obzira na nacionalnost.

U obzir će se uzimati veća potreba slovenačkih jedinica s obzirom na to da su izdržale trogodišnju upornu borbu i što su brojno nadmoćnije. Ako bi roba, rekvirirana ili konfiskovana od strane italijanskih odeljenja, koja operišu na teritoriji navedenih zona, nedostajala preostalim jedinicama brigade »Garibaldi Friuli«, koje operišu na drugoj teritoriji, potrebe ovih uzimaće se u obzir pri raspodeli. Naprotiv, ove jedinice, koje raspolazu znatno većim količinama robe koja nedostaje slovenačkim i italijanskim jedinicama, moći će da stave deo te robe na raspolaganje privrednim komisijama.

Štab brigade »Garibaldi Friuli« će u toku 15 dana, odmah nakon potpisivanja sporazuma, poslati Privrednoj komisiji dva italijanska predstavnika.

III. POLITIČKA AKTIVNOST

Mešoviti koordinacijski štab će u odredima obeju nacionalnosti produbiti informativni politički rad i boriti se protiv svake pojave šovinizma i međusobnog nerazumevanja. Politička aktivnost će postojati i u izmeni usmenih i pismenih političkih časova kod odeljenja obeju nacionalnosti. Komesari, koje će postaviti Mešoviti štab, razvijaće svoju političku aktivnost i među masom obeju nacionalnosti, pre svega putem literature pisane na oba jezika, slovenačkom i italijanskom, te na taj način popularisati bratstvo u oružju kao i zajednički cilj borbe oba naroda.

IV. OBAVESTAJNA SLUŽBA

Specijalni zadatak Mešovitog koordinacijskog štaba biće u tome da u potčinjenim jedinicama poboljša i razvije obaveštajnu službu, pre svega na italijanskoj teritoriji, sa ciljem da do krajnosti razvije narodnooslobodilačku borbu. Proučavaće se pitanja i primenjivati iskustva koja najtešnje budu povezana sa gore pomenutim zadacima. Pri izvršavanju ovog vanredno važnog zadatka Mešoviti štab će se oslanjati na bogata iskustva slovenačkih jedinica po tom pitanju.

v. UZAJAMNO OMOGUĆAVANJE PARTIZANIMA JEDNE NACIONALNOSTI, KOJI SE BORE U FORMACIJAMA DRUGE NACIONALNOSTI, DA PRELAZE JEDNICAMA SVOJE NACIONALNOSTI

Podređene jedinice moraće da obaveštavaju Mešoviti štab o tačnom broju partizanskih boraca druge nacionalnosti, kojima će se nakon toga omogućiti prelazak njihovim jedinicama (izuzetak su specijalni slučajevi).

Ovaj dogovor stupa na snagu odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Štab brigade »Garibaldi Friuli«:

Štab BBO:

NAREĐENJE ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 8. MAJA 1944. ŠTABOVIMA 2. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »LJUBO ŠERCER« I 13. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MIRKO BRAČIČ« ZA POKRET NA SEKTOR GOLAVABUKA¹

ŠTAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 92/44

Na položaju, 8. maja 1944.

ŠTABOVIMA II I XIII SNOUB XIV DIVIZIJE NOV I POJ

na položaju

Večeras će naša divizija sa II i XIII UB izvršiti pokret na nove položaje. Radi toga naređujemo:

1.) XIII SNOB mora odmah nakon prijema ovog naređenja krenuti na nove položaje kod Kruga na sektoru Golavabuka. Prelaz preko puta i pruge mora izvršiti kod Dobrove. Na znanje: prema pričanju civilnih lica vermani su u Šmiklavžu vnsili mobilizaciju.

2.) II UB mora najkasnije do 20 časova da krene na svoje nove položaje Vrhnik — Pridger na sektoru Golavabuke. Prelaz preko puta također kod Dobrove.

Sa II UB kretaće se i štab divizije. Radi toga morate obavestiti kada budete prolazili pored štaba divizije da vam se priključi.

Hranu pribavite čim pređete put i prugu.

U slučaju da koja od brigada naiđe na neprijatelja mora ga napasti i oterati.

Koruški bataljon² neka ostane ovde a dalja uputstva će primiti od Štaba IV operativne zone.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. đ. politkomesara:
Čerin Miha

Komandant — major:
Tone Vidmar

P. S. Pohorska brigada³ nalazi se kod Brešara na sektoru Razborica.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 335/III.

¹ Odnosi se na 1. bataljon Istočnokoruškog NOP odreda.

³ Odnosi se na 11. slovenačku NO brigadu »Miloš Zidanšek«.

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »MATIJA GUBEC« OD 8. MAJA 1944. ŠTABU 15. DIVIZIJE O BORBAMA BRIGADE U DRUGOJ POLOVINI APRILA 1944. GODINE¹

STAB IV SNOUB »M. GUBEC«

Na položaju, 8. V 1944.

Br. 430/IV

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ
ŠTABU XV DIVIZIJE NOV I POJ

Na položaju

Petnaestodnevni operativni izveštaj:

16. april 1944. Jedinice naše brigade na sektoru Stehanja Vas. Preko dana se odmaraju, a noću pokret na novoodređene položaje.

17. april 1944. Naša brigada izvela je pokret na nove položaje, sektor Kal — Mali i Veliki Korinj — Laze. Pokret je izvršen u potpunom redu. Sve jedinice naše brigade nalazile su se preko dana na odmoru.

18. april 1944. Jedinice naše brigade nalaze se na sektoru Kal — Mali i Veliki Korinj. Brigada na odmoru, preko dana se održava politička i vojna nastava. Istoga dana je čišćeno oružje u čitavoj brigadi.

19. april 1944. Jedinice naše brigade stigle na nove položaje na sektor: II bataljon Mala Slavica — Dvorska Vas — Sv. Gregor. Ovaj bataljon odmah je započeo rad na putu Velike Lašče — Ribnica: razrivanje puta i postavljanje barikada. I bataljon na položaju Zukovo. III bataljon ostao je na sektoru Novo Mesto. IV bataljon na sektoru Vrh, gde se nalazio i štab brigade, baterija i inženjerijska četa. Svi bataljoni imali su zadatak da razviju put Velike Lašče — Ribnica i da izgrade čvrste barikade, što je odmah učinjeno.

Čitava brigada držala je zasede (blokadu) oko Velikih Lašča, jer je napadano uporište Ribnica². Inženjerijska četa minirala je put Velike Lašče — Ribnica.

20. april 1944. Jedinice naše brigade na starim položajima, gde su držale blokadu Velikih Lašča. Neprijatelj nije pokušao nikakve ispade prema uporištu Ribnica ili pak prema našim položajima. Čitava brigada u pripravnosti za napad na neprijatelja.

21. april 1944. Jedinice naše brigade još su se uvek nalazile na starim položajima. Na dan 20. aprila neprijatelj je sa jednom kolonom stigao do položaja IV bataljona i ovaj se sukobio s njome³. Tom prilikom imali smo jednog mrtvog. Na dan 21. aprila neprijatelj je učinio veći ispad prema našim položajima, gde smo prihvatili borbu. Namera neprijatelja je bila da izvidi naše položaje. Zaseda I bataljona sukobila se s neprijateljem koji je iz Velikih Lašča stigao prema Skrlovici. Neprijatelj je pobjegao natrag u uporište.

22. april 1944. Jedinice naše brigade na starim položajima u očekivanju neprijateljeve kolone koja bi iz Velikih Lašča prodirala prema Ribnici. Istog dana nisu se primećivali nikakvi pokreti neprijatelja prema našim položajima i nije došlo ni do kakvih sukoba s neprijateljem.

23. april 1944. Neprijatelj je učinio veći ispad prema položajima koje je držala XVIII divizija, tj. iz Ribnice putem prema Podpoljanama, u jačini od 100 ljudi⁴. Prema našim položajima neprijatelj nije pravio ispade. Jedinice naše brigade napale su neprijatelja teškim bacačima i nisu mu dopustile da prodre na položaje XVIII divizije. Istoga dana neprijatelj je gađao naše položaje artiljerijom i teškim bacačem.

24. april 1944. Nije primećen nikakav pokret neprijatelja prema našim položajima. Jedinice naše brigade nalazile su se celog dana u strogoj pripravnosti na starim položajima, duž leve strane puta Velike Lašče — Ribnica.

25. april 1944. Jedinice naše brigade izvele su pokret sa starih položaja na novoodređene položaje: Kuželjevec — Ratnica — Plešivica, sa zadatkom da se sve jedinice obezbede sa pravca Žužemberka. Pošto je istog dana vršen pokret nije bilo nikakvih borbi.

26. april 1944. Naša brigada je izvršila pokret na nove položaje: sekto/ Zavrh — Sela pri Šumberku — Kitni Vrh i Trnovica, sa zadatkom da se obezbedi iz pravca Žužemberka i Trebnja. Preko dana nije bilo akcija niti nekih borbi s neprijateljem.

27. april 1944. I bataljon učinio je pokret na nove položaje oko Ajdoveca, sa zadatkom da prokontroliše teren od So-

teške do Straže i Prečne. Noću se bataljon vratio natrag na položaje Orlaka. II bataljon bio je na položajima oko Brezove Rebri, sa zadatkom da prokontroliše teren od Mirne Peči do Novog Mesta. Noću se i ovaj bataljon vratio na stare položaje na sektor Tolčane. III i IV bataljon ostali su na starim položajima oko Orlake. Većih akcija i borbi s neprijateljem u toku dana nije bilo.

28. april 1944. Jedinice naše brigade vodile su veće borbe s neprijateljem na sektoru Žužemberk — Dobrnič⁵. Tom prilikom neprijatelj je imao dosta mrtvih i ranjenih. Naše jedinice nisu imale gubitaka, sem nekoliko lakše ranjenih.

Sve jedinice naše brigade imale su zadatak da ne dozvole neprijatelju pokret ka našim položajima, kako ni putem Žužemberk — Trebnje.

29. april 1944. Jedinice naše brigade nalazile su se na starim položajima i bile su u strogoj pripravnosti za slučaj da neprijatelj krene prema našim položajima. Noću je izveden demonstrativan napad na uporište Žužemberk.

30. april 1944. Jedinice naše brigade vršile su pripremu za napad na uporište Dobrava⁶ i za blokadu Žužemberka. Vršeno je izviđanje neprijatelja na sektoru Žužemberk — Dobrava. U 20 časova jedinice naše brigade krenule su u napad na uporište Dobravu i na blokadu Žužemberka.

Razno: sve jedinice naše brigade su u slobodno vreme održavale vojne i političke časove. Položaje bataljona kao i sve zasede stalno su kontrolisali članovi štaba brigade. Sve ranjenike koje smo imali za to vreme odmah smo otpremili u divizijsko prihvatilište.

Namera neprijatelja u Dobravi i Žužemberku bila je da uspostavi novo uporište. Pod pritiskom naših snaga neprijatelj se morao u neredu povući.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
Sarli⁷

Komandant — kapetan:
Hribar Janez

⁵ i ⁹ Vidi dok. br. 87.

⁷ Karei Taufar

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 9. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA NA SEKTORU TREBNJE — DOBRNIC — ŽUŽEMBERK¹

**STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br. 328**

Položaj, 9. 5. 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Šaljemo kratak izveštaj o akcijama Korpusa u toku poslednjih dana; operativni izveštaj poslaće naš operativni odsek odmah nakon prikupljenih podataka.

U vremenu od 15. do 25. aprila snage našeg Korpusa bile su većinom na sektoru Notranjske i prema Ljubljani. Borbe su vođene oko Ribnice, Turjaka, Pijave Gorice i razbijena je bila kolona koja je trebalo da snabdeva Ribnicu i Kočevje². Za to vreme je neprijatelj iz Novog Mesta, Ljubljane i preko Litije prodro na našu oslobođenu teritoriju te zaposeo i uspostavio uporišta u *Mirnoj Peči, Trebnju, Dobrnič* i *Žužemberku*. Uporišta u *Dobravi, Mirni i Šentlovrencu* bila su privremena i imala su za cilj samo zaštitu transporta i snabdevanja gore pomenutih uporišta.

Štab Korpusa izradio je plan i izdao zapovest za likvidaciju *Žužemberka* i ostalih uporišta kao i za proterivanje neprijatelja sa naše teritorije³. Da bismo mogli da napadnemo *Žužemberk* bilo je potrebno da se zauzme komunikacija *Žužemberk — Trebnje*. Jedinice XV divizije dobile su zadatak da noću 30. IV/I.V izvrše napad. IV UB MG napala je i likvidirala Dobravu. Od bacača i topova selo se zapalilo te je neprijatelj zbog jakog pritiska i vatre, koja je zahvatila gotovo čitavo selo, izvršio proboj. Delimično je u tome uspeo dok je deo posade izgoreo. Na mestu je nađeno 8 mrtvih i 1 je zarobljen. Plen se sastojao u materijalu i hrani, nekoliko pušaka, jedan motor, nekoliko hiljada »mauzer« municije i ostala sprema. XII brigada je sa jednim bataljonom upala u Dobrnič, vodila ulične borbe i zauzela više od polovine sela. Zbog pritiska neprijatelja iz Dobrave ovaj se bataljon morao pred zoru povući.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 41, 42, 49, 50 i 87.

³ Tu zapovest redakcija nije mogla pronaći.

Ova brigada trebalo je preko dana ponovo da napadne ali je neprijatelj blagovremeno napustio Dobrnič i povukao se u Trebnje. V brigada je za to vreme imala zadatak obezbeđenja i blokade Trebnja. Neprijatelj je 1. V pokušao da prodre ali su ga V brigada i delovi XII brigade odbacili, te pri tome na putu Dobrnič — Trebnje uništili 1 tenk i 1 blindirani automobil. Odmah nakon likvidacije Dobrave i ispražnjenja Dobrniča, jedinice XV divizije su 1. maja izvršile nov raspored svojih snaga i sa IV brigadom blokirale sam Žužemberk, dok je XII stavljena u divizijsku rezervu a V brigada je i dalje obezbeđivala od Trebnja, Mirne Peči i Ajdoveca. Noću 1/2. maja IV brigada je sa dva bataljona prodrla u mesto iz pravca Prapreča te potisla neprijatelja ka Zafari, Cvibelu i Vatrogasnom domu. Borbe su vođene celu noć. Naše jedinice nisu *umele dovoljno da iskoriste prvi prodor, jer su dozvolile da ih neprijatelj 2. V izbaci iz mesta* i zauzme stare položaje. Naša artiljerija: 2 haubice od 100 mm, 1 haubica od 75 mm, 4 poljska topa od 75 mm i 2 brdska topa od 65 mm — dejsvovala je sa položaja Budganja Vas i sa severnih padina k. 516. Njen glavni cilj bili su Cvibel i Zafara. Pogoci su bili odlični. Neprijatelj je 2. maja pobeo sa Cvibela i naši su ga zaposeli. Artiljerija je gotovo do temelja porušila (cvibelsku) crkvu i posada u njoj prepolovila. *Predveče 2. maja neprijatelj je nadirući iz Novog Mesta preko Prečne — Luknje — Brezove Reбри, šumom iznad Lipoveca i preko Vinkovog Vrhа, iznenada napao jedinice XII brigade koje su držale blokadu Zafare*⁴. Odbacivši naše snage uspeo je da prodre u Žužemberk i ojača posadu. Istovremeno sa ovom kolonom krenula je preko Prečne, G. i D. Straže u pravcu Soteske i motorizovana kolona sa municijom za snabdevanje Žužemberka. Ovu kolonu sačekao je II bataljon X brigade na položajima sa obe strane Krke. Protivtenkovskim topom i tenkovskim puškama uspeo je da ošteti 2 tenka koja su druga 3 odvukla. Neprijatelju su naneti gubici od 30 mrtvih i ranjenih. U ovoj akciji zajedno sa II bataljonom X brigade učestvovao je u borbi i bataljon VDV brigade, koji se dobro pokazao⁵. Istovremeno je neprijatelj nadirao iz Ribnice, preko Seljana i Struga na Zvirče, gde se sukobio sa bataljonom IX brigade. U toku noći uspelo mu je da zaposedne Zvirče, dok su se naši povukli na prve položaje i pripremili za napad. *Četvrta kolona nadirala je iz pravca Vel. Lašče — Zdenska Vas — Hočevje*, gde se sukobila sa jedinicama IX brigade, koja ju je na tim položajima zadržavala 2 dana. Iz Grosuplja nadirala je kolona od 400 vojnika, bez motorizacije. Kretala se stalno

šumom, ne dajući glasa od sebe i ne napadajući naše manje delove ili patrole. Ova kolona je 3. maja posle podne stigla na položaje oko Kitnog Vrha.

IV brigada je 2/3. maja ponovo prodrla u mesto. Sa desne strane Krke potpomagao je IV brigadu jedan bataljon X brigade.⁶ Artiljerija je u razmacima dejstvovala danju i noću. Naši su ponovo uspeali da zauzmu gotovo celo mesto, ali Zafara, Vatrogasni dom i nekoliko kuća oko Vatrogasnog doma nisu se predali. Artiljerija je 3. maja danju bez prekida dejstvovala a pogoci su i ovog puta bili puni. Zafara je bila delimično porušena a selo oko crkve zapaljeno. Kuće oko Vatrogasnog doma bile su gotovo porušene. Neprijateljevi artiljerija i bacači toga dana nisu ispalili nijedan metak na naše položaje. Međutim, avijacija je 2. maja u dva maha sa po 11 i 9 aviona bombardovala naše položaje, potpuno uništila selo Reber a delimično sela Budganju Vas i Dešeču Vas. Naši su od bombardovanja imali jednog mrtvog u Budganoj Vas. U toku dana 3. i 4. maja neprijatelj je koncentrisao snage u Mirnoj Peči, opravljao put i čistio mine. Kolona koja je pokušala da prodire od Višnje Gore prema Stični, u jačini od 2 tenka i nekoliko kamiona, naišla je kod Peščenika na minu koja je uništila 1 tenk i kolona se vratila. U Žužemberku su i dalje vođene borbe. Položaje IV brigade pojačali smo sa dva bataljona X brigade, koji su noću 3/4. prešli Krku iz Stranske Vasi, potisnuli neprijatelja od fabrike kože i približili se Vatrogasnom domu, uhvatili vezu sa bataljonima IV brigade i nastavili da zauzimaju blokove. I jedne i druge jedinice nastupale su veoma sporo, tako da su 4-og u tri časa, u zoru, bile kod Vatrogasnog doma. Istovremeno je neprijatelj iz pravca Trebnja i Dobrniča uspeo da odbaci snage XII brigade te je prošao sa 7 tenkova i velikim brojem kamiona, koje je štitila pešadija levo i desno od puta. Naše jedinice u mestu nisu osetile da neprijatelj namerala da beži, već su i dalje sporo napredovale. Neprijatelj je sa nekoliko tenkova obmanjivao i nadirao ka ulicama koje su naši držali te se istovremeno užurbano pripremao za povlačenje. U 4 časa napustio je Žužemberk, noseći sa sobom veliki broj ranjenih i mrtvih. Žužemberk su naši zaposeli u zoru. Plen u oružju i municiji bio je vrlo mali — samo nekoliko pušaka. Zarobljena su 2 domobranca (ranjena) a nekoliko neprijateljskih vojnika nađeno je mrtvih ili teže ranjenih po ulicama.

Na dan 5. maja neprijatelj je iz Ljubljane, Novog Mesta i preko Litije dovukao jače snage na ovaj sektor. Sve ove kolone većinom su se kretale šumom, dok je čvrsto držao komunikaciju Novo Mesto — Ljubljana. Svojom taktikom iznenadili su naše jedinice koje su u borbama za Žužemberk bile veoma

zamorene te su se brigade XV divizije radi odmora prebacile na desnu obalu Krke. Na sektoru između Stične i granice ostao je DO⁷. Neprijatelj je zaposeo sve položaje oko Žužemberka, Dobrniča i Trebnja, dok se u mesto nije usudio. IX brigada XVIII divizije vodila je borbe oko Cvibela. XV divizija je 7. maja izvršila prebacivanje svojih snaga preko Krke i zauzela položaje Zagradec — Muljava — Radohova Vas, u nameri da frontalno nadire ka Trebnju i da zađe neprijatelju iza leđa. Neprijatelj je ovo primetio te zbog slabog i sporog kretanja naših jedinica napustio ceo sektor, povukavši se jednim delom preko granice a delom snaga u Novo Mesto.

U borbama za sam Žužemberk neprijatelj je pretrpeo velike gubitke, tačnih podataka još nemamo, dok je na drugim položajima XVIII divizije i na položajima delova XV divizije, koji su se nalazili na obezbedenju, izgubio 5 tenkova i oko 150 vojnika mrtvih i ranjenih. U borbi za Žužemberk naše su jedinice imale 22 mrtva i oko 50 teže i lakše ranjenih. Podaci još nisu potpuni niti provereni.

O ovim borbama naš operativni odsek dostaviće izveštaj sa svim detaljima i podacima, kako o našim tako i o neprijateljskim gubicima⁸.

U borbama za Žužemberk istakle su se u izdržljivosti i u naporima desetodnevnih borbi sve jedinice XV divizije, zajedno sa štabom; artiljerija XV i XVIII divizije (sada I artiljerijska brigada) istakla se u preciznom gađanju, a u brzom izlasku na položaj, neumornosti i u zalaganju istakli su se svi vojnici i starešine; IV bataljon X brigade, sa zamenikom komandanta divizije drugom Skalom⁹, istakao se u hrabrom nadiranju u mestu. Veza između artiljerije i pešadije bila je prvih dana slaba, dok je trećeg dana uspostavljena telefonska veza. Intendantura i obaveštajna služba XV divizije potpuno su podbacile.

Utrošeno je 967 granata za haubice i za top 75 mm.

Sanitetska služba bila je vrlo dobra, evakuacija ranjenika brza.

U svim akcijama ispoljen je niz slabosti i nedostataka, kako Korpusa tako i štabova divizija. Nije bilo sistema, povezanosti i udarnosti jedinica. Stekli smo iskustva, naročito o upotrebi artiljerije i važnosti veze i intendantske službe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara:
Tavčar Franc

VD komandanta — pukovnik:
Pero

⁷ Dolenjski NOP odred.
• Vidi dok. br. 131.
• Peter Stante

BORBENA RELACIJA ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O NAPADU NA ŠMARTNO U TUHINJSKOJ DOLINI DOSTAVLJENA 10. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE¹

**STAB IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 10. 5. 1944.
br. 41.**

**OPERATIVNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA
NOV I PO SLOVENIJE**

Relacija o napadu na uporište Šmartno u Tuhinjskoj dolini, u kojem su učestvovala 6. SNOUB »Slavko Šlander« i 1. SNOUB »Tone Tomšič«. Operacije su vođene od 20. IV do 22. IV 1944².

Opšta situacija: Za napad imali smo na raspolaganju dve brigade, svaka od po tri bataljona. Imali smo dovoljnu količinu municije za pešadijsko i artiljerijsko oružje, koje brigade imaju u svom naoružanju. Nedostajao je samo eksploziv, što se i kasnije osećalo. Moral i oprema ljudstva bili su dobri.

Stanje neprijateljevih uporišta na sektorima Moravske i Tuhinjske doline bilo je sledeće: uporište Šmartno 30—40 žandarma; Kamnik, pored stalne posade (500 ljudi) uporište ima i oko 500 ljudi pojačanja. Uporišta Zgornje Savinjske doline pojačana su policijom, Vermanšaftom i tenkovima. Uporište Krašnja oko 130 policijaca i žandarma; Motnik 40 žandarma i Špitalič 30 žandarma. Borbena sposobnost i moral nisu bili na visokom stepenu, naročito što se tiče pojačanja u Kamniku, jer je dan ranije izvodilo gonjenje severno od Kamnika.

Posada u Šmartnom smeštena je u dve zgrade, koje je neprijatelj pretvorio u prave utvrđene bunkere. Pored toga zgrade su okružene bodljikavom žicom i minskim poljem. Posada je dobro naoružana: sa 10 mitraljeza, 2 laka i teška bacača i ogromnom količinom raznovrsne municije. Moral ljudstva je prilično dobar.

Uporište Šmartno nalazi se u Tuhinjskoj dolini, 12 km istočno od Kamnika. Samo naselje nalazi se sa desne strane potoka Nevljice u koji se tamo uliva još nekoliko manjih pri-

toka sa obe strane. Sa severne strane zemljište se lagano spušta prema jugu, prema samom naselju, a teren na južnoj strani strmije se podiže. Kroz naselje vodi put iz Kamnika prema Celju, koji neprijatelj upotrebljava za svoje pokrete i manevrisanja. Ostale komunikacije su sve drugog stepena i vežu naselje samo sa selima na severu i jugu. Ove komunikacije ne mogu se koristiti za saobraćaj automobilima. Za pravce napada mogu se koristiti prirodni pravci: doline potoka koji se ulivaju u Nevljicu u Šmartnom. Svi ti pravci su van neprijateljskog osmatranja a delimično i van domašaja. Za zatvaranje glavne komunikacije dolazi u obzir klanac kod sela Vrhpolja (koji treba da zatvara pravac Kamnik — Šmartno) i prevoj Kozjak (koji treba da zatvara pravac prema Vranskom), gde se pretpostavlja da će neprijatelj svakako pokušati da pošalje pomoć opkoljenom uporištu.

Određeno je bilo da se napada noću. Noć bi trebalo da omogući iznenadni napad i da prikrije sve naše pokrete, kako pre tako i za vreme napada. Ali zbog mesečine noć nam nije pružala sve što smo od nje očekivali.

Na osnovu procene situacije štab IV operativne zone izdao je za napad sledeću zapovest:

6. SNOUB »Slavko Slander« neka sa jednim ojačanim bataljonom napadne i likvidira uporište, sa jednim bataljonom neka postavi zasedu u pravcu Vranskog, a sa jednom četom neka izvrši demonstrativan napad na uporište Krašnju i postavi obezbeđenje sa te strane. Ostatak ovog bataljona neka posluži kao rezerva brigade.

1. SNOUB »Tone Tomšič« neka sa dva bataljona obezbedi pravac Kamnik — Šmartno, na položajima Vrhpolje i Soteska, a istovremeno neka obezbeđuje i pravac Stranje — Godič preko kote 941. Sa jednom četom neka se prekopa put Gornji Grad — Kamnik i obezbeđuje u pravcu Gornjeg Grada.

Napad počinje noću 20/21. aprila u 21.30 č. Ukoliko se uporište ne likvidira u toku noći, napad nastaviti preko dana. U tom slučaju neka VI SNOUB pojača svoju zasedu prema Vranskom. Zasede u toku dana u svakom slučaju ostaju na svojim mestima, kako bi tukle neprijateljske kolone koje bi pokušale da intervenišu. Zbog toga neka jedinice dobro paze na konspiraciju da ih neprijatelj ne primeti na njihovim položajima.

Za prenošenje i evakuaciju ranjenika neka se pobrinu brigadni sanitetski referenti.

Veza sa štabom zone u selu Perševu.

Odmah nakon dolaska na određene položaje neka štabovi brigada pošalju u štab zone po dva kurira. Izveštaje slati svaka dva časa. Kuririma neka se obezbede bicikli ili konji.

Znaci raspoznavanja su: Cev — Celje, a ugovoreni znaci: Efenka — Simon.

Zarobljenike dovesti u štab zone. Oružje će takode podeliti štab zone.

Na osnovu zapovesti štabovi brigada doneli su odluku o rasporedu jedinica.

VI SNOUB odredila je sledeće:

Direktni napad na uporište izvodi I bataljon, ojačan jednim bacačkim odeljenjem i minerskim vodom. II bataljon drži zasedu prema Vranskom na Kozjaku i kontroliše teren Okrog — Sipek — Blagovica do Trojana. Dodeljuje mu se drugo odeljenje bacačkog voda. Četa III bataljona neka obezbeđuje pravac Krašnja — Lukovica i neka postavi osmatračnice uz sama neprijateljska uporišta. Dve čete III bataljona služe za brigadnu rezervu i za evakuaciju ranjenika. Prema ovoj zapovesti bataljoni su 20. aprila o.g. uveče krenuli na svoja mesta.

I SNOUB je na osnovu zapovesti štaba zone postavila zasedu na putu Kamnik — Šmartno, i to po mraku 20. IV. Zaseda u jačini od jednog i po bataljona zaposela je kod sela Soteske položaje sa obe strane puta i ukopala se do poslednjeg strelca. Obezbeđenje prema Gornjem Gradu vršio je III bataljon, koji je u tu svrhu porušio put Kamnik — Gornji Grad. Deo snaga vršio je obezbeđenje na pravcu Kamnik — Godič. Zaposeli smo i kote 941 i 843, koje se nalaze sa jedne i druge strane puta kod Soteske. Ove kote smo, za slučaj da neprijatelj pokuša da zaobide zasedu, zaposeli manjim delovima.

Napad na uporište Šmartno počeo je 20. aprila u 21.30 časova. I bataljon VI SNOUB neopaženo se približio samom uporištu i opkolio ga sa svih strana. Započela je borba u kojoj su naročito dejstvovali teški bacači. Neprijatelj je imao jedan teški bacač na tavanu samog uporišta. Njega je naš bacač uskoro učutkao. Samo uporište obasipano je lakim i teškim minama. Pokušavalo se da se sa prednje strane uporišta neprijatelj dovede u škripac. Neprijatelja smo pozvali na predaju ali on o tome nije hteo ni da čuje. Neprijatelj je uskoro prozreo našu nameru i iz sveg oružja otvorio žestoku vatru na naše minere, puškomitraljesce i tromblonce koji su iz susedne kuće pokušavali napad na lice zgrade. Time nas je neprijatelj prinudio na povlačenje. Zbog nedostatka eksploziva mineri nisu mogli ponovo da dejstvuju. Samo jedno miniranje sa 4 kg eksploziva nije dalo željeni rezultat. I paljenje pomoću molotovki

nije uspjelo, jer je neprijatelj sukcesivno gasio vatru koju smo izazivali.

Pošto se uporištu u toku noći 20/21. nikako nije moglo prići, štab IV operativne zone promenio je svoju prvobitnu odluku da se borba nastavi i preko dana. Zbog toga su se snage našeg I bataljona u zoru povukle. Ostale su samo manje snage sa zadatkom da blokiraju uporište i, u slučaju da neprijatelj uspe da prodre do Smartna, da se povuku.

Sve ostale jedinice, koje su se nalazile po raznim zasedama. u toku noći 20/21. nisu dolazile u dodir s neprijateljem.

Na dan 21. IV jedinice određene da preko dana blokiraju uporište nastavile su napad. Pokušavali smo paljenje pomoću benzina, petroleja, štrcaljki i molotovki, ali je sve to bilo bezuspešno.

II bataljon 6. SNOUB, koji se nalazio u zasedi na Koziauku, preko dana 21. nije imao nikakvog dodira s neprijateljem. Samo patrola ovog bataljona sukobila se s neprijateljem koji je u jačini od 25—30 ljudi iz pravca Špitaliča prodirao prema Okrogu. Patrola je naterala neprijatelja u bekstvo.

Četa III bataljona VI SNOUB. koja se nalazila na položajima Krašnja — Lukovica, na dan 21. nije imala nikakvog sukoba s neprijateljem. Noću 20/21. izvela je demonstrativan napad na uporište Krašnju.

Jedinice I SNOUB došle su u dodir s neprijateljem na dan 21. posle podne u 17,15 časova. Neprijatelj je nastupao prema našoj zasedi koja je držala položaje u Soteski. U prethodnici neprijatelja nalazio se tenk od 15 tona i veliki oklopni automobil, a glavnina od 300 ljudi nastupala je na priličnom odstojanju iza njih. Kad je tenk stigao u blizinu naše zasede na njega je otvorena vatra iz naših protivtenkovskih pušaka pa je bio prinuđen da se povuče natrag prema Kamniku. Isto je hteo da učini i oklopni automobil ali je prilikom okretanja zapao u jarak i tu ostao. Nakon polučasovne borbe posada od 12 ljudi bila je ručnim bombama likvidirana a sam automobil zapaljen. U međuvremenu su ostale snage, koje nisu učestvovale u likvidiranju oklopnog automobila, na putu od Vrhpolja do Soteske vodile borbu s neprijateljevom pešadijom. Neprijatelj je dva puta pokušavao da juriša na naše položaje ali je našim protivjurišima bio odbijen. U istom času je jedan vod, poslat prema Mekinjama da udari u levi bok nemačke kolone, otvorio vatru iz sveg lakog i teškog oružja na uporište Mekinje i na neprijateljske vojnike u blizini Kamnika. Zbog suviše velikog pritiska neprijatelja zaseda se morala po mraku istog dana povući na nove položaje. Sa jednim bataljonom zaposela je položaje Kavran (k. 443) a sa polovinom bataljona položaje zapadno od Poreberi.

Snage, koje su kontrolisale gornjogradski put i koje su imale zaposednute kote 941 i 843, nisu dolazile u dodir s neprijateljem.

Noću 21/22. I bataljon VI SNOUB započeo je ponovni napad na uporište Šmartno. Posada je ceo dan ostala u uporištu i nije pokušavala da se probije. Napad je nastavljen. Upotrebili smo benzin i petrolej a vatrogasnom štrcaljkom štrcali smo vodu u uporište. Sve je bilo uzalud, neprijatelj je izdržao u svom otporu. Sa preostalim eksplozivom od 3 kg ponovo smo pokušavali da miniramo ali i to je bilo uzalud. Neprijatelj nam nije dozvoljavao da se približimo zgradi. Na takav način bezuspešna borba nastavljena je do 10 časova 22. p.m. kad se bataljon povukao na nove položaje Poljane.

II bataljon iste brigade koji se nalazio u zasedi na Kozjaku nije imao nikakvog posla. U 11 časova 22. p.m. po naređenju štaba brigade, napustio je položaj i povukao se na položaj Poljane, gde je bilo zborna mesto brigade.

III bataljon IV SNOUB noću 21/22. sa jendom četom pojačao je zasedu na položajima Krašnja — Lukovica. Ujutru 22. IV pošao je sa dve čete u pomoć zasedi I SNOUB koja je zatvarala put Kamnik — Šmartno na položajima Poreber i Kavran.

Ujutru 22. IV neprijatelj, jačine 500 ljudi sa četiri tenka, prodirao je iz pravca Kamnika prema položajima I SNOUB na Kavranu i Poreberu. Nastupao je u tri kolone i imao je jako bočno obezbeđenje. Glavna kolona išla je putem a druge dve levo i desno od puta. Bataljon, koji se nalazio u zasedi na Kavranu, udario je po tenku i pešadiji koja je nastupala odmah iza drugog tenka. Prvi tenk su naše protivtenkovske puške uništile a drugi tenk je odmah pobećao natrag. Neprijateljska pešadijska kolona počela je odmah da gađa iz svog teškog oružja. Polovina bataljona, koja se nalazila jugozapadno od Podrebra, bila je zbog jake minobacačke vatre primorana da napusti svoj položaj. Povukla se na kotu 843. Pošto su usled povlačenja polovine bataljona bokovi zasede na Kavranu ostali nezaštićeni, zaseda se morala povući na nove položaje. Borbe su vođene jedan sat. Dve čete VI SNOUB stigle su kasno na položaj Kavran, jer ih je neprijatelj zbog našeg povlačenja preduhitrio. Neprijateljska kolona je posle toga nastupala dalje prema Smartnu.

Jedna četa iste brigade koja je, sa ciljem da obezbedi pravac Županje Njive — Crna, dostigla položaje na koti 740. kao i III bat. I SNOUB, koji se nalazio na položajima zapadno od Nove Stifte, na dan 22. IV nisu dolazili u dodir sa neprijateljem.

Neprijateljski gubici: Prema primljenim podacima neprijatelj je imao 69 mrtvih i 53 ranjena. Među njima su bila tri

oficira (jedan kapetan) a pored toga uništen je 1 tenk i 1 oklopni automobil.

Naši gubici: Mi smo imali dva mrtva, 20 ranjenih i 6 nestalih. Među poginulima nalazi se i kapetan Kotar', komandant II bat.

Potrošnja municije:

mauzer	900	komada
italij	1.300	komada
razne	240	komada
lak. mina	50	komada
teš. mina	60	komada
ruč. bombi	20	komada
eksploziva	8	kg-

Zaključak: I pored dvodnevnog napada na uporište u Smartnu posada se nije predala. Naše jedinice u svom napadu nisu uspele uglavnom zbog nedostajanja eksploziva, koji bi jedino mogao da prokrči put u uporište. Bacačke mine su samo porušile krov uporišta dok na unutrašnjost nisu imale nikakvog dejstva, jer je tavanica uporišta bila ojačana. Komandni kadar je takođe pokazao da još nije u potpunosti sposoban za takve akcije. Već sam raspored naših snaga bio je loš. To se osetilo čim je neprijatelj počeo sa bacačkom vatrom, od koje smo imali najviše ranjenika. Umesto da se borci rasporede i zauzmu svoje borbene položaje, oni su se iza kuća i poljoprivrednih zgrada prikupljali u grupama i čim je pala mina mnogi među njima bili su pogodoeni i time izbačeni iz stroja. Izgleda da je komandni kadar bio suviše malo obučen o minobacačkoj vatri na zaklonjene ciljeve.

Borbenost svih naših jedinica koje su došle u dodir s neprijateljem bila je dobra. Većina ljudstva pokazala se kao vrlo hrabra. I držanje novih drugova bilo je dobro, u svakom slučaju zadovoljavajuće.

I pored neuspelog napada na samo uporište, napad je povoljno uticao na naše borce i na civilno stanovništvo. Videli su da Nemci i pored dvodnevene borbe nisu uspeli da opkoljenom uporištu dovedu pomoć, jer su ih naše zasede uspešno zadržavale.

Neprijatelj u samom uporištu pokazao se kao uporan. Istrajao je i izdržao naš pritisak te očekivao pomoć, što mu je svakako davalo snage, za nastavljanje borbe. Neprijateljske kolone, koje su pristizale u pomoć, pokazale su se mnogo slabije.

Čim bi osetila vatru naših mitraljeza i protivtenkovskih pušaka, okretale su se i izbegavale borbu a to su činili čak i tenkovi i oklopni automobili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, major: V. d. šefa operativnog odseka
Franc Poglajen potporučnik:
Milić Viljem

Iz relacije je izostalo:

Zaplenili smo:

puškomitraljez MG (šarac)	1 sa 700 kom. municije
automata	2
pušaka	10
pištolja	2
tromblon pištolja	1 sa 10 tremblona
radio-predajna i prijemna st veću količinu odeće.	1

BR. 85

**NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 11. MAJA 1944.
ŠTABU GORENJSKOG NOP ODREDA ZA UNIŠTENJE
TRANSFORMATORSKE STANICE U ČRNUCAMA I POSTAV-
LJANJE PROTIVTENKOVSKIH PREPREKA NA PUTU ŽE-
LEZNIKI — PODBRDO¹**

S T A B
IX KORPUSA NOV i POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 11. maja 1944.
Op. br. 776.

ŠTABU GORENJSKOG ODREDA

Dopisom br. 614 od 2. 5. 1944. dostavili smo vam redosled rušenja puteva i postavljanja protivtenkovskih prepreka na vašem sektoru; dopisom br. 361 od 10. 4. 1944. dostavili smo vam spisak i uputstva za rušenje elektrifikacije u Gorenjskoj².

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 293/III.

² Pomenute dopise redakcija nije uspela pronaći.

Iz redosleda rušenja u gore navedenim dopisima

n a r e đ u j e m o

da u smislu postupnog izvršavanja postavljenih zadataka **odmah** izvršite sledeće:

1.) sa MSV³, koji operiše na sektoru između Kranja i Ljubljane, porušite transformatorsku stanicu u Crnučama. U dopisu br. 361 po toj stvari smo vam dostavili tačna uputstva. MSV neka sa odgovarajućeg odstojanja mecima iz protivtenkovske puške uništi transformatore koji se nalaze vani, izvan zgrade. Gađati u metalne posude, visoke oko 2 m, tako da pogodak i iz daljine bude siguran. Budite svesni da je uništenje transformatorske stanice u Crnučama najveća akcija koja se uopšte može izvršiti na celokupnoj elektrifikaciji Gorenjske. Rušenjem te stanice oduzećete gorenjskoj industriji 10.000 kWh, dakle ogromnu količinu energije. Rušenjem te stanice automatski se uništavaju i svi dalekovodi na čitavoj Gorenjskoj, jer bi bio uništen glavni napojni izvor. Savesno izvršite sve pretpripreme za tu akciju, kako bi vam ona sto posto uspela.

2.) Prekopajte put između Zeleznika i bivše jug.-ital. državne granice, u pravcu Podbrda. U šumi uz bivšu granicu na putu učinite veliki prokop, postavite šumsku zaseku i porušite sve mostove na tom putu. I ovo rušenje, koje je za nas veoma značajno, izvršite temeljito. Prokop mora biti najmanje 10 m dugačak a dno prokopa vrlo strmo (vidi uputstva za izgradnju protivtenkovskih prepreka). Izričito vas upozoravamo na to da pritome ne pravite stare greške ostavljajući ravno dno. Dno prokopa mora biti izrađeno sa velikim nagibom. Razrivanje puta izvršite na nekoj oštroj okuci, na strmoj padini, na tački koja je za nas sa vojnog gledišta pogodna za napad.

Šumsku zasedu napravite u dužini od 50 m na jedncjj ili drugoj strani prokopa.

Izričito vas upozoravamo da se komandni kadar MSV mora tačno upoznati sa svim uputstvima koje smo vam izradili za izvođenje rušenja elektrifikacije kao i za izradu protivtenkovskih prepreka. Stare greške ne smemo ponavljati. Nalazimo se u vremenu ratnog takmičenja. Aktivizirajte vaše jedinice da što brže dejstvuju, naročito pri izvođenju MS⁴ akcija.

O izvršenju dveju gore navedenih akcija odmah nas izvestite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik:

Šef, odseka, major:

BR. 86

BORBENA RELACIJA ŠTABA 10. SLOVENAČKE NO BRIGADE »LJUBLJANSKE« OD 11. MAJA 1944. O NAPADU NA ŽUŽEMBERK DOSTAVLJENA ŠTABU 18. DIVIZIJE¹

STAB X SNOB »LJUBLJANSKE«

XVIII DIVIZIJE NOV I POJ

Na položaju, 11. maja 1944.

Br. 743.

ŠTABU XVIII DIVIZIJE NOV I POJ

Relacija o borbi za Žužemberk².

Jedinice naše brigade nalazile su se raspoređene, prema priloženoj skici br. 1¹, na brdskom i vrlo pošumljenom terenu u blizini Žužemberka, uz obalu Krke i na pravcu Kočevja. Neprijatelj je držao zaposednuta i utvrđena uporišta Žužemberk, Novo Mesto, Kočevje, Ribnicu i Velike Lašče. Severno i severoistočno od naše brigade nalazile su se jedinice XV divizije a jugozapadno IX brigada XVIII divizije. Prema podacima O. C.⁴ brojno stanje neprijatelja bilo je: 350 švabobranaca i 50 Nemaca sa 1 tenkom PZKW 3, 1 blindiranim kolima i 1 brzomentim topom. Naša brigada 1. V 1944. imala je 478 boraca, 5 teških »breda«, 1 »zbrojovku«, 4 protivtenkovske puške, 5 italij. lakih i 3 teška bacača, 10 lakih »breda« i 1 protivtenkovski top.

30. 4. 1944, u 10 časova uveče, brigada je dobila naređenje da izvrši nastupni marš iz sela Struge prema Žužemberku, sa zadatkom obezbeđenja pravaca: Stari Ix)g — Kočevje, Straža —

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV.

⁵ Vidi dok. br. 30, 67, 73, 83, 103 i 131.

³ Redakcija nije uspela pronaći pomenutu skicu.

⁴ Verovatno se odnosi na obaveštajni centar 10. SNOB »Ljubljanske«.

Novo Mesto i Dvor — Žužemberk. Na osnovu gore iznetog bataljonima su izdata naređenja da zaposednu položaje prema priloženoj skici br. 1. Na tim položajima jedinice su se nalazile od 30. 4. 1944.

2. 5. 1944. u 10 časova primili smo telefonsko naređenje da sa III i IV bataljonom izvršimo pokret prema Žužemberku i to: III bataljon uz desnu obalu Krke sa zadatkom da napada Žužemberk, a IV bataljon po grebenima južno od Krke sa zadatkom obezbeđenja levog krila i boka III bataljona. Na određene položaje bataljoni su stigli u 12 časova. III bataljon je odmah stupio u borbu s neprijateljem. Prema usmenom naređenju IV bataljon je povučen sa grebena južno od Krke i postavljen u rezervu iza III bataljona. U 17.30 časova, prema podacima obaveštajne službe, neprijatelj je sa 3 tenka i 1 autobliandom nastupao iz Novog Mesta u pravcu Žužemberka. Za obezbeđenje pravca bio je III bataljon odmah povučen te je zaposeo položaje na desnoj obali Krke, sa ciljem obezbeđenja pravca Novo Mesto — Žužemberk u vidu zasede. Njegove položaje zaposeo je IV bataljon koji je nastavio borbu gađanjem neprijatelja iz teških i lakih mitraljeza. Uspostavljena je bila veza sa bataljonima Gupčeve brigade koji su napadali od Stranske Vasi, dok sa jedinicama koje su napadale na sev. obali Krke ni prvog dana borbe ni u toku sledeće noći nismo mogli da uhvatimo vezu.

II bataljon je na položaju kod Soteske iz zasede napao gore pomenutu neprijateljsku kolonu koja je sa 3 tenka i 1 blindiranim kolima iz Novog Mesta dolazila u pomoć Žužemberku⁵. U kratkoj borbi neprijatelj je imao 3 oštećena tenka i bio je primoran da odstupi natrag prema Novom Mestu.

Sve jedinice ostale su na položajima čitavu noć i sledeći dan. Borbe je vodio samo IV bataljon koji je gađao neprijateljeve položaje. 4. 5. u 22 časa bataljon je krenuo prema Stranskoj Vasi, prešao Krku u 24 časa i zaposeo južne zgrade Žužemberka, desno od bataljona Gupčeve brigade. Nakon nečujnog nastupanja i pod zaštitom tmine bataljon se približio do samih zgrada i 5. 5. 44. u 2 časa, zajedno sa bataljonom Gupčeve brigade, izvršio juriš. Nakon jednočasovne borbe od kuće do kuće, bataljon se povukao na desnu obalu Krke jer je izgubio vezu sa bataljonom Gupčeve brigade a pojavio se i neprijateljski tenk, koji je pretio da zađe za leđa našem bataljonu. U 4 časa ujutro je ponovo pregazio reku i brzim nastupanjem zaposeo čitavu varoš jer se neprijatelj već bio povukao.

Naši gubici: 3. 5. dva ranjena.

⁵ Vidi dok. br. 103 i 131.

Neprijateljevi gubici: oko 62 mrtva i 80 ranjenih kod Žužemberka i 35 mrtvih u Soteski, dok o ranjenima nemamo podataka.

Oštećena 3 tenka.

Posle završenih borbi bataljoni su ostali na svojim položajima. U pomenutim borbama većinom su učestvovali nemačke sluge. Nemaca je bilo malo ali tačnih podataka nemamo.

Zbog neprekidnih marševa i borbi naše su jedinice bile prilično iscrpljene. Upotreba municije: 1.900 za tešku »bredu«, 1.200 za laku »bredu«. 250 za »mauzer« puške, 250 za ital. puške i 21 mina za laki bacač od 45 mm. Pre i za vreme same borbe obaveštajna služba funkcionisala je veoma slabo. Naročito se odlikovao komandant II bataljona sa čitavim bataljonom i komandir 1. čete IV bataljona, dok obaveštajni vod zaslužuje prekor.

Štab ove brigade u početku same akcije nije ništa znao o našim namerama niti je od obaveštajne službe primio tačne podatke o opštoj situaciji. Kad su bataljoni krenuli prema Žužemberku nije se tačno znalo koje se naše jedinice tamo nalaze niti gde se nalaze. Na položajima bi se veza morala držati tačno prema pravilima ratne službe, tj. sa desna u levo.

Sve jedinice koje su se nalazile u zasedama oko Žužemberka ne bi smele da dozvole neprijatelju da neprimećen izađe iz uporišta i odmah bi morale preduzeti gonjenje istog. Veza između svih jedinica na položaju bila je veoma slaba i nije funkcionisala.

Neprijatelj je držao otpornu tačku snažno utvrđenu mitraljejskim gnezdima i naoružan tenkovima. Za borbu protiv istih naše su jedinice slabo naoružane a naročito za borbu na bliska odstojanja.

Trebalo bi ih naoružati protivtenkovskim bombama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant — major:
Rojšek Franc

Operativni oficir — poručnik:
Borivoj Lah

Prilog: skica br. 1 i br. 2⁶

JZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 12. MAJA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI JEDI-
NICA U DRUGOJ POLOVINI APRILA¹

STAB
VII KORPUSA NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Položaj, 12. V 1944.
Br. 159

Operativni odsek

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS — OPERATIVNO
ODELJENJE

položaj

U vezi sa naredbom Gl. štaba — operativnog odeljenja
•br. 3/44. od 10. V² dostavljamo 15-dnevni operativni izveštaj
jedinica VII korpusa NOV i POJ.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za načelnika štaba:
pukovnik
Pero

Načelnik operat. odseka:
kapetan
Grčar Alojz

**DAN JEDINICA RASPORED JEDINICA, DNEVNI NAPOMENA
RAD, AKCIJE, POPIS I KRITIKA**

*15 dnevni operativni izveštaj štaba VII
korpusa od 15. IV — 30. IV 1944.*

15. XV div.
IV

XV SNOB:

Noću 14—15. IV 1944. XV brigada na-
padala je neprijateljevo uporište u
Šentjerneju. Napadali su I i III. bat.
Prema planu uporište se trebalo napa-
dati sa severne strane. Pošto su naše
jedinice na putu kod sela Vrh naišle
na patrolu koja je bila proterana, plan
se morao utoliko izmeniti da su bata-
ljoni napali uporišta sa zapadne strane,
svaki sa jedne strane puta. Juriš je
izveden u 2.45 časova ali nije uspeo. U
3.30 časova bio je dat signal za povla-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivi IZDG u Ljubljani, f. 21/11.
* Redakcija nije uspela pronaći pomenuto naređenje.

čenje. Napad nije uspeo zbog slabo priprmljenog plana i zbog toga što prilazanje nije vršeno konspirativno te je neprijatelj bio već unapred obavešten.

IV SNOUB:

14. IV imala je na sektoru Trebelno čitavi dan borbe sa neprijateljevim kolonama, od kojih su dve prodirale iz Sentjura prema Trebelnom a četiri iz pravca Smarjete, Zaloviča, Radulje i Kogla, takođe prema Trebelnu'. Ukupna jačina 1.000 do 1.200 ljudi. Uspešne borbe vođene su na položajima Trebelno i Češnjice. Neprijatelj se morao povući i na bojištu je ostavio 3 oštećena tenka.

Neprijat. gubici:
3 tenka oštećena,
2 motocikla uništena,
oko 100 mrtvih i oko 100 ranjenih.

15. IV je prema Trebelnu prodirala iz Novog Mesta kolona od 200 Nemaca a motorizovana kolona iz pravca Poljane. Neprijatelj je uspeo da izvuče sva tri oštećena tenka. Brdski i protivtenkovski top IV brigade bili su bez zatvarača i nišanskih sprava.

Naši gubici:
1 protivtenkovski i 1 brdski top,
3 ranjena,
17 nestalih

V SNOUB:

Sa položaja Uršna Sela — Toplice premetila se na položaje Kuzarjev Kal — Mirna Peč, kako bi neprijatelju sprečila povlačenje u Novo Mesto. Borbe nije vodila.

XII SNOB:

Položaji na sektoru Križka Vas — Peščenik — Sp. Brezovo, sa zadatkom kontrole terena oko Grosuplja i granice. Borbe nije vodila.

XV SNOB:

Na položajima južno od Novog Mesta, sa zadatkom blokade Novog Mesta. Noću je bez uspeha napadala Šentjernej, danju vodila borbe.

ARTILJERIJA:

Na položajima Jama Stavča Vas — Brezova Reber.

XVIII d

VIII SNOB:

Na sektoru Sv. Gregor, sa zadatkom blokade Vel. Lašča.

IX SNOB:

Na sektoru oko Zvirča, sa zadatkom obezbeđenja pravca Kočevje — Dvor i Ribnica — Struge.

X SNOB:

Na sektoru oko Sodražice, sa zadatkom blokade Ribnice. Artiljerijski divizion u selu Kržeti. Toga dana nijedna brigada nije vodila borbe.

NO U selima Žirovnica — Bločice, sa zadatkom kontrole terena prema Cerknici i Rakeku. Borbi nije bilo.

DO Krenuo u napad na uporište Javorje kod Bogenšperka ali zbog ponovnog miniranja granice i tmine nije prešao granicu, već se vratio na stare položaje.

BO Na sektoru Metlika sa kontrolom obeju obala Kupe i sa zasedom kod Jurovskog Broda.

IO Dva bataljona na Slavniku i u Jablanskoj opštini, 1. bat. u Brkinima. Jedan bat. učestvovao pri napadu na prugu Sapjane — Rijeka sa Gortanovom brigadom⁴. Izbacili iz koloseka 1 putnički i 2 vojna voza. Poginulo oko 300 neprijateljskih vojnika.

Neprijateljski gubici: oko 300 mrtvih, 2 voza iskliznula.

16. XV div.

IV SNOUB:

Na sektoru Stehanja Vas — Krušni Vrh — Mali Dol. Jedan bat. severno od Novog Mesta.

V SNOUB:

Na odmoru u Sadinjoj Vasi — Trebčoj Vasi — Ajdovecu

XII SNOB:

Na sektoru Križka Vas — Peščenik — Sp. Brezovo.

XV SNOB:

Na sektoru južno od Novog Mesta.

ARTILJERIJA:

Na sektoru Jama — Stavča Vas — Dvor. Brigade XV div. ovog dana nisu vodile borbe.

DAN JEDINICA**NAPOMENA**

- XVII d.** **VIII SNOB:**
Na sektoru Sv. Gregor sa ranijim zadacima.
- IX SNOB:**
Na sektoru oko Zvirča sa ranijim zadacima.
- X SNOB:**
Na sektoru oko Sodražice sa ranijim zadacima. Neprijatelj je napao boravište I bat. u Hudom Konecu i III bat. u Graberu⁵. Dve kolone od po 150 ljudi istovremeno su napale oba bataljona. Kolona koja je napala I bat. krenula je od zamka Ortnek prema koti 553, gde se podelila u dva dela. Uz put je likvidirala patrolu I bat. od 5 ljudi sa puškomitraljezom. Neprijatelj je posle toga iznenadio bataljon u selu. Borbe su vodene u samom selu i u pravcu Sinovice. Naši gubici: 2 jahača konja sa sedlima, 3 mazge, 2.300 metaka i 1 laki mitraljez. Bilo je 7 mrtvih, 4 ranjena, 10 nestalih. Neprijatelj je sigurno imao 4 mrtva. III bat. je neprijatelj takode napao sa dve kolone i bat. je takode bio iznenaden u selu Graben. Bat. se povlačio prema Sv. Gregoru i pri tome izgubio: teški bacač sa 21 minom, 1.400 metaka, 4 konja i 6 mazgi. III bat. imao je 2 ranjena, 1 zarobljenog i 5 nestalih.
- DO** Na položajima Zagorica i Hrastov Dol. Borbi nije bilo.
- BO** Jedan bat. prešao je na položaje XV brig., drugi bat. na sektoru Metlika, sa ranijim zadacima.
- NO** Na starim položajima sa ranijim zadacima.
- IO** Na starim položajima. Minirao prugu između Divače i Senpetra, izbačena lokomotiva i 20 vagona*.
- 17. IV.** **XV div.** **IV SNOUB:**
Na odmoru Laze — Kal — Vel. Korinj.
- V SNOUB:**
Sa starih položaja izvršila pokret na Ilovu Goru.
- Naši gubici:*
7 mrtvih
4 ranjena
10 nestalih
- Nepr. gubici:*
4 mrtva
- Minirao prugu, 20 vag. uništenih.*

PAN JEDINICA

- XII SNOB:
Na sektoru Križka Vas — Peščenik — S. Brezovo. Borbi nije bilo.
- XV SNOB:
Na starim položajima južno od Novog Mesta. Borbe nije vodila.
- ARTILJERIJA:
I diviz. sa jednom grupom krenuo na položaje Sela, a sa drugom grupom na položaj oko Bukovica. Zašt. bat. krenuo sa divizionima.
- XVIII d. VIII SNOB:
Na sektoru Sv. Gregor sa ranijim zadacima. Vrše se pripreme za akciju'.
- IX SNOB:
Na sektoru Zvirče sa ranijim zadacima.
- X SNOB:
Na starim položajima oko Sodražice sa ranijim zadacima.
Artiljerijski divizion u selu Kržeti, priprema oružje i municiju.
- NO Sa jednim bataljonom na položaju Žirovnica i drugim na položaju Sleme, sa zadatkom kontrole prema Rakeku, prema Sv. Trojici i Selščeku.
Neprijatelj je napao položaje Ruskog bat. XVIII div. u Kotu i to iz pravca Jurjevice i sa Vel. Gore⁸. Ruskom bat. odmah je stigao u pomoć IV bat. X brig, koji je zašao neprijatelju za leđa. Borba je vođena do 11 časova. Neprijateljevi gubici su: 10 mrtvih i više ranjenih. Naši gubici: 6 mrtvih, 10 ranjenih i 2 nestala, 2 pm, 1 teška »breda« i 1 laki mitraljez.
- DO Na položajima Zagorica — Hrastov Dol. Borbe nije vodio.
- BO I bat. na sektoru Metlika, II bat. u Vel. Podijubenu, sa patrolama prema Novom Mestu.
- IO Na dotadašnjim položajima sa ranijim zadacima.
18. IV. XV div. IV SNOUB:
U pokretu na nove položaje; Sv. Gregor, Vrh i Zukovo iznad Kompolja.
- Neprijat. gub.:*
10 mrtvih, više ranjenih.
- Naši gubici:*
6 mrtvih
10 ranjenih
2 nestala.

V SNOUB:

Na pokretu iz Ilove Gore na nove položaje Gradišče — Vrh i Golo.

XII SNOUB:

Na pokretu na položaje Vrbičje — Logatec.

XV SNOUB:

Na starim položajima južno od Novog Mesta sa ranijim zadacima.

IV, V, XII brig, i artiljerija XV divizije — vršile su posebne pripreme za akciju. Minirale i prokopavale su puteve te pravile barikade. Pored toga su se po jedinicama održali sastanci sa svim rukovodiocima.

XVIII d.

VIII SNOUB:

Prešla je na sektor Rakitnica — Gor. Ložine sa zadatkom da blokira Kočevje.

IX SNOUB:

Zaposela položaje Dane — Bukovnica, zbog napada na Ribnicu.

X SNOUB:

Zajedno s artiljerijskim divizionom nalazi se na dotadašnjim položajima gde vrše pripreme za akciju.

DO

Na dotadašnjim položajima sa ranijim zadacima.

BO

Jedan bat. na sektoru Metlika, drugi bat, na položajima oko Novog Mesta.

NO

Na položajima Žirovnica i Sleme sa ranijim zadacima.

IO

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

19. IV.

XV div. IV, V, XII brigada i artiljerija na dotadašnjim položajima vrše pripreme za akciju.

XV SNOUB: Zajedno s jednim bat. IV SNOUB na položajima oko Novog Mesta sa ranijim zadacima. Borbi nije bilo.

XVIU d.

VIII SNOUB:

Na položajima Rakitnica — Ložine sa zadatkom zatvaranja pravca od Kočevja prema Ribnici. Miniranje i razrivanje puta te pravljenje barikada.

IX SNOUB i X SNOUB:

Tog dana su napadale Ribnicu i to: X brig, iz pravca Gorenje Vasi prema centru i stanici i iz pravca Hrvace, a IX brig, od pravca Bukovice prema Ciglani i prema kasarnama. Pešadiji su bile pridodate 4 haubice od 100 mm, 3 poljska topa od 75 mm, 1 brdski i 1 protivtenkovski top i 2 tenka, od kojih se jedan pokvario u putu a drugi ispred same žice. Artiljerija je svoje zadatke izvršila sto posto i direktnim pogocima porušila 5 bunkera. Prodor pešadije nije uspeo, delom zbog toga što je tenk zakasnio, a pre svega zato što se na mestima gde su naše jedinice stigle do žice uvek pojavljivao neprijateljski tenk, pred kojim se naša pešadija morala povlačiti. Do žice su naše jedinice stigle na dva mesta: kod Gorenje Vasi (X brig) i kod kasarne (IX brig.) X brig, držala je zaposednute kuće u Gorenjoj Vasi. U 5 časova ujutro 1 neprijateljski tenk izvršio je ispad iz Ribnice, u pratnji pešadije, u Gorenju Vas i prinudio jedinice X brig, da se povuku iz Gorenje Vasi. Prilikom tog ispada X brigada izgubila je 4 lake i 2 teške »brede« a 2 teške »brede« bile su oštećene. Izgubljen je i 1 laki bacač.

Naši gubici:
4 lake »brede«
2 teške »brede«
1 laki bacač.

20.
IV.

Napad je iduće noći ponovljen. IX brig, napadala je istim pravcem kao prethodno veče i također je stigla do žice. Iz pravca Bukovice i Gorenje Vasi napadao je DO a levo od njega X brig. Od artiljerije su to veče deistvovali samo 2 haubice od 100 mm i 2 poljska topa od 75 mm. Artiljerija je i ovo veče uspešno deistvovala. (Pri napadu trebalo je da sadejstvuje i 9-tonski tenk ali mu je na putu nestalo benzina i u napadu nije učestvovao.) DO je zbog premorenosti ljudstva, usled dugog marša, kasno zaposeo položaje, tako da je napad sa artiljerijskom pripremom počeo tek u 1.30 časova a posle toga sa pešadijom. Napad i to veče nije uspeo te su se jedinice pred zoru povukle na položaje oko Ribnice. U tom napadu IX brig, je izgubila 9 pušaka i 2 pm. Naši gubici u oba dana iznose: 33 mrtva, 82 ranjena i 18 nestalih te 8 dezertera.

Naši gubici:
32 mrtva
82 ranjena
18 nestalih
8 dezertera.

Neprijateljski:
40 mrtvih
60 ranjenih.

tera. Neprijateljski gubici: oko 40 mrtvih i 60 ranjenih.

VIII SNOUB:

Sa svojih položaja vodila je borbu sa neprijateljskom kolonom. Zbog jake zaprečne vatre neprijatelj se povukao u Kočevje. Imao je 2 mrtva i više ranjenih.

Neprijateljski gubici: 2 mrtva i više ranjenih.

XV div. Brigade su se nalazile na starim položajima sa ranijim zadacima. Borbi nije bilo.

NO Na istim položajima sa istim zadacima kao i dan ranije.

BO I bat. u Draščima, patroliranje prema Kamanju. II bat. u Vel. Podljubenu, patrole prema Novom Mestu. U sastavu XV brig, demonstrativan napad na Novo Mesto.

IO Na istim položajima sa istim zadacima.

21. IV. XV div.

V SNOUB:

Sa 3 bat. napala je neprijateljsko uporište Ig*. I bat. napadao je sa pravca Golo, presekao žicu i bunkerima zašao iza leda. Energičnim napadom isterali su neprijatelja iz bunkera, jurišali dalje u selo i među kućama hvatali belogardiste. *Neprijateljski gubici: 43 mrtva, koji su svi svučeni. Naši gubici: 3 ranjena, od kojih je jedan umro. Zaplenjeni materijal: 2 italijanska automata, 1 teška »breda«, 4 pušaka, 4 pištolja i izvesna količina sprema.*

XII SNOUB

Za vreme akcije na Ig demonstrativno je napadala Pijavu Goricu.

IV SNOUB i XV SNOUB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

DO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

NO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

IO Isti položaj, isti zadaci.

22. XV div. IV SNOUB, V, XII, i XV BRIG.: *Neprijat. gubici: 12 mrtvih više ranjenih.*
 Na istim položajima sa istim zadacima. U 10 časova neprijatelj je pokušao da prodre na položaje V brig, na Golom¹⁰. Zbog jake vatre naših jedinica neprijatelj je bio prinuden da se vrati na polazni položaj. Neprijateljski gubici: 12 mrtvih i više ranjenih. *Naši gubici: 11 ranjenih.*
- XII brigada je noću napala oklopni voz na pruzi Šmarje — Grosuplje". Pruga je bila minirana na tri mesta. Kada je voz naišao, brigada ga je napala protivtenkovskim topom i bacačima. Voz je stao, lokomotiva je bila probušena a vagoni su izgoreli. Naši gubici: 11 ranjenih.
- XVIII d. VIII SNOUB:
 I bat. u Kotu, II bat. u Gor. Lazama, III bat. kod Nove Stiffe, IV bat. u Sinovici, sa zadatkom da napada neprijateljsku automobilsku kolonu.
- IX SNOUB:
 I bat. u Gašpinovom, II bat. u Hudom Koncu, III bat. kod zamka Ortnek, IV bat. u selu Graben, sa zadatkom da napada neprijateljsku automobilsku kolonu.
- X SNOUB:
 I bat. u Marolčima, II bat. kod Sv. Gregora, III bat. u Indolu, IV bat. u Avžljama, sa zadatkom da napada neprijateljsku kolonu.
- NO Na istim položajima sa istim zadacima.
 BO Na istim položajima sa istim zadacima.
 IO Na starim položajima sa ranijim zadacima.
 DO U pokretu sa položaja oko Ribnice na nove položaje iznad puta Žužemberk — Zagradec i Žužemberk — Dobrnič.
23. XV div. IV SNOUB:
 Nalazi se na starim položajima. Borbi nije bilo.

V SNOUB:

Nalazi se na položajima uz put Pijava Gorica — Turjak i na Golom. Jedinice ove brigade napale su neprijatelja koji je prodirao iz pravca Pijava Gorica — Ig.¹² Neprijateljski gubici: 110 mrtvih i 60 ranjenih, 2 tenka uništena. Naši gubici: 2 mrtva, 4 ranjena, 1 nestao, 1 puškomitraljez. Plen: 1 automat, 1 puška, veća količina municije i sprema.

Nepr. gubici:
HO mrtvih
60 ranjenih

Naši gubici:
2 mrtva
4 ranjena
1 nestao

XII SNOUB:

Nalazi se na položajima na sektoru Sp. Slivnica — Vel. Lipljene. Brigada je vodila oštre borbe s neprijateljem koji je stigao iz Grosuplja. U tim borbama neprijatelj je imao 15 mrtvih i 15 ranjenih. Naši gubici: 1 mrtav, 6 ranjenih.

Nepr. gubici:
15 mrtvih
15 ranjenih

Naši gubici:
1 mrtav
6 ranjenih

XV SNOUB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

XVIII d.

VIII SNOUB:

Na položajima u Kotu, u Preski, kod Nové Stifte i na Sinovici. Vodila je borbu s neprijateljem koji je izvršio ispad iz Ribnice". Neprijatelj tenk naišao je na minu. Nakon eksplozije jedinice su otvorile žestoku vatru na neprijatelja i prinudile ga da se vrati natrag u Ribnicu. Tenk je usled eksplozije pokvaren i ostao je na putu.

IX SNOUB:

Nalazi se na položajima kod Praproča, na Hudom Konecu, starom zamku Ortnek i u selu Graben. Brig, je vodila borbe s neprijateljem koji je prodirao iz Vel. Lašča. Borba je bila uspešna i kolona se vratila u Lašče. Druga neprijateljeva kolona napala je položaje kod starog zamka Ortnek. Zbog jake neprijateljske vatre III bat. bio je prinuđen da se povuče. Neprijatelj je zaposeo stari zamak".

X SNOUB:

Na položaju u Marolčima i kod Sv. Gregora. Vodila je borbu s neprijateljem na sektoru Praproče — Pusti Hrib. Borba je bila uspešna i neprijatelj se povukao¹⁵.

Nepr. gubici:
43 mrtva
više ranjenih.

" Vidi dok. br. 41
u u j u vidi dok. br. 28

- Neprijateljski gubici: 43 mrtva, više ranjenih. Naši gubici: 7 mrtvih i 10 ranjenih. Zaplenjene su 2 puške i 500 metaka.
- BO** Na istim položajima sa istim zadacima.
- NO** Isti položaj, isti zadaci.
- IO** Na položaju Slavnik — Pivka — Brkini.
- 24. DO** Isti položaj kao 22/IV.
 Neprijatelj je učinio ispad iz Žužemberka. Trebnja i Vavpče Vasi. Zbog jakog otpora jedinica Odreda neprijatelj je bio primoran da se povuče. Naši gubici: 3 mrtva, 4 ranjena i 6 nestalih. Neprijateljevi gubici: 40—50 mrtvih i ranjenih. Gubitak u oružju: 2 teške »brede«.
- Naši gubici:*
 7 mrtvih,
 10 ranjenih,
- Naši gubici:*
 3 mrtva
 4 ranjena
 6 nestalih
 2 teške
 »brede«
- Nepr. gubici:*
 40—50 mrtvih
- 24. XV div. IV.** **IV SNOUB:**
 Brigada na novim položajima Zukovo — Poljane i na Plešivici, sa zadatkom da obezbeđuje pravac Žužemberk — Zagradec.
- V SNOUB:**
 Na položajima kod Pijave Gorice i na Golom.
- XII SNOUB:**
 Na položaju Sp. Slivnica — Kobiljek — Vel. Lipljene. Obezbeđuje pravac Grosuplje — Ljubljana.
- V SNOUB:**
 V brigada vodila borbu s neprijateljem u selu Gradišče. Brig. se povukla na Sloku Goru". Neprijateljevi gubici: 16 mrtvih. 16 ranjenih. Naši gubici: 3 mrtva.
- Na glavnom putu blindirani automobil naišao je na minu i zajedno sa posadom bio potpuno uništen.
- XV SNOUB:**
 Na starim položajima sa ranijim zadacima.
- XVIII d.** **VIII SNOUB:**
 Nalazi se delom u Vel. Poljanama a delom na Sinovici.
- Neprijateljski gubici:*
 16 mrtvih
 16 ranjenih
- Naši gubici:*
 3 mrtva.

IX SNOUB:

Na sektoru Sv. Gregor, sa zadatkom da napada neprijateljevu kolonu.

X SNOUB:

Na istom sektoru kao i IX brig.
Artiljerijski divizion u Kržečima na Gori.

DO Vidi prethodnu stranu!

NO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

IO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Toga dana odred je napao kamion. Neprijateljevi gubici: 4 mrtva, 8 ranjenih.

Neprijat. gub.:
4 mrtva
8 ranjenih
1 kamion.

25. XV div. IV SNOUB:

Brigada se nalazi na sektoru Krška Vas — Žužemberk, sa zadatkom kontrole pravca Žužemberk — Zagradec.

V SNOUB:

Nalazi se na sektoru Pijava Gorica — Sloka Gora. Neprijateljeva kolona napala je položaje brigade koja se zbog jake neprijateljske vatre povukla prema selu Male Lipljane¹⁷. Naši gubici: 1 mrtav, 5 ranjenih. Neprijateljevi gubici: više mrtvih i 10 ranjenih.

XII SNOUB:

Nalazi se na sektoru Sp. Slivnica — Kobiljek — Senturje, sa zadatkom da obezbeđuje ovaj sektor iz pravca Grosuplje — Ljubljana.

ARTILJERIJA:

Artiljerija se nalazi u Brezovom Dolu te u Vel. i Mal. Lipju. Zaštitni bataljon nalazi se iznad Žužemberka. Artiljerija je zajedno sa zaštitnim bat. i DO u 4 časa napadala Žužemberk. Napad je trajao 1 sat. Gubitaka nije bilo.

XVIII d. VIII SNOUB:

Nalazi se na sektoru Zamostec — Vel. Poljane — Bukovica, sa zadatkom da napada neprijateljevu kolonu.

„A“ N JEDINICA RASPORED JEDINICA, DNEVNI RAD, AKCIJE, POPIS I KRITIKA NAPOMENA

IX SNOUB:

Nalazi se između sela Hudi Konec i zamka Ortnek, sa zadatkom da napada neprijateljevu pobočnicu.

X SNOUB:

Nalazi se na sektoru Sv. Gregor — Vel. Lašče, sa zadatkom da napada neprijateljevu kolonu.

Artiljerijski divizion na starim položajima sa ranijim zadacima.

Iz naknadnog izveštaja se vidi da je i drugi tenk naišao na minu između Ribnice i Gorenje Vasi i nije više sposoban za vožnju.

DO	Na istim položajima sa ranijim zadacima. Nalazi se u sastavu artiljerije XV div.	
BO	Na istim položajima sa istim zadacima.	
NO	Isti položaj, isti zadaci. Na odseku Rakke — Rayberkomanda odred je minirao prugu ¹⁸ . Uništena su 2 voza. Izgorelo je 6 benzinskih cisterni, 2 lokomotive i više vagona. Posada voza bila je napadnuta iz zasede. Neprijateljevi gubici: 6 ranjenih, 5 mrtvih. Plen: 2 »mauzer« puške. 450 metaka, nešto sprema.	<i>Nepr. gubici:</i> 2 voza 5 mrtvih 6 ranjenih.
IO	Na istim položajima sa istim zadacima.	
26. IV.	XV div. IV SNOUB: Na položaju na sektoru Zavrh — Sela pri Sumberku, Kitni Vrh i Trnovica. Borbi nije bilo.	
	V SNOUB: Na položajima sa leve i desne strane puta Pijava Gorica — Turjak. Jedinice ove brigade vodile su borbu s neprijateljem na Sloki Gori, koju je neprijatelj zaposeo". Neprijateljevi gubici: 8 mrtvih, 7 ranjenih. Vlastiti gubici: 1 mrtav, 2 ranjena.	<i>Nepr. gubici:</i> 8 mrtvih 7 ranjenih <i>Naši gubici:</i> 1 mrtav 2 ranjena.
	XII SNOUB: Nalazi se na sektoru Sp. Slivnica — Šenturje, sa zadatkom obezbeđenja iz pravca Grosuplja.	

XV SNOUB:

Nalazi se na položajima u Podgradu, na sektoru Cerovec, Zajčji Vrh i na odseku Vinja Vas — Težka Voda.

XVIII d. VIII SNOUB:

Nalazi se na sektoru Bukovica — Zlebič — Vel. Lašče, sa zadatkom da napada neprijateljevu kolonu.

IX SNOUB:

Nalazi se na sektoru Ortnek — Hojče, sa zadatkom da napada neprijateljevu pobočnicu.

X SNOUB:

Nalazi se kod Sv. Gregora sa istim zadatkom kao i IX brig. Artiljerijski divizion na starim položajima sa ranijim zadacima.

IO	Isti položaj kao i dan ranije. Miniranje pruge između Rodika i Kačiča. Uništen 1 motorni voz, ubijeno 12 Nemaca i 2 železničara.	<i>Nepr. gubici:</i>
12 Nemaca
1 mot. voz
2 železničara
NO	Na starim položajima sa ranijim zadacima.	
BO	Na istim položajima sa istim zadacima.	
DO	Na istim položajima kao ranije.	

27. XV div.	IV SNOUB:
Nalazi se na položaju Ajdovec — Brezova Reber i Orlaka. Noću je III bat. napao neprijatelja u Dobrničju. Neprijateljevi gubici: 6 domobranaca.
V SNOUB:
Nalazi se na sektoru Sela pri Šumberku — Trnovica. Borbi nije bilo.
XII SNOUB:
Zaposela je nove položaje Bič — Stehanja Vas.
XV SNOUB:
Na sektoru Vel. Cerovec — Jugorje — Jurna Vas.
ARTILJERIJA:
Na starim položajima. | <i>Nepr. gubici:</i>
® mrtvih, |
|--------------------|--|-----------------------------------|

XVIII d. ⁵⁰	<p>VIII SNOUB: Na sektoru Vel. Poljane — Gor. Laze. Neprijatelj izvršio ispad iz Ribnice. Brig. je sa uspehom napala neprijateljevu kolonu. Neprijateljevi gubici: 37 mrtvih i ranjenih. Naši gubici: 2 mrtva, 8 ranjenih, 2 teška i 1 laki mitraljez.</p> <p>IX SNOUB: Na starim položajima sa ranijim zadacima Jedinice ove brigade vodile su borbu sa neprijateljevom pobočnicom. Zbog nadmoći neprijatelja brig. se povukla u Globel. Neprijateljevi gubici: 60 mrtvih i ranjenih. Naši gubici: 2 ranjena, 3 pm, 40 pušaka.</p> <p>X SNOUB: Nalazi se na sektoru kod Sv. Gregora. Vodila je borbu s neprijateljem koji je napao položaj brigade. Neprijateljevi gubici: 36 mrtvih, više ranjenih. Naši gubici: 2 mrtva, 4 ranjena, 2 nestala. Artiljerijski divizion na starim položajima sa ranijim zadacima.</p>	<p><i>Nep. gubici:</i> 37 mrtvih i ranjenih.</p> <p><i>Naši gubici:</i> 2 mrtva. 8 ranjenih 2 teška i 1 laki mitraljez.</p> <p><i>Nep. gubici:</i> 60 mrtvih i ranjenih.</p> <p><i>Nep. gubici:</i> 36 mrtvih</p> <p><i>Naši gubici:</i> 2 mrtva 4 ranjena 2 nestala</p>
NO	Na položajima u Radljevu i Pugledu, sa zadatkom da kontroliše sektor Cerknica — Begunje i pravac Sv. Vid — Borovnica.	
BO	Na položaju Mačkovec — Mozelj — Vinica, sa zadatkom da obezbedi pravac Kočevje i teren uz Kupu.	
IO	Na starim položajima sa ranijim zadacima.	
DO	Na položajima uz put Mirna — Catež — Sv. Križ te uz put Mirna — Trebnje.	
28. IV.	<p>IV SNOUB: Na sektoru Žužemberk — Trebnje. Izvršila napad na neprijatelja. Neprijateljevi gubici: 8 mrtvih, 6 ranjenih.</p> <p>V SNOUB: Na sektoru Sela Sumberk — Trnovica. Borbi nije bilo.</p> <p>XII SNOUB: Nalazi se na sektoru Zagorice, sa zadatkom da zaustavi svako prodiranje neprijatelja.</p>	<p><i>Nep. gubici:</i> 8 mrtvih 6 ranjenih</p>

ARTILJERIJA:

Nalazi se u Brezovom Dolu, u Laščama i u Gradencu. Priprema se za napad na Žužemberk²¹.

XVIII d.

VIII SNOUB:

Nalazi se na Gori, sa zadatkom da prikupi svoje jedinice.

IX SNOUB:

Nalazi se u Globelu, sa zadatkom da prikupi svoje jedinice.

X SNOUB:

Nalazi se u Crnecu, sa zadatkom da prikupi svoje jedinice.

Artiljerijski divizion na starom položaju.

BO

Nalazi se u Drašićima, Mozlju i Vinici, sa zadatkom da spreči prodiranje neprijatelja.

IO

NO

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

DO

Na položajima Cirknik.

29. XV div.

IV SNOUB:

Na položaju na Orlaki, Arčevci i Zavrhu. Sa zasedama na Reberl i pod Vrhovom. Zaseda III bat. je napala i oštetila putnički automobil. Naši gubici: 1 mrtav.

Naši gubici:
1 mrtav

V SNOUB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima

XII SNOUB:

Na sektoru Stehanja Vas — Bič — Zagorica. Brigada je vodila borbe s neprijateljem koji je došao iz pravca Trebnja na Babnu Goru i iz pravca Sentlovinc²². Neprijateljski gubici: 10 mrtvih i više ranjenih. Naši gubici: 5 ranjenih.

Nepr. gubici:
10 mrtvih

Naši gubici:
5 ranjenih

XV SNOUB:

Na sektoru Cerovec — Jugorje — Brezovica — Mihovec — Ljuben. Borbi nije bilo.

ARTILJERIJA:

U Brezovom Dolu i u Laščama, sa zadatkom gađanja Žužemberka. Zašt. bat u Gradencu.

- XVIII d. VIII SNOUB: *Naši gubici:*
Na Gori i u Ravnama. 4 mrtva,
Dodatni izveštaj o borbi na dan 27. o.m. 3 ranjena,
Naši gubici: 4 mrtva, 3 ranjena, 5 ne- 5 nestalih.
stalih.
- IX SNOUB:
U Hočevju i u Zvirčama, sa zadatkom obezbeđenja pravca Kočevje — Ribnica i Vel. Lašče te miniranja puta.
- X SNOUB:
Na položajima Podgozd, Smuka, Lašče i Podhosta. Artiljerijski divizion za vreme akcije u sastavu XV divizije.
- BO Na sektoru Drašiče i Mozelj. Vojna nastava: disciplina prilikom pokreta.
- DO U Velikim Crešnjicama i u Zaborštu, sa zasedom na koti 460 i zadatkom da izradi prepreke i da minira put Bogenšperk — Radohova Vas.
- IO Na starim položajima sa ranijim zadacima.
- NO Na starim položajima sa ranijim zadacima. *Nepr. gubici:*
18 mrtvih
,
Odred je napao neprijateljevu kolonu koja je stigla iz Vel. Lašča. Neprijateljevi gubici: 18 mrtvih i ranjenih. Naših gubitaka nije bilo.
30. XV div. IV SNOUB:
IV. Na starim položajima. Pripreme za napad na uporište Dobrava i za blokadu Žužemberka.
- V SNOUB: *Nepr. gubici:*
11 mrtvih
više ranjenih
Naši gubici:
7 mrtvih, 9 ranjenih, 19 nestalih,
4 pm., 1 t. mitr., 6 pušaka, 1 mazga s topom.

XII SNOUB:

Na sektoru Šentlovrenc — Bič — Zagorica i Medvedjek, sa zadatkom da ruši komunikacije i da zaustavi prodiranje neprijatelja. Borbi nije bilo.

ARTILJERIJA:

U Brezovom Dolu i na Plešivici, sa zadatkom da gada položaje ispred Žužemberka. Artiljerijski divizion XVIII div. bio je privremeno pridat štabu artiljerije XV div. Zašt. bat. nalazi se na položaju Budganja Vas do Sv. Roka.

XVIII d.

VIII SNOUB:

Kod Sv. Gregora, sa zadatkom da obezbeđuje pravac Vel. Lašče — Ribnica.

IX SNOUB:

Na položajima u Zvirčama i Hočevju, sa zadatkom da kontroliše sektor Zdenska Vas — Vel. Lašče.

X SNOUB:

U Laščama, Smuki i Podgozdu, sa zadatkom da obezbeđuje pravac prema Kočevju, da ruši put Kočevje — Dvor i obezbeđuje pravac Žužemberk. Artiljerijski divizion privremeno pridat artiljeriji XV divizije.

BO

Na sektoru Drašiče i Kočevje. *Vojna nastava* — strojevo pravilo, stražarska i patrolna služba.

DO

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

IO

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

NO

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rekapitulacija:

Neprijateljski gubici: 582 mrtva
512 ranjenih

4 tenka
2 motocikla
4 teretna voza
1 blindirani automobil
1 putnički automobil

85 mrtvih
170 ranjenih
84 nestala
16 mazgi i konja
3 topa
9 teških mitraljeza
15 lakih mitraljeza
46 pušaka
2 laka bacača
21 mina

Plen:

3 automata
44 puške
4 pištolja
1 teška »breda«
500 metaka.

BR. 88

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 12. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKCIJAMA MINERSKIH GRUPA ISTARSKOG I NOTRANJSKOG NOP ODREDA¹

ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Položaj, 12. V 1944.
Br. 156 časova

Operativni odsek.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
Tehničko odeljenje

Položaj

S obzirom na vašu naredbu br. 561 od 9. IV 1944. javljamo:

[Istarski odred:]

1.) Odmah posle izlaska naredbe o formiranju minersko-diverzantskih desetina, u Istarskom odredu formirane su 3 takve desetine, koje su odmah poslate na teren i do sada su izvršile sledeće:

8. IV 44. porušena su 4 stuba električnog dalekovoda uz prugu Rijeka — Ilirska Bistrica. Saobraćaj u prekidu 24 časa.

12. IV 44. presečena telefonska žica na pruzi Kozina — Pula*

16. IV 44. miniranje pruge Divača — St. Peter. Voz iz Trsta izbačen iz koloseka. Uništeno: lokomotiva i 20 vagona³.

20. IV 44. miniranje pruge Kozina — Trst kod sela Drage. Miniran 25 m dugačak most u trenutku nailaska putničkog voza; 2 vagona uništena, 4 vagona i lokomotiva oštećeni.

26. IV 44. miniranje pruge Kozina — Divača kod Rodika. Uništen jedan motorni voz. Ubijeno 12 Nemaca.

Dve diverzantske grupe su sa odredom trenutno napustile svoj teren, dok je jedna ostala na mestu, na pruzi Kozina — Pula. Uskoro će se vratiti i ostale dve grupe.

Notranjski odred:

Ima dve minersko-diverzantske desetine, koje su zbog situacije i zadataka samog odreda uključene u odrednu inženjersku četvu i sa njom zajedno vrše akcije. To iz razloga što čitav odred ima zadatak da ruši i napada transporte na pruzi Ljubljana — Postojna. Od formiranja inženjerske čete i diverzantskih grupa izvršeno je sledeće:

27. III⁴ 44. miniranje pruge između Rakeka i Postojne. Izbačena 1 lokomotiva i 2 vagona.

11. III 44. miniranje pruge između Rakeka i Postojne u dužini od 50 m.

15. III 44. rušenje pruge između Borovnice i Verda te Rakeka i Postojne, na svakom mestu po 100 m.

26. III 44. miniranje pruge između Rakeka i Postojne. Izbačena lokomotiva i 6 vagona.

28. III 44. miniranje pruge između Rakeka i Postojne. Usled eksplozije prevrnula se i otkačila lokomotiva sa 2 vagona.

25. IV 44 Miniranje pruge između Rakeka i Ravberkomande⁵. Lokomotiva i vagoni teretnog voza prevrnuli se na drugi kolosek kojim je naišao teretni voz sa benzinskim cisternama. Uništeno 158.000 l benzina, 1.800 l mašinskog ulja i 1230 kg mašinske masti. 10 neprijatelja mrtvih.

5. V 1944. miniranje pruge između Rakeka i Postojne. Izbačena »Borzik« lokomotiva i 4 vagona. Kotao lokomotive probušen mecima. Lokomotiva ponovo minirana. Saobraćaj u prekidu 3 dana.

¹ i ⁵ Vidi dok. br. 14.

* Omaška; treba: II (februara).

⁵ Vidi dok. br. 45.

Dolenjski odred još nema formiranih diverzantskih grupa, izvan odredne inž. čete, koja djeluje s ove strane granice u vezi sa akcijama koje odred izvodi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Stab — kom. — pukovnik: Nač. operat. odseka — kapetan:
Pero Grčar Alojz

BR. 89

BORBENA RELACIJA ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE UPUĆENA 12. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBI KOD GORNJEG GRADA 23. APRILA¹

STAB
TV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Operativni otek
Položaj, 12. 5 1944.
br. 42

OPERATIVNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA
NOV I PO SLOVENIJE

Relacija o borbama koje su vodile I SNOUB »Tone Tomšič«, VI SNOUB »Slavko Slander« i zaštita zone na dan 23. IV 1944.

Situacija: Nakon borbi koje su vodile u Šmartnu i na položajima u okolini, a koje su bile okončane na dan 22. IV 1944, naše jedinice su se zajednički pomakle na nove položaje i to: I UB »T. T.« na položaj Stenšak — Ramšek a VI UB »SI. Si.« na Suhovršnik — Zgornji Kos. U jutarnjim časovima je iz pravca Gornji Grad stiglo u Novu Štiftu 17 kamiona sa 300 policajaca. Odatle je neprijatelj u streljačkom stroju krenuo preko Tomana i Poljana u pravcu Črneleca, sa nepoznatom namerom. Verovatno je hteo da goni naše jedinice koje su se na tim položajima nalazile već dan ranije. Rano posle podne neprijatelj

je počeo da se vraća prema Novoj Štifi. U 14 časova primili smo podatke da neprijateljska kolona, jačine 60 ljudi, kreće od Tomana prema Novoj Štifi. Da bi uništili tu kolonu Štab IV operativne zone je naredio da VI SNOUB postavi zasedu na položajima Rogačnik i kota 528, a I UB »T. T.« da sa jednim bataljonom postavi zasedu iznad Gornjeg Grada, a sa drugim da pojača VI SNOUB, koja je bila oslabljena zbog velikog ras-hoda od oko 120 ljudi. I zaštita štaba IV operativne zone bila je poslata na položaje VI SNOUB.

Dolina kojom je nastupao neprijatelj je dolina reke Drete. Tom dolinom vodi komunikacija — put Kamnik — Gornji grad. Od Nove Štife prema Gornjem Gradu dolina prelazi u klanac koji tvore grebeni Lepenatke (k. 1422) sa severne starne a sa južne strane grebeni Menine planine, koji se strmo spuštaju u samu kotlinu. U pravcu severa je zemljište mnogo ravnije. Sve okolno zemljište gde se nalazila zaseda pokriveno je šumom.

Jedinice VI SNOUB i zaštita zone su odmah nakon pri-jema zapovesti zaposele položaje sa severne strane puta, od Ro-gačnika do Šmiklavža. Deo snaga poslat je da zaposedne polo-žaje sa južne strane puta. III bataljon zaposeo je položaje na levom krilu, prema Gornjem Gradu. I bataljon sa zaštitom Zone nalazio se u sredini rasporeda a drugi bataljon u pravcu Nove Štife.

Još pre nego što je neprijateljska kolona došla u dodir s našom zasedom, iz pravca Gornjeg Grada stigao je, kamion sa 11 ljudi posade. Naše snage su na kamion otvorile vatru i nakon kraće borbe skočile na nj. Posada je bila likvidirana. Za to vreme su snage neprijateljske kolone već stigle do naše zasede. Iza ove kolone kretala se još jedna kolona. Kolonu su naše jedinice pustile u unutrašnjost zasede kako bi odjednom zahvatile što više neprijateljske vojske. I stvarno, kad je otvo-rena vatra na kolonu, razvila se borba po čitavoj dužini od Ro-gačnika do Šmiklavža. Neprijatelj je na svaki način hteo da se izvuče iz neugodnog položaja i zbog toga je svom snagom vršio pritisak na položaje oko kote 628. Da bi se izvukao iz doline tri puta je jurišao na te položaje. Naši su mitraljezima i ručnim bombama odbijali juriše neprijatelja, koji i pored velikih gubitaka nije hteo da odustane. Ova tačka važna je zbog toga što bi njenim padom neprijatelj imao slobodno i štićeno povlačenje prema Gornjem Gradu. Oko 6 časova posle podne počelo je nedostajati municije, zbog čega su se naše snage mo-rale na tom odseku povući na drugi greben prema koti 628. Još pre no što su se naši delovi povukli na nove položaje, iz Gornjeg Grada stigao je neprijatelj u pomoć napadnutoj koloni. U do-lazećoj koloni nalazio se i jedan tenk i jedan blindirani auto-mobil. I SNOUB, koja se nalazila na položajima između Ro-

gačnika i Gornjeg Grada, udarila je na to pojačanje i neko vreme vodila je borbu s neprijateljem, a posle toga premestila se prema položajima VI SNOUB, kako bi joj pomogla u borbi. Borbe su vođene do 22 časa, kad smo se i mi i neprijatelj povukli svaki u svome pravcu².

Glavni uzrok neuspeha bio je u tome što pojedine naše snage nisu bile dovoljno povezane među sobom. Naročito slaba je bila veza između I i II bataljona. Da je veza bila dobra, jedinica je mogla izvesti manevar okruživanja, što bi doprinelo potpunom uništenju neprijatelja. Niži komandni kadar se u mnogim slučajevima pokazao nevešt i neokretnim, jer se nije snašao. Primećuje se da mlađi kadar još nije sposoban da rukovodi ovakvim operacijama, jer je sav nov i neiskusna pa će tek u toku borbi steći potrebno znanje. I raspored automatskog oružja nije bio kako treba usled čega je slabo otvarana vatra. Kod novih drugova takođe se pokazalo da još nisu izvežbani.

Neprijatelj je imao oko 45 mrtvih i isto toliko ranjenih. Naši gubici iznose 4 ranjena.

Zarobljeno je 5 neprijatelja.

Uništili smo 1 kamion.

Zaplenili smo: 11 pušaka »mauzer*

1 rusku poluautomatsku pušku

1 dvogled

1 radio-prijemnu i predajnu stanicu

25 kompletnih sprema.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, major:

Franc Poglajen

V. d. šefa operativnog odseka,

potporučnik:

Milič Viljem

**IZVEŠTAJ ŠTABA 30. DIVIZIJE OD 12. MAJA 1944. ŠTABU
9. KORPUSA NOVJ O DEJSTVIMA POTČINJENIH JEDI-
NICA».**

**STAB
XXX DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV i POJ**

Operativni odsek

Položaj, 12. maja 1944.
Op. br. 15

**ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek**

Šaljemo vam 15-dnevni izveštaj o izvršenim akcijama.

XVII SNOB

1. Na dan 24.4. brigada se nalazila na sektoru Col. Toga dana ujutro, u 4.30, jedna od naših patrola obavestila je da se iz pravca Vrhpolja kreće jedna neprijateljska kolona u pravcu naših položaja. II bataljon odmah je poslao jednu četvu na položaj istočno od Cola, sa zadatkom da štiti od eventualnog napada sa te strane. U 5 časova jedan naš mitraljezac osuo je rafal iz mitraljeza na kolonu u pokretu, ne znajući da li je to neprijatelj ili nije. Na ovu vatru neprijatelj nije reagovao. Zaseda je o tome obavestila svoje jedinice i zbog toga je bilo određeno da I bataljon zaposedne položaje severozapadno od Cola a II bataljon istočno od Cola. Pre nego što je II bataljon **stigao** na nove položaje, neprijatelj je uspeo da zaposedne dominantne tačke istočno od Cola. Čim je neprijatelj stigao na položaj, **otvorio** je vatru na naš II bataljon, koji je pristizao na određene mu položaje. Zbog nadmoći neprijatelja i boljih položaja, koje je neprijatelj zaposeo, brigada se morala povući. Jačina neprijatelja oko 100 ljudi.

Pri ovom napadu primećeno je da su Nemci primenili drugu taktiku napadanja, tj. nisu hteli da odgovore na vatru naše zasede, već su imali cilj da što pre stignu na položaje neprimećeno — krijući svoje snage — i onda da napadnu. Ova taktika neprijatelja bila je uspešna.

Jedinice XVII SNOB nisu iskoristile vreme koje im je stajalo na raspolaganju da bi zaposele dominantne položaje i

- famo sačekale neprijatelja, već su svojom sporošću dozvolile neprijatelju da zaposedne dominantne položaje.

2. Noću 5/6. maja inženjerijska četa ove brigade prokopala je put Idrija — Godovič u dužini od 9 m, širini 8 m i dubini od 2 m.

XVIII SNOUB

1. Na dan 27.4. u 7 časova ujutru manja neprijateljska kolona napala je položaje XVIII SNOUB, koja se nalazila na položaju Mala Gora. Neprijatelj se pojavio između kota 801 i 809 pored sela (grupa kuća, na karti označena pod nazivom Kot) na Zadloškoj visoravni. Nakon vrlo kratke borbe neprijatelj se u paničnom bekstvu povukao u pravcu Idrije, odakle je bio stigao.

Prilikom nastupanja neprijatelj se kretao vrlo pažljivo — razvio se u strelce — kako bi iznenadio naše jedinice, ali mu to nije uspelo.

Zbog kratke borbe bilo bi sve drukčije kad bi jedinice XVIII brigade izvršile manevar, tj. svojim snagama zašle neprijatelju iza leđa, sa ciljem da mu spreče povlačenje. Taj momenat je propušten, mada je za tu stvar bilo dosta vremena na raspolaganju.

2. Na dan 10. 5. u 9.30 časova XVIII brigada napala je na putu Senožeče — Razdrto 4 neprijateljska kamiona i 1 luksuzni automobil. Raspored brigade za taj napad bio je sledeći: jedan bataljon jugozapadno od okuke na koti 697 i na Maznom hribu. Jedna četa tog bataljona bila je u rezervi. II bataljon severozapadno od kote 768. Neprijatelj je stigao sa 4 kamiona i jednim luksuznim automobilom u laganoj vožnji. Sa leve i desne strane kamiona kretale su se neprijateljske bočne pešadijske patrole. Cim su naši otvorili vatru neprijatelj se odmah razvio za borbu i počeo da nadire prema našim položajima. Tom prilikom je severozapadno od kote 768 odbacio jedan vod II bat. Jedna četa II bat. je na komandu komandanta brigade zašla neprijatelju iza leđa, napala ga i prinudila na povlačenje. Tom prilikom zaplenila je jedan teški mitraljez i tri sanduka municije. U svom napredovanju ova četa je stigla u blizinu kamiona na oko 50 m. Za to vreme stiglo je neprijateljsko pojačanje od oko 100 ljudi, koje je sprečilo da se zauzmu kamioni. Štab brigade doneo je novu odluku da se napad ponovi kad je neprijatelj pokušao da odveze još druga dva kamiona i tom prilikom oštećen mu je još jedan kamion. U međuvremenu stiglo je neprijateljevo pojačanje od 6 punih kamiona, koje je u tri kolone nadiralo prema položajima brigade, zbog čega se brigada povukla. Neprijatelj se tek u noći povukao prema Senožečama.

U tim borbama neprijatelj je imao više od 50 mrtvih i ranjenih a oštećeno mu je 6 kamiona. Na našoj strani bila su 4 mrtva i 11 teže i lakše ranjenih. Zaplenjen je jedan teški mitraljez »breda« i 3 sanduka municije.

Taktika neprijatelja: brz prodor manjih grupa, naoružanih automatskim oružjem, probiti se među delove naših jedinica i tući ih sa boka sa ciljem da ih razbije. Tu taktiku neprijatelj je upotrebio jer je teren bio pošumljen i pogodan za izvršenje ovakvih upada.

Mada je neprijatelj upotrebio takvu taktiku, ipak nije uspeo da unese pometnju među naše redove. Sve jači pritisak neprijatelja naše su jedinice uspele da manevrom izbegnu i da tom prilikom nanesu neprijatelju teže gubitke.

XIX SNOB

Na dan 27. 4. o.g. u 7 časova ujutro, neprijatelj je u selu Zagoliču napao jedinice XIX SNOB.

II bataljon je odmah prihvatio borbu i za kratko vreme uspeo da otera neprijatelja, koji se povukao u Ajdovščinu.

Taktika neprijatelja: neprijatelj je u ranim jutarnjim časovima neprimećeno zaposeo položaje, sa ciljem da iznenadnim napadom nanese što veće gubitke našim jedinicama. U tome neprijatelj nije uspeo, jer su naše jedinice odmah reagovala.

2. Noću 3/4. maja, 4/5, 6. i 8. maja, jedinice XIX SNOB rušile su železničku prugu od Rihemberga u pravcu Štanjela. Ukupno je porušeno 2.730 m železničke pruge.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba:
Rustja Franjo Čanči
Canči

Sef odseka, poručnik:
Vidačić Nikola s. r.
Nik. Vidačić

r/VEŠTAJ ŠTABA 31. DIVIZIJE OD 12. MAJA 1944. ŠTABU
q KORPUSA NOVJ O PRIPREMI ZA NAPAD NA PLAVO-
GARDISTIČKE GRUPE NA SEKTORU GORENJSKE¹

Š T A B
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ

Na položaju, 12. 5. 1944.
Br. 685

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

Akcija Triglav.

Dostavljamo vam izveštaj o pomenutoj akciji. Takozvana »crna garda«² juče posle podne povukla se iz Žirija. Poslednja njihova zaseda, koja se nalazila u Goropekama severno od kote 682, jaične 7 ljudi, povukla se u 16.30 č. Danas se u Žiriju još nisu pojavili. Prema najnovijim izveštajima nalaze se stvarno kod seljaka Petrovča i Jereba, tj. zapadno od Sv. Trije Kralja (kota 766). Tamo ih ima oko 100. Juče su zaklali i jednog vola, kojeg su kupili od Petrovča. Oko 100 ih se još uvek nalazi u Lavrovcu, kod seljaka Laverca i Orla, Laverc (kota 889) — Orel (kota 795). Nalaze se i kod Magana, između Lavrovca i Smrečja, gde ih ima 16.

To što ih je dolazilo u Žiri, bile su samo jake patrole koje se nisu stalno zadržavale.

Karakteristično za ovu »crnu gardu« jeste što svi nose crne košulje, sa jugoslovenskom trobojnicom na desnom rukavu iznad šake. Kad su poslednji put došli u Žiri, bili su vrlo pažljivi. Kupovali su hleb, kobasice i slaninu ah sa malo uspeha. Novaca nemaju, jer su ih ljudi videli kako među sobom skupljaju sav sitniš. (Nema više zlata bivše Jugoslavije.)

Kad su juče odlazili iz Žirija, pričali su ... u Goropekama, da sada odlaze u pravcu Dolenjske, što treba da znači da će uskoro otići. Ljudima su pričali da im je ishrana slaba.

Što se tiče napada na njih, tu postoje prilične teškoće. Prvo, oni se nalaze u trouglu belogardističkih uporišta Sv. Trije Kralja, Šentjošt, Lučne i Suhi Dol, koja nisu mnogo udaljena, a drugo, svi pomenuti seljaci nalaze se preko žice i minskih

prepreka (italijansko-nemačka granica), što bi nam vrlo otežalo koncentraciju ili pokrete na pomenuti sektor.

Ovu akciju mi pratimo i nadamo se da će biti izvedena. Sa štabovima brigada održali smo sastanke i dali im tačne direktive te im obrazložili akciju »Triglav«. Brigade su nam koncentrisane i pripremljene tako da svakog časa možemo krenuti i akciju izvesti. Brigade su takođe uvežbavale opkoljavanje neprijatelja na najbrži i najuspešniji način. Ove izveštaje poslao nam je danas divizijski obaveštajac, koji se nalazi na tom sektoru i prati pomenutu bandu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril
Metod

Komandant — major:
Potočar Stane
Stane

P. S. — Napominjemo da je u vezi sa prednjom akcijom, na dan 10. maja, o.g., u našem štabu održana konferencija sa štabovima brigada, kojoj su prisustvovali i politkomesar vašeg štaba kao i politkomesar Glavnog štaba. Oba politkomesara su plan u celosti odobrili, s napomenom da se akcija temeljito, makar i malo sporije, pripremi, radi sigurnog i potpunog uspeha.

IZVEŠTAJ KOMANDE OFICIRSKE ŠKOLE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD 13. MAJA 1944. OPERATIVNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA O BORBI KOD JUROVSKOG BRODA¹

KOMANDA OFICIRSKE ŠKOLE
GLAVNOG ŠTABA NOV I POS
Br. 477
13. maja 1944.
Na položaju

Izveštaj o akciji 10. V 1944.
na Kupi.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
(Operativnom odeljenju)

10. V 1944.. neprijatelj je pod zaštitom magle prodro iz uporišta Šiljevac² kod Karlovca u Jurovski Brod. Odatle je počeo sa dva brzometna topa, teškim i lakim mitraljezima snažno da tuče položaje Belokranjskog odreda na desnoj obali reke Kupe. Odeljenja Belokranjskog odreda odgovorila su na vatru.

Na osnovu izveštaja, koji smo primili u 8 časova i 15 minuta, da nastupa neprijatelj jačine 300—400 Nemaca sa dva srednja tenka, jednim oklopnim automobilom, dva blindirana motocikla, 2 poljska topa od 75 mm, 3 teška bacača i sa više automatskog oružja — mi smo odmah u 8.30 časova formirali školski bataljon, pod komandom instruktora, a za komandanta smo odredili kapetana Božiča. Intendantski tečaj formirao je posebnu četvu, kojoj smo pridali još dva pitomca višeg tečaja. Artiljerijski tečaj formirao je topovsko odeljenje sa brdskim topom.

U 8 časova i 30 minuta pošli smo na položaje:

- a) školski bataljon (sa jednim teškim bacačem, 1 teškim mitraljezom, 1 lakim mitraljezom i 1 lakim bacačem) na položaj naspram Jurovskog Broda.

Tamo je zaposeo položaj i otvorio vatru na neprijatelja koji se nalazio u Jurovskom Brodu. Na mostu su se nalazila 2 tenka srednje tonaže, naoružana brzomet-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21.

² Ovo mesto nije nađeno na karti 1 :100.000; verovatno se odnosi na s. Sišljavič (17 km istočno od Karlovca).

nim topovima i mitraljezima. Levo i desno od **mosta** ležali su dugački streljački strojevi. Iz samog sela Jurovski Brod gađala su 3 mitraljeza i 2 teška bacača. Jačina neprijatelja iznosila je oko 250 ljudi.

Neprijatelj je primetio pokret na položaj i otvorio je vatru iz sveg oružja.

Školski bataljon je odmah odgovorio i iz bacača gađao tenkove na mostu a iz automatskog oružja streljačke strojeve. Posle precizne vatre minobacača tenkovi su već nakon šeste mine menjali svoje položaje i zastavili se iza sela odakle su produžili da gađaju naše položaje. Neprijatelj je dobro osmatrao i precizno nišanio, tako da su naša automatska oružja 5 puta morala da menjaju položaj. Naša izviđačka patrola je iz neposredne blizine konstatovala da se na položaju nalazi jedan deo neprijatelja i vodi borbu, dok drugi deo po selima južno od Broda i u selu Bubnjarići otima stoku i hranu te prikuplja muškarce.

Neprijatelj je otvarao vatru do 16 časova posle podne, sa malim zastankom u podne. Njegova vatra imala je slab uspeh i pored velikog utroška municije.

Školskom bataljonu naređeno je da štedi municiju. U 14 časova i 30 minuta primećena je neprijateljska kolona od oko 400 ljudi, koja se kretala od Zakanja — Jurovski Brod putem za Ozalj sa 2 tenka i motociklom na čelu, a iza kolone bilo je još 6 natovarenih kola, 1 tenk i oko 30 grla stoke.

Školski bataljon je odmah iz sveg oružja otvorio vatru na tu kolonu, tako da se ista razbežala i posakrivala. Tenk se vratio u selo Jurovski Brod i odatle iz topa i mitraljeza otvorio jaku vatru te tukao 30 minuta. Istovremeno su naš položaj tukla 2 mitraljeza i 1 teški bacač, što je ponovo privuklo našu vatru na tu neprijateljsku akciju i time omogućilo povlačenje kolone.

U 16 časova vatra je prestala. Neprijatelj se povukao a školski bataljon smenila je desetina iz zaštitne čete koja je ostala na položaju.

Utrošeno je 18 lakih mina (teškog bacača), 20 mina (lakog bacača), 700 metaka za mitraljez, 430 metaka za puškomitraljez i 600 puščanih metaka. Ispaljeno je i oko 400 metaka za automat. Školski bataljon imao je 3 lakše ranjena druga, koji su odmah nakon pružene lekarske pomoći ponovo stupili u akciju.

- b) Intendantska četa zatvorila je pravac Vivodina — Metlika na taj način što je zaposela položaje; sa 1 vodom iznad sela Božakovo, odakle je kontrolisala čitav teren u polukrugu Metlika — Bubnjarci — Rotouz — Vivodina — Drašćice, a sa drugim vodom položaj na Vinici, odakle je kontrolisala teren u polukrugu Vivodina — Radovica — Slamna Vas — Metlika. Takvim rasporedom bili su obezbeđeni pravci Vivodina — Rotouz — Božakovo — Rozalnice — Metlika i Vivodina — Kermačina — Drašćice — Metlika. Patrole su poslate u pravcu Drašćice — Rakovec.

Do 17 časova na ovom odseku neprijatelja nije bilo a u 17 časova primećena je već pomenuta kolona neprijatelja koja se kretala iz Broda putem prema Kamanju u pravcu Ozlja. Na ovu kolonu četa je otvorila vatru iz svih pušaka.

Neprijatelj se razvio u strelce i na vatru odgovorio tenkovskim topom, mitraljezima i puškama. Od granate se u Božakovom zapalila jedna štala ali su je ugasili. Posle 15 minuta vatre neprijatelj se povukao u pravcu Kamanje — Ozalj.

U 20 časova četa se povukla u Metliku.

- c) Topovsko odeljenje otišlo je sa topom na položaj na ivicu šume zapadno od Metlike te je u 11 časova otvorilo vatru na 2 neprijateljska mitraljeza iza sela Jurovski Brod. Već četvrto zрно palo je 15 m od cilja i neprijatelj je prekinuo paljbu. Da bi učitali teške bacače iz Jurovskog Broda, ispaljene su još 3 granate koje su pale u selo te je posle toga prestala i minobacačka vatra.

Kad je neprijatelj oko 14 časova odstupio u pravcu Zakanja, topovski tečaj je povučen radi štednje municije (potrošio je određenu šaržu) na svoje mesto, kako bi posle podne produžio nastavu, što je bilo naređeno i višem oficirskom tečaju koji se nalazio u rezervi. Komandant škole se za sve vreme borbe nalazio na osmatračnici kod školskog bataljona.

Mogućnost za prelaz preko Kupe nije postojala.

Neprijatelj je imao 4 mrtva i više ranjenih.

Napomena: da bi akcije naše škole bile ubuduće što uspešnije, potrebno je da se svakom tečaju dodeli najmanje po jedno automatsko oružje sa potrebnom količinom municije. Dalje, molimo da nam se dodeli veća količina »mauzer« mu-

ničije, jer posle ove akcije iste *uopšte više nemamo*. »Zbrojovka« zaštitne čete pošla je na položaj sa 60 metaka (ostalo je još 20).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Milko Goršič

Komandant:
major:

BR. 93

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD
13. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
NAPADU NA NEPRIJATELJA KOD TROJANA I O STANJU
11. SLOVENAČKE NO BRIGADE »MILOŠ ZIDANŠEK«¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS
Položaj, 13. 5 1944.
Br.: 774

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Položaj

Izveštaj I SNOUB »Tone Tomšič«

Na dan 10. 5. o.g. I bataljon I SNOUB uništio je na pruzi Mislinja — Velenja putnički voz².

Izveštaj Kamniško-zasavskog odreda

Na dan 2. 5 o.g. I bataljon odreda napao je železničku stanicu Jevnica, na pruzi Ljubljana — Zidani Most. Nakon kratke borbe jurišem je oterao neprijatelja, zaplenio sve aparate i uništio sve stanične uređaje. Kad je pokušao da zapali stanicu, stigao je oklopni voz i jedinice su se morale povući⁵.

Na dan 5. 5 o.g. II bataljon, u zasedi kod Vača, napao je neprijateljsku kolonu. Zbog nadmoćnosti neprijatelja zaseda se morala povući. Izgleda da je zaseda bila prokazana. Neprija-

telj j^e pretrpeo gubitke koji nisu poznati. Bataljon ima 1 mrtvog.

Izveštaj o toku mobilizacije.

Prema dosadašnjim podacima, koji još nisu potpuni, naše su jedinice od 13. 4 o. g. pa do danas mobilisale:

XIV divizija	243 nova borca
VI SNOUB	252
XI SNOB	225 novih boraca
KZO ⁴	66
IKO ⁵	174 nova borca.

Za Kozjanski odred nemamo podataka.

Od 1. I 1944. do 1. 5 1944. preko Save i granice poslata su ukupno oko 1.234 nova druga. Ovaj broj je verovatno još veći, jer odred zbog razbijanja njihove terenske čete⁸ nije primio sve spiskove.

Izveštaj VI SNOUB »Slavko Slander«.

Na dan 6. 5. o.g. jedinice VI SNOUB su u zasedi na putu Trojane — Vransko napale neprijateljsku kolonu, sastavljenu od više automobila. Neprijatelj se sada na putevima služi novom taktikom na taj način što kamioni voze na većoj međusobnoj udaljenosti. Tako je zaseda mogla da napadne samo 4 kamiona. Jurišem na te kamione jedinice su potpuno likvidirale neprijatelja u njima — ubile 25 Nemaca. Veći broj mora da je ranjen u kamionima koji su ih odvezli dalje. Prilikom tog napada uništena su 4 kamiona a zaplenjena 3 mitraljeza, 8 pušaka, 3 pištolja, više hiljada raznih metaka i nešto drugog ratnog materijala⁷. Neprijatelj je iz prvih kamiona pokušao da zasedi zađe iza leđa, ali je njegova namera blagovremeno otkrivena te je četa, koja je bila poslata u tom pravcu, Nemce naterala u bekstvo i nanela im gubitke koji nisu poznati. U tim borbama lakše je ranjen u ruku kapetan drug Simon⁸, komandant brigade.

Istog dana je četa III bataljona iste brigade izvršila smeo napad na automobilsku kolonu na putu Lukovica — Blagovica. Zbog nadmoćnosti neprijatelja morala se posle kraće borbe povući. Neprijatelj je pretrpeo veće gubitke.

⁴ Kamniško-zasavski NOP odred

⁵ Istočnokoruški NOP odred

⁶ Vidi knj. 11, dok. br. 93 i 99.

⁷ Vidi dok. br. 117, 162 i 187.

⁸ Janko Sekirnik

Izveštaj politkomesara zone o stanju u XI SNOB

Na dan 7. 5. o.g. stigao sam na Pohorje u XI brigadu i izvršio sam smotru brigade. U brigadi nisam zatekao najbolje stanje a uzrok je u tome što smo je mi slabo kontrolirali tako da je bila prepuštena sama sebi. Način života bio je familijaran i ličio je na staro partizanstvo. Uzrok slabosti je i u tome što su se vršile likvidacije raznih gestapovaca i plavogardista i pokazivana preterana budnost prema novomobilisanima ili dobrovoljcima iz Maribora i Ptujskog polja. Rukovodeći kadar se takođe premalo zadržavao među ljudstvom i sa njime radio. Ljudstvo je dobro i borbeno i treba ga samo aktivirati i povesti u akcije. Postavljanjem komandanta kapetana druga Leva⁹ stanje se popravlja i brigada prelazi iz familijarnog partizanstva u srednju vojnu jedinicu. Popunom Štaba brigade novim zamenikom politkomesara brigade, drugem Ivom Kenk Janezom iz Sercerove brigade, mislim da se stanje brigade mnogo popravilo, jer se vidi da Stab ulaže dosta truda da sredi svoju brigadu ...

Brigada ima dva bataljona od po dve čete, sa nepotpunim bataljonskim i četnim štabovima. Oba bataljonska štaba su bez zamenika komandanta, a četne komande sastoje se od komandira i komesara. U sve četiri čete nema zamenika komandira niti zamenika politkomesara. Komandanti bataljona su oba dobri borci, vrlo hrabri, vojnički sposobni, a politkomesari dobri borci, odani stvari ali politički slabo izgrađeni. Četni komandiri i komesari su dobri.

Sa Štabom brigade te sa svim bataljonskim i četnim rukovodiocima održao sam sastanak. Na sastanku se raspravljalo o stanju brigade, merama za ozdravljenje brigade, kritika dosadašnjeg rada i budući zadaci koji se postavljaju pred brigadu. Pretresao sam sav kadar i doneo odluku da se bataljonski i četni štabovi kompletiraju najboljim raspoloživim komandirima, vodnicima i politdelegatima. Izdato je naređenje da se tom kompletiranju pristupi odmah. Dalje, govorio sam o potrebi mobilizacije, o slanju viška mobilisanih u Kamniško-zasavski odred, o akcijama za oružje, o slabo izvedenim akcijama, o budnosti protiv iznenađenja, o novomobilisanim iz Maribora i Ptujskog polja, o ofanzivnom duhu, o disciplini, o kadrovima i njihovom podizanju, o pojačanom političkom radu, o kulturnom radu u brigadi, popularizaciji linije OF, o konspiraciji, o odnosu prema političkim radnicima i civilnom stanovništvu, o propagandi — naročito među nemačkim vojnicima i vermanima — i o radu sa novomobilisanim. U diskusiji, koja se razvila, na kraju sa-

• Andrej Cetinski

stanka odgovarao sam na razna pitanja koja su postavljali rukovodioci.

Borbenost brigade se podigla usled uspešnih akcija XIV divizije i uspelim napadom XI brigade na Mislinju¹⁰, gde su borci gonili vermane i Nemce te se oslobodili one treme koju su ranije osećali pred njima. Brigada je sada, uglavnom, obratila pažnju mobilizaciji, koju uspešno izvodi. Mogućnosti za mobilizaciju na tom terenu su velike ali postoje poteškoće u transportovanju, zbog udaljenosti Kamniško-zasavskog odreda. Mislinjska dolina je politički dobra i nama naklonjena. Tamo muškarci mole da naše jedinice dođu i da ih mobilišu te imaju već pripremljene rančeve i ostalu spremu. Desilo se da je žena nagovarala svoga muža i sina da stupe u partizane, što su i učinili. Pošto su Nemci videli da naše jedinice mobilišu, započeli su i oni mobilizaciju i prinudno hvataju muškarce koji se kriju pred nemačkom mobilizacijom. Dogodilo se da su u selu mobilisali Nemci a u susedno selo 15 minuta udaljenom naši. Jedna četa XI brigade sa načelnikom Štaba mobilisala je na terenu oko Ribnice na Pohorju i javlja o povoljnim uslovima za mobilizaciju. XIII i II SNOUB otišle su na Pohorje i imaju zadatak da mobilišu oko Zreča i Konjica.

XI brigada ima slabije veze sa političkim radnicima, zbog nedostajanja političkih radnika, koji usled obimnosti svog terena ne mogu održavati češće dodire sa vojnim jedinicama. Ne samo na tom terenu, već uopšte se primećuje nedostatak propagande a naročito radio-vesti, koje se ponekad ne dobiju i po 14 dana. Pošto ćemo uskoro na Pohorju postaviti našu vlastitu tehniku (zonsku), pomoći ćemo i terenu. Već sada sve naše jedinice daju na teren civilnom stanovništvu svoju literaturu, koju od političkih organizacija dobijaju u vrlo maloj količini.

O Spiri i Mariboru izvestiće vas pukovnik drug Tomaž¹¹, koji je o tome i o Lackovoj četi prikupio nešto materijala.

Obaveštajac je uspostavio vezu sa Mariborom i odande primamo izveštaje.

Patrola koja je imala nameru da pređe preko Drave vratila se, jer na desnoj obali Drave nema nijednog čamca. Izdato je naređenje da se putem legalaca uspostavi veza sa drugom obalom Drave, gde se navodno nalazi dosta dezertera iz nemačke vojske.

Iz Maribora je pobegao u XI SNOUB neki drug Jerenko Franc, radnik u tvornici FMW (Flugzeugmotorenwerke)¹². Sa njim sam lično razgovarao i pričao mi je da su radnici za OF, da

¹⁰ Vidi dok. br. 71.

¹¹ Dušan Kveder

¹² Tvornica avionskih motora u Teznu, kod Maribora

su se prikupljali novčani prilozi i da je rasturana naša literatura. Prave organizacije nema. On je radio zajedno sa Konšak Francom i Vindišem. Kazao je da su ljudi u Mariboru pričali da su u Mariboru bili Zebot i Gračner (bivši direktor Rogaške Slatine) i da su bili kod saveznog vođe Stajndla. Dalje, **da** je u Celje stigao iz Ljubljane Depetro Maks, bivši kapetan fregate, sa zadatkom da prikupi sve podoficire i oficire (jugoslovenske) za Belu gardu. Takođe je pričao i o nekom učitelju Predanu iz Ptujске gore, da je belogardist koji pokušava da organizuje Belu gardu u okolini Rogaške Slatine. Da je taj učitelj Predan (Perdan?) belogardist pričao mi je i akademik Sacer, koji je rodom iz okoline Ptuja i pre nekoliko dana **dobrovoljno** je došao u XI brigadu. Ovog akademika navodno poznaje drugarica Štefka, članica PK-a. Isti mi je pričao **da** oko Ptujskog polja nije primećena neka Plava ili Bela **garda**, sem učitelja Predana. Naglasio je potrebu za političkim radnicima i našom literaturom, jer tamošnje stanovništvo uopšte nije ili je pak vrlo slabo informisano o našoj borbi.

Da imamo dovoljno pušaka, XI brigada mogla bi za kratko vreme postati dobra brigada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Za komandanta **načelnik**
Štaba — major:
Franc Poglajen

**IZVEŠTAJ ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 13. MAJA 1944.
ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O DEJSTVIMA
POTCINJENIH JEDINICA¹**

STAB
XIV DIVIZIJE NOV I POJ
Na položaju, 13. V 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS

na položaju

U vezi sa naredbom br. 37 Operativnog odseka Štaba zone od 8. V 1944, dostavljamo vam sledeći izveštaj:

I. XIII SNOB »Mirko Bračić«

1. Hronološki pregled svih akcija od 20. IV pa na dalje:

25. IV 1944. Akcija na pruži Velenje — Mislinja².

26. IV 1944. Akcija na Šoštanj³.

1. V 1944. Akcija na rudnik Velenje⁴.

6. V 1944. Akcija za mobilizaciju oko Pristave i u okolini Črne⁵.

7. V 1944. Akcija na Javorju⁶.

2. Kratak opis velikih borbi i većih akcija:

26. IV Akcija na Šoštanj:

U napadu na Šoštanj brigada je imala zadatak da likvidira policijsku i žandarmerijsku stanicu. Napad smo obezbedili na taj način što smo postavili zasede prema Mozirju, Družmirju i Topolšici. Sam napad i tok borbe u Šoštanju bili su teški zbog čvrstine neprijatelja. Neprijatelj je bio utvrđen u župničkom domu, gde su se nalazili policajci. U Društvenom domu nalazili su se žandarmi. Uporišta smo mogli bez teškoća uništiti da smo raspolagali teškim oružjem, kojim bismo mogli da uništimo neprijatelja u utvrđenim bunkerima. Teren oko uporišta je otvoren i nakon dolaska naših jedinica u varoš neprijatelj je upalio sva svetla i zbog toga se ljudstvo vrlo teško kretalo čistinom. Kad smo uvideli da bez teškog oružja ne možemo

—

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 334/1.

* Vidi dok. br. 32, 171 i 172.

² Vidi dok. br. 36, 40, 46 i 58.

⁴ Vidi dok. br. 59, 63, 65, 71, 121, 162 i 181.

⁵ i • Vidi dok. br. 162.

uporišta potpuno uništiti, počeli smo patrolirati po varoši i demonstrativno napadati stanove gestapovaca, za koje smo imali tačan spisak. Isti su se dobro posakrivali i tom prilikom smo zaplenili prilično njihovog oružja, pištolja i municije. U tvornicu kože takođe nismo mogli da uđemo, jer su utvrđeni gestapovci stalno bacali bombe na ljudstvo koje se htelo približiti tvornici. Pre no što smo otišli iz varoši zapalili smo školu u kojoj su se utvrdili žandarmi. Pri povratku na svoje zborna mesto izveli smo i akciju, u Vošnjakovom zamku, gde smo rekvirirali dosta sanitetskog materijala, odeće, kože, pisaću mašinu, puške, pištolje, municiju, dva jahaća i dva tegleća konja.

1. V 1944. Akcija na rudnik Velenje:

Noću uoči 1. V brigada je u čast praznika izvela akciju na rudnik Velenje. Imali smo zadatak da likvidiramo rudnik i sva rudnička postrojenja, da zapalimo električnu centralu i likvidiramo posadu Verkšuca. Naš napad obezbedili smo potrebnim zasedama ali je primećeno da je neprijatelj taj napad očekivao. Odmah, čim su se naše čete približile, neprijatelj je počeo da puca iz automatskog oružja iz zaposednutih bunkera. I pored toga naše čete su uspele da prodru do rudnika. Ljudstvo je prodrlo u rov te odbacilo neprijatelja sa mosta i prvih baraka i počelo da pali sve barake, ugalj i uopšte rudnička postrojenja. Neprijatelj je bio takođe isteran i iz bunkera te je nagao u panično bekstvo. Pored navedenog zapalili smo i skladište električnog materijala, pilanu, skladište drveta, skladište sanduka i 50 železničkih vagona uglja pripremljenog za transport u Nemačku. Posadu Verkšuca i električnu centralu nismo mogli likvidirati, jer nismo imali eksploziva a nismo se mogli ni približiti da bismo minirali. Pored navedenog iste je noći jedna četa rušila prugu i zasekla put na sektoru Velenje — Paka. Porušili smo oko 50 m pruge prevrnuvši je na drugu stranu i zasekli oko 500 m puta. U toj akciji zaplenili smo 1 protivtenkovski top, 2 teška mitraljeza »Fiat« sa 1.000 metaka, 1 laki italijanski mitraljez sa municijom, 12 »mauzer« pušaka, 1 raketni pištolj sa 10 metaka, 1 pištolj, 10 bombi i jedan automat sa tri okvira.

25. IV Akcija na pruzi Velenje — Maslinja.

Na pruzi Velenje — Maslinja brigada je otišla kod Hude Luknje. Zaposeli smo položaje, odnosno grebene iznad puta i postavili zasedu iznad puta. Kad je stigao voz odmah smo otvorili vatru ali mašinovođa nije hteo da zaustavi voz mada smo već ranije na prugu naslagali kamenje. Kad smo mecima probušili kazan lokomotive, voz je polako stao. Voz smo ispraznili, zapalili ga i u plamenu ga poslali prema Velenju. Pre toga smo iz lokomotive ispustili svu vodu i dali punu paru. To je bio put-

iiički voz. Robu nismo pronašli. Putovali su samo civili i tom **orilikom** smo mobilisali 6 novih drugova koji su sa radošću **stupili u** našu vojsku. Ovaj voz stigao je tako do stanice Paka gde je iskočio *iz* koloseka i slupao se.

Istog dana neprijatelj je u dve kolone počeo da prodire prema našim položajima kod Sv. Vida⁷. Oba naša bataljona odmah su pošla na položaje te su i pored neprijateljskog gađanja iz teškog oružja krenula u protivnapad i u odlučnom jurišu naterala Švabe u panično bekstvo na put koji vodi u Maslinju. Tom prilikom zaplenjene su dve »zbrojovke« sa municijom, 1 pištolj, nešto odeće i cipela, što su drugovi zaplenili od poginulih **Nemaca**.

G. V 1944. Akcija za mobilizaciju u okolini Pristove i Črne:

Brigada je mobilisala u selima Božić, Kogeljnik, Pristava i u mestima između Velike i Male Črne. Ukupno je bilo mobilisano 48 drugova. U toj akciji bio nam je u pomoć pridat Koruški bataljon⁸. Pored mobilizacije na putu prema Žerjavu porušili smo sve mostove, izradili zaseke i pokidali telefonsku vezu. Kod **pilane** između Črne i Žerjava jedna četa je naišla na posadu od oko 35 ljudi koja je bila naoružana automatskim oružjem. Našim borcima teren je bio veoma nepogodan aH i pored toga uspelo im je da zapale pilanu i skladište drveta. Zasedi, koja je držala položaj prema Mežici, Nemci su zašli za leđa i počeli da bacaju bombe na naše drugove; tom prilikom je ranjen mitraljezac dok je njegov pomoćnik poginuo. Zaseda, koja je bila postavljena prema Črni, takođe je stupila u dodir s neprijateljem ali do žešćih borbi nije došlo.

7. V 1944. Borba na Javorju.

Nemci su napali naš kantonman iz dva pravca, i to tako što je jedna kolona došla sa severnog a druga iz zapadnog pravca. Borba je vođena sat i po, posle čega se brigada uputila na nove položaje, gde je još ranije imala predviđeno povlačenje.

3. Karakteristika ljudstva i komandnog kadra u pojedinim borbama.

U poslednjim borbama od 20. IV pa na dalje istakli su se sledeći drugovi:

Remih Dušan, kapetan — komandant I bataljona, istakao se prilikom akcije na rudnik Velenje, gde je obezbedio da se isti temeljito zapali i prvi je stigao do njega.

⁷ Vidi dok. br. 36 i 172.

⁸ Odnosi se na 1. bataljon Istočnokoruškog NOP odreda.

Jaklič mitraljezac iz I bataljona, i drug *Kranjc*, mitraljezac iz I bataljona, takođe su se istakli prilikom akcije na rudnik Velenje, jer su prvi jurišali na zaposednute bunkere.

Majetič Lojze, komandant II bataljona, istakao se prilikom napada na Šoštanj. Zapalio je školu i tom prilikom poginuo.

*Drug Martin*⁹, komandir I bataljona, napao je kolonu Nemaca od 20 ljudi i time sprečio da ne opkole njega i patrolu od 6 ljudi.

*Drug Stefan*¹⁰, mitraljezac I bataljona, dobro se pokazao prilikom juriša u borbu kod Št. Vida.

Žiberna Srečo, komandir III čete II bataljona, poginuo prilikom mobilizacije kod Žerjava.

Grahek Nande, komandir iz II bataljona, poginuo prilikom akcije na rudnik Velenje. Svojim drugovima bio je uvek uzor u svim borbama i sa oduševljenjem su ga sledili.

Ilovica Albert, kurir, takođe poginuo prilikom akcije na rudnik Velenje. Imenovani je bio valjan borac, savestan kurir j odan našoj NOV.

Klede Bruno, komandir III čete II bataljona, bio je do pre kratkog vremena kurir. U Javorju je prvi put učestvovao u borbi na novoj dužnosti. Imenovani je bio borben, odan NOV i sposoban, mada još mlad. Nestao je u borbi na Javorju.

4. Naši gubici:

Poginuli: Ilovica Albert, kurir Štaba brigade, poginuo u Velenju 1. V 1944.

Grahek Nande, komandir II čete II bataljona, poginuo u Velenju 2. V 1944.

Majetič Lojze, komandant II bataljona, poginuo u Šoštanju 27. IV 1944.

Mlinar Lojze, iz II bataljona, bio je ranjen u Šoštanju i umro 29. IV 1944.

Ranjeni: Zužek Vinko, obaveštajac brigade, ranjen u Šoštanju i nalazi se u brigadi.

Dretnik Herman, iz I bataljona, ranjen u Velenju, ostao u jedinici.

Križevnik Franc, iz I bataljona, ranjen u Velenju i umro 1. V 1944.

• i ¹⁰. Redakcija nije uspjela ustanoviti prezime.

II. II SNOUB »Ljubo Šercer«

1. Hronološki pregled akcija od 25. IV pa na dalje.

30. IV 1944. Zaseda na putu Šoštanj — Velenje¹¹.

12. V 1944. Prehrambena akcija u Vuzenici¹².

14. V 1944. Akcija na **železničke stanice** Št. Janž i Otiški Vrh.¹³

Prehrambena akcija u Vuzenici¹⁴.

2. Kratak opis velikih borbi i većih akcija:

Brigada je dobila zadatak **da** postavi zasedu **na** putu Šoštanj — **Velenje** i da spreči prodiranje neprijatelja iz Šoštanja u **Velenje** te da istovremeno izvrši demonstrativan **napad** na uporište Šoštanj, dok je XIII SNOB napadala rudnik Velenje. Ova akcija je izvedena radi toga da neprijatelja angažujemo kako ne bi mogao da pošalje pojačanje, odnosno pomoć, posadi u rudniku Velenje. U neposrednoj blizini Šoštanja (Družmirju) I bataljon je naišao na neprijateljsku zasedu. Nakon kratke **borbe** zaseda je razbijena i neprijatelj se povukao u Šoštanj. Jedna četa I bataljona otišla je na put Šoštanj — Paška Vas. Isti je prokopala, na pruzi, izradila zaseke, porušila prugu i prekinula telefonske veze. Iste noći izvršena je rekvizicija kod Nemaca — Besarabaca u Prelogama. Akcija je trajala od 11 časova uveče do 5 časova ujutro, posle čega je brigada prešla na **nove** položaje na Pristovi.

12. V 1944. brigada je izvršila prehrambenu akciju u Vuzenici. Blokiral je neprijateljevo uporište i posle toga izvela rekviziciju u trgovačkoj radnji Lukáš Ferdinanda, koji se nalazi u Vermanšaftu kao ortsgrupenfirer¹⁵ Zapaljena mu je pilana, koja je rezala drvo za državu.

14. V 1944. I bataljon je izvršio prehrambenu akciju u Vuzenici. Zapalili su drugu pilanu Lukáš Ferdinanda te rekvirirali veću količinu brašna i šećera. II bataljon izvršio je akciju na železničku stanicu Otiški Vrh, gde se nalazila i ložionica. U ložionici nalazilo se 11 lokomotiva i 14 vagona. Lokomotive i vagoni su uništeni. Železnička stanica i ložionica su zapaljene. 1. vod II bataljona otišao je na stanicu Šentjanž kod Dravograda i zapalio je. Prilikom ove akcije zaplenjeno je 15 odela, 15 pari cipela i 15 čebadi te 1 radio-aparat. Ovom prilikom neprijatelj je intervenisao tek kad se brigada povukla.

¹¹ Vidi dok. br. 59, 63, 71, 121, 162 i 181.
¹² IS i H vidi dok. br. 162 i 191.

¹⁵ Rukovodilac mesne grupe Vermanšafta

3. *Karakteristika ljudstva i komandnog kadra u pojedinim borbama .*

Ljudstvo i komandni kadar pokazuju dovoljno ambicije i volje za borbu ali nije bilo slučajeva da se neko naročito istakne u borbi pošto su bile izvedene akcije manjeg obima.

4. *Gubici*

Ranjeni: Požar Franc, sekretar SKOJ-a u brigadi i
Tvrdekovič Rifat, bataljonski bolničar.

5. *Moral neprijatelja:*

U poslednjim borbama, koje su vodile naše brigade, primetili smo da je moral neprijatelja opao. Uzrok tome su porazi na ruskom frontu, slab vojni kadar (vojske različitih nacionalnosti) i mnoge naše uspešne akcije. Moral vermana je na sasvim niskom stupnju i svi veruju u našu pobedu.

6. *Naša taktika i taktika neprijatelja.*

Naša taktika je udarni nalet sa iznenađenjem i jurišem. Neprijateljska vojska, čiji je moral sasvim opao, te udarne nalete ne može da izdrži i beži u uporišta. Ovo naročito kad oseti da je brojno slabija.

Neprijatelj se pre svega služi špijunima i izdajnicima te koristi loše vremenske uslove i noć. Napada u grupama od po pet ljudi. U prednje redove uvek šalje drske i hrabre vojnike. Alarmantnim vestima nastoji da unese paniku među našu vojsku kao i među civile. Tako npr. stalno govori o pojačavanju uporišta i o poterama koje su navodno predviđene.

7. *Izveštaj o tehničko-inženjerskoj službi.*

Inženjersko-tehnička služba se tek sada formira.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za šefa Operativnog odseka
načelnik Štaba — potporučnik:
Prodnik Mirko

UPUTSTVO ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 14. MAJA 1944. O
OSNOVNIM ZADACIMA DOLENJSKOG, NOTRANJSKOG,
BELOKRANJSKOG I KOČEVSKOG NOP ODREDA¹

ŠTABU VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Na položaju, 14. maja 1944.
Br. 345

Strogo poverljivo!

ŠTABU DO, NO, BO, KO ODREDA

U posljednje vreme odredi nisu primili konkretne zadatke od našeg Štaba i to je bilo dovoljno da štabovi odreda ostanu pasivni, u uverenju da, kad nisu dobili direktive, nisu ni obavezni preduzimati nikakve akcije. Ovakvo shvatanje i rad štabova odreda su oportunistički, nesavesni i nevojnički. Zadaci odreda razlikuju se od zadataka koje dobivaju naše brigade, koje su više pokretne i nisu vezane za sektor, više su koncentrisane i uzajamno povezane. Odredi pre svega, imaju zadatak da čuvaju svoj sektor, vrše kontrolu na njemu, politički rade među narodom, izgrađuju vojni i politički kadar. Uporedo sa ovim, na određenim sektorima, dužni su da redovno izvode vojne akcije, bilo sa svim svojim snagama ili delom snaga ili sa minerskim grupama i specijalnim jedinicama. Naši odredi su većinom sastavljeni od najboljih kadrova i ljudstva, od kojih se traži i zahteva više od prosečne jedinice. Neki odredi su se zadovoljili manjim akcijama, uspešnim ili neuspešnim, težeći da izveštavaju samo o tome koliko je neprijatelju naneto gubitaka, koliko je zaplenjeno šinjela i metaka, dok je sav ostali rad zanemarivan. Drugi su otišli u drugu krajnost, vezujući snage za jedan te isti sektor, životareći na njemu i pišući izveštaje o stanju na tom sektoru. Neki odredi nisu radili ni jedno ni drugo, već su najjednostavnije ostali pasivni i uspavani, ne baveći se ničim sem dnevnom administracijom, kojom su računali da će prikriti svoj nerad i svoje greške.

Štab Korpusa, pod čijom se neposrednom komandom nalaze odredi, nije u stanju da svakodnevno daje konkretne zadatke. On to ne može zbog prevelikog terena i velikog broja, pre svega, čisto operativnih jedinica divizija i brigada, koje čine većinu naše udarne snage. S druge strane, kako smo već spo-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 154/1. Skraćenice u naslovu dokumenta označavaju: Dolenjski NOP odred, Notranjski NOP odred, Belokranjski NOP odred, Kočevski NOP odred.

menuli, odredi nisu tako ni zamišljeni. Odredi su operativne jedinice, inače vezane za određeni sektor, pod čiju kontrolu spada celokupna teritorija. Nju redovno kontroliše i odgovara za red na njoj, izvodi akcije, bilo na komunikacijama ili pak na položajima prilikom prodora neprijatelja na našu teritoriju, čisti teren od dezertera, vrši propagandu i pomaže političkim organizacijama u njihovom radu. U konkretnim slučajevima dobivaju specijalne zadatke u vezi sa operacijama drugih jedinica, dok sve ostalo moraju izvršavati samoinicijativno, samostalnije i sa više odgovornosti.

Dajemo opšte zadatke odredima:

1) DO, čiji je sektor Dolenjska (granica — Krka, južno od Novog Mesta i severozapadno od Ljubljane), ima zadatak kontrole celog sektora, postavljanja zaseda na mestima gde neprijatelj izlazi, rušenje komunikacija, kontrole granice, sa minerskim grupama (često i sa većim snagama) neprestano ruši prugu Grosuplje — Ljubljana i vrši politički rad na terenu. Kad na njegovom sektoru budu veće snage, dobivaće konkretne zadatke i mesta za operacije.

2) NO, čiji je sektor Notranjska, kontroliše celu teritoriju. U odsustvu naših brigada kontroliše teren do Ribnice i Lašča, postavlja zasede na ovim mestima. Težište operacija ovog odreda je pruga Ljubljana — Trst, koju neprekidno ugrožava, ponekad većim snagama a bez prekida minerskim grupama.

3) BO kontroliše sektor Bele krajine, održava čvrstu vezu sa XV brigadom a u slučaju potrebe delom snaga ili svim snagama povezuje se sa njom i izvodi akcije na njenom sektoru. Na Kupi drži redovne patrole i zasede, ponekad prebacuje preko Kupe jače zasede, čija je dužnost da sačekaju neprijatelja koji dolazi na Kupu, da ga iznenada napadnu i unište. Održava vezu sa Kočevskim odredom na sektoru Mozelj — Mačkovec, a u slučaju potrebe dužan je ovome pomoći delom svojih snaga.

4) KO (Kočevski odred), koji je sada formiran, ima pre svega dužnost i zadatak da kontroliše Kočevsku. Drži se na položajima Mozelj — Mačkovec, zatvara sve pravce iz Kočevja za Belu Krajinu i kontroliše Rošku cestu². Jednim bataljonom stalno manevriše i postavlja zasede na sektoru Mala Gora, Klinja Vas, Onek, Trnovec, zapadno Kočevska Reka, Grčarice do Ribnice. Vezu održava sa BO i jedinicama zapadno od Krke.

5) IO³ dobio je konkretne zadatke.

² Odnosi se na put Kočevje — Zeljne — Zaga Rog — Podstenice — Podturn.

³ Istarski NOP odred.

Izveštaje slati svakog dana. NO radio-stanicom dva puta na dan. Pred svaku akciju izvestiti Stab Korpusa o namerama. Oni štabovi odreda koji nemaju radio-veze, postaviće relejne stanice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Bolko

Komandant — pukovnik:
Pero

BR. 96

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 14. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI POTCINJENIH JEDINICA¹

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
Položaj, 14. maja 1944.
Op. br. 788

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Operativno odeljenje
(Sekcija: Bled, Vrhnika, Tolmin, Trst 1:100.000, jug. izdanje)

Poslednja neprijateljska ofanziva na našu teritoriju, po redu treća, završena je sasvim negativno po neprijatelja². Naše jedinice su iz te ofanzive izašle čvršće te je ofanziva u svakom pogledu pozitivno uticala na opšti borbeni duh. Neprijatelj je u toj ofanzivi ispoljio takve slabosti kao još ni u jednoj dosadašnjoj. I tamo gde je došao u dodir sa našim jedinicama nije postigao željeni uspeh. Tu slabost neprijatelja uvideli su i naši borci te se i sami uverili u njegovu slabost u ovoj fazi. Na moral naših boraca u toku borbe naročito je pozitivno uticala naša protivofanziva, koja je izvedena za vreme same neprijateljske ofanzive.

Od 1. do 15. maja jedinice našeg Korpusa nisu imale neke veće, značajnije borbe. Sve borbe vođene u to vreme bile su

većinom diverzantsko-sabotažnog karaktera ili su to pak bili napadi na manje neprijateljske kolone.

Jedinice XXX divizije izvršile su reorganizaciju, koja je nakon nekoliko poraza u borbama bila potrebna, a o tim borbama već smo vam javili³. Jedinice XXXI divizije iskoristile su to vreme i nastavile reorganizaciju po našem planu, koji smo vam takode već dostavili. Za to vreme su jedino odredi razvili veću aktivnost, naročito Briško-beneški odred, i izveli su nekoliko uspehlih minersko-diverzantskih akcija. Uspešima tih akcija mnogo je doprineo i saveznički minerski materijal pre svega protivtenkovske nagazne mine i eksploziv.

U toku ofanzive, kao i posle nje, sektor severno od linije Zelin — Idrija — Godovič ostao je bez naših jedinica, tako da ga je neprijatelj počeo kontrolisati i time vršiti jaku propagandu. Zbog toga su naše jedinice, i to XXX i XXXI divizija, izvršile pokrete te otišle na nove položaje. Jedinice XXX divizije prešle su na sektor Pivke, sa zadatkom da ponovo napadnu tamošnje glavne neprijateljske arterije i da izvedu mobilizaciju. Za to vreme su jedinice XXXI divizije otišle na sektor Žiri — Davča i severno od te linije, sa zadatkom da izvode akcije na nemačko-belogardističke patrole i na ispade belogardističke propagande, koja se u međuvremenu jako proširila. Pored toga divizija ima i zadatak mobilizacije.

Kod svih jedinica, kako kod divizija tako i kod odreda, podignuti su borbenost i opšta vojnička spremnost u borbi. To se naročito primetilo kod mlađeg komandnog kadra. Dok je ranije od svih vodećih rukovodilaca bio primećen nedostatak u načinu manevrisanja, sada se primećuje poboljšanje stanja po tom pitanju; neke od jedinica izvele su već nekoliko većih i lukavih akcija.

Neprijatelj, koji se ranije kretao u manjim kolonama, napustio je sada takvo kretanje. Ako ipak neka manja neprijateljska kolona dođe u dodir sa našim jedinicama, ponekad prihvati borbu a ponekad je i ne prihvati već se odmah povuče. Tome je uzrok što su takve kolone već nekoliko puta bile poražene od strane naših jedinica.

Organizacija veza je u poslednje vreme napredovala, kako među bataljonima tako i među većim jedinicama sa pretpostavljenim štabovima. Sem veze pomoću signalizacije, kurirske službe i telefona, postoji veza i preko radio-stanica, kojima su, uglavnom, obebeđene sve jedinice. Ovakva organizacija je mnogo uticala na postizanje pojedinih uspeha u borbi i uopšte je olakšala komandovanje jedinicama u borbi. Obaveštajna služba se takode razvija i sve jedinice pridaju veliki značaj njenoj organizaciji. Naredbom Glavnog štaba sada Zapadno-

koruški odred otpada iz naše strukture, i o njemu vas više nećemo izveštavati⁴.

Iz našeg odseka odvojio se pododsek za naoružanje te se, u smislu naredbe Vrhovnog štaba o formaciji Korpusa, pretvorio u samostalan odsek za naoružanje, koji će ubuduće samostalno delovati.

Pošto u ovom periodu nije bilo nikakvih korpusnih akcija, niti akcija većeg stila, nećemo vam slati poseban izveštaj, kao što smo ga slali do sada, već ćemo vam dati kratak pregled svih akcija naših jedinica, odvojeno za svaku jedinicu po hronološkom redu⁵.

I

XXX DIVIZIJA

U početku ranije ofanzive divizija je imala prilično gubitaka, kako u ljudstvu tako i u naoružanju, te je pod uticajem svega toga borbenost unekoliko opala. Sa prvobitnih sektora jedinice su bile povučene, kako bi se odmorile, sa ciljem reorganizacije i promena u komandnom sastavu.

U prvoj polovini maja jedinice te divizije nisu vodile veće borbe. Reorganizacija i promene u komandnom sastavu izgleda da su pozitivno uticale na ponovnu življu aktivnost jedinica.

17. SNOB »Simon Gregorčič«

21. 4. 1944: Minerski vod te brigade porušio je put Ajdovščina — Col, pošto ga je prokopao u dužini od 7 m. Postavio je barikade u dužini od 50 m.

5.5. 1944: Inž. četa prokopala je put Idrija — Godovič. Porušen je u dužini od 2 i u širini od 8 m, a 2 m duboko.

18. SNOUB »Bazoviška«:

20. 4. 1944: Noću 20/21. 4. 1944. minerski vod te brigade izvršio je rušenje pruge Rakek — Logatec. Rušenje je uspelo i pruga je na nekoliko mesta dignuta u vazduh.

22.4 1944: Noću 22/23. 4. 1944. isti minerski vod izvršio je prekopavanje i miniranje puta Godovič — Hote-dršica. Put je porušen u dužini od 10 m

⁴ Vidi dok. br. 23 i 24.

⁵ Neki podaci o diverzantskim akcijama nisu uneti u ovaj izveštaj (vidi u dok. br. 57 i 97).

19. SNOB »Srečko Kosovel«:

20. 4 1944: Minerski vod ove brigade porušio je put Idrija — Godovič u dužini od 14 m. Isti put bio je miniran, tako da je uskoro posle toga na minu naišao neprijateljski kamion sa vojskom. Kamion je uništen, dok neprijateljski gubici nisu utvrđeni.
21. 4 1944: Isti minerski vod izvršio je rušenje na istom putu i na istom mestu srušio most u dužini od 4 m. Srušio je i 20 telefonskih stubova te na taj način prekinuo telefonsku vezu Idrija — Godovič.
6. 5 1944: Jedinice ove brigade su između Rihemberga i Štanjela temeljito porušile železn. prugu u dužini od 1 km. Zapalili su i uništili žel. stanice na tom sektoru.

Gubici: a) *Neprijateljski:*

Broj mrtvih i ranjenih neprijatelja nije utvrđen. Uništen je kamion, porušen most, uništeno 20 telef. stubova, zapaljena žel. stanice između Rihemberga i Štanjela, uništeni putevi Ajdovščina — Col, Idrija — Godovič, Godovič — Hotedršica, žel. pruge Rakek — Logatec, Rihemberg — Štanjel.

b) *Vlastiti:*

U tom vremenu jedinice XXX divizije nisu imale vlastitih gubitaka.

XXXI DIVIZIJA

Kako smo vam već javili u našem poslednjem izveštaju, jedinice ove divizije poboljšale su svoje stanje, kako u pogledu borbene discipline tako i u pogledu organizacije i vojničke uvežbanosti.

Greške koje su se ispoljile pre mesec dana iskorenili su i danas možemo da kažemo da su jedinice ove divizije sposobne za izvršenje i težih zadataka. Sve brigade sredile su formaciju prema našem planu, što je uticalo na dobar razvitak jedinica.

Zbog velike važnosti sektora Žiri — Davča, koji se u poslednje vreme nalazio pod jakom belogardističkom i neprijateljskom kontrolom, jedinice ove divizije ponovo su prešle na taj sektor. Zadatak divizije jeste da očisti tu teritoriju od neprijatelja, da spreči svako kretanje neprijatelja iz uporišta, da u temelju uništi i najmanju pojavu plavogardističkog pokreta, koji se u poslednje vreme primećuje u pravcu Dolomita⁶.

U proteklom vremenu, to jest od našeg poslednjeg izveštaja, jedinice ove divizije imale su sledeće akcije:

3. SNOUB *Ivan Gradnik«:

29.4 1944: 2. bat. ove brigade demonstrativno je napao Ajdovščinu sa namerom da mineri miniraju skretnice na stanici, a grupa dobrovoljaca da zapali samu stanicu. Ceo napad izveden je prema planu i naše su jedinice stigle na stanicu, ali je ona građena od betona i zbog toga je nisu mogli zapaliti. Takođe nisu mogli zapaliti vagone jer nisu hteli da gore. Borci su uspeli da miniraju skretnice. Za sve vreme akcije neprijatelj nije dejstvovao i tek kad je akcija završena otvorio je vatru iz bunkera. Na našoj strani bio je ranjen 1 drug.

30. 4 1944: Dobrovoljci su ponovo pošli u akciju da unište stanicu i skretnice. Na putu u Lokovec bili su verovatno prokazani i opkoljeni od strane Nemaca. Započela je borba i u toj borbi poginulo je 6 naših drugova. Nemci su takođe imali nekoliko mrtvih.

11.5 1944: Između brigade i neprijatelja odvijao se dvoboj minobacačima. Neprijateljske mine pogodile su 2 naša druga a 2 ranile. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni.

5. 5.1944: Oko 9 časova ujutro neprijatelj je blizu Leskovice, uz pomoć magle, napao 2. bataljon⁷. Zbog magle je neprijatelj uspeo da stigne u blizinu naših jedinica. Bataljon je borbu prihvatio. Prvi bataljon, koji se nalazio na Robidnici, odmah je stigao u pomoć napadnutom bataljonu. Naše jedinice počele su da okružuju neprijatelja, koji se počeo odmah povlačiti. Jedinice su jurišale i neprijatelja nagnale u panično bekstvo. Neprijatelj je na bojištu ostavio 9 mrtvih, od kojih 3 oficira. I pored toga Nemci su uspeli da mrtvima pokupe oružje. Sem ovih, neprijatelj je imao i više mrtvih i ranjenih, koje je odneo sa sobom. Na našoj strani jedan drug bio je lakše ranjen.

Istog dana je brigadna pionirska četa srušila i zapalila 9 telefonskih stubova kod Gorenje Vasi, dok su mineri minirali put za Gorenju Vas.

9. 5. 1944: Grupa pionirske desetine je uz put Poljane — Visoko srušila 20 telefonskih stubova. Ista grupa je uz isti put preseкла električni vod na 8 mesta. Grupa od 4 druga je na drugom mestu, na sektoru Visoko, preseкла 25 telefonskih i električnih stubova.
Istog dana je desetina 3. bataljona porušila žel. prugu na 4 mesta kod Grahova i srušila most širine 5 m te uništila skretnicu i signalni toranj.

7. SNOUB »Franc Prešern«:

3. 5. 1944: Između 3. i 4. 5. 1944. 2. bataljon ove brigade vodio je kod Rovta borbu sa belogardistima. Zbog svetle noći neprijatelj je uspeo da bacačem nanese našima gubitke, tako da smo imali 1 mrtvog i li ranjenih. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni.

4. 5. 1944: Severoistočno od Blegoša jedinice ove brigade vodile su borbu s neprijateljem jačine od 300 Nemaca i belogardista⁸. Borba je vođena više od pola dana. Neprijatelj je bio prinuđen da se povuče u pravcu Škofje Loke. Tom prilikom imao je 2 mrtva i 10 ranjenih. Naši su imali 1 mrtvog.

7. 5. 1944: 1. bataljon iste brigade srušio je most na reci Luši, na putu koji vodi u Skofju Loku.

16. SNOUB »J. P. Vojka«:⁹

2. 5. 1944: Vod drugog bataljona izveo je demonstrativan napad na novoformirano belogardističko uporište Veharše pri Gori. Među belogardistima nastala je panika, jer je zgrada bila pogođena. Tek nakon dužeg vremena Bela garda se u napadnutom uporištu snašla i počela da napada vatrom lakog topa.

4. 5. 1944: Vod trećeg bataljona izveo je demonstrativan napad na Spodnju Idriju. Napad je bio potpomognut lakim bacačem. Mine su pale na zgrade u kojima je smešten neprijatelj. Gubici koji su tom prilikom naneti neprijatelju nisu nam poznati. Naši su pri napadu imali jednog lakše ranjenog.

4. 5. 1944: Zaseda 2. bataljona, koja se nalazila u Fužinama, sukobila se oko 16 časova ujutro sa nemačkom ko-

⁸ Vidi dok. br. 114

• Ostale podatke o akcijama 16. slovenačke NO brigade »Janko Premrl Vojko«, vidi u dok. br. 105.

Ionom od oko 100 ljudi. Neprijatelja su pustili u neposrednu blizinu, a onda su otvorili vatru. Odmah nakon prvih pucnjeva neprijatelj se razbežao ali je neprijateljska bočna patrola udarila našoj zasedi u bok, zbog čega se ova morala povući. Neprijatelju su zaplenili 3 konja i teretna kola. Na našoj strani bio je 1 mrtav, dva lakše ranjena a 4 su se predala neprijatelju te su sa sobom odneli 2 puškomitraljeza i 2 puške. Neprijatelj je u toj borbi imao 3 mrtva i veći broj ranjenih.

Gubici: a) *Neprijateljski:*

U tom periodu neprijatelj je imao 23 mrtva, oko 30 ranjenih, uništena je žel. pruga kod Grahova, most kod Grahova, most kod Luše, put kod Gorenje Vasi, 2 skretnice, 9 telefonskih stubova, signalni toranj.

Zaplenjena su 3 konja i teretna kola.

b) *Vlastiti:*

Naši borci su u tim borbama izgubili 11 drugova, dok je ranjenih bilo 18. a 4 su se predala i odnela sa sobom 2 puškomitraljeza i 2 puške.

GORENJSKI ODRED

I u prvoj polovini meseca maja odred je razvio živu aktivnost, kako po pitanju mobilizacije tako i po pitanju izvođenja akcija. Po pitanju oružja sa naše strane preduzeto je sve potrebno da im pomognemo jer je veliki deo odreda još uvek nenaoružan.

3.4. 1944: Patrola 2. bataljona od 36 ljudi napala je voz na pruzi prema Kamniku. Otkočili su lokomotivu i sa udaljenja od 200 m pustili je da udari u voz. Lokomotiva je oštećena, a 6 vagona delimice razbijeno. Zaplenili smo pištolj. Naši borci nisu pretrpeli gubitke ni u ljudstvu ni u materijalu.

6.4.1944: 1. bataljon imao je nameru da izvede sabotažnu akciju na žel. stanici u Skofjoj Loki. Neprijatelj je zasedu primetio i sa pojačanjem napao na bataljon, koji je borbu odmah prihvatio. Nakon jednočasovne borbe zbog nadmoćnosti neprijatelja se povukao. Neprijatelj je imao 5 mrtvih, 2 teško i više lako ranjenih. Na našoj strani bio je 1 mrtav i 1 ranjen.

- 14.4. 1944: 3 borca 3. minerske čete privukli su se u neposrednu blizinu bunkera kod Podhoma i bombama napali stražu. Neprijatelj je otvorio vatru iz mitraljeza i automata ali bez uspeha. Neprijatelj je imao 1 mrtvog.
- 15.4.1944: 1. min. četa napala je neprijateljsku kolonu od 150 ljudi i vodila dvočasovnu borbu. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih te se povukao, **dok** naši nisu imali nikakvih gubitaka.
20. 4. 1944: Patrola 3. bataljona izvela je sabotažnu akciju na pruzi Javornik — Žirovnica. Uništila je lokomotivu i 3 vagona, a više ih oštetila. Saobraćaj je bio u prekidu 21 as.
21. 4. 1944: Patrola 1. min čete napala je žandarmerijsku patrolu na pruzi Kranj — Podnart. 4 žandarma bila su ubijena, 2 ranjena. Naši nisu imali gubitaka.
22. 4. 1944: Patrola 3. bataljona je u blizini Radovljice prekinula električni vod visokog napona i uništila 6 stubova.
- 22.4.1944: 3. bataljon je u blizini Smokuškog vrha vodio borbu sa neprijateljskom kolonom. Poginulo je 5 neprijatelja, dok ih je nekoliko ranjeno. Na našoj strani poginula su 2, dok su 2 bila lakše ranjena. Nemci su zaplenili mitraljez i pušku.
- 22.4. 1944: Patrola 2. bataljona je iz zasede napala Nemce i belogardiste i 8 ih uništila. Na našoj strani bez gubitaka
22. 4. 1944: 3. min. četa presekla je most preko Radovne na putu Bled — Mojstrana.
24. 4. 1944: Patrola 3. MSV minirala je vodovodnu cev na Javorniku kod Jesenica. U tri pogona obustavljen je rad za nedelju dana.
27. 4. 1944: 1. min. četa izvela je sabotažnu akciju na železničkoj pruzi u blizini St. Jošt kod Kranja. Oštećene su 2 lokomotive. Saobraćaj je prekinut za duže vreme.
30. 4. 1944: 1. MSV zapalio je zamak kod Sv. Duha iznad Škofje Loke, gde su imali nameru da se usele belogardisti.

- Gubici:**
- a) *Neprijateljski:*
Neprijatelj je imao 28 mrtvih, 22 ranjena. Uništen je teretni voz, lokomotiva, 3 vagona, 6 el. stubova visokog napona, most, vodovodna cev, zamak. Oštećeno: 3 lokomotive i više vagona.
 - b) *Vlastiti:*
U tim borbama poginula su 3, ranjena 3, izgubili su pušku i puškomitraljez.

JU2NOPRIMORSKI ODRED

Od našeg poslednjeg izveštaja odred je razvio priličnu aktivnost. Razlog tome je sama teritorija na kojoj se odred nalazi, jer preko nje vode sve glavne arterije koje vezuju italijansko vojište sa Nemačkom. Pored toga i sam komandni kadar uneo je živost u jedinice odreda.

- 1. 5. 1944: Patrola 3. bataljona je kod Sepulja zarobila nemačkog obaveštajca. Zaplenili su pištolj, raketni pištolj, 11 ručnih bombi i dvogled.
- 3.5. 1944: 2. četa 2. bataljona je iz zasede između Senožeca i Razdrtog napala tri nemačka kamiona. Neprijatelj je imao 8 mrtvih i četiri ranjena. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Zaplenjen je 1 automat.
- 4. 5. 1944: U noći je minerski vod između Divače i Gornjeg Ležečeg na 26 mesta minirao železničku prugu. Uništeno je 26 šina. Saobraćaj je obustavljen za 35 časova.
- 5. 5. 1944: Kod Dornberga ponovo je porušen most preko Vipave.
- 10.5. 1944: 2. i 3. bataljon napali su fašističko uporište u Hrpeljama. Borba je vođena 2 sata i neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih.
- 10. 5.1944: MSV za Pivku minirao je i srušio 4 elektr. tornja visokog napona između Ležeča i Košane. Vod je prekinut za 3 dana.
- 11.5. 1944: MSV za Kras srušio je između Štanjela i Rihemberga 70 m nasipa.

- Gubici:**
- a) *Neprijateljski:*
Neprijatelj je imao 15 mrtvih, 16 ranjenih i 1 zarobljenog. Uništeno je 70 m nasipa, 4 el. tornja, most, 26 šina, pruga na 26 mesta.

Zaplenjeno: 2 pištolja, 11 ručnih bombi, dvogled, automat.

b) *Vlastiti:*

U tim borbama na našoj strani nije bilo gubitaka.

BRIŠKO-BENEŠKI ODRED

Između svih odreda našeg Korpusa ovaj odred u proteklom mesecu izveo je najsmelije i najvažnije akcije. Mada se nalazi na teritoriji u neposrednoj blizini glavnih nemačkih uporišta, koja služe kao rezerva za italijansko vojište, razvija aktivnost koja neprijatelja uznemirava i nanosi mu dosta štete. Smeo napad na aerodrom kod Videma¹⁰ i rušenje transformatora kod Gorice¹¹, spadaju među najuspešnije i najodvažnije akcije našeg Korpusa.

24. 4. 1944: Bovška četa je iz zasede na putu Bovec — Kluže napala neprijateljsku patrolu. Ubijeno je 5 Nemaca a 1 je teže ranjen. Zaplenjene su 2 puške »Mauzer«.

24. 4. 1944: Patrola iz jedinica za obezbeđenje štaba je minirala put kod Kobarida. Prilikom eksplozije poginula su 2 Nemca a više ih je ranjeno. Istoga dana na putu Kobarid — Tolmin naišao je na minu jedan kamion. Bio je teže oštećen. Neprijateljski gubici nisu konstatovani.

25. 4. 1944: U logoru iznad Kluža bila je napadnuta Bovška četa.¹² Izgleda da je bila prokazana. Na našoj strani poginula su 3 druga, izgubljen je 1 puškomitraljez.

¹⁰ Vidi knj. 12, dok. br. 37.

¹¹ Vidi dok. br. 69.

¹² Izveštaj ratnog dopisnika pri štabu Briško-beneškog odreda od 8. 5. 1944. navodi sledeće:

»6. 4. jedan borac našeg prvog bataljona pištoljem je naterao u beg 9 Nemaca. Posle toga dotrčali su i ostali drugovi te pucali za njima sve do barutane u Medani. Nekoliko neprijatelja je ranjeno. Borci bataljona »Mazini« su istog dana Nemcima iz istog uporišta (kod Medanske barutane) zaplenili 2 kamiona municije i drugog materijala.

Zbog slabih veza primili smo izveštaj iz Boveca tek sada.

25. 4. u 17 č 8 boraca Bovške čete iz zasede je napalo nemačka teretna kola sa namirnicama. Ubijena su 3 Nemca, 2 teško ranjena a šesti je pobjegao. Zaseda je bila postavljena 2 km od Boveca, na putu za Rabelj.

26. 4. neprijatelj je izdajom došao do logora Bovške čete.

Pošto su se naši drugovi morali povlačiti preko čistine i bez zaklona, 5 ih je poginulo. Moral stanovništva zbog toga nije opao, jer je poznato da je krivica u izdajstvu i ogorčeno stanovništvo pomaže da se izdajnik pronađe«. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 291/11.).

- 29.4. 1944: Štabna patrola od 20 ljudi minirala je žel. prugu u dužini od 15 m, i to 50 m od stanice u Kanalu, u pravcu Anhova. Saobraćaj je obustavljen za 9 časova. Pruga je prekinuta na 4 koloseka u dužini od 8 m.
1. 5. 1944: Patrola 1. bataljona je sa udaljenja od 200 m gđala posadu barutane u Medani. Ubijen je 1 Nemać, dok su 3 ranjena.
3. 5. 1944: 1. MS grupa odreda je pod rukovodstvom komandanta odreda, jaćine 16 ljudi, izvršila napad na ital. žandarmerijsko uporište, koje je obezbeđivalo glavnu kabinu elektr. centrale u Gorici. Posle kratke ali oštre borbe naša patrola prinudila je žandarme, njih 7 na broju, na predaju. Dvojica žandarma poginula su u borbi. Nakon toga su u kabini minirali 3 velika transformatora, i to dva jaćine 50.000 kW i treći od 26.000 kW. Preko tih transformatora išla je glavna struja za tvornice u Gorici, koje su prekinule rad. Zaplenjena su 2 automata, 5 pušaka, 2 pištolja te prilićna kolićina municije i bombi. Pored toga zaplenjen je i transmisioni kaiš te rućna dinamo-mašina. Na našoj strani u toj borbi nije bilo nikakvih ųrtava.
- 4.5.1944: Zaseda je napala nemaćku kolonu od 150 ljudi, koja se pribliųavala našim poloųajima kod Medane. Dva Nemca ostala su mrtva. Na našoj strani 1 je bio ranjen i zarobljen.
- Gubici: a) *Neprijateljski:*
Neprijatelj je u tim borbama imao 18 mrtvih, 7 ranjenih i 5 zarobljenih. Zaplenjeno je 7 pušaka, 2 automata, 2 pištolja, više bombi i municije, transmisioni kaiš i rućna dinamo-mašina. Uništeno je: žel. pruga, el. centrala, oštećen kamion.
- b) *Vlastiti:*
na našoj strani poginula su 3 druga, 1 je bio ranjen a 1 zarobljen.
Izgubljen je puškomitraljez.

DOLOMITSKI ODRED

Odred polako prodire u pravcu Dolomita. Zbog jakih neprijateljskih uporišta, na njegovom sektoru operisanje je vrlo teško i trenutno gotovo nemoguće. Zbog toga odred se većinom nalazi na periferiji svog sektora. Manjim grupama upada među

belogardistička uporišta i napada manje kolone. Na taj način ispituje način kako bi pod najpogodnijim uslovima mogao da pređe na sektor Dolomita.

25. 4. 1944: 2. bataljon je iz zasede, na putu Godovič — Hote-dršica, napao kolonu od 3 kamiona i 300 ljudi. Kamion je oštećen, dok broj neprijateljskih gubitaka nije utvrđen.

27. 4. 1944: 2. bataljon je iz zasede kod Zale napao i proterao neprijateljsku zasedu, dok je patrola napala belogardiste od kojih je 3 ubila i 2 ranila.

27.4.1944: Zaseda 2. bataljona je na putu za Idriju napala kolonu od 200 Nemaca. U borbi je poginulo 10 neprijatelja dok ih je više bilo ranjenih.

28. 4. 1944: Ceta DO zapalila je zamak Hasberg u Planini, gde su belogardisti imali nameru da se usele. Takođe su zaplenili sav materijal koji se još nalazio u zamku, među kojim i 13 telefona, raznu odeću i hranu.

29. 4. 1944: 'Minerski vod je između Logateca i Rakeka minirao prugu. Saobraćaj je bio obustavljen 8 časova.

Gubici: a) *Neprijateljski:*

U ovom periodu neprijatelj je imao 13 mrtvih i 7 ranjenih. Između Logateca i Rakeka bila je uništena žel. pruga, zapaljen zamak, oštećen 1 kamion, zaplenjeno 13 telefona, hrana i odeća.

b) *Vlastiti:*

U ovom vremenu odred nije imao gubitaka.

IDRIJSKO-TOLMINSKI ODRED

U proteklom vremenu odred nije razvio onakvu aktivnost kakvu bi morao da razvije, mada smo mu pružali svu pomoć. U tom cilju izvršena je promena komandnog kadra, koji bi trebalo da podigne ofanzivnost i borbenost odreda.

4. 5. 1944: 25 boraca odreda južno od Plava napalo je ter. automobil. Automobil je delimice uništen, 3 Nemca su poginula a 2 su bila ranjena.

4. 5. 1944: Na putu Gorica — Plave obaveštajac odreda zaplenio je teretni automobil.

6.5.1944: 12 ljudi iz 3. čete je između Plava i Solkana, u noći 6/7. maja, uništilo telefonsku Uniju u dužini od 500 m. Razbili su izolatore i žicu odneli.

Gubiti: a) *Neprijateljski:*

Neprijatelj je imao 3 mrtva, 2 ranjena.

Zaplenjen je teretni automobil 1 telef. žica, uništen kamion i 500 m telefonske linije.

II

NAŠA I NEPRIJATELJEVA TAKTIKA U POSLEDNJIM BORBAMA

Taktika, koju je u ovo vreme upotrebljavao neprijatelj ista je kao što je i ranije bila: upadanje manjim delovima za leđa našim jedinicama, i to prikriveno i iznenada. Zbog učestalih demonstrativnih napada naših jedinica te svakodnevnih i svakonoćnih napada na komunikacije, uspeli smo da prekinemo glavne komunikacije koje italijansko vojište vežu sa Nemačkom. To je prinudilo neprijatelja da pojača svoje snage za obezbeđivanje tih glavnih puteva. Kako bi i pored toga sprečio rad naših minersko-sabotažnih grupa, naročito noću, neprijatelj drži zasede duž svih glavnih drumova i železničke pruge, kao i u okolini svojih uporišta. Time hoće da postigne:

- 1.) da spreči našim jedinicama izvođenje akcija,
- 2.) takvom taktikom noćnih zaseda hoće da ometa naše planove na taj način da nas što pre otkrije i nanese nam što veće gubitke.

Zbog mnogobrojnih napada na neprijateljske kamione, kojima prevoze posadu od uporišta do uporišta te održavaju vezu između pojedinih uporišta, neprijatelj šalje bočne patrole, koje često prodiru levo i desno od puta, ili pak pošalje napred zasede na određene tačke, kojima je zadatak da u slučaju našeg napada dođu nama iza leđa.

Naše jedinice i naši štabovi su se prilično uvežbali po pitanju manevrisanja i rukovođenja jedinicama. Dok je ranije kod svih komandira i komandanata preovlađivala taktika čekanja na položajima, što je imalo za posledicu prihvatanje frontalne borbe, u kojoj je neprijatelj više puta uspeo da manevrom okruživanja odbaci naše jedinice sa položaja, sada se po tom pitanju mnogo napredovalo. Naši komandiri su nekoliko puta pokazali vanrednu sposobnost i elastičnost u komandovanju, na taj način što su neprijatelja odmah napali čim se pojavio, još na samom maršu, i nisu mu dozvolili da dođe do određenog cilja, a sa drugom jedinicom udarili su neprijatelju u leđa. Neprijatelj je ovu taktiku prozreo i sada, u slučaju našeg okruživanja, uvek se povlači iz borbe, i ako je njegovo brojno stanje slabije vraća se u uporište.

BROJNO STANJE LJUDSTVA

U proteklom vremenu primećeno je da naše jedinice brojno jačaju. To smo naročito primetili kod odreda, naročito Gorenjskog i Južnoprimeškega.

XXX divizija, koja je brojno najslabija, na sektoru Pivke uspešno je izvela mobilizaciju i na taj način povećala svoje redove.

XXXI divizija, koja se nalazi u Gorenjskoj, takođe je uspela da mobiliše veći broj.

Svi mobilisani poslani su u školski logor, koji je formiran pri štabu IX korpusa, čiji je zadatak da u kratkom vremenu pruži najosnovnije pojmove o disciplini i vojničkom znanju svim borcima koji stupaju u naše redove. Osnivanje i rad logora pokazali su se do sada u svakom pogledu pozitivni.

I pored svih naših zahteva da nam jedinice blagovremeno dostave tačna brojna stanja, u tome nismo uspeli. Zbog toga vam brojno stanje ne možemo dostaviti i to ćemo učiniti naknadno.

Brojno stanje naših jedinica mnogo se povećalo od broja koji smo vam kao prilog dostavili u poslednjem izveštaju. Uzrok tome je mobilizacija koju su sve jedinice sa uspehom izvodile. Cim primimo tačne podatke, odmah ćemo vam ih dostaviti.

IV

U smislu naredbe Vrhovnog štaba NOV i POJ, formiran je poseban odsek za naoružanje, koji se do sada nalazio kao pododsek u našem odseku. Sve izveštaje o oružju, municiji, skladištima i radionicama primaćete ubuduće neposredno od tog odseka.

Izveštaj o minersko-diverzantskom i geodetskom radu dostavljamo vam kao poseban prilog.

U vezi sa takmičenjem, koje je raspisao Glavni štab NOV i PO Slovenije, preduzeli smo, i mi i jedinice, sve potrebno da se ono što više razvije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik:
Jakopič A".

Šef odseka, major:
Danilo Šorović

Prilozi:¹⁴

- 1.) inž.-tehnički izveštaj
- 2.) geodetski izveštaj
- 3.) skica prekopanih puteva na teritoriji IX korpusa.

" Albert Jakopič

¹⁴ Redakcija nije uspela pronaći priloge.

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 14. MAJA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV 1 PO SLOVENIJE O DIVERZANTSKIM
AKCIJAMA POTČINJENIH JEDINICA¹

STAB
tv KORPUSA NOV i POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 14. maja 1944.
Prilog ka op. br. 788

IZVEŠTAJ O MS AKCIJAMA
od 1. 5 — 15. 5. 1944.

gr.	datum	jedinica	mesto	Predmet (obim rušenja)
1.	20.4.	ZKO	Rute	Spaljena zgrada nam. za voj- sku
2.	23.4.	ZKO	Celovec	Na putu sev. od Drave spal- ljen autobus, koji je stalno saobraćao na toj pruzi.
3.	2.4.	GO	Jesenice KID	Ekrazitom uništena dovodna cev za turbinu. Pod priti- skom od 36 atm, voda pro- drila u valjaonicu i jako o- štetila mašine. Pogon za gru- bo valjanje zaustavljen za 6 dana a pogon za fino va- ljanje lima još više. Deli- mično oštećena i druga ode- ljenja, el. uređaji, te crpke koje zbog toga nisu mogle da rade. Privremeno obu- stavljen rad i u drugim po- gonima te otpušteno dosta radnika. Mater, šteta 9.000— 10.000 RM.
4.	3.4.	GO	Ljubljana — Kamnik	Zaustavljen večernji putnič- ki voz. Otkučena lokomotiva i puštena da udari u vagone. Lokomotiva oštećena, izba- čeni iz koloseka prtljažni i 1 putnički vagon, ostalih 6 va- gona delimično oštećeni.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/III. Ostale podatke o diverzantskim akcijama jedinica 9. korpusa vidi u dokumentima br. 38, 57, 96, 146, 167, 170, 173, 182, 188 i 203.

Br.	datum	jedinica	mesto	Predmet (obim rušenja)
5.	7.4.	GO	Jedinice KID	Minirani i porušeni kanali za dovod vode u tvornicu.
6.	8.4.	GO	Blejska Dobrava	Porušeni pruga i signalni uređaji, privremeno obustavljen saobraćaj.
7.	10.4.	GO	Bukovica Dol. Vas Selška Dolina	Porušen telefonski vod u dužini od 1.500 m, žica odnesena.
8.	10.4.	GO	Podhom	Uništen neprijateljski bunker kod tunela.
9.	10.4.	GO	Otoče	Porušena stanična zgrada.
10.	12.4.	GO	Kranj — Šenčur	Na putu su minama uništena 2 autobusa sa vojskom.
11.	14.4.	GO	Žirovnica	Porušena stražara na žel pruzi.
12.	20.4.	GO	Javornik Žirovnica	Na žel. pruzi potpuno uništeni lokomotiva i 3 vagona, ostali vagoni oštećeni, saobraćaj u prekidu 21. čas.
13.	22.4.	GO	Radovljica — Lesce	Na žel. pruzi izbačen teretni voz. saobraćaj u prekidu.
14.	22.4.	GO	Radovljica	U blizini naselja prekinut el. dalekovod visokog napona, uništeno 6 el. stubova.
15.	22.4.	GO	Krnica kod Bleda	Zapaljen drveni most preko Radovne, saobraćaj prekinut.
16.	26.4.	GO	St. Jošt.	Minirana pruga, oštećena lokomotiva, saobraćaj prekinut.
17.	27.4.	GO	St. Jošt.	Minirana pruga, oštećena lokomotiva, saobraćaj prekinut.
18.	6.8. 10.4.	BBO	Dolenje	Zapaljene barake barutane i zaliha drveta.
19.	10.4.	BBO	Moša — Udine — Gorica	Minirana žel. pruga i 4 el. dalekovodna stuba. Pruga opravljena za 24 sata, el. struja na žel. još uvek prekinuta.

gr.	datum	jedinica	mesto	Predmet (obim rušenja)
20.	14.4.	BBO	Plave Vchovlje	Srušena 2 el. dalekovodna stuba, linija prekinuta na 500 m, žica 25 mm, napon 55.000 V. Putem el. centrale u Kanalu dalekovod služi tvornici u Podgori i železnici Gorica — Videm i Gorica — Trst — Mestre. Obnovljena samo el. pruga Gorica — Udine, na pruži Gorica — Trst — Mestre stalno voze parne lokomotive, jer nema struje. Van pogona su i ostale el. centrale u dolini Soče, jer nema dalekovoda za dovod struje. Neprijatelj još nije opravio dalekovod, jer je porušen na slobodnoj teritoriji. Potrošnja plastika 8 kg. O ovom rušenju vidi poslednji izveštaj, stav 52.
21.	24.4.	BBO	Kobarid	Mina oštetila 1 kamion.
22.	24.4.	BBO	Tolmin	Mine na putu uništile neprijateljsku pešadiju.
	28.4.	BBO	Kanal	Porušena pruga od 4 koloseka u dužini od oko 8 m i kameni drumski most.
24.	29.4.	BBO	Kanal	50 m van stanice, u pravcu Anhova, porušena oba koloseka u dužini od 15 m, neprijatelj provizorno opravio 1 kolosek, drugi je još uvek porušen. Za opravku prvog koloseka saobraćaj obustavljen 9 časova.
25.	4.5.	BBO	Gorica Stračice	U vazduh dignuta sva tri transformatora el. centrale i 3 glavne mašine u centrali. Uništena proizvodnja struje za čitavu industriju u toj zoni, za livnicu Stračice i voj. objekte. Utrošak eksploziva: 1 omot Gunkutona, 3 kg plastika, 18 kg »808«, 20 kg ekrazita.
26.	4.5.	ITO	Gorica — Plave	Zaplenjen teretni automobil iz Gorice i odvezen na slobodnu teritoriju.

Br.	datum	jedinica	mesto	?	Predmet (obim rušenja)
27.	6.5.	ITO	Plave Solkan		Porušena telef. linija u dužini od 450 m, žica odnesena, izolatori uništeni.
28.	28.4.	DO	Planina Rakek		Zapaljen zamak Hazberg, jer su hteli da se usele be-ga. Pokretne stvari odnesene iz zamka pre paljenja.
29.	29.4.	DO	Logatec		Porušena žel. pruga, saobraćaj obustavljen 8 časova.
30.	2.4.	JPO	Povir		Porušeno 8 el. dalekovoda.
31.	19.4.	JPO	Divača		Porušeno 3 km žel. pruge.
32.	20.4.	JPO	Dutovlje		Zapaljena žel. stanica, porušena sva tri koloseka i više od 100 m pruge na stanici
33.	20.4.	JPO	Dutovlje Kopriva		Između stanica se ruši pruga sa mostovima, šinama i pragovima.
34.	24.4.	JPO	Štanjel Rihemberg		Uništene skretnice i koloseci na stanici Štanjel, žel. nasip prema Rihemuergu i sve stražare između stanica Štanjel — Rihemberg.
35.	24.4.	JPO	Kopriva D. Braniča		Pruga porušena na 72 mesta, zajedno sa skretnicama.
36.	26.4.-- 3.5.	JPO	Kopriva Štanjel		Na pruzi se odvrću šine te se odvoze i zakopavaju zajedno sa pragovima. Drveni pragovi se spaljuju, šljunak raskopava, rad se stalno nastavlja, do sada je porušeno oko 2.000 m.
37.	1.—5.5	JPO	Dutovlje Štanjel		Zapaljena stanica Štanjel, zapaljeno 5 stražara, pruga se ruši.
38.	4.5.	JPO	Divača — Zg. Ležeče		Na 26 mesta minirana pruga uništeno 26 šina, saobraćaj u prekidu 35 časova.
39.	20.4.	XXX d.	Rakek		Pruga minirana na 6 mesta.
40.	20.4.	XXX d.	Idrija — Godovič		Put prokopan u dužini od 14 m, 2 mine pore prokopa uništile neprijateljev kamion.

Br.	datum	jedinica	mesto	Predmet (obim rušenja)
41.	21.4.	XXX d. 19. b.	Idrija — Godovič	Prokopavanje puta pod tač. 40 povećano, srušen je most na istom putu u dužini od 4 m i 20 telef. stubova, čime je telef. linija na toj relaciji prekinuta.
42.	21.4.	XXX d. 17. b.	Col — Ajdovščina	Put prokopan u dužini od 7 m, na putu izradene bari-kade od kamena u dužini od 40 m.
43.	22.4.	XXX d. 18. b.	Hotedršica Godovič	Put prokopan u dužini od 10 m.
«4.	22.4.	XXX d. 17. b.	Crni Vrh — Col	Put prokopan u dužini od 3 m a izraden je zasek od dr-veća u dužini od 50 m
45.	4.5.	XXX d. 19. b.	Stanje! — Rihemberg	Rušena pruga, do sada uni-šteno 2.100 m, rušenje na-stavljaju.
46.	5.5.	XXX d. 17. b.	Idrija — Godovič	Put prokopan u dužini od 9 m.
47.	6.5.	XXX d. 19. b.	Stanje! — Rihemberg	Nastavljeno rušenje pruge, zapaljene sve stanice na tom sektoru i svi drveni pragovi, šine iskrivljene usled vatre.
48.	2.4.	XXX d.	Opčine kod Trsta	Mina od 5 kg postavljena u kino-salu, za vreme pred-stave sala uništena, ubijeno 80 oficira i vojnika, 70 teško i 200 lakše ranjeno.
49.	3.4.	XXXI d. 16. b.	Idrija — Godovič	Mine uništile 3 kamiona sa vojskom.
50.	8.4.	XXXI d. 16. b.	Idrija — Crni Vrh	Prokopan put.
51.	8.4.	XXXI d. 16. b.	Idrija Vojsko	Prokopan put.
52.	12.4.	XXXI d. 7. b.	Idrij?	Prokopan put kod Idrije, u-ništen ter. automobil.
53.	19.4.	XXXI d. 3. b.	Rakek — Postojna	Pruga porušena na 6 mesta, s obzirom na ovo i na ruše-nje br. 56 u poslednjem iz-veštaju, čitav saobraćaj u prekidu 48 časova. Posle tog

Br.	datum	jedinica	mesto	Predmet (obim rušenja)
				vremena saobraćaj obnovljen na 1 koloseku, drugi još uvek opravljaju.
54.	20.4.	XXXI d.	Postojna — Trst	Prekinuta telef. veza, porušeno 28 el. stubova i 14 tornjeva el. dalekovoda.
55.	22.4.	XXXI d.	Trst	U ulici Gega, u nem. ofic. menzi za vreme ručka postavljena je mina punjena eksplozivom 808, tempirana na 30'; eksplozija uništila zgradu, ubijeno 150 ofic., 200 teško ranjeno, slike objavljene u it. novinama. Nemci na ulici streljali 51 taoca.
56.	22. 23.4.	XXXI d. MSV	Postojna	U Crnoj jami kod Postojne uništeno 12 vagona benzina 670 buradi <i>ä</i> 200 l ¹ .
57.	29.4.	XXXI d. 3. b.	Ajdovščina	Na žel. sanici uništena 4 skretnička bloka i 3 skretnice.
58.	5.5.	XXXI d. 3. b.	Orehek — Reka	Prokopan put.
59.	6.5.	XXXI d. 3. b.	Srednja Vas	Porušeno i zapaljeno 9 telef. stubova.
60.	6.5.	XXXI d. 3. b.	Selška dolina	Kod Praprotna porušen most preko Luše.

Nap.: Kod svih jedinica stalno urgiramo da izveštaji o svim MS akcijama budu jednoobrazni. U tome smo, uglavnom, već uspeli.

Kod svake akcije navešćemo utrošak eksploziva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba — poručnik:
Jakopič A^s.

Sef odseka — major:
Danilo Šorović

Ing. teh. referent:
(potpis nečitak)

¹ Vidi dok. br. 38.

^s Albert Jakopič.

**NAREĐENJE ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 14. MAJA 1944. ŠTABU
9. SLOVENAČKE NO BRIGADE ZA OBEZBEĐENJE NAPADA
NA TREBNJE I PRIPREMU NAPADA NA MIRNU PEČ¹**

Š T A B
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
14. maja 1944. god.

ŠTABU IX BRIGADE XVIII DIVIZIJE

U Novom Mestu nalazi se oko 1.000 neprijateljskih vojnika, Mirna Peč 100 — 150, Trebnje oko 100 neprijateljskih vojnika. Kolona od 3.000 neprijateljskih vojnika išla je preko Mirne ka Sevnici. XV divizija dobila je zadatak da na dan 14. o.m. napadne i savlada neprijatelja u Trebnju².

Naša divizija dobila je zadatak da sa jednom brigadom — obezbeđuje pravac od Novog Mesta i da vrši nasilno izviđanje uporišta u Mirnoj Peči sa ciljem likvidacije istog na dan 15. o.m.³

Za izvršenje prednjeg

N A R E Đ U J E M O :

1. IX brigada postaviće jedan bataljon na položaj ispred Kuzarjevog Kala, sa zadatkom da minira put Novo Mesto — Mirna Peč, da na put postavi protivtenkovske puške i da kontroliše kako neprijatelj ne bi pošao pravcem Bršljin — Prečna — Straža. Jedan bataljon postavlja iznad puta Kačja rida — Kožarjev Kal, sa zadatkom da na tom sektoru minira put i da protivtenkovskim puškama uništava neprijateljeva oklopna kola. Bataljoni moraju svim snagama da udare po neprijatelju i nastojati da se neprijatelj ni po koju cenu ne probije za Trebnje. Obaveštajna služba se mora dobro razviti kako bi se uvek znala situacija na tom sektoru. Sa jednim bataljonom te brigade izvršiti nasilno izviđanje Mirne Peči i istu demonstrativno napasti te preko dana držati blokadu Mirne Peči sa pravca Golobinjeka. Bataljon X brigade, koji se nalazi u Podhosti, dobio je od ovog štaba zadatak da se prebaci na sektor Brezova Reber i bude kao rezerva za pravac od Novog Mesta. Za vreme akcija taj bataljon će biti privremeno pod neposrednom komandom [vašeg štaba i istom izdajte naređenje i dajte mu zadatak,

k

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV.
* i ³ Vidi dok. br. 100, 126 i 132.

- 2) Divizijsko previjalište nalaziće se u Budganjoj Vasi.
3) IX brigada će 15/16. izvršiti napad na Mirnu Peč i likvidirati je. Za ovo izvršite sve pripreme. Brdski top povucite u svoj sastav. Jedan teški bacač sa municijom tražite od X brigade. Plan napada na Mirnu Peč dostavite nam 15. o.m. do 8 časova.
4) Telefonska veza sa ovim štabom mora stalno funkcionisati i svaka dva časa slati izveštaje depešom, a u slučaju da veza ne funkcioniše onda slati kurirom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant — kapetan:
Petar Brajović

BR. 99

ZAPOVEST ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 14. MAJA 1944.
POTCINJENIM JEDINICAMA ZA PRELAZAK U OFANZIV-
NE AKCIJE NA SEKTORU GORENJSKE¹

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV i POJ
Na ooložaju, 14. maja 1944.
Br. 691

POVERLJIVO!

ZAPOVEST

I

Stanje neprijateljskih uporišta:

*Srez Bohinj:*²

Bohinjska Bistrica: ukupan broj okupatora: 177 ljudi; naoružanje: 5 bacača, 9 mitraljeza, ostalo automati, puške i bombe.

Srednja Vas: ukupan broj neprijatelja iznosi 37; imaju 4 mitraljeza, 2 automata, a ostali puške.

Nomenj: 15 žandarma; naoružanje: 2 mitraljeza, 3 automata i puške.

¹ Original (pisan na mažini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 226/1.
² Odnosi se na teritorijalnu podelu narodnooslobodilačkih odbora.

Soteska: 51 okupator; imaju 3 mitraljeza, automate i puške.

Sv. Janez: 40 graničara; imaju 3 bacača, 5 mitraljeza, 6 automata, a ostali puške.

Stara Fužina: 18 graničara; 1 teški mitraljez i 2 laka mitraljeza, 2 automata, puške i bombe.

Boh. Bela: 566 okupatora; naoružanje: 1 oklopna kola, 1 brzometni top, više bacača, nekoliko višecevni lakih i teških mitraljeza, trombloni, automati i puške.

Srez Bled:

Stanica Bled-Jezero broji 30 Nemaca; imaju 4 »zbrojovke« 4 automata, 4 jurišna pištolja, puške i bombe.

Zaka: u železn. stražari ima 10 vojnika; poseduju 2 lake »zbrojovke«, 2 automata i puške.

Zamak: 16 vojnika protivavionaca.

Bled: 364 člana posade. Naoružanje: mitraljezi, automati, jurišni pištolji, puške i bombe.

Gorje: posada broji 15 ljudi: 1 teški i 2 laka mitraljeza 5 automata, a ostali puške i bombe.

Dobrava — Vintgar: posada broji 36 ljudi. Imaju 1 mitraljez, 3 automata, dok su ostalo puške i bombe.

Podhom: posada broji 150 ljudi. Imaju mitraljeze, bacače, automate i puške.

Srez Radovljica:

Radovljica: 220 članova posade. Imaju mitraljeze, automate, puške i bombe.

Ribno: 14 žandarma, 1 mitraljez, 1 automat.

Kamna Gorica: 150 članova posade, 2 laka bacača, 7 teških i 14 lakih mitraljeza.

Podnart: 146 članova posade, imaju mitraljeze.

Srez Stražišče:

Stražišče: ukupan broj članova posade iznosi 375. Imaju mitraljeze i bacače.

Bresnica: 12 žandarma; imaju 2 laka mitraljeza.

Srez Tržič:

Tržič: 54 člana posade; imaju 2 laka mitraljeza,

Sv. Ana: 9 članova posade, 3 automata.

Puterhof: 8 članova posade.

Križe: 8 žandarma.

Duplje: 8 žandarma.

Golnik: 25 žandarma.

Ljubelj: 230 članova posade.

Srez Medvode:

Medvode: 108 članova posade; imaju 9 mitraljeza, 1 top kalibra 70 mm, 2 bacača, 3 tromblonke.

Svetje: 20 vojnika; imaju 4 mitraljeza.

Goričane: 30 članova posade, 1 bacač, 2 mitraljeza.

Mavčiče: 9 žandarma; imaju 1 mitraljez.

Zabnica: 14 žandarma.

Sora: 48 graničara; imaju 1 bacač i 2 mitraljeza.

Sv. Katarina: 42 graničara, naoružana sa 1 bacačem i 4 mitraljeza.

Smlednik: 9 žandarma.

Šmartno: 8 žandarma.

II

Zadaci, koje je naša divizija dobila na sektoru Cerkna, izvršeni su. Pošto su akcije i mobilizacija na sektoru Gorenjske uspješnije, naša divizija će preći na sektor Gorenjske sa sledećim zadacima:

Izvršenje opšte mobilizacije, uništavanje nemačkih i plavogardističkih uporišta, rušenje neprijateljskih komunikacija, tj. putova, železnica, tvornica od značaja za vojnu proizvodnju i važnih mostova.

U vezi s tim

N A R E Đ U J E M O :

1.— *III SNOUB »Ivan Gradnik«* prelazi sa sadašnjih položaja na sektor Bohinj — Pokljuka, sa zadatkom da na terenu izvrši opštu mobilizaciju i to: Bohinjska Bistrica, Bled, Jesenice, Mojstrana, da uništava neprijateljske komunikacije i napada neprijateljske kolone i kamione te ruši železničku prugu Bohinjska Bistrica — Bled — Jesenice — Mojstrana³.

2.— *VII SNOUB »Franc Prešern«* prelazi sa sadašnjih položaja na sektor Jelovica, sa zadatkom da izvrši opštu mobilizaciju od Radovljice do Škofje Loke i u okolini Kranja. Takođe mora vršiti opštu mobilizaciju preko Save, u okolini Tržiča, Kamnika i Mengeša. Ruši komunikacije: prugu Radovljica — Kranj, Skofja Loka — Ljubljana i Kranj — Tržič; napada neprijateljske kolone i kamione⁴.

Navedena brigada neka preduzme sve potrebno da izvede akciju na tvornicu u Stražišču kod Kranja, da odnese slova za štampariju i sav potreban materijal.

3.— *XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«* ostaje na sektoru Cerkno, sa zadatkom da izvrši mobilizaciju na sektorima Cerkno

³ Vidi dok. br. 134, 139, 148, 149 i 157.

⁴ Vidi dok. br. 134, 139, 157 i 158.

i Dolomiti i da ruši komunikacije Idrija — Logatec, Gorenja Vas — Skofja Loka, železničku prugu Podbrdo — Grahovo — Sv. Lucija⁵ Obezbeđuje i pokretnu divizijsku bolnicu, kojoj pruža zaštitu i snabdeva je hranom. Navedena brigada je takođe dužna da hranom snabdeva Podoficirsku školu i Partijsku školu naše divizije, sa kojima neka održava stalne veze.

Navedena brigada ima takođe zadatak da stalno prati i napada plavogardiste koji se nalaze oko Žirija, Sv. Trije Kralja, Lučina i Rovti⁶. Brigada ima zadatak da ovu grupu uništi. U slučaju da pomenute grupe plavogardisista ne može uništiti odjednom, brigada neka odredi posebnu grupu u svojoj brigadi, koja će plavogardističku grupu stalno da prati i goni.

III

Detalji i detaljniji planovi naših akcija:

III SNOUB »Ivan Gradinik« neka odredi za sebe jedno uporište u Bohinjskoj dolini, tj. Srednju Vas ih Nomenj, ili pak Staru Fužinu, te pripremi plan za napad na jedno od ovih uporišta. Ukoliko pomenuta brigada ovaj zadatak ne bi mogla sama da izvrši, neka to javi našem štabu, da dođe u pomoć VII SNOUB »Franc Prešem«. Cim stignete na ovaj novi sektor, odmah odredite minersko-pionirsku četu da prokopa put Bled — Gorje — Zatrnik — Pokljuka. Put prokopajte kod Zatrnika, tj. kod kapele, gde je na putu nasip i zbog toga je prokopavanje tu najuspešnije. Ovaj put morate dobro prokopati i zaprečiti zbog toga što neprijatelj može automobilom stići do Pokljuke i Rudnog Polja. Na ovaj put naročito pazite kad se budete našli ispod njega, kako vam Nemci ne bi zašli iza leđa i sabili vas u klanac.

Dva bataljona vaše brigade neka se nalaze na sektoru Bohinj, a jedan bataljon pošaljite na sektor Jesenice, sa gore navedenim zadacima.

Vaša brigada neka izvrši pokret 15. maja o.g. Pravac pokreta je Črni Vrh — Farji potok — Prtovč — Jelovica — Pokljuka. Kad se budete nalazili na sektoru Prtovč — Jelovica za ishranu koristite Sp. Danje.

VII SNOUB »Franc Prešern« neka pripremi akciju na štampariju u Stražišču, s tim da odnese slova za štampanje i lakše mašine. Detaljnija uputstva za stvari koje ćete uzeti iz štamparije dobićete naknadno.

Pošto se preko Save nalaze manja nemačka uporišta, gde postoji mogućnost da ih brigada sama može likvidirati, preduzmite sve potrebno za uništenje tih uporišta.

Sa vašom brigadom menjajte položaje prema vlastitom na-
hođenju, po gore pomenutim uputstvima.

Pravac pokreta: Martinji Vrh — Jelovica sa dva **bata-**
ljona 14. maja o.g. a sa jednim bataljonom krenite istim **prav-**
cem 16. maja o.g.

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« neka se stalno kreće
po sektoru Cerkljanski Vrh — Robidnica — Leskovica — Davča
— Gorje — Zakriž i na svakom mestu sme da se zadrži najviše
tri dana. Svi pokreti vaše brigade moraju biti izvedeni u bor-
benom poretku; svaki bataljon kreće posebno sa vlastitim obez-
beđenjem. Pokrete izvršite onako kao što smo se dogovorili na
konferenciji sa svim štabovima brigada. Za nabavku hrane za
brigadu i za naše škole koristite Dolomite i Vipavu. Vaša bri-
gada neka bude tesno povezana sa svim jedinicama koje se na-
laze na tom terenu. U slučaju kakvog neprijateljskog napada
na taj teren, vaš je zadatak da štitite našu podoficirsku školu i
da evakuišete našu pokretnu divizijsku bolnicu.

Pošto se na tom sektoru nalazi još mnogo italijanskih bun-
kera, koji još nisu otkriveni, preduzmite sve potrebno da se
pronađu i iz njih pokupi sve oružje i municija, a tako isto i od
civilnog stanovništva.

Pošto će neprijatelj, na sektoru gde se nalaze III SNOUB
»Ivan Gradnik« i VII SNOUB »Franc Prešern«, verovatno brzo
reagovati, upozoravamo štabove brigada da preduzmu sve mere
obezbeđenja svojih jedinica i aktiviziraju svoju obaveštajnu
službu, koja će se odmah povezati sa obaveštajnom službom na
terenu. Pre svega upozoravamo na konspiraciju i konspirativno
kretanje jedinica. Pošto neprijatelj momentano ne raspolaže ve-
ćim snagama, verovatno će pokušati da napada manjim sna-
gama. Štabovi brigada neka preduzmu potrebno da se manje ne-
prijateljske snage okruže i unište.

Pošto će XVI SNOB sama da ostane na sektoru Cerkno
a neprijatelj će verovatno pokušati manje ispade prema našoj
oslobođenoj teritoriji, štab brigade mora da pokloni svu pažnju
pitanju iznenađenja u slučaju nadiranja neprijatelja i da ma-
nevrom okruženja neprijatelja uništi.

Svi štabovi brigada neka ispolje samoinicijativu, udar-
nost i odlučnost, jer će samo na taj način moći da izvrše svoje
zadatke, koji se u ovom odlučujućem trenutku naše oslobodi-
lačke borbe postavljaju pred njih. (Kao uzrok neka nam po-
služe napori XIV divizije za vreme njenog marša na Štajersku⁷).

Pored gore navedenih akcija jedinice moraju da inten-
zivno politički deluju među civilnim stanovništvom, naročito

na sektoru Gorenjske, gde Bela i Plava garda nastoje da nametnu svoj uticaj, a koje treba svim sredstvima raskrinkavati.

Štab divizije će se 15. maja do 12 časova još nalaziti u Poljanama, 16. maja u 12 časova kod Prtovča, a 17. maja na Rovtarici, u blizini Selške planine, gde će ostati do daljeg.

Veze između brigada i štaba divizije održavaće se putem kurirskih stanica i signalizacijom, a u vanredno hitnim slučajevima pomoću direktnih kurira.

XVI SNOB slaće sve izveštaje za naš štab preko stanice P—35 na G—1⁸.

Detaljnija uputstva po pitanju veza primiće štabovi brigada od odseka za vezu kod našeg štaba.

Sve štabove upozoravamo da vojska za vreme pokreta mora da ima dovoljno hrane. Hranom se snabdevajte iz Savske doline i okoline Bleda.

Znaci raspoznavanja od 16. maja o.g. dalje biće vam dostavljeni naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril
Metod

Komandant — major:
Potočar Stane
Stane

Načelnik štaba:
Tominc Milan
Tominc Milan

Dostavljeno: štabu IX korpusa NOV i POJ,
štabu III SNOUB »Ivana Gradnika«,
štabu VII SNOUB »Franca Prešerna«,
štabu XVI SNOB »Janka Premrla Vojka«.

⁸ Brojčana oznaka za kurirske relejne stanice na sektoru Slovenskog primorja (P) i Gorenjske (G).

ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 15. MAJA 1944
ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA ZA NAPAD NA
TREBNJE¹

STAB
VII KORPUSA NOV i PO
JUGOSLAVIJE
Na položaju 15. maja 1944.

Strogo poverljivo — Hitno!
Oper.

Z A P O V E S T
(Sekcija Novo Mesto i Cerknica 1 : 100.000)

S i t u a c i j a :

Neprijatelj se nalazi u Trebnju u jačini od oko 400 vojnika i bez motorizacije, koja povremeno dolazi kao pojačanje iz Novog Mesta. Trebnje je napadala XV divizija tri noći uzastopce i bezuspešno¹. Neprijatelj je istina pružao otpor, ali naše jedinice ipak nisu izvršile ozbiljan pritisak. U Mirnoj Peči nalazi se oko 200 vojnika. Na ostalim sektorima nema promene u pogledu situacije po pitanju snaga. Neprijatelj pokušava da se u Trebnju brzo utvrdi. Za gradnju bunkera i žičane prepreke mobilisao je civilno stanovništvo. Koliko se moglo konstatovati, namera neprijatelja jeste da duž komunikacije Novo Mesto — Trebnje — Ljubljana postavi uporišta za zaštitu svog saobraćaja i za eventualnu opravku pruge do Trebnja i preko Mirne do Sevnice.

Da bismo sprečili neprijatelja u njegovim namerama, a u vezi sa primljenim direktivama

N A R E Đ U J E M O :

1. XV divizija sa svojim snagama (IV, V i XII brigada) napada i savlađuje uporište Trebnje i obezbeđuje pravce Mokronog — Sevnica i Sv. Križ — Litija. Delom snaga obezbeđuje i pravac od Ljubljane.

Početak napada 16. maja u 18 časova.

Kao pomoć jedinicama XV divizije pridaju se: 2 poljska topa od 75 mm 1 haubica od 75 mm i 1 haubica od 100 mm, sa dovoljnom količinom municije.

Za direktni napad upotrebiti jednu brigadu, od koje imati jedan bataljon u stalnoj rezervi. Ostalim snagama postaviti

STAB VII. KОРПУСА NOV. I. R. Jugoslavije
Na položaju 15. maja 1944.

Strogo saopćeno-najino!

S A P O V E S T
(Sekcija Novo mesto i Cernica 1:100.000)

S i t u a c i j a :
Sovršnik se nalazi u Trebnjem, jedina oca 400 vojnika, bez motorizacije, koja u času pridje iz Novog mesta za ojaćanje. IV. divizija napadala je tri uzastopne noći bezuspešno Trebnje, sovršnik je davao otpor, vendar nisu naše jedinice izvršile ozbiljan pritisak. U kirnoj peći nahaja se oca 200 vojnika. Na ostalim sektorima situacija u pogledu snaga nije izpremenjena. Sovršnik hitro pokušava utvrediti se u Trebnjem, soti lištrac je civilno prebivalstvo za gradnju bunkara i židna ograja. Koliko se može konstatovati namera sovršnika je, uspostaviti dnu komunikacije s. mesto Trebnje-Ljubljana, postojanke za zaštitu aviona saobraćaja i vrstanje popravke pruge do Trebnja, preko Kirne do Sevnice.

Da se preprečiti sovršnika u namerama i u vezi dčivenih direktiva

P a r a g r a f i

1/ IV. divizija sa svojim silama (IV. V. i III. brigada) napada i likvidira postojanku Trebnje, osigurava pravac Mokronog-Jeknica, Sv. Kriš, Ljubljana. Druška sila osigurava pravac od Ljubljane.

1. Očetak napada 10. maja u 18. časova.

Kao pomoć jedinica IV. divizija pridaje sat dva poljaka topu 75mm, jedna haubica 75 mm i jedna haubica 100 mm sa dovoljnom količinom municije.

1.2. Direktni napad upotrebiti jednu brigadu od koje jedan bataljon iznati urjek u rezervi. Ostale silama postaviti bliske osiguranja, jednu brigadu na sektor Sv. Kriš-Trebnje-Ljubljana. Ova brigada ima zadatak da se osigura, a patrolama kontrolirati Sv. Kriš, Sevnice i celu kirnu dolinu do Seje. Na Trebnje takodje iznati manje snage i osiguranje. Druška brigada osigurava se na položaje Sv. Anđel bataljona. Našim vas. Ostale sila drži kao rezervu na položaje Koranika općine za pravac od Ljubljane i zaštitu artilerije.

1.3. Vama uspostaviti telefonsku sa artilerijom u svim jedinicama kao i osiguranje.

1.4. IV. divizija predhodno ima pregledati i odgoditi upotvo, pregledati artiljeriju i municiju, koju popuniti, narediti na bacanje, održati sastanke sa funkcionerima, 16. pregledati preporučne ljudstvo u struju, objasniti sadržaj i snage, prikupiti dovoljno hrane, razviti obavestajna služba i utvrditi tačno stanje u Trebnjem.

1.5. Druška sila današ ponoci demonstrativno napadati Trebnje, ostale silama izvršiti odmah blokadu, nedovoljnu, da jir pridje pomoć ili se napuste Trebnje. Na komunikacijama, vde sa naše snage postaviti silne položaje.

1.6. Sve ostalo, kako smo se ustano dogovorili!

1.7. XVIII. divizija sa II. brigadom vrši osiguranje od s. mesta, postavljajući na položaje Kašje Rida jedan bataljon, koji se utvrdi na tim položajima, drugi bataljon napada demonstrativno pomoći i dnu do livnice Trebnje, Kirna peć. Ovu silu pridati jedan brdski top 65 mm sa dovoljnom količinom municije. Jedan bataljon drži na položaje Koranika i do Seje, razmatra sama Trebnje i poruši sve nastoje. Jedan bataljon I. brigade postaviti na sektor Straže do Brenove rebrti, koji se odgovara ovaj pravac. VIII. brigada ostane na svoje stare položaje, sa zadatkom kontrole pravca Ribnica, Edenaka vas i Račna. I. brigada sa ostalim silama i jedinicama IV. brigade napada Novo mesto sa desne strane Krke, sa ispravom žandarije i sa gran. Ovim jedinicama pridati drugi top 65 mm. Jedan član divizije mora biti na tom sektoru, koji je pored komandanta IV. brigade upućena do Stefana odgovorom u oca sektor. Pritisak na Novo mesto mora biti jak i po mogućnosti udreti preko bloka, izreku časa ostati na položajima razmatra neprijateljske sila sa sebe. Pored toga ove jedinice imaju iskoristiti dobro teško bacanje. Stab divizije sa vreme akcije preseliti se

bliska obezbeđenja. Jednu brigadu imati na sektor G. Vas³ — Trebinac — Zabrdje — Gomila. Ova brigada mora držati manje snage na Čatežu a sa patrolama kontrolisati Sv. Križ, Moravče j celu dolinu Mirne do granice. Na Trebelnom takođe držati manje zasede i osmatračnice. Drugom brigadom se obezbeđuje na položajima Sv. Ana (jedan bataljon) — Nemška Vas. Ostale snage držati kao rezervu na položaju Korenitka — Občina za pravac prema Ljubljani i za zaštitu artiljerije.

Telefonsku vezu uspostaviti sa artiljerijom, svim jedinicama i osmatračnicama.

XV divizija mora prethodno pregledati i odmoriti ljudstvo, pregledati oružje i municiju koju treba popuniti, a naročito za bacače. Sa rukovodiocima održati sastanke a 16. pre podne pregledati ljudstvo u stroju, objasniti zadatak, obezbediti dovoljnu količinu hrane, razviti obaveštajnu službu i utvrditi tačno stanje u Trebnju.

Ove noći delom snaga demonstrativno napadati Trebnje. Ostalim snagama odmah izvršiti blokadu i ne dozvoliti da neprijatelju stigne pomoć ili da napusti Trebnje. Na komunikacijama gde se nalaze naše zasede postaviti minska polja.

Sve ostalo kako smo se usmeno dogovorih.

2) XVIII divizija vrši sa IX brigadom obezbeđenje od Novog Mesta. Na položajima Kačje ride postavlja jedan bataljon koji se utvrđuje na tim pozicijama, a sa drugim bataljonom danju i noću demonstrativno napada Mirnu Peč do likvidacije Trebnja⁴. Ovome bataljonu pridati jedan brdski top od 65 mm sa dovoljnom količinom municije. Jedan bataljon drži na položaju Kožarjev Kal do Prečne, minira samu Prečnu i ruši sve mostove. Jedan bataljon X brigade prebaciti na sektor Straža do Brezove Rebri, koji će zatvarati taj pravac. VIII brigada ostaje na svojim starim položajima, sa zadatkom kontrole pravca Ribnica, Zdenska Vas i Račna. X brigada sa ostalim snagama i jedinicama XV brigade napada Novo Mesto sa desne strane Krke, iz pravca Kandije i na Grmu.

Ovim jedinicama pridati drugi top od 65 mm. Jedan član štaba divizije mora biti na tom sektoru, gde je, pored komandanta XV brigade kapetana druga Štefana⁵, odgovoran za ceo sektor. Pritisak na Novo Mesto mora biti jak i po mogućnosti prodreti preko bloka. Preko dana ostati na položajima i vezati na sebe snage neprijatelja. Pored topa ove jedinice moraju dobro da iskoriste i teške bacače. Stab divizije će za vreme akcije preći u Dobrnič. Sa svim jedinicama uspostaviti telefonsku vezu.

* Odnosi se na Gorenju Vas pri Čatežu.

⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 98 i 104.

⁵ Stefan Pavšič

3) I art. brigada⁶ odmah nakon prijema zapovesti priprema 2 poljska topa od 75 mm, 1 haubicu od 75 mm i 1 haubicu od 100 mm sa dovoljnom količinom municije i polazi u sastav XV divizije. Komandant artiljerije mora prethodno da se javi štabu XV divizije na Trebanjskom Vrh, zbog izbora mesto položaja, radi zaštite artiljerije, ciljeva koje treba da gada, veze i ugovorenih znakova. Pravac kojim artiljerija treba da dovuče oruđa jeste: Žužemberk, preko Krke, Dobrava, Dobrnič. U Dobrniču su komandant artiljerije i komandant divizije dužni da ostave vezu i označe tačno mesto položaja na koje treba odmah izvući oruđa. Napominjemo da se uzme dovoljna količina municije a deo rezerve da se ostavi u Žužemberku. Ljudstvo iz drugih divizion, koje neće učestvovati, u zaštitni bataljon ostaviti na Smuki radi obezbeđenja pravca iz Kočevja. Sve ostalo treba da uredi komandanti artiljerije i XV divizije.

4) Do⁷ ostaje na položaju Peščenik i obezbeđuje iz pravca Grosuplja. Na tim položajima prokopati puteve, napraviti prepreke i minirati sve pravce. Održavati vezu sa jedinicama VIII brigade. Za slučaj da se neprijatelj probije na tom pravcu odred mora da ide za njim dok se ne sukobi sa jedinicama XV divizije, a zatim ga zajednički uništavaju.

Štab Korpusa biće na starom mestu, dok će se operativni štab nalaziti pri štabu XV divizije ili artiljerije.

Ugovoreni znaci: Petar — Pobjeda za sve jedinice na dan 16/17. a za 17/18. Janko — Janez.

Previjališta će odrediti svaki štab divizije i artiljerije.

Napomena: pred napad će svi štabovi i sve jedinice izvršiti vojničke i političke pripreme. Na kraju izvršiti kontrolu nad jedinicama i pripremama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

V. d. komadanta, pukovnik:

Pero

Dostavljeno:

Štabu XV i XVIII divizije

Štabu I art. brigade

Štabu DO

Glavnom štabu — na znanje.

⁶ Prva artiljerijska brigada formirana je 7. maja 1944. u selu Lašče kod Dvora od artiljerije XV i XVIII divizije. Njen prvobitni sastav je bio: tri divizion, zaštitni bataljon, inženjerijsko-tehnička četa i obaveštajni vod. Na dan formiranja brojno stanje je iznosilo 440 ljudi. Za komandanta brigade je postavljen Miha Mišič, za zamenika komandanta Anton Potočar, za političkog komesara Franc Turner Kostja, za načelnika štaba Aleksander Zupane. Polovinom meseca jula 1944. brigada je reorganizovana u dva divizona.

⁷ Dolenjski NOP odred.

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 15. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O OPŠTEM STANJU I AKTIVNOSTI JEDINICA¹

STAB
IX KORPUSA NOV i POJ
Položaj, 15. maja 1944.
br. 13

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Izveštaj od 1. do 15. maja 1944.

I

U vremenu od 1. do 15. maja neprijatelj je na sektoru IX korpusa NOV i POJ prešao gotovo u potpunu defanzivu, izuzev poslednje ofanzive u Istri, koja je unekoliko zahvatila i naš sektor, tj. područje Pivke i Kras. Ova neprijateljska defanzivnost ispoljava se u tome što su prodori neprijatelja na našu slobodnu teritoriju potpuno prestali. U poslednje vreme neprijatelj je formirao novo uporište na Krasu: Dutovlje, koje sačinjavaju sami fašisti. Neprijatelj je takođe aktivan u opravci pruge Gorica — Štanjel — Trst, ali sa manje uspeha, jer je naše jedinice i dalje uspešno ruše.

II

Nakon naše poslednje protivofanzive na liniji Košane — Logatec ofanzivna aktivnost naših jedinica unekoliko se smanjila zbog reorganizacije vojske i popune ljudstva putem mobilizacije. Naše divizije su vodile nekoliko uspešnih defanzivnih borbi s neprijateljem, koji je u Gorenjskoj nastupao protiv XXXI divizije i na Krasu protiv XXX divizije, gde je po tom pitanju opet odigrala veliku ulogu 18. SNOUB »Bazoviška«, koja je na glavnom putu Postojna — Trst vodila ceo dan vrlo oštru borbu sa nemačkom motorizovanom kolonom². U toj borbi uništila je 6 kamiona, 1 putnički automobil, zaplenila 1 teški mitraljez te ubila i ranila preko 50 neprijatelja. Pored toga XXX divizija je izvodila ofanzivne udare na prugu Postojna — Trst i više puta je uspešno rušila. Stanje XXX divizije se, pošto je novi

štab preuzeo dužnost, uopšte veoma poboljšalo po pitanju morala ljudstva, organizacije vojske i sastava komandnog kadra u svim jedinicama divizije. Ova divizija istovremeno prima i svu pomoć od strane štaba Korpusa, tako da će za najkraće vreme dostići prvobitno stanje ili ga čak i prevazići. Divizija se trenutno nalazi sa dve brigade na Krasu i sa jednom brigadom na Otlici. Njen zadatak je reorganizacija vojske, rušenje pruga Postojna — Trst i Gorica — Štanjel — Trst kao i napadanje uporišta na Krasu (Dutovlje).

XXXI divizija se, nakon poslednjih akcija na liniji Košana — Logatec, pomakla u Gorenjsku, sa zadatkom da političkim i vojnim akcijama parališe štetan uticaj koji je na tom sektoru ostavila poslednja nemačka ofanziva.³ Odmah nakon dolaska na nove položaje imala je prvih dana nekoliko uspešnih defanzivnih borbi sa okupatorom koji je pokušao da napada iz Selške i Poljanske doline.⁴ U svim tim borbama okupator je bio odbijen i potučen te se u poslednje vreme potpuno povukao u svoja uporišta, prestao sa ispadima i utvrđuje uporišta. Štab divizije, kao i štabovi brigada vrlo dobro rade, jedinice su formirane po našoj formaciji i brigade su se dobro ojačale. Takođe je ojačao i moral ljudstva, primećuje se uspešno vojno rukovođenje kao i smanjenje broja dezertera.

Zadatak XXXI divizije jeste da prodre što dublje u Gorenjsku, da mobiliše, po mogućnosti da uništi četničku grupu Črtomira⁵ i da likvidira nemačku posadu u uporištu Nomenj.⁶ Obe divizije opremljene su radio-aparatima a XXXI divizija primiće za put u Gorenjsku još dve do tri radio-stanice, tako da će štab divizije imati radio-vezu sa svakom brigadom.

III

Gorenjski odred i dalje izvodi mobilizaciju a istovremeno dosta je pojačao svoju aktivnost u vojnom pogledu. Njegova jačina iznosi preko 800 ljudi, ali ipak postoje poteškoće u tome što mu nedostaje oružje. I po tom pitanju preduzeli smo sve mere da mu pomognemo i sada naoružavamo bataljon od 170 ljudi, koji se uvežbava u našem školskom logoru. Nakon uvežbavanja i naoružavanja poslaćemo ga natrag u Gorenjsku kao manevarski bataljon, koji će manevrisati na levoj i desnoj obali Save, napadati neprijateljska uporišta i uopšte uneti veću borbenost

³ Vidi dok. br. 38 i 61.

⁴ Vidi dok. br. 38.

⁵ Vidi dok. br. 91.

• Vidi dok. br. 99 i 134.

u gorenjske jedinice.⁷ Situacija na sektoru Gorenjskog odreda je povoljna, mobilizacija se nastavlja, a mobilisane šaljemo preko školskog logora, — gde se uvežbavaju, — radi ojačanja — pre svega u XXX diviziju.

IV

Južnoprimerški odred je takođe uspešno vršio mobilizaciju i porastao na preko 800 ljudi. Od toga uzeli smo jedan bataljon za pojačanje XXX divizije i nešto ljudstva za naš zaštitni bataljon i za Oblasni komitet⁸. I po vojnim pitanjima postao je u poslednje vreme aktivniji. Napada neprijateljska uporišta (Dutovlje), ruši prugu Postojna — Trst i Gorica — Štanjel — Trst. Dosadašnjeg zamenika komandanta druga Stjenku⁹ postavili smo za komandanta 19. SNOB »Srečko Kosovel«, a na njegovo mesto postavili smo sposobnog komandanta bataljona druga Živec Slavka. Situacija na Krasu, i uopšte na sektoru Južnoprimerškog odreda, nakon poslednjih uspešnih borbi naših brigada vrlo je povoljna. Okupator taj sektor smatra veoma važnim i počeo je da postavlja nova uporišta kao što je Dutovlje. Prema dobijenim informacijama smestiće se i u Štanjelu, kako bi na taj način imali kontrolu nad prugom Gorica — Štanjel — Trst, koja im je kao rezervna pruga za Trst od velike važnosti. Tom odredu izdali smo naređenje da bez prekida ruši prugu Postojna — Trst, da do kraja onesposobi do sada još neupotrebljivu prugu Gorica — Štanjel — Trst, te da napada manja okupatorova uporišta i postavlja zasede nemačkim patrolama, koje češće krstare po nižem Krasu.

V

Dolomitski odred je takođe unekoliko povećao svoju aktivnost, te je u poslednje vreme izveo nekoliko manjih akcija protiv neprijateljskih motorizovanih jedinica i uspešno mobilisao okolinu Planine. Hotedršice i Postojne. Ljudstvo je prilično dobro ali je udarnost štaba vrlo mala i moraćemo da postavimo novi štab.

VI

Idrijsko-tolminski odred, koji se do sada nalazio na Banjskoj planoti, poslali smo na sektor Tolmina, sa zadatkom da onemo-

⁷ Vidi dok. br. 13.

⁸ Oblasni komitet KP Slovenije za Slovensko primorje.

• Anton Šibelja, narodni heroj. Poginuo 1. aprila 1945. iznad Gačnika u Trnovskog gozdu.

gući u poslednje vreme učestale prodore neprijatelja, da prikupi tamo sakriveno oružje i municiju, da mobilise, ruši put Bovec — Kobarid — Tolmin i na istom postavlja zasede. Štab je u svakom pogledu aktivan ali mu je nedostajala udarnost. Zbog toga smo umesto komandanta Nedeljka¹⁰ postavili dosadašnjeg komandanta 18. SNOB druga Branka—Baveca¹¹.

VII

»Brigata Triestina d'assalto Garibaldi« je u poslednje vreme porasla na 360 ljudi, od kojih 160 nenaoružanih. Direktive [za sada] primaju neposredno od našeg štaba, preko oficira za vezu. Da bismo rad po vojnim i političkim pitanjima u njihovim redovima poboljšali, poslali smo u njihov štab kao oficira za vezu druga Marka¹², dosadašnjeg komandanta 19. SNOB »Srečko Kosovel«. Njihov rad po političkim i vojnim pitanjima bio je do sada uopšte vrlo slab, ali se nadamo da će se uz našu pomoć, koju im pružamo u punoj meri, uskoro poboljšati i za kratko vreme moći će se politički dobro izgrađene manje grupe slati dalje u pravcu Furlanije. Štab brigade pokazuje veliku volju za rad ali su vrlo neumešni, spori i nesnalžljivi. Prilične poteškoće imaju i u tome što im KPI još ne pruža gotovo nikakvu pomoć, niti literaturu, a pored toga u svojim redovima imaju i ljude različite političke orijentacije.

VIII

Školski logor se pokazao kao vrlo korisna ustanova, jer se u njemu vežbaju novomobilisani, po mogućnosti se naoružaju i opreme, te posle toga šalju u jedinice. Trenutno se u školskom logoru nalazi preko 600 ljudi, formiranih u tri bataljona. Jedan bataljon priprema se za Gorenjsku a dva za pojačanje XXX divizije. Osnovni zadatak rukovodstva školskog logora jeste u tome da novomobilisanim pruži prvu vojnu nastavu, da ih disciplinuje, politički izgradi i nakon toga, posle 14 dana, pošalje u jedinice u kompletno formiranim četama ili bataljonima. Njihove vojne vežbe sastoje se pre svega u učenju manevrisanja po desetinama, vodovima i četama na terenu i ovakvo vežbanje će se prema mogućnosti izvoditi svakog dana. Prvo ovakvo manevrisanje izveli smo 14. o.m. na taj način što su dva

¹⁰ Anton Dragar, poginuo u oktobru 1944. na Otlici. kao načelnik Narodne zaštite za Slovensko primorje.

¹¹ Franc Bavec

¹¹ Marko Redelongi

bataljona, podeljena po grupama, raznim pravcima stigla na odredenu tačku. Manevar je izveden dosta dobro.

IX

Postavljenjem novog komandanta u Briško-beneški odred, **aktivnost** je po političkim i vojnim pitanjima **veoma porasla**. Odred se vrlo uspešno razvija, mada je teren na kojem se **nalazi**, u neposrednoj pozadini Videma i Cedada, veoma težak i pod stalnom kontrolom neprijatelja. Mobilizacija im inače ne **uspeva** ali je ljudstvo ipak toliko čvrsto da dezertiranja kakvih je bilo ranije više nema. Izvode se vrlo uspešne i **smele akcije**¹⁸ i civilno stanovništvo sa zadovoljstvom posmatra našu vojsku, naročito pošto je odred uspeo da odbije napade četnika i što je svojim neumornim političkim radom oslabio jaku belogardističku propagandu koja se širi iz Gorice. Komandant odreda pokazao je vrlo dobre organizatorske i vojničke sposobnosti i **zbog** toga ćemo ga za najkraće vreme povući u brigadu.

X

Uopšte se stanje naših jedinica vidno poboljšalo, kako po pitanju ljudstva tako i komandnog kadra. Štabovi divizija pokazali su se vrlo sposobnim te se oba komandanta, to jest Lazar¹⁴, i Iztok", mogu u svakom momentu postaviti na viša komandna mesta. Štabovi brigada u XXXI diviziji su takođe gotovo stabilizovani, dok im je u XXX diviziji potrebno još iskustva. XXXI divizija je potpuno formirana, dobro naoružana, dok XXX divizija pod novim rukovodstvom takođe lepo napreduje te su dve brigade već dostigle gotovo 600 ljudi, a jedna brigada, to jest 17. brigada, biće popunjena ljudstvom iz školskog logora. Na taj način će obe divizije biti za najkraće vreme opet sposobne za zajedničke operacije, koje će pre svega imati za cilj čišćenje Gorenjske .

Nakon raspisanog takmičenja, čiji plan prilažemo¹⁶, primećuje se brz razvitak i pojačana aktivnost kako u vojnom tako i u političkom, propagandnom i drugim odsecima.

¹⁵ Vidi dok. br. 55 i 69.

¹⁴ Stane Potočar

¹⁵ Ivan Turšič, narodni heroj. Poginuo 29. jula 1944. kod s. Lokve u Trnovskom gozdu.

" Redakcija ga nije uspela pronaći.

Prema naređenju Vrhovnog štaba NOV i POJ, pri štabu IX korpusa formirana je Vojna oblast sa svim pripadajućim odsecima. Ipak nam još nedostaje zamenik komandanta Korpusa i molimo da se on što pre postavi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Hribar

Komandant, pukovnik:
Lado Ambrožič

Načelnik štaba, poručnik:
Jakopič A.

BR. 102

**IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD
15. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
O AKTIVNOSTI JEDINICA¹**

**STAB IV OPERATIVNE ZONE
NOV i PO SLOVENIJE
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 15. V 1944
Br. 45/44**

**OPERATIVNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA
NOV I PO SLOVENIJE**

Petnaestodnevni vojni izveštaj

XIV divizija:

30. IV. ^z

9. V. Od Šoštanja prema Ravnama nastupala je **nemačka** kolona i otkopala izdajnike koje je likvidirala **XIII** brigada³. Jedna četa 3. bataljona I SNOUB »**Tone Tomšič**«, koja je bila određena da napadne **neprija-**

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 25/1.

⁸ Redakcija je izostavila tekst koji se odnosi na napad jedinica 14. divizije na Velenje, na dan 30. aprila 1944. jer se u potpunosti sadrži u dok. br. 63.

telja u Ravnama, stigla je suviše kasno na mesto, jer se neprijatelj već vraćao. Sa udaljenosti od 300 metara naša je četa otvorila vatru i neprijatelja naterala u panično bekstvo. Mi nismo imali gubitaka a za neprijatelja se ne zna.

10. V. 1. bataljon I SNOUB »T. T.« uništio je putnički voz na pruzi Mislinja — Velenje.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

16. IV. Prva četa I bataljona sa komandantom brigade drugom Levom⁴ bila je napadnuta od neprijatelja koji je nastupao u jačini od 200 policajaca i pripadnika Vermanšafta⁵. Borba je vođena jedan sat. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i 15 ranjenih. Mi nismo imali gubitaka.
18. IV. Jedna četa 1. bataljona uništila je dva vojnička motocikla i uništila oko 2 km telefonske linije.
26. IV. Jedinice XI brigade su na železničkoj stanici Rađana Vas (na pruzi uskog koloseka Konjice — Zreče) uništile tri vagona i lokomotivu. Deo tih snaga zapalio je železničku stanicu u Zrečama, poštu i tvornicu za izradu avionskih delova kao i radionice za izradu raznih vojničkih potrepština.
30. IV. Čitava brigada izvršila je napad na Mislinju⁶. II bataljon napadao je uporište, a I bataljon obezbeđivao je put Slovenj-Gradec — Mislinja i pravac prema Vitanju.

Uporište je bilo utvrđeno i oko njega su bili postavljeni bunker i iskopani streljački rovovi. Kad se počelo sa opkoljavanjem samog uporišta, naše snage su bile primećene od neprijateljskog vojnika koji je stajao na straži ispred uporišta. Ovaj je pucnjem uzbunio posadu koja je odmah zaposela položaje ispred uporišta. Na naše jedinice su otvorili vrlo jaku vatru ali odgovor je bio još jači. Naša mitraljevska vatra i mine bacača prinudile su neprijatelja da se povuče. Naši su borci posle toga jurišali u selo i razbili posadu Vermanšafta (oko 150 ljudi), koja se razbežala na sve strane.

Jedinice ove brigade su istog dana porušile 200 m železničke pruge između Slovenj-Gradeca i Mislinja.

⁴ Andrej Cetinski

4. V. Neprijateljska patrola jačine 150 vermana naišla je na zasedu I bataljona koja je obezbeđivala preostali bataljon sa boravištem kod Turičnika. Zaseda je ubila 1 neprijatelja. Posle toga se povukla.

VI SNOUB »Slavko Slander«

3. V. I bataljon nalazio se u zasedi kod Podgorja u blizini Kraša, na putu Gornji Grad — Nazarje. U 9.30 iz pravca Gornjeg Grada stigla je neprijateljska kolona od 7 kamiona i 1 put. automobila. Automobili su bili puni vojske. Kamioni su se kretali na velikom odstojanju, tako da zaseda nije mogla da obuhvati čitavu kolonu. Polovina kolone prošla je zasedu a na poslednje kamione zaseda je otvorila žestoku vatru. Prednji deo kolone se posle toga zaustavio, neprijateljski vojnici se iskricali iz automobila te počeli u streljačkom stroju da nastupaju prema desnom boku zasede. Mitraljezac, koji je bio postavljen na desnom krilu zasede, umesto da udari po neprijatelju pobegao je sa položaja i na taj način neprijatelju otvorio bok zasede. Zbog toga se komandant odlučio da zasedu povuče. Nestala su 3 partizana.
2. V. II bataljon ranio je dva neprijateljeva osmatrača.

Kamniško-zasavski odred

24. IV. I bataljon zapalio je železničku stražarnicu u selu Slapnica, stanica Laze.
28. IV. Odred je držao zasedu na putu Litija — Ljubljana. Na zasedu je naišla neprijateljska kolona sastavljena od oklopnog automobila, kamiona i motocikla. Zaseda je otvorila vatru ali je neprijatelj uspeo da pobegne.
2. V. I bataljon napao je železničku stanicu u Jevnici. Jurišem su proterali neprijatelja koji je čuvao stanicu. Zaplenjeni su bili svi aparati a sama stanica je zapaljena. U to vreme stigao je iz Laza oklopni voz koji je sprečio potpuno uništenje stanice.
5. V. Jedan vod II bataljona, koji se nalazio u zasedi u blizini Vača, sukobio se sa neprijateljem. Po svoj prilici zaseda je bila prokazana. Poginuo je jedan partizan.

Istočnokoruški odred

29. IV. Grupa boraca I bataljona uništila je dalekovod Velenje — Črna. Zbog toga je rudnik u Mežici bio u zastoju 36 sati.

30. IV. Patrola II bataljona napala je neku zgradu u Obirskom koju je neprijatelj opravljao da od nje stvori uporište i zasede. Patrola je zgradu zapalila. Neprijatelj, koji se nalazio u zasedi u blizini zgrade, počeo je zgradu da gasi. Patrola II bataljona već se ranije povukla na ivicu šume, odakle je na neprijatelja otvorila vatru te dvojicu ubila a trojicu ranila. Druga patrola istog bataljona zapalila je pilanu u Zeleznoj Kapli, koja je bila državno vlasništvo, i rezala drvo za čitavu severnu Korušku. Dnevna proizvodnja pilane iznosila je 150 m³. Pilana nije potpuno uništena.
5. V. Patrola štabne zaštite zapalila je pilanu u Podpeci — Heleni. Ova je bila poslednja koja je još proizvodila drvo u Gornjoj Mežičkoj dolini za potrebe rudnika. Dnevni kapacitet iznosio je 50 m³.

U svim tim borbama bilo je zaplenjeno:

- 1 protivtenkovski top »breda« od 47 mm sa 15 granata
- 2 teška mitraljeza »fiat« sa 1.200 metaka
- 1 automat
- 27 pušaka sa 700 metaka
- 7 ručnih bombi.

Uništeno je:

I lokomotiva

Neprijateljski gubici:

21 mrtav

51 ranjen

II zarobljenih.

Vlastiti gubici: 3 mrtva, 7 ranjenih, 3 nestala.

U svim ovim borbama vidimo da su uspele samo one jedinice koje su imale sposobne komandante, kao i niži komandni kadar. To se pre svega primećuje kod akcije XIV divizije na Velenje, koja je uspela samo zbog sposobnog komandnog kadra. Mada se među njima nalaze novi komandanti i komandiri, ipak se primećuje da nisu novomobilisani i da su se mnogo naučili u februarskoj ofanzivi. Pri komandnom kadru odreda se primećuje da još nisu vešti u vođenju operacija i da su to tek novomobilisani koji će se u toku borbi usavršiti i postati pravi komandanti i komandiri. Polako prelaze i naši odredi na izvođenje samostalnih operacija, što će se svakako povećati. Ljudstvo, kao i rukovodstvo, još je nekoliko plašljivo da bi se odlučilo za veće akcije. Uzrok je i u

tome što su ove jedinice još slabo naoružane i dosta drugova je još nenaoružano. Čim se stanje po tom pitanju bude poboljšalo, svakako će uslediti veći uspesi.

Moral naših jedinica je sve bolji. Ljudstvo se raduje uspesima naše vojske. Držanje novih drugova je takođe dobro.

Primećuje se da moral neprijatelja stalno opada, naročito sada kad tera u borbu prinudno mobilisano stanovništvo Štajerske. Dalje, primećuje se da izbegavaju borbu ih pak da se već prilikom prvih pucnjeva povlače. Neprijatelj se može osloniti samo još na moral svog komandnog kadra, koji je u većini slučajeva još vrlo dobar. To su u stvari pravi gonoci koji prinudno mobilisanog i nezadovoljnog neprijatelja teraju u borbu.

Sto se tiče inžinjerijsko-tehničke službe, nastavili smo organizovanje minersko-diverzantskih jedinica. Po brigadama XIV divizije formirane su minersko-diverzantske grupe (desetine). Zadatak ovih desetina jeste rušenje železničkih objekata i vršenje diverzija na železničkom sektoru Celje — Dravograd. Ovaj sektor, koji do sada nije bio upotpunjen, sada su zaposlele minersko-diverzantske jedinice XIV divizije.

U magacinima IV operativne zone nalazi se sledeći materijal:

mina za laki bacač	157 komada
mina za teški bacač	39 komada
upaljača za laki bacač	80 komada

Preostali materijal koji se nalazio u magacinu na Limbarskoj gori bio je 7. V zaplenjen od strane Nemaca. Do zaplene je došlo zbog izdajstva, verovatno špijuna koji su pratili naše patrole. Za položaj magacina znalo je samo 5 drugova koji su stalno prenosili oružje u magacin, dok su ostali iz patrole za prenos oružja ostajali daleko od bunkera i uopšte nisu imali pojma gde se magacin nalazi. Uopšte što je u vezi sa magacinom bilo je u strogoj konspiraciji. Do drugog magacina koji se nalazio u blizini nisu stigli. Tu se nalazila samo manja količina municije i oružja, što se vidi iz gornjeg spiska.

Nemci su zaplenili:

mitraljez »breveta«	1 komad
municije »mauzer«	120 metaka
italijanske	10427 „
ital. teške mitr.	5570 „
mina za laki bacač	209 komada
mina za teški bacač	15 „
municije za protivtenk. puške	380 metaka
upaljača za laki bacač	59 komada

U prilogu dostavljamo pregled o stanju ljudstva, oružja, I municije, motornih i ostalih vozila, stoke i pribora te pregled K »akonspirisanog oružja i municije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, major: Franc Poglajen	V. d. šefa operativnog odseka potporučnik: Milić Viljem
--	---

BR. 103

PRIMEDBE OPERATIVNOG ODSEKA ŠTABA 18. DIVIZIJE
jfa IZVEŠTAJ ŠTABA 10. SLOVENAČKE NO BRIGADE
»LJUBLJANSKE« O NAPADU NA ŽUŽEMBERK DOSTAV-
LJENE 15. MAJA 1944. ŠTABU 7. KORPUSA NOVJ¹

ŠTAB
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 15 V 1944.
Op. br.340

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ
operativnom odseku

Na položaju

Šaljemo vam izveštaj Štaba X brigade XVIII divizije od 11. maja 1944, br. 743², o borbi za Žužemberk, sa sledećim primedbama:

Neprijateljsko uporište je bilo teško pristupačno, jer se I nalazilo na levoj obali reke Krke, preko koje do uporišta nije bilo mosta. Za svoja utvrđenja i bunkere neprijatelj je upotrebio grupu kuća do kojih je bio prilaz još teži a odande je mogao da pruža žestok otpor, jer je bio dobro prikriven i zaštićen od puščanih zrna. Župna crkva sa župničkom kućom i crkva na „ Cvibelu su zbog svojih nadvišujućih položaja pružali neprijatelju veliku prednost nad našim jedinicama, koje su se morale približavati uporištu čistinom.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV.
² Vidi dok. br. 86.

Neprijatelj je u uporištu imao oko 500 vojnika, tenk, i blindirana kola, brzometni top i veći broj automatskog oružja. Naša X brigada raspolagala je samo snagama kao što je navedeno u izveštaju X brigade.

Zadatak brigade bio je pre svega u tome da onemogući neprijatelju dobivanje pojačanja iz Novog Mesta putem Novo Mesto — Soteska — Žužemberk. Zbog toga se na položaj kod Soteske nalazio u zasedi II bat. koji je 2. V 1944, zajedno sa bataljonom VDV³, vodio borbu sa neprijateljskom kolonom koja je iz Novog Mesta dolazila u pomoć opkoljenoj posadi u Žužemberku⁴. Jačina ove kolone iznosila je 3 tenka, 2 autoblinde, 6 kamiona, nekoliko motocikla i oko 200 ljudi u posadi. Bataljonu je pošlo za rukom da protivtenkovskom puškom pokvari 3 tenka i ubije 36 ljudi. Zbog toga se ova kolona morala povući i neprijatelj nije dobio pojačanja.

Ovom uspehu X brigade pripada i velika zasluga što je Žužemberk pao. U slučaju da je stiglo pojačanje, ne bi bio moguć napad na Žužemberk iz pravca Soteska — Žužemberk, a to pojačanje bi posadu brojčano i moralno ojačalo.

Tok borbe koju je vodila X brigada vidi se iz njenog izveštaja.

Uz izveštaj X brigade napominjemo sledeće: obaveštajna služba ima zadatak da utvrdi položaje i broj neprijateljskih vojnika pred borbu i o toj situaciji javlja svom štabu, ali ni u kom slučaju nije zadatak obaveštajne službe da za vreme borbe održava vezu među pojedinim jedinicama. Tu vezu moraju međusobno održavati borci sami, a pošto te veze nije bilo, krivicu snose sami borci odnosno rukovodioci, koji se nisu pobrinuli za održavanje veze.

Pošto je glavni zadatak prilikom napada na Žužemberk imala XV divizija, a naša X brigada je samo obezbeđivala taj napad i u njemu učestvovala samo sa 2 bataljonom, to naslovu ne šaljemo relacije sa svim zapovestima.

Sadejstvo artiljerije sa pešadijom bilo je odlično i baš toj činjenici možemo da zahvalimo što je uporište palo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba major:

V. d. šef op. o⁵ poručnik:
Vesel⁵

7APOVEST ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 15. MAJA 1944. ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA ZA NAPAD NA MIRNU PEČ I BRŠLJIN¹

Š T A B
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 15. V 1944.

ZAPOVEST

Sekcija Novo Mesto — Cerknica 1 : 100.000

Neprijatelj jačine 400 vojnika bez motorizacije nalazi se u Trebnju. XV divizija je tri puta uzastopno i bezuspešno napadala Trebnje². Poslednji put zauzimanje Trebnja nije uspeo iz razloga što je neprijatelj dobio pojačanje iz Novog Mesta. U Mirnoj Peči nalazi se oko 200 vojnika. Tamo, kao i u Trebnju, nemačke snage se svom brzinom utvrđuju, prave bunkere i podižu žičanu ogradu. Kako se može konstatovati, neprijatelj ima nameru da postavi uporišta na komunikacijama Novo Mesto — Ljubljana i Trebnje — Sevnica, kako bi obezbedio saobraćaj na tom sektoru. Situacija na drugim sektorima je uglavnom bez promene.

XV divizija, u jačini od 3 brigade, ima zadatak da noću 16. maja napadne i savlada neprijateljsko uporište u Trebnju³. Pošto naša divizija, učestvujući u toj akciji, ima uglavnom da vrši obezbeđenje od Novog Mesta, u vezi s tim

n a r e đ u j e m o

1) IX brigada ima zadatak da vrši obezbeđenje iz pravca Novog Mesta. Svoje snage postaviti na položaje: jedan bataljon na položaj Kačja rida, gde treba da se utvrdi i bude snabdeven protivkolskim oružjem; jedan bataljon na položaj Kuzarjev Kal — Prečna, sa zadatkom da obezbeđuje sa pravca Bršljin, preko Luknje — Mirne Peči. da drži čvrstu vezu levo sa bataljonom na Kačjoj ridi a desno sa bataljonom X brigade na Brezovoj Rebri — Straži; sa trećim bataljonom danju i noću sa pravca Golobinjek demonstrativno napadati Mirnu Peč, sve do likvidacije Trebnja. Ovom bataljonu pridati jedan top od 75 mm sa dovoljnom količinom municije, koji će dejstvovati sa položaja

oko kote 327. Bataljoni koji su na obezbeđenju treba da poruše i miniraju te komunikacije i da ih onesposobe za prolazak motorizacije. Štab brigade neka se za vreme akcije nalazi u Goriškoj Vasi i odatle održava čvrstu vezu sa štabom divizije.

2) X brigada će jedan bataljon prebaciti na sektor Straža — Brezova Reber, sa zadatkom obezbeđenja desnog boka položaja IX brigade, sa kojom mora imati najčvršću vezu, i to sa bataljonom na Kuzarjevom Kalu i sa štabom brigade. Položaj ovog bataljona neka budu kota 366 i lovačka kuća (k. 332). Drugi bataljon X brigade neka bude u rezervi IX brigade na Brezovoj Rebri i pod komandom štaba divizije, dok je 1. bataljon pod komandom IX brigade. Sa ostalim snagama ova brigada ima zadatak da napadne i likvidira neprijatelja u Šmihelu kod Novog Mesta⁴, da se poveže sa XV brigadom XV divizije i prema mogućnosti prodre u blok, vezujući za sebe što više snaga. Preko dana ostati na određenim položajima. Kao pomoć dodeljuje se brdski top od 75 mm VIII brigade, koja treba da ga odmah po prijemu ove zapovesti pošalje u sastav X brigade u Uršna Sela. Pored toga treba dobro iskoristiti svoje teške bacače, kako bi uspeh bio što sigurniji.

3) VIII brigada ostaje na svojim starim položajima, sa zadatkom kontrole pravca Ribnica — Zdenska Vas — Račna. Top šalje u X brig.

Sve ove jedinice i njihov raspored treba da su na svome mestu 16. maja u 18 časova. Štabovi i komande četa neka dobro predvide vreme za izlazak na položaj, razmeštaj ljudstva i uspostavljanje veze. Ljudstvo neka je prema mogućnosti odmorno i u toku ove večeri te sutrašnjeg dana neka se ne zamara.

Operativni štab ove divizije nalaziće se za vreme akcije na Ajdovecu i sa njim štabovi brigada moraju imati telefonsku vezu. Svi štabovi brigada moraju naročito da obrate pažnju na održavanje veze i na slanje izveštaja. Pismene izveštaje ovome štabu slati za vreme akcije svaka 2 sata a telefonske svakog sata. Radi toga treba da bude dobra veza između štabova bataljona i brigada.

6) Divizijska hirurška ekipa nalaziće se u Budganjoj Vasi a . . .⁵

7.) Ugovoreni znaci za sve jedinice za 16/17. Peter — Po* beda, a za 17/18. Janko — Janez.

8.) XV divizija nalaziće se na sektoru oko Trebnja, Art. brigada na Smuki, Dolenjski odred na položajima Peščenik sa obezbeđenjem od Grosuplja i da održava vezu sa jedinicama VIII brigade. Napominjemo da sve ljudstvo treba vojnički i po-

litički pripremiti za ovu akciju, jer nipošto ne smemo dozvoliti da neprijatelj zaposedne našu slobodnu teritoriju. Sve jedinice na položajima dobro prokontrolisati i za vreme borbi držati ih čvrsto u rukama⁶ 16. o.m. do 16 časova štabu divizije podneti izveštaj šta se sve učinilo i kako se akcija pripremila. Ako se predvidi neka druga mogućnost ili se oseti nedostatak u ovoj zapovesti, ovome štabu odmah dostaviti svoj predlog.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za štab nač. štaba — major:
Mile Čubrić

BR. 105

IZVEŠTAJ ŠTABA 16. SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« OD 15. MAJA 1944. ŠTABU 31. DIVIZIJE O PETNAESTODNEVNOJ AKTIVNOSTI BRIGADE»

Operativni odsek

S T A B

XVI SNOB »J. P. VOJKO«
Položaj, 15. maja 1944.
op. br. 485

**OPERATIVNOM ODSEKU XXXI DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ**

Ratni izveštaj od 1. 5. 44. do 15. 5. 1944.

1.5. 44:

1. bataljon nalazi se na Veharšama sa obezbedenjem na koti 957 i 875. Patrole šalje u pravcu Sorica — Plužne — Otalež — Klade. Sa 1 četom zaposeo je položaje na Kladu. Vod koji prati novomobilisane još se nije vratio u sastav bataljona. U toku noći bila je pod komandom druga Tarzana² poslata jedna desetina na put Škofja Loka — Medvode. Zadatak ove

« O izvršenju ove zapovesti vidi dok. br. 109—112, 118. 128, 132 i 133.

desetine jeste da postavi zasedu, napadne neprijatelja, da slabijeg likvidira, zapleni oružje i opremu a jačeg da napadne i da mu nanese što veće gubitke. Desetini su pridata dva snajperista koji će nastojati da u samoj Škofjoj Loki ili okolini ubiju nekog neprijateljskog vojnika.

2. bataljon nalazi se kod Slabeta sa obezbeđenjem trig 1050 i 1025. Patrole šalje u pravcu Ledine — Jazne — Idrije. 1. vod 2. čete bio je poslat u zasedu na put Idrija — Godovič gde se nalazio sve do uveče. Kad se vraćao u sastav čete **vod** je izveo demonstrativan napad na novouspostavljeno uporište Veharše pri Gori. Prilikom samog napada u zgradi je **nastala** jaka vika i panika i tek nakon dužeg vremena odgovorili su vatrom iz puškomitraljeza i lakog topa. Da li su belima bili **naneti** gubici nije poznato. Mobilizacijska patrola mobilisala je 3 druga.

3. bataljon smestio se kod Pagona, sa obezbeđenjem kote 840 i 823. Patrole šalje u pravcu Klade — Fužine i Trebija. 1. četa poslata je u Dolomite u akciju snabdevanja.

1. vod 2. čete bio je uveče dodeljen za obezbeđenje mitinga u Sovodenu. Stab brigade je u 5 časova izvršio pokret na Veharše.

Zbog vesti da neprijatelj kreće ka našim položajima, izdali smo bataljonima naređenje da zaposednu položaje. Vesti nisu bile istinite, što je utvrđeno pomoću patrola. Jedinice su ostale na položajima do 16 časova.

U 17 časova u svim bataljonima naše brigade održana je prvomajska proslava.

2. 5. 44:

1. bataljon nalazi se na Veharšama, sa obezbeđenjem na koti 957 i 875. 1. četa ovog bataljona nalazila se u zasedi na Kladu, sa ciljem obezbeđenja leđa. Patrole stalno prolaze pravcem: Lazec — Plužne — Otalež i Klade — Sovodenj.

2. bataljon nalazi se kod Slabeta, sa obezbeđenjem kote 1050 i 1025. Patrole stalno kreću pravcem Ledine — Jazne — Idrija. 1. četa ovog bataljona bila je određena u rekviziciju. Prema uputstvima intendanta brigade četa se javila Privrednoj komisiji u Žiri. Privredna komisija nije znala da kaže gde bi se mogla izvesti rekvizicija i četa se vratila u logor bez hrane.

3. bataljon nalazi se kod Pagona te obezbeđuje kotu 840 i 823. Pre podne bataljon se odmarao pošto se tek ujutro vratio iz rekvizicije. Posle podne održani su vojni i politički časovi. Na vojnoj nastavi govorilo se o stražarskoj službi i pozdravljanju a na političkim časovima raspravljalo se o trećoj godišnjici OF. Ovaj bataljon je 3. 5. 44. poslao jedan vod u zasedu na put Razpotje — Ledine, jer se tamo kreću manje neprijateljske patrole. Zadatak ovog voda jeste da u svakom slučaju

napadne neprijatelja, ako je slabiji da ga likvidira te zapleni oružje i opremu, a ako je jači da mu nanese što veće gubitke.

Naređeno je da od danas pa nadalje štabovi bataljona moraju logorovati zajedno sa bataljonima na položaju. U slučaju lošeg vremena moraju se postaviti šatori. Naređeno je da se logori obezbede potrebnim stražama i krstarećim patrolama.

3.5.44:

1. bataljon nalazi se na Veharšama. Obezbeđenje kote 957 i 875. Četa ovog bataljona nalazi se stalno u zasedi na Kladu. Patrole prolaze stalno u pravcu Lazec — Plužne — Otalež i Klade — Sovoden.

Na dan 3. 5. 44. izdali smo naređenje da bataljon pošalje 1 vod u zasedu na put Godovič — Hotedršica, kod kote 555, ili između kota 595 — 555 te da pošalje inženjerijski vod da na pogodnom mestu prokopa put Idrija — Godovič i da preseče bandere telefonske linije. Minereri moraju postaviti minsko polje u blizini same Idrije. Bataljon logoruje na položaju te je obezbeđen stražama i krstarećim patrolama.

2. bataljon nalazi se kod Slabeta. odnosno logoruje na kotama 1050 i 1025. Stalno šalje patrole u pravcu Ledina i Jaznje — Idrija. Na dan 3. 5. 44. izdali smo ovom bataljonu naređenje da postavi zasedu u jačini 1 voda na putu Godovič — Veharše. Objasnili smo da bi bilo dobro da postavi zasedu na koti 680 — K. 2³ — Kobal, tj. između sela Ivanji Dol i Kobala.

Inženjerijskom vodu naređeno je da na pogodnom mestu na istom putu preseče telefonske stubove a put poruši kako bi bio neupotrebljiv za svaki saobraćaj. Bataljon je obezbeđen stražama i krstarećim patrolama.

3. bataljon nalazi se na položaju kod Pagona, tj. na kotama 840 i 823. Stalne patrole šalje u pravcu Klada, Fužina i -Trebije. Na dan 3. 5. 44. izdali smo bataljonu naređenje da sa 1 vodom postavi zasedu na putu Hotavlje — Gorenja Vas a sa 2 voda izvrši demonstrativan napad na uporište Spodnja Idrija. Ovom vodu je pridato bacačko odeljenje koje treba da na uporište izbací 8—10 mina.

L nastava održana je po bataljonima. Govoreno je o stražarskoj službi i o patrolama.

I*. 5. 44:

1. bataljon logoruje na koti 957 i 875 a sa 1 četom na Kladu. Sa stražama i patrolama obezbeđuje pravac Lazec — Klade — Vrhovec — Podpleče. 1. vod 1. čete bio je poslat u zasedu na put Godovič — Hotedršica. Saznali smo da vod nije

stigao na svoje mesto a takođe ni inženjerijski vod koji je bio poslat da prokopa put Idrija — Godovič i da na putu u blizini Idrije postavi minsko polje. Zašto naređenje nije izvršeno još se istražuje. Pre podne održane su vojne vežbe.

2. bataljon logoruje na koti 1050 i 1025. Obezbeđen je stražama. Teški mitraljez se stalno nalazi na koti 1050. Patrole šalje u pravcu Lazec — Plužne — Otalež i Ledine.

1. vod 2. čete bio je poslat u zasedu na put Godovič — Veharše. Zaseda nije izvršila naređenje, već se zaustavila kod Likara, sa motivacijom da se u Ledinama nalaze Nemci. Koliko u tome ima istine utvrdiće istraga koja je u toku. Minerski vod bio je poslat da prokopa put Godovič — Veharše. On to nije izvršio, već je ostao u sastavu gore pomenute zasede. Od 10 do 12 časova održana je vojna nastava a od 16 do 19 časova konferencija vojnih starešina bataljona.

3. bataljon logoruje na koti 823. Obezbeđuje se stražama i patrolama u pravcu Sovoden — Klade — Fužine — Trebija. Na dan 3. 4. bio je 2. vod 2. čete sa dodeljenim bacačem poslat na demonstrativnu akciju u Spodnju Idriju. Izbacili su 10 mina koje su pale u samo uporište. Neprijatelj je reagovao jakom pešadijskom vatrom, vatrom bacača i brzometnog topa. Da li neprijatelj ima gubitaka nije nam poznato. Od naših jedan drug je lakše ranjen.

Na dan 4. 5. je 2. vod 2. čete postavio zasedu u Fužinama kod kote 444, tako da je ovladao raskršćem i svima putevima. Oko 6 časova ujutro naišla je na zasedu kolona od približno 80 — 100 Nemaca i belogardista. Naši su ih pustili u neposrednu blizinu a onda na njih otvorili vatru iz 2 puškomitraljeza i 11 pušaka⁴. Neprijatelj je prema Fužinama nastupao po oba puta dok se pobočnica kretala stazom preko kote 500. Čim su naši otvorili vatru na neprijatelja, on se razbežao na sve strane. Dvoja kola sa konjima, koje su Nemci vodili sa sobom, na našu pucjavu u divljem trku su pobjegli prema Sovodenu, gde su ih naši zaplenili. Zbog suviše jake neprijateljske vatre i njegove bočne patrole koja je našima udarila u bok, zaseda se povukla i napustila položaje. Neprijateljski gubici u ljudstvu nisu nam još poznati. Zaplenili smo 3 konja i 1 teretna kola. Kaša su 2 lakše ranjena a 5 ih je nestalo. Prema izjavi zam. komandira koji je rukovodio akcijom, tih 5 drugova povuklo se prema Koprivniku, kuda je bila poslata patrola da ih dovede u jedinicu. Ostali deo bataljona održao je pre podne praktičnu i teoretsku vojnu nastavu.

5.5. 1944:

Bataljoni i štab brigade nalaze se svi na starim položajima, preko dana nije bilo ništa naročito.

Bataljoni su pre podne izvodili vojne vežbe prema rasporedu koji su dobili od strane našeg odseka i to: nišanje, gađanje, okretanje na mestu, u pokretu, pozdravljanje, desetinska i vodna obuka, razvijanje u strelce, uloga srednjeg vojnika i čišćenje oružja. U 14 časova otišao je 1. vod 1. bataljona u Žiri za pratnju materijala za Korpus.

U 17 časova bio je poslat 1. vod 2. bataljona i 1. vod 3. bataljona u akciju radi nabavljanja hrane. Danas u 9 časova eksplodirala je mina (»brkača«)⁵ kod žičane prepreke na Novoj Oselici. Mina je ranila druga Italijana koga je vaš štab poslao 4. 5. da se osposobi za prikupljanje mina. Grupi je bio pridat drug koji je obučen u tom poslu ali zbog suviše visoke nove trave ovaj je posao sada vrlo opasan, jer se žice ne vide. Napominjem da su pored ove mine, uprkos svoj pažnji, eksplodirale i 2 sifonice®.

Detaljniji izveštaji, koje smo o jučerašnjoj akciji primili sa terena, javljaju sledeće: od 5 nestalih drugova 1 je poginuo a 4 su zarobljena. Poginulog druga danas u 4 časa sahranili smo na Novoj Oselici. Drug Kušar Vinko, zam. komandira čete, koji je rukovodio zasedom, izjavio je na saslušanju da se zaseda povukla blagovremeno i bez žrtava. Prilikom povlačenja bio je ranjen drug Klobučar. Kad je drug Kušar video ranjenog druga, ostavio je ostale drugove i vratio se 100 m natrag po ranjenog druga i odveo ga na sigurno mesto. Kad se vratio na mesto gde je ostavio ostale drugove, tamo više nikog nije bilo. Zarobljeni drugovi nalazili su se, prema njegovoj izjavi i izjavi ostalih drugova, već van opasnosti. Iz toga se može zaključiti da su se dobrovoljno predali. Terenci takode izjavljuju da su se navedeni smejali i da su Nemci i belogardisti lepo postupali sa njima. Svi su bili mobilisani od 15. 4. pa dalje. Prema vestima, koje još nisu proverene, neprijatelj je imao 3 mrtva i više ranjenih. U ! današnjem izveštaju nedostaje skica položaja, jer su isti ostah bez promene.

6. 5. 44:

Bataljoni i štab brigade nalaze se još uvek na starim položajima. Preko dana nije bilo nikakvih promena ili događaja. Od 6 do 9 časova jedinice su izvodile vojne vežbe: nalevo, na-desno, nalevo krug, korak, razvijanje desetine i voda u strelce, napad.

Inženjerijski vod 1. bataljona bio je danas posle podne poslat u diverzantsku akciju na železničku prugu. 2. bataljon poslao je na Govejek mobilizacijsku trojku koja se još nije vratila.

Jučerašnjem izveštaju o akciji na dan 4. 5. 44. dodajemo i sledeće: zaseda je imala 2 ranjena, 1 mrtvog i 4 zarobljena, koji su se prema izveštajima sami predali neprijatelju. Naši gubici u oružju iznose dva puškomitraljeza »breda« i 2 italijanske puške. Neprijatelj je imao 3 mrtva i veći broj ranjenih.

Danas u 6 časova vratila se desetina iz 1. bataljona, koja je 1. 5. 44. bila poslata u akciju na glavni drum Kranj — Medvode. Desetina nije izvela nikakvu akciju zbog toga što drumom patroliraju samo oklopna kola. Desetina je uhvatila poznatog belogardistu iz Mavčica kod Medvoda i predala ga organima bezbednosti Gorenjskog odreda.

7. 5. 44.

Bataljoni su na starim položajima, dok je štab brigade na dan 6. 5. u 9 časova prešao iz Veharša ka Slamovju.

Pre podne primili smo izveštaj da se neprijatelj nalazi u Leskovici u blizini položaja Gradnikove brigade. Ista nam javlja da do sada još nije došlo do borbe.

1. vod 1. bataljona bio je odmah poslat u Kopačnicu sa zadatkom da zatvori i kontroliše put Hotavlje — Planina.

1. četa 2. bataljona krenula je prema Podplečima — kota 918 — Debeni, sa zadatkom da spreči povlačenje neprijatelja u slučaju da ga napadne brigada »Ivan Gradnik«. Sa četom je otišao zam. komandanta brigade drug Nemgar⁷.

Od poslatih jedinica do sada još nismo primili nikakav izveštaj.

Sto se tiče ostalog, na našem sektoru nije primećeno ništa naročito. Zbog opasnosti od neprijatelja svi bataljoni se nalaze na položajima.

8. 5. 44:

U toku današnjeg dana na našim položajima nije bilo ničeg novog. Bataljoni su održali stari raspored. U 14 časova naš 1. i 2. bataljon krenuli su u rekviziciju po naređenju štaba divizije. Da važni položaji kod Slabeta ne bi ostali napušteni, 3. bataljon, koji je još uvek ostao na starom položaju kod Pagona, poslao je u Slabe 30 ljudi. Njihov zadatak jeste da stalno patroliraju prema Otaležu. Bataljon ima takođe zadatak da šalje patrole u sve pravce kuda ih je ranije slala brigada.

9.5.44:

Na dan 8. 5. 44. u 14 časova krenuli su 1. i 2. bataljon u prehrambenu akciju na sektor Gorenje Vas — Poljane i Lučine. Na mesto smo stigli u 22 časa te zauzeli sledeći raspored:

1. bataljon vršio je sa 1. četom prinudni otkup u selu Vinharje a sa drugom četom u selu Bačna. Za sve vreme otkupa naše su jedinice bile obezbeđene stražama i patrolama, dok je na kotu 647 bio postavljen teški mitraljez. Prinudni otkup bio je završen 9. o.m. u 1 čas, posle čega je bataljon krenuo na stare položaje na Cerkljanski Vrh. Sav otkup izvršen je u redu i bez ikakvog sukobljavanja s neprijateljem. Bataljon je na stare položaje stigao u 12 časova i zauzeo raspored koji je 8. o.m. napustio 2. bataljon.

2. bataljon za sve vreme otkupa vršio je obezbeđenje 1. bataljonu na taj način što je blokirao Gorenju Vas i Lučne. Blokadu Gorenje Vasi izvršila je 1. četa na sledeći način: 1 desetina sa pridatim teškim mitraljezom zaposela je kotu 587, 1 desetina kotu 650, 1 desetina sa teškim mitraljezom kotu 509, 1 desetina kotu 407. Jedna desetina te čete izvršila je u 2.30 časova demonstrativni napad na Gorenju Vas. Neprijatelj je reagovao sa nekoliko rafala iz »šarca«. Desetina minerskog voda je za to vreme srušila most na putu Lučine — Gorenja Vas, kod kote 407. Most je onesposobljen za saobraćaj. Blokadu Lučina izvela je 1. četa na položaju, kota 728, sa jednom desetinom i teškim mitraljezom, na koti 680, sa 1 desetinom na koti 673 a sa 1 desetinom zaposednuta je kota 586, zapadno od sela Vinharje. Desetina minerskog voda prokopala je put između Sv. Urbana (Zirovski vrh) i okuka na putu zapadno od kote 728. Jedna desetina izvršila je demonstrativni napad na Lučine. Neprijatelj je reagovao bacačem i mitraljezima. Bataljon je svoje obezbeđenje povukao u 3 časa i na stare položaje je stigao u 12 časova, gde je zauzeo položaje od 8. 5. 44.

Ovoj akciji su prisustvovala 4 člana štaba brigade. Pravac pokreta je bio Selo — Zirovski vrh — Todraž i obratno.

3. bataljon ostao je na starim položajima s tim što je poslao jedan vod u zasedu na put Fužine — Žiri, da obezbedi prolaz 1. i 2. bataljona. Jedan vod obezbeđivao je kotu 1050 — Otalež — Idrija. Na dan 9. 5. 44. u 1.15 časova minerski vod 1. bataljona minirao je na 4 mesta železničku prugu između Grahovog i Podbrda. Saobraćaj je obustavljen najmanje 48 časova. Neprijatelj je ometao miniranje iz uporišta Grahovo i Koritnica.

10. 5. 44:

Raspored bataljona je na starim položajima prema planu od 7. 5. Pre podne su bataljoni izvodili vojne vežbe po deseti-

nama, vodovima i četama. Izvođene su strojeva i borbena obuka. Stab brigade na starom položaju.

U toku dana nismo slali nikakve zasede ili slično i nije se dogodila nikakva važnija stvar.

U. 5. 44:

Noću 10/11. o.m. naša diverzantska grupa od 7 članova privukla se električnoj centrali na Marofu kod Idrije, sa namerom da uništi dinamo-mašinu. Grupa je uspela da se približi centrali na 10 m. Pošto ju je primetio stražar, pokosili su ga rafalom iz automata. Stražar je poginuo ali mu oružje nisu mogli uzeti zbog žičane prepreke. Na ovu pucnjavu bila je data uzbuna i naši su se morali povući. Neprijatelj je reagovao žestokom vatrom nasumce, jer naši nisu odgovarali.

Danas pre podne vratili su se u sastav brigade.

U toku noći patrola 3. bataljona izvršila je premetačinu u samoj Idriji i u jednoj privatnoj kući zaplenila telefonski aparat (poljski — vojni) i 1 vreću sanitetskog materijala. 3. bataljon je u toku noći izvršio rekviziciju i zaplenio 8 goveda, 1 konja i 200 kg različite hrane. Na terenu smo takođe došli do 2 puškomitraljeza i 10 pušaka.

Inženjerijski vod 1. bataljona je noću 10/11. minirao železničku prugu Grahovo — Sv. Lucija. Pruga je dignuta u vazduh 50 do 100 metara od same stanice u Grahovu. Minirana je na više mesta. Od eksplozije oštećeni su i signalni uređaji. Neprijatelj je odmah reagovao.

Naši su se povukli u redu i bez gubitaka.

Danas oko 7 časova uveče domobranska kolona od oko 150 ljudi upala je u Sovoden*. Kolona je stigla iz pravca Fužine — Martinšek — Spolovnica — Leskovška Davča — kota 592. Grupa od 45 belogardista ušla je u samo selo i tu su plesali i pevali, dok je ostatak zauzeo položaje na koti 592, sa teškim mitraljezom i lakim bacačem. Položaj im je bio razvučen od kote 592 prema koti 964 (Kumar). Teški mitraljez postavili su kod Lazara na koti 730. Straže su držali u blizini samih kuća, tj. kod porušene kasarne (škole) na putu Sovoden — granica — kota 592. Cim je kolona stigla na kotu 592, napala je 2 naša obaveštajca, koji su se na tom mestu nalazili u patroli. Ova pucnjava upozorila je i nas. Odmah je izdato naređenje 1. bataljonu da sa 1 četom krene odmah u pravcu Pagon — kota 588 prema Leskovškoj Davči i zatvori put Sovoden — Fužine, a sa 1 četom u pravcu Pagon — kota 765 — kota 730, sa zadatkom da neprijatelju spreči povlačenje, a time da zaposedne položaje na kotama 765 — 758 — 730 — Lazar. Cim čete 1. bataljona budu na mestima odmah bi sa 1. četom 3. bataljona

napali frontalno sa Nove Oselice — kota 692 prema Sovodenu. Teški bacač imali smo na Novoj Oselici.

Samo opkoljavanje od strane 1. bataljona izvedeno je krajnje sporo, mada je bataljon primio naređenje već u 7.30 časova. Uveče je došao u dodir s neprijateljem na koti 788 tek u 20.30 časova, kad su ovi već bežali iz Sovodena napadnuti od našeg 3. bataljona.

1. vod 3. bataljona bio je odmah na greben, kota 692, sa zadatkom da napadne neprijatelja ako bi se ovaj hteo povući pre nego što bi 1. bataljon zauzeo dogovorene položaje. U 20.15 časova neprijatelj se počeo povlačiti iz sela. Vod ga je odmah napao sa kote 692. Belogardisti su se razbežali putem prema Fužinama, dok je njihovo obezbeđenje na koti 730 — Lazar i na koti 592 otvorilo žestoku vatru na položaje voda i na taj način štitilo povlačenje odstupajućoj koloni, koja se povlačila putem prema Fužinama. Sa teškim bacačem odmah smo napali teški mitraljez na koti 730 — Lazar te držali pod vatrom minobacača i put Sovoden — Fužine. Izbacili smo oko 20 mina koje su dobro pogadale njihove položaje. To zaključujemo i po tome što je nakon nekoliko izbačenih mina neprijatelj odstupao bez pucnja i na tom sektoru više nije odgovarao. Zbog naše bacačke vatre i neprijateljsko obezbeđenje na koti 592 nije se moglo povlačiti sa ostalom kolonom, već su bili odsečeni i odstupali su prema koti 1026. Naša četa iz 1. bataljona napala je odstupajućeg neprijatelja sa kote 788 i gonila ga prema koti 781 — Brinovec. Vod 3. bataljona gonio je neprijatelja putem Sovoden — Fužine. Zbog nastupajućeg mraka neprijatelj je uspio da se povuče makar i u neredu. Da li je neprijatelj pretrpeo gubitke nije nam još poznato. Danas smo poslali patrole da pregledaju teren gde je vođena borba.

Putem obaveštajnih patrola prikupljamo još tačnije podatke koje ćemo vam poslati čim ih primimo. Takođe ćemo vam poslati i skice naših i neprijateljevih položaja.

Napominjemo da smo položaje neprijatelja, sem onih u selu, otkrili tek u toku same borbe.

Po pitanju vašeg dopisa br. 97 od 11. o.m. javljamo da smo izveštaj o miniranju pruge Grahovo — Podbrdo napisali prema izveštaju rukovodioca grupe, inženjerijsko-tehničkog referenta druga Andreja, koji sam rukovodi grupom i vrši miniranje. O ostalom što navodite u dopisu nama nije javio. Navedeni drug se do sada još nije vratio.

12. 5. 1944:

1. bataljon nalazi se na položajima kota 557 — kota 875 i sa 1 četom na Kladu. Pre podne su prema rasporedu održane

vojne vežbe. Uveče je 1 četa, sa pridatim teškim mitraljezom bila poslata u zasedu između Idrije i Godoviča. Ceta, sa **kojom** se nalazio i v.d. komandanta, u toku noći vratila se u logor sa motivacijom da su tamo neprijateljeve zasede. Koliko u **tome** ima istine, još istražujemo.

2. bataljon logoruje na položajima oko Slabeta, sa **svim** potrebnim obezbeđenjima. Pre podne izvođene su vojne **vežbe**. Uveče je 1 četa poslata u prehrambenu akciju.

3. bataljon logoruje kod Pagona, sa obezbeđenjem **prema** Sovodenu i Fužinama.

Pre podne izvođene su vojne vežbe.

13. 5.1944:

1. bataljon noću 12/13. maja diverzantska grupa minirala je prugu Sv. Lucija — Podbrdo. Prugu je minirala na 6 mesta u dužini od 150 — 200 m. Posle eksplozije neprijatelj je otvorio jaku vatru iz bunkera ali bez uspeha. Naši su se u redu povukli.

Bataljon se nalazi na položajima kota 557 i kota 875. Danas u 4 časa posle podne krenula je 1 četa u zasedu na put Idrija — Godovič. Na dan 12. o.m. patrola od tri člana 1. čete 1. bataljona pošla je u zasedu kod Kobala iznad Idrije, sa zadatkom da ubije stražara ali se nemačka straža zbog kiše povukla pod krov. U to vreme su iz Idrije prema posedniku Kobalu pošla 2 Nemca koje je napala naša patrola. Jedan Nemac je poginuo dok je drugi pobegao. Nemci su odmah počeli da gađaju njihov položaj brzometnim topom iz Idrije. Naša trojka se posle toga vratila prema Spodnjoj Idriji. Putem iz Spodnje Idrije stigla je nemačka patrola koju je naša patrola ponovo napala. Efekat se nije mogao utvrditi zbog guste magle. Verovatno su Nemci pretrpeli gubitke.

2. bataljon nalazi se na istim položajima. Ceta koja je bila poslata u akciju za nabavku hrane u Račevu jutros se vratila u sastav bataljona ne izvevši akciju. Još uvek nedostaju 3 druga sa puškomitraljezom. Prilikom rekvizicije četu su napali belogardisti koji su se nalazili u nekoj kući u neposrednoj blizini. Istovremeno počeli su da gađaju naše i bacačem od Sv. Trije Kralji. Odmah nakon prvih pucnjeva zam. politkomesara bataljona naredio je povlačenje i povukli su se bez reda i bez ijednog pucnja na neprijatelja. Patrola koja je sa posebnim zadatkom bila poslata prema Žirima i Sv. Trije Kralji još se nije vratila. Večeras je poslata u okolinu Žirija mobilizacijska patrola.

3. bataljon logoruje na starim položajima sa potrebnim obezbeđenjima. Patrola koja je po naređenju od 12. o.m. bila poslata sa posebnim zadatkom još se nije vratila.

Naknadni izveštaj o borbi na dan 11. 5. 44: javljamo vam da su naše patrole pregledale teren gde je vođena borba i nisu ništa pronašle. Prilažemo skicu borbe toga dana.

Minerski vod 1. bataljona još se nije vratio u sastav jedinice. Isti vrši sabotažne akcije na železničkoj pruzi Podbrdo — Sv. Lucija.

14.5.44:

1. bataljon nalazi se na starim položajima. Četa koja je bila poslata u zasedu na put Idrija — Godovič vratila se u 22 časa bez ikakvog uspeha. Prilikom povratka u logor četa je izvela demonstrativan napad na Spodnju Idriju. Neprijatelj nije reagovao. Sa četom se nalazio zam. komandanta bataljona drug Pavle⁹. Pre podne održane su vojne vežbe.

Patrole su se uveče vratile bez naročitih izveštaja.

3. bataljon nalazi se na starim položajima. Pre podne izvođene su vojne vežbe. Patrolna služba obavljena je prema ranijem naređenju.

15.5.1944:

1. bataljon do 17 časova nalazio se na starim položajima. U 17 časova bataljon je krenuo na novi položaj u Zakriž, s tim da logoruje na koti 839 sa dovoljnim brojem logorskih straža. U 20 časova od obaveštajne službe primili smo izveštaj da je u Hudajužnu stiglo oko 180 Nemaca. Namere Nemaca nisu nam poznate. Štabu bataljona, ako bi bio napadnut, dali smo sva potrebna uputstva po pitanju samog obezbeđenja.

2. bataljon ostao je na starim položajima. Pre podne izvođene su vojne vežbe.

3. bataljon nalazi se na starim položajima. Pre podne su prema rasporedu izvođene vojne vežbe. Uveče u 18 časova poslata je 1 četa u prehrambenu akciju u Zirovski Vrh. Jedan vod 1. čete poslat je u Lazec za obezbeđenje mitinga naše brigade.

Svim bataljonima izdato je naređenje po pitanju opreznosti i pažnje zbog magle.

Prilog: Skica položaja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. zam. politkomesara:
Puntar Ivan Gubec
Gubec

Za Operativni odsek
Načelnik štaba
Bavec Tone
Cene

**NAREĐENJE ŠTABA 14. NO DIVIZIJE OD 16. MAJA 1944.
ŠTABOVIMA POTCINJENIH BRIGADA ZA PRELAZAK NA
SEKTOR GOLAVABUKA — RAZBORICA¹**

**STAB 14. DIVIZIJE
NOV i POJ
Br. 115**

Na položaju, 16. V 1944.

ŠTABOVIMA II, XI i XIII SNOB

Sutra, 17. V 1944, neka II UB u osvit zore krene na nove položaje Golavabuka i smesti se kod Pridgera, na položajima gde se već nalazila. U toku ove noći nabavite hranu i stoku za klanje. Ako je moguće vršite i mobilizaciju. Od hrane koju ste rekvirirali što više ponesite sa sobom.

Istovremeno neka sa sadašnjih položaja krene i XI SNOB, i to na položaje Razborica, gde se nalazila prošle nedelje. U toku noći mora se i XI brigada obezbediti stokom i hranom.

Istovremeno sa gornjim brigadama krenuće sa sadašnjih položaja i XIII SNOB, koja će zaposesti nove položaje na Razborici i to u kućama južno od Brešara. Isto tako kao II i XI brigada, mora i XIII poneti sa sobom što više hrane i stoke.

Upozoravamo da se brigade moraju dobro snabdeti hranom jer ćemo sa novih položaja dalje otpremiti novomobilisane, koje treba snabdeti hranom za nekoliko dana.

Štab divizije nalaziće se kod Turičnika, gde se nalazio prošle nedelje.

Za sve novomobilisane, koje imate nameru da pošaljete dalje, morate odmah sačiniti spiskove i obezbediti ih hranom. Njihovo zorno mesto odredićemo naknadno na novim položajima.

Opominjemo vas da se pokret mora izvesti u najvećoj tajnosti i to čim svane zora.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Cerin Miha

Komandant — major:
Tone Vidmar

**IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 16. MAJA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA NA SEK-
TORU KACJA RIDA — KUZARJEV KAL — LUKNJA¹**

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
16. maja 1944. god.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS I VII KORPUSU NOV I POJ

Dnevni izveštaj.

Na dan 15. o.m. pre podne neprijatelj je iz Novog Mesta krenuo u pravcu Vavte Vasi, a druga kolona u pravcu Zalog — Gorenja Straža. Neprijatelj je imao zadatak da pokupi pokućstvo iz belogardističkih sela. Istog dana neprijatelj je u jačini od 200 ljudi prodirao iz Novog Mesta sa zadatkom da otera naše jedinice sa položaja. Istog dana pre podne iz Novog Mesta krenuli su 3 tenka i 10 kamiona za Trebnje. Jedan tenk je ispred Mirne Peči naišao na minu i uništen je.

Brojno stanje: 2258 po spisku
1910 na licu

(bolnica i oporavilište: 237, kursevi: 101, ostalo: 10).

VIII brigada sa I bataljonom i štabom brigade u Hočevju, sa zadatkom obezbeđenja iz pravca Vel. Lašče i Ribnica. II bataljon krenuo je na Mokrec da podigne hranu iz magacina koji se tamo nalazio. III bataljon nalazi se na sektoru Zvirče, sa zadatkom da obezbeđuje pravac prema Kočevju i Ribnici. IV bataljon otišao je u Loški Potok po eksploziv i nije se još vratio natrag.

IX brigada nalazi se sa I bataljonom na položajima iznad Kuzarjevog Kala, II bataljon nalazio se na položajima iznad Suhora i Luknje, III bataljon nalazio se na položaju Golobinjek iznad Mirne Peči, sa zadatkom zatvaranja pravca prema Novom Mestu i Mirnoj Peči.

X brigada nalazi se sa štabom brigade i I bataljonom u Uršnim Selima. II bataljon krenuo je u pravcu Brezove Rebri sa jedinicama IX brigade, III bataljon u Birčnoj Vasi i IV bataljon u Mraševu, sa zadatkom zatvaranja pravca od Novog Mesta.

VIII brigada nije vodila nikakve borbe.

Na dan 15. o.m., oko 7 časova ujutro, neprijatelj je sa tri kolone prodirao u pravcu položaja II bataljona IX brigade, koji se nalazio iznad Luknje i Suhora. Jačina neprijatelja sa kolonom koja se odvojila za Stražu iznosila je oko 300 neprijateljskih vojnika. Bataljon je neprijatelja pustio u blizinu i udario na njega. Razvila se oštra borba. Neprijatelj je pokušao sa opkoljavanjem i zbog neprijateljske nadmoći bataljon se povukao na nove položaje. Ka položaju I bataljona, koji se nalazio na Kačjoj ridi, kretala je jedna kolona iz Mirne Peči preko Jablana iza Kačje ride, a druga kolona od Kuzarjevog Kala te se bataljon povukao na nove položaje. Na dan 14. o.m. neprijatelj je **napao** borbenu patrolu koja je bila poslata sa položaja da izvidi neprijatelja na putu Novo Mesto — Mirna Peč. Tom prilikom poginula su 3 druga i izgubljen je 1 puškomitraljez. Puškomitraljezac se vratio bez puškomitraljeza pa je zbog toga izveden pred sud. Istog dana pre podne kretala je od Novog Mesta prema Trebnju kolona od 3 tenka i 10 kamiona sa vojskom. Jedan tenk je kod Mirne Peči naišao na minu pa je uništen. Tenk je tipa PZKW 3.

U jučerašnjim borbama neprijatelj je imao preko 18 mrtvih i više ranjenih. Od naših su poginula dvojica.

Protivtenkovsko oružje nije bilo u akciji.

Naši naredni zadaci jesu: danas se IX brigada sa jednim bataljonom i protivtenkovskim puškama postavila na Kačje Ride, jedan bataljon na Golobinjek, odakle će brdskim topom i teškim bacačem za celo vreme akcije XV divizije napadati Mirnu Peč. Jedan se bataljon nalazi u rezervi u Goriškoj Vasi. Jedan bataljon X brigade nalazi se na Kuzarjevom Kalu, sa zadatkom obezbeđenja od Novog Mesta i postavljanja zasede na putu Novo Mesto — Mirna Peč. Jedan bataljon nalazi se od Luknje do Straže, sa zadatkom zatvaranja pravca od Prečne ka Brezovoj Rebri. Dva bataljona X brigade sa topom napadaju Smihel² i prema mogućnosti upadaju u samo selo. Napad se vrši u zajednici sa XV brigadom, koja napada u pravcu Grma. Operativni štab nalazi se na Ajdovecu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant — kapetan:
Petar Brajović

TZVEŠTAJ ŠTABA DOLENJSKOG NOP ODREDA OD 16.
MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O
SUKOBU S DELOVIMA PLAVE GARDE KOD DEDNOG
DOLA¹

STAB DOLENJSKOG ODREDA
r Položaj, 16.V 1944.

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

Položaj

Ratni izveštaj za dan 15. V 1944.
(sekcija Cerknica 1 : 100.000)

Odred se nalazi na položajima Kriška Vas — Nova Vas.
Raspored naših snaga:

I bataljon nalazi se na položaju Kriška Vas, sa zadatkom da sa celim bataljonom drži zasedu na Peščeniku, zbog predviđene akcije XV divizije na Trebnje.^{1'} Jakim patrolama kontroliše Zalnu — Višnju Goru i Policu.

II bataljon nalazi se na položaju Nova Vas, sa zadatkom da danju drži jednu četvu u zasedi na Spodnjoj Slivnici i na Boštanjskom zamku.

Štab odreda nalazi se u Kriškoj Vasi.

Na dan 15. o.m. u 17 časova, šumom iz pravca Police, stigla je jedna plavogardistička patrola («Crna ruka»)³, od oko 30 ljudi, do Višnje Gore. U to vreme su se u jednom mlinu blizu Dednog Dola nalazila dva druga iz Cankareve brigade i ova patrola ih je napala. Jedan drug je na mestu poginuo, dok im je drugi pobegao. Odmah nakon tog sukoba naša patrola je takođe naišla na neprijatelja i napala ga. Neprijatelj je počeo da beži. Naša patrola ga je gonila još dalje od Police. Za vreme bežanja neprijatelj je razbijen na više grupa i nestao je u šumi.

U 18 časova minerski vod je minirao prugu Škofljica — Šmarje i tom prilikom uništio 12 šina. Na mestu miniranja su-

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 12/11.

¹ Vidi dok. br. 100.

kobio se i sa neprijateljskom patrolom od 20 ljudi. Zbog nadmoćnosti neprijatelja mogao se povući. Vod se vratio u odred u 22 časa.

Iz ostalih uporišta neprijatelj nije vršio ispade.

Vojne nastave nije bilo, jer su se bataljoni nalazili na položajima.

Politički izveštaj za dan 16. V 1944.

a) Moral i borbenost su dobri.

Disciplina je dobra

Politička nastava nije održana jer se ljudstvo nalazilo na položajima, gde su pročitane radio-vesti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zam. politkomesara:
si. odsutan

Komandant — kapetan:
Jože Logar Slovan

BR. 109

ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA OD 18. MAJA 1944. ŠTABOVIMA 15. I 18. NO DIVIZIJE ZA NAPAD NA NEPRIJATELJEVO UPORIŠTE MIRNU PEČ¹

**STAB VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE**

Strogo poverljivo — hitnot

Na položaju 18. V u 7 č

Z A P O V E S T

(Sekcija Novo Mesto i Cerknica 1 : 100.000)

Neprijatelj u Trebnju likvidiran je 16. i 17. ovog meseca* Naše jedinice su zaplenile veliku količinu ratnog materijala koji se prebrojava. Na mestu su ostali mrtvi i ranjeni neprijateljski vojnici. Ostatak posade u panici se razbežao u pravcu Novog Mesta. U Mirnoj Peči nalazi se oko 200 vojnika, naoružanih teškim mitraljezima i bacačima. Pored toga, u toku jučerašnjeg dana stigla im je pomoć sa 1 tenkom i 2 kamiona. Posada je utvrđena i ograđena žicom. Zbog naših velikih uspeha u redovima neprijatelja zavladao su strah i panika. Da bismo

DOPUNSKO NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA OD 18. MAJA
1944. ŠTABU 18. NO DIVIZIJE U VEZI S PREDSTOJEĆIM
NAPADOM NA MIRNU PEČ¹

ŠTAB VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Na položaju, 18. V 44. god. 21 č

m i n o
Strogo poverljivo

ŠTABU XVIII DIVIZIJE

S i t u a c i j a :

Neprijatelj je danas osetio naše namere i manjim snagama ispao iz Novog Mesta u nameri da zaštiti uporište u Mirnoj Peči i eventualno izvuče posadu. Naše jedinice nisu otkrile nameru neprijatelja i dozvolile su da nam ta demoralisana banda unese dezorganizaciju i omete namere. Neke jedinice nisu izvršile naređenja prema datim zapovestima te su na određena mesta stigle kasno, a neke uopšte nisu zaposele određene položaje.

U vezi sa novonastalom situacijom

N a r e đ u j e m o :

- 1) Napad na Mirnu Peč počinje 19. maja u 6 č.
- 2) Odmah po prijemu ovog naređenja XV divizija ima da izvrši raspored svojih jedinica po već izdatoj zapovesti. Bataljon koji napada Mirnu Peč sa zapadne strane Golobinjeka, mora se utvrditi na položajima i ukopati mitraljeze. Izvršiti koncentraciju teških bacača, uspostaviti vezu (telefonsku) sa svim svojim brigadama i osmatračnicom artiljerije. Štab divizije lično je odgovoran da budu sve jedinice do zore na svojim mestima. (Narediti štabu XII brigade da minira put Bučna Vas — Kamnice.)
- 3) XVIII divizija mora odmah nakon prijema naređenja bezuslovno da zaposedne položaje prema izdatoj zapovesti, tako da sve jedinice budu u zoru na određenim položajima. Put se mora ozbiljno minirati i onesposobiti za motorizaciju. Štab divizije je odgovoran da se jedinice u toku noći prebace na određene položaje. Na tim položajima moraju naše jedinice izdržati do konačne likvidacije Mirne Peči. Svoje snage na desnoj obali

Krke mora da aktivira za sve vreme akcije. Naročito paziti i obezbediti pravac Prečna — Straža — Lipovec.

4) Stab I artiljeriske brigade odgovoran je da oruđa na noložajima budu spremna za dejstvo sutra u 6 č. Sa svoje strane nreduzeti sve da se veza sa XV divizijom uspostavi do određene Kog vremena. Vezu sa art. osmatračnicom mora uspostaviti štab XVIII divizije.

5) Stab Korpusa nalaziće se sutra na art. osmatračnici.

Napomena: Prema podacima koje smo ovog časa primili neprijatelj ima nameru da iz Ribnice, preko Seljana, Zvirča i Krke krene ka našim položajima. Na tom sektoru sada se nalazi VIII brigada. Takođe se može očekivati da će neprijatelj pokušati da prodre iz Kočevja u pravcu Dvora. Da bismo sprečili eventualne namere neprijatelja i dekoncentrisali snage, štab XV divizije će odmah po prijemu ovog naređenja izdati naređenje V brigadi da sutra u zoru krene pravcem Dobrnič — Žužemberk — Lašče — Smuka — Hinje — Zvirče. Jedan bataljon mora da drži na Kalu kod Ambrusa, sa zadatkom da manjim snagama kontroliše Zagradec, da održava vezu sa ostalim jedinicama V brigade na položaju Hinje — Zvirče i da bude rezerva ove brigade. Vezujući se sa snagama VIII brigade ova brigada mora sa ostalim snagama sprečiti i razbiti neprijatelja koji bi nadirao iz Ribnice. Takođe kontrolisati pravac Kočevje — Stari Log — Smuka i držati vezu sa bataljonom artiljerije. U slučaju potrebe mora svojim snagama dejstvovati i u ovom pravcu. XVIII divizija izdaće naređenje VIII brigadi da kontroliše i drži više snaga na položaju Hočevje — Zdenska Vas. Mora osmatrati i držati pravac Grosuplje te vršiti kontrolu Krke. X brigadi izdati naređenje da u slučaju prodora neprijatelja iz Kočevja sa oba bataljona pojača sektor Smuka i da spreči neprijatelju prilaz ka Krki. Prethodno mora da izvesti XV brigadu da napušta svoj položaj. Svi ovi pokreti moraju biti brzi i bez ikakvog izgovora.

Javite o prijemu naređenja i o preduzetim merama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara:
nač. štaba
Rado Pohaček

Komandant — pukovnik:
Pero

NAREĐENJE ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 18. MAJA 1944
ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA DA U TOKU IZVO-
ĐENJA NAPADA NA MIRNU PEČ SPRECE PRODOR NEPRI-
JATELJEVIH POJAČANJA IZ NOVOG MESTA¹

Š T A B
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
18. maja 1944. god. u 8 čas.

Z A P O V E S T
(SEKCIJA NOVO MESTO, CERKNICA 1 . 100.000)

Neprijatelj u Trebnju likvidiran je u toku 16. i 17. om® Jedinice XV divizije zaplenile su veliku količinu ratnog materijala koji se prebrojava. Na mestu su ostali mrtvi i ranjeni neprijateljski vojnici. Ostatak posade se u panici razbežao prema Novom Mestu. U Mirnoj Peči nalazi se oko 200 vojnika, naoružanih teškim mitraljezima i bacačima. Pored toga, u toku jučerašnjeg dana stigla je pomoć sa 1 tenkom i 2 kamiona. Posada je utvrđena i ograđena žicom. Zbog naših velikih uspeha u redovima neprijatelja zavladao su strah i panika. Da bismo iskoristili ovu priliku i da ne bismo dozvoliti neprijatelju da se pribere i ojača, moramo u potpunosti očistiti našu oslobođenu teritoriju. U Novom Mestu nalazi se oko 700 neprijateljevih vojnika. Imaju 4 tenka, 4 autoblinde i nekoliko kamiona.

Jedinice XV divizije dobile su zadatak da sa jednom brigadom (IV-om) na dan 18. o.m. u 16 časova napadnu i likvidiraju Mirnu Peč. Sa jednom brigadom postavljaju se na liniji Radna Vas — Brezje — Karteljevo.

Naša divizija dobila je zadatak da sa IX brigadom i dva bataljona X brigade obezbeđuje napad XV divizije iz pravca Novo Mesto.

Za izvršenje ovog zadatka

n a r e đ u j e m o :

1. Odmah po prijemu zapovesti IX brigada se sa jednim bataljonom prebacuje na Kačju ridu a sa drugim bataljonom od Kačje ride do Kuzarjevog Kala, sa zadatkom da na sektoru Novo Mesto — Mirna Peč dobro minira put i postavi na pogodna mesta protivtenkovske puške iz sva tri bataljona, te da

nipošto ne dozvoli da se neprijatelj, bilo motorizacijom ili pešadijom, probije za Mirnu Peč. Jedan bataljon nalaziće se kao rezerva na položaju Goriška Vas — Vrhovo, sa zadatkom da održava tesnu vezu sa bataljonima IX brigade ili bataljonima X brigade te da po izdatom naređenju štaba divizije pođe u pomoć. Brigada održava najtešnju vezu sa jedinicama X brigade i sa XII brigadom kao i sa jedinicama IV brigade koje vrše napad.

2) X brigada postavlja se sa jednim bataljonom na sektor **Kuzarjev Kal** — Suhor, sa zadatkom zatvaranja tog pravca od Novog Mesta i Prečne. Sa jednim bataljonom postaviće se na sektor Luknja — šumarska kuća, k. 332, sa zadatkom zatvaranja pravca od Prečne i kontroliše čitav sektor do Straže prema **Brezovoj** Rebri. Ispred samog bloka postavlja minska polja. Održava tesnu vezu sa jedinicama IX brigade.

Dva bataljona X brigade večeras će ponovo napasti Šmihel i vršiti pritisak za sve vreme dok ne bude likvidirana Mirna Peč.

3) VIII brigada ostaje na istim položajima i sa istim zadacima kao ranije.

4) Sve jedinice moraju biti na svojim položajima danas u 14 časova. Štabovi brigada moraju lično pregledati minska polja, mesta položaja, mesta za protivtenkovske puške, kako je postavljena veza sa jedinicama IX i X brigade i o tome dostaviti izveštaj danas do 24 časa. Jedinice se moraju na položajima utvrditi i ne dozvoliti slučaj koji se desio juče sa I bataljonom IX brigade, koji je posle kraće borbe napustio Kačju ridu iako dolazeća kolona nije bila jača od 100 ljudi. Što je najgore, naređenje za povlačenje dao je član štaba brigade. U izveštaju štab brigade je izvestio da ide motorizovana kolona, a u stvari su bila dva kamiona. Zbog ovakvih paničnih vesti i paničnog držanja pojedini rukovodioci uzimaće se na odgovornost. Snage imamo dovoljno, nadmoćni smo u ljudstvu i naoružanju a posedamo i dobre položaje. Razlog da je neprijatelj zašao iza leđa ne može i neće se prihvatiti, jer raspolažemo jakim snagama i neprijatelj nam ne može zaći iza leđa, kao što se to svakog dana dešava.

5) Operativni štab nalaziće se na Ajdovecu, gde svakog časa slati telefonske i pismene izveštaje.

6) Šef odseka za vezu će danas do 17 časova uspostaviti telefonsku vezu sa operativnim štabom korpusa, koji će se nalaziti na osmatračnici na Golobinjeku.

7) Hirurška ekipa XVIII divizije nalaziće se na Lipovecu. Pripremiti potreban broj prvih zavoja, kola i nosila za prenošenje ranjenika.

8) Inženjersko-tehnički referent ove divizije **pregledaće** večeras sva minska polja koja su postavile IX i X **brigada te** izvestiti kako su mine postavljene. Minerski materijal **stigao** je u Žužemberk. Ukoliko isti već nije na putu za brigade, **treba** ga podići a sanduke odmah izraditi. Minska polja **moraju** se braniti mitraljeskom vatrom, kako ih nemačke sluge **ne bi** mogle rukama da čiste. Na položaju IX brigade postaviti **jednu** veću minu na potez. Inženjerski referenti brigada sami **će** postaviti minska polja i pregledati ih a ne slati samo minere, kao što je to do sada činjeno.

9) Štabovi brigada i bataljona neka po bataljonima **održ**e političke časove i pripreme partizane na to da ne smemo **dozvo**liti neprijatelju da se probije iz Novog Mesta. Treba im **istaći** moral naše vojske nakon naših sjajnih poslednjih **uspeha i** uspeha naših saveznika, kao i demoralizaciju samog **neprija**telja. Napad se vrši uz podršku haubica i topova i akcija **mora** uspeti — to zavisi još samo od držanja naših jedinica na položaju.

Upozoravaju se štabovi brigada da ovo najozbiljnije shvate i da se ne ponove raniji slučajevi. Za sve panične **vesti** i nepotrebno napuštanje položaja štabovi će se uzimati na **od**govornost.

10) Znaci raspoznavanja za 18/19: RADE — ROK.
Na izvršnje!³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

KOMANDANT — KAPETAN:
Petar Brajović

DOSTAVLJENO:

Štabu VIII, IX i X Brigade na izvršenje.
Operativnom odseku XVIII div. na izvršenje.
Štabu VII korpusa NOV i POJ na znanje.

**nOPUNSKO NAREĐENJE ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 18. MAJA
|044 ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA ZA OBEZBE-
ĐENJE NAPADA NA MIRNU PEČ¹**

Š T A B
8fVIII DIVIZIJE NOV I POJ
18. V 1944. u 22 časa

h i t n o
strogo poverljivo!

ŠTABU VIII, IX I X BRIGADE

SITUACIJA :

Neprijatelj je danas osetio naše namere i sa izvesnim snagama ispao iz Novog Mesta, sa ciljem da zaštiti uporište Mirnu Peč i eventualno da izvuče posadu. Naše jedinice nisu otkrile nameru neprijatelja i dozvolile su da nam ta demoralisana banda unese pometnju i osujeti namere. Neke jedinice nisu izvršile naređenja po datoj zapovesti te su kasno stigle na određene položaje a neke ih uopšte nisu ni zaposele.

U vezi sa dobijenim direktivama i novonastalom situacijom —

n a r e đ u j e m o :

1.) Napad na Mirnu Peč izvešće se 19. maja 1944. god. u 19 časova.

2.) IX brigada i dva bataljona X brigade, odmah po prijemu ove zapovesti, postavljaju se na položaje koji su određeni zapovešću ovoga štaba danas u 8 čas. ujutro.² Put se mora ozbljino minirati i prokopati, tako da se onesposobi za motorizaciju. Minerski materijal ste primili i dobro ga iskoristite. Na ovim položajima brigada ostaje sve do likvidacije Mirne Peči. Povylačenja sa položaja nema i zbog toga se dobro utvrdite, jer imamo dosta snaga i oružja da ne dozvolimo da se neprijatelj probije. Svi bataljoni moraju biti međusobno čvrsto povezani kao i sa jedinicama X brigade. Držati vezu sa bataljonom Gupčeve brigade.

3.) X brigada postavlja se sa dva bataljona na položaje sa istim zadacima i mestom kao što je to bilo određeno današnjom zapovešću od 8 časova. Bataljoni održavaju što čvršću vezu sa bataljonima IX brigade, koji se nalaze na Kačjoj ridi i od Kačje ride do Kuzarjevog Kala. Na pogodnim mestima se utvr-

čiti i neprijatelju nanositi udare: ne sme da se desi da nas neprijatelj okruži i da gubimo oružje. Položaji koje zaposeda brigada su dobri i nema razloga da se povlačimo.

Dva bataljona X brigade, koji se nalaze na desnoj obali Krke, na dan 19. o.m. u 19 časova ponovo će napasti Smihel i vršiti pritisak danju i noću, sve dok se ne likvidira Mirna Peć. Pritisak neka vrši i XV brigada.

4.) VIII brigada postaviće se na sektor Hočevje — Zden-ska Vas, osmatrati i držati pravce Vel. Lašče i Grosuplje i te pravce zatvarati.

Prema podacima, koje smo primili od VIII brigade, neprijatelj ima nameru da iz Ribnice, preko Seljana i Zvirča krene u pravcu naših položaja ka Krki. Može se očekivati da neprijatelj ima takođe nameru da izađe iz Kočevja. Cankareva brigada dobila je zadatak da odmah krene na sektor Hinje Zvirče, s tim što će jedan bataljon držati u rezervi u Kalu. VIII brigada mora održavati što čvršću vezu sa V brigadom i kad bataljon V brigade stigne u Zvirče, bataljon iz Zvirča povući na svoj sektor.

Ukoliko neprijatelj prodre na sektor V brigade, X brigada će sa dva bataljona, koji se nalaze na desnoj obali Krke, odmah krenuti. Naređenje za ovo izdaće štab divizije telefonski. Dva bataljona X brigade postavila bi se na sektor Smuka i sprečila svako nadiranje ka Krki. Pre odlaska brigada se mora javiti XV brigadi kako bi ista preuzela sektor.

5.) Štab divizije nalaziće se na Ajdovecu, gde svakog časa slati sve izveštaje. "i

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant — kapetan:
Petar Brajović

IZVEŠTAJ ŠTABA 1. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »TONE TOMŠIČ« OD 18. MAJA 1944. ŠTABU 14. DIVIZIJE O BORBI KOD ZAVODNJA¹

STAB I U B . T , T.«
Položaj, 18. V 1944.

ŠTABU XIV DIVIZIJE

na položaju

Na dan 14. o.m. brigada se nalazila na Zalesniku. I bat. dobio je zadatak da u ranim jutarnjim časovima postavi zasedu u dolini kod Temnika. Položaje je zaposeo sa 80 ljudi, naoružanih sa 50 pušaka, 4 laka mitraljeza, 2 teška mitraljeza i sa 2 laka bacača.² Bataljon je zaposeo položaje na levoj i desnoj strani jaruge Temnik. U 14 časova stigla su u Šoštanj 2 transporta vermana i SS policije. Tu se neprijatelj iskrcao. Odande je krenula jedna kolona od oko 80 ljudi prema položajima I bat. (Sv. Duhu). Pre no što je stigao u jarugu Temnik, neprijatelj se razvio u strelce i pošao prema našim položajima. Kad je stigao u neposrednu blizinu, naši su borci na njega otvorili vatru i naterali ga u bekstvo prema Šoštanju. Istovremeno je neprijateljska kolona od oko 300 ljudi prodirala putem u pravcu Zavodnja. Neprijatelj se uz put ukopavao i ostavljao ljudstvo u zasedama. I četa I bat. je u streljačkom stroju prodirala za neprijateljem koji je bežao u pravcu puta Šoštanj — Zavodnje. Naši borci iz I čete nisu uspeli da oteraju neprijatelja preko tog puta, jer se on tu ukopao i držao položaje. II četa istog bataljona gonila je neprijatelja dolinom prema Šoštanju. Borba je vođena oko 2 sata, ali nam gubici neprijatelja nisu poznati. I bataljon završio je borbu kad je pao mrak i gubitaka u bataljonu nije bilo. Borba je vođena do 9 časova uveče istog dana, posle čega su se naši borci povukli sa položaja na Zalesnik. **Pri-likom** tog povlačenja neprijatelj nije nadirao za nama.

U trenutku kad je neprijateljeva kolona počela da kreće glavnim putem prema Zavodnju, II bat. dobio je naređenje da postavi zasedu iznad sela Zavodnja i zaposeo je položaje u jarku pored puta, uz ivicu šume, oko 40 m od sela. Jedan vod istog bataljona zauzeo je položaje Petrov vrh (kota 823), a ostala dva voda već su se nalazila na navedenim položajima. Direktne veze

sa vodom koji se nalazio na brdu nije bilo, jer je udaljenost bila suviše velika. Ostala 2 voda koja su se nalazila u podnožju brda bila su raspoređena ovako: teška »breda« i jedan laki mitraljez bili su u sredini tih vodova, dok su se dve lake »brede« nalazile između sredine i krila u rastojanju od 30 m. Položaj ove zasede nije bio baš pogodan jer je pravac povlačenja bilo levo brdo, dok je neprijatelj imao pogodnije zaklone (položaje). Položaje III bat. držalo je 40 ljudi sa lakim »bredama«, jednom teškom »bredom« i protivtenkovskom puškom. Od toga 2 laka mitraljeza nisu bila ispravna. Oko 17 časova stigla je neprijateljska kolona od oko 300 ljudi do sela Zavodnje i tu se zauzavila. Cim je kolona stala, naši borci otvorili su vatru na nju. Neprijatelj je bio iznenađen i počeo je da beži čistinom oko sela i u samom selu. Neprijatelj je uspeo da zaposedne položaje iza kuća i pozadi crkve. Odmah je otvorio vatru iz mitraljeza i počeo je da gada naše položaje iz teških bacača. Naši borci nisu mogli da oteraju neprijatelja, jer je on za to vreme već našao zaklone. Borba je vođena 3/4 sata, posle čega su naši borci morali da napuste položaj, jer je neprijatelj prodro i gadao sa desnog krila. U toj borbi neprijatelj je imao preko 30 mrtvih i više od toga ranjenih. Među njima je navodno ubijeno i nekoliko oficira a iz lakog bacača uništen je jedan putnički automobil. Zapalio ga je drug Mišica.³

Naši gubici: 3 mrtva, 2 teško i 2 lakše ranjena. Posle završene borbe neprijatelj je ostao u selu i zaposeo Petrov vrh. U selu Zavodnje zapalio je 2 kuće i jedan štagalj.

U današnjim borbama odlikovali su se sledeći drugovi: Dremelj Anton (Ante), zam. komandira u III bat., koji se upravo vratio sa bolovanja; mitraljezac teškog mitraljeza iz I bat. drug Mrmolja; desetar II desetine iz I čete istog bataljona i komandir II čete drug Miha na čelu svoje čete.

Zbog prevelikih neprijateljskih snaga naša dva bataljona su se povukla i 14/15. zanoćili kod Zalesnika. Na dan 15. V u 4 časa ujutro brigada je prešla na nove položaje na Krivonog, a odatle u poslepodnevnim časovima dalje na Bele Vode. Zbog većih koncentracija neprijateljevih snaga u rejonu Šoštanj — Velenje — Slovenj-Gradec — Urška gora — Crna i Kramarica, sa ciljem da dođemo u dodir sa II bat. i da ne razbijemo osnovne snage, mi smo 15. V u 15 časova krenuli preko puta Šoštanj — Crna, između Sv. Vida i Javorja, na Stakne, gde smo prispeli u 20 časova. Put smo prešli bez borbe, jer još nije bio zaposednut, ali smo primetili kolonu koja se kretala iz pravca Crne prema Javorju. U Staknama se ljudstvo odmorilo i primilo je-

³ Lado Mišica

dan obrok hrane a nakon sukoba naše patrole sa zasedom, koja se nalazila kod kapele na Kramarici, krenuli smo preko Luke na Smihel. Ovde je ljudstvo primilo 2 obroka hrane i u dogovoru sa zam. komandanta divizije, drugom Simonom,⁴ krenuli smo u 18 časova ispod Radegunde — severno od Šentjanža — preko Savinje na novoizgrađenom mostu, preko Meliša dalje na Ramšak i Završnik. Preko Savinje smo prešli blagovremeno, jer je pola sata posle nas neprijatelj postavio zasedu na mostu, dok je od mosta, preko Radmirja na Ljubno uz reku zaseda već bila postavljena na svim prelaznim mestima. 17. o.m. u 17 časova stigli smo na sektor Ramšak i poslali patrole, jer je iste noći Revsova grupa napala tri politička radnika, od kojih je jedan poginuo. Obaveštajna patrola I bat. naišla je na tu grupu blizu puta Gornji Grad — Radmirje, ali se morala povući jer je banditska grupa, jačine 15 ljudi sa jednim puškomitraljezom, bila pojačana gestapovcima. 18. o.m. u 3 časa ujutro krenuli smo na sektor Nova Stifta ka Tomanu, gde nam se priključila II četa II bataljona, koja je pratila I transport mobilisanih. Ova četa primila je za XIV diviziju 5.000 metaka za italijanski mitraljez i puške, 1.460 za tešku »brodu« 300 za »zbrojovku«, 100 mina za laki bacač i 80 upaljača. Ovu municiju podelili smo među brigadom, kako je ne bismo izgubili ako bi je nosili pojedinci. Javite nam koliko od te municije možemo da zadržimo za našu brigadu.

S. F. S. N.!

Politkomesar:
Mišica Lado

Komandant — major:
Kovačić Ivan

⁴ Janko Sekirnik

**IZVEŠTAJ ŠTABA 31. DIVIZIJE OD 19. MAJA 1944. ŠTABU
9. KORPUSA NOVJ O AKCIJAMA POTCINJENIH JEDINICA¹**

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV i POJ
OPERATIVNI ODSEK
Na položaju, 19. maja 1944.
Op. br. 116

Predmet: Redovni 15-dnevni
izveštaj: od 1—15. V 1944.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

UVOD

U vremenu od 1—15. V 44. naša divizija nije vršila nikakve ofanzivne akcije, niti je vodila borbe većeg obima.

Sa sektora na kojem je izvodila ofanzivne akcije ona se u početku ovog meseca preko Cepovana povukla na sektor Cerčno — Martinj Vrh i tamo, sem nekoliko manjih sukoba, sve vreme mirovala.

Da bi se vojska u ovo vreme odmaranja mogla istovremeno i dobro nahraniti, vršili smo rekviziciju većeg obima u Selškoj i Poljanskoj dolini. Sa tim rekvizicijama bili su povezani i česti demonstrativni napadi na neprijateljska uporišta i blokade istih. Na ove demonstrativne napade neprijatelj gotovo nikada nije odgovarao protivnapadima, jer su mu u tim dvema dolinama vrlo slaba uporišta i zbog svoje nemoći bio je uvek prinuđen da ostane pasivan. Samo kad mu je stigla pomoć iz Škofje Loke usudio se da krene prema našim položajima.

Vrlo ofanzivne bile su za ovo vreme naše inž.-tehničke jedinice koje su, s obzirom na raspisano vojničko takmičenje, iz dana u dan rušile komunikacije oko sektora na kojem smo se nalazili. Naročito aktivne bile su neke minerske desetine, koje su rušile prugu Sv. Lucija — Podbrdo. Prugu su rušili oko same stanice Grahovo te istovremeno bombama napadali razne bunkere po Grahovu. Ove akcije kod Grahova naši su mineri ponavljali gotovo svake noći. Šteta što im nedostaje stručno znanje i na taj način izostaje onaj uspeh koji bi trebalo da odgovara njihovom samopregoru.

Na osnovu izveštaja koje smo primili od naših potčinjenih jedinica prikazujemo vam relacije borbi naših brigada hronološkim redom:

III SNOUB »Ivan Gradnik«

2. V 1944. brigada je stigla na novoodredene joj položaje: Zakriž, Novaki, Leskovica, Robidnica. Na tim položajima nalazila se do 15. V 1944.

5. V 1944. u 9 časova ujutro II bataljon ove brigade vratio se sa rekvizicije u Srednjoj Vasi na polazne položaje u kantonman na Leskovici. Bataljon je na povratku pratila nemačka kolona jačine 200—250 ljudi.¹⁾ Zbog magle naši nisu primetili neprijatelja. Baš kad je bataljon stigao u Leskovicu, neprijatelj se razvio u strelce i napao našu zaštitnicu koja se još nalazila van sela. Bataljon je odmah zaposeo položaje iznad Leskovice. I bataljon, koji se nalazio u kantonmanu u Robidnici, odmah u početku borbe pohitao je u pomoć napadnutom bataljonu. I bataljon je od štaba brigade dobio naređenje da sa jednom četom levo a drugom desno zaobiđe nemačke snage i da sa obe strane udari u bok, a da istovremeno jedan vod sa dva puškomitraljeza pošalje u zasedu ka Gorenjoj Vasi te tamo napadne nemačku kolonu kad se ova bude vraćala. Nemci su odmah otkrili manevar naših jedinica i počeli da se brzo povlače. Naš I bataljon, koji je vodio frontalnu borbu, kad je video da se Nemci povlače prešao je u odlučan juriš. Tada se nemačko povlačenje pretvorilo u panično bekstvo prema Gorenjoj Vasi. Prilikom tog bežanja ostavili su čak svoja 3 mrtva podoficira, koje nisu imali vremena da ponesu. Prema izveštajima naše obaveštajne službe neprijatelj je imao 11 mrtvih i veći broj ranjenih. Mi smo u toj borbi imali samo jednog lakše ranjenog druga.

U borbi Nemci su upotrebljavali teški bacač, a karakteristično je da je više od polovine mina bilo sabotirano.

Gradnikovci su se u toj borbi dobro držali i vešt看im manevrom prinudili neprijatelja da odmah počne sa povlačenjem.

7. V 1944. brigada je već rano izjutra zaposela položaje i čekala neprijatelja koji je iz Gorenje Vasi preko Srednjeg Brda i Studora kretao prema našim položajima iznad Leskovice. Nemci su stigli u selo Leskovicu u 10 časova u koloni po jedan na odstojanju od po 30 m. Naše jedinice, koje su ih još od jutra čekale na položajima, pritajile su se u nameri da Nemce mirno propuste kroz selo na drugu stranu žičane prepreke (stara jugoslovenska granica) i da ih tada smelim jurišem nateraju na žičanu prepreku. Ali neprijatelj nije napao naše položaje, niti je imao nameru da to učini, jer su došli u Leskovicu samo po jednu belogardističku porodicu koju su stvarno odmah povelili sa **sobom** a istovremeno na kola natovarili životne namirnice te porodice.

Kad su naše jedinice videle da se neprijatelj već povlači i odvodi sa sobom stoku i kola, te nema nameru da ih napadne, II bataljon je jurnuo u selo. Nemci su se uplašili i počeli da beže. U ovom svom bekstvu nisu se snašli i povlačili su se bez pucnja. Kad su naši izveli juriš, spustila se gusta magla, koja je neprijatelju pomogla da izbegne težak poraz. Naši su Nemce pratili i tek kod kote 713 naišli na neprijateljevu zaštitnicu, koju su Nemci na brzinu postavili kako bi zaštitili povlačenje. Ni ova njihova zaštitnica nije mogla dugo da izdrži naš pritisak te se nakon kraće borbe povukla za ostalom kolonom. U ovom svom povlačenju neprijatelj je ostavio gotovo sve namirnice koje je natovarao u Leskovicu a svoje ranjenike odneo je sa sobom.

Kolike gubitke je neprijatelj pretrpeo nismo mogli da utvrdimo, ali je tačno da je nekolicinu mrtvih i ranjenih odvezao sa sobom. Naših gubitaka u toj borbi nije bilo.

Zaključak:

U ovoj borbi bataljoni ove brigade dobro su se držali i pokazali su da su sposobni za brze manevre. Samo nemačkoj snalažljivosti, a delimično i plašljivosti, može se pripisati što ih naše jedinice nisu uhvatile u klopku i na taj način postigle veće uspehe.

4. V 1944. 2. vod 2. čete III bataljona postavio je zasedu na Fužinama na koti 444, tako da je ovladao raskršćem i svim putevima. Oko 6 časova ujutro stigla je do zasede kolona Nemaca i belih, približno 80—100 ljudi. Naši su ih pustili u neposrednu blizinu a onda otvorili na njih vatru iz dva puškomi-traljeza ili pušaka.³ Neprijatelj je prema Fuži-nama nastupao putevima a bočna patrola kretala se stazom preko kote 500. Cim su naši borci otvo-rili vatru na kolonu, neprijatelj se u panici razbe-žao na sve strane. Dvoja kola sa konjskom zapre-gom, koja su vodili sa sobom, pri prvim našim pucnjevima odjurila su prema Sovodnu, gde ih je naša patrola zaplenila. Ali iznenada je na naše udarila neprijateljeva bočna zaštitnica i prinudila ih da se odmah povuku. Prilikom povlaćenja za-seda je imala 2 ranjena i 1 mrtvog druga a 4 druga sa dva puškomi-traljeza sami su se predali neprija-telju. Kolona koja je pala u zasedu imala je 3 mrtva i veći broj ranjenih.
11. V 1944. oko 7 časova uveče u selo Sovoden upala je kolona domobranaca jačine oko 150 ljudi.⁴ Kolona je sti-gla iz pravca Martinšek — Spolovnica — Leskov-ška Davča — kota 592. Grupa od oko 45 nemačkih slugu upala je u samo selo gde su igrali i pevali, dok je ostatak zaposeo položaje na koti 592 sa teškim mitraljezom i lakim bacačem. Imali su razvučen položaj od kote 592 prema koti 964 (Kumar). 1 teški mitraljez postavili su kod Lazara, na koti 730. Straže su imali u blizini samih kuća, to jest kod razbijene kasarne (škole) na putu So-voden — granica (Ceplez) kota 592. Cim je nepri-jateljska kolona stigla na kotu 592, napala je dva naša obaveštajca koji su se tamo nalazili u patroli. Ovi pucnjevi bili su znak i nama. Odmah smo iz-dali naređenje I bataljonu da sa jednom četom smesta krene pravcem Pagon — kota 588 — prema Leskovškoj Davči i zatvori put Sovoden — Fužine, a sa drugom četom da krene pravcem Pagon, sa zadatkom da neprijatelju spreči povlaćenje, kota 765—730, s tim da zaposedne položaje na kotama 765, 758, 730 — Lazar.

Cim čete **I** bataljona budu stigle na mesta, sa **jed-**nom četom **III** bataljona napao bi se **neprijatelj** frontalno iz Nove Oselice.

Samo okruživanje koje je izvodio I bataljon, bilo je krajnje sporo. Mada je bataljon dobio svoj zadatak već u 7.30 časova uveče, počeo ga je izvršavati tek oko 22.30 časova, kad je na koti 788 naišao na neprijatelja koji je već bežao iz Sovodena napadnut od našeg III bataljona.

1. vod III bataljona bio je odmah poslat na greben kote 692 sa zadatkom da napadne neprijatelja ako bi ovaj imao nameru da se povuče pre no što bi I bataljon zauzeo dogovorene položaje.

U 20.15 časova počeli su se povlačiti iz sela. Vod ih je odmah napao sa kote 692 i beli su se razbežali putem prema Fužinama, dok je njihovo obezbeđenje na koti 730 — Lazar i na koti 592 otvorilo jaku vatru na položaj voda te na taj način štitilo povlačenje odstupajuće kolone, koja se putem povlačila prema Fužinama. Bacačem smo odmah napali neprijateljev teški mitraljez na koti 730 — Lazar te pod vatrom bacača držali i put Sovoden — Fužine. Izbacili smo oko 20 mina koje su tačno pogadale neprijateljeve položaje, što zaključujemo po tome da je neprijatelj već nakon nekoliko naših pogodaka odstupio bez pucnja i na ovom sektoru više nije odgovarao vatrom.

Zbog naše bacačke vatre obezbeđenje na koti 592 bilo je odsečeno od ostale kolone i odstupalo je u pravcu kote 1026. Naša četa I bataljona napala je odstupajuće sa kote 788 i gonila neprijatelja prema koti 781 — Brinovec. Vod III bataljona gonio je neprijatelja putem Sovoden — Fužine. Usled mraka neprijatelj je uspeo da se povuče, mada u neredu. Da li je neprijatelj imao gubitaka nije nam poznato.

Zaključak:

Opet se pokazalo da su jedinice ove brigade još uvek tromе i nisu sposobne za neke veštije manevre.

VII SNOUB »France Prešern«

3. V 1944. u 20 časova II bataljon podelio se u dva dela, i to jedan deo na 5 zaseda a drugi deo da izvrši pre-

hrambenu akciju u Dolenjoj Vasi. Bataljon je odmah krenuo na svoja određena mesta. U 22 časa bile su postavljene zasede i to 1 na put iz Selca, 1 na put prema Skofjoj Loki — Praprotnom a ostale 3 ispred uporišta. Istog časa započela je akcija za prikupljanje namirnica. Uskoro nakon početka ove akcije neprijatelj je počeo iz uporišta da gađa naše zasede, koje su odmah odgovorile vatrom. Neprijatelj je pucao iz mitraljeza, bacača i tromblona. Nemci su učinili ispad iz uporišta i sa boka otvorili jaku vatru na drugove u selu i istovremeno izbacili nekoliko raketa. Naše zasede su odgovorile na vatru i održale se na svojim mestima mada su u to vreme otkazala dva mitraljeza: 1 laki i 1 teški »fiat«. Prehrambena akcija nastavljena je do 23 časa. Za vreme akcije neprijatelj je selo gađao minama te je jednom minom ranio 9 drugova i 1 drugaricu. Zasede su se povukle u 24 časa a jedna, koja je bila postavljena kod Selca, u 1 sat posle ponoći. Ova prehrambena akcija nije izvedena onako kako se predviđalo, zbog neprijateljskog ometanja i slabog rada terenaca.

4. V 1944. Kad se u ranim jutarnjim časovima bataljon (II-gi) vraćao iz prehrambene akcije u Dolenjoj Vasi i drugovi pratili ranjenike, neprijatelj je bataljon napao s leđa. Neprijatelj je bio jačine 100 žandarma. Naši su prihvatili borbu kod Golice iznad Dolenje Vasi i odbili prvi napad. Napadnuti su bili i drugovi koji su pratili ranjenike. Kasnije je neprijatelj na 3 blindirana automobila i na 3 kamiona dobio pomoć iz Škofje Loke. Stiglo je oko 200 Nemaca i belogardista. I pored pojačanja na neprijateljskoj strani naši su ostali na položajima te vodili borbu do 12 časova, posle čega se neprijatelj povukao natrag prema Skofjoj Loki i prilikom povlačenja zapalio jednu zgradu. Mi smo imali jednog mrtvog druga mitraljesca i jednog koji je noću poginuo u Dolenjoj Vasi. Neprijatelj je imao 2 poginula i više ranjenih. Naši su ostali na svojim položajima do 14 časova, posle čega su se povukli na svoje položaje iznad Rovta i Golice te tamo postavili potrebno obezbeđenje.

Zaključak:

U ovoj borbi naše su se jedinice dobro držale te su se i pored nadmoćnog neprijatelja održale na

položajima svesne da ne smeju ni po kakvu **cenu** da dozvole da ranjenici, koje su nosili, padnu **ne-prijatelju** u ruke.

II

Izveštaj o stanju oružja i municije

U pogledu oružja, sem pušaka, nama ništa ne nedostaje. Stanje istog se od ranijeg vremena nije ništa promenilo.

Pored haubice koju imamo, nabavili smo i brdski top koji se nalazi na opravci i biće za najkraće vreme ispravan. Nabavili smo i protivtenkovski top, čiji zatvarač još nismo iskopali.

Municije imamo dovoljno jer smo je za ovo vreme **vrlo** malo trošili. Nedostaju nam samo osnovna punjenja za **teški** bacač a na zalihi ih više nemamo; svaki bacač u brigadi **ima** ih samo još nekoliko. Artiljerijske municije imamo za svaki **top** samo za jednu akciju i nije nam poznato gde bi se mogla **na-baviti** druga.

Uspeli smo da izradimo nekoliko magacina ali su oni za sada još vrlo siromašni i malobrojni.

Zbog mnogih diverzantskih akcija ostali smo bez eksploziva.

III

Naši gubici od 1. maja do 15. maja 1944:

Ljudstvo: 3 mrtva, 13 ranjenih

Oružje: 2 puškomitraljeza, 2 puške.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant — m a j o r :
Potočar Stane Lazar
Stane

Sef odseka:
Kovačić Božidar **Iztok**
Iztok

PRILOZI:

Inž.-tehnički izveštaj,

Položaj XXXI divizije od 1—15. V 1944. (karta).

Akcije XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« (karta),

Borba III SNOUB »Ivan Gradnik« (karta),

Brojno stanje ljudstva,

Brojno stanje oružja,

Brojno stanje municije.

**IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 20. MAJA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O RAZGRANIČENJU
TERITORIJE MEĐU ODREDIMA¹**

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Operativni odsek
Položaj, 20. V 1944.
Op. br. 167

GL. ŠTABU NOV I POS — OPERATIVNO ODELJENJE

Položaj

U vezi s vašim dopisom od 10. V 44. šaljem vam plan sa raspodelom za sve odrede, gde su ucrtani svi sektori koje pojedini odredi drže pod svojom kontrolom.

Granice među odredima su sledeće:

1.) *Istarski odred*: železn. pruga od bivše jugosl.-italij. granice — Postojna — Št. Peter na Krasu — Opčine — Nabrežina — Trst — zatim duž morske obale pored Kopra do Izole — severno od Šmarja — severno od Bresta i Muna — severno od Šapjana do bivše ital.-jugosl. granice u Leskovoju dolini, onda bivšom granicom do železničke pruge.

Granica između slovenačke i hrvatske Istre nije sasvim tačna već samo približna. Tačno još ni danas nije utvrđena te je i Istarsko vojno područje ima približno utvrđenu.

2.) *Notranjski odred*: raskršće bivše jugoslov. granice i železn. pruge Ljubljana — Trst, onda železničkom prugom Rakek — Planina — Logatec — Borovnica — Ljubljana, zatim Dolenjskom prugom Grosuplje — Vel. Lašče — Ortnek — Zlebič, drumska raskrsnica Sodražica — Ribniška dolina, putem do Sodražice — Vagovka — Hrib — Medvedjek — Babno Polje i dalje putem do Leskove doline.

3.) *Kočevski odred*: kota 1006 iznad Babnog Polja, kota 920 (Na stajah), kota 854 iznad Novog Kota, Stari Kot — putem iznad Čabra, preko Podplanine do Čabranke kod Kukaca, dalje Čabrankom do Osilnice, do izliva Osilnice u Kupu, do velike okuke Kupe kod Muhe Vasi, putem Muha Vas — Turkova Draga — Ferdreng — Pokštajn — Knežja Lipa — dalje putem preko

Nemške Loke do Hriba, put Hrib, kota 739 na putu za Planinu, dalje putem Sredgora — Planina — Kleč — Vrčice — Crmošnjice — Poljane — Podturn — Soteska — put Soteska — Žužemberk — Zagradec — Krka — Zdenska Vas — dalje železničkom prugom kroz Vel. Lašče do Zlebiča, drumska raskrsnica Sodražica — Ribniška dolina — Sodražica — Vagovka — Hrib — Medvedjek — kota 1006 iznad Babnog Polja.

4.) **Dolenjski odred:** železnička pruga Zdenska Vas Grosuplje — Ljubljana — dalje Ljubljanicom do Save, Savom do ušća Krke u Savu, Krkom uzvodno do izvora kod sela Krka i dalje putem do Zdenske Vasi.

5.) **Belokranjski odred:** ušće Krke u Savu, Krkom uzvodno do Soteske, odatle putem Podturn — Poljane — Vrčice Planina — Sredgora, dalje putem prema Koprivniku do kote 739, putem na Hrib, put Hrib — Nemška Loka — Knežja Lipa — Pokštajn — Ferdreng — Turkova Draga — Muha Vas, odatle na veliku okuku Kupe, Kupom nizvodno do ušća Kamenice u Kupu, iznad Drašiča, Boldreža, Grabrovec, između Draga : Ravnica, dalje između Draga i Dula kota 908 — Oklinak — Osterc — Sv. Gera — Krvavi kamen — grebenima preko Blaževe gore, kota 705 kod Planine, kota 863, kota 775 Kumičevac, iznad Premagovaca grebenom do kote 656, dalje na kotu 229, kota 286 ispod Stojdrage, odatle pravo na put Stojdraga — Bregana iznad Javoreka, dalje putem do Bregane, dalje rekom Breganom do ušća u Savu i dalje Savom do ušća Krke u Savu.

Planove, iz kojih će se videti sve veće akcije, dostavićemo vam zajedno sa relacijama pojedinih akcija, a planove svih pokreta naših jedinica poslaćemo vam odmah čim budu izrađeni, jer se već nalaze u radu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Nač. Štaba — pukovnik:
Rado Pehaček

Nač. Operat. odseka — major:
Alojz Grčar

NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA OD 20. MAJA 1944. ŠTABU 16 SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« DA SPREČI STVARANJE NEPRIJATELJSKOG UPORIŠTA NA LEDINAMA I SAVLADA BELOGARDISTIČKO UPORIŠTE U VEHARŠAMA¹

Š T A B
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 20. maja 1944.
Br. 279

ŠTABU XVI SNOB »JANKO PREMRL VOJKO«

Belogardistički domobranci uspostavili su uporište u Veharšama. Uporište nije utvrđeno i belogardisti su nastanjeni u pojedinim kućama po čitavom selu. Priprema se formiranje belogardističkog uporišta u Ledinama, čime bi se ojačalo širenje belogardističkog uticaja iz Dolomita prema Cerkljanskom sektoru. Da ovo sprečimo

n a r e đ u j e m o

1. Na Ledinama treba uništiti (zapaliti ili minirati) sve javne zgrade, koje bi došle u obzir za smeštaj Bele garde. I u okolini treba uništiti sve bivše kasarne i sve javne zgrade, koje bi belogardisti mogli da upotrebe za smeštaj. Nakon uništenja treba lećima objaviti da su zgrade uništene zbog toga što se Nemci i Bela garda pripremaju za formiranje uporišta iz kojeg bi mogli i dalje da vode pljačkaške akcije protiv našeg naroda. U Ledinama naročito pazite na one zgrade za koje se interesovala nemačka komisija, koja je pre kratkog vremena boravila a Ledinama. Uništenje tih zgrada mora se izvesti odmah nakon prijema ovog naređenja, bez ikakvog odlaganja.

2. Po načinu smeštaja belogardističke posade u Veharšama. iz sastava i moralnog kvaliteta posade vidi se da je to uporište moguće likvidirati.² Odmah pripremite napad na ovo uporište, koje treba likvidirati, posadu zarobiti, uništiti ili proterati a sve javne zgrade, u kojima bi se posada kasnije mogla da utvrdi, uništiti. Zbog blizine drugih posada napad treba pripremiti konspirativno i izvesti ga velikom brzinom, bez pret hodne pripreme teškim naoružanjem, jer bi takva priprema zahtevala isuviše vremena a prema stanju utvrđenosti u Vehar-

f-
¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 281/11.
•"Vidi dok. br. 159.

šama potpuno je nepotrebna. Akciju izvršite sa celom brigadom. Mora se izvesti potpuno a ne samo polovično.

3. U slučaju da se bilo gde u vašoj blizini, a pre svega na sektoru Idrija, Žiri i Dolomiti, smesti kakva neprijateljska posada i oformi uporište, treba je odmah i bez oklevanja **napasti** i likvidirati. Napad se mora odmah izvesti zbog toga što je neprijatelju potrebno izvesno vreme da se utvrdi.

Potrebno je da vaša brigada pređe iz mrtvila i neaktivnosti u odlučnu ofanzivu" pri čemu treba da joj posluže kao uzor brigade VII korpusa, zbog čega vam i postavljamo gornje zadatke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Janez Hribar s. r.

Komandant — pukovnik:
Ambrožič¹

BR. 117

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE OD 20. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O NAPADU NA NEPRIJATELJA KOD TROJANA I O TOKU NEPRIJATELJEVE OFANZIVE U SEVEROZAPADNOJ ŠTAJERSKOJ¹

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS
Položaj, 20. 5. 1944.
Br.: 781

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

Položaj

Izveštaj VI SNOUB »Slavko Šlander«

Pošto je naš prvobitni izveštaj o borbi koju je na dan 6. 5. o.g. vodila VI SNOUB »Slavko Šlander« na putu Ljubljana — Celje samo približan,² dajemo tačan izveštaj.

U 7.45 časova stiglo je iz pravca Vranskog 5 kamiona i 1 putnički automobil, puni SS policajaca. Vozili su na velikom rastojanju i bilo je teško utvrditi koliko ih ima. Zaseda je otvo-

¹ Lado Ambrožič

rijila vatru kad su dva kamiona i putnički automobil već bili prošli- Ipak su i ta tri vozila bila pod mitraljeskom vatrom. Nakon 3/4-časovne borbe 2 kamiona su potpuno uništena a ostali toliko oštećeni da više nisu mogli krenuti. Samo je putnički automobil uspeo da pobjegne. Policajcima koji su se nalazili u prvim kamionima i pokušavali da udare u bok zasede, bili su naneti prilični gubici. Neprijatelj je pružao žestok otpor ali su borci na juriš ipak zauzeli oba kamiona. Samo u tom jurišu ostalo je oko kamiona 11 neprijatelja a 5 ih je uhvaćeno... Među uhvaćenima nalazio se i SS oficir, kapetan, ali je bio tako teško ranjen da nije bio sposoban za transport. U čitavoj borbi neprijatelj je imao najmanje 30—35 mrtvih i više od toga ranjenih. Zaplenjeno je: 2 puškomitraljeza MG (»šarca«), 1 puškomitraljez »zbrojovka«, 1 automat, 9 »mauzer« pušaka, 5 MG pištolja, 1 pištolj »valter«, 2 dvogleđa, 3 rezervne cevi za šarce, 1 sanduk sanitetskog materijala, 2.500 »mauzer« municije sa redenicima za »šarce«, nešto obuće i ostale spreme.

Gubici brigade iznose: 1 mrtav (komandant II bataljona drug Vule⁵), 2 teško ranjena i 1 lakše ranjen (komandant brigade drug Simon,⁴ kome je metak prošao kroz mišić na ruci).

Izveštaj Istočnokoruškog odreda.

Na dan 29. 4. o.g. minerski vod IKO srušio je 10 stubova električnog dalekovoda Velenje — Mežice i pogon u rudniku Mežica stajao je 12 sati.

Na dan 6. 5. o.g. minerski vod IKO napao je železničku stanicu u Otiškom Vrhu, na pruzi Dravograd — Slovenj-Gradec/ Uništene su 4 lokomotive. Od njih su 3 pod punom parom puštene na stanicu Dravograd, gde se upravo nalazio putnički voz, i lokomotive su svom snagom naletele na njega. Pri tome su uništene lokomotive i 5 vagona. Takođe je uništeno dosta pruge i skretnica, a jedna lokomotiva zarila se u zemlju tako da je iz nje virio samo gornji deo. Zapaljena su dva skladišta [rezervnih delova i materijala.

Na dan 8. 5. o.g. patrola II bataljona je od nekog Nemca zaplenila 8 pušaka, 4 pištolja, nešto municije i dve uniforme.

Na dan 13. 5. o.g. II bataljon IKO u Bistrici kod Pliberka upao je u stan nekog nemačkog oficira, štandartenfirera SA,⁶ i zaplenio: 1 parabelum sa 100 metaka, 2 »mauzer« puške, 2 austrijske puške, 1 rusku poluautomatsku pušku, 1 francusku pušku, 4 lovačke puške, 4 malokalibarske, 2 pištolja MG, 1

!

* Redakcija mu nije uspela utvrditi prezime.

⁴ Janko Sekirnik

⁵ Vidi dok. br. 162 i 187.

⁶ Komandant SA formacije približno ranga puka.

pištolj »valter«, dva dvogleda te veliku količinu municije i spremne, među ostalim i 5 kompletnih uniformi.

Na dan 16. 5. o.g. II bataljon IKO napao je ispod Olševe neprijateljevu kolonu. Borba je vođena pola sata, posle čega se neprijatelj bežeći povukao natrag u Crnu. Imao je 1 mrtvog.

Izveštaj o toku neprijateljeve ofanzive na sektoru IV zone.

Na dan 14. 5. o.g. neprijatelj je skoncentrisao oko 13.500 pripadnika vojske, policije, SS, Vermanšafta i drugih s namernom da izvrši ofanzivu na sektoru između Savinje, Pake, Mislinje i štajersko-koruške granice. Koncentracije su izvršene 14. 5. posle podne i u toku noći 14/15, po sledećem:

U uporištima Savinjske doline	6.700		
Šoštanj	2.400	Crna	500
Velenje	1.100	Kotlje	300
Mislinje	1.800		
Slovenj-Gradec	1.500—1.700.		

Tim snagama, pored ostalih stalnih posada u okolnim garnizonima, neprijatelj je imao nameru da izvrši napad na jedinice naše XIV divizije, koje su na tom sektoru uspešno vršile napade na komunikacije, uporišta i rudnike te izvodile uspešnu mobilizaciju. U tom cilju neprijatelj je po mraku 14. 5. počeo sa blokadom puta i doline Slovenj-Gradec — Mislinje — Velenje — Šoštanj — Paka — Mozirje — Ljubno i dalje planinskim grebenom Mozirskih planina — Smrekoveca — Staknečeg vrha — Urške gore. Deo njegovih snaga, koje su imale nameru da postavе zasede i da blokiraju put Šoštanj — Zavodnje — Šentvid, napala je I SNOUB 14. 5. u 17 časova.⁷ Neprijatelj je imao 30 mrtvih i nešto ranjenih, među njima nekoliko oficira. Zapaljen je 1 putnički automobil. Brigada je imala 3 mrtva i 2 ranjena. Pošto su Nemci stalno dobivali pojačanja, brigada se povukla. Nemci su nastavili blokadu sektora i na strategijski važnim tačkama postavljali su zasede, dok su glavninom svojih snaga na dan 15. 5. ujutro prodirali u unutrašnjost sektora iz pravca Slovenj-Gradec — Šoštanj — Mozirje — Crna — Kotlje. Od naših snaga na tom sektoru se nalazila I SNOUB »Tone Tomšič«, I bataljon IKO i štab zone. I SNOUB se nakon dobrog i pravilnog manevrisanja kretala iz Zavodnja u pravcu Urške gore. Belih Voda, Smihela i prešla Savinju. Za čitvo vreme manevrisanja brigada nije došla u dodir s neprijateljem. Od brigade je na sektoru ostao 1 vod, koji nije mogao blagovremeno da uhvati vezu sa brigadom. Štab zone, sa I bataljonom IKO, probijao se od Sv. Daniela u pravcu Ciganije, Javorji i severno od Kramarice, na koti 1163, naišao na neprijateljsku zasedu i kolonu, koja se

u jačini od 200 ljudi kretala iz Crne prema Kramarici te je u odlučnom jurišu naterana u bekstvo. Zaseda i deo kolone pobjegli su prema Crni, dok je drugi deo kolone pobjegao prema Kramarici. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 3 ranjena. Zaplenjeno je 600 metaka »mauzer« i 1 pištolj. Naše jedinice nisu imale gubitaka. Stab zone se kretao dalje dolinom Bistre u Koruškoj, preko Bele peči i kod Luča prešao Savinju. Koruški bataljon izvršio je pokret u pravcu Železne Kaple.

Sutradan su manje kolone Nemaca iz Crne nastupale dolinom Bistre i prema Koprivni. Deo tih snaga je stigao preko prelaza između Raduhe i Olševe te severno od Solčave naišao na zasedu I bataljona IKO i bio je odbijen.

Ofanziva na čitavom sektoru trajala je još 16, 17. i 18. 5. ali do borbi nije dolazilo, jer se na tom sektoru nije nalazila nijedna naša jedinica.⁸ Detaljni izveštaj o tome poslaćemo vam kad prikupimo tačne podatke.

Na dan 19. o.m. neprijatelj je izvršio pregrupaciju dela svojih snaga i prodirao je u pravcu Bistre i Koprivne u Koruškoj, dok je sa drugim delom iz Savinjske doline prodirao u pravcu planinskih grebena Mozirskih planina, Smrekoveca, Travnika i Raduhe." Tačnih podataka o tome još nemamo i poslaćemo ih naknadno.

Koliko se moglo primetiti, za ofanzivu skoncentrisana vojska bila je dovučena iz Austrije, Hrvatske i ostalih stalnih garnizona u Štajerskoj. Moral te vojske, ukoliko nije bilo elitnih trupa, planinskih lovaca itd., bio je slab. To se naročito ispoljilo u borbi I SNOUB te prilikom juriša I bataljona IKO i štaba zone, kad su i pored, znatne nadmoći panično bežali. U ofanzivi je učestvovalo i više hiljada novomobilisanih pripadnika Vermašafta, koji je pre svega upotrebljen za blokadu dolina i puteva. Moral tih jedinica je veoma slab i mnogo se plaše dodira s partizanima u borbi.

Ostale jedinice naše zone su za to vreme vršile mobilizaciju, i to:

VI SNOUB »Slavko Slander« u Spodnjoj Savinjskoj dolini irevirima, II SNOUB »Ljubo Sercer«, XIII SNOB »Mirko Bračić« i XI SNOB »Miloš Židanšek« na sektoru Pohorje. Kod tih jedinica nalazi se štab divizije i komandant zone drug major Mile Kilibarda. Veze sa tim jedinicama sada još nemamo i nije nam poznato da li se ofanziva proširila i na Pohorje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Za komandanta načelnik štaba
major:
Franc Poglajen

NAREĐENJE ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 20. MAJA 1944. ŠT\BOVIMA POTCINJENIH JEDINICA ZA NOVI RASPORED SNAGA¹

S T A B
XVIII DIVIZIJE NOV i POJ
Položaj, 20. VI 1944.

VIII, IX I X BRIGADI

Nakon teških gubitaka koje je neprijatelj pretrpeo u Mirnoj Peči i gubitaka među kolonama koje su iz Novog Mesta prodirale u pomoć posadi u Mirnoj Peči, neprijatelj se 20. o.m. u 17 časova, pod zaštitom tenkova i pod pritiskom naših jedinica, povukao iz uporišta Mirna Peč.² Većini posade uspelo je da pobjegne iz uporišta. Zaplenjeno je dosta ratnog materijala.

IX brigada će odmah nakon prijema ovog naređenja zaposesti položaje Ajdovec — Brezova Reber — Kuzarjev Kal sa zadatkom kontrolisanja terena prema Bršljinu i Prečni. Bataljoni neka se odmaraju.

X brigada, odmah nakon prijema ovog naređenja, zaposeda svoje stare položaje, tj. da se sa II i IV bataljonom prebaci na svoj stari sektor sa istim zadacima što ih je imala ranije, **to** jest kontrole terena prema Novom Mestu.

VIII brigada ostaje na svom položaju sa istim zadacima. Za vreme odmaranja neka sve jedinice izvode sa ljudstvom i komandnim kadrom vojnu i političku nastavu.

Štab divizije nalazi se u Žužemberku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Zam. komandanta
Stante Peter **Skala**

- X. I. Stranska Vas³
- II. Podhosta
- III. Birčna Vas
- IV. Uršna Sela

BR. 119

**NAREĐENJE ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 20. MAJA 1944.
ŠTABOVIMA POTCINJENIH JEDINICA ZA NAPAD NA NE-
ITIFICKE KOLONE NA SEKTORU AJDOVŠČINA — GORICA¹**

Š T A B
V X X D I V I Z I J E I X K O R P U S A
NOV I POJ
Položaj, 20. maja 1944.
Br. 287

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

S obzirom na ofanzivne operacije koje izvode savezničke armije u Italiji, neprijatelj je bio prinuđen da delimično napusti svoja uporišta u Vipavskoj dolini i da te snage pošalje u pomoć armiji koja se povlači iz Italije. U vezi s tim Štab XXX divizije doneo je odluku da izvede akciju na neprijateljske kolone koje idu iz Ajdovščine za Goricu i obratno. U vezi s tim

n a r e đ u j e m o

XIX SNOB »Srečko Kosovel«, noću 20. 5. o.g., postavlja zasedu na sektoru Vrtovin — Sv. Križ, sa zadatkom da napadne i uništi neprijateljsku kolonu ili kamione, koji bi se u toku sutrašnjeg dana pojavili na tom sektoru.² Za akciju joj se pridaje II bataljon XVIII SNOUB »Bazoviške« i tri protivtenkovske puške koje je donela patrola iz Operativnog odseka IX korpusa.

XVIII SNOUB »Bazoviška« raspoređuje svoje jedinice na sektoru Vitovije — Osek, sa zadatkom da spreči intervenciju koja bi stigla iz pravca Gorice. XVIII SNOUB »Bazoviškoj« pridaje se manevarski bataljon Gorenjskog odreda, koji se nalazi na Krnici i koji će služiti kao rezerva te brigade. Štab brigade neka blagovremeno stupi sa njim u vezu i neka mu da potrebna uputstva.

XVII SNOB »Simon Gregorčič« zaposeda položaje na sektoru Sv. Urban — Cesta (Strada) sa zadatkom da spreči svaku intervenciju neprijatelja iz pravca Ajdovščine.

Štab divizije će se nalaziti na Kuclju.

Štabovi brigada moraju održavati stalnu vezu sa štabom divizije i to: XVIII SNOUB »Bazoviška« i XIX SNOB »Srečko

Kospvel« pomoću radio-telefonske veze. U tom cilju dodeljuju im se radiofonske stanice sa pripadajućim osobljem. Stanice će raditi po unapred određenom planu, koji komandanti brigada ne smeju menjati. Radio-stanice treba postaviti na takvo mesto gde mogu, bez obzira na intervenciju, nesmetano da rade. Između radio-stanice i štaba brigade mora biti uspostavljena brza kurirska veza.

U slučaju da radiofonska stanica ne bude radila, vezu sa štabom divizije i ostalim jedinicama morate održavati pomoću signalnih barjačica prema priloženom ključu.

Sa XIX SNOB »Srečko Kosovel« štab divizije će održavati vezu pomoću raketa i to: 1 raketa — intervencija dolazi iz Gorice; dve rakete — intervencija dolazi iz Ajdovščine; tri rakete — požurite; četiri rakete — povlačenje.

Divizijsko previjalište nalaziće se kod štaba divizije.

U prilogu vam dostavljamo stanje neprijateljevih uporišta u Vipavskoj dolini.³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Zlatner Mirko s. r.

Komandant:
Ivan Turšič Istok s. r.
Istok

Načelnik štaba, potporučnik:
Rustja Franjo Čanči s. r.
Čanči

NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 21. MAJA 1944.
POTCINJENIM JEDINICAMA ZA POJAČANJE OFANZIVNIH
DEJSTAVA PROTIV NEPRIJATELJA¹

Š T A B
IX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 21. maja 1944.
Br. 280

SVIM JEDINICAMA IX KORPUSA NOV I POJ

Zbog ogromnih gubitaka koje su pretrpele Hitlerove armije i pretećih priprema saveznika Engleske, Amerike i Rusije na poslednji udar protiv nemačkih osvajača Evrope, po čitavoj Jugoslaviji se primećuje, a i na našem sektoru, koncentracija nemačkih snaga na obroncima Evrope. Hitler prikuplja poslednje rezerve, napušta uporišta, smanjuje ih ili pak zamenjuje nemačkim slugama. Da bi prikrrio to svoje povlačenje iz unutrašnjosti našeg sektora, izdao je svojim malobrojnim posadama naređenje za intenzivniju akitvnost protiv partizana, svakako sa manjim jedinicama i uz pomoć narodnih izdajnika i špijuna. Jedinice naše NOV u Jugoslaviji, kao i jedinice VII korpusa, već su iskoristile tu nemačku nemoć, likvidirale be-ga uporište u Trebnju, gde su zaplenile 150 pušaka, 22 pm, 6 bacača i ogromnu količinu ratnog plena. Svoju ofanzivu nastavljaju prema Mirnoj Peči i na taj način čiste teren od izdajničke gamadi.

Jedinice našeg Korpusa zapale su u neko mrtvilo ili pak samo sa daljine gađaju neprijatelja ili vrše napade, koji liče na slabo pripremljene demonstartivne napade, umesto da danonoćno napadaju i uništavaju neprijatelja, bilo u uporištima ili na terenu.

NAREĐUJEMO

1. Sve naše jedinice moraju odmah preći u odlučnu ofanzivu protiv oslabljenog neprijatelja.
2. Napadati i odlučnim jurišima likvidirati demoralisane i oslabljene posade.
3. Svako novo be-ga ili fašističko uporište mora se napasti već prve noći. Ako to nije moguće, onda im sa manjim patrolama onemogućiti utvrđivanje dok ne skoncentrišete veće

snage, koje će biti sposobne da uporište napadnu i prema **dobro** pripremljenom planu potpuno likvidiraju.

4. Prilikom osvajanja uporišta pre svega računati na **bombaše**, radi čega ih treba izvežbati, što je u našim **jedinicama** u poslednje vreme potpuno zanemareno. (VII korpus **je** be-ga uporište Lavricu za dva sata zauzeo i likvidirao samo **sa** bombašima.)

5. Pazite na manje nemačke udarne grupe, koje će **pokušavati** da iznenadnim napadima razbijaju naše jedinice i **pripreme** za ofanzivu. Uništavajte ih! Pruža vam se jedinstvena prilika da na lak način dođete do oružja.

6. U naš štab pošaljite odmah dobrovoljce za Korušku, kao što je pomenuto u raspisu takmičenja.

Borci, politkomesari, komandiri, komandanti, pređite **odmah** u ofanzivu! Neprijatelj je bačen na tie. Nemačko rukovodstvo u panici očekuje saveznički udar.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Hribar Janez

Komandant — **pukovnik:**
Ambrožič²

Dostavljeno: štabu XXX divizije, 17, 18, 19. SNOB
„ XXXI „ 3, 7, 16. SNOB
„ GO, ZKO, JPO. BBO, ITO, DO

BORBENA RELACIJA ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLO-
VENIJE O NAPADU NA RUDNIK VELENJE DOSTAVLJENA
21. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE

Operativni odsek
Položaj, 21. V 1944.
br. 96

OPERATIVNOM ODELJENJU GLAVNOG ŠTABA NOV I POS

Relacija o napadu XIV divizije na rudnik Velenje na dan
1. V 1944.²

Situacija: Sekcija Celje 1 : 100.000

Geografski položaj: Velenje se nalazi u Šaleškoj dolini, koja se prostire od severozapada prema jugozapadu. Dolina je sa juga zatvorena grebenom koji se prostire od Šoštanja prema Velenju uz levu obalu reke Pake. Ovaj greben prilično se strmo spušta u samu kotlinu. U pravcu severa zemljište se laganije podiže. Sa zapada zatvara dolinu klanac kod Šoštanja, kota 368 i k. 723, a sa istoka Veliki Koželj, k. 581 i k. 710 (severozapadno od Bevške Vasi), dalje k. 687, Stropnik, k. 860. Čitavo zemljište je dosta prohodno i ne predstavlja nikakvu prepreku. Njime protiču mnogi potoci koji se sa svih strana ulivaju u reku Paku. Na severozapadnoj strani kotline nalazi se Šoštanj a na jugoistočnoj Velenje. Kroz dolinu vodi put Šoštanj — Velenje — Šentjanž. U Velenju jedan put se odvaja za Šentilj a drugi ide dolinom Pake prema severu.

Samo Velenje leži uz levu obalu reke Pake, uz raskršće navedenih komunikacija Šaleške doline.

Sam rudnik nalazi se na brdašcu, uz glavni drum Velenje — Šoštanj. Od varoši Velenje udaljen je 10 minuta. Velenje je državni rudnik sa dnevnom produkcijom od oko 100 vagona uglja. Opremljen je najmodernijim mašinama i uređajima. Pored njega nalazi se i termoelektrična centrala. To je najveća centrala takvog sistema u Sloveniji. Strujom obezbeđuje Mežišku dolinu, tvornice kod Labota u Austriji i Kranjsku.

Zemljište oko rudnika, koje dolazi u obzir za kretanje naših jedinica, sa južne strane je otvoreno, zasejano žitom, a tu se nalaze i dva ribnjaka. Sa severne i sa istočne strane rudnika teren je talasast i na njemu se nalazi nekoliko jama različite veličine koje su nastale poniranjem zemljišta. Na severu su te jame zalivene vodom, dok su na istočnoj strani bez vode. Pored toga se na istočnoj strani nalazi više stambenih baraka i rudnički dom. Sa zapadne strane nalazi se šumica sa stambenim barakama i privrednim zgradama uprave rudnika.

Podaci o neprijatelju: Za obezbeđenje rudnika i uopšte čitave Šaleške doline, neprijatelj je na rudniku imao koncentrisanih 20 Verkušca,³ 80 Vermana⁴ sa dva topa kalibra 47 mm više teških i lakih mitraljeza, u Velenju 180 policajaca i žandarma te u Šoštanjju 300 policajaca i žandarma. Pored toga može brzo da dobije pojačanja iz Celja i Slovenj-Gradeča, gde su koncentrisane veće neprijateljeve snage. Neprijatelj je naoružan puškama, automatima, teškim i lakim mitraljezima. Moral neprijatelja je osrednji. Za obezbeđenje rudnika i električne centrale neprijatelj je imao izgrađena 3 bunkera i to: jedan na severozapadnoj strani, jedan na istočnoj i jedan na južnoj strani. Najjače je bio utvrđen i naoružan severozapadni bunker (protivtenkovski top, 2 teška mitraljeza i više automata). I električna centrala bila je utvrđena i uređena za odbranu. Na krovu su se nalazili bacači mina i bombaši. Oko električne centrale nalaze se visoki betonski zid i železna ograda sa dva železno-betonska bunkera, koje smo već pomenuli.

Iz električne centrale i tih bunkera neprijatelj je držao u rukama čitavu južnu stranu i zbog toga je pristup sa te strane bio težak. Kod pomenute šumice na zapadnoj strani rudnika neprijatelj je stalno držao zasede, tako da je i sa te strane napad otežan. Oko rudnika podignuta je delom bodljikava a delimično drvena, odnosno železna ograda. Najbolji prilaz rudniku nalazi se na istočnoj strani, jer je tamo i najviše obezbeđen od neprijateljske vatre.

Naše snage: Mi smo imali na raspolaganju 3 brigade i to: XIII SNOB »Mirko Bračić«, sa dva bataljona (naoružanje: 2 teška mitraljeza, 9 lakih mitraljeza i 2 laka bacača mina);

I SNOUB »Tone Tomšič«, sa tri bataljona (naoružanje: 3 teška mitraljeza, 12 lakih mitraljeza, 3 laka bacača);

II SNOUB »Ljubo Sercer« sa 2 bataljona (naoružanje: 2 teška mitraljeza, 12 lakih mitraljeza, 2 laka bacača).

Predveče 1. maja na praznik čitavog radnog naroda, štab divizije izdao je sledeću zapovest:

1. XIII SNOB »Mirko Bračič« mora napasti i likvidirati nosadu na rudniku i uništiti je. Takode mora uništiti i električnu Centralu. U rudniku se nalazi eksploziv, koji treba prethodno «odiči i njime minirati rudnička postrojenja, pre svega mašingko odeljenje i električnu centralu. Ljudstvo, koje je zaposleno u rudniku, treba mobilisati.

I SNOUB »Tone Tomšič« mora sa jednim bataljonom držati zasedu na putu između Velenja i Šentilja a sa drugim bataljonom mora držati položaje na desnoj obali reke Pake. III bataljon određen je u rezervu, s tim da pošalje jednu borbenu patrolu na put Velenje — Šentjanž a jednu četvu u Velenje za blokiranje žandarmerijske stanice. Mesto rezerve je između puteva Velenje — Šentilj i Velenje — Šentjanž.

II SNOUB »Ljubo Šercer« mora sa jednim bataljonom da izvrši demonstrativni napad na uporište Šoštanj a jedan bataljon drži u rezervi u Skalama, s tim da jednu četvu pošalje u Pesje, gde mora da izvrši mobilizaciju u rudničkoj koloniji.

Sve brigade moraju se do dana povući na svoje polazne položaje.

Divizijsko previjalište nalaziće se u Skalama. Komandno mesto štaba divizije u Skalama.

Početak napada 30. aprila 1944. u 23 časa.

Na osnovu ove zapovesti štabovi brigada odredili su sledeće:

1. Stab XIII SNOB »Mirko Bračič«. I bataljon sa svim lakim i teškim oružjem mora napasti i likvidirati posadu na rudniku i rudnik uništiti kao i električnu centralu. Drugi bataljon mora sa prvom četvom porušiti prugu Velenje — Slovenj-Gradec i prokopati put Velenje — Slovenj-Gradec. Druga četva određena je u rezervu.

I SNOUB »Tone Tomšič«: I bataljon ima da zatvori put Velenje — Šentilj. II bataljon ima da zaposedne položaje na desnoj obali reke Pake između Velenja i rudnika. III bataljon određen je u rezervu, s tim što će poslati I. četvu da blokira žandarmerijsko uporište Velenje i da pošalje borbenu patrolu na put Velenje — Šentjanž.

II SNOUB »Ljubo Šercer«: I bataljon ima da izvede demonstrativni napad na Šoštanj dok se II bataljon postavlja kao rezerva u Skalama, s tim što će poslati I. četvu u Pesje, gde će se izvesti mobilizacija.

Raspored snaga XIV divizije vidi se iz priložene skice.

Izvršenje napada: U jedan sat posle ponoći I bataljon je nastupao prugom, među vagonima punim uglja, do železne ograde. Tu ih je iz severozapadnog bunkera, na brdašcu, primećio neprijatelj. Iz ovog bunkera posada je otvorila uzdužnu

vatru na 1. četu I bataljona XIII SNOB, koja je počela da prelazi preko žice. Vatra iz bunkera bila je prejaka i **suviše** dobro upravljena da bi mogli nastaviti put. Za neutralisanje ovog severozapadnog bunkera poslata je bila druga četa I bataljona, koja se između žice i ribnjaka privukla do samog bunkera. Sa posadom je vodila borbu više od jednog sata, dok konačno bunker nije bio na juriš zauzet.

Dok je II četa I bataljona napadala bunker, I četa istog bataljona rušila je žicu i provukla se unutra. Tu je započela borba od barake do barake. Cim je neprijatelj primetio da je naša 1. četa I bataljona prodrla u rudničke prostorije i da zauzima baraku za barakom, koje posle toga pali, pobjegao je u istočnom pravcu prema Rudničkom domu, odakle je kasnije otvorio vatru natrag na rudnik. Za uništenje pobjeglog neprijatelja poslata je bila 2. četa II bataljona XIII SNOB, koja se nalazila u rezervi. Kod Rudničkog doma došla je u dodir s neprijateljem, napala ga i prinudila da se povuče u pravcu Šmartna. Kad je 2. četa II bataljona oterala neprijatelja zaposela je položaje kod Rudničkog doma i sa te strane sprečavala prodor neprijatelja prema rudniku.

1. četa I bataljona za to vreme nastavila je napad na pojedine zgrade i konačno pripremila juriš na električnu centralu. Juriš na centralu nije uspeo zbog prevelikog naoružanja i fortifikacijske uređenosti.

I bataljon XIII SNOB uništio je sva nadzemna postrojenja rudnika. Vatra, koju su prouzrokovale naše jedinice, trajala je nekoliko dana.

U 4 časa ujutro brigada je prešla na nove položaje Plešivec.

II SNOUB »Ljubo Šercer« imala je zadatak da izvede demonstrativan napad na uporište Šoštanj. I bataljon je u neposrednoj blizini Šoštanja naišao na neprijateljsku zasedu. Posle kratke i oštre borbe zaseda je bila razbijena. Neprijatelj se povukao u Šoštanj. 1. četa I bataljona postavila je zasedu na putu Šoštanj — Paška Vas. Ova četa je put prokopala i izgradila zaseku. Zatim, porušila je železničku prugu i pokidala sve telefonske i telegrafске veze. Ova jedinica je toga dana izvršila i rekviziciju kod Besarabaca, koji su se tu naselili.

U 5 časova brigada se povukla na nove položaje na Pristovi.

I SNOUB »Tone Tomšič«, koja je držala obezbeđenje od strane Velenja, sa svojim 2. bataljonom vodila je teške borbe s neprijateljem koji je napadnutoj posadi u rudniku dolazio u pomoć. Nakon teške borbe neprijatelj je oteran. Uništen je jedan putnički automobil. Broj neprijateljskih gubitaka nije nam poznat.

Zaplenjeno je:

- 1 protivtenkovski top, uništen 1 put. auto
- 1 puškomitraljez
- 2 teška mitraljeza
- 10 pušaka
- 1 automat

Moral naših boraca bio je na visini. Naročito su se junački (jržali prilikom juriša na bunkere komesar bataljona drug Kolski⁵ te mitraljesci Jaklič i Kranjc. Prilikom akcije na rudnik Velenje obaveštajna služba nije bila na visini. Podaci o broju vojske i oružja, kao i o samim utvrđenjima oko rudnika, nisu bili tačni. Pri izvođenju akcije pokazala se važnost i korisnost inženjerskih jedinica. Rušili su žičane prepreke te uništavali barake i druga rudnička postrojenja. Nedostajao je samo eksploziv. Pretpostavljalo se da će se eksploziv dobiti na licu mesta, ali do njega se nije moglo doći. Sama jedinica nije ga imala niti u zalih niti na raspolaganju. Vreme je bilo pogodno. Kad su zapalili rudnička postrojenja, čitav kompleks bio je osvetljen. To je jedinicama smetalo pri radu. Prilikom napada na rudnik poginuli su komandir i kurir, 2 su bila teže a 3 lakše ranjena. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i mnogo ranjenih, 2 vermana su bila zarobljena. Primetili smo da je neprijatelj bio pripremljen na napad, jer je na svim važnijim mestima imao postavljene zasede i puno bunkera u samom sektoru rudnika. Neprijatelj je sa sigurnošću računao da će naše jedinice za proslavu 1. maja napasti jedno od naselja, Šoštanj ili Velenje.

U toj borbi uzeli su učešća vermani, verkšuci i policajci. Njihov moral bio je u početku dobar, ali čim su primetili da su naše jedinice prodrle u rudničke prostorije, počeli su panično da beže na sve strane. Mnogo ih se povuklo u utvrđenu električnu centralu. U svim borbama s neprijateljem primećeno je da visok moral imaju samo Nemci — Prusi, dok je moral ostalih prinudno mobilisanih nacija slab i da su spremni uraditi sve samo da spasu svoj život. Prusi su uporni, s visokim moralom i ni po koju cenu neće da se predaju, ali ako ipak moraju da napuste položaj, napuštaju ga pod borbom i uz žestoku odbrambenu vatru.

Štab XIII brigade nije dobro proračunao koliko je vremena trebno od položaja gde su se nalazili bataljoni pa do rudnika. Zbog toga je početak napada zakasnio za 2 sata, što nam je kasnije prilikom napada nedostajalo. Napad na rudnik bio je slabo ipremljen i to pre svega zbog nedostajućih podataka i zbog nepovoljnog termina. Dalje, mogli bi uništiti transformatorsku icu, koja nije bila utvrđena, ako ne na drugi način onda

ispuštanjem transformatorskog ulja i paljenjem. Takođe se pokazalo da bez eksploziva i teškog oružja sve ovakve akcije ostaju nepotpuno izvedene. Da je na raspolaganju bio eksploziv, mogle su se uništiti i unutrašnja, podzemna postrojenja rudnika.

Komandni kadar pokazao se požrtvovan i pored svih teškoća na koje je naišao prilikom izvršenja napada.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba — major: V. d. šefa operativnog odseka
Franc Poglajen potporučnik
Milić Viljem

BR. 122

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 21. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O BORBAMA NA SEKTORU KACJA RIDA — KUZARJEV KAL¹

STAB
18. DIVIZIJE NOV I POJ
21. maja 1944. god.

ŠTABU 7. KORPUSA NOV I POJ I
GLAVNOM ŠTABU NOV I POS

20. o. m. oko 6.30 časova kolona neprijateljskih vojnika jačine 250 ljudi sa 1 tenkom, 4 blindirana automobila i nekoliko kamiona prodirala je iz Novog Mesta s namerom da izvuče posadu iz Mirne Peči u Novo Mesto. Istog dana jedna druga kolona prodirala je iz Velikih Lašča u pravcu Videma a druga u pravcu Sv. Ane, jačine 150 do 200 neprijateljskih vojnika.

Brojno stanje:
U rashodu 2.259
Po spisku 349
Na licu mesta 1.910

Bolnica: 238, kursevi: 95, ostali rashod: 16. Iz 8. brigade dezertirao je 1 drug, iz 9. brigade 1 a jedan je nestao za vreme borbe.

8. brigada nalazi se sa dva bataljona na sektoru Kočevja; **10. zadatak** da postavi zasede neprijatelju ispred uporišta Velike Lašče i na taj način da kontroliše taj pravac. Dva bataljona ove brigade nalaze se na sektoru Korinja sa zadatkom da kontrolišu Dobropoljsku i Kopoljsku dolinu. Dve čete 3. bataljona nalaze se na sektoru Hočevje — Ilova Gora.

9. brigada nalazila se 20. o.m. sa jednim bataljonom u selu Vrh a sa dva bataljona na Kačjoj ridi. Danas se nalazi sa jednim bataljonom kod Kuzarjevog Kala, sa drugim na Brezovoj Rebri a sa trećim uništava bunkere u Mirnoj Peči. Zadatak ove brigade je da obezbeđuje u pravcu Novog Mesta.

10. brigada se 20. o.m. nalazila sa dva bataljona na Kuzarjevom Kalu — Kačjoj ridi, sa jednim bataljonom u Mraševu a sa drugim u Birčnoj Vasi. Dva bataljona 10. brigade prebacila su se u toku noći na sektor Podhosta — Uršna Sela sa zadatkom obezbeđenja tog pravca prema Novom Mestu.

Stab divizije nalazi se u Žužemberku.

20. o.m. neprijatelj je iz Vel. Lašča prodirao u pravcu Videma prema položajima 8. brigade a jednom kolonom u pravcu Sv. Antona. Zaseda 8. brigade pustila je neprijatelja u neposrednu blizinu a onda otvorila žestoku vatru. Nakon dvadeset minuta borbe naterala ga je u bekstvo prema Vel. Laščama. Jačina neprijatelja iznosila je 150 — 200 vojnika. Prema izjavama civila neprijatelj je imao 4 mrtva i 6 ranjenih vojnika. Mi nismo pretrpeli gubitke.

20. o.m. neprijatelj jačine oko 250 vojnika sa 1 tenkom, 4 blindirana automobila i nekoliko kamiona prodirao je iz Novog Mesta.² Dva bataljona 9. brigade bila su na Kačjoj ridi, jedan bataljon 10. brigade nalazio se od Kačje ride do Kuzarjevog Kala, a drugi na Kuzarjevom Kalu i iznad Luknje. Bataljoni su imali zadatak da spreče prodor neprijatelja iz Novog Mesta ka Mirnoj Peči. Ove položaje bataljoni su zaposeli 19. o.m. U 6.30 časova neprijateljska motorizovana kolona stigla je do položaja 1. bataljona 9. brigade, gde su bili postavljeni protivtenkovske puške i minska polja. Bataljon je kolonu napao žestokom vatrom, nakon čega se ona zaustavila a zatim u streljačkom stroju počela da prodira prema položajima 2. bataljona 10. brigade i 3. bataljona 9. brigade na Kačjoj ridi. Žestokom vatrom, jurišem naših jedinica i ručnim bombama neprijatelj je odbijen. Zatim je neprijatelj krenuo prema položaju 4. bataljona 10. brigade, koji se nalazio na Kuzarjevom Kalu. Tu je bataljon vodio borbu ali se zbog nadmoćnijeg neprijatelja povukao iznad Luknje. Zatim je neprijatelj izvršio juriš

* Vidi dok. br. 111, 112 i 133.

prema položajima 9. brigade i 2. bataljona 10. brigade na Kačjoj ridi, ali su ga naši protivjurišem odbili. Naše položaje neprijatelj je neprekidno tukao sa 4 topa, a gađao je i iz **tenka** na cesti. Treći bataljon 9. brigade i 2. bataljon 10. brigade **su tri** puta jurišali na neprijatelja i odbijali ga, dok je 1. **bataljon** 9. brigade, koji se nalazio na samoj cesti, jurišao šest **puta**. Borbe su bile vrlo oštre. Kad je neprijatelj našim jurišima bio odbijen, ponovo se prikupio i krenuo prema našim položajima. Istog dana jedna manja kolona krenula je iz Mirne Peči **prema** Jablanu u susret ovoj koloni. Pošto se bataljon 10. brigade povukao sa Kuzarjevog Kala a neprijatelj prodro iz Mirne **Peči** i artiljerijom žestoko tukao naše položaje, 4. bataljon 10. brigade povukao se u 8 časova, dok su 2. bataljon Desete **i 1. i 3.** bataljon 9. brigade držali položaje sve do 12 časova. U **ovim** borbama borci su se držali vrlo dobro. Da 4. bataljon 10. **br**igade nije dozvolio da se neprijatelj probije na Kal, ne **bi pustili** neprijatelja da se probije u Mirnu Peč.

Prilikom povlačenja sa Kačje ride bataljoni 10. brigade zatvarali su pravac Luknja — Straža od Novog Mesta, dok su bataljoni 9. brigade vodili borbu sa neprijateljem koji se na kamionima, uz zaštitu pobočnica, probijao iz Mirne Peči **ka** Novom Mestu. Bočno obezbeđenje koje se kretalo prema Jablanu bilo je razbijeno od strane 2. bataljona 9. brigade. **Po**vlačeći se iz Mirne Peči, neprijatelj je jakom artiljerijskom zaprečnom vatrom iz Novog Mesta štitio povlačenje kolone. Drugi bataljon 9. brigade ušao je sa 4. brigadom u Mirnu Peč.

U ovim borbama neprijatelj je u toku jučerašnjeg dana na sektoru 9. brigade imao oko 60 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika. Deveta brigada imala je 9 ranjenih boraca (među njima politkomesar brigade). Na sektoru 10. brigade neprijatelj je imao 19 mrtvih i veći broj ranjenih vojnika. Naši gubici: 1 mrtav (politkomesar bataljona).

Potpuno je uništen 1 kamion i ubijen 1 neprijateljev **ja**haći konj.

Naši naredni zadaci: na sektoru koji kontrolišemo sprečiti svaki prodor neprijatelja i raditi na tome da se ljudstvo vojnički i politički uzdiže.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU

Politkomesar:
odsutan

Komandant — kapetan:
Petar Brajović

NAREĐENJE ŠTABA 9. KORPUSA NOVJ OD 22. MAJA 1944.
gTABU JUZNOPRIMORSKOG NOP ODREDA ZA PRELAZ
JEDNOG BATALJONA U SASTAV JEDINICA 30. DIVIZIJE'

STAB
XX KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 22. maja 1944.
Br. 284

ŠTABU J.P.O.

Na dan 22. maja na vaš operativni sektor prešle su jedinice XXX divizije. Da bi operacije XXX divizije na vašem sektoru bile uspešno podržane od strane vaših bataljona i da bi ti bataljoni imali priliku da sadejstvuju u akcijama većeg obima

n a r e đ u j e m o

1. U sastav XXX divizije (u brigadu koju će odrediti štab divizije) odmah prelazi jedan bataljon vašeg odreda.² To neka bude bataljon koji će moći najbrže da se uključi u određenu brigadu. Taj bataljon nalaziće se u sastavu XXX divizije sve vreme, dok će se divizija nalaziti na vašem operativnom području.

2. Drugi vaš bataljon operisaće prema vašim naređenjima ali ipak na način da svojim akcijama podrži operacije XXX divizije.

3. Štab vašeg odreda neka se poveže sa štabom XXX divizije, od kojeg će primiti direktive za akcije bataljona koji ostaju pod vašom komandom i o kojima morate voditi računa.

4. Bataljon koji će otići u sastav XXX divizije nalazi se pod komandom brigade XXX divizije samo u operativnom pogledu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Hribar Janez

Komandant — pukovnik:
Ambrožič³

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 295 a/III.
* Pridat je 1. bat. JPO 17. slovenačkoj NO brigadi »Simon Gregorčič«.

NAREĐENJE ŠTABA 30. DIVIZIJE OD 22. MAJA 1944. ŠTABOVIMA POTCINJENIH JEDINICA ZA PRELAZAK NA SEKTOR ZAVINO — ŠMARJE — GABRIJE¹

Š T A B
XXX DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Položaj, 22. 5. 1944.
Br. 291

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
(Operativni odsek)

U vezi sa novonastalom situacijom na našem operativnom području, u cilju izvođenja daljih operacija, jedinice XXX divizije moraju u toku ove noći izvršiti pokret te zaposesti nove položaje. Zbog toga

n a r e đ u j e m o

XVII SNOB mora u toku noći da zaposedne položaje Vrtovče — Lisjaki — Hrib, sa obezbeđenjem u pravcu Ajdovščine i Rihemberga. Pokret izvesti iz Predmeje preko Lokavca, Cesta (Strada), Male Zabije i Velike Zabije.

XIX SNOB mora u toku noći izvršiti pokret na sektor Gabrije, sa obezbeđenjem prema Ajdovščini — Vipavi — Erzelju — Št. Vidu i Štanjelu. Pokret neka izvrši istim putem kao XVII SNOB.

XVIII SNOUB zaposeda sela Zavino — Šmarje — Potok, sa obezbeđenjem u pravcu Ajdovščine — Rihemberga — Branice — Štanjela i Štjaka.

Večeras će se XVIII SNOUB »Bazoviškoj« priključiti »Battaglione Triestino d'Assalto«, koga brigada mora sačekati na Krnici i zajedno s njim krenuti na određeni sektor.

Zajedno sa ital. bataljonom jedinica mora izvršiti pokret preko Podgore, Vrtovina, Brja i Zavina.

Štab divizije nalaziće se u Šmarju.

II bataljon XIX SNOB i prateća četa već se nalaze na novim položajima.

II bataljon XVIII SNOUB krenuće zajedno sa XIX brigadom.

Odmah nakon dolaska na nove položaje sve jedinice moraju uspostaviti vezu sa štabom divizije.

Sve brigade moraju započeti pokret najkasnije do 20 časova, danas, 22. 5. 1944.

Sve štabove brigada upozoravamo da pokret izvrše u redu i da se blagovremeno obezbede vodičima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant:
odsutan

Načelnik štaba, potporučnik:
Rustja Franjo Čanči s. r.
Rustja Franjo

22. maj 1944.

BR. 125

IZVEŠTAJ ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 22. MAJA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA O BORBI S NEMAČKOM KOLONOM NA PUTU GORICA — AJDOVŠČINA¹

STAB
XXX DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Operativni odsek
Op. br. 26

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek

Ratni izveštaj.

Na dan 21. 5. 1944. jedinice XXX divizije izvršile su akciju — napad na neprijateljevu automobilsku kolonu koja se kretala iz pravca Gorice prema Ajdovščini.² Za taj napad jedinice su imale sledeći raspored:

XVII SNOB »Simon Gregorčič« zaposela je položaje na sektoru Sv. Urban — Cesta.

XIX SNOB »Srečko Kosovel«, kojoj je za tu akciju pridat ruski bataljon XVIII SNOUB i imala glavni zadatak u toj akciji, zaposela je sledeće položaje: ruski bataljon na koti 159 ispod Dobravlja prema Gorici; I bataljon XIX SNOB na kotama 165, 175, 176 i 163; II bataljon XIX SNOB na položajima ispod kote 274 i do kote 198; prateća četa na koti 274.

XVIII SNOUB »Bazoviška«, kojoj je pridat manevarski bat. Gorenjskog odreda, zaposela je položaje na sektoru Vitovlje — Osek.

Stab divizije nalazio se na Kuclju.

U 6 časova izjutra pojavila se neprijateljska automobilska kolona, sastavljena od 12 kamiona na putu iz pravca Gorice prema Ajdovščini. Kolona je stigla ispred položaja II bataljona XIX SNOB, koji na nju nije otvorio vatru. Kad je kolona stigla do ruskog bataljona XVIII SNOUB, ovaj je otvorio vatru iz sveg oružja kojim je raspolagao. Na vatru ruskog bataljona kolona je odmah stala, izuzev dva kamiona koji su se nalazili na čelu kolone i koji su uspeali da pobegnu u pravcu Ajdovščine, i tri kamiona na začelju kolone koji su pobegli u pravcu Gorice. Vojska iz preostalih 8 kamiona, koji su ostali na putu, odmah se razvila za borbu. I i II bat. XIX SNOB tada su otvorili vatru na neprijatelja. Borba je vođena oko 30 minuta. Nakon snažne mitraljeske pripreme i pod zaštitom automatskog oružja I i II bat. XIX brigade, ruski bataljon XVIII SNOUB izvršio je juriš na neprijatelja u pravcu kamiona i tom prilikom zarobio 4 neprijateljska vojnika (...), pobio više neprijatelja, zaplenio jedan »šarac«, sedam pušaka »mauzer«, dva sanduka municije za »šarac« i zapalio 6 kamiona.

II bataljon XIX u toj borbi je zarobio tri neprijateljska vojnika i zapalio dva kamiona.

U ovoj akciji odlikovao se ruski bataljon XVIII SNOUB, najviše za vreme juriša koji je bio izveden munjevitom brzinom. Sa tim bataljonom nalazio se i načelnik štaba XIX brigade potporučnik Nenezić Ljubomir.

Rezultat akcije: u toj borbi neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i 7 zarobljenih (...). Zaplenjeno je: 1 »šarac«, 2 sanduka municije za »šarac«, 7 »mauzer« pušaka 1 zapaljeno 8 kamiona.

Naši gubici: XIX SNOB imala je u toj borbi dva druga poginula i dva teže ranjena. Ruski bataljon imao je jednog druga lakše ranjenog.

Moral naših jedinica je u toku te borbe bio na visokom stepenu, dok se moral neprijatelja nalazio na vrlo niskom nivou, što se lako konstatovalo u toku same borbe i prilikom sašlusavanja zarobljenika.

Kakve borbe je vodila XVIII SNOUB nije nam još poznato, pošto do sada nismo primili nikakav izveštaj.³

Prilažemo vam skicu,⁴ iz koje se vidi raspored naših jedinica za tu akciju, i zapovest za akciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, potporučnik: Rukovodilac odseka, poručnik:
Rustja Franjo Canči s. r. Vidačić Nikola s. r.
Rustja Franc Vidačić

22. maj 1944.

BR. 126

**ZAPOVEST GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE ZA
23. MAJ 1944. KOJOM SE POHVALJUJU JEDINICE 7. KOR-
PUSA RADI USPEŠNOG OVLAĐIVANJA NEPRIJATELJE-
VIM UPORIŠTIMA U TREBNJU I MIRNOJ PEČI¹**

**GLAVNI STAB NOV I PO
SLOVENIJE**
Br. 233/44.
23. maja 1944.

DNEVNA ZAPOVEST

Od 13. do 17. V o.g. jedinice VII korpusa su . . . neumorno napadale nemačko i kvislinško uporište Trebnje.² Sve kvislinške intervencije bile su odbijene. Nakon teških petodnevnih borbi, uz sjajno sadejstvo naše artiljerije, uporište je zauzeto. V SNOUB »Ivan Cankar« je danju u direktnom napadu na juriš zauzela bunkere oko uporišta. U narednom jurišu na samu varoš ista brigada je unela među neprijateljske vojnike takav

³ Ze to vreme je 18. slovenačka NOU brigada »Bazoviška« vodila borbu protiv nemačkih snaga koje su nastupale iz pravca Gorice (vidi dok. br. 149).

⁴ Redakcija nije uspela pronaći pomenutu skicu.

strah, da su u paničnom bekstvu ostavili u uporištu doslovno sav materijal. Plen je bio ogroman; između ostalog preko 150 pušaka, 15 lakih i 7 teških mitraljeza, 6 lakih bacača, ogromna količina municije i spremne te jedan automobil. Neprijatelj je imao preko 200 gubitaka u ljudstvu, uz veoma male gubitke na našoj strani. Sjajno je bilo sprovedeno sadejstvo naše odlične artiljerije sa nastupanjem pešadije.

Odmah nakon likvidacije neprijateljevog uporišta u Trebnju, jedinice VII korpusa napale su i u trodnevnim ogorčenim borbama oko uporišta i na terenu likvidirale mešovito nemačko i kvislinško uporište Mirnu Peč.³ Nakon topovske pripreme borci IV SNOUB »Matija Gubec« danju su izveli juriš na bunkere i u samo uporište. Svi pokušaji neprijatelja da odbije napad razbili su se pod snažnim udarima naših boraca. Neprijatelj je na bojištu ostavio preko 60 mrtvih dok je veći broj bilo ranjenih. Pomoću tenkova i ostale motorizacije neprijatelj je uspeo da deo posade izvuče u Novo Mesto. Nastojanje naših boraca bilo je nagrađeno velikim plenom u oružju i ostalom materijalu. U borbama na terenu jedinice XVIII divizije zadale su neprijatelju snažne udarce. Na putu Novo Mesto — Mirna Peč uništena su bila dva tenka i u borbama na terenu naročito se istakla IX brigada.

Svim borcima, podoficirima, oficirima i politkomesarima jedinica VII korpusa čestitamo na gornjim velikim poredama i odajemo im

sve priznanje i pohvalu

Posebnu pohvalu izričemo:

- 1.) Borcima, podoficirima, oficirima i politkomesarima V SNOUB »Ivan Cankar« za pokazano junaštvo (odvažnost), snalažljivost i upornost prilikom zauzimanja Trebnja.
- 2.) Borcima, podoficirima, oficirima i politkomesarima IV SNOUB »Matije Gupca« za pokazanu odvažnost, snalažljivost i upornost prilikom zauzimanja Mirne Peči.
- 3.) Borcima, podoficirima, oficirima i politkomesarima artiljerijske brigade, za odlučujuće dejstvo naše artiljerije prilikom napada na oba gornja uporišta.
- 4.) Štabovima XV i XVIII divizije za dobro i neposredno rukovođenje svojim jedinicama i politkomesaru VII korpusa Joži Brileju.
- 5.) Pukovniku Popivodi za dobro direktno rukovođenje svim jedinicama prilikom napada na uporišta i borbi na terenu te za vešto povezivanje dejstva pešadije i artiljerije.

6.) Odseku za veze kod XV divizije i artiljerijskoj brigadi
•a odlično uspostavljanje veza do prvih borbenih linija.

7.) Obaveštajnoj službi VII korpusa za brzo i tačno obaveštavanje o stanju, pokretima i namerama neprijateljskih snaga.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Boris Kraigher

Komandant
general-major
Rozman Franc

BR. 127

NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 23. MAJA 1944.
ŠTABOVIMA POTCINJENIH JEDINICA ZA SPREČAVANJE
NEPRIJATELJEVIH ISPADA IZ KOČEVJA, RIBNICE I
GROSUPLJA¹

ŠTAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE

Na položaju, 23. 5. 1944.
Br. 358.

H i t n o
Strogo **do**verljivo'
ono**g**o **p**ovenjivu.

ŠTABU XVIII DIVIZIJE

Situacija:

Neprijatelj u jačini od 500 vojnika sa motorizacijom prodro je preko granice i dolinom Temenice do Trebnja. Istovremeno je prodirala i druga kolona iz Grosuplja, takođe potpomognuta motorizacijom, koju su jedinice Dolenjskog odreda razbile i odbacile na polazne položaje. Neprijatelj je u toku 22. prodirao ka Mirnoj Peči i Novom Mestu. Jedinice XV i XVIII divizije neprestano su ga napadale na komunikaciji. Noću 22/23. napala je Trebnje IV brigada i uspela da neprijatelja potisne sa okolnih položaja te natera u samu varoš. Neprijatelj je dobio pojačanje pred kojim su se naše snage povukle. Zbog poslednjih poraza koje je pretrpeo neprijatelj je pojačao Grosuplje. Da bi sprečio naše dalje ofanzivne operacije

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/11.

pokušava na sve načine da nas veže za ovaj sektor, a istočno i sa drugih pravaca priprema prodor u pravcu naše teritorije. Da bismo ga sprečili u toj nameri treba najpre odbiti njegove is-pade iz pravca Grosuplja, Ribnice i Kočevja, naneti mu gubitke a nakon toga početi sa ponovnim čišćenjem sektora severno od Žužemberka.

U vezi sa takvom situacijom

n a r e đ u j e m o

1) XV divizija raspoređuje svoje snage: V brigadu na do-sadašnji sektor, s tim da joj da zadatak da se tog sektora ne drži kruto, već da delom snaga manevriše do Kočevja, preko Struga do Ribnice i Videma, postavlja zasede i uništava nepri-jateljske patrole na tom sektoru. IV brigada kreće sa sadašnjih položaja na položaje Leskovec — Višnja Gora — Luče, sa za-datkom da kontroliše granicu, zatvara pravac od Grosuplja, minira i potpuno onesposobi put na Peščeniku te minira i one-sposobi put dolinom Temenice. Ova brigada treba da drži stalnu vezu sa DO koji će se nalaziti na položajima Predole — Lipljene. U dovoljnoj količini snabdeti se minerskim materijalom. Sva miniranja izvršiti danju i vešto kamuflirati. XII brigada ostaje na položaju severno od Trebnja, sa zadatkom da bez prekida napada i kontroliše Trebnje, minira sve puteve koji vode iz Trebnja do samih položaja, kontroliše granicu i dolinu Mirne te održava vezu sa jedinicama XVIII divizije. U toj brigadi mora se stalno nalaziti po jedan član štaba divizije. XV brigada ostaje na svojim položajima, s tim da joj se dadu direktive za veće kontrolisanje Novog Mesta i Šentjernejske doline, da postavlja zasede i minira puteve do samog grada, da vodi računa o Beloj krajini i da održava čvrstu vezu sa BO. Štab divizije može se vratiti na svoje mesto, s tim da svako-dnevno jedan član pregleda jedinice i sektor.

2) XVIII divizija raspoređuje snage: VIII brigada na sta-rim položajima, s tim da ne zadržava snage na jednom mestu već samo jedan deo, a sa ostalima da manevriše do samih Lašča, Ponikava, Lipljena i Grosuplja. Delom snaga mora stalno kontrolisati Krku. IX mora držati dosadašnji sektor, s tim da strogo kontroliše Mirnu Peč i ne dozvoli neprijatelju izlaz, kontroliše i sprečava svaki saobraćaj putem do Novog Mesta, minira i drži stalne zasede. Da bi ovaj sektor bio jače kontro-lisan, može se od X brigade uzeti deo snaga i postaviti ih iznad Straže i Prečne. X brigada ostaje i daije na starim položajima, ? tim da pojača kontrolu i blokadu Novog Mesta do samog bloka, da poruši sve mostove na Krki i Prečni, da dobro minira sve do bloka i da u Kandiji i iznad Prečne drži stalne zasede.

jedan član štaba divizije mora se svakog dana nalaziti u svim [inicama i pregledati sav sektor.

3) DO prelazi na položaje Predole do Lipijena, sa zadatkom blokade Grosuplja i rušenja komunikacija na tom sektoru. Obaveštajnu službu razvija u pravcu Ljubljane i Barja. Održava vezu sa jedinicama IV brigade. Odgovara za ceo sektor **kako** neprijatelj ne bi mogao da prodre. Ukoliko bi to pokušao, **neka** se veže sa snagama XV divizije i energičnim napadom **ga** odbacuje natrag.

4) NO, odmah nakon prijema naređenja, prebacuje snage na položaje Sodražica — Sv. Gregor, sa zadatkom kontrole i sprečavanja neprijatelja da iz Ribnice upada na našu teritoriju. Minerske vodove i dalje bez prekida slati na prugu. Na ovom **sektoru** treba manevrisati i na istim položajima ne zadržavati se više od dva dana.

Pored radio-veze sve jedinice moraju svakog dana i bez zakašnjenja da šalju i pismene izveštaje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:
Bolko

V. D. KOMANDANTA—PUKOVNIK:
Pero

NAREĐENJE ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 23. MAJA 1944
ŠTABOVIMA POTCINJENIH JEDINICA ZA PONOVAN NA
PAD NA MIRNU PEČ¹

Š T A B
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 23. V 1944.

ŠTABU . . . BRIGADE NOV I POS

na položaju.

Situacija:

U vezi sa tako nastalom situacijom i prema dobivenoj zapovesti Štaba VII korpusa

n a r e đ u j e m o

1. VIII brigada ostaje na svojim starim položajima s tim da kontroliše neprijateljska uporišta u Laščama i Grosuplju kao i teren između tih uporišta. Snage ne držati na jednom mestu već samo jedan deo (jedan ili 2 bataljon) a sa ostalim manevrisati, tj. postavljati zasede blizu Lašča ili Grosuplja ili na komunikaciji Lašče — Turjak. Štab brigade mora da ima jasan i tačan pregled situacije na tom sektoru i prema tome vešto manevrisati svojim bataljonima. Takođe mora pod stalnom kontrolom imati i Krku. Na levom krilu ovog sektora čvrsto se povezati sa V brigadom a na sektoru Luče — Višnja Gora sa IV brigadom. Štab brigade neka se nalazi kod svojih jedinica.

2. IX brigada ima zadatak da drži svoj sadašnji sektor postavljajući se na liniju Kal — Golobinjek — Vrhovo, sa zadatkom da kontroliše puteve Novo Mesto — Mirna Peč i Trebnje — Žužemberk. Večeras sa dva bataljona vrši napad na samo uporište Mirnu Peč i, u slučaju da ga ne uspe likvidirati, neka ga drži pod stalnom mitraljeskom i bacačkom vatrom. Na putevima treba da postavi dobro maskirana minska polja, da drži stalne zasede i ne dozvoli nikakav saobraćaj putem do Novog Mesta. Levo održava vezu sa XII brigadom, koja se nalazi na sektoru severno od Trebnja, a desno sa jedinicama X brigade, koja će se nalaziti iznad Luknje. Operativni štab brigade primaći će bliže svojim jedinicama.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV.

³ Redakcija je izostavila deo teksta koji je istovetan sa tekstom u dok. br. 127.

3. X brigada ostaje i dalje na svojim starim položajima, tim da jedan bataljon (ojačan sa jednom četom) postavi na Kniju Kal — šumarska kuća 332, sa zadatkom da ovaj bataljon jfji pod kontrolom sektor Novo Mesto — Kal i put Bršljin — **Straža**, da ruši mostove i postavi na toj komunikaciji minska -Qlja. Sa ostalim delovima svojih snaga stvoriti čvrstu blokadu Novog Mesta sve do samog bloka i držati stalne zasede iznad Šmihela. Levo držati vezu sa jedinicama IX brigade i svojim bataljonom iznad Prečne a desno sa jedinicama XV brigade. koje se nalaze na svojim starim položajima.

4. Štab divizije nalazi se na svom starom mestu.

5. Pismene izveštaje ovome štabu dostavljati tri puta **dnevno**, i to ujutro, u podne i uveče, pored redovnog slanja **telefonskih** i telegrafskih depeša.

6. Jedinice XV divizije nalaze se, uglavnom, na svojim starim položajima, a DO na položajima Predole — Lipljene.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Štab — načelnik
major:
Mile Čubrić

BORBENA RELACIJA ŠTABA 1. ARTILJERIJSKE BRIGADE
7. KORPUSA NOVJ OD 23. MAJA 1944. O NAPADU NA
TREBNJE I MIRNU PEČ¹

STAB
I ARTILJERIJSKE BRIGADE
VII KORPUSA NOV I POJ
Položaj, 23. 5. 1944.

ŠTABU VII KORPUSA NOV I POJ
(Operativrti odsek)

Relacija o akciji na
Trebnje i Mirnu Peč.²

Dostavljamo vam relaciju o napadu na Trebnje i Mirnu Peč, što se odnosi na artiljeriju koja je u tim napadima sadejstvovala.

Na dan 15. maja 1944. u 16 časova primili smo zapovest Štaba VII korpusa NOV i POJ,³ prema kojoj će se sutradan izvesti akcija na Trebnje i da je početak napada u 18 časova. Prema zapovesti za napad je bilo potrebno da se pripreme dva poljska topa od 75 mm, jedna haubica od 100 mm, brdska haubica od 75 mm. dok je protivtenkovski top već nekoliko dana ranije bio stavljen na raspolaganje štabu XV divizije. Sem toga, u zapovesti se predviđalo da se komandant brigade odmah javi Štabu XV divizije u Trebanjskom Vrh.

Sva oruđa i municija bili su zakamuflirani a divizioni su se nalazili u tom momenu na sektoru Smuka — Jama — Dvor. Dakle, preostala su nam samo puna 24 časa do trenutka kad oruđa treba da stupe u dejstvo na Trebnje, koje je od položaja udaljeno dobrih 25 km. Sem toga, na putu se još nalazilo više prepreka i prokopa, trebalo je preći Krku, preko koje je most bio srušen, a splav kod Zužembej'ka nije mogao da izdrži težinu oruđa.

U roku od dva sata bila su izdata sva naređenja i određeno ljudstvo i rukovodioci koji će dejstvovati u samoj akciji, bili su određeni drugovi za opravku mosta, bili su određeni drugovi koji su otišli po municiju u glavna skladišta i određeno

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/111.
² Opširnije o borbama za Trebnje i Mirnu Peč vidi dok. br. 109, 110—112, 126—128, 131—133.
» Vidi dok. br. 100.

. bilo ljudstvo koje je otišlo u Stab XV divizije te kasnije u izviđanje položaja.

U 18 časova komandant i načelnik štaba sa potrebnim bro- Bgn obaveštajaca otišli su u Stab XV divizije, gde su stigli u 24 časa. Prema dogovoru sa Štabom XV divizije o sadejstvu između pešadije i artiljerije za vreme akcije, komandant i načelnik štaba otišli su na izviđanje položaja na sektor Luža — Grmada — Vavpča Vas. Za ovo vreme baterije su se nalazile na očekujućem položaju u Preski. U 13 časova oruđa su krenula na položaj i počela se uspostavljati veza sa osmatračnicom koja je bila od položaja baterija udaljena oko 4 km. Tačno u 18 časova sve jedinice naše brigade nalazile su se na svojim mestima. oruđa su bila postavljena, veza je funkcionisala.

Oruđa su sa sobom imala po 100 komada municije, dok se deo municije nalazio u Jami. Snabdevanje municijom funkcionisalo je vrlo dobro i to na sledeći način: deo drugova dovozio je municiju iz glavnih skladišta u Jamu a prazna kola vraćala su se sa položaja u Jamu po municiju.

Opis terena.

Varoš Trebnje leži u kotlini, na glavnom putu Novo Mesto — Ljubljana. Severozapadno od varoši nalaze se važna raskršća puteva, gde se jedan put odvaja preko Velike Loke za Litiju a drugi prema Dobrničju, gde se opet razdvaja: jedan vodi u Mirnu Peč — Novo Mesto a drugi prema Žužemberku. Na taj način bio je moguć dolazak neprijateljskih motornih vozila sa svih strana te je zbog toga i obezbeđenje položaja baterije bilo otežano. Za bateriju na položaju ostala bi slobodna samo odstupnica prema Selima pri Šumberku, ali ova bi se mogla koristiti samo u slučaju kad bi blagovremeno saznali za dolazak motorizacije.

Oruđa su bila postavljena na položaj Luža, tj. približno 4 km od Trebnja. Dejstvovala su posredno. Zbog balističkih osobina topova ostao je na izboru samo mali sektor, jer sav okolni teren dosta nadvisuje Trebnje a našim poljskim topovima vertikalno dejstvo u depresiji je vrlo ograničeno. Osmatračnica se nalazila ispod sela Vrhtrebnjo i bila je odlično odabrana.

Tok akcije.

Artiljerija je dejstvovala posredno. Jedna grupa bila je formirana za neposrednu podršku pešadije, dok je brdska haubica bila poslata u sastav Cankareve brigade, kao prateće oruđe. Ciljevi su bili: bunker na Pavlinovom brdu, bunker kod groblja, zapadni izlaz iz varoši te sam centar. Pogoci su bili vrlo dobri a i sadejstvo između pešadije i artiljerije bilo je dobro.

Prvog dana, tj. 16. 5. o.g., gađanje se otešlo kasno u noć i tek pred jutro sa istim smo prestali. Gađanje je nastavljeno preko čitavog dana a naročito snažno bilo je predveče od 17 časova pa do samog pada uporišta, koje se predalo oko 20 časova.

Odlično je bila upotrebljena brdska haubica od 75 mj« koja je iz najveće blizine gađala bunkere na Pavlinovom brdu. Ovo je pre svega omogućilo pešadiji da danju izvrši juriš i zauzme uporište na pomenutom brdu. Posle kraćeg vremena pešadija se morala povući a uskoro nakon toga, posle kratke artiljerijske pripreme, ponovo je izvršila juriš i gonila neprijatelja u samu varoš. Mi smo vatru svih oruđa preneli na centar varoši te na taj način onemogućili da se neprijatelj u samoj varoši planski organizuje za odbranu. Kod neprijatelja zavladała je panika, deo njegovih snaga uspeo je da pobegne, uporište je palo.

Sopstvenih gubitaka nismo imali. Gubici neprijatelja bili su veliki.

Bilo je utrošeno 149 granata za haubicu 100 mm i 454 granate za 75 mm.

NAPAD NA MIRNU PEĆ

Nakon pada Trebnja sva artiljerija prešla je u selo Korita. Za 18. 5. o.g. u 18 časova predviđao se napad na Mirnu Peć. Za ovaj napad stvarno smo se pripremili, popunili municiju, koliko je to bilo moguće, te u 12 časova sa svim oruđima krenuli na očekujući položaj u Jordankalu. Prilikom izvidanja vatrenih položaja za oruđa konstatovali smo da pešadijske jedinice još nisu na mestu kako bismo oruđa mogli postaviti na položaj. Ovo bi bilo nesigurno zbog toga što se pred oruđima nije nalazila nikakva pešadijska jedinica. Sem toga, neprijatelj je posle podne učinio ispad prema Sv. Ani, dok je leva pobočnica prodirala prema Jordankalu. Iz tih razloga oruđa smo povukli natrag u Korita te o prednjem obavestili Stab Korpusa. U toku noći primili smo naređenje da sva oruđa moraju 19. 5. do 6 časova biti postavljena na položaj i da će napad započeti u to vreme. U 3 časa ujutro ponovo smo krenuli na položaj ah stigli smo samo do Jordankala te konstatovali istu činjenicu kao dan ranije. Oruđa smo ponovo vratili na Rdeči Kal i tamo čekali da pešadija posedne položaje. Ponovo smo primili naređenje da krenemo na položaje i da će napad započeti u 18 časova. Ovo smo učinili te postavili oruđa na položaj uz put Jordankal — Mirna Peć, na oko 1800 m udaljenosti od Mirne Peći. Osmatračnica se nalazila iznad Ivanje Vasi.

Postavljanje oruđa na položaj bilo je ometano dejstvom neprijateljeve artiljerije i manjim ispadom koji je neprijatelj

učinio u poslepodnevnim časovima ali je isti bio uskoro odbijen. **TJ 18** časova počeli smo sa korekturom vatre. Trenutno je naš najvažniji cilj bio položaj neprijateljskih topova. Ovaj cilj gađali smo samo jednim poljskim topom. Nakon 12 izbačenih granata neprijateljski topovi su učitali. Naši pogoci bili su veoma precizni. Ovi neprijateljevi topovi su se oko sat kasnije ponovo javili, ali top koji je bio određen da uništi neprijateljeve topove odmah je odgovorio i nakon nekoliko pucnjeva ponovo su učitali. Nekoliko granata palo je baš na same topove, tako da su bili sigurno oštećeni. U toku noći neprijatelj je ove topove odvukao u Mirnu Peč. Drugi cilj bili su bunker i na brdu gde su se nalazili topovi, bunker uz samu Mirnu Peč, crkva koju je neprijatelj koristio kao bunker, groblje i sam centar varoši. Bilo je dosta punih pogodaka i izgleda da smo na taj način uništili sav sistem neprijateljske odbrane. U toku noći pešadija je napala samu varoš. Stigla je do crkve i varoš bi verovatno pala da se u njoj nije nalazio tenk koji je stigao na mesto prodora. Pešadija se morala povući. Prema različitim znacima procenili smo da neprijatelj ima nameru da napusti Mirnu Peč. Stizala im je pomoć iz Novog Mesta, i to tri tenka, nekih 10 kamiona te oko 100 pripadnika neprijateljeve pešadije. Sve ostale neprijateljeve snage bile su podeljene u snažne pobočnice sa ciljem da odbace naše snage od glavnog puta. Preko dana smo i dalje dejstvovali vatrom na pojedine objekte u kojima se neprijatelj još zadržavao ili ih je pak pokušavao ponovo da zaposedne. Neprijatelj je imao veliku podršku u artiljeriji koja je preko čitavog dana gađala položaje naših topova i naše osmatračnice te na taj način kidala telefonske veze između osmatračnice i položaja topova. Da navedemo samo jedan primer. Odmah u početku bila je prekinuta telefonska veza na 9 mesta, nakon nekoliko neprijateljevih plotuna. Neprijateljevi topovi bili su postavljeni negde kod Jablana a nama je počela da nedostaje municija koja je trebalo da stigne. Baš u najkritičnije vreme, to jest oko 17 časova, naime kad je neprijatelj uspeo da tenkovima i kamionima prodre u Mirnu Peč, ostali smo bez municije. Uvod dolasku neprijatelja u Mirnu Peč bila je jaka kanonada na naše položaje. Mi smo, naravno, čutili, ne zbog kanonade, već zbog toga što nismo imali municije. Vatru smo brzo preneli na prvi tenk, koji je stigao do groblja, i u tom pravcu izbacili još poslednjih 6 granata. Tenkovi su stali i čekali. Pošto više nismo gađali, jedan tenk se nakon nekih 15 minuta uputio u Mirnu Peč, dok je drugi ostao na groblju. Naša oruđa povukli smo sa položaja do Jordankala, sa namerom da ih ponovo postavimo na položaj čim stigne municija. Sem toga tamo su bila bezbednija, jer je put Mirna Peč — Jordankai bio vrlo slabo miniran. Za to vreme neprijatelj je dovezao u Mirnu Peč oko

10 kamiona. Sa osmatračnice smo gledali kako neprijatelj p^o. 3 lako napušta bunkere, kako pojedine švapske sluge natovarene svom spremom napuštaju Mirnu Peč, a da ih niko u tome nije uznemiravao. Pešadijski položaji bili su suviše udaljeni od cilja svi na oko 1.500 m. Pojedinci su gađali puškama, **javljali** su se i teški mitraljezi ali nekog većeg efekta nije bilo. Za **ovo** vreme iz Gupčeve brigade vratila se brdska haubica od 75 m sa 60 granata, koju je Gupčeva brigada poslala natrag u momentu kad se prvi tenk pojavio u Mirnoj Peči. Ova haubica je najbržim tempom krenula na položaj ali za dejstvo je bila sposobna tek kad su svi automobili i tenkovi već otišli iz **Mirne** Peči te su se videli samo još pojedini pešaci kako napuštaju svoje položaje. U velikoj brzini izbacili smo još nekih 10 granata za neprijateljem u bekstvu a imali smo i tu nesreću da je svih 10 granata bilo neispravno. U tom trenutku stigla je i municija za preostale topove, i to oko 200 granata, koje smo povukli sa položaja.

Pošto je neprijatelj otišao, topove više nismo postavljali na položaj. Kad su položaje napuštali poslednji neprijateljevi pešaci, počeli su da se javljaju svi naši strelci, svi mitraljezi i puškomitraljezi. Pešadija je krenula na juriš u kojem je dejstvovala i naša zaštitna četa, koja je sa ove strane prva stigla u Mirnu Peč. U varoši više nije bilo neprijatelja i zarobljen je bio jedan belogardista.

Nakon završene akcije jedinice su se vratile na prvobitno mesto.

Protivtenkovski top od 50 mm, koji je bio postavljen ispred položaja baterije za dejstvo na putu Mima Peč — Jordankai, do dolaska neprijateljeve motorizacije u Mirnu Peč nije stupio u dejstvo. Položaj topa smo promenili, postavili ga u blizinu osmatračnice i iz nje izbacili nekoliko zrna u momentu kad je neprijatelj počeo da napušta Mirnu Peč, i to zbog toga što smo na svaki način hteli da otvorimo vatru a druge artiljerijske municije nismo imali. Neprijateljevi tenkovi bili su suviše udaljeni da bi ovaj top mogao uspešno da dejstvuje. Nekoliko zrna palo je u blizinu neprijateljevog tenka koji je štitić povlaćenje neprijatelja i zaustavio se na groblju. Top je imao na raspolaganju svega 10 zrna koje je i izbacio.

Od našeg zaštitnog bataljona u akciji se nalazila samo jedna četa, dok je druga morala da ostane na položajima na Smuki, za obezbeđenje pravca Kočevje — Lašče. Za ovo obezbeđenje bilo je angažovano i preostalo ljudstvo koje nije učestvovalo u akciji.

Veze.

U obema akcijama imali smo dobru vezu kako u unutrašnjoj službi tako i sa štabom divizije, odnosno štabovima brigada koje su napadale. Primećeno je da pojedini telefonski aparati nemaju dobre baterije. Preporučujemo da se uvede specijalna linija za artiljerijsku vatru, kako se po toj liniji ne bi obavljali razgovori između pojedinih štabova. U tom cilju, kad eg osmatračnice nalaze zajedno, neophodno bi morali postaviti dve linije, i to jednu liniju za vatru a drugu za komandovanje, jer ako koristimo jednu te istu liniju za obe ove službe dolazi do toga da artiljerija ne može dejstvovati pošto je linija zauzeta. Ovakvih slučajeva bilo je više u obe poslednje akcije. Pošto dejstvo artiljerije zavisi pre svega od dobrih veza, bilo bi neophodno potrebno da imamo na raspolaganju najbolji telefonski materijal i dovoljno rezervnih baterija.

U akciji na Mirnu Peč bio je od neprijateljevog kontrabiranja ranjen zamenik komandanta zaštitnog bataljona.

Kako kod prve, tako i kod druge akcije oruđa su bila postavljena za posredno dejstvo. U akciji na Mirnu Peč naročito J važno je bilo da su oruđa bila dobro zaklonjena, jer bi inače [bez sumnje imali mnogo gubitaka od neprijateljeve artiljerije. Bila bi oštećena i oruđa te nikako ne bismo uspeli da tako brzo učutkamo neprijateljeve topove.

Starešinski kadar se u obe akcije dobro pokazao. Svi rukovodioci bili su do krajnosti požrtvovani i pored velikih napora koje je zahtevala dugotrajna borba.

U akciji na Trebnje treba posebno podvući da je pešadija [odlično koristila artiljerijsku vatru, i to danju, prilikom zauzimanja Pavlinovog brda. Uspeh dejstva artiljerije je danju - mnogo veći nego noću a i saradnja između oba roda vojske moguća je samo danju. Zbog toga ubuduće ne bi bilo potrebno da se ograničavamo samo na noćne akcije i na artiljerijsku pripremu napada po mraku.

Pre svega je važno da se osmatračnice uvek snažno utvrde, [jer inače, kao što je bio slučaj kod Mirne Peči, opstanak na ! neutvrđenoj osmatračnici ne bi bio moguć. Takođe treba utvrditi i telefonske centrale, koja je npr. kod Mirne Peči bila slabo I utvrđena te je zbog toga morala menjati položaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara:
Emil Dolčić

Komandant, potporučnik:
Miha Mišić

P. S. U akciji na Mirnu Peč bilo je utrošeno 58 granata za haubicu od 100 mm, a za topove od 75 mm utrošeno je 387.

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 24. MAJA 1944. GLAV
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O STANJU JEDINICA»

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Operativni odsek
Položaj, 24. V 1944
Op. br. 187

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
Operativno odeljenje

Položaj

Polumesečni izveštaj
Operativnog odseka
VII korpusa NOV i POJ
Za 1. do 15. V 1944.

U prilogu je dostavljen prepis operativnog dnevnika." U njega su unete sve operacije našeg Korpusa i zbog toga ih posebno hronološki ne navodimo.

mrtvi	375
ranjeni	417
oprema	60
šinjeli	35
puške	5
automati	1
municija	R 000
pištolji	
motocikli	
tenkovi	
blinde	
put. automobila kamiona	
motocikli	
topovi	
lokomotive	

mrtvi	68
ranjeni	112
nestali	23
dezertteri	9
zarobljeni	10
teš. mitraljeza	6
lak. mitraljeza	5
automata	2
puške	36
lak. bacač	3
protivtenk. top	1
mazga	1

Oružje je izgubljeno u borbama, što se može videti iz operativnog dnevnika a nešto su odneli dezertteri, što se takođe tamo vidi.

2.) Zbog povećane aktivnosti naših inž. jedinica i pošto smo raspolagali većom količinom minerskog materijala, neprijatelj je promenio svoju taktiku utoliko što prilikom intervencije njegovo nadiranje nije bilo više, uglavnom, podržavano tenkovima kao do sada, već je nastupao u manjim udarnim grupama po oko 100 ljudi zajedno, koje su imale zadatak da upadaju našim jedinicama za leđa te da ih na taj način uznemiravaju. Te neprijateljske grupe bile su po više dana odsutne iz svojih baza te su se zadržavale po šumovitom terenu i na taj način vršile iznenadne napade.

Za operacije naših jedinica u ovom periodu je karakteristično to što se povećalo sadejstvo između pešadije i artiljerije. Takođe se povećala i borbenost naših jedinica te se likvidaciji uporišta pristupalo sa svom upornošću i izdržljivošću. Povećana je bila aktivnost naših jedinica u manevrisanju i na taj način je paralisano manevrisanje neprijatelja.

3.) Moral naših jedinica se vanredno visoko podigao i to naročito zbog toga što su videle naše stalne uspehe i ogroman polet naše ofanzive. S druge strane borci su videli kako neprijatelj mora da popusti i da nema mesta gde on ne bi bio osetljiv.

Moral i borbenost bili su na visini, naročito u poslednjim operacijama.

4.) Kao dobra strana u našim operacijama posebno se istakla veza među pojedinim jedinicama, saradnja pešadije sa artiljerijom i povećanje manevarske borbe, izdržljivost komandnog kadra i boraca (naročito kod Žužemberka) i tačnost pogodaka artiljerije.

Kao slaba strana pokazalo se nedovoljno korišćenje teškog pešadijskog oružja, naročito minobacača, nedovoljna uve-

žbanost boraca za borbe u naseljenim mestima, manevrisanje u njima i borba s tenkovima u mestima. Prilikom blokade ispoljila se slaba pažnja naših jedinica na svoju pozadinu, što je dovelo do toga da je neprijatelj iznenada napadao na naše jedinice. Prilikom likvidacije uporišta premala pažnja se poklanja održavanju čvrste veze među pojedinim jedinicama, tako da blokade nisu potpune (npr. Dobrava), gde je neprijatelj uspeo da napusti uporište i upadne za leđa našoj drugoj jedinici koja je napadala Dobrnice³, a to opet iz razloga što nije obraćena pažnja na pozadinu.

5.) Zbog izvođenja ofanzivnih operacija na komunikaciji Ljubljana — Kočevje i zbog izvođenja napada na uporišta na toj komunikaciji, neprijatelj je iskoristio odsutnost naših većih jedinica te je pristupio ofanzivnim operacijama za uspostavljanje veze Ljubljana — Novo Mesto — Zagreb. U tom cilju je sa jačim snagama postavio uporišta na toj glavnoj liniji a to i sa ciljem vezivanja naših snaga za unutrašnjost naše teritorije kako bi za to vreme, dok veže naše snage, učvrstio svoja uporišta na glavnoj liniji. Manjim snagama hteo je da angažuje i iscrpljuje naše snage daleko od glavne linije.

Da bi se sprečila neprijateljska namera odmah je pristupljeno ofanzivnim operacijama i to u prvom redu da se likvidiraju i očiste uporišta i teren van glavne linije. To je izvedeno na taj način da se razdvoje najudaljenija uporišta time što će se likvidirati uporišta između njih a zatim ona udaljena, da se očisti teren do glavne komunikacije i time stvori taktička pozadina a onda da se pristupi likvidaciji uporišta na glavnoj komunikaciji.

Nameru neprijatelja da osposobi rezervnu komunikaciju Ljubljana — Zagreb naša je ofanziva potpuno osujetila.

6.) U poslednje vreme naše su jedinice raspolagale većom količinom minerskog materijala, što je omogućilo efikasnije dejstvovanje protiv neprijateljeve motorizacije. Minerski materijal nije bio u celini korišćen onako kako bi trebalo, a to iz premale obučenosti minerskog kadra, zbog premalog izmenjivanja taktike miniranja i zbog povećanja budnosti neprijatelja. Neprijatelj se služi svim mogućim načinima otkrivanja naših mina, kao npr. da mlati po putu ispred sebe, da pošalje kola sa volovskom zapregom koju vode belogardisti, i si. Naše jedinice mnogo puta ostavljaju mine suviše dugo u zemlji, po kiši, te se na taj način poznaju tragovi.

I pored svega miniranje je dosta efikasno i nanelo je neprijatelju osetne gubitke. Prinudilo ga je da preduzima nove mere i menja svoju taktiku.

7.) Za artiljeriju možemo da kažemo da je u celini ispunila svoj zadatak i njeno dejstvo je u svim operacijama odlučujuće. Gađanje, bilo posredno ili neposredno, precizno je i uočava se velika uvežbanost artiljerijskog kadra. Naročito u poslednjim operacijama došlo se do saznanja da je posredno gađanje još efikasnije od neposrednog, jer se pruža mnogo veća mogućnost manevrisanja sa putanjom, a to zato što postoji veoma dobra veza između komandnog mesta i oruđa. Prilikom poslednjih operacija veza je u artiljeriji ispunila svoj zadatak.

Minobacačke jedinice još uvek ne daju onaj rezultat koji bi mogle da daju, a naročito zbog dekoncentracije oruđa, što se naročito primetilo pri napadu na Žužemberk, gde bacači nisu dejstvovali kao baterija već pojedinačne. Prilikom sledećih operacija, kad su minobacači dejstvovali zajedno, njihova razorna moć bila je velika.

8.) Inž. jedinice nisu u celini ispunile svoje zadatke. Prokopi i zaseke su na nekim mestima sprečili pokret neprijatelja, dok na drugim mestima to nije bio slučaj. Velika potreba za uvežbanim inž. jedinicama pokazuje se naročito u svim igadama a posebno u artiljerijskoj. Naš komandni kadar u brigadama za sada još nema dovoljno razumevanja za taj novi rod vojske, pa je uvek odabirao za inž. jedinice najslabije borce, odnosno one koje na drugom mestu nije mogao upotrebiti. U poslednje vreme to se dosta popravilo i očekujemo da će inžinjerija za kratko vreme moći da ispunji svoje zadatke.

9.) Brojno stanje dostavili smo vam 20. o.m. pod Op. br. 170.

10.) Od 1. do 15. o.m. našim smo jedinicama iz magacina izdali sledeći materijal:

Iz skladišta KNVP: ⁴	3 bacača 45 mm (XV div.) 1 teška »breda« kal. 8 mm (BO) 100 pušaka (XV div.)
Iz skladišta KBVP: ³	XV, XVIII, NO, IO, BO, I art. brig. 890 kg eksploziva »808« 330 inicijalnih punjenja 36 upaljača na potez 330 detonatora 40 žabica 310 m sporogorućeg štapina 1.500 m brzogorućeg štapina

⁴ Komanda Novomeškog vojnog područja

⁵ Komanda Belokranjskog vojnog područja

Iz korpusne rezerve: 800 upaljača za mine od 45 mm
(XVIII div.)
600 upaljača za mine od 45 mm
(XV div.)

Na osnovu vašeg naređenja podigli smo na prihvatištima savezničkog materijala i uskladištili:

U skladišta KBPV: 5 teš. mitraljeza »vikers«
9.748 metaka za teš. mitraljez
1 rez. cev za teški mitraljez
2 nišanske sprave
1 torbicu za nišanske sprave
4 pribora za čišćenje

U skladište KNVP: 610 kg eksploziva »808«
200 kg eksploziva PH 2
30 mina od 5 kg
74 nagazne mine od 0.50 kg
214 magnetnih mina »haukins«
od 1 kg

Podigli i po vašem naređenju poslali IV operat zoni:

16 pušaka »vinčester«
1 teški mitraljez »vikers«
1.000 metaka za „ „
4 prazna redenika
5.280 metaka 303

Javljam samo za onaj materijal za koji smo primili potvrde, odnosno uverili se da su ga jedinice primile. Skladišta komandi BVP i NVP su uglavnom uređena, municija je sortirana, a ukoliko su ta skladišta bila slaba, likvidirana su i uređena na drugom mestu. Na teritoriji KNVP pronađeno je napušteno skladište, kako nam javlja KO, sa oko 30.000 kg materijala. KO i KNVP izdato je naređenje da skladište premestena drugo mesto, jer je na tom mestu bilo u opasnosti i nije bilo uređeno (u blizini bili su primećeni dezerteri). Odmah, čim bude skladište uređeno, javićemo vam o tome. Kod KIVP⁶ sada je organizovana grupa neboraca, kojima je stavljeno u dužnost da na teritoriji Snežnik — Mašun traže oružje i municiju. Na ovom sektoru još se nalaze veće količine oružja i municije. Sve oružje za opravku mora se dostavljati radionici KNVP, odakle se posle deli među jedinice. KIVP ima većinu svojih skladišta na sektoru Brkina i zbog toga izdali smo naređenje da sa tog sektora prenese i dostavi KNVP sve pešadijsko oružje i tekuće gorivo. Zbog neprijateljskih operacija na tom sektoru bio je taj rad

⁶ Komanda Istarskog vojnog područja

obustavljen skoro 14 dana. Materijal se iz sektora Brkini na sektor Pivke ne može da prevozi već ga treba nositi te je transportovanje zbog toga znatno otežano.

10.) O stanju radionica kod komandi područja izvestiće **saobraćajni** odsek Vojne oblasti, jer radionice pripadaju pod **njihov** delokrug. Služimo se radionicama kod KNVP, KBVP i glavnom radionicom (drug Gustelj). Sve radionice su veoma dobre.

11.) Za naoružanje naše vojske bio bi nam potreban od **saveznika** sledeći ratni materijal:

municija za haubice od 100 mm

municija za haubice od 75 mm

municija za poljski top od 75 mm

municija za protivkolski top od 50 mm

municija za protivkolski top od 47 mm (probojna)

protivtenkovske puške sa municijom

protivtenkovski bacači

eksploziv

lako pešadijsko oružje svih vrsta: puške, pm., laki bacači sa svom potrebnom municijom

mine za teške bacače, naročito osnovna punjenja i upaljači moderno topovsko oružje i moderno protivtenkovsko topovsko oružje

sekcije 1 : 100.000 i 1 : 50.000 (za artiljeriju, ako postoji mogućnost, i 1 : 25.000)

12.) Relacije pojedinih napada na uporišta dostavićemo vam naknadno.

13.) U prilogu vam dostavljamo grafički pregled pokreta brigada obeju divizija.⁷ Napominjemo da je taj grafički pregled, prema našem mišljenju, nepotreban jer se svi pokreti naših jedinica vide iz operativnog dnevnika. Rad teče veoma sporo i trebalo je 4 puna dana da se to izradi, a to dragoceno vreme moglo se iskoristiti i u druge svrhe. Javite nam da li da vam i ubuduće dostavljamo te planove. Pored relacija, koje ćemo vam dostaviti naknadno, biće izrađeni i planovi, odnosno grafički pregledi operacija, i zbog toga mislimo da je ceo grafički prikaz nepotreban.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba
pukovnik:
Rado Pehaček

Načelnik operat. odseka:
major
Alojz Grčar

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. KORPUSA OD 24. MAJA 1944 GLAV
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O PETNAESTODNEV
NOJ AKTIVNOSTI JEDINICA¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Operativni odsek
Položaj, 24. V 1944.
Op. br. 187

15-DNEVNI OPERATIVNI IZVEŠTAJ
od 1. do 15. maja 1944.

Načelnik štaba:
pukovnik:
Rado Pehaček

Načelnik operat. odseka:
major:

DAN JEDINICA **RASPORED JEDINICA, DNEVNI RAD.** **ÑÄPOMENA**
AKCIJE, OPIS I KRITIKA

1. XV div.
V

IV SNOUB:

Vidi izveštaj za 3. V 44.^s

V SNOUB:

I bat. kod Knežje Vasi i na koti 245 sa zadatkom da spreči neprijateljski saobraćaj putem Trebnje — Dobrnič. II bat. nalazi se na položaju Vrhtrébno — Grmade sa zasedom na k. 581 i sa zadatkom da spreči prelaz neprijatelja preko Vrhtrébna u uporište Dobrnič. III bat. na k. 329 sa zadatkom da spreči neprijateljski saobraćaj putem Dobrnič — Mirna Peč. IV bat. na koti kod III bat. sa istim zadatkom. Baterija se nalazi kod I bat. Jurišna četa je na Kalu, sa zadatkom da ruši i minira put Dobrnič — Mirna Peč.

Noću je III bat. rušio put Mirna Peč — Dobrnič. Izrađeno je 9 zaseka i 4 barikade. I bat. rušio je put Dobrnič — Trebnje. Izrađene su 4 zaseke i 3 barikade.

¹ Prepis originala, učinjen 24. maja 1944. u Štabu 7. korpusa NOVJ (pisan na mašini), u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 21/11.

¹ Odnosi se na napad na 2u2emberk koji je vođen od 30. aprila do 3. maja 1944.

U 5 časova neprijatelj je napao položaje II bat. toliko jakim vatrom da je bat. bio prinuđen da se povuče na Vrh, kota 482. Ceta koja se nalazila u zasedi kod Grmade povukla se na položaje I bat. Pri tome je neprijatelj imao sledeće gubitke: 17 mrtvih i više ranjenih. Naši gubici: 5 mrtvih, 2 ranjena, 1 zarobljen. 2 teške »brede« i 6 pušaka.

Neprijateljska auto-kolona stigla je putem Trebnje — Dobrnič. U 8 časova prvi tenk je naišao na minu kod Občine i bio oštećen. Neprijateljska auto-kolona je tu zastala a pešadija krenula prema položajima I bat. i IV bat. i ponovnim jurišem pokušala da zaposedne te položaje. To im nije uspelo zbog jake vatre naših jedinica. Borba je vođena do 11 časova, posle čega se neprijatelj vratio natrag u Trebnje. Neprijateljski gubici: 42 mrtva, 42 ranjena. Oštećen 1 tenk, 2 automobila i 1 motocikl. Vlastiti gubici: 4 mrtva, 2 ranjena, 2 teške »brede«, 1 automat, 3 puške.

Nepr. gubici:
59 mrtvih
42 ranjena
1 tenk
2 automobila
1 motocikl

Naši gubici:
9 mrtvih
4 ranjena
1 zarobljen
4 teš. »brede«
1 automat
9 pušaka.

XII SNOB:

na sektoru Zalisec — Mačkin Hrib.

Napad na neprijateljsko uporište Dobrnič.

Napad je počeo u 24 časa. III bat. je napao iz sela Sahovec. I bat. je napao iz pravca Železno — Stranje — Gorenja Vas — Dobrnič. II bat. iz pravca Preska. Bat. su zaposeli 2 bunkera i prodrli u samo uporište. Kad je stigao neprijatelj, koji je pobećao preko Korita i putem Dobra — Dobrnič (pobećao je iz Dobra), u Dobrnič te naše jedinice napao s leđa, morale su se u 5 časova povući iz uporišta, mada je II bat. pokušavao jurišem da otera neprijatelja. Brig. je posle toga blokirala Dobrnič. Preko dana vodile su se borbe ispod Kozjeka. II bat., koji je držao položaj Podlisec — Stranje, morao se pod pritiskom neprijatelja povući do položaja Podlisec — Železno. U 14 časova neprijatelj je iz Dobrniča prodirao sa 4 kamiona ranjenika u pratnji pešadije putem Dobrnič — Trebnje, porred položaja II bat.[aljona]. Bat. je na-

Nepr. gubici:
5 mrtvih
5 ranjenih

Naši gubici:
5 mrtvih
6 ranjenih
2 puške

pao neprijatelja, koji se nakon kraće borbe razbežao po brdu u pravcu Stranja. Kamioni su se vratili putem. U tim borbama neprijatelj je imao 5 mrtvih i više ranjenih. Naši gubici iznose 5 mrtvih i nešto ranjenih, te 2 puške. Miniranje puteva: Žužemberk — Dobrava. Žužemberk — Sela pri Šumberku, Žužemberk — Dvor, Žužemberk — Zagradec. Na svakom odseku bilo je postavljeno 5 mina, 2 motorna vozila naišla su na mine i bila su potpuno uništena.

Miniranje
puteva.
Uništena 2
neprij. mo-
torna vozila.

XV SNOB:

I bat. na položajima Jurna Vas — Mihovec — Vel. Podljuben, sa zadatkom da kontroliše pravce prema Gotnoj Vasi i Težkoj Vodi.

II bat. na položajima Vinja Vas i Konec, sa zadatkom da kontroliše teren prema Novom Mestu. III bat. nalazi se na sektoru Dolž — Zajčji Vrh, sa zasedom na Tolstom Vrh u i zadatkom da kontroliše teren prema Šentjerneju.

Akcija na neprijateljsko uporište Šentjernej u noći 30. IVU. V 44.

Napad je počeo u 23 časa, tačno prema planu. II bat. napadao je sa istočne strane a III bat. sa zapadne strane. I bat. držao je zasede na svim putevima dovoza. Napad je počeo minobacačkom pripremom. Nakon 2 neuspela juriša jedinice su se povukle na prvobitne položaje. Akcija nije uspela iz sledećih razloga: 1.) Uporište je snažno utvrđeno dvojnim pojasom žičanih prepreka. 2.) Jer nije bilo artiljerijske pripreme. 3.) Jer se pred uporištem nalazi velika čistina koja otežava neopaženo približavanje. Neprijateljski gubici: 1 mrtav (kom. bat. be-ga). Naši gubici: 6 ranjenih, 9 nestalih, 5 pušaka, 1 automat, 1 protivtenkovska puška.

Nepr. gubid:
1 mrtav

Naši gubici:
6 ranjenih
9 nestalih
5 pušaka
1 automat
1 protivten-
kovska pu-
ška.

XVIII d.

VIII SNOB:

na sektoru Gora — Petrinci, sa zadatkom da kontroliše zajedno sa NO neprijateljska uporišta Vel. Lašće i Ribnicu.

IX SNOB:

I bat. u Zvirčama, obezbeđuje pravac Ribnica — Kočevje. Ima zadatak da na

METODIČNA RASPORED JEDINICA, DNEVNI RAD, NAPOMENA
 DAN JEDINICA AKCIJE, OPIS I KRITIKA

tom odseku prokopava i minira puteve. II i III bat. nalaze se na sektoru Zden-ska Vas — Hočevje, sa zadatkom da kontrolišu sektor Grosuplje — Vel. Lašče — Žužemberk te da prokopavaju i miniraju puteve.

X SNOB:

IV bat. sa štabom brigade nalazi se u Laščama.

I bat. nalazi se na položaju na Smuki, sa zadatkom da obezbeđuje pravac Kočevje te da ruši i minira put Kočevje—Lašče. III bat. nalazi se u Podgozdu i kontroliše pravac prema Žužemberku.

II bat. nalazi se u Podhosti, sa zadatkom da minira i kontroliše put Toplice — Dvor te pravac iz Novog Mesta.

III bat. je 1. o. m. demonstrativno gađao Žužemberk, kako bi time ometao utvrđivanje uporišta. Dva bat. su danas otišli prema Žužemberku kao pomoć XV div. prilikom napada na neprijateljsko uporište Žužemberk.³

Artiljerijski divizion, koji je pridodat XV div., nalazi se u Šmihelu i sa 2 poljska topa od 75 mm gađa Žužemberk.

BO I bat. nalazi se na sektoru Drašiče i Jurovski Brod, sa zadatkom da kontroliše desnu obalu Kupe. II bat, na položaju u Mozeljju, kontroliše pravce Kočevje i Mačkovec.

Rad vojnika: čišćenje oružja i prokopavanje puteva.

DO I bat. na položaju Vel. Češnjice, kontroliše nemačku granicu na sektoru Pusti Javor — Metnaj — Stična. II bat. nalazi se na položaju Zaboršt i kontroliše nemačku granicu na odseku Javor — Primskovo. Na koti 460 drži stalnu zasedu, odakle kontroliše dolinu Temenice.

Rad vojnika: napad na neprijatelja.

IO Na položajima Slavnik — Pivka — Brkini.

NO I bat. nalazi se u selu Radljek i drži zasedu na koti 860. Ima zadatak da zaustavi eventualni prodor neprijatelja iz Rakeka. Druga zaseda nalazi se na koti

872, sa zadatkom da zaustavi neprijateljski prodor iz Bloka. II bat. na položajima Lužarji — Strmca, sa zadatkom da kontroliše sektor prema Vel. Laščama.

Rad vojnika: o disciplini i moralu, držanje prilikom iznenadnog neprijateljskog napada.

2. XV div.
V

IV SNOUB:

Vidi izveštaj za 3. V 44.

V SNOUB:

I bat. iznad sela Zalisec. II bat. na položaju Vrhtrébno, kota 581 — Grmada, sa zadatkom da spreči prodiranje neprijatelja iz Trebnja prema Dobrnič. III bat. na koti 329, sa zadatkom da spreči prodiranje neprijatelja putem Dobrnič — Mirna Peč. IV bat., koji se nalazi na sektoru Grmada — Vrh, ima isti zadatak, kao II bat. Topovska baterija nalazi se u Zalisecu.

I bat. je uveče, zajedno sa jednom četom II bat. i 1. četom IV bat., napadao Žužemberk sa istočne strane. Nakon neuspelog juriša jedinice su se povukle. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski gubici nisu poznati.

XII SNOB:

I bat. na koti 308, uz put Žužemberk — Dobrnič, II bat. iznad Dobrave, III bat. na Mačkinom Hribu, sa zadatkom da drži blokadu Žužemberka i da obezbeđuje pravce Ajdovec i Dvor.

II bat. je za vreme napada na Žužemberk obezbeđivao leđa bat. IV SNOUB. U noći 1/2. V 44. ovaj je bataljon određen za juriš na nepr. uporište. Pošto se ispred uporišta nalazila nepr. zaseda, bat. ju je jurišem oterao i gonio je do Zafare. Za to vreme neprijatelju je iz Novog Mesta, preko Ajdoveca, stigla pomoć, koja je jurišem napala II bat. s leđa. Pošto se istovremeno vratila neprijat. zaseda iz Zafare, bat. se našao između dve vatre. Zbog toga se u dva dela povukao prema Dobravi. Naši gubici: 14 mrtvih i 4 ranjena. Neprijateljski gubici: 19 mrtvih i više ranjenih.

Naši gubici:
14 mrtvih
4 ranjena.

Nepr. gubici:
19 mrtvih
20 ranjenih.

XV SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima. Jedna četa je teškim bacačem demonstrativno napala Novo Mesto.

ARTILJERIJA:

I diviz. u Brezovom Dolu, sa zadatkom da postavi 2 haubice od 100 mm na položaj iznad Žužemberka. II diviz. na Plešivici, sa zadatkom da 1 haubicu od 75 mm i 1 poljski top od 75 mm postavi na položaj ispred Žužemberka. Artiljeriji je pridat i divizion XVIII div., koji na položajima ima 2 poljska topa od 75 mm. Haubica se nalazila na položaju iznad Malog Lipja. U toku dana topovski položaji bili su premešteni na sektor Primož — Stara Gora, jer je neprijatelj prvobitne položaje snažno gađao. Osmatračnica za sve topove nalazila se u Budganjoj Vas. Zaštitni bat. nalazi se na položaju na sektoru Sv. Rok — Stranska Vas — Budganja Vas. Neprijatelj je gađao te položaje. Bat. je odgovarao svojom vatrom. Pri tome je neprijatelj imao 7 mrtvih.

XVIII d. VIII SNOB:

I bat. u pratnji tenka prema Zapotoku. II bat. i IV bat. na sektoru Crnec, sa zadatkom da kontroliše sektor oko Sv. Gregora i sektor oko Ulake. III bat. nalazi se u Janežima i kontroliše pravce prema Ribnici i Kočevju.

Pošto je neprijatelj manjim patrolama prodirao prema Korinju i u Struge, brig. je dobila zadatak da pređe na sektor Ilova Gora — Hočevje i da zajedno sa IX SNOB zadržava neprijatelja koji nastoji da prodre prema Žužemberku.

IX SNOB-

I bat. u Zvirčama, sa zadatkom da kontroliše sektor: Kopolje — Seljan — Kočevje. II i III bat. na sektoru Zdenska Vas — Hočevje. Imaju zadatak da blokiraju pravce prema Žužemberku i da kontrolišu Dobropoljsku dolinu. Borbena patrola sukobila se u Zdenskoj Vas s neprijateljem te se posle kratke borbe povukla na nove položaje iznad Zdenske Vasi. Neprijatelj je posle toga

otišao u pravcu Grosuplja. Inž. četa minirala je put Krka — Grosuplje.

X SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima. III i IV bat. krenuli su preko Krke da zaposednu položaje kod Zafare i da napadnu neprijatelja⁴. II bat. vodio je uspešnu borbu sa neprijateljevom auto-kolonom koja je iz Novog Mesta stigla u pomoć neprijateljevoj posadi u Žužemberku. Protivtenkovskom puškom je potpuno ošteti 2 tenka, koje je neprijatelj pomoću ostalih vozila odvuкао prema Novom Mestu, kuda je krenula i sva neprijateljska posada. Pored toga neprijatelj je imao 35 mrtvih. Inž. četa minirala je put Žužemberk — Dvor.

Artiljerijski divizion na starim položajima sa ranijim zadacima.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: strojevo pravilo, patrolna i stražarska služba.

DO Na starim položajima sa ranijim zadacima

IO Na starim položajima u Jureščama.

NO I bat. u selu Sleme, sa zasedom iznad sela. II bat. u selu Bločice, sa zadatkom da kontroliše put Grahovo — Cerknica. Zasedu drži na koti 568.

Rad vojnika: čišćenje oružja i opis mitraljeza.

3. XV div.
V

IV SNOUB:

Na sektoru Žužemberk — Lisec — Dobrava. Izveštaj za 1, 2. i 3. V 44.

1.) Napad na neprijateljsko uporište Dobravu u noći 30. IVU. V 44.

Napad je izvršio I bat. sa jugozapadnog (pravac Žužemberk), jugoistočnog (k. 243) i severozapadnog pravca (Koritata) te II bat. sa severozapadnog pravca (Lisec) — Dobrava. Napad je počeo u 22 časa. Bat. su se neopaženo približili i pod vatrom neprijatelja izvršili juriš te prodrli do ivice neprijateljevog uporišta. Ali, zbog suviše jake vatre neprijatelja oba su se bataljona morala povući na polazne položaje. U ponov-

Nepr. gubici:
20 mrtvih
50 ranjenih

Naši gubici:
2 mrtva
3 ranjena

Plen:
60 sprema
35 šinjela
4 puške
1 motociki
3.000 metaka

nom jurišu oba bataljona, koji je izvršen nakon minobacačke pripreme, zbačen je neprijatelj iz zapaljenog uporišta i proteran prema Dobrnič. Tom prilikom neprijatelj je imao 20 mrtvih i 50 ranjenih. Plen: 60 sprema, 35 šinjela, 4 puške, 3.000 metaka, 2 dvogleda, 1 raketni pištolj i 1 motocikl. Dosta municije je eksplodiralo u zapaljenim kućama.

2.) *Napad na nepr. uporište Žužemberk, u noći 1/2. V 44.*

Napad na uporište izvršio je jedan bat. iz pravca Prapreće — Žužemberk, II bat. iz pravca Trebča Vas — Žužemberk, III bat. iz pravca Reber i IV bat. iz pravca Zafara.

Protivtenkovski top bio je postavljen na odseku Cvibel. Napad je počeo u 22 časa. I bat. prodro je u centar varoši, II bat. prodro je do vatrogasnog doma. III prema crkvi na Cvibelu a IV bat. je napadao Zafaru. Zbog jake nepr. vatre, i usled opasnosti da će I bat. biti okružen, ovaj se zajedno sa III bat. povukao do sela Prapreće. Jedna četa II bat. povukla se preko Krke.

Nakon artiljerijske pripreme, u toku 2. o. m., bataljoni su izveli ponovan napad. I bat. je opet prodro do vatrogasnog doma. U 7.15 časova neprijatelj je učinio ispad i napao položaje bataljona na sektoru vatrogasni dom — Zafara. Zbog jake neprijateljeve vatre i usled opasnosti da će jedinice biti okružene, iste su se povukle pod stalnom vatrom neprijatelja. Neprijatelj je izvršio pritisak toliko brzo da je presekao povlačenje 12 drugova koji su u borbi izgubljeni: 2 puškomitraljeza, 2 laka bacača i 9 pušaka. Isto veče je neprijateljeva kolona, koja je stigla iz pravca Ajdoveca, s leđa napala II bat. Tom prilikom poginula su 3 druga. Posle toga bat. je prešao na sektor kota 308, gde je štitio napad IV bat.[aljona], III bat. je u toku dana i noći 2/3. o.m. stalno tukao crkvu na Cvibelu i neprijatelja prinudio da se povuče iz bunkera. Posle toga je bat. zaposeo otpornu tačku. IV bat. vodio je borbu s nepr. kolonom

Nepr. gubici:
85 mrtvih
110 ranjeno
1 tenk
1 put.
auto
4 puške
pištolj
2.000 metaka
5 sprema.

Naši gubici:
20 mrtvih
51 ranjen
1 teška
»breda«
2 laki mit.
2 laki bac.
10 pušaka.

DAN JEDINICA RASPORED JEDINICA DNEVNI RAD, NAPOMENA
AKCIJE, OPIS I KRITIKA

koja mu je zašla za leđa iz pravca Ajdoveca. Veštim manevrisanjem bat. je uspeo da zađe za leđa neprijatelju, koji se posle toga povukao do sela Zafara, gde je držao zasedu.

U toku 2. V bombardovalo je 12 aviona položaje I bat. u Praprečama i položaje kod sela Reber, koje je bilo zapaljeno. Pri tome su 3 druga bila ranjena.

U noći 3/4. o.m. I bat., zajedno sa jednim bat. X SNOB, ponovo je napao neprijatelja u Žužemberku. Zajedno su držali položaje dok nisu stigla 2 nepr. tenka, koji su jakom topovskom vatrom prinudili naše jedinice na povlačenje. II bat. je tog dana vodio borbu s neprijateljem koji je prodro do Srednjeg Lipoveca i dalje do Žužemberka. II bat., koji se povukao, otišao je da sa teškim bacačima obezbedi leđa IV bat., koji je napadao selo Zafara i time neprijatelju naneo teške gubitke. U borbama

IV brigade na sektoru Žužemberka neprijatelj je imao: 85 mrtvih i 110 ranjenih. Naši gubici su iznosili 20 mrtvih, 51 ranjen, 1 teška »breda«, 2 laka bacača i 10 pušaka. Zaplenjeno: 4 puške, 1 revolver, 2.000 metaka, 5 sprema. Uništen 1 tenk, 1 putnički automobil.

V SNOUB:

za 3. V 1944.

Jedan bat. kod Žužemberka, sa zadatkom da obezbedi pravac od Ajdoveca. II i IV bat. na položaju Sadinja Vas, da spreče svaki neprijateljski ispad iz Žužemberka. III bat. na položaju Brezova Reber kontroliše teren prema Straži i Mirnoj Peči. Topovska baterija nalazi se u Volčjim Jamama.

Ovoga dana III bat. vodio je borbu s neprijateljevom auto-kolonom, koja je iz Straže prodrila prema položajima ovog bataljona. Neprijateljeva! auto-kolonu koja je preko Ajdoveca prodirala prema Žužemberku, također su napali II i IV bat. Nepr. gubici: više mrtvih i ranjenih. Naši gubici: 1 ranjen.

XII SNOB:

3. V do 13 časova na istim položajima kao 2. V. U 13 časova brig. je prešla na sektor Gabrovčec — Sušica — Kompo-

lje. Na tom sektoru ovog dana nije bilo borbi.

XV SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima. U noći 2/3. V 2 čete izvršile su demonstrativan napad na Novo Mesto. Tom prilikom neprijatelj je imao 1 mrtvog i 8 ranjenih.

Nepr. gubici:
1 mrtav
8 ranjenih

ARTILJERIJA:

Jedan diviz. u Brezovom Dolu, sa zadatkom da gada Žužemberk. II diviz. na Vrhu sa istim zadatkom. Zaštit. bat. u selu Građene. Jedan diviz. imao je na položaju samo 1 haubicu, koja je djelovala na Cvibel. Zafaru i na blok kuća oko vatrogasnog doma. Pogoci su bili odlični. II divizion imao je u akciji 1 poljski top od 75 mm i haubicu od 100 mm na položaju Malo Lipje te je tukeo već ranije pomenute ciljeve. Pogoci su bili dobri.

XVIII d.

VIII SNOB:

dobila je naredenje da pređe na sektor Ilova Gora — Hočevje, ali od nje još nismo primili izveštaj.

IX SNOB:

Jedan bat. u Zvirčama, sa zadatkom da kontroliše sektor Kočevje — Ribnica — Vel. Lašče — Kompolje. U toku noći napao je neprijatelja, koji je iz Struge prodirao u pravcu Zvirča, i zadržao ga na položajima k. 536. Inž. četa minirala je put Hočevje — Krka. II bat. nalazi se ispod sela Kuželjevec, u dolini Krke, sa zadatkom da zatvara put iz pravca Krke. III bat. iznad sela Kuželjevec, sa zadatkom da napada neprijatelja ako bi se pojavio.

X SNOB:

I bat. nalazi se u Podgozdu, II bat. u Podhosti a III i IV bat. napadali su Žužemberk sa jugoistočnog pravca. Protivtenkovskim oružjem brigada je oštetila, pored juče uništena 2 tenka, i ostala motorna vozila. Time je nepr. kolonu, koja je dolazila okruženom Žužemberku u pomoć, prinudila na povlačenje i time omogućila pad Žužemberka. Inž. četa minirala je put između Dvora i Soteske.

- BO** Na starim položajima sa ranijim zadacima.
Rad vojnika: strojevo pravilo, napadanje zaseda i opkoljavanje straža te patrolna služba.
- DO** Na starim položajima sa ranijim zadacima. Danas je iz Grosuplja u Višnju Goru stigla neprijateljeva kolona sa namerom da pođe u pomoć posadi u Žužemberku. Da se to spreči jedan bat. bio je poslat u pravcu Višnje Gore.
- IO** Na starim položajima sa ranijim zadacima.
- NO** Na starim položajima sa ranijim zadacima.
Patrole su vodile borbu s neprijateljem koji je prodro do Cerknice. Zbog jake vatre naših jedinica neprijatelj se odmah povukao natrag na Rakek.
Rad vojnika: strojevo pravilo, čišćenje oružja.
4. XV div.
v
- IV SNOUB:**
Na položaju Cvibel — Zafara. Brig, se nalazila na odmoru.
- V SNOUB:**
Jedan bat. u selu Preska, sa zadatkom da kontroliše put prema Trebnju. II bat. na Ajdovecu, da kontroliše put prema Straži. III bat. u Koritima, sa zadatkom da kontroliše put prema Mirnoj Peči. IV bat. na Ajdovecu, sa zadatkom da kontroliše put prema Brezovoj Rebri. Topovska bat. u Koritima, inž. četa u Preski. Toga dana nije bilo borbi. Miniranje puta Trebnje — Dobrnič.
- XII SNOB:**
I bat. kod Sušice, sa zadatkom da napada neprijatelja. II bat. na sektoru Vel. Kopolje — Muljava, da kontroliše put Stična — Muljava — Krka. III bat. kod sela Gabrovčec, iznad doline Krke, sa zadatkom da napada neprijatelja. Brig, je vodila borbu s neprijateljem koji je prodirao iz doline Krke i napadao položaje. Uz višestruki juriš hteo je da zauzme položaje te brig., ali mu to nije uspelo. Kad je u 23 časa prodrila druga kolona preko Sela pri Šumberku i preko Orlake, brigada se povukla na

7 JEDINICA RASPORED, JEDINICA, DNEVNI RAD, JEUJMLA AKCIJE, OPIS I KRITIKA NATOMHNA

Reber i posle toga pomakla se na nove položaje kod Korita.

XV SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Tog dana nije bilo borbi.

ARTILJERIJA:

Jedan diviz. u selu Sela, sa zadatkom da prikrije oruđa i municiju. Drugi diviz. u selu Zavrh, sa istim zadatkom. Zaštit. bat. u selu Malo Lipje. Inž. četa u Vel. Lipju.

XVIII d. VIII SNOB:

Nalazi se u pokretu sa starih položaja Sv. Gregor — Gora na nove položaje Ilova Gora — Hočevje.

IX SNOB:

I bat. kod Zvirča. Ovaj bat. vodio je borbu s neprijateljem koji je imao 4 mrtva i više ranjenih. II bat. nalazi se na desnoj obali Krke na sektoru Gmajne — Globoko. U toku dana vodio je borbu s neprijateljem koji je levom obalom Krke prodirao prema Kitnom Vrh. Bat. je oterao neprijatelja iz Krške Vasi i Znojila. III bat. nalazi se na položajima iznad sela Kuželjevec i Korinj, sa zadatkom da kontroliše pravac prema Tisovcu, Hočevju, Ilovoj Gori i Zdenskoj Vasi. Bacačko odeljenje ovog bat. tuklo je neprijateljevu kolonu, koja je iz doline Krke prodirala prema Sušici.

Nepr. gubici:
4 mrtva

X SNOB:

Jedan bat. na Smuki, II bat. u Podhosti, III bat. u Hinjama, IV bat. u Podgozdu. Zadatak brig, jeste da obezbeduje pravac Stari Log — Kočevje i Toplice — Novo Mesto. IV bat. je juče rušio nepr. utvrđenja i bunkere u Žužemberku.

Artiljerijski diviz. nalazi se u Vel. Lipju sa zadatkom da prikrije topove.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: napadanje nepr. uporišta, strojevo pravilo, čišćenje i pregled oružja.

RAAT ČAAN JTJJLMLCA	RASPORED JEDINICA, DNEVNI RAD, AKCIJE, OPIS I KRITIKA	NAPOMENA
DO	<p>Na položajima Stična — Ivančna Gorica. U toku noći minerski vod minirao je put Višnja Gora — Ivančna Gorica. U 6 časova neprijatelj je učinio ispad iz Višnje Gore na položaje tog odreda. U prethodnicu je putem poslao kola sa parom volova koja su naišla na minu i odletela u vazduh. Za njima je stigla pešadija sa kojom je odred vodio uspešnu borbu zasedom kod Ivančne Gorice. Neprijatelj je na mestu imao 3 mrtva i 3 ranjena. Za pešadijom je nastupala auto-kolona. Kod Hudog naišli su na minu 1 tenk i 1 motocikl sa prikolicom. Oba su bila potpuno uništena. Pri daljem prodiranju neprijatelja odred se postupno povlačio prema Šentvidu, Češnjicama, Vel. Gaberu, Martinjnoj Vasi i konačno prema Dolu. U tim borbama ranjen je kom. odreda.</p>	<p><i>Nepr. gubici:</i> 3 mrtva 3 ranjena 1 tenk 1 motocikl</p> <p><i>Naši gubici:</i> 1 ranjen.</p>
IO	<p>Prešao je na nove položaje: zaštit. bat. i štab u Starom Trgu. Jedan bat. u Podgori, II bat. u Vrhniki, III: Iga Vas.</p>	
NO	<p>Na starim položajima sa ranijim zadacima.</p> <p><i>Rad vojnika:</i> stražarska služba i dezinfekcija odela.</p>	
5. XV div. V.	<p>IV SNOUB:</p> <p>I bat. na Cvibelu, II bat. na Liscu, III bat. Hrib iznad s. Reber, IV bat. u Zafari. Brig. je vodila borbu s neprijateljem koji je prodirao prema Reberi i Cvibelu. Gubitaka nije bilo.</p> <p>V SNOUB:</p> <p>I bat. na sektoru Knežja Vas — Grmada, II bat. u selu Vrhtrzebno, kota 581, III bat. Knežja Vas — Železno, IV bat. i topovska baterija na Vrhju. Inž. četa prekopala je put Dobrnič — Trebnje.</p> <p>Brig. je vodila borbu s nepr. kolonom koja je prodirala iz Gabera prema položajima te brigade. Nakon kratke borbe naše su se jedinice povukle. Pošto je neprijatelj prodro u Dobrnič, Trebnje i Mirnu Peč, brigada je prešla na nove položaje iznad Rdečeg Kala i Globodola. Nepr. gubici: 6 mrtvih i više ranjenih. Naši gubici: 1 ranjen, 1 »breda« izgubljena.</p>	<p><i>Nepr. gubici:</i> 6 mrtvih više ranjenih.</p> <p><i>Naši gubici:</i> 1 ranjen 1 »breda«</p>

XII SNOB:

I bat. na sektoru Podlisec — Železno, II bat. na brdu iznad Korita, III bat. na Kitnom Vrh. U 19 časova neprijatelj je prodirao prema položajima II bat. u tri kolone. Pod pritiskom neprijateljeve vatre bat. se povukao u Vrbovec. Naši gubici: 1 mrtav, 1 mazga.

XV SNOB:

I bat. na položaju Dolž — Zajčji Vrh — Jugorje, sa zadatkom da napada neprijatelja čim se pojavi. II bat. na sektoru Mihovec — Juma Vas — Lakovnice. III bat. u rezervi u Vel. Cerovecu.

ARTILJERIJA:

I divizion u selu Jama, II diviz. u Stavčoj Vasi, inž. četa u Jami, zašt. bat. u Mačkovecu.

XVIII d. VIII SNOB:

na sektoru Korinj — Hočevje, sa zadatkom da obezbedi pravce Grosuplje i Vel. Lašče.

IX SNOB:

na sektoru Tisovec — Zvirče, sa zadatkom da napada neprijatelja u Strugama i da obezbedi pravce Grosuplje — Zužemberk i Stična.

X SNOB-

I bat. kod Šmihela, III bat. u Hinjama sa zadatkom da napada Struge, dok je I bat. imao zadatak da kontroliše dolinu Krke. IV bat. u Podgozdu da kontroliše pravac Smuka — Stari Log — Kočevje. II bat. u Podhosti da napadne nepr. uporište Gornju Stražu.⁵ Artiljerijski diviz. na starim položajima sa ranijim zadacima.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: strojevo pravilo, čišćenje i pregled oružja.

IO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

NO Na starim položajima sa ranijim zadacima. II bat. izvršio je akciju na žel. prugu. Izveštaj o akciji vidi na dan 6. V 44.

Rad vojnika: borbena obuka i disciplina.

6. XV div.

^

IV SNOUB:

Brojno stanje 695 drugova.

I i II bat. u Češencama da kontrolišu sektor Krka — Zagradec — Dvor. III bat. na sektoru Stranska Vas obezbeđuje prelaz preko Krke kod Žužemberka. IV bat. u Budganjoj Vasi obezbeđuje pravac uz Krku prema Zagradecu i pazi da neprijatelj ne pokuša preko Krke da krene pomoću splavova. I i II bat. vodili su manje patrolne borbe s neprijateljem koji se nalazio oko Žužemberka. I bat. napao je neprijatelja koji je kod Žužemberka pokušao da krene preko Krke. Neprijatelj je imao 9 mrtvih. Mi nismo imali gubitaka.

Nepr. gubici:
9 mrtvih ^^

V SNOUB:

Brojno stanje 626.

Brig. je prešla preko Ajdoveca i kod Dvora preko Krke u šumu iznad sela Jame. I bat. drži zasedu kod Stranske Vasi, da obezbedi prelaz naših jedinica preko Krke. II bat. držao je zasedu na Vinkovom vrhu za obezbeđenje jedinica koje su prešle Krku. Kad je čitava divizija prešla Krku, prebacila su se i oba bataljona te se priključila brigadi.

XII SNOB:

Brojno stanje 419 drugova.

Pokret brig. preko Ajdoveca i posle toga preko Krke u selo Podgozd, sa zadatkom da kod Dvora obezbeđuje pokret preko Krke.

XV SNOB:

Brojno stanje 703.

Na istim položajima sa ranijim zadacima. Zaseda na Tolstom Vrhju kod Cerovog Loga vodila je borbu s neprijateljevom patrolom. Nakon kraće borbe neprijatelj se razbežao te imao 4 mrtva i više ranjenih. Naši gubici: 1 mrtav, 1 ranjen.

Nepr. gubici:
4 mrtva, više ranjenih.

Rad vojnika: II i III bat.: vojne vežbe, strojevo pravilo i borbena obuka.

Naši gubici:
1 mrtav
1 ranjen

THMLTIP A RASPORED JEDINICA. DNEVNI RAD. NAPOMENA
DAN JEDINICA AKCIJE. OPIS I KRITIKA

ARTILJERIJA:

Brojno stanje 331 drug.
I diviz. u selu Jama, II u Stavčoj Vas.
Zaštitni bat. u Mačkovecu.
Predveče je artiljerija krenula na Smuku. Po naređenju Štaba VII korpusa od 6. V o.g. artiljerija XV div. prelazi u sastav I artiljerijske brigade VII korpusa NOV i POJ.⁶

XVIII d. Brojno stanje divizije 1.820 drugova.

VIII SNOB:

I bat. na Hlovoj Gori, II i IV bat. na Korinju, III bat. u Hočevju.
Brig. ima zadatak da obezbeduje pravac Zdenska Vas — Račna — Grosuplje te da kontroliše neprijateljsko uporište Vel. Lašče i pravac Krka. IX bat. iznad sela Potok. II bat. iznad sela Muljave, III bat. iznad sela Mevca. Brig. ima zadatak da kontroliše pravac Sumberk — Ivančna Gorica i Višnja Gora te pravac Grosuplje — Krka — Žužemberk.

X SNOB:

I bat. u Zvirčama da kontroliše pravac Kopolje — Ribnica. II bat. u Podhosti da obezbeduje pravac Straža — Novo Mesto. III bat. u Hinjama da obezbeduje pravac Stari Log — Kočevje. IV bat. u Podgozdu. U noći 5/6. o.m. II bat. je zajedno sa bataljonom VDV napao neprijatelja u Gor. Straži, gde se ovaj pokušao utvrditi⁷. Bat. VDV napadao je sa desne obale Krke, a II bat. naše brig. sa leve obale. Teški bacač nalazio se na koti 311. Pucnjava je trajala 2 sata. Naša mina onesposobila je nepr. brzometni top. Dve mine pale su na nepr. štab. Nepr. je imao više mrtvih i ranjenih. Inž. četa minirala je sa 3 mine put kod Straže.

Artiljerijski divizion ušao je u sastav I artiljerijske brig. VII korpusa.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: nišanje, disciplina, pozdravljanje.

• Vidi dok. br. 100, primedbu br. 7.

DO Na položaju Dvor, na desnoj obali Krke, i na sektoru granice.

IO Brojno stanje 466 drugova.
Položaji: I bat. u Lužarjima, sa zadatkom da kontroliše pravac prema Vel. Laščama, Rob, Krvavu Peč i Rob — Rašica. II bat. u Žirovnici, sa zasedom iznad Cerknice na brdu Gradišče, kota 858 sa zadatkom da kontroliše pravac Cerknica — Rakek.

III bat. na sektoru Šentvid, kontroliše teren preko Rakitne do Borovnice i dolinu Iške. Zašt. bat. i štab odreda u Starom Trgu.

NO Brojno stanje 348 drugova.
Na starim položajima sa ranijim zadacima.

I bat. izvršio je akciju na žel. prugu između stanica Postojna — Rakek, u noći 5/6. o.m. Na određenom mestu minirao je sve 4 šine. U 21.30 stigao je iz Postojne teretni voz sa 150-tonskom lokomotivom »Borzig« i 50 praznih vagona. Mine su bile upaljene baš u momentu kad je lokomotiva naišla na njih. Eksplozija je bila vrlo efikasna. Lokomotiva sa 5 vagona izletela je iz koloseka.

Nakon eksplozije bat. je izvršio juriš na lokomotivu iz koje nije bilo nikakvog otpora. Mineri su lokomotivu ponovo minirali i na taj način potpuno je onesposobili. 14 ljudi koji su se nalazili u pratnji voza pobešlo je u noć. Od njih je 1 uhvaćen. Saobraćaj je bio u prekidu 3 dana, jer se lokomotiva nalazi u dubokom useku.

Rad vojnika: čišćenje i pregled oružja, vežbanje i stražarska služba.

7. XV div.
v-

IV SNOUB:

Brojno stanje 695 drugova.

I bat. na sektoru Trebež kod Sušice. Kontroliše u pravcu Lučarjevog Kala. II bat. na sektoru Sušica, kontroliše pravce Krška Vas — Gradiček — Hova Gora. III bat. na sektoru Tolčane — Kompolje — Gorenja Vas, kontroliše i obezbeđuje pravac Stična — Višnja Gora — Radohova Vas. Baterija na sektoru Trebež, obezbeđuje se sa pravca Lučarjev Kal IV bat. na Muljavi,

kontroliše put Grosuplje — Šentvid. Tog dana brig, je imala manje patrolne sukobe s [neprijateljem].

V SNOUB:

Brojno stanje 629 drugova.
Na sektoru Jama — Stavča Vas, i to: I bat. kontroliše pravac Podgozd, IV bat. drži zasedu na mostu preko Krke u Dvoru.

XII SNOB:

Brojno stanje 419.
Na sektoru Šmihel — Klečet — Drašča Vas, sa zadatkom da kontroliše taj sektor i sprečava neprijatelju prelaz preko reke. I bat. u Draščoj Vasi, II bat. u Šmihelu a III u Klečetu.

XV SNOB:

Brojno stanje 689 drugova.
Na starim položajima sa ranijim zadacima.

XVIII d. Brojno stanje div. 1832 druga.

VIII SNOB:

I bat. u Zvirčama, II i III bat. na sektoru Hočevje, IV bat. kod sela Tisovec. Brig, ima zadatak da kontroliše dolinu Struge, Dobropolja, pravac Grosuplje — Vel. Lašče i da daje obezbeđenje u pravcu Ribnice i Kočevja.

Patrola koja je pošla u Loški Potok po municiju bila je napadnuta u šumi između Podgore i Vrha. Od patrole vratio se samo vođa. Ostala 4 člana su nestali.

Naši gubici:
4 nestala.

IX SNOB:

I bat. u Zaliscu, kontroliše put Dobrava — Žužemberk — Sela pri Šumberku. II bat. u selu Reber, kontroliše Žužemberk. III bat. kod sela Križ, da nasilno izvidi jačinu neprijatelja na Cvibelu i u Žužemberku. U tu svrhu bat. je vodio borbu s nepr. na Cvibelu i utvrdio naoružanje i jačinu nepr. koja iznosi 400 ljudi. Neprijateljski gubici: 2 mrtva i više ranjenih. Miniranje puta Žužemberk — Dobrava (8 mina).

Nepr. gubici:
2 mrtva, više ranjenih. Miniranje puteva.

X SNOB:

Na sektoru Ajdovec. II bat. u Podhosti. Zadatak brig, jeste da kontroliše teren do Mirne Peči, da postavlja zasede kod Straže i Mirne Peči, kontrola sektora do Dobrniča i obezbeđenje iz pravca Straža — Soteska — Žužemberk.

ARTILJERIJSKA BRIG.

Brojno stanje 440 drugova.

I diviz. i štab u Laščama, II diviz. u Mal. Lipju. III diviz. u Gradencu, zaštit. bat. i inž. četa na Smuki. Zadatak novoformirane brig, jeste da postavi top od 75 mm na položaj za gađanje Žužemberka. Zašt. bat. obezbeđuje pravac Lašče — Kočevje, sa zasedom u Starom Logu. Inž. četa kontroliše i opravljaja prepreke na putu Lašče — Kočevje. Obaveštajna patrola, koja je bila poslata u Žužemberk da utvrdi mesto gde se nalazi neprijatelj, imala je borbu s neprijateljem. U toj akciji 1 obavešt. bio je ranjen.

Naši gubici:
1 ranjen

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: održavanje veze prilikom akcije, okružavanje te čišćenje oružja. Vod za vezu: učenje Morzeove azbuke. Pokret na nov položaj Sentpavel kod Stične.

IO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

NO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: vežbanje sa oružjem, stražarska i patrolna služba.

8. XV div.

V

IV SNOUB:

Brojno stanje 695 drugova.

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

V SNOUB:

Brojno stanje 639 drugova.

I bat. u Marinčoj Vasi, kontroliše pravac Luče — Ilova Gora. II bat. u Gabrovčecu, kontroliše pravac Sela pri Šumberku. III bat. kontroliše pravac Žužemberk i nalazi se u Gabrovčecu. IV bat. na Kitnom Vrh, kontroliše pravac Lučarjev Kal — Sela pri Šumber-

Naši gubici:
5 dezertera
4 puške
1 bac. k. 45

ku, Topovska baterija na Kitnom Vrh. Inž. četa i štab brig, u Marinčoj Vasi. *Rad vojnika:* čišćenje oružja. Za vreme pokreta na nove položaje dezertiralo je 5 drugova sa 4 puške i 1 lakim bacačem kal. 45.

XII SNOB:

Brojno stanje 417 drugova:

I bat. u Malom Dolu, kontroliše pravac prema Trebnju — Dobrnič — Čatežu i Sv. Križu. II bat. u Stehanjoj Vasi sa zasedom na Medvedjeku, kontroliše put Trebnje — Grosuplje. III bat. na sektoru Bič, obezbeđuje pravac prema Grosuplju. Zasedu drži kod sela Gaber.

XV SNOB:

Brojno stanje 691 drug.

I bat. na položajima Dolž — Zajčji Vrh — Jugorje, kontroliše pravce Suhadol — Mihovo, prema Tolstom Vrh — Orehovici. Tolsti Vrh — Mokro Polje, Suhadol — Brusnice, Gaberje — Hrušica — Cikava — Ratež. II bat. na položaju Mihovec — Lakovnice — Jurna Vas, kontroliše pravce: Vel. Podljuben — Boričevo — Srebrniče, prema Ruperč Vrh, Težka Voda — Gotna Vas. III bat. na položajima u Cerovecu. Kao rezerva patroliše pravcem prema Gotnoj Vasi — Iglenu — tvornica u Gornjancima.

Patrola je vodila borbu s neprijateljevom kolonom od 60 ljudi, koja je stigla od Tolstog Vrh u pravcu Jurjevice. Nakon nekoliko pucnjeva neprijatelj se povukao prema Brusnicama. Prateći vod II bat. demonstrativno je gadao iz teškog bacača bunkere oko Novog Mesta. Neprijatelj se nije javljao.

XVIII d. Brojno stanje div.: 1.832 druga.

VIII SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

IX SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

X SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Naši gubici;
4 mrtva, 3 ranjena, 2 zarobljena

IV bat. je kod Vel. Lipoveca vodio borbu s neprijateljem koji je pošao iz Žužemberka. U tim borbama brigada je imala: 4 mrtva, 5 ranjenih, 2 zarobljena. Nepr. gubici: 18 mrtvih, više ranjenih, 1 tenk teško oštećen.

Nepr. gubici:
18 mrtvih, više ranjeno 1 tenk.

ARTILJERIJSKA BRIG.

Brojno stanje 430 drugova.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

I bat. na sektoru Kačji Potok, patroliše prema Mozelju, zaseda kod mina na putu prema Kočevju. II bat. na sektoru Drašiče — Metlika. Zbog pokreta rad sa vojnicima otpao.

DO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

IO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

NO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Nepr. kolona (200 be-ga) iz 5 pravaca prodirala je prema Cerknici. Podskrajnik, Begunje, Brezje, Slivnica i Kamna gorica. Tom prilikom zarobila je patrolu odreda od 7 članova, koja se nalazila u Cerknici. Kad je I bat. zaposeo položaje da napadne neprijatelja, ovaj se povukao natrag u Rakek. Zbog akcije rad sa vojnicima je izostao.

Naši gubici:
7 zaroblje-

9. XV div.
V.

IV SNOUB:

Brojno stanje 695 drugova.

I i II bat. u selu Trebinec, obezbeđuje pravce Mirna i Trebnje. III i IV bat. u selu Gorenja Vas sa zasedama uz put Mirna — Tihaboj i iznad D. Sevnice, kontrolišu pravac Sentrupert — Zabukovje.

Rad vojnika: čišćenje i pregled oružja, miniranje vijadukta u Višnjoj Gori.

V SNOUB:

Brojno stanje: 641 drug.

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

XII SNOB:

Brojno stanje: 518 drugova.

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

XV SNOB:

Brojno stanje: 839 drugova.

I bat. nalazi se u rezervi u Vinjoj Vasi, kontrolniše pravce Cerovec — Dob — Igljenik — tvornica u Gorjancima i prema Težkoj Vodi. II bat. na sektoru Koroška Vas — Jurna Vas — Lakovnice, patrolniše pravcima Srebrniče — Gotna Vas — Smihel. III bat. na Dolžu, patrolne u pravcima Težka Voda — Brunice — Gotna Vas — Jugoije — Tolsti Vrh. Zasedu drži u selu Pušče (1 četa). Brig, oružar pronašao je u šumi kod sela Gaberje 10.000 metaka za tešku »bredu«, 60 teških mina kal. 81 mm, 90 mina kal. 45 mm, 49 osnovnih punjenja, 72 ručne bombe, 400 dopunskih punjenja itd.

XVIII d. Brojno stanje: 1820 drugova.

VIII SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

IV bat. poslat po eksploziv, municiju i oružje.

IX SNOB:

I bat. kod sela Zalisec, kontrolniše put prema Trebnju i Selima pri Zumberku. II bat. kod sela Ajdovec, kontrolniše sektor Mirna Peč — Prečna — Straža. III bat. kod sela Vrbovec, kontrolniše sektor Trebnje — Mirna Peč. Pošto je neprijatelj stigao u Vel. Lipovec, II i III bat. krenuli su iz Ajdoveca i Vrboveca prema Brezovoj Rebri — Vel. Lipovecu, sa zadatkom da utvrde raspored i jačinu neprijatelja.

ARTILJERIJSKA BRIG.

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: stražarska i patrolna služba, strojevo pravilo te rukovanje mitraljezima i bacačima.

- DO I bat. na sektoru Vel. Češnjice, kontroliše granicu i put do Višnje Gore. II bat. u Zaborštu, kontroliše dolinu Temenice. Šentvid i put do Vel. Gabera. *Rad vojnika*: strojevo pravilo, stražarska služba i patrole.
- IO Brojno stanje: 323 druga.
Na starim položajima sa starim zadacima.
10. XV div. Brojno stanje div.: 2.774 druga.
V
- IV SNOUB:
Na starim položajima sa ranijim zadacima.
- V SNOUB:
I bat. u Vel. Kalu, kontroliše teren uz granicu i Metnaj. II bat. u Praprečama, kontroliše put od Temenice prema granici i selo Bukovicu. III bat. u Gabrovki, kontroliše teren prema Grosuplju. IV bat. u Vel. Češnjicama, kontroliše teren prema Trebnju i Grosuplju. Stab brig. inž. četa i topovska baterija nalaze se u Vel. Češnjicama.
- XII SNOB:
I bat. na sektoru M. Loka — Catež, kontroliše pravac Trebnje. II bat. na sektoru Brezje i kota 479.
III bat. Medvedjek — Primskovo — Dolga Njiva. Inž. četa: rušenje i miniranje puta: Trebnje — Catež, Sv. Križ — Catež.
- XV SNOB:
Na starim položajima sa ranijim zadacima.
Rad vojnika: vežbe.
- XVIII d. Brojno stanje divizije: 1839 drugova.
VIII SNOB:
Na starim položajima sa ranijim zadacima.
IV bat. nalazi se na putu po municiju.
- IX SNOB:
I bat. iznad sela Zalisec, kontroliše sektor Trebnje — Sela pri Šumberku — Mirna Peč. II bat. na sektoru Lipovec — Boršt, kontroliše sektor Mirna Peč —

Prečna — Straža. III bat. iznad sela Korita, kontroliše sektor Trebnje — Ponikve — Mirna Peč.

Brig, je vodila uspešnu borbu s nepr. (300 do 400 ljudi) koji je sa jednom kolonom stigao iz Straže a sa drugom iz pravca Brezova Reber. Nepr. gubici: 6 mrtvih, 8 ranjenih. Naši gubici: 1 mrtav, 1 ranjen, 1 »zbrojovka«. Miniranje puta: Trebnje — Mirna Peč i rušenje neprijateljskih utvrđenja oko Zužemberka te paljenje tavana stajog zamka. To je bio rad inž. čete.

Nepr. gubici:
6 mrtvih
8 ranjenih

Naši gubici:
1 mrtav
1 ranjen
1 »zbrojovka«

X SNOB

I bat. Uršna Sela, II bat. Podhosta, III bat. Birčna Vas, IV bat. Mraševo, sa dodatkom kontrole Soteske i blokade Novog Mesta.

BO

I ARTILJER. BRIG.

Brojno stanje: 420 drugova.

I div. u Laščama, održava veze sa zaštit. bat.. II diviz. u Jami, održava vezu sa IX SNOB. III diviz. u Podgozdu drži vezu sa X SNOB. Zaštit. bat. i inž. četa na Smuki, drže vezu sa VIII SNOB i zasedu iznad Starog Loga. Inž. četa dovršila je prepreke na putu Smuka — Kočevje i Smuka — Lašče.

I bat. na sektoru Mozelj, II bat. na sektoru Drašiče i Metlika. Vodio je borbu s neprijateljem koji se približio mostu u Jurovskom Brodu, s namerom da prodi u Belu krajinu.⁷ Jačina nepr. kolone: 300 do 400 Nemaca, 2 tenka srednje tonaže, 1 blindirani automobil, 2 motocikla, 2 poljska topa od 75 mm, 3 teška bacača i više automatskog oružja. Borba je započela u 8 časova i vodila se do 17 časova. Neprijatelj je prodirao iz pravca Ozalj i Kamanje a zasedu je postavio u Jurovu i iznad Broda Jurovskog, gde su bila postavljena i oba poljska topa. Jedan tenk zaustavio se kod mosta a drugi kod Jurova. Odred je postavio na položaj dve čete i to uz železničku prugu i kod Križevske Vasi. Oficirska škola zaposela je položaj na desnom krilu a Komanda mesta Metlika na levom krilu. Na brdu iznad Metlike postavljen je bio 1 teški bacač i 1 brdski top. Zbog jake vatre naših

Nepr. gubici:
4 mrtva, više ranjeno,

Naši gubici:
1 mrtav
5 ranjeno

⁷ Vidi dok. br. 92.

jedinica neprijatelj se povukao u svoja polazna mesta. Neprijateljski gubici: 4 mrtva i više ranjenih. Naši gubici: 1 mrtav i 5 ranjeno.

DO I bat. u Križkoj Vasi, sa zadatkom na Peščeniku i u Boštanjskoj šumi. Kontrolniše pravac Višnja Gora — Polica i glavni put do Grosuplja. II bat. u Novoj Vasi, sa zasedom u Sp. Slivnici. Kontrolniše sektor Ponova Vas — Šenturje — Luče i Vrhove.

Rad vojnika: izostao zbog pokreta na nove položaje.

IO Na starim položajima sa ranijim zadacima.

NO Brojno stanje: 315 drugova.

I bat. u selu Mramorovo. Kontrolniše put Vel. Lašče — Lužarji — Grahovo, Rob — Krvava Peč i sektor Šentvid — Rakitna — Borovnica.

II bat. u Radljeku, obezbeđuje i kontrolniše sektor Grahovo — Cerknica — Rakek — Hrib — Slivnica. Stalna zaseda iznad Grahova, kota 753. Patrola od 8 ljudi napala je neprijateljsku kolonu koja je iz Rakeka stigla i gadala prema Cerknici. Neprijatelj je imao 3 mrtva i 2 ranjena.

Neprijateljski gubici:
3 mrtva
2 ranjena

11. XV div.
V

IV SNOUB:

Brojno stanje: 695 drugova.

I bat. Trebelno, II bat. Gor. Zabukovje, III bat. Reber, IV bat. sektor Vrh. Ovog dana nije bilo borbi.

V SNOUB:

Brojno stanje: 630 drugova.

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Ovog dana vršeno je miniranje puta Stična — Radoliva Vas (3 mine).

XII SNOB:

Brojno stanje: 538 drugova.

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Inž. četa minirala je put Ljubljana — Trebnje i Trebnje — Mirna.

XV SNOB:

Brojno stanje: 829 drugova.

I bat. u rezervi u Vinjoj Vasi, kontrolniše pravce: Podgozd — Lakovnice, Igle-
nik — tvornica u Gorjancima, Teška
Voda — Dolž. II bat. na sektoru Koro-
ška Vas — Jurna Vas — Lakovnice,
patroliše pravcem prema Srebrničama
— Gotnoj Vasi i Smihelu. III bat. u
selu Pušče, kontrolniše pravce: Tolsti
Vrh — Cerov Log, Brusnice — Ratež i
pravac Potov Vrh — Smolenja Vas.

XVIII d. Brojno stanje divizije: 1845 ljudi.
Neprijateljska posada: Novo Mesto 2.000
ljudi.

VIII SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zada-
cima.

Rad vojnika: strojevo pravilo i borbe-
na obuka.

IX SNOB:

Na starim položajima sa starim zada-
cima.

Miniranje puta Novo Mesto — Mirna
Peč.

X SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zada-
cima.

III bat. u Birčnoj Vasi, izveo je napad
na Smihel. Uporište je gadao teškim
bacačem i pokušao da uđe u samo upo-
rište, ali mu to zbog suviše jakog otpora
neprijatelja nije uspelo. Baš se posle
toga povukao na nove položaje iznad
sela Škrjanče, odakle je vodio borbu
s neprijateljem kod Teške Vode. Rezul-
tat borbe još nije poznat.

I ARTILJER. BRIG.

Brojno stanje: 421 drug.

Na starim položajima sa ranijim zada-
cima.

BO I bat. na sektoru Mozelj, II bat. na sek-
toru Rozalnice.

Vojna nastava: strojevo pravilo.

DO Na starim položajima sa ranijim zada-
cima.

Miniranje puta Peščenik — Grosuplje
(3 mine).

Rad vojnika: rukovanje oružjem.

IO Brojno stanje: 402 druga.

NO	<p>Odred je stigao na nove položaje u Ambras. Prilikom pokreta dezertirala su 4 druga a jedan se nesretnim slučajem ranió smrtno automatom.</p> <p>Brojno stanje: 326 drugova.</p> <p>Na starim položajima sa ranijim zadacima.</p>	<p>Naši gubici- 4 dezertirala 1 mrtav.</p>
12. XV div. V	<p>IV SNOB: Brojno stanje: 695 ljudi.</p> <p>I bat. na sektoru Brezova Reber, obezbeđuje pravce prema Novom Mestu i Mirnoj Peči. II bat. na sektoru Vel. Lipovec, obezbeđuje pravce prema Straži, III bat. na sektoru Ajdovec, obezbeđuje pravac prema Dobrničú. IV bat. na sektoru Plana, odnosno na pravcu prema Mirnoj Peči i Dobrničú. Brigada je vodila borbe s neprijateljem, koji je 12 o. m. ujutro prodirao prema položajima te brigade. Jedna kolona prodirala je iz Mirne u pravcu Debeneca, druga iz Nemške Vasi u pravcu Stare Gore, treća iz pravca Trebnje — Stara Gora, četvrta iz Nemške Vasi preko Lukovka, iz pravca Radne Vasi, na Rihpovec, peta iz Ser.truperta u pravcu Mokronog — Žalostna Gora — Sv. Peter, šesta iz Sentruperta preko Sv. Križa na Zabukovje i sedma iz Sentruperta na Mokronog, prema Puši i dalje dolinom Lakinice. Jačina svake kolone ocenjuje se na 250 do 300 ljudi. Odmah nakon što je neprijatelj počeo da prodire, naše su zasede na Debenecu i Staroj Gori (jačine od po jedne čete) udarile na nadmoćnijeg neprijatelja, koji je 2 puta pokušavao da okruži ove zasede. Veštím manevrisanjem i postupnim otporom obe su se čete preko grebena povukle na Rihpovec i tako stigle u sastav bataljona. Na ovom sektoru nalazila su se samo dva bat. jer je jedan bat. štitio leđa iz pravca Šmarjete i Trške Gore, dok je drugi bat. vodio borbu na odseku Mokronog. Navedena dva bat. na Rihpovecu nisu bila u stanju da zadrže neprijatelja koji je prodro na Blatni klanec. Tu su se obe kolone koje su prodirale na Staru Goru (3. i 4. kolona) spojile i napale položaje IV bat., ispod sela Vrh. III bat. je posle toga iz pravca Zabukovja udario na ne-</p>	

DAN ^{mmTTVTTr a} ~~JBLIRNT-A~~ RASPORED JEDINICA, DNEVNI RAD,
AKCIJE, OPIS I KRITIKA

prijatelja te ga jurišem i snažnom vatrom oterao.

Kolone, koje su prodirale u pravcu Mokronoga, bile su zaustavljene. Protivavionski mitraljez, koji je djelovao iz Žalostne Gore, razbio je 1 blindirani automobil, 1 putnički automobil i 2 motocikla. Posle toga je neprijatelj okružio Zalostnu Goru i četa se morala povući probojem. Pošto se u ovakvom položaju brig, nije mogla uspešno braniti protiv nadmoćnijeg neprijatelja, koji je skoro čitavu brig, okružio dvostrukim obručem, cela brig, je uveče krenula na sektor Ajdovec — Lipovec — Brezova Reber. Kad je brig, s mukom probila 2 neprijateljske zasede, neprijatelj je nakon prelaska II bat. preko puta isti u momentu zaprečio blindiranim automobilima i na naše kolone otvorio žestoku vatru. Bataljoni su se i pored toga probili kroz neprijateljske blinde. Posle proboja nedostajalo je dosta drugova iz odseka štaba brig., koji su ostali s druge strane puta Novo Mesto — Trebnje, sa štapskom komorom. Tamo je ostao i komandant III bat. U tim borbama neprijatelj je imao 40 mrtvih i 60 ranjenih. Naši gubici: 3 mrtva i 5 ranjenih, među kojima 2 kom bat., 10 nestalih. Plen: 2 sanduka municije i 1 puška. Uništena 1 blinda, 1 putnički automobil, 2 motocikla. Inž. četa minirala je put Mokronog — Trebelno i Trebnje — Poljane.

Nepr. gubici:

40 mrtvih
60 ranjenih
1 blinda
1 put. automobil
2 motocikla.

Naši gubici:

3 mrtva
5 ranjenih
10 nestalih

V SNOUB:

Brojno stanje: 620 drugova.

Na starim položajima sa ranijim zadacima. Borbi nije bilo. Minerski vod minirao je put Šentvid — Stična (6 mina).

XII SNOB:

Brojno stanje: 517 drugova.

Za napad na neprijateljsko uporište Trebnje brigada je izvršila pokret i zaposela nove položaje: I bat. Trebanjski Vrh, kontroliše teren Trebnje — Catež i drži zasedu na putu Trebnje — Catež a drugu na koti 346. II bat. na sektoru Dolina, drži zasedu na kotama 304 i 364 te kontroliše put Trebnje — Mirna i stanicu Mirna. III bat. na sektoru Cir-

nik, sa zasedom iznad Hudenja. Inž. četa minirala je put Trebnje — Ljubljana.

XV SNOB:

Brojno stanje: 823 druga.

II bat. izvršio je demonstrativan napad na neprijateljsko uporište Grm i Zabju Vas kod Novog Mesta. U 9.30 časova stigla je u dolinu Težke Vode neprijateljeva kolona (200 ljudi) gde ju je napao II bat. Nakon kratke borbe neprijatelj se povukao u polazna uporišta. Mi nismo imali gubitaka. Gubici neprijatelja nisu poznati.

XVIII d. Neprijateljeve posade: Ponikve 80 — 100 ljudi.

VIII SNOB:

I i II bat. u Hočevju, kontrolišu pravac Grosuplje — Vel. Lašče. III bat. u Zvirčama, obezbeđuje Kopoljsku i Dobropoljsku dolinu te pravac Mala gora — Seljan — Ribnica. IV bat. nalazi se na putu po eksploziv.

IX SNOB:

I bat. Ajdovec, kontroliše sektor Trebnje — Mirna Peč, II bat. Ajdovec, kontroliše sektor Mirna Peč — Prečna — Straža, III bat. Mali Lipovec, kontroliše sektor Brezova Reber — Prečna — Novo Mesto — Straža i ima zadatak da poruši most u Prečni, kao i sve objekte na putu Prečna — Straža te bunkere u Straži.

X SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

III i IV bat. imali su zadatak da zajedno sa XV div. napadnu neprijatelja koji je prodro u Dol. Težku Vodu. Pošto se neprijatelj u 12 časova povukao do te borbe nije došlo.

Rad vojnika: borbena obuka, čišćenje oružja, napad na tenkove.

I ARTILJER. BRIG.

Brojno stanje: 396 ljudi.

Na starim položajima sa ranijim zadacima. Ovog dana držala je zasedu iznad Starog Loga i slala patrole u pravcu Polom — Zvirče.

BO Na starim položajima sa ranijim zadacima.
Rad vojnika: stražarska i patrolna služba, strojevo pravilo.

DO Na starim položajima sa ranijim zadacima.
Rad vojnika: izviđačke patrole i stražarska služba.

IO Brojno stanje: 164 druga.
 Položaj Ambrus.

NO Brojno stanje: 343 druga.
 Na starim položajima sa ranijim zadacima.
Rad vojnika: izviđačke i borbene patrole.
 I bat. vodio je borbu s neprijateljevom patrolom (100 ljudi), koja je iz Rakeka, preko Kamne gorice stigla u Begunje. Druga kolona (300 ljudi) prodirala je iz pravca Topola u Otonicu. Zbog jake vatre naše jedinice neprijatelj se povukao u svoje polazno uporište. Neprijateljski gubici: 1 mrtav, 3 ranjena.

Nepr. gubici:
 1 mrtav
 3 ranjena

13. XV div.
 V

IV SNOUB:
 Brojno stanje: 695 drugova.
 Na odseku Ajdovec — Brezova Reber — Lipovec, na odmoru.

V SNOUB:
 Brojno stanje: 620 drugova.
 I bat. na sektoru Občina — Korenitka, sa zadatkom da napada neprijatelja ako bi se kretao putem Ljubljana — Novo Mesto. II bat. uz glavni put između Korenitke i Stehanje Vas, sa istim zadatkom kao I bat., III bat. u Gabrovčecu, kontroliše puteve: Krška Vas — Luče — Grosuplje, Krška Vas — Stična i Krška Vas — Hočevje. IV bat. na položaju na Medvedjeku, sa zadatkom da napada neprijatelja ako bi se kretao glavnim putem Trebnje — Grosuplje. Inž. četa i štab brigade u Stehanjoj Vas.

XII SNOB:
 Brojno stanje: 529 drugova.
 Na istim položajima sa istim zadacima.
 III bat. izvršio je napad na Trebnje: jedna četa napadala je iz pravca Novo

Mesto, druga iz pravca Cvibel a treća iz pravca Grosuplja. Nakon kraće borbe jedinice su stigle do prvih kuća uporišta. Borba se vodila od 1 do 4.30 časova. Bataljon se posle toga povukao na svoje stare položaje kod Račjeg Sela. Neprijatelj iz Trebnja pokušao je da mu zađe za leđa ali mu to nije uspeo. Naši gubici: 1 ranjen.

Naši gubici:
1 ranjen

XV SNOB:

Brojno stanje: 826 drugova.

I bat. na sektoru Koroška Vas — Težka Voda — Jurna Vas. Patroliše pravcima Rakovnik — Ranjščica — Regerča Vas, Črmošnjice — Gotna Vas — Stopiče — Šentjošt i Cikava — Slatnik. Bat. ima zadatak da napadne neprijatelja čim se isti pojavi. II bat. u rezervi u Vinjoj Vasi, kontroliše pravce Igljenik — tvornica u Gorjancima — Težka Voda. III bat. na sektoru Une — Zajčji Vrh — Dolž. Patrole u pravcu Težka Voda — Gotna Vas i Brusnice — Ratež. Ovog dana borbi nije bilo.

Rad vojnika: vežbanje novih drugova.

XVIII d. Brojno stanje divizije: 1900 drugova.

VIII SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

IX SNOB:

I bat. na sektoru Jablan — Kuzarjev Kal, sa zadatkom da spreči kretanje neprijatelja putem Novo Mesto — Mirna Peč. Bat. je u blizini Jablana vodio borbu s neprijateljem. Nakon 1-časovne borbe neprijatelj se povukao. II bat. u selu Ajdovec, sa zadatkom da ruši mostove i bunkere na putu Straža — Prečna. III bat. na sektoru Mali Lipovec, da obezbedi pravac Dobrnič — Trebnje.

X SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

I ARTILJER. BRIG.

Brojno stanje: 388 drugova.

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

- BO** Na starim položajima sa ranijim zadacima.
Rad vojnika: strojevo pravilo, vežbanje s oružjem.
- DO** Na starim položajima sa ranijim zadacima.
Neprijatelj je snažno gađao položaje I bat. (40 granata iz haubice 100 mm) te zasedu u Sp. Slivnici i na Boštanjskom zamku.
- IO** Brojno stanje: 164 druga.
Na starim položajima sa ranijim zadacima.
- NO** Brojno stanje: 339.
Na starim položajima sa ranijim zadacima.
1.) Akcija na želez. prugu između Verda i Borovnice u noći 12/13. o. m.
I bat. minirao je prugu na oba koloseka. Pošto voz nije nailazio aktivirali su mine. Uništeno je 8 šina. Posle miniranja neprijatelj je otvorio jaku vatru ali bez uspeha.
2.) Akcija na ielez. prugu između Rakeka i Postojne u noći 12/13. o. m.
II bat. minirao je prugu na oba koloseka. U 11 časova naišao je iz Rakeka u pravcu Postojne oklopni voz. Mineri su aktivirali mine. Lokomotiva i 3 vagona iskliznuli su iz šina. Odmah posle toga bat. je otvorio žestoku vatru na koju je neprijatelj odgovarao iz voza i bunkera. Voz nije mnogo oštećen, jer je polako vozio dalje i eksplozije nisu bile efikasne. Neprijateljski gubici: 4 mrtva.
- Nepr. gubici:
4 mrtva
8 šina uništenih.*

14. XV div.

IV SNOUB:

Brojno stanje: 695 drugova.

I bat. na sektoru Trebelno, kontroliše pravce Tržišče i Smarjeta. II bat. na sektoru Sv. Ana, kontroliše pravce Mirna Peč — Trebnje. III bat. na sektoru Češnjice, kontroliše pravac Novo Mesto — Mirna Peč — Trška Gora. IV bat. na sektoru Zg. Zabukovje, kontroliše put Trebnje — Mirna — Mokronog, drži zasedu na Staroj Gori. Inž. četa i štab brig. u selu Vrh.

V SNOUB:

I i II bat. u šumi iznad sela Iglenik. Šalju patrole prema Kamnom Potoku i Mirni. III bat. u Zg. Dragi kod Višnje Gore, da spreči svaku pomoć iz Grosuplja napadnutom uporištu Trebnje. IV bat. iznad Podboršta. Kontroliše pravac prema Sentlovrencu i Vel. Loki. Topovska baterija i inž. četa u Podborštu. III bat. izradio je 2 barikade i 3 zaseke na putu Višnja Gora — Grosuplje i minirao je sa 4 mine.

*Napad na uporište Trebnje:*⁸

Napad na uporište Trebnje izvršila su tri bat. V SNOUB, sa topovskom baterijom, koja zbog magle nije stupila u dejstvo.

I bat. napadao je iz pravca Stari Trg, II bat. iz pravca Prapreča i IV bat. iz pravca Pekela. Kad se II bat. približio prvim kućama uporišta, morao se zbog jake neprijateljske vatre povući. IV bat. je više puta pokušavao da istera neprijatelja iz bunkera ali mu to nije uspelo. I bat. prodirao je iz Starog Trga u pravcu Trebnja. Pošto se s obe strane puta nalazilo 5 — 6 bunkera iz kojih je neprijatelj žestoko gadao naše jedinice i pošto naši bacači, koji su gadali te zidane bunkere, nisu imali efekta, bataljon se povukao. Napad nije uspeo: 1) jer smo naređenje za napad primili suviše kasno i bataljoni pre 20 časova nisu mogli stići na nov položaj; 2) bat. su se suviše sporo približavali, usled čega je i došlo do zakašnjenja napada; 3) zbog magle nije bila moguća artiljerijska priprema koja bi olakšala zauzimanje zidanih bunkera. Naši gubici: 3 ranjena. Neprijat. gubici nisu poznati.

Naši gubici:
3 ranjena

XII SNOB:

Na sektoru Trebanjski Vrh — Dolina — Cirknik. Prema zapovesti za napad na Trebnje brig, je za vreme akcije zaposela sledeći položaj: I i III bat. na položaju oko Mirne. II bat. nalazio se u sastavu V SNOUB. Brig, je imala zadatak da blokira uporište Trebnje. U 14 časova neprijatelj je prodro iz Trebnja u tri kolone: 1. putem prema Sv. Ani, 2.

prema Lukovku i 3. iz Mirne Peči prema Poljanama. I bat. koji se nalazio u zasedi kod Sv. Ane, odbio je kolonu. III bat. sukobio se s neprijateljem ali se morao povući. Bataljoni su zaposeli nove položaje na kotama 401 i 405 ali sa neprijateljem više nisu dolazili u dodir. Inž. četa minirala je put Trebnje — Mirna i Trebnje — Mirna Peč te na putu Mirna — Trebnje izradila zaseke.

XV SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: ratne vežbe.

XVIII d. Brojno stanje divizije: 1.901.

VIII SNOB:

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Inž. četa izvršila je miniranje puta Rašica — Zdenska Vas.

IX SNOB:

I bat. na Kačjoj ridi, sa zadatkom uz put Novo Mesto — Mirna Peč i zadatkom da onemogući saobraćaj neprijatelja iz Novog Mesta u Trebnje. II bat. na položaju Kuzarjev Kal, sa zasedom na putu Novo Mesto — Mirna Peč i sprečava saobraćaj neprijatelja na putu Mirna Peč — Trebnje. III bat. preko dana na Ajdovecu, a uveče je krenuo na položaje Golobinjek, sa zadatkom da demonstrativno napada Mirnu Peč. Inž. četa minirala je kod Kamnica put Novo Mesto — Mirna Peč. Brig. je dobila zadatak da u noći napada i likvidira uporište Mirnu Peč.®

X SNOB:

I bat. Uršna Sela, II bat. Soteska, III bat. Birčna Vas, IV bat. Gor. Mraševo. Zadatak brig. jeste da blokira Novo Mesto i obezbeđuje pravce Novo Mesto — Žužemberk. Inž. četa srušila je most preko Temenice kod Prečne.

Rad vojnika: strojevo pravilo, borbena obuka, čišćenje oružja i rastavljanje automatskog oružja. Patrole VIII i IX SNOB su kod Zdenske Vasi vodile borbu s neprijateljem. Pri tome ne-

DAN JEDINICA

NAPOMENA

	prijatelj je imao: 18 mrtvih i više ranjenih. Naši gubici: 2 mrtva.	
	I ARTILJERIJSKA BRIG.	
	Brojno stanje: 444 druga.	
	Na starim položajima sa ranijim zadacima.	
BO	Na starim položajima sa ranijim zadacima. <i>Rad vojnika:</i> Strojevo pravilo, postavljanje zaseda, napadanje bunkera.	Nepr. gubici: 18 mrtvih više ranjenih.
DO	Na starim položajima sa ranijim zadacima. Miniranje pruge Šmarje — Grosuplje. Uništeno 16 šina.	Naši gubici: 2 mrtva.
IO	Povratak u Primorje: 13. V u 16 časova odred je iz Ambrusa, preko Zvirča, Male Gore i Petrina prešao u Staru Trg, na svoje stare položaje.	Uništeno 16 šina.
NO	Brojno stanje: 340 drugova. Na starim položajima sa ranijim zadacima.	
KO ¹⁰	Brojno stanje: 228 drugova, na sektoru Mozelj. Po naredbi štaba VII korpusa NOV i POJ danas je formiran KO.	
15. XV div. V	IV SNOUB: Brojno stanje: 695 drugova. Na starim položajima sa ranijim zadacima. Bojna patrola I bat. napala je neprijatelja koji je došao u selo Klevevž i jakim vatrom naterao ga u bekstvo. Tom prilikom neprijatelj je imao 1 mrtvog i više ranjenih. Mi nismo imali gubitaka. Jedinice II bat. su takođe napale neprijatelja koji je iz Mirne Peči stigao u Sv. Anu. Zaseda koja se nalazila na položaju ispod Laza otvorila je jaku vatru a posle toga povukla se na Laze.	Nepr. gubici: 1 mrtav više ranjenih
	V SNOUB: Brojno stanje: 599 drugova. Na starim položajima sa ranijim zadacima. I bat. je na putu Trebnje — Nemška Vas izradio 2 barikade za slučaj prolaska neprijateljske kolone u pomoć napadnutom uporištu Trebnje. Sa I, II i IV bat. noćas je ponovljen napad na uporište Trebnje. Napad na uporište	

počeo je u 22 časa i 30 min. Kad su bat. počeli da se približavaju, neprijatelj je to odmah primetio i zaposeo svoje položaje. I bat., koji je prodirao iz pravca Starog Trga, poslao je patrolu prema Nemškoj Vasi koja je javila da neprijatelj prodire iz Nemške Vasi sa automobilom i pešadijom prema Trebnju. Zbog toga se I bat. povukao te štitiio leđa II i IV bat. Približujući se u više mahova bunkerima, II i IV bat. hteli su da ih likvidiraju ali im to zbog jake neprijateljeve vatre nije uspelo. IV bat. imao je pri tome 13 ranjenih. Topovska baterija ispalila je 20 granata na različite zgrade u kojima se nalazio neprijatelj. U zoru bat. su se povukli na svoje stare položaje. Akcija nije uspela jer je neprijatelju stigla pomoć iz Mirne Peči.

XII SNOB:

Brojno stanje: 542 druga.
I bat. na kotama 290, 304 i 354 obezbeđuje sektor Mokronog — Trebnje — Mirna. II bat. nalazi se u sastavu V SNOUB. III bat. na sektoru Brezovica — Migolska Gora kao rezerva. Inž. četa minirala je i izradila prepreke na putevima: Trebnje — Mirna, Mirna — Sv. Križ, Mokronog — Mirna.

XV SNOB:

Brojno stanje: 798 drugova.
I bat. na sektoru Koroška Vas — Težka Voda — Jurna Vas. Kontroliše pravce Rakovnik — Ranjščica — Regerča Vas — Težka Voda. II bat. u rezervi u Vel. Cerovcu. Kontroliše pravce: Igljenik — tvornica u Gorjancima. III bat. u selu Pušče, sa zasedama iznad puta Orehoviča — Cerov Log, Cerov Log — Vrhpolje, a sa jednom četom iznad Pleterja. Borbi nije bilo.

VIII d. Brojno stanje divizije: 1910 drugova.

VIII SNOB:

I bat. Hočevje, obezbeđuje pravac Vel. Lašče — Ribnica. II bat. otišao po hranu na Mokrec. III bat. Zvirče, obezbeđuje pravac Kočevje — Ribnica. IV bat. otišao po municiju u Loški Potok.

IX SNOB:

I bat. Kuzarjev Kal, II bat. Suhor — Luknja, III bat. Golobinjek, sa zadatkom da zatvori pravac od Novog Mesta i Mirne Peči. II bat. vodio je borbu s neprijateljevom kolonom (300 ljudi), koja je iz Novog Mesta prodirala prema položajima ovog bataljona." Razvila se oštra borba. Zbog nadmoćnosti neprijatelja bat. se povukao ka položajima I bat., koji se nalazio na Kačjoj ridi. Druga kolona stigla je iz Mirne Peči a treća iz Kuzarjevog Kala. Bat. se povukao i poslao patrole da izvide neprijatelja koji se kretao putem Novo Mesto — Mirna Peč. Ova patrola bila je napadnuta od strane neprijatelja. Pri tome su poginula 3 druga i izgubljen je 1 mitraljez. Istog dana je kolona u sastavu od 3 tenka i 10 kamiona pošla iz Novog Mesta u Trebnje. Jedan tenk »PZKW 3« je kod Mirne Peči naišao na minu i bio je eksplozijom potpuno uništen.

Nepr. gubici:
1 tenk

Naši 0"bici:
3 mrtva
1 mitraljez

X SNOB:

I bat. — Uršna Sela, II bat. — Brezova Reber, III bat. — Birčna Vas, IV bat. — Mraševo, sa zadatkom zatvaranja pravaca prema Novom Mestu.

I ARTILJERIJSKA BRIG.

Brojno stanje: 472 druga. Noću je izvršen pokret jedinica koje su pošle u akciju na Trebnje. Štab brigade, I, II i III divizion u Laščama, zaštit. bat. i inž. četa ostali na Smuki. Komora u Toploj Rebri. Zaštit. bat. već ima stalni zadatak da kontroliše pravac prema Kočevju i da održava vezu sa VIII SNOB, koja se nalazi na sektoru Struge Zvirče.

Brig. je pošla u akciju na položaje oko Trebnja. Sa sobom je imala haubicu od 100 mm, 2 poljska topa kalibra 75 mm i brdsku haubicu od 75 mm sa odgovarajućom municijom te 1 četu zaštit. bat.

BO

Na starim položajima sa ranijim zadacima.

Rad vojnika: strojevo pravilo.

PAN TM JEDINICA RASPORED JEDINICA, DNEVNI RAD, AKCIJE, OPIS I KRITIKA ^{WD} NAPOMENA

DO	Na starim položajima sa ranijim zadacima. Plavogardistička patrola (30 ljudi) došla je iz Police do Višnje Gore i tu napala 2 druga iz V SNOUB, od kojih je jedan poginuo. Minerski vod minirao je pruga Škofljica — Šmarje i pri tom uništio 12 šina.	<i>Naši gubici:</i> 1 mrtav 12 šina uništeno.
IO	Brojno stanje: 166 drugova. Trenutno na položaju Stari Trg.	
NO	Brojno stanje: 342 druga. Na starim položajima sa ranijim zadacima.	
KO	Brojno stanje: 218 drugova. Na starim položajima sa ranijim zadacima.	

BR. 132

NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 24. MAJA 1944.
ŠTABU 18. DIVIZIJE ZA PONOVAN NAPAD NA MIRNU
PEČ I TREBNJE¹

VII KORPUS NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Br. 360

Položaj, 24. maja 44.

Hitno
Strogo poverljivo

ŠTABU XVIII DIVIZIJE

Neprijatelj je ponovo zaposeo Trebnje i Mirnu Peč i drži komunikaciju Trebnje — Novo Mesto. U mestu se počeo delimitirati utvrđivati, dok se obezbeđuje više time što drži snage na položajima duž puta.

Namera nam je da izvršimo ponovni napad na oba uporišta, da još jače i brže potučemo neprijatelja, kako bismo ga opametili da tako lako ne dolazi u Trebnje. Da bi napad bio jači, anizovaniji i uspešniji, sve jedinice će odmah da počnu sa premama za likvidaciju, i to:

1) XV divizija ima da ponovo izvrši direktne napade na oba uporišta, sa istim jedinicama kao i ranije. U tu svrhu odmah izvršiti popunu municije za sva oruđa, bacače, minerskog materijala, prikupiti telefonski materijal i aparate za vezu koja mora biti uspostavljena dva sata nakon izdate zapovesti. **Održite** sastanke i izradite plan za likvidaciju. Svakoj grupi treba dati konkretne zadatke, pokazati pravce prodora i pri tom se služiti ranijim iskustvom. Pri tome treba paziti da se ne dozvoli da neprijatelj pobegne iz mesta pa makar se borba oteгла još dan i noć. Pri napadu koncentrisati najmanje 8 bacača. Svaki bacač treba da ima najmanje 50 mina. Izraditi plan za minska polja sve do Stične i uz Temenicu do granice. Još sada odrediti oficira koji će odmah nakon dobivene zapovesti uzeti minerska odeljenja i najhitnije izvršiti miniranja. Održati sastanke i sa vojnicima te im izložiti dužnost i zadatak.

2) XVIII divizija ima prilikom tih napada iste zadatke s tim da se put od Mirne Peči do Novog Mesta minira i onemogućiti svaki saobraćaj, onako kako je naznačeno za XV diviziju.-' Treba da drži liniju Kačja rida — Kuzarjev Kal — Luknja do G. Straže i neprijatelju ne dozvoli ni korak dalje. Takođe izvršiti popunu municije i minerskog materijala.

3) I artiljerijska brigada pripremiće isti broj i ista oruđa sa najmanje (na mestu) 1.000 granata za 75 mm i 200 za 100 mm. Sve mora biti spremno da na određene položaje stigne za 8 časova.

Sve pripreme moraju biti završene do 26. maja, kada podneti izveštaj. Sve pripreme štabovi treba lično da provere i pregledaju i nakon toga da pošalju izveštaj. Ne sme se dozvoliti ni najmanji propust ili zaboravljanje. Akcija mora uspeti i brzo se obaviti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara
nač. Štaba:
Rado Pehaček

Komandant — pukovnik:
Pero

IZVEŠTAJ ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 24. MAJA 1944. ŠTABU
I KORPUSA NOVJ O BORBAMA ZA MIRNU PEČ I NOVO
MESTO¹

**STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ**

Operativni odsek
Položaj, 24. V44.
Op. br. 357

ŠTABU VII KORPUSA
Operativnom odseku

Položaj

Štab VII korpusa je svojom naredbom od 15. V 1944. izdao zapovest da XV divizija napadne i likvidira neprijateljsko uporište Trebnje². Sa istom zapovešću izdato je naređenje XVIII diviziji da sa IX brigadom vrši obezbeđenje prema Novom Mestu i to na taj način da jedan bataljon postavi na položaj Kačja rida a sa jednim bataljonom mora danju i noću, do [likvidacije Trebnja, napadati Mirnu Peč. Tom bataljonu se pridaje jedan brdski top od 75 mm. Jedan bataljon IX brigade mora zapešiti položaje od Kuzarjevog Kala do Prečne, kod I Prečne minirati put i porušiti sve mostove. Jedan bataljon X brigade mora biti na položajima Straža do Brezove Rebri i zavarati taj pravac. VIII brigada ostaje na položajima Kočevje — Zvirče, sa zadatkom kontrole pravca Ribnica — Zdenska Vas — Račna. X brigada mora u zajednici sa jedinicama XV ! brigade napadati Novo Mesto na taj način da neprijatelja blo- : kira i ne dozvoli mu da učini ispad. Napad na Trebnje ima da se izvede 16. V u 16 časova. Na osnovu te zapovesti štab divi- zije izdao je svoju zapovest³ i napravio sledeći raspored svojih jedinica:

VIII brigada ostala je na položajima Kočevje — Zvirče, sa zadatkom da obezbeđuje gore navedene pravce prema Ribnici, Zdenskoj Vasi i Račni.

IX brigada imala je jedan bat. na položajima Kuzarjev Kal, jedan bat. iznad Suhora i Luknje a jedan bat. na položaju na Golobinjeku, sa zadatkom da demonstrativno napada Mirnu Peč i neprijatelju spreči svaki pokret putem Novo Me- [sto — Mirna Peč.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IV.

² Vidi dok. br. 100.

³ Vidi dok. br. 104.

X brigada imala je jedan bat. na Uršnim Selima, jedan i» bat. krenuo na sektor Brezova Reber, III bat. se nalazio u Birčnoj Vasi a IV bat u Mraševu, sa zadatkom da zatvori pravac od Novog Mesta.

Pošto je glavni zadatak naše divizije bio obezbeđenje **napada** na Trebnje, redom ćemo navesti događaje koji su se **zbili** na tom sektoru.

Teren, na kojem su se nalazili naročito IX brigada i **deo** X brigade, jeste uz glavni drum koji vodi iz Novog Mesta u Mirnu Peč i uz put iz Novog Mesta, Bršljina do Luknje, **dalje** do Straže prema Žužemberku. Pre svega morao se obezbediti glavni drum Novo Mesto — Mirna Peč, a istovremeno **trebalo** je obratiti pažnju da neprijatelj preko Luknje, odnosno **Kuzarjevog** Kala, padinama ne stigne zapadno od Kačje **ride** na Jablan i dalje prema Mirnoj Peči, a sa druge strane da **preko** Dolnje Straže i Brezove Rebri ne stigne našim jedinicama **iza** leđa te na taj način onemogućiti glavni cilj, tj. likvidaciju **Trebnja**. Teren je većinom šumovit i nepregledan za vođenje **borbe** ali ima lepe položaje sa kojih se može dobro obezbediti **prolaz**. Put nije pogodan za miniranje, ali kod Kačje ride ima **neko**liko mesta gde se mine mogu uspešno položiti.

Efektivne snage neprijatelja, sa kojima su naše **jedinice** morale računati, bile su sledeće: u Mirnoj Peči nalazilo se **oko** 200 ljudi posade sa nemačkom komandom. Uporište je utvrđeno bunkerima koji su ukopani u zemlju i povezani saobraćajnicama, a selo je opasano žicom. U uporištu su se nalazila i 2 tenka srednje tonaže. U Novom Mestu nalazila se stara **posada** od 700 belogardista i oko 100 Nemaca, a pored toga i 1.000 novih boraca, od kojih ih je sposobnih za borbu bilo oko 300, jer ih još vežbaju u oružju. U uporištu su se nalazila i 2 topa od 75 mm, 1 haubica od 100 mm, 8 tenkova PZKW 2, 3 oklopna automobila i oko 40 kamiona.

Brojno stanje IX brigade iznosilo je 524 druga a u X brigadi 471 drug. Ove dve brigade imale su u svom sastavu 2 brdska i jedan protivtenkovski top. Od tih se jedan nalazio u IX brigadi, i to brdski, dok su ostala dva bila u sastavu X brigade, sa zadatkom da gađaju Novo Mesto i Šmihel. Pored toga, brigade su imale 35 puškomitraljeza, 12 teških mitraljeza, 6 lakih bacača, 6 teških bacača i 6 protivtenkovskih pušaka.

Plan obezbeđenja i demonstrativnog napada bio je određen zapovešću, kao što je gore navedeno. Mirna Peč se napadala sa pravca Golobinjeka, dok se Šmihel napadao sa južnog i jugozapadnog pravca.

Mirna Peč i Šmihel napadani su istovremeno kao i Trebnje, ali ipak se prvog dana napad na Mirnu Peč, tj. 16. odgodio do 20 časova, jer jedinice IX brigade nisu čule pucnjavu

od Trebnja. Posle toga izdato im je naređenje da napadnu Mirnu Peč bez obzira da li se Trebnje napada ili ne.

Tok borbi bio je sledeći: jedan bataljon IX brigade nalazio se na položajima na Kačjoj ridi, jedan bat. sa brdskim topom i teškim bacačem na Golobinjeku a jedan bat. bio je u Goriškoj Vasi. Štab brigade nalazio se u Goriškoj Vasi. X brigada imala je svoj štab u Uršnim Selima. Prvi i treći bat. nalazili su se na položajima kod Šmihela, jedan bat. nalazio se nad Luknje do Straže a jedan bat. kod Ku.zarjevog Kala. Ovaj spored bataljona izvršen je tokom dana 16. V.

Drugi bat. IX brigade je na dan 16. o.m. naterao u bekstvo patrolu od 50 ljudi, koja je iz Trebnja prodirala prema Sv. Ani. Naneo joj je gubitke, dok sam nije pretrpeo gubitke. U noći 16/17. bat. IX brigade napao je Mirnu Peč i gađao je brdskim topom i bacačem te razorio 2 bunkera. Neprijateljsku kolonu, koja je 17. V ujutro prodirala iz Mirne Peči prema položajima IX brigade, brigada je odbila i poterala natrag u Mirnu Peč. U borbama je neprijatelj imao više mrtvih i ranjenih. U noći 16/17. je X brigada sa dva bataljona napala Šmihel. Stigla je do žice i neprijatelju nanela nekoliko gubitaka. Na dan 17-og neprijatelj je prodirao iz Novog Mesta u tri kolone prema Luknji i Mirnoj Peči. Borbu s neprijateljem vodile su jedinice IX brigade i 2 bataljona X brigade. I bat. IX brigade, koji se nalazio na Kačjoj ridi, vodio je borbu s neprijateljem jačine oko 100 ljudi, koji je oko 12 časova počeo da prodire prema položajima ovog bataljona. Zbog brojčane nadmoćnosti zaposeo je nove položaje kod sela Vrh. Neprijateljeva kolona krenula je prema položajima II bat. u blizini sela Jablan. I bat. IX brigade udario je u bok i neprijatelj se razbežao. U selo Jablan stiglo je samo nekih 8 do 10 neprijateljevih vojnika, koje je oterao I bat. II bataljon IX brigade, koji se nalazio ispod Golobinjeka, napao je i raspršio kolonu koja je išla prema Mirnoj Peči. Minerski vod minirao je sa 4 nagazne mine put ispod Kačje ride. Dva bat. X brigade su na svojim položajima vodili borbu s neprijateljem koji je prodirao iz Novog Mesta prema Luknji. U tim borbama bataljoni su se pomakli na nove položaje u pravcu severa, odakle su neprijatelju pružali žestok otpor.

Na dan 18-og, oko 11 časova, pošla je iz Novog Mesta neprijateljska kolona koju su sačinjavali 4 autoblinde, 4 tenka, 14 kamiona, 10 putničkih automobila, 3 motocikla i oko 400 ljudi posade. Kolona je htela da prodre do Trebnja ali se vratila u Mirnu Peč. Oko 19 časova deo te kolone pošao je prema Novom Mestu. Neprijatelj je prema položajima IX brigade učinio ispad koji je brigada odbila. U toku noći 17/18. učinjen je drugi raspored snaga. II bat. IX brigade nalazio se kod sela

Vrhovo, I bat. na Kačjoj ridi a III bat. na Kuzarjevom Kalu. Preko dana se I bat. nalazio na položajima Vrhovo, II ispod Golobinjeka a III kod Goriške Vasi i Jordankala. I bat. IX brigade vodio je borbu s neprijateljevom pešadijom koja je prodirala prema njegovom položaju. Žestokom vatrom odbio je neprijatelja, posle čega ga je neprijatelj počeo da tuče vatrom topova. II bat. je takođe vodio s neprijateljem borbu do 12 časova, dok je III bat. irnao borbu s neprijateljevom pobočnicom jačine 100 do 150 ljudi. Bataljon je ostao na svojim položajima sve dok nije stigao tenk. Posle toga zaposeo je nove položaje u neposrednoj blizini i nastavio borbu. Ovog dana neprijatelj je tukao naše položaje na Golobinjeku jakom topovskom vatrom. Dva bataljona X brigade su u noći 17. 18. ponovo napali uporište Šmihel, dok su dva bataljona iste brigade vodili borbu sa neprijateljem jačine oko 300 ljudi na položajima Kuzarjev Kal — Suhor. Za vreme dok su bataljoni napadali, neprijateljska motorizacija stigla je pešadiji iza leđa, zbog čega su bataljoni morali zaposesti nove položaje iznad Luknje i voditi borbu s neprijateljem sve dok se nije povukao.

Na dan 19. neprijatelj je učinio ispad prema položajima IX brigade, koja je imala 2 bataljona na položajima Kačja rida — Kuzarjev Kal, a jedan bataljon, sa jednom četom iznad sela Vrhovo a sa drugom na Golobinjeku i Globodolu. I bat. IX brigade je sa svojih položaja na Kačjoj ridi vodio borbu s neprijateljem kod Malenske Vasi. Neprijatelj, jačine oko 30 ljudi, bio je primoran na povlačenje. III bat. IX brigade naterao je u bekstvo kolonu od 50 ljudi. Ova kolona se posle toga, kad je upala i u zasedu našeg I bat., povukla prema Novom Mestu. Preko dana je neprijatelj topovima gađao selo Vrhovo. Ranjen je bio potporučnik drug Tavčar⁴, koji je ranama podlegao. Dva bataljona X brigade su u noći 18' 19. ponovo napali Šmihel. Brdski top je ispalio 20 granata. Na dan 20. V, oko 6.30 časova, iz Novog Mesta prodirala je kolona, koja je po svaku cenu htela da stigne u pomoć uporištu Mirna Peč. U koloni se nalazilo oko 250 vojnika, 1 tenk, 4 autoblinde i nekoliko kamiona. IX brigada imala je na položajima Kačja rida dva bataljona a jedan bataljon kod Vrhovog. Jedan bataljon X brigade nalazio se od Kačje ride do Kuzarjevog Kala a jedan bataljon na položajima od Kuzarjevog Kala prema Luknji. Neprijateljska kolona stigla je do položaja I bataljona IX brigade, gde je put ispod Kačje ride bio miniran sa 7 nagaznih mina. Bataljon je silovitom vatrom napao kolonu i zaustavio je. Posle toga je kolona u streličkom stroju nadirala prema položajima II i III bat. X brigade na Kačjoj ridi. Snažnom vatrom i jurišem naših jedinica

⁴ Franc Tavčar

neprijatelj je bio odbijen. Posle toga neprijatelj je pokušao da pređe preko položaja na Kuzarjevom Kalu. Tu je s njim vodio borbu bataljon X brigade ali se zbog nadmoćnosti neprijatelja morao povući na položaje iznad Luknje. Posle toga je neprijatelj pošao prema položajima na Kačjoj ridi i jurišao ali su njegov juriš jedinice IX i X brigade odbile protivjurišem. Naše položaje neprijatelj je stalno tukao iz 4 topa i iz tenka koji se nalazio na putu. III bat. IX brigade i II bat. X brigade su tri puta jurišali na neprijatelja i odbili ga a I bat. IX brigade, koji se nalazio na samom putu, jurišao je šest puta. Borbe su bile vrlo oštre. Istog dana je manja kolona krenula iz Mirne Peči prema Jablanu, u nameri da se sjedini sa kolonom iz Novog Mesta. Zbog nadmoći neprijatelja i snažnog gađanja iz topova IV bat. X brigade se povukao, dok su II bat. i IX brigada držali položaje do 12 časova. Neprijatelj je učinio prodor kod Kuzarjevog Kala. Neprijateljeva pobočnica koja se kretala prema Jablanu bila je razbijena. Razbio ju je II bat. IX brigade. Prilikom odlaska neprijatelja iz Mirne Peči bataljoni su stalno gađali i napadali neprijatelja ali je on ipak uspeo da pobjegne iz Mirne Peči i II bat. IX brigade je među prvima stigao u Mirnu Peč. Neprijatelj je napustio uporište 20. V u 19 časova.

Naši gubici iznose: poginulo 14, teže ranjenih 4, lakše 13. Izgubljena je jedna protivtenkovska puška.

Neprijatelj je imao 126 mrtvih i veći broj ranjenih.

U tom broju nisu obuhvaćeni gubici koje je neprijatelj pretrpeo u Smihelu i prilikom prvih napada na Mirnu Peč. Uništeni su 1 automobil i jedan tenk a zaplenjene 3 puške. Nakon borbi ostala je IX brigada na istim položajima, dok su se dva bataljona X brigade vratila u sastav svoje brigade.

Posle borbe jedinice X i IX brigade bile su izmorene i nužno im je potreban odmor.

Brigade nam još nisu dostavile relacije, zbog čega ne možemo da navedemo koliko je bilo utrošeno municije.

Pohvalu zaslužuje IX brigada i dva bat. X brigade, jer su dan i noć vodili borbu sa brojno nadmoćnijim neprijateljem a naročito nadmoć neprijatelja se ispoljila u njegovoj motorizaciji i topovima. Pošto zamenik komandanta IX brigade nije izdržao topovsku vatru, štab divizije ga je sa položaja poslao na raspoloženje.

Raspored jedinica bio je dobar ali su ipak bile brojčano suviše slabe da bi neprijatelja mogle u celini da zadrže, naročito zbog toga što neprijatelj operiše sa svojom motorizacijom i zaobilazi minska polja, odnosno kupi naše nagazne mine ili ih pak uništava. Na svaki način potrebno je da se dobije pogodno sredstvo da se taj nedostatak otkloni. Neprijatelj uvek

pokušava sa taktikom okruživanja i vidi se da mu meštani sluju* kao dobri vodiči u šumi jer do naših položaja dolazi nenametno. Zbog toga je potrebna vanredno velika pažnja i drugov" treba naučiti da neprijatelja što pre uoče. Cilj i zadatak, koje je postavio Stab VII korpusa, bili su u celini izvršeni, sem što odlazećeg neprijatelja nije bilo moguće zadržati.

Operacije i borbe bile su izvedene sa velikim moralnim zanosom i požrtvovanjem naših jedinica. Zamisao operacija bila je dobra, jer se neprijatelj angažovao i napadao u Novom Mestu i Smihelu, te je na taj način moguće da se uporište za uporištem likvidira. Pošto su se bataljoni međusobno potpomagali i upadali u bok neprijatelja te koristili zemljište, neprijatelju nije uspeo manevar okruživanja te je morao da nastupa frontalno, dok su mu naši bataljoni upadali u bok. Da su bataljoni bili jači i da smo pored toga snažnim zasedama branili minska polja, neprijatelj ne bi uspeo da stigne u pomoć Mirnoj Peči i da se spase iz uporišta. Veliki oslonac brigadama pruža i prisustvo članova Štaba divizije, koji brigadama, odnosno bataljonima, u kritičnim trenucima pomažu, savetima i vode bataljone tamo gde je to najpotrebnije i gde je situacija kritična.

Naši brdski topovi, bacači i teški mitraljezi su se dobro koristili. Poželjno je da prilikom ovakvih napada jedinici koja obezbeđuje napad stoji na raspolaganju dovoljna količina eksploziva i mina za teški bacač.

Pošumljenost zemljišta je ometala orijentaciju i preglednost, ali kako su naše jedinice već bile priviknute na ovaj teren, uspele su da savladaju te poteškoće.

... Za vreme akcije bilo je zabranjeno svako kretanje i povećala se budnost prema civilima, kako neprijatelju ne bi mogli da otkriju naše položaje i namere.

Hrane je bilo dovoljno ali kritiku zaslužuje to što se boricima IX brigade nije blagovremeno doturila na položaj. Preduzeto je sve potrebno da se ubuduće ovakvi slučajevi ne ponove.

Obaveštajna služba i služba veze su dobro funkcionisale i štab je bio tačno upoznat sa situacijom.

Od 17 ranjenika svi su izranjavljeni od mina i granata, zbog čega se ljudstvo mora posebno izvežbati u zaklanjanju pred tom vatrom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant, kapetan;
Petar Brajović

V. d. šefa oper. odseka
poručnik
Vesel⁵

XZVESTAJ ŠTABA 31. DIVIZIJE OD 24. MAJA 1944. ŠTABU
9 KORPUSA NOVJ O NAPADU 3. SLOVENAČKE NOU BRI-
GADE »IVAN GRADNIK« NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE
U NOMENJU I O BORBI KOD GORELJEKA¹

S T A B
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ

Na položaju, 24. maja 1944.
Br. 722

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

III SNOUB »Ivan Gradnik« imala je zadatak da pre pre-
¹ laska preko Save likvidira neprijateljsko uporište u Nomenju².
likvidacija samog uporišta Nomenj trebalo je da se izvede u
noći 17/18. maja o.g. Dobiveni zadatak, tj. likvidacija upori-
šta, nije izvršen iz sledećih razloga: zbog lošeg puta jedinice
brigade nisu blagovremeno stigle na određena mesta, slab vodič
nije vodio naše jedinice po pravom putu, zbog guste tame skre-
nuli su sa puta, tako da su jedinice stigle na određena mesta
tek u pola 4 ujutro, a prema planu napad je trebalo da započne
u ponoć.

Napad na uporište počeo je u pola 4 ujutro ručnim bom-
bama. Na samom ulazu u uporište naši bombaši ubili su 2
Nemca. Koliko je neprijatelj imao gubitaka u toj akciji nije
tačno utvrđeno, ali gubitke je svakako pretrpeo, jer su bombaši
ubacivali bombe kroz prozor.

Zbog svanuća napad se nije mogao nastaviti.

Mineri navedene brigade su iste noći srušili 2 železnička
mosta u dužini od 10—20 metara. Na pruzi Bohinjska Bistrica
— Soteska iskidane su 34 šine. Presečeno je 18 gvozdениh stu-
bova a žica je presečena na 10 mesta.

U toj akciji zaplenjen je jedan telefonski aparat i nešto
kože za cipele.

U borbi su poginula 2 druga bombaša (dobrovoljca).

II bataljon pomenute brigade je 18. maja o.g. prekopao
put koji vodi iz Zg. Gorja na Mrzli Studenec.

Posle izvršenog zadatka, tj. nakon prekopavanja puta,
pomenuti bataljon krenuo je na nove položaje. Oko 17 časova
istog dana bataljon je ispod kote 1254 pao u neprijateljevu za-

sedu¹. Neprijatelj, koji se pod pomenutom kotom nalazio u zasedi, sačekao je dok tri četvrtine bataljona izađu na čistinu ispod kote i na taj način je neprijateljeva zaseda obasula naše borce direktnom vatrom mitraljeza i pušaka. Odmah nakon prvih hitaca neprijateljeve zasede, ceo bataljon bacio se na zemlju i razvio u strelce te u toj kritičnoj situaciji prihvatio borbu s neprijateljem. Bataljon je sa neprijateljevom zasedom vodio borbu do mraka, posle čega se neprijatelj povukao. U toj borbi teški bacač navedenog bataljona izbacio je na neprijateljeve položaje oko 20 mina.

Odmah nakon prvih hitaca neprijateljeve zasede poginula je bolničarka bataljona drugarica Stane Frida, koja je bila ranjena u nogu. Dok je odnošena sa položaja navedena drugarica ponovo je pogodena metkom u glavu. U toku borbe poginuo je i drug Humar Anton, vodnik mitraljeskog voda.

Sem 2 poginula, bataljon je imao i 5 ranjenih. **Izgubljena** je i teška »breda«, 1 postolja i 2 mazge, koje su bile **za vreme** borbe teže ranjene.

Za vreme ove borbe moral drugova bio je na visini, mada je neprijatelj nastupao u jačini od 250—300 ljudi. Naši borci pustili su neprijatelja za vreme njegovog juriša na 15—20 metara, a onda su iz svih mitraljeza i pušaka otvorili vatru i zadali mu teške gubitke.

Koliki su gubici neprijatelja u ovoj borbi još nije **utvrđeno**, ali svakako moraju biti znatni.

Na dan 18. maja o.g. patrola II bataljona XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« na putu Idrija — Sp. Idrija napala je 2 Nemca koji su vozili hranu u Sp. Idriju. Odmah nakon prvih pucnjeva 1 Nemač je poginuo i ispao iz kola, dok je drugi ostao mrtav u kolima i preplašeni konji su ga odvucli u uporište. Prema izveštajima, uskoro nakon dolaska u uporište uginula su i oba konja.

U ovoj akciji zaplenjena je 1 puška, 2 bombe i nešto sprema.

Na dan 18. maja o.g. patrola od tri člana III **bataljona** navedene brigade, na putu Podpleče — Hotavlje, pala je **u nemačku zasedu**. Zarobljena su 2 druga i nestale njihove 2 **puške**.

I bataljon XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« nalazi se u Zakrižu.

II bataljon pomenute brigade nalazi se kod Slabeja.

III bataljon nalazi se na položajima Podpleče — Kopačnica.

III SNOUB »Ivan Gradnik« nalazi se na sledećim položajima:

I bataljon nalazi se na sektoru Koprivnik,
II bataljon nalazi se na Mrzлом Studencu,
III bataljon nalazi se na položajima iznad sela Gorjuše.
VII SNOUB »France Prešern« nalazi se na sledećim položajima:

sa dva bataljona nalazi se na položajima na Martinjem vrhu, a sa jednim bataljonom nalazi se na položajima na Jelovici.

Napominjemo da su u toku poslednja dva dana Nemci izvršili ofanzivne akcije na Jelovici i da su VII SNOUB »France Prešern«, kao i štab divizije, u toku oba dana vodili borbe o kojima ćemo još danas izvestiti⁴, čim primimo podatke o borbama VII SNOUB »France Prešern«.

Štab divizije nalazi se na Martinjem vrhu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril
Metod

Komandant — major:
Potočar Stane
Stane

PS. — Oblasnom komitetu KPS za Gorenjsku poslato je za njihove potrebe 5 naoružanih drugova iz VII SNOUB »France Prešern«.

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE ON
25. MAJA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA DA BLAGOVREMENO
ISPLANIRA NAČIN DEJSTVA SOPSTVENIH JEDINICA ZA
SLUČAJ NEPRIJATELJSKE OFANZIVE¹

GLAVNI ŠTAB NOV I PO
SLOVENIJE
OPERATIVNO ODELJENJE
25. 5. 1944.
br. 8/44.

ŠTABU IX KORPUSA

S obzirom na iskustva iz proteklih ofanziva i iz grešaka, koje su naše jedinice činile po pitanju neracionalnog trošenja naših snaga, koje bi morale pored odlučnog otpora — što je osnovni preduslov u svakoj neprijateljevoj ofanzivi da nam omogući uspešnu protivakciju — još pravilnije da usmere snage na najosetljivije neprijateljeve tačke, kao što su komunikacije i oslabljene neprijateljske baze

N a r e đ u j e m o

Da IX korpus predloži plan operacija za slučaj neprijateljeve ofanzive, sa posebnim naglaskom na akcije na pruzi Trst — Ljubljana, Ljubljana — Jesenice i Trst — Gorica — Bohinj. Zamišljene su akcije većeg stila koje bi po taktičkim pitanjima morale biti već unapred pripremljene. Štab IX korpusa neka prikupi sve potrebne podatke o objektima i uopšte o pruzi te na osnovu tih podataka prouči situaciju i izradi plan za predviđene akcije. U planu treba odrediti jačinu jedinica koje će napadati na pojedine sektore i taktičko izvršenje tih akcija.

Prilikom izrade planova neka Štab IX korpusa predvidi više mogućnosti neprijateljeve ofanzive i planove izradi prema tim varijantama.

Takođe je zadatak IX korpusa da izradi plan za akcije većeg obima na prugu i određena uporišta ako bi se ofanziva vršila prema VII korpusu ili IV operativnoj zoni te bi pritisak snaga IX korpusa privukao snage neprijatelja na određena mesta, što bi olakšalo situaciju VII korpusa i IV operativne zone.

Planovi neka se temelje na najboljem korišćenju naših snaga u slučaju ofanzive i neka budu zasnovani na realnim činjenicama.

Planove dostavite što pre.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	Načelnik odeljenja:	Komandant:
	pukovnik	general-major

BR. 136

IZVEŠTAJ TEHNIČKOG ODELJENJA GLAVNOG ŠTABA SLOVENIJE OD 26. MAJA 1944. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE¹

GLAVNI STAB NOV I PO
SLOVENIJE
Tehničko odeljenje
Teh. br. 744
26. aprila² 1944.

VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JUGOSLAVIJE

Tehničko odeljenje dostavlja sledeći izveštaj o svom radu za vreme od 14. IV do 26. V 1944:

A. ORGANIZACIJA

U vremenu na koje se odnosi ovaj izveštaj bile su izvršene sledeće organizacione promene:

Zapadnokoruški odred, koji se do sada nalazio u sastavu IX korpusa, premešten je u sastav IV operativne zone³. Ovu promenu iziskivala je činjenica što teritorija na kojoj operiše ovaj odred po svom geografskom položaju naginje dosadašnjem području IV operativne zone. Sem uzimanja u obzir orografske pripadnosti teritorije Zapadnokoruškog odreda teritoriji IV ope-

¹ Kopija originala (pisana na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, t 20/1.

² U dokumentu je pogrešno naznačen mesec. Umesto aprila, treba da piše: maja. To se vidi iz sadržaja dokumenta.

³ Vidi dok. br. 23 i 24.

rativne zone, za ovu promenu smo se odlučili i zbog toga što je do sada veza između IX korpusa i Zapadnokoruškog odreda vrlo slabo funkcionisala, što je razumljivo zbog teške prolaznosti i veznog područja i zbog gustine neprijateljskih uporišta na toj veznoj teritoriji. Ova slaba povezanost dolazila je **do** izražaja u suviše malom uticaju koji je do sada IX korpus imao nad Zapadnokoruškim odredom. Sa tom promenom stekli smo mogućnost da Zapadnokoruški odred, zajedno sa Istočnokoruškim odredom, povežemo u Grupu koruških odreda, koja predstavlja, kako po zajedničkoj geografskoj i vojničkoj situaciji, tako i po istovetnosti posve svojevrstnih političkih prilika jednu prirodnu celinu.

Zbog neprestanog ugrožavanja teritorije Tolminskog područja od strane neprijatelja, komanda Tolminskog područja nije mogla da izvršava svoje zadatke, jer se stalno nalazila u pokretu. Zbog toga je na toj teritoriji ukinuta ova pozadinska komanda. Čim okolnosti budu dozvolile, komanda Tolminskog područja će se ponovo aktivizirati.

Na akcijskom području VII korpusa u ovom vremenu ili su se planirale ili su pak već izvršene sledeće organizacione promene:

Zaštita oslobođenog područja i pozadinsko obezbeđenje operativne teritorije VII korpusa zahtevali su pored blokade ostalih neprijateljskih uporišta i blokadu grada Kočevja. Do sada je ovaj zadatak vezao za kočevski sektor, koji je inače inertan za operativnu aktivnost, više ili manje naših snaga, bilo to XV ili pak XVIII divizije. Da bismo operativne jedinice oslobodili za druge zadatke a istovremeno održali kontrolu nad kočevskim sektorom, formirali smo novi Kočevski odred⁴.

Dosadašnja praksa da se novomobilisani odmah uključe u operativne jedinice, da saraduju u akcijama bez dovoljne prethodne vojničke i političke obuke, pokazala se kao nepravilna. Posledice ove greške bili su dezertiranja novomobilisanih i česti slučajevi da su novomobilisani u težim situacijama napuštali svoju jedinicu te odlazili među skrivače, to jest među vojne izbeglice, koji se kriju pred ponovnom mobilizacijom. U cilju otklanjanja ove greške kod VII korpusa formiran je takozvani dopunski bataljon⁵, koji obuhvata sve novomobilisane te se brine za njihovo vojničko i političko vaspitanje. Odsada će se novomobilisani dodeljivati operativnim jedinicama tek nakon završenog vaspitanja u dopunskom bataljonu.

Komanda Idrijskog⁶ područja je za ovo vreme konačno organizovana * počela je pravilno da radi. Time pod Vojnu oblast VII korpusa sada potpadaju četiri komande područja.

U skladu sa našim planom, koji smo izneli u poslednjem I izveštaju, izvršena je reorganizacija artiljerije u VII korpusu. Formirana je takozvana I artiljerijska brigada⁷. U nju je povučeno sve artiljerijsko oružje VII korpusa, izuzev tri brdska topa, koji su ostali pridati XVIII diviziji. Sa tom promenom se nadamo da će dejstvo naše artiljerije biti još uspešnije nego do sada, jer zbog povećanja koncentracije artiljerijske vatre biće povećana mogućnost za ispunjenje zadataka koji se našoj artiljeriji dodeljuju prilikom ofanzivnih akcija. Na taj način može se očekivati i poboljšanje veze u artiljeriji kao i po pitanju jedinstva komande i akcije pri sadejstvu sa pešadijom. Da li je ova promena dobra i u slučajevima ofanzivnih operacija, [pokazaće se tačnim proučavanjem praktičnog izvođenja ove organizacije, posle čega će se po tom pitanju preduzeti potrebne dopunske mere.

Ponovnim uspostavljanjem drumskog saobraćaja na oslobođenoj teritoriji pružena je mogućnost upotrebe [naših] tenkova, koji su od nemačke jesenje ofanzive pa sve do sada bili zakonspirisani. U jednoj od naših ofanzivnih akcija tenkovi su već upotrebijeni⁸. Pošto predviđamo ponovnu upotrebu tenkova, organizovali smo tenkovski odred koji je neposredno potčinjen Glavnom štabu. U ovaj odred prvenstveno se prikupljaju apsolvanti tenkovskog tečaja Oficirske škole. Pitanje pogonskog goriva pokušavamo da rešimo nabavkom benzina sa hrvatske teritorije, mada bi benzin bilo moguće dobiti putem savezničkih pošiljki, što nam je do sada uspelo u vrlo neznatnoj meri.

B. RAZVITAK I IZVOĐENJE FORMACIJA

Sastav jedinica, komandi i ustanova NOV i PO Slovenije kao i njihovo naoružanje može se videti iz pregleda brojnog stanja u prilogu br. I.⁹

Novoformirani Kočevski odred nalazi se u sastavu VII korpusa i sačinjavaju ga dva bataljona, dok brojno stanje ljudstva u njemu još nije dostiglo potrebnu visinu, te formiranje još nije završeno.

⁶ Omaška. Umesto Idrijskog, treba da piše: Istarskog, jer je Idrijsko područje bilo u organizacionom sastavu 9. korpusa NOVJ.

⁷ Vidi dok. br. 100, primedbu br. 7.

⁸ Vidi dok. br. 27.

⁹ Ovaj i ostale priloge koji se pominju u ovom dokumentu redakcija nije uspela pronaći.

Obim konačno formiranog Istarskog vojnog područja obuhvata nadležnost 4 komande mesta i to: komanda mesta Koper koja je najjača, i približno jednako jakih komandi mesta: Ilirska Bistrica, Materija i St. Peter.

Tenkovski odred, čije formiranje je još u toku, broji 17 drugova i za sada raspolaže sa dva tenka srednje tonaže i sa dva laka tenka. Svi tenkovi još nisu osposobljeni za upotrebu, jer se momentano još radi na njihovoj opravi i preuređenju.

Novoformirana Artiljerijska brigada sastavljena je od tri divizion jednake jačine i pešadijskog zaštitnog bataljona. Svaki divizion raspolaže sa 4 artiljerijska oruđa, s tim što je I divizion opremljen haubicama, II divizion poljskim topovima a III divizion je kombinovano naoružan sa dve haubice, 1 brdskim i 1 protivtenkovskim topom.

Kretanje brojnog stanja ljudstva u NOV i PO Slovenije u toku prošlog tromesečja, kao i kretanje brojnog stanja za ovo vreme po pojedinim korpusima i u zoni, može se videti iz grafičkog prikaza u prilogu br. 2.

Na akcijskom području VII korpusa izvođena je mobilizacija na teritoriji Istarskog područja, koje još jedino predstavlja rezervoar sposoban za mobilizaciju novih snaga. Pritom je postignut dobar uspeh. Do porasta brojnog stanja VII korpusa došlo je i prilikom novomobilisanih sa teritorije IV operativne zone i time što su 4 komande vojnih područja prešle iz nadležnosti Glavnog štaba u sastav Vojne oblasti VII korpusa. Na promenu brojnog stanja VII korpusa uticala je i odluka kojom su relejne stanice i njihovo ljudstvo prešli iz nadležnosti VII korpusa u nadležnost Vojske državne bezbednosti.

Mobilizacija na akcijskom području IX korpusa u navedenom vremenu nije pokazala neko povećanje brojnog stanja potčinjenih jedinica. Naprotiv, kapacitet IX korpusa je smanjen. Prvo i drugo može se pripisati bilo ofanzivnim ili defanzivnim akcijama, u kojima su jedinice IX korpusa neprestano angažovane.

Mobilizacija na teritoriji IV operativne zone izvođena je prema našim predviđanjima u poslednjem izveštaju i preduzete mere dovele su do zadovoljavajućih rezultata. Porast brojnog stanja IV operativne zone ne pruža potpunu sliku o uspehu mobilizacije, jer je znatan deo novomobilisanih poslat u jedinice VII korpusa, što je prouzrokovalo porast brojnog stanja jedinica VII korpusa na račun IV operativne zone.

Kao poseban zadatak u delokrugu ovog poglavlja sami smo postavili preformiranje osnovnih taktičkih i operativnih jedinica prema jedinstvenom planu, do kojeg smo došli na osnovu sistematske studije najidealnijeg oblika i strukture kako

osnovne jedinice lako i najprimernijeg oblika i obima taktičkih i operativnih jedinica. Podatke i predloge za ovu sistematizaciju jedinica prikupili smo iz operativnih jedinica a ostvaremo ih nakon prorade sa naše strane, uzimajući pri tome u obzir predloge Vojnonaučne sekcije Glavnog štaba i Štaba IX korpusa. Glavna svrha ove reorganizacije jeste izjednačenje do sada nejednako raspoređenih snaga među brigadama i sistematsko uvođenje tipizirane strukture osnovnih jedinica. U IX korpusu već se počelo sa reorganizacijom u ovom smislu te i čitav njegov štab od toga poboljšanja očekuje dobre uspehe.

C. VAZDUHOPLOVNA SLUŽBA

Preduzete su sve mere za što bržu izgradnju aerodroma¹⁰. Očekujemo još samo dolazak za ovo ovlašćenog savezničkog vazduhoplovnog oficira, kako bi se po njegovim uputstvima izvršile manje adaptacije aerodroma i organizovala signalna služba na aerodromu.

Sem vazduhoplovnih stručnjaka kojima raspolazemo imamo nameru da obučimo sopstveni kadar osoblja za službu na aerodromu. U tu svrhu privukli smo u vazduhoplovnu službu letачe koji su služili u avijaciji bivše vojske, te ćemo ih pored službe na aerodromu upotrebiti i kao instruktore-vaspitače branih pitomaca.

D. PROTIVAVIONSKA ODBRANA

U okviru postojećih mogućnosti preduzeli smo sve potrebno da što uspešnije organizujemo aktivnu i pasivnu protivzračnu zaštitu te odbranu vojske iz pozadine. Jedinicama smo izdali naređenja sa uputstvima o pasivnoj protivavionskoj zaštiti i kontrolišemo njihovo izvođenje. Dalje, svim podređenim vojnicima smo u formi detaljnih instrukcija naredili što veću brzinu i efikasnost u aktivnoj protivavionskoj odbrani. Konačno smo se pobrinuli da se iz svih jedinica prikupe teški mitraljezi koje su u toku vremena sakupile iz oštećenih savezničkih i oborenih neprijateljskih aviona. Mitraljezi su u našim radionicama prepravljani za protivavionsku odbranu, a planove za protivavionske nišanske sprave na njima smo prema vlastitom originalnom nacrtu izradili sami te po istima konstruišu i montiraju te nišanske sprave na mitraljeze. Zbog suviše male količine padajuće municije, istu smo poručili kod saveznika ali je do sada, i pored ponovne urgencije, još nismo dobili.

Raspored protivavionskih mitraljeza delimice ćemo izvršiti po operativnim jedinicama a delimice staviti ih kao zaštitu centralnih vojnih i političkih ustanova.

E. MOTORIZACIJA

Za uspostavljanje drumskog saobraćaja organizovali smo upotrebu motornih vozila. Pored uvođenja pojedinačnog motornog saobraćaja predviđamo i formiranje veće auto-kolone koja bi preuzela zadatak prevoza većeg obima. Organizacija motornog saobraćaja biće izvedena u onom obimu koji će nam dozvoliti pružene mogućnosti i količina materijala kojim raspoložemo, kao i materijal koji ćemo još zapleniti.

Pri tome ćemo forsirati pogon na drveni gas a uporedo smo preduzeli sve mere za nabavku potrebnog benzina koji nam mnogo nedostaje. Savezničke pošiljke mogle bi nam po tom pitanju znatno pomoći. Pored toga stupili smo u vezu sa hrvatskim štabovima NOV i POJ radi nabavke benzina iz neprijateljskih uporišta na njihovoj teritoriji. Sadašnja zaliha benzina, koja je vrlo mala, isključivo se upotrebljava za pogon tenkova prilikom akcija i za malobrojne motocikle.

F. NAORUŽANJE

Naoružanje NOV i PO Slovenije prikazano je u prilogu br. 1. Zbog već podvučene činjenice da na raspolaganju nemamo rezervnog oružja za naoružavanje novomobilisanih, trenutno je, naročito u jedinicama IV operativne zone, znatan broj drugova još nenaoružan. Zbog toga smo naročitu pažnju poklonili njihovom što bržem naoružavanju na taj način što smo najviše forsirali otpremanje oružja u IV operativnu zonu. Ali u poslednje vreme ovo otpremanje je prilično zastalo, zbog ponovne velike neprijateljske aktivnosti na teritoriji IV operativne zone, što patrolama znatno otežava prenos oružja. Jednu od naših pošiljki neprijatelj je čak zaplenio i oduzeo.

Konačnom organizacijom Komande Istarskog vojnog područja utvrđeno je i stanje rezervnog oružja u tamošnjim skladištima, što trenutno predstavlja jedinu raspoloživu rezervu u oružju. Prvenstveno ćemo je upotrebiti za potrebe IV operativne zone. Promena naoružanja u artiljeriji prikazana je u glavi pod B.

G. MUNICIJA

Centralna skladišta Glavnog štaba te skladišta VII i IX korpusa obezbeđivala su naše jedinice municijom. Samo specijalna municija dotleljivana je od strane savezničkih misija.

Crpenje municije iz centralnih skladišta i upotreba ove municije jasno su prikazani u grafičkim priložima br. 3, 4 i 5.

normalnosti u količini izdate municije u toku tromesečja, koje grafikoni prikazuju, proizlaze iz toga što su jedinice u izvesno vreme uzimale municiju iz skladišta VII i IX korpusa a ne iz prikazanih centralnih skladišta, ili su se pak njome snabdevale u vojnom plenu u uspelim akcijama.

Već u našem poslednjem izveštaju naglašeni nedostatak nekih sastavnih delova artiljerijske municije i municije za minobacače postao je sada još osetniji. Našu porudžbinu ovih vrsta municije od meseca februara ponovo smo urgirali te smo savezničkoj misiji dostavili potreban predlog za nabavku ove municije u najnužnijoj količini. Očekujemo da će se ove naše, srazmerno vrlo skromne, potrebe što pre podmiriti, jer ćemo inače za vrlo kratko vreme doći u položaj u kakvom su se naše jedinice nalazile 1942. godine, kad nismo imali artiljerijskog naoružanja. Naime, ako naša ponovna porudžbina ne bude za vrlo kratko vreme podmirena, bićemo prinuđeni da ostavimo van akcije sve naše topove i bacače.

H. INŽINJERIJSKO-TEHNIČKA SLUŽBA

Konačnom organizacijom inž.-tehničke službe na teritoriji NOV i POS, kako u operativnim jedinicama tako i kod komandi vojnih područja, organizacija i delovanje iste u ovom periodu prikazani su radi lakšeg pregleda i ocene aktivnosti po sektorima korpusa i zone.

Sektor VII korpusa:

Teritorija VII korpusa sastoji se uglavnom od oslobođene teritorije koju kontrolišu naše jedinice. Na ovoj teritoriji nema važnije vojne industrije, električnih pogona koji bi radili za okupatora, niti važnije železničke pruge koju bi neprijatelj mogao koristiti, sem na krajnjem zapadnom delu teritorije.

Teritorija je podeljena na 4 vojna područja od kojih svako ima svoj inž.-tehnički vod, koji je bio zaposlen konačnom izradom prepreka (prokopa, zaseka ili barikada) na putevima (uz izradu privremenih prolaza) i izradom splavova preko Krke, jer je to zahtevalo snabdevanje operativnih jedinica, kao i nužna potreba saobraćaja u pozadini, s obzirom na važne poljoprivredne radove. Pored navedenih radova zadatak pionirskog voda je i prikupljanje te izrada tehničkog materijala kako za potrebe jedinica tako i za pozadinu.

Kao komande područja, i sve brigade VII korpusa imaju u svom sastavu inž.-tehničke čete, koje su bile zaposlene izradom prepreka, minskih polja i rušenjem železničke pruge u zahvatu operativnih sektora. Uspešno su saradivale prilikom poslednjih ofanzivnih akcija u rušenju žičanih prepreka, pri izradi prolaza preko prepreka za pokrete svojih jedinica ili su

pak zajedno saradivale sa minersko-diverzantskim grupama u diverzantskim akcijama. Za ove akcije su na teritoriji VII korpusa određene za sektor Ljubljana — Postojna dve a za sektor St. Peter — Rijeka, St. Peter — Trst i za sektor Divača — puja po jedna minersko-diverzantska grupa — desetina. Za to vreme su navedene minersko-diverzantske grupe izvele 7 većih uspehlikih akcija te pri tome uništile 2 »Borzig« lokomotive, 70 vagona, 150.000 litara benzina, 1.800 l mašinskog ulja, 1 motorni voz[železnički most od 20 m raspona i 10 neprijateljskih vojnika' a oštetile 2 lokomotive, 50 cisterni, 200 m pruge i saobraćaj prekinule za oko 58 časova.

Sektor IX korpusa:

Situacija u IX korpusu karakteriše se po srazmerno velikom broju neprijateljskih uporišta, po širokoj i gustoj mreži komunikacija, koje neprijatelj koristi, te po prilično razvijenoj industriji (Jesenice, Kranj, Tržič), koju neprijatelj u punoj meri koristi u ratne svrhe.

Teritorija je podeljena u tri vojna područja, u kojima se zbog stalnih operacija neprijatelja inž.-tehnička služba tek organizuje a čitav rad pada na inž.-tehničke čete brigada.

Rad inž.-tehničke sekcije IX korpusa bio je zbog toga uglavnom usmeren na proučavanje dobre organizacije diverzantskih akcija kako na komunikacije tako i na industriju i na električna postrojenja. U tom cilju prikupljaju se podaci o važnoj industriji, elektrifikaciji, saobraćaju i privredi te je u tu svrhu jedinicama izdato više uputstava za diverzantske akcije.

Inž.-tehničke čete brigada sadejstvuju prilikom vršenja diverzantskih akcija, izrađuju protivtenkovske prepreke na komunikacijama prema izrađenim planovima i obavljaju sav rad inž.-tehničkog karaktera za potrebe svojih jedinica.

Minersko-diverzantske grupe za određene sektore bile su do kraja formirane. Na taj način dejstvuju, prema značaju i dužini železničke pruge, u Gorenjskoj i jugozapadnom Slovenačkom primorju po tri a u zapadnoj Koruškoj, severozapadnom Slovenačkom primorju i u okolini Ljubljane po jedna minersko-diverzantska desetina, sa zadatkom rušenja i izvođenja diverzantskih akcija na određenim sektorima železničke pruge.

U vremenu od 1. do 20. aprila izvršeno je 20 diverzantskih akcija te su uništeni 2 lokomotive, 12 vagona benzina i 3 mosta. Za to vreme pruga na pomenutim sektorima bila je rušena 240 puta.

Sektor IV operativne zone:

Prilike u IV operativnoj zoni slične su prilikama u IX korpusu, jer i ovde okupator ima brojna i jaka uporišta, gustu i

važnu železničku mrežu, dobro razvijenu industriju koju koriste u svoje ratne svrhe (Maribor, Celje itd.).

> IV operativna zona djeluje još na neoslobođenoj teritoriji te je aktivnost zone zbog toga uglavnom usmerena na diverzantske akcije najšireg obima. Formirane minersko-diverzantske grupe djeluju prvenstveno na železničkim prugama, što na sektorima: Litija — Zidani Most tri, Zidani Most — Brežice dve, Celje — Grobelno — Krapina, Maribor — Dravograd i Maribor — Grobelno te na sektoru Dravograd — Celovec po jedna diverzantska desetina.

Za ovo vreme izvršile su više diverzantskih akcija te uništile jednu lokomotivu, 12 vagona, 2 vodne crpke, skretnice na stanici Litija i prekinule železnički saobraćaj za oko 36 časova.

Navedeni postignuti rezultati su na tom sektoru u vremenu ovog izveštajnog perioda svakako veći te ćemo postignute rezultate navesti u idućem izveštaju, jer je poslednji 14-dnevni izveštaj IV operativne zone izostao zbog izuzetnih prilika na toj teritoriji.

Iz navedenih izveštaja vidi se da inž.-tehnička služba na raznim sektorima ima prilično različit karakter, koji proizlazi bilo iz terenskih prilika, jačine okupatorovih posada i njihove aktivnosti, jačine neprijateljevog saobraćaja po komunikacijama koje se prostiru preko pojedinih sektora ili pak od stepena organizovanosti same inž.-teh. službe. Zbog toga će inž.-teh. sekcija Tehničkog odeljenja Glavnog štaba NOV i POS na osnovu tih konstatacija i s obzirom na potrebe i način delovanja inž.-teh. službe izdavati pojedinim sektorima potrebne direktive.

Prema dosadašnjim izveštajima primećuje se da svim jedinicama i u minersko-diverzantskim desetinama nedostaju dobro izvežbani mineri a u ovo vreme i minerski materijal. Naravno je to osetno na sektoru IV operativne zone. U inž.-teh. četama brigada IX korpusa nedostaje stručno obučeni kadar pionirske struke.

Navedeni nedostaci u IV operativnoj zoni ublažiću se minerskim tečajevima po brigadama. Po pitanju raspodele dovoljne količine eksploziva i minerskog materijala, Tehničkom odeljenju Glavnog štaba pružena je mogućnost da u dogledno vreme privremeno udovolji svim potrebama predviđenih akcija.

Za obučavanje stručnog kadra inž.-tehničkih četa po brigadama formiran je inž.-teh. kurs Oficirske škole, koji će udovoljiti svim potrebama ove važne formacije u našoj vojsci.

I. GEODETSKA SLUŽBA

U vremenu od poslednjeg izveštaja pa do danas Geodetska sekcija izvršila je sledeće radove:

1.) Prikupljala je generalne i specijalne karte kao i planove različitih izdanja biv. jugoslovenske, italijanske i nemačke vojske, vodila evidenciju o njima te ih prema potrebama delim operativnim jedinicama naše vojske.

2.) Izradila je 4 matrice za sektore prema priloženom spisku — prilog br. 6, od kojih se dostavljaju kopije kao prilozi br. 7, 8 i 9.

3.) Izradila je 141 kopiju za potrebe raznih ustanova naše vojske prema priloženom spisku — prilog br. 6.

4.) Završila je rukopis udžbenika »Osnovni pojmovi topografije, čitanje karata i izrada krokija i skica prema programu za viši tečaj Oficirske škole«. Izradila je kopije slika za 30 primeraka ove knjige, tj. 2730 kopija. Knjiga je umnožena u tehnici Glavnog štaba u 100 primeraka. Jedan primerak dostavlja se kao prilog br. 10.

5.) Obezbedila je Oficirsku školu potrebnim kartama za nastavu.

6.) Za potrebe Glavnog štaba izradila je pregledne karte slovenačke teritorije sa unetim neprijateljevim uporištima i sopstvenim položajima.

U bližoj budućnosti Geodetska sekcija moraće da izvrši sledeće radove:

1.) Izraditi slike za još 70 primeraka knjige »Osnovni pojmovi topografije itd.«, tj. 6.370 kopija.

2.) Izraditi reprodukcije specijalnih karata za one sektore za koje u jedinicama karte nedostaju i kojih više nema na zalih.

3.) Izraditi u 3 boje kopije svih do sada u sekciji izrađenih karata i planova za arhivu Naučnog instituta.

4.) Ukoliko ne bude mogućnosti da se nabave originalne karte, početi sa izradom karata pogranične teritorije u razmeru 1 : 50.000, za potrebe razgraničenja.

5.) Tekući rad na vođenju evidencije karata i izrada matrica te kopija za potrebe raznih operativnih jedinica.

6.) Izraditi priručnik za čitanje karata, izradu skica i krokija za operativne jedinice.

7.) Završiti matrice severoistočne i jugoistočne Slovenije u razmeru 1 : 200.000 te specijalnu kartu Novo Mesto 1 : 100.000 i razraditi potreban broj kopija za sve jedinice vojske i za civilnu upravu.

J. RADIONICE

Kao što se vidi iz priloga br. 1, upoređenjem podataka našeg poslednjeg izveštaja znatno je porastao broj stručnog osoblja koje je zaposleno u mehaničarskim, puškarskim, stolarskim i specijalnim radionicama. Ovo povećanje bilo je nužno zbog proširenja i produbljenja rada i zadataka koji su pridodati do-

ijadašnjem obimu rada radionica. Pored toga u pomenutom prifogu prikazujemo formiranje mehaničarskih i puškarskih radionica kod IX korpusa. Prilikom ofanzive neprijatelja na toj teritoriji bila je otkrivena jedna mehaničarska radionica koja je uništena i tom prilikom zarobljeno je nekoliko drugova stručnjaka. Ostale radionice rade punim kapacitetom.

Radi poboljšanja rukovođenja i što bolje međusobne saradnje imamo nameru da formiramo centralno rukovodstvo svih radionica, s tim da tom zajedničkom rukovodstvu dodelimo i specijalnu radionicu koju je do sada vodilo Odeljenje za veze Glavnog štaba.

Tekući rad koji su obavile radionice sastojao se u opravci sledećeg oružja: 9 topova, 5 bacača, 55 mitraljeza, 18 automata, 110 pušaka i 22 pištolja. Sem toga radionice su bile zaposlene preradom i adaptacijom raspoloživih delova artiljerijske municije u one delove kojih u skladištima nemamo ali su nam neophodni za kompletiranje potrebne artiljerijske municije. U nedostatku barutnog punjenja za haubicu od 100 mm prerađivala su se i punjenja od haubice 149 mm za haubicu od 100 mm.

Pošto za protivtenkovski top od 50 mm nemamo na zalihama potrebnih zrna i punjenja, u radionicama su izrađivane projektilne granate za ovaj top i sastavljena potrebna punjenja. Probno gađanje tom novom granatom se iznad svega dobro pokazalo, nakon čega se prešlo na serijsku izradu ovih zrna.

Radionice su pred završetkom radova na 7 teških mitraljeza koje smo dobili iz oborenih savezničkih aviona radi prerade za protivavionsku odbranu. Prema našim planovima konstruišu se i posebne pripadajuće nišanske sprave.

Nastavlja se prerada motornih vozila sa benzinskog pogona na drveni gas. Opravka i prerada tenkova za potrebe Tenkovskog odreda je takođe jedan od sadašnjih zadataka mehaničkih radionica.

Pri izradi nagaznih mina, u radionicama su bili izrađeni, pored mina za tekuće potrebe jedinica, i razni novi modeli specijalnih drvenih mina na električno paljenje, koje svojom savršenošću jamče za dobar uspeh.

Velike teškoće nam stvara snabdevanje radionica potrebnim materijalom. Ovo nastojimo da rešimo prikupljanjem raznog materijala i na teritoriji koju kontroliše neprijatelj. Pri tome je naročito otežan prevoz prikupljenog materijala do radionica. Takođe je i novčano pitanje velika smetnja pri upravljanju i izdržavanju radionica, jer novac osetno nedostaje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba,
pukovnik:

Načelnik odeljenja,
potpukovnik:

NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 26. MAJA 1944
POTCINJENIM JEDINICAMA DA IZVRŠE PRIPREME ZA
NAPAD NA NEPRIJATELJEVO UPORIŠTE U TRŽIŠČU»

VII KORPUS NOV I PO
JUGOSLAVIJE

ORC
SDB

Položaj, 26. 5. 1944

ti • 11 n o

Strogo poverljivo!

ŠTABU XVIII DIVIZIJE

Situacija:

Neprijatelj je juče posle podne napustio Trebnje i Mirnu Peč. Jedinice XVIII divizije su dve uzastopne noći vodile **borbe** oko Mirne Peči. U toku jučerašnjeg dana porušile su sve bun-kere i žicu oko oba uporišta. U toku protekle noći neprijatelj je ponovo došao u Mirnu Peč i Trebnje. Neprijatelj nema nameru da ostane u uporištima, već da nas svakodnevnim upa-dima zadržava na tom sektoru i onemoguću naše dalje opera-cije. Ovo mu je moguće samo zbog toga što mu naše jedinice nisu ometale dolazak i odlazak ili su to radile slabo. Neprija-telj nije tučen prilikom tih upada već se i uz najmanja obezbe-đenja slobodno šetao. Da bismo osujetili neprijateljeve namere i nametnuli mu naše, moramo pred akcijama koje nailaze sa-svim očistiti teren, razbiti jednu takvu neprijateljevu kolonu i zaposesti mesta. U Notranjskoj, gde se trenutno nalaze naše slabije snage, neprijatelj često upada i dublje na našu terito-riju, ometa političke radnike i teroriše stanovništvo. Kod **Gro**-suplja, u pravcu Zalne, neprijatelj opravljia prugu, verovatno s namerom da izvuče neke vagone i lokomotive koje nisu sa-svim uništene. U Novom Mestu neprijatelj se drži vrlo pa-sivno, bar što se tiče ispada južno i jugoistočno od Novog Mesta. Posade u Kočevju, Ribnici i Laščama ponovo su smanjene na ranije stanje. Posada u Tržišču i dalje patrolama kontroliše **do**-linu Mirne do Mokronoga i Bistrice. Bande »Crne ruke«² nalaze se na sektoru oko Police do granice.

N a r e đ u j e m o

1) XV divizija sa IV i XII brigadom da krene sa sadašnjih položaja na položaje Trebnje — Mirna — Čatež. Delom snaga

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 191/IL Naređenje istovetne sadržine upućeno je: štabovima 15. i 18. NO divi-zije, Štabu 1. artiljerijske brigade i Štabu Dolenjskog NOP odreda. Re-dakcija objavljuje primerak upućen Štabu 18. NO divizije.

² Vidi dok. br. 15, primedbu br. 8.

I zaseda samo Trebnje a ukoliko bi se u njemu nalazio nepri-
! jatelj, odmah ga napasti i oterati. Komunikaciju Trebnje —
I jljirna — Mokronog držati u svojim rukama, izraditi prokope i
I zaseke, porušiti sve mostove na tom putu i izvršiti miniranja
(kod svake mine postaviti stražu zbog naše artiljerije koja će
uskoro krenuti tim pravcem). Patrolama kontrolisati Sv. Križ³
do Brezovog i granice. Održavati vezu sa jedinicama XVIII di-
vizij⁶ na Trebelnom i oko Mirne Peči. Sve pripremiti za pred-
! sstojeću akciju koja će se izvesti 28. ili 29. maja.⁴ Obe brigade
moraju biti na novim položajima najkasnije 27. maja do 8 ča-
sova. V brigada kreće sa sadašnjih položaja sa tri bataljona
preko Struga — Kopolja — Poljana na sektor Sv. Gregor —
Sodražica. Na ovom sektoru sada se nalazi jedan bataljon NO
sa kojim uspostaviti vezu. Zadatak brigade jeste da brzim ma-
nevrom ovlada celim sektorom Notranjske do Cerknice, Hriba,
Mokreca i Lašča. Svakodnevno vršiti pokrete i suzbiti dejstvo
neprijateljevih patrola na celom sektoru. Pitanje ishrane urediti
u sporazumu sa privrednim komisijama. NO izdato je naređenje
da sa svoje strane obezbedi hranu za brigadu prilikom dolaska.
Brigada treba da krene noću 26/27. maja i da u toku noći stigne
j na određeni sektor. Jedan bataljon ima da ostane na sektoru
Hinje, s tim da kontroliše Struge i Kopoljsku dolinu a levo
da izviđačkim patrolama kontroliše Kočevje te održava vezu
sa KO i jedinicama artiljerije. Stab divizije nalaziće se kod
t brigada na sektoru Trebnje. Izveštaj o pokretu i dolasku na
nov sektor poslati odmah nakon dolaska sa označenim mestom
[štaba divizije. Obaveštajnu službu razviti u pravcu granice i
Novog Mesta te u pravcu Grosuplja. Ne dozvoliti da se na tom
i sektoru kreće i najmanja neprijateljeva patrola a da je naše
I jedinice ne napadnu.

2) XVIII divizija kreće sa sadašnjih položaja sa IX i X
brigadom. Jednom brigadom na sektor Mirna Peč (protera ne-
prijatelja) — Sv. Ana te južno od Kuzarjevog Kala i Karteljeva.
Put treba prekopati, napraviti zaseke i izvršiti miniranja kako
ne bi bio sposoban ni za kakvu upotrebu. Drugu brigadu pre-
baciti na sektor Trebelno sa zadatkom kontrole Mokronog do
Tržišča a istočno do Skocijana i Smarjete. Odmah nakon dolaska
na nov sektor štab divizije treba da stupi u vezu sa štabom
I artiljerije, izvidi položaje oko Tržišča, prikupi sve potrebne
; podatke i pripremi plan za napad. Rok: 28. maj do 12 časova.
I Stab divizije nalaziće se na Trebelnom. Odgovorani je za ceo
I sektor i pripremu akcije.

3) I art. brigada treba prema ranijem naređenju da spremi
oruđa i municiju, u zajednici sa Štabom XVIII divizije ispita

oko Tržišča položaje za oruđa i osmatračnicu, te pripremi vezu sa oruđima, osmatračnicom i svim pešadijskim jedinicama. PH tome, radi sigurnije veze, uzeti u obzir više telef. aparata i nija. Rok za izviđanje je 28. do podne.

4) XV brigada XV divizije mora odmah nakon dolaska X brigade da deo svojih snaga prebaci na sektor X brigade. Cela brigada pomeriće se bliže Novom Mestu i onemogućiti svaki izlaz preko bloka. Direktive za XV i V brigadu daće Stab divizije. Izveštaje obeju brigada tražiti svakodnevno.

5) DO prelazi na položaje Šentvid — Temenica do granice. Ovu komunikaciju (dolinom Temenice) treba da čvrsto drži u svojim rukama. Minska polja koja je postavljala XV divizija treba da ostanu i dalje s tim da se predaju DO. Delom snaga kontrolisati Stičnu, Višnju Goru do Grosuplja. Zasedama onemogućiti neprijatelju da izvlači vagone iz Zalne. Vezu održavati sa XV divizijom. Pokret izvesti odmah nakon prijema zapovesti.

6) VIII brigada ostaje na sektoru Hočevje — Ilova Gora, sa jednim bataljonom u Krki. Na tom sektoru manevrisati delom snaga do Velikih Lašča i Grosuplja. Stab Divizije urediće da štab te brigade bude jednom kod svojih jedinica i neće dozvoliti da to učini Stab Korpusa. Vezu održava sa bataljonom V brigade na sektoru Hinje — Zvirče. Stab divizije vodiće računa da ova brigada ovlada celim sektorom do Grosuplja i Lašča, da postavlja zasede i čisti neprijateljeve patrole.

Pored ostalog Stab XVIII divizije odrediće brigadu koja će u predstojećoj akciji izvoditi direktan napad, izabrati grupe bombaša i minera, snabdeti ih materijalom, izabrati pravce udara, sporazumeti se o art. znacima i o dejstvu artiljerije. Izvršiti koncentraciju od najmanje 6 teških bacača, sa kojima uspostaviti telefonsku vezu. Jedinice i bacače popuniti municijom. Zbog kratkog roka sve ovo izvršiti najhitnije.

Stab Korpusa (uži štab) nalaziće se 28. maja kod XV divizije a za vreme akcije na osmatračnici artiljerije.

Zapovest za akciju primičete najkasnije 28. do podne.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odstutan

V. d. komandanta — pukovnik
Pero

Dostavljeno:
Štabovima divizija (XV i XVIII)
Štabu I art. brigade
Štabu DO

Izdana naredba VIII, IX
i X brigadi 26/V 1944.

**KAREĐENJE ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 26. MAJA 1944.
SOBOVIMA POTCINJENIH JEDINICA ZA OBEZBEĐENJE
I PRIPREMU NAPADA NA TRŽIŠČE¹**

**STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 26. V 1944.**

**HITNO!
STROGO POVERLJIVO!**

ŠTABU VIII, IX I X BRIGADE

Položaj

Situacija:

U vezi sa dobijenim direktivama
n a r e đ u j e m o

1) VIII brigada ostaje na sektoru Hočevje — Ilova Gora, sa jednim bataljonom na Krki. Štab brigade mora biti kod svojih jedinica. Na tom sektoru sa dva bataljona stalno manevrisati do Velikih Lašča i Grosuplja. Štab brigade vodiče računa da brigada ovlada napred navedenim sektorom te da na tom sektoru postavlja zasede i uništava neprijateljske patrole. Iznenaadne zasede postavljati što bliže uporištu te na taj način iznenadivati i uništavati neprijateljeve patrole. Dnevne izveštaje i izveštaje o radu na ovom sektoru slati na Trebelno, gde će se nalaziti Štab divizije. Brigada će održavati vezu sa bataljonom V brigade, koji se nalazi na sektoru Hinje — Zvirče.

2) IX brigada će odmah nakon prijema ovog naređenja apasti i proterati neprijatelja koji se nalazi iznad žel. stanice Mirna Peč. Brigada će se smestiti na sektor Sv. Ana — Mirna Peč — južno do Kuzarjevog Kala i Karteljeva. Put Novo Mesto — Trebnje prekopati, izraditi zaseke i minirati tako da put bude onesposobljen za svaku upotrebu. Štab brigade održavaće tesnu vezu sa jedinicama X brigade, koje će se nalaziti na sektoru Trebelno, i sa jedinicama XV divizije koje se nalaze na sektoru Trebnje — Mirna. Telefonsku vezu uspostaviti sa Štabom divizije koji će se nalaziti na Trebelnom. Na ovom sektoru brigada ne sme dozvoliti da se neprijatelj kreće komunikacijom

Novo Mesto — Trebnje. Brigada će X brigadi dati dva **teška** bacača sa municijom. Brdski top postaviti na takvo mesto **odakle** će moći uspešno da tuče neprijatelja u slučaju kretanja **na** ovom sektoru. U cilju prekopavanja puteva i pravljenja **zaseka** mobilisati sve civilno stanovništvo. Izradite lažne nagazne **mine** sa praznim sandukom. Ispod njega stavite ručnu bombu koja će prilikom podizanja sanduka eksplodirati. Za slučaj **da neprijatelj** pokuša zvati iz tornja crkve na Golobinjeku, taj **toranj** minirajte.

3) X brigada će se odmah prikupiti na Brezovoj Rebri i u toku noći krenuti na sektor Trebelno — Drečji Vrh, sa zadatkom da kontroliše Mokronog do Tržišča a istovremeno i teren do Škocijana i Smarjete. Brigada hvata veze sa jedinicama XV divizije na sektoru Mirna, sa artiljerijskom brigadom i sa IX brigadom. Brigada će izvidati neprijateljsko uporište u Tržišču i do 28. o.m. u 7 časova ujutro dostaviti skicu uporišta. Skica mora da sadrži plan uporišta, bunkere, žičane prepreke, brojno stanje, moralno stanje i najbolje prilaze. Po ovom zadatku odmah pošaljite specijalnog oficira i obaveštajca koji će prikupiti te podatke a ne da čekaju da krenu sa kolonom. Stvar je vrlo hitna. Brigada će imati zadatak da napadne i likvidira neprijateljsku posadu u uporištu Tržišče³. Ovaj napad može i mora da uspe. Pripremiti telefonski materijal kako bi veza dobro funkcionisala. Sa sobom uzeti brdski top VIII brigade. Odrediti komandira za bacačku bateriju, koja će za vreme akcije biti telefonski povezana sa štabom. Sav ovaj rad treba da se najhitnije završi, jer ćete zapovest za napad dobiti 28. o.m. do podne⁴. Brigada mora u toku ove noći biti prebačena na novi sektor.

4. — Štab divizije kretaće se sa X brigadom i nalaziće se na Trebelnom, gde slati sve izveštaje.

5. — Na novcm sektoru sve jedinice moraju pokazati budnost i udarnost kako neprijatelj ne bi mogao nigde da nas iznenadi, već naprotiv — mi da mu svuda zadajemo teške udarce.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant — kapetan:
Petar Brajović

NAREĐENJE ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 26. MAJA 1944.
PÖTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA NEPRIJATE-
JJEVA UPORIŠTA U RADOVNI, GORJU, RIBNU I KORITNU¹

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Na položaju, 26. maja 1944.
Br. 731

ŠTAB IX KORPUSA NOV I POJ

Na dan 27. maja 1944. jedinice XXXI divizije napašće neprijateljeva uporišta: Sp. Radovnu, Zgornje i Spodnje Gorje, Ribno i Koritno², sa zadatkom da ih potpuno likvidiraju te izvrše potpunu mobilizaciju i prinudni otkup hrane i stoke. Izvršiće se i konfiskacija (zaplena) u selu Koritno, gde se nalaze 3 naoružana gestapovca. Za izvršenje tih zadataka

n a r e đ u j e m o

1. — III SNOUB »Ivan Gradnik« napašće i likvidirati¹ Spodnju Radovnu i uništiti električnu centralu. Takode će na I pasti Zg. i Sp. Gorje te izvršiti totalnu mobilizaciju i otkup II hrane.

2. — VII SNOUB »France Prešern« napašće i likvidirati uporište u Ribnu te vršiti konfiskaciju (zaplenu) u selu Koritno, gde se nalaze 3 naoružana gestapovca. Imena tih gestapovca neka brigada sama pribavi.

I

Detaljan plan

1. — III SNOUB »Ivan Gradnik« neka se obezbedi iz I pravaca Mojstrana — Jesenice — Bled — Bohinjska Bela.

Sve puteve kojima bi neprijatelj mogao kamionima da I stigne u pomoć napadnutim uporištima treba minirati i pre- I kopati.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 266/1. Stedakcija je uspela pronaći samo primerak originala koji je Stab 31. NO divizije dostavio na uvid Štabu 9. korpusa.

² Vidi dok. br. 157.

S obzirom na to što je na terenu vaše brigade otežano kretanje sa komorom i mazgama, odmah odredite jedan bataljon koji će komoru vaše brigade evakuisati na sektor Cerkno. Sa sobom neka ponese što više hrane i stoke, koju neka preda divizijskom intendantu, koji će se nalaziti u selu Poljane kod Cerkna. Taj bataljon neka odmah nakon predaje tog materijala krene natrag u sastav brigade, s tim da u Cerknom podigne za vašu brigadu municiju za lake »brede« i eksploziv koji će primiti od našeg referenta za naoružanje, koji se nalazi u Poljanama. Sa tim bataljonom neka pode i jedan član štaba brigade. Ovome bataljonu izdajte tačno naređenje, pravac pokreta, koje neka uzme i donese natrag, i za koje vreme treba da se vrati u sastav brigade. Sa sobom neka povede i sve novomobilisane koji će pomoći pri transportu stoke, a posle toga neka ih preda XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«.

Posle likvidacije tih uporišta opet vršite samostalne akcije i mobilizaciju na određenom vam sektoru.

Bacački vod vaše brigade zadržite kod sebe.

2. — VII SNOUB »France Prešern« neka se obezbedi iz pravca Bohinjska Bela — Bled — Lesce — Radovljica — Kamna Gorica. Pošto je najverovatnije da će neprijatelj stići u pomoć iz Bleda ili Boh. Bele, izvršite demonstrativan napad na ova dva uporišta. Sve puteve koji vode prema napadnutim uporištima prekopajte i minirajte. Dobre i jake zasede postavite kraj mosta kod Bodešča. U Koritnu zaplenite svu imovinu ranije pomenutih gestapovaca, koje po mogućstvu uhvatite ili likvidirajte. Za tu zaplenu odredite grupe sa tačno određenim zadacima.

Napad će početi 27. maja o.g. uveče u 23 časa³.

Pošto su to mala uporišta, postoji mogućnost brze likvidacije i zbog toga napad mora biti energičan i odlučan, zato što se u blizini nalaze veća neprijateljeva uporišta te postoji mogućnost brze intervencije prema napadnutim uporištima.

Štabovi brigada moraju dobro da pripreme plan i ljudstvo, jer od toga zavisi sav uspeh.

Upozoravamo štabove brigada da veliku pažnju poklone mobilizaciji, u kom cilju treba izraditi plan da se ona izvede po svim selima. Za ovo odrediti mobilizacijske patrole i dati im tačna uputstva.

Za sve ove akcije treba se čvrsto povezati sa terenskim radnicima, od kojih treba dobiti tačne podatke i vodiče.

Prilikom otkupa hrane treba paziti da se vrši u sporazumu sa privrednim komisijama.

Javka za Stab divizije nalaziće se na Rovtarici, i neka sve jedinice šalju tamo svoje svakodnevne izveštaje.

Znaci raspoznavanja:
27. maja Udar — U nec

Ugovoreni znaci:
Milan — Metod

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Cyril
Metod

Komandant — major:
Potočar Stane
Stane

Dostavljeno: Štabu IX korpusa
Štabu VII SNOUB »France Prešern«
Štabu III SNOUB »Ivan Gradnik«
A.

BR. 140

IZVEŠTAJ ŠTABA BRIŠKO-BENEŠKOG NOP ODREDA OD
26. MAJA 1944. ŠTABU 9 KORPUSA NOVJ O PRODORU
NEPRIJATELJA NA SEKTOR GORIŠKIH BRDA¹

STAB
BRISKO-BENESKOG ODREDA
NOV I POS
Br. 277
Na položaju, 26. V 44.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek

Na dan 22. V Nemci su sa većim snagama preko Dobrova stigli u zapadna Brda. Jedna kolona automobila je iz Nebla krenula prema Peternelu. U 10 časova koncentrična vatra 3 mitraljeza bataljona »Mazzini« i jednog našeg mitraljeza iz prvog bataljona kod Peternela bila je upravljena na tri nemačka kamiona puna vojske. To je nanelo neprijatelju prilične gubitke, koje do sada još nismo mogli tačno utvrditi. Zbog intervencije drugih neprijateljevih snaga, koje su nastupale sa boka, naša tamošnja zaseda bila je primorana da se povuče na viši položaj.

Druga neprijateljeva grupa prodirala je iz Dobrova, preko Drnovka na Višnjevik. Bila je naoružana teškim pešadijskim oružjem — teškim bacačima i teškim mitraljezima, koje su nosili konji. Neprijateljeva kolona imala je 250—300 ljudi. Prodirala je u više pravaca prema Višnjeviku i Gradnom. Naše zasede na visu iznad Višnjevika, teška »breda« i 3 laka mitraljeza, otvorile su na prodiruću kolonu snažnu vatru, posle čega se kolona odmah razvila u strelce i reagovala žestokom vatrom iz svih vrsta oružja. Pošto su neprijatelju ponovno naneli teške gubitke, naši su se morali povući. Druge grupe neprijateljevih snaga su iz Dobrova preko Kozane prodirale u Šmartno, a ostale opet iz Gorice preko mosta u Pevmi na Oslavje i preko Steverjana na Cerovo, gde je neprijateljevu kolonu napao naš I MSV. U tom sukobu neprijatelj je pretrpeo gubitak od 5 mrtvih. Istog dana je isti I MSV ponovo napao neprijatelja u blizini Steverjana, ali pošto je neprijatelj odmah reagovao njegovim gubicima se nisu mogli utvrditi, jer su se naši morali odmah povući. I bataljon, koji se nalazio u selu Breg, pred nadmoćnim neprijateljem krenuo je prema severu. U Zapadnim brdima Nemci su tog dana zapalili 4 sela. Zbog svojih gubitaka vršili su represalije i kod Peternela ubili 20 žena, dece i staraca, a u Cerovu 10 muškaraca i žena. Tog dana stigli su i Nemci iz Plava do Kobalara i tamo postavili zasede po svim dominantnim kotama, koje vladaju putem Brda — Kobalar. Ove zasede ubile su 5 mladih i starijih muškaraca, koji su bežali iz sela zaposednutih od Nemaca. Drugog dana, 23. V, neprijatelj je velikim snagama preplavio sva Brda, i to sa istoka, juga i zapada. Prošao je svim stazama kroz sva sela. Nad civilnim stanovništvom vršili su nasilje. Opljačkali su sve što im je palo šaka. Pokupili su mnogo mladih devojaka i odveli ih u Goricu. Ove neprijateljeve bande pripadale su raznim nacionalnostima, a većinom su to bile SS trupe; takođe su bili zastupljeni i domobranci i fašisti. U toj ofanzivi učestvovalo je preko 4.000 neprijatelja, mnogo kamiona, više blindiranih automobila, 6 tenkova i 300—400 konja. U toku svih borbi neprijatelj je imao preko 80 mrtvih, što još nije bilo moguće tačno utvrditi. Naši gubici iznose dva mrtva i 3 lakše ranjena. Gubitaka u materijalu nismo imali. Još iste večeri neprijatelj se povukao iz Brda. Jasno je da se neprijatelj na tom sektoru nadao većim snagama naše vojske. Pošto mu prvog dana nije uspelo da naše snage potisne prema zasedama, koje je imao postavljene po visovima severnih Brda, hteo je drugog dana da utvrdi gde smo se povukli, i u tom cilju je sva sela i brdašca odjednom preplavio svojom vojskom, ali pronašao nije ništa.

24. V ujutro velike snage nemačke vojske, koje su stigle iz doline Soče, preplavile su čitav sektor visokih Brda, Srednje,

jCambreško, Lig, Zapotok, dolinu Idrijce i sva benečanska sela, koja graniče sa Idrijcom. Na tom sektoru nalazio se naš 3. bataljon, koji je blagovremeno saznao za predstojeću neprijateljsku ofanzivu te je veštima pokretima izbegao sukob. Ovaj bataljon imao je 5 žrtava, jer su dve patrole zbog vlastite neopreznosti pale u nemačke zasede. Na dan 25. V posle podne sve neprijateljeve snage otišle su dolinom Idrijce u pravcu Dolenjeg. Za sobom su ostavili nekoliko popaljenih kuća i opljačkana sela, jer su pokupili sve što ljudi nisu ranije posakrivali.

Oba bataljona su nakon te ofanzive, sem nekih izuzetaka, i ostala čitava.

Naknadno će se dostaviti skica sa razvojem i fazama neprijateljeve ofanzive na sektoru I i III bataljona, to jest Brda i dolina Idrijce (visoka Brda).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Crnulj Franc Zorko

Komandant
Uršić Franc Joško
Uršić Franc

BR. 141

ZAPOVEST ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 27. MAJA 1944.
POTCINJENIM JEDINICAMA ZA IZVRŠENJE NAPADA NA
NEPRIJATELJEVA UPORIŠTA U TRŽIŠČU I KRONOVU¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Na položaju, 27. 5. 1944.
Br. 372

Strogo poverljivo!
H i t n i
L u ,

Z A P O V E S T
(Karta Novo Mesto 1 : 100.000)

Neprijateljevo uporište u jačini od 150 be-ga u Tržišču nedavno je uspostavljeno. Svakodnevnim ispadima kontrolišite Mokronog i dolinu Mirne. Prema podacima od 22. maja posada je ojačana na 200 be-ga i oko 50 Nemaca. Uporište je utvrđeno

bunkerima i ograđeno žicom. Smešteni su: u Malusovoj kući opštini i Prosvetnom domu. Komanda se nalazi u zgradi župno? ureda. Utvrđeni su sa 3 bunkera na Sentjurskom brdu. Naoružani su lakim pešadijskim oružjem i 1 bacačem. Svakodnevno šalju patrole i zasede na Sv. Florijan kod Mokronoga. Nemačka uporišta preko granice su malobrojna. Poslednji upadi neprijatelja imali su cilj da nas sprečavaju u prodiranju i daljem izvođenju ofanzivnih operacija.

Na dan 30. maja u zoru u 4 časa izvršiće se napad na neprijateljevo uporište u Tržišću.² U vezi s tim

N a r e đ u j e m o

1) XVIII divizija, potpomognuta Art. brigadom, **izvršiće** direktan napad i zauzeti uporišta, s tim da napad izvede **jednom** brigadom, dok drugu brigadu postavlja na obezbeđenje na **liniji** Grič — Zbure — Goriška Vas — Mačkovec, sa zadatkom **da** sprečava svako prodiranje neprijatelja iz pravaca **Smarjete** Skocijana i Bučke. VIII brigada ostaje na svom starom **sektoru** sa istim zadacima, s tim da u noći 29/30. izvrši demonstrativan napad na Velike Lašče. Brigada koja obezbeđuje iz pravca **Skocijana** ima noću 29/30. da izvrši napad na neprijateljevo **uporište** u Kronovu i da ga savlada. Sa sobom povesti brdski **top** od 65 mm.

Izbor položaja topova i telefonsku liniju uspostaviti **u zajednici** sa Štabom I art. brigade.

2) XV divizija sa dve brigade obezbeđuje snage XVIII divizije iz pravca granice, Trebnja i Novog Mesta, postavljajući se na liniji Krmelj — Bistrica — Trebelno — Sv. Ana. Telefonsku vezu uspostaviti do art. osmatračnice. Izvršiti miniranje komunikacija, postaviti zasede i razviti obaveštajnu službu. Divizija na tim položajima mora da izdrži do konačnog zauzimanja Tržišća.

3) I art. brigada pripremiće određeni broj poljskih **topova** od 75 mm sa *dovoljnom* količinom municije. Sa sadašnjih **položaja** kreće tako da stigne na određeno mesto noću 29. **maja**, uspostavi telefonsku vezu i da bude spremna za dejstvo 30. u 4 č ujutro. Radi boljeg dejstvovanja dostaviće se uveličana skica svih objekata u kojima se nalazi neprijatelj. Vatrene **položaje** oruđa izabrati tako da tačnost gađanja bude najbolja, dok haubicu od 75 mm prema potrebi pridati pešadijskim **jedinicama** XVIII divizije. Osmatračnicu postaviti na takvom **mestu** da je moguć pregled celog sektora i da nije na pravcu **naših** oruđa. Na osmatračnici sme da bude samo oficir koji **upravlja**

K_{va}trom te potreban broj telefonista i kurira. Preostalim ljudstvom izvršiti najbliža obezbeđenja oruđa.

4) Štab korpusa će se za vreme operacije nalaziti na art. osinatx-ačnici, gde slati sve izveštaje i uspostaviti telefonsku vezu.

5) Previjališta će odrediti svaki štab divizije.

6) Znacⁿⁱ raspoznavanja za 29/30. Stane — Skala," za 30/31. Tone — Tomaž.

Naknadno: XV brigada XV divizije napašće noću 29/30. Grič kod Kronova, s tim da preko Krke krišom prebaci manju jedinicu, koja će iznenada izvršiti likvidaciju. Novomeško uporište uznemiravati minobacačkom vatrom.

DO će noću 29/30. maja izvršiti demonstrativan napad na Grosuplje. U zoru 30. maja postaviti zasede na Peščeniku i u dolini Temenice.

V brigada ima noću 29/30. da napadne Ribnicu.

NO će iste noći sa jednim bataljonom izvršiti akciju na železn. prugu Ljubljana — Trst.

KO mora iste noći da izvrši demonstrativan napad na Kočevje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Brilej Bolko

V. d. komandanta — pukovnik:
Pero

Dostavljeno: Štabu XV i XVIII div., I art. brigadi
Glavnom štabu, DO, KO (NO — depešom)

ZAPOVEST ŠTABA 15. NO DIVIZIJE OD 27. MAJA 1944
ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA DA OBEZBEDE NA'
PAD NA TRŽIŠČE I IZVRŠE NAPAD NA KRONOVO»

STAB Hitno! Strogo poverljivo
XV DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, 27. V 1944. u 20.50 časova

SVIM ŠTABOVIMA BRIGADA XV DIVIZIJE

Z A P O V E S T
(Sekcija Novo Mesto — Cerknica 1 : 100.000)

Neprijatelj je iz Mirne Peči i Trebnja otišao preko **gr**anice² prema Litiji. Ostalo je samo još uporište u Novom Mestu u jačini od 800—1.000 ljudi i oko 250 vojnika u Tržišču. Neprijateljeva uporišta uz granicu su malobrojna. Poslednji ispadi neprijatelja imali su za cilj da spreče naše dalje ofanzivne operacije.

XVIII divizija dobila je zadatak da 30. maja u 4 časa ujutro izvrši napad na neprijateljevo uporište u Tržišču i to **sa** jednom brigadom, ojačanom artiljerijom.³ Drugom brigadom daje obezbeđenje na liniji Grič — Zbure — Goriška Vas — Mačkovec, sa zadatkom da spreči svako nadiranje neprijatelja iz pravca Šmarjeta — Škocijan i Bučka. III brigada⁴ ostaje **na** starom mestu i u noći 29/30. maja vrši demonstrativan napad na Velike Lašče.

Naša divizija dobila je zadatak da sa dve brigade obezbedi snage XVIII divizije koje će napadati, i to iz pravca granice Trebnja i Novog Mesta.

U vezi s tim

N A R E Đ U J E M O

XII brigada daje obezbeđenje iz pravca nemačke granice. Vaša brigada će 29. 5. u 22 časa krenuti na nove položaje i sa dva bataljona zaposesti sektor Stražberk — Polje, sa zadatkom da spreči svako nadiranje neprijatelja koji bi hteo da

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 153/1.

² Reč je o demarkacionoj liniji.

³ Vidi dok. br. 137, 138, 141, 144 i 156.

⁴ Odnosi se na VIII slovenačku NO brigadu »Fran Levstik«.

u pomoć napadnutom uporištu Tržišče. Odmah nakon dolaska na nove položaje morate dobro minirati, zarušiti i napraviti barikade na putu Krmelj — Tržišče i Krmelj — Pijavice. Zasede postaviti uz put i na prolazima kojima se neprijatelj služi a sa patrolama kontrolisati granicu do Sv. Križa. III bataljon brigada drži u rezervi da ga baci tamo gde to bude potrebno. Morate minirati i porušiti put Cirknik — Sv. Rok i Sv. Križ — Mirna. Morate održavati vezu sa jedinicama XVIII divizije koje će napadati Tržišče. Sa Štabom divizije morate uspostaviti telef. vezu.

\ IV brigada daje obezbeđenje iz pravca Novog Mesta i Trebnja.

Brigada kreće na položaje 29. V u 18 časova i to sa dva bataljona na sektor Sv. Ana — Šentjurje sa zadatkom da spreči svako nadiranje neprijatelja putem od Novog Mesta prema **Trebnju** ili iz Mirne Peči prema Poljanama. Bataljoni moraju navedeni put dobro minirati, zarušiti i izraditi jake barikade. **Jedan** bataljon na sektoru Karteljevo sa zadatkom da kontroliše teren do N. Mesta — Trške Gore i prema Toplicama. Zasede **mora** bataljon da postavi na izlazima iz neprijateljevih uporišta, kako bi mogao odmah da napadne čim neprijatelj krene iz uporišta. Preostali bataljon brigada drži u rezervi oko Ceroveca i upotrebljava ga tamo gde joj bude potreban. Na Medvedjeku **mora** imati stalnu patrolu koja će sa sobom imati bicikl, kako **bi vas** mogla odmah obavestiti ako bi neprijatelj prodirao od Temenice ili Ljubljane. Morate održavati vezu **sa** brigadom XVIII divizije na sektoru Zbure. Sa Štabom divizije morate uspostaviti telef. vezu.

IV i XII brigada moraju na navedenim položajima da izdrže do zauzimanja Tržišča.

V brigada ostaje na dosadašnjem sektoru sa istim zadacima prema poslednjoj zapovesti. U noći 29/30. maja mora da **izvrši** napad na Ribnicu. Napad mora da se izvrši svojski, tako da priveže neprijateljeve snage, kako iste ne bi napuštale **Ribnišku** dolinu i učinile ispad prema Dolenjskoj.

XV brigada ostaje na položajima prema poslednjoj zapovesti sa istim zadacima. U noći 29/30. maja napada i likvidira Grič kod Kronova. Na pogodnom mestu mora preko Krke **da krišom** prebaci manju jedinicu, koja mora da iznenada, po **partizanski**, izvrši likvidaciju. Iste noći će XVIII divizija sa **brigadom**, ojačanom brdskim topom od 65 mm i svojim obezbeđenjem da napadne neprijateljevo uporište u Kronovu. Navedene noći morate neprijatelja u N. Mestu uznemiravati vatrom **iz bacača** a isto to i narednog dana i noći.

Štabovi brigada neka sve jedinice obezbede dovoljnom količinom municije i ostalog materijala (bombe, minerski mate-

rijal, ulje za oružje, telef. žica). U slučaju da dođe do borbe, sve jedinice moraju da je prihvate energično i odlučno i ^{ne} smeju neprijatelju dozvoliti prodor, već ga razbiti i **uništiti**.

Svaka brigada neka organizuje svoje brigadno previjalište. Divizijsko previjalište nalaziće se u Dečjoj Vasi kod Zagradca, gde se ranjenici moraju slati najbržim putem.

Štab divizije nalaziće se na Trebelnom, gde se moraju redovno slati izveštaji, i to na svaka dva časa, te uspostaviti telefonsku vezu sa njima.

Znaci raspoznavanja za 29—30. maj: Stane — Skala

" 30—31. maj: Tone — Tomaž

Dopuna: Dol. odred će 29—30. maja vršiti demonstrativan napad na Grosuplje i imaće zasede na Peščeniku i u dolini Temenice.

IV brig, mora imati kurirsku vezu sa zasedom Dol. odreda kod Temenice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
odsutan

Komandant — major:
Franc Hočevar

Dostavljeno: svim štabovima brigada na izvršenje
Štabu XII korpusa na znanje.

IZVEŠTAJ ŠTABA 14. DIVIZIJE OD 28. MAJA 1944. ŠTABU
4 OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O BORBI U KOTU KOD
OPLOTNICE¹

CTAB 14. DIVIZIJE
NOV I POJ
Br. 132

Na položaju, 28. V 1944.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Vojni izveštaj o akciji kod Kota

22. maja je SNOB »Miloš Zidanšek« dobila zadatak od našeg **štaba** da krene u Oplotnicu, tamo blokira neprijateljevo uporište i izvrši rekviziciju u trgovačkim radnjama.² Istovremeno mora da likvidira, odnosno pohvata, izdajnike — gestapovce a zaplenjeni materijal da skloni na određenom mestu.

U 23 časa brigada je krenula u pravcu Oplotnice. Cim je prethodnica stigla do Oplotnice, naišla je na neprijateljevu patrolu koja je na prethodnicu otvorila vatru. Prethodnica je **odmah** razbila neprijateljevu patrolu i prinudila je da se povuče u neprijateljevo uporište. Uskoro posle toga uporište je blokirano a put Oplotnica — Konjice zaposednut. Započeti su rekvizicija trgovačkih radnji i traženje izdajnika — gestapovaca. Natovareno je 6 kola različitim materijalom, najviše životnim namirnicama. Pošto se u Oplotnici nalazio i veliki autobus, vlasništvo direkcije pošta, zaplenili smo i njega te ga natovarili namirnicama. Toga dana je iz Oplotnice odvezeno oko 10.000 kg hrane i drugog materijala. Za sve vreme dok se brigada nalazila u Oplotnici neprijatelj je besno pucao iz mitraljeza i **bačaća**. Poginulih nismo imali, samo je od mine jedan lakše ranjen. Rekvizicija je u redu izvršena i sav materijal je odvezen na određeno mesto i tamo sklonjen dok je autobus zapaljen. Kod **lekara** zaplenjen je sanitetski materijal i instrumenti. Obaveštajni centar uhvatio je jednog gestapovca i ženu drugog. (Ovaj je spavao u uporištu.). Uhvaćeni gestapovac bio je nakon **saslušanja** likvidiran a ženu drugoga smo pustili pošto smo je saslušali i objasnili joj značaj naše borbe i štetnost saradnje sa okupatorom.

Na rekviziciju izvršenu u Oplotnici neprijatelj je reagovao na taj način što je dovukao jednu četvu planinskih lovaca

iz Slovenske Bistrice, jednu četvu policije iz Maribora i nekoliko vermana iz okolnih uporišta. Ukupno je bilo oko 450 ljudi. Zbog toga je I bataljon XI brigade postavljen u zasedu kod kamenoloma na putu Oplotnica — Lukanja, kojim smo odvezu zaplenjeni materijal. U 7.30 časova neprijatelj je naišao na našu zasedu. Neprijatelj se odmah razvio i započela je borba. Zbog velike nadmoćnosti neprijatelja bataljon se morao polako povlačiti na unapred određene položaje. Pošto je neprijatelj počeo da prodire i sa pravca Sv. Trije Kralji, bio je prema njemu poslat II bataljon XI brigade koji ga je prinudio da se u 10 časova razvije za borbu. Neprijatelj je imao nameru da okruži naše jedinice i da ih posle toga nadmoćnim snagama uništi. Njegovu nameru smo odmah uočili i izvršili nov raspored bataljona. I bataljon XI brigade bio je poslat na Veliki vrh, II bataljon južno od I na Kaponhof, I bataljon XIII brigade ka Kosu, dok je II bataljon XIII držao položaje Višič — Jare. Jurišem I bataljona XIII brigade neprijatelj je bio odbijen a istovremenim jurišem XI brigade u bok razbijen na grupice od 3—11 ljudi i nateran u panično bekstvo. Bežao je na sve strane. Na mestu borbe neprijatelj je ostavio 31 mrtvog, dok se broj ranjenih nije mogao utvrditi. Zaključujemo da ih je moralo biti dosta, jer se za neprijateljem u bekstvu svuda nailazilo na krv. Prema izjavama samih nemačkih vojnika, koje su davali civilnom stanovništvu prilikom bežanja, pretrpeli su gubitke od oko 100 mrtvih, ranjenih i zarobljenih. Zarobljeno ih je svega 6, svi podoficiri... Prilikom saslušavanja izjavili su da su došli iz Slovenske Bistrice i Maribora. Takođe su izjavili da su dobili posebno naređenje da svakog partizana koga zarobe na licu mesta likvidiraju.

Zaplenjeno je: 2 MG mitraljeza model 42, 1 laki bacač sa 74 mine, 4 puške »mauzer«, 1 poluautomatska puška, 1 pištolj, 3.462 metka, veću količinu ratne spreme (oko 30), 27 mina za teški bacač, 30 ručnih bombi i 1.100 metaka za automat.

Prilikom ove akcije primetili smo da je moral neprijatelja prilično opao, a kod XI brigade, zbog uspešnih akcija, koje je izvela u poslednje vreme, moral se podignuo i postala je jako borbena.

Posle ove pobede nad neprijateljem brigade su otišle na stare položaje, gde su ostale do sutradan ujutro.

Pošto je u toku noći na sektoru Bistrica — Oplotnica — Zreče neprijatelj skoncentrisao veće snage, izvršili smo pokret u Kurju Vas sa namerom da napadnemo uporište u Smartnu na Pohorju. Ovog dana izvršili smo mobilizaciju šumskih radnika. Pri toj mobilizaciji desilo se da su tri šumska radnika napala komandira iz XIII SNOB druga Stanka Jožea. Hteli su

<ja mu odzmu pušku koju on nije hteo da ispusti iz ruku. Kamenom su ga ranili po glavi a posle toga, kad su videli da pm je došao u pomoć još jedan drug, pobjegli su.

24. maja Nemci su zaposeli položaje Sv. Trije Kralji i **Veliki** vrh — Osankrca — Jagerska peč i Hudi Vrh. U toku dana stigla je do našeg boravišta patrola koju je naša zaseda naterala u bekstvo natrag prema Šmartnu. Zbog položaja koje su u toku dana zaposeli Nemci, naš položaj u Kurjoj Vasi nije bio pogodan za diviziju a još manje da bi napali uporište u Smartnu. Zbog toga smo 25. ujutro prešli na nove položaje Kamenitec, gde smo ostali dva dana. Dva dana ostali smo zbog toga što je neprijatelj držao zaposednut put i greben Rogla — **Pesek** — Plešić. Pošto nismo imali nikakve veze sa ostalim brigadama i štabom zone, odlučili smo da krenemo pravcem prema Turičniku, pa makar i pod borbom, te da što pre uspostavimo vezu. 27. o.m. ujutro krenuli smo prema položajima koje je neprijatelj napustio u toku noći i otišao u pravcu Vitanja, Mislinje i Sentlovenca. Na čitavom putu od Kameniteca do Turičnika nismo naišli na neprijatelja, samo smo nailazili na dosta tragova njihovih logora. Sada se nalazimo: Stab divizije kod Turičnika, XI SNOB na Razborici, XIII SNOB na Golavabuki i pripremamo vojsku za napad na uporište koje je neprijatelj uspostavio usred ofanzive.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
Cerin Miha

Komandant — major:

NAREĐENJE ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 28. MAJA 1944. ŠTABU 9 SLOVENAČKE NO BRIGADE ZA PRIPREMU I IZVRŠENJE NAPADA NA NEPRIJATELJEVO UPORIŠTE U KRONOVU¹

ŠTAB
XVIII DIV. NOVJ
28. V 44. u 4,30

ŠTABU IX BRIGADE

Položaj

Na dan 30. maja u 4 č jedinice X brig, napašće neprijateljevo uporište u Tržišču, koje broji oko 260 vojnika.

XV divizija će svojim snagama da obezbeđuje ovaj napad na liniji Krmelj — Bistrica — Trebelno — Sv. Ana.

U vezi sa tim zadacima vam

n a r e đ u j e m o

1 — Vaša brigada će za vreme akcije biti na položajima *Grič — Zbure — Goriška Vas — Mačkovec*, sa zadatkom da spreči svako prodiranje iz pravca Šmarjeta, Škocijan i Bučka.

2 — Vaša brigada ima zadatak da noću 29/30. izvrši napad i likvidaciju neprijateljevog uporišta u Kronovu. Za pomoć neka sa sobom uzme jedan top od 75 mm i jedan teški bacač. Za izvršenje tog zadatka neka se upotrebe dva bataljona, od kojih će jedan da napada a jedan da obezbeđuje od Bele Cerkve. Jedan bataljon neka se postavi na Gorišku Vas, sa zadatkom da taj put (Škocijan — Zbure) temeljito prekopa i minira. Brigada će izvaditi jedan deo položenih mina kod Novog Mesta dok će drugi deo predati brigadi koja je zameni na tom sektoru.

3 — Odmah nakon prijema ove naredbe prebacite bataljone i to: jedan bataljon na sektor Goriška Vas a dva bat., sa Štabom brigade, na sektor Zaloviče. Izradite plan za Kronovo i pripremite ljudstvo za izvršenje tog zadatka.² Uporište Kronovo se može i *mora* likvidirati.

4 — Posle izvršene akcije odmah se postavite na položaje pod 1—.

5 — Stab brigade neka sadašnjim zadacima pokloni veliki značaj i pažnju.

6 — XV brigada će delom svojih snaga u noći 29/30. nastupi Grič kod Kronova.

S. F. — S. N.

Za štab načelnik — major:
Mile Čubrić

BR. 145

NAREĐENJE ŠTABA 30. NO DIVIZIJE OD 28. MAJA 1944.
ŠTABOVIMA POTCINJENIH JEDINICA DA SE PRIPREME
ZA IZVRŠENJE DALJIH ZADATAKA¹

STAB XXX DIVIZIJE
IX KORPUSA NOV I POJ
Na položaju, 28. maja 1944.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

S obzirom na nove zadatke koje je dobila XXX divizija, naše jedinice će u toku ove noći učiniti pokret na nove položaje. U vezi sa tim

NAREĐUJEMO

XVII SNOB »Simon Gregorčič* tako ove noći prelazi na sektor Erzelj — Kobali, sa obezbeđenjem prema Planini, Gočama i Slapu.

XIX SNOB »Srečko Kosovel« tokom ove noći prelazi na sektor Šmarje, sa zadatkom da jedan bataljon postavi u Zavino, jedan bataljon u Šmarje, a bataljon »Triestino d' Assalto« u Vrtovče te obezbeđuje pravce prema Rihembergu, Štanjelu i Ajdovščini.

XVIII SNOUB »Bazoviška« ostaje na sektoru Renče — Lipa, sa zadatkom da tokom noći obezbeđuje prevoz eksploziva. U toku sutrašnje noći, 29. maja, XVIII SNOUB »Bazoviška« ima zadatak da do temelja poruši most kod Lisjaka, da ponovo sruši

most preko Vipave između Renča i Vipave, železnički most između Dornberga i Ajdovščine, železnički most ispod Tabor i železnički most preko Vipave između Saksida i Soteske. Za ova rešenja XVIII SNOUB »Bazoviška« sme da upotrebi 500 kg eksploziva.

Sve jedinice moraju biti sutra ujutro, to jest 29. maja, na novim položajima. Jedinice ne smeju da se nalaze u selima, već van sela na položajima, a u selima neka se nalaze samo kuhinje.

XIX SNOB »Srečko Kosovel« mora sa sobom da odveze oba topa i sav materijal koji je zaplenila u toku poslednje akcije.²

Štab divizije nalaziće se u Šmarju, gde sve jedinice moraju dva puta dnevno da šalju izveštaje.

XVIII SNOUB »Bazoviška« neka posle završene akcije pređe u logor Sv. Katarina i čeka dalja uputstva.

Upozoravamo sve jedinice da se dobro obezbede, kako ih neprijatelj svojim malim udarnim grupama ne bi iznenadio i time im naneo teške gubitke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:	Načelnik štaba:	Komandant: j
Zlatner Mirko	Rustija Franc Canći	Turšič Ivan Istok
Mirko	Rustja Franjo	

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 29. MAJA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O IZVEDENIM MINER-
SKO-DIVERZANTSKIM AKCIJAMA POTCINJENIH JEDI-
NICA¹

ŠTAB
EC KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 29. maja 1944.
Op. br. 950 prilog

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
Operativnom odeljenju

Izveštaj o minersko-diverzantskim akcijama od 15. 5. —
31. 5. 1944.²

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja	potroš. ekspl.	rezultat rušenja
L 24.4.	GO	Javornik KID ³		minirane vodo- vodne cevi za e- lektranu, koja napaja tri pogo- na.		cev prekinuta na više mesta, po- goni stoje 7 da- na: fini i grubi lim, fine i grube šine, vel. maka- ze, dostaži i svi sa tim vezani pogoni.
2.	30.4.	GO 3. MSV	Sv. Duh kod Škofje Loke	zapaljen zamak jer se htela u- seliti be-ga.		uništene kasar- ne Bele garde.
	2.5.	GO 3. MSV	Jesenice	min. 2 nosača el. dalekovoda u blizini Jesenica, žica prekinuta u dužini od 300 m.		privremeno obu- stavljen rad u KID u Jesenica- ma.
	5.5.	GO 1. MSV	Jesenice	min. žel. pruga i prekinuta u du- žini od 200 m.		izbačen voz, sa- obračaj u preki- du 6 sati.
	10.5.	GO 1. MSV	Kranj — Sentjošt	minirana žel. pruga.	11 kg	uništena lokomo- tiva i 7 put. va- gona, saobračaj u prekidu 10 sati.

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/III.
² Ostale podatke o minersko-diverzantskim akcijama jedinica 9. korpusa
vidi u dokumentima br. 38, 57, 97, 170, 173, 182, 192, 199 i 203.
³ Kranjska industrijska družba.

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja	potroš. ekspl.	rezultat rušenja	1
6.	11.5.	GO 3. bat.	Jesenice Radovljica	motkama i ključem pomerena žel. šina.		izbačena lokomotiva ter. vo saobraćaj u pm! kidu 20 sati.	
7.	12.5.	GO 2. MSV	Jesenice Javornik	min. žel. pruga na okuci.		izbačen ter. ^Z koji se preko nasipa survao u dolinu.	
8.	13.5.	GO 1. bt.	Sk. Loka Reteče	min. pruga i žel. most, most nije srušen.		saobraćaj u prekidu 12 sati.	
9.	14.5.	GO 2. bt.	Puterhof Tržič	zapaljena drž. pilana, zaliha drveta, prekinuta TT linija za Tržič.		više od 1 miL RM štete, nabavka drveta za nepr. za duže vreme prekinuta. '.	
10.	16.5.	GO 1. MSV	Kranj Javornik	min. žel. pruga, porušena u dužini od 45 m, nasip oštećen.	7,5 kg. ekr.	saobraćaj u prekidu 12 sati.	
11.	16.5.	GO 2. MSV	Žirovnica	kod sela Potoki min. žel. pruga, uništene 22 šine, oštećen nasip.	3 kg. ekr.	saobraćaj u prekidu 13 sati.	
12.	17.5.	GO 3. MSV	Nov menj	zapaljeno žel. skladište na stanicama.		uništeno žel. skladište.	
13.	18.5.	GO	Prims kovo Kranj	potpuno spaljena nova be-ga kasarna.		uništena be-ga kasarna.	
14.	11.5.	BBO	Čedad	porušena 4 tornja žičare.	6 mina	rad obustavljen 8 dana.	
15.	12.5.	BBO 1. MSV	Pevma — Podgora	porušena 2 el. dalekovodna stuba.		Gorica bez osvetljenja.	
16.	17.5.	BBO	Vrhovlje Plave	prokopan put na okuci 4 x 6 x 1.5 m.	ruč. rad	onemogućen prolaz motoriz. jedinica.	
17.	4.5.	DO	Logatec Planina	minirana žel. pruga.		saobraćaj u prekidu 8 sati.	
18.	5.5.	DO	Planina Grčarevec	prekinuta TT linija, zaplenjen kamion.		prekinuta TT linija	

					rezultat rušenja
19.	10.5.	DO	Sekt. DO	oštećen motor i kamion.	
20.	U.5.	DO ~	Hruševje Hrašče	minirana 4 el. dal. tornja u duž. 600 m.	prekinuta ind. struja.
21.	16.5.	DO	Postojna	min. žel. pruga (Ravberkomanda).	
22.	17.5.	DO	Prestranek Selce	min. 6 el. dalekovodnih tornjeva.	prekinuta ind. struja.
ft. 19.5.		DO	Planina Grčarevec	prokopan put, 18 m ³ , poruš. 15 TT stubova, odneseno 500 m žice.	50 kg. 808 prekop, put, prekinuta TT linija.
24.	20.5.	DO	Laze Planina	spaljen drveni most 26 m.	prekinut put.
25.	22.5.	DO	Kačja Vas Ravberkom.	zapaljen drveni most.	30 1 nafte most delimično oštećen.
26.	2.5.	JPO Kras	Batuje Dornberg	delimice srušen železnobetonski most.	50 kg. 808 prekinut saobraćaj teških vozila.
27.	7.5.	JPO Pivka	St. Peter Ležeče	na 5 mesta minirana pruga.	4.5 kg. 808 srušen motorni voz.
28.	9.5.	JPO	Košana Ležeče	min. 4 el. dalekovodna tornja.	linija u kvaru 3 dana.
29.	10.5.	JPO Kras	okolina Dutovlja	3 puta miniran vodovod za sanatorium u Dutovljama.	uništen vodovod.
30.	11.5.	JPO	Rihemberg Štanjel	porušeno 70 m nasipa, 6 m duboko, ostali nasip napukao	150 kg. 808 uništen žel. nasip u dužini od 70 m.
31.	11.5.	JPO Pivka	St. Peter okolina	min. pruga, svi vagoni motor-nog voza prevrnuti.	srušen motorni voz, saobraćaj u prekidu 24 sata.

						rezultat rušenja
32.	15.5.	JPO Sp. Kr.	Doberdob Jamlje	na dalekovod- nom raskršču srušena 3 el. da- lekovodna tor- nja.	2.70 kg. 808	na čitavoj i _{inf.} zapalili se tr _{an} formatori.
33.	15.5.	JPO Sp. Kr.	Doberdob Polaco	srušena 3 el. da- lekovodna tor- nja vis 25 m. Nepr. opravio drvene stubove, vozi parnim lo- komotivama.	2.70 kg. 808	2 dana zaustav- ljen saobraćaj el lokomotivom na pruzi Tržič — Trst.
34.	16.5.	JPO Kras	Mavhinje	min. 4 el. dale- kovodna tornja sa postoljima.	12 kg. plastika	2 dana prekinuta struja na liniji Trst - Tržič.
35.	16.5.	JPO Kras	Du tovijske Kreplje	žel. pruga min. na 12 mesta, u- ništeno 72 m pruge.	1.5 kg. nitro- celulo- ze, 3 kg plastika	srušena 72 m že- lezničke pruge
36.	19.5.	JPO Kras	Repentabor Opčine	min. žel. pruga, uništeno 9 m pruge, opravka 3 dana.	10 kg nitro- celu- loze	srušeno 9 m žel. pruge, u vazduh dignuta 4 vagona ispred lokomoti- ve.
37.	19.5.	JPO Kras	Tržič — Ronke	min. 20 m žel. pruge, vozi sa- mo lokomotiva.	3.5 kg 808, 3.5 pla- stika	uništeno 20 m žel. pruge, jako oštećena lokomo- tiva.
38.	19.5.	JPO	ok. St. Peter	min. žel. pruga		izbačen iz kolo- seka motorni voz
39.	23.5	JPO Kras	Mavhinje	srušena 4 tor- nja vis. napona.	6 kg 808	2 dana prekinuta el. struja na li- niji Trst — Tr- žič.
40.	25.5.	JPO	Vižovlje	minirana pruga.	10 mina	uništeno 10 šina.
41.	3.-8. 5.	XXX 19.b	Rihemberg Štanjel	porušeno 2.730 m pruge.	95 kg ek. ruč- no	porušeno 2.730 m pruge.
42.	6.5.	XXX 18.b.	Dolenje Ležeče	porušeno 200 m žel. pruge.	20 kg 808	saobraćaj u pre- kidu 12 sati, pre- kinut telef. ka- bel.

br.	datum	jedinica	mesto	obim rušenja	potroš. ekspl.	rezultat rušenja
43.	7.5.	XXX 18.b.	Rakitnik	porušeno 300 m žel. pruge.	24 kg 808	saobraćaj u prekidu 12 sati.
44.	10.5.	XXX 18.b.	Selce	porušeno 200 m žel. pruge.	20 kg 808	saobraćaj u prekidu 12 sati.
45.	8.5.	XXXI 16.b.	Lučine — Gorenja Vas	potpuno srušen zidani drumski most, duž. 4 m.	15 kg 808	prekinut put.
46.	8.5.	XXXI 16.b.	Zirovski Vrh Sv. Urban	prokopan put.	ručno	prekinut put.
47.	9.5.	XXXI 16.b.	Grahovo Podbrdo	4 puta minirana žel. pruga.	10 kg trotila, 10 kg 808	porušena žel. pruga, saobraćaj u prekidu više čas.
48.	9.5.	XXXI 3.b.	Poljane Visoko	Miniran put.	7 mina	
49.	9.5.	XXXI 3.b.	Poljane Visoko	zapaljeno 45. telefon. stubova, el. vod prekinut na 8 mesta, odneto 200 m žice.		Prekid TT veze, prekid el. struje.
50.	10.5.	XXXI 3.b.	Grahovo	4 puta min. žel. pruga, most, skretnice, srušen signalni toranj	7.5 kg 808	oštećena žel. pruga. žel. postrojenja, saobraćaj u prekidu 12 časova.
51.	10.5.	XXXI MSV	Koritnica	minirana žel. pruga.	12 kg trotila	srušeno 8 m pruge, lokomotiva, 2 vagona teže oštećena.
52.	10.5.	XXXI 16.b.	Grahovo — Sv. Lucija	min. pruga, signali, telefon.	50 kg 808	srušena žel. pruga sa postrojenjima, prekinut saobraćaj za duže vreme.
53.	10.5.	XXXI	Grahovo	srušena pruga na stanici.	3 mine	saobraćaj u prekidu nekoliko časova.
54.	12.5.	XXXI 7.b.	Dolina Lučine	do kraja se srušili mostovi koji su bili rušeni 6.5.	ručno	prekinut put.

55.	12.5.	XXXI 7.b.	Zaga	zapaljena 2 dr- vena mosta.		Prekinut saobra- ćaj.
56.	13.5.	XXXI 3.b.	Grahovo — Hudajužna	minirana žel. pruga.	1,5 kg 808	uništena 72 m Pruge, saobraća! u prekidu 48 ča- sova.
57.	13.5.	XXXI 16.b.	Podbrdo — Sv. Lucija	žel. pruga mi- nirana na 6 me- sta.	30 kg trotila	m pruge, saobra- ćaj privremeno obustavljen.
58.	14.5.	XXXI 3.b.	Grahovo — Hudajužna	minirana žel. pruga.	1,5 kg plastike	uništeno 6 šina. saobraćaj u pre- kidu ?4 časa.
59.	16.5.	XXXI 7.b.	Otoče, Podnart, Kranj, Zabnica, Gor. Sava	na 5 stanica mi- nirane skretni- ce.		uništeno 12 skretnica, ošte- ćena lokomotiva i 7 vagona.
60.	17.5.	XXXI 3.b.	Nomenj	zapaljeno žel. skladište na sta- nici.		uništeno žel. skladište na sta- nici.
61.	18.5.	XXXI 3.b.	Boh. Bi- strica — Soteska	34 puta minira- na žel. pruga, presečeno 18 TT stubova, min. 2 mosta od 10—12 m.		uništene 34 šine, 18 TT stubova, 2 žel. mosta
62.	18.5.	XXXI 3.b.	Mrzli Stu- denec — Zg. Gorje	miniran put.		prekinut put
63.	22.5.	XXXI 3.b.	Boh. Bi- strica — Nomenj	10 puta min. žel. pruga.		uništeno 18 šina na železničkoj pruzi.
64.	15.5.	Brig. Triest.	Solkan — Plave	miniran put.	4 mine	kamion sa voj- skom dignut u vazduh.

Napomena: S obzirom na to što ćemo odsada voditi tačan grafi-
kon kvaliteta i kvantiteta saobraćaja na svakoj žel. liniji po-
sebno, biće nam moguća i tačna kontrola objektivnosti poda-
taka pojedinih jedinica u odnosu na prekid saobraćaja, prouzro-
kovan MS akcijama. Jedinice ćemo upozoriti na naročito tačno
izveštavanje baš o prekidu saobraćaja. U narednim izveštajima

uvek ćemo dostavljati i grafikon žel. saobraćaja, koji će najobjektivnije i tačno prikazivati uspeh pojedinih MS akcija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik:
Jakopič A.⁴

Sef odseka, major:
Danilo Šorović

Inž. teh. referent:

BR. 147

ZAPOVEST ŠTABA 18. NO DIVIZIJE OD 29. MAJA 1944.
ŠTABOVIMA POTČINJENIH JEDINICA ZA NAPAD NA NE-
PRIJATELJEVA UPORIŠTA TRŽIŠČE I KRONOVO¹

STAB
f XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
29. maja 1944.

Strogo poverljivo!
" Hitno!

Z A P O V E S T
(Sekcija Novo Mesto 1 : 100.000)

U Tržišču se nalazi oko 200 be-ga i oko 50 Nemaca. Uporište u Tržišču je nedavno postavljeno. Od te posade nalazi se u Sv. Juriju, utvrđenih na brdu sa bunkerima i povezanih saobraćajnicama, oko 50 neprijateljskih vojnika. Smešteni su u trgovačkoj radnji Malos (ranije Okorn), u opštini i u Prosvetnom domu. Komanda posade nalazi se u župničkoj zgradi. Naoružani su sa dva teška bacača, 4 laka bacača, 6 teških mitraljeza i više lakih mitraljeza. Neprijatelj je svakodnevno slao patrole u Mokronog, Sv. Vrh i Malkovec. Nemačke posade preko granice su male. Poslednji upadi neprijatelja imali su za cilj da spreče naše dalje ofanzivne operacije.

XV divizija, postavljajući se sa dve brigade na liniju Krmelj, Bistrica, Trebelno, Sv. Ana, obezbeđuje sa pravca granice, Trebnja i Novog Mesta.

Naša divizija dobila je zadatak da u zoru 30. o.m. u 4 č ujutro napadne i savlada neprijateljevo uporište u Tržišču,² a

⁴ Albert Jakopič.

M

u noći 29/30. da napadne neprijateljevo uporište u Kronovu* i da se obezbeđuje sa pravca Smarjete, Skocijana i Bučke. Za izvršenje ovog zadatka pridata nam je 1 haubica od 75 mm i 2 poljska topa od 75 mm iz I art. brigade.

Za izvršenje ovog zadatka

n a r e đ u j e m o

1. — X brigada izvršiće direktan napad i zauzeti neprijateljevo uporište u Tržišču, na dan 30. o.m. u 4 č ujutro. Sam napad izvršiće se na taj način što će se bataljoni noću privući što bliže uporištu i nakon artiljerijske i bacačke pripreme sa bombašima prodrati u samo uporište. Jedan bataljon će iz pravca sela Podgore prodirati ka Sv. Juriju, k. 366. Jedan bataljon će prodirati šumom putem Malkovec — Tržišće. Tom bataljonu pridaće se protivtenkovski top i haubica od 75 mm za neposrednu podršku bataljona, tj. za rušenje bunkera i utvrđenih zgrada. Jedan bataljon će prodirati desno od puta Medvedjek — Tržišće i držati blokadu do raskršća puta koji vodi iz Krmelja do Tržišća, a u slučaju da neprijatelj pobjegne ne dozvoliti mu povlačenje. Jedan bataljon nalaziće se u rezervi kod Medvedjeka, k. 414. Baterija teških bacača i brdski top od 75 mm nalaziće se ispred Skrovnika, kako je to prilikom današnjeg izviđanja pokazano. Iz bataljona koji se nalazi u rezervi odredite jednu četvu za obezbeđenje baterije bacača i brdskog topa. Brigada mora 29. o.m. do 23 časa izvršiti užu blokadu Tržišća, kako bi se mogla uspostaviti veza između jedinica. Za teške bacače i za brdski top, kao i za poslugu, iskopati zaklone. Sam napad mora da bude partizanski i udarnički. Treba koristiti preimućstvo naše artiljerije a haubicom od 75 mm i protivtenkovskim topom tući preostale bunkere koje nije uništila artiljerija. Sve ovo mora se što brže obaviti kako bismo uporište likvidirali u što kraćem vremenu. Za to su stvoreni svi uslovi.

2. — IX brigada će noću 29/30. o.m. sa dva bataljona, ojačana jednim brdskim topom od 75 mm i 1 teškim bacačem, napasti i likvidirati posadu neprijateljevu u Kronovu, gde se nalazi oko 60 be-ga. Sam napad izvesti sa jednim bataljonom iz pravca k. 278. Sa dve čete obezbediti se prema Beloj Cerkvi a sa jednom četom prema Novom Mestu. Jedinice XV brigade IX divizije iste će noći napasti uporište Grič. Jedan bataljon IX brigade odmah se prebacuje na sektor Goriška Vas, sa zadatkom da minira put Skocijan — Laknice, pravi zasede i sprečava svaki pokret neprijatelja iz pravca Skocijana. Posle izvr-

gčne akcije, tj. 30. o.m. najdalje do 4 časa, brigada (dva bataljona) se prebacuje sa sektora Kronovo na sektor Mačkovec — t Goriška Vas — Zbure — Grič, sa zadatkom da se zatvori pravac I Skocijan — Bučka i Smarjeta. Isturenim patrolama izvidati pokret neprijatelja a zatim ostalim svojim snagama udariti po njemu, nanositi mu gubitke i ne dozvoliti mu da se probije iz I tog pravca. Izveštaje o situaciji na ovom sektoru slati Štabu I divizije svaka dva sata.

3. — Art. brigada će se sa dva poljska topa od 75 mm I postaviti na liniju Sv. Vrh — Pavlja Vas, sa zadatkom da 30. o.m. do 4 časa bude na određenom mestu i da izvrši korekturu I vatre na Sv. Jurij i Tržišče. Uspostavlja vezu sa osmatračnicom. I Dalje komande za upotrebu artiljerije davače Stab divizije, ' koji će se nalaziti na osmatračnici. Haubicu od 75 mm pridati X brigadi za neposrednu podršku.

4. — VIII brigada ostaje na svom sektoru, s tim što će noću 29/30. izvršiti demonstrativan napad na Vel. Lašče. Preko I dana sa dva bataljona ostati u neposrednoj blizini Lašča i uništavati neprijateljeve patrole koje se kreću van uporišta.

5. — Stab divizije nalaziće se na art. osmatračnici, gde će I se uspostaviti telefonska veza. Telefonska veza mora postojati I sa bataljonima koji prodiru, sa baterijom bacača i sa artiljerijom. Bataljon koji napada Sv. Jurij imaće signalni pištolj i I davače ugovorene znakove. U slučaju prekida telefonske veze signalne znakove za bataljone koji vrše prodor u Tržišče davače Stab brigade. Ugovoreni signalni znaci su sledeći: početak artiljerijske vatre — 1 zelena raketa, prekid artiljerijske vatre — 1 crvena i 1 zelena raketa, neprijatelj napušta uporište — j 2 crvene i 1 zelena raketa. Pored telefonske postojaće i kurirska veza a pismene izveštaje slati svakog časa. Štabovi brigada I su odgovorni da telefonska veza stalno funkcioniše. Odgovoran je i šef odseka za vezu ovog štaba. Linija se mora stalno kontrolisati, kako ne bi došlo do prekida.

6. — Divizijsko previjalište i hirurška ekipa nalaziće se u Trebelnom, gde vršiti sav transport ranjenika. Po bataljonima pripremiti dovoljan broj nosila i kola za transport ranjenika. Bataljonske bolničare snabdeti prvim zavojima.

7. — Na kraju podvlačimo da smo nadmoćniji u oružju i materijalu. Svi rukovodioci moraju se založiti do maksimuma, jer su stvoreni svi uslovi da uporište može i mora pasti.

8. — ZnacI raspoznavanja za 29/30. Stane — Skala, a za t 30/31. Tone — Tomaž

9. — Izvršiti pregled oružja, municije, bombaša i drugih specijalnih odeljenja. U detaljima postupite prema **usmenim** direktivama dobivenim od ovog štaba.

Na izvršenje!

Politkomesar:
odsutan

Komandant — kapetan«
Petar Brajović

Dostavljeno:

1. Štabu VIII, IX, X i art. brigade.
2. Štabu VII korpusa NOV i POJ.

BR. 148

IZVEŠTAJ ŠTABA 31. NO DIVIZIJE OD 29. MAJA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA O SAVLAĐIVANJU NEMAČKOG UPORIŠTA U SREDNJOJ VASI¹

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ

Na položaju, 29. maja 1944.

Br.

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

Na dan 26. maja o.g. III SNOUB »Ivan Gradnik« izdala je zapovest svom III bataljonu da napadne i savlada neprijateljsko uporište u Srednjoj Vasi.²

Primljeni zadatak navedeni bataljon izvršio je na **sledeći** način: bataljon je sa svojih položaja krenuo uveče u 7 **časova** i na određeni položaj je stigao uveče u 9 časova.

Raspored snaga navedenog bataljona bio je sledeći:

Sa jednim vodom bila je postavljena zaseda na **putu** Češnjica — Boh. Bistrice, koja je imala zadatak da spreči **svaku** intervenciju neprijatelja iz Boh. Bistrice. Sa drugim **vodom** bila je postavljena zaseda na putu Srednja Vas — Stara Fužina, koja je imala zadatak da spreči svaku intervenciju neprijatelja

iz uporišta Stara Fužina. Minereri su minirali put Eoh. Bistrica Češnjica.

Napad je započeo tačno u 23 časa. Bombaši su se privukli u neposrednu blizinu samog uporišta i odmah počeli da bacaju bombe i plastiku u uporište. Istovremeno je laki bacač izbacio nekoliko mina na krov uporišta, koje su izazvale veliku paniku među neprijateljem. U početku akcije neprijatelj je malo reagovao teškim i lakim mitraljezom te puškama. Naša protivtenkovska puška odmah je učukala neprijateljski teški mitraljez. Teška »breda« bataljona otvorila je žestoku vatru i omogućila našim bombašima da na juriš zauzmu uporište. Neprijatelj koji se nalazio u uporištu pobjegao je u podzemni rov u pravcu svoga bunkera. Naši bombaši odmah su počeli da bacaju bombe u rov i minirali ga plastikom te na taj način neprijatelju zatvorili svaki izlaz.

Napominjemo da su oba ulaza u bunker bila zatvorena i **to** ulaz iz pravca uporišta u bunker i ulaz iz pravca bunkera u uporište. Naši borci su pokušali da prodru u rov, ali zbog zatvorenih ulaza nije im bilo moguće da uđu unutra.

Samo uporište potpuno je srušeno plastikom i bombama, kao i lakim bacačem.

Prilikom ove akcije zaplenjen je sledeći materijal:

1 mitraljez »švarcloze«, 1 tromblonska puška, 12 »mauzer« pušaka, 2 automata, 1 pištolj »parabelum«, 2 pisane mašine, 1 dvogled, 1 raketni pištolj, 1 gasmaska, 1 par cipela, 800 metaka za mitraljez, 200 metaka za »mauzer« puške, 6 novih odela, 3 mantila.

Gubici neprijatelja još nisu tačno utvrđeni, ali je neprijatelj ipak morao da ima veći broj mrtvih.

U toj akciji mi smo imali jednog lakše ranjenog, i to politkomesara bataljona druga Klemene Viljema.

U toj akciji ponovo su se istakli sledeći drugovi:

drug Knežević Gojko, komandir 1. čete; drug Zorić Lazar, zam. komandanta bataljona; drug Klemene Viljem, politkomesar bataljona; drug Lah Alojz; drugarica Štrukelj Marica, politdelegat 1. čete; drug Farhat Ismail; drug Seek Alojz i Prelaz Viktor, politdelegat pratećeg voda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril Metod

Načelnik štaba:
Tominc Milan

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 30. MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O AKTIVNOSTI JEDINICA U PROTEKLOM MESECU¹

ŠTAB
IX KORPUSA NOV I POJ
Operativni odsek
30. maja 1944.
Br. 950

GLAVNOM ŠTABU NOV I POS
Operativno odeljenje

Polumesečni operativni izveštaj od 15. 5 — 31. 5. 1944.

(Sekcije 1 : 100.000, jug. izdanje: Bled, Tolmin, Vrhnika, Trst)

U proteklim danima od poslednjeg izveštaja aktivnost naših jedinica znatno se povećala, i to na svim sektorima. Nakon poslednje neprijateljske ofanzive i poslednjih većih borbi, kad su se naše jedinice više ili manje nalazile u defanzivi, divizije i odredi prešli su u ofanzivu. Ofanzivnost se razvijala u više pravaca. Glavne ofanzivne operacije vodile su XXX i XXXI divizija, dok su odredi na svojim sektorima uporno podržavali akcije naših divizija time što su snažno razvili diverzantsko-sabotažne akcije.

XXX divizija izvodila je svoje operacije na teritoriji Gorica — Postojna — Trst i za kratko vreme likvidirala nekoliko neprijateljskih uporišta, porušila nekoliko mostova, temeljito porušila željezničku prugu i uništila neprijateljske motorizovane kolone.

XXXI divizija je istovremeno prodirala i vršila ofanzivne operacije na sektoru Škofja Loka — Bled — Bohinj. Uspela je da likvidira neka neprijateljeva uporišta, da tuče neprijatelja na otvorenom terenu i da izvede uspešnu mobilizaciju u mestima gde je to, zbog jake neprijateljeve kontrole, do sada bilo nemoguće.

Odredi, naročito Gorenjski i Briško-beneški, takođe su iskoristili povoljnu situaciju, jer su ogromne neprijateljske snage otišle na jug, i postigli su prilično vidne uspehe.

Sve akcije u toku tih 15 dana su po svom karakteru kao i obimu vrlo važne za dalji razvitak i dalje jačanje ofanzivnosti

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 224/III

i borbenosti naših jedinica. To zbog toga što je likvidacija tih uporišta za nas veliki uspeh te će sve te borbe pozitivno uticati j jedinicama dati podstrek za bolje i veće borbe i uspehe. Naš udar na neprijateljske komunikacije trebalo je da olakša operacije naših divizija te da neprijateljske snage veže baš za te komunikacije.

Neprijatelj je u tim borbama pokazao da je demoralisan i neofanzivan. Na čitavoj teritoriji gde su operisale naše jedinice bio je u defanzivi. Jedino na sektoru Briško-beneškog odreda i delimično na sektoru Gorenjskog odreda, gde su se nalazile jedinice XXXI divizije, neprijatelj je izvodio ofanzivne operacije, koje su po svojoj snazi i načinu izvođenja bile slabije od svih ranijih ofanziva. Ni na jednom ni na drugom sektoru neprijatelj nije postigao cilj, niti je uspeo da razbije naše jedinice ili da im nanese kakvu veću štetu. U smislu vašeg naređenja koje se odnosi na slanje 15-dnevnih izveštaja, dostavljamo vam izveštaj o akcijama redom kao što ste zahtevali:

XXX divizija

U ofanzivnim akcijama koje je XXX divizija vodila u Vipavskoj dolini i na Krasu, a koje još izvodi, postigla je znatne uspehe. Likvidirala je 4 neprijateljska uporišta i uništila neprijateljsku motorizovanu kolonu. O svim tim akcijama divizija nam do danas nije poslala, sem telegrama, još nikakav izveštaj. Zbog toga ćemo opširniji izveštaj o tim borbama poslati u narednom izveštaju, sa kritičkom analizom izvođenja. Akcije i borbe XXX divizije, o kojima smo primili izveštaje, u toku poslednjih 14 dana bile su sledeće:

17. SNOB »Simon Gregorčič«:

Za vreme ofanzive XXX divizije 17. brigada uvek je imala samo zadatke obezbeđenja. Za sve vreme nije dolazila u dodir s neprijateljem i zbog toga nije imala nikakvih akcija. Prema najnovijim izveštajima, koje još nismo zvanično primili, 17. brigada izvela je sledeću akciju:

30. 5. 1944: U zasedi na putu Ajdovščina — Gorica uništila je 1 tenk i dva oklopna automobila. Poginulo je 6 nemačkih vojnika, zaplenjeno više pušaka, lakih i teških mitraljeza. Mi nismo imah gubitaka.

18. SNOUB »Bazoviška«:

10. 5. 1944: na putu Senožeče — Razdrto napala je 4 kamiona sa vojskom i luksuzni automobil. Sa leve i desne strane kamiona nalazila su se neprijateljska bočna obezbeđenja. Borba se razvila i vođena je dosta

dugo. Uništena su sva 4 kamiona ali je intervencija bila toliko jaka da naši nisu mogli da zaplene oružje. Zaplenjen je teški mitraljez i 3 sanduka municije. Pošto je stiglo 6 kamiona vojske, brigada se morala povući sa položaja. U tim borbama neprijatelj je imao više od 50 mrtvih i 6 ranjenih a oštećeno je i 6 kamiona. Na našoj strani bila su 3 mrtva te 11 teže i lakše ranjenih.

14. 5. 1944: Brigada je izvodila mobilizaciju u Slavini, kad se iz Prestraneka bližila nadmoćna kolona, zbog čega se brigada morala povući. Ipak je naišla na patrolu od 20 ljudi, od koje je 1 ubijen a 1 zarobljen. Zaplenjene su 2 puške i municija. U borbi je na našoj strani bio 1 ranjen a 3 su poginula.
21. 5. 1944: brigada je sadejstvovala u divizijskoj akciji, u zasedi na putu Ajdovščina—Gorica, i njen glavni zadatak bio je da obezbedi pravac Gorica.¹¹ U toku toga dana, dok su 19. brigada i ruski bataljon 18. brigade vodili borbu, 18. brigada vodila je borbu sa Nemcima koji su intervenisali iz pravca Gorice. Zbog nadmoćnosti tenkova morala je kolonu da pusti u Ajdovščinu. O borbi koja se razvila na putu nije nam ništa poznato.
25. maja 1944: jedinice ove brigade likvidirale su uporište Prvačinu. Tačan ishod i tok borbe nisu nam poznati i dostavićemo ih naknadno. Uporište je zauzeto i svi vojnici su ili zarobljeni ili likvidirani.

19. SNOB »Srečko Kosovel«:

21. 5. 1944: brigada je imala zadatak da postavi zasedu na putu Ajdovščina — Gorica i da napadne nemačku automobilsku kolonu koja se kretala iz Gorice u pravcu Ajdovščine. Pridodat joj je ruski bataljon 19. brigade.

U 6 časova ujutro, na putu iz pravca Gorice prema Ajdovščini pojavila se neprijateljska kolona od 12 kamiona. Kolona je stigla pred položaje 2. bataljona 19. brigade, koji na nju nije otvorio vatru. Kad je kolona stigla do ruskog bataljona 18. brigade, isti je otvorio jaku vatru iz svog oružja kojim je raspolagao. Na vatru ruskog bataljona kolona se odmah zaustavila, izuzev 2 kamiona, koji su bili na čelu kolone i kojima je uspelo da po-

begnu u pravcu Ajdovščine, i 3 kamiona iz začelja kolone, koji su pobjegli u pravcu Gorice. Vojska iz ostalih kamiona, koji su ostali na putu, odmah se rasporedila za borbu. Prvi i 2. bat. 19. brig, su tada otvorili vatru na neprijatelja. Borba je vodena oko 30 minuta. Pod zaštitom autom, oružja 1. i 2. bat. 19. brigade, ruski bataljon 18. brigade izvršio je juriš na neprijatelja u pravcu kamiona. Neprijatelj je bio uništen odn. delimično zarobljen, dok se preostalim delom povukao u Ajdovščinu. U toj borbi neprijatelj je imao 20 mrtvih i 7 zarobljenih. Zaplenjeno je: 2 »šarca«, 2 sanduka municije za »šarce«, 7 »mauzer« pušaka i zapaljeno 8 kamiona. Naši gubici: u 19. brigadi 2 poginula i 2 ranjena a ruski bat. imao je 1 lakše ranjenog.

25.5. 1944: U ofanzivnim borbama XXX divizije 19. brigada je napala i likvidirala neprijateljevo uporište Dornberg, u kojem su se nalazili fašisti. Nakon žestoke borbe uspela je da uporište likvidira i da zarobi oko 80 vojnika i oficira. Poginulo ih je 15. Među ostalim zaplenjena su 2 protivtenkovska topa, teški bacač, laki bacač, 2 teške »brede«, 2 lake »brede«, nekoliko automata i oko 80 pušaka, 3 kola municije, 4 mazge. O našim gubicima nemamo izveštaja ali su isti minimalni.

Gubici: a) *neprijateljevi:*

U svim borbama neprijatelj je imao 92 mrtva, više ranjenih, 87 zarobljenih.

Zaplenjena su 2 topa, laki bacač, teški bacač, 2 »šarca«, 6 lakih »brede«, 5 teških »brede«, 100 pušaka, nekoliko automata, 3 kola municije, 4 mazge.

Uništen je tenk, 2 blindirana automobila, 12 kamiona.

Likvidirana su uporišta Dornberg i Prvačina. Oštećeno 6 kamiona.

b) *vlastiti:*

Divizija je imala 8 mrtvih, 15 ranjenih.

Podaci nisu tačni. Cim primimo tačne podatke, opisaćemo detaljan tok borbe i tačan spisak zaplenjenih predmeta, a takođe i naših gubitaka.

XXXI divizija

Jedinice ove divizije su za proteklih 15 dana izvršile niz uspešnih ofanzivnih operacija u Gorenjskoj i likvidirale nekoliko neprijateljskih uporišta. Isto tako su na otvorenom terenu razbile nekoliko neprijateljskih kolona i nanele im osetne gubitke. Ofanziva jedinica XXXI divizije se nastavila.

3. SNOUB »Ivan Gradnik«:

13. 5. 1944: MS vod je minirao i na 6 mesta porušio železničku prugu Grahovo — Hudajužna. Saobraćaj je bio u preseku 48 sati.
17. 5. 1944: 1. bataljon imao je zadatak da blokira selo Sotesku, dok je 2. bataljon napadao železničku stanicu Nomenj,³ Zapalio je železnički magacin u kojem je izgoreo i luksuzni automobil te sva municija. Pruga je porušena na 19 mesta i presečeno je 17 telefonskih stubova. Ubijena su 2 Nemca. Istu noć su mineri pomenute brigade srušili 2 železnička mosta u dužini 10 — 12 m te prekinuli železničku prugu na liniji Boh. Bistrica — Soteska. Zaplenjen je telefonski aparat i nešto kože. U tim borbama poginula su 2 naša druga bombaša.
18. 5. 1944: 2. bataljon prekopao je put Zg. Gorje — Mrzli Studenec. Istog dana je pomenuti bataljon, nakon izvršenog oštećenja puta, naišao na neprijateljsku zasedu u blizini mesta gde je put prekopavan. Borba je vodena sve do mraka.⁴ Neprijateljski gubici nisu utvrđeni ali se cene na priličan broj. Na našoj strani 2 su poginula a 5 ih je ranjeno. Izgubljena je teška »breda«, postolja i 2 mazge. Prema naknadnim izveštajima neprijatelj je imao 30 mrtvih i 10 ranjenih, a na našoj strani bila su još 2 mrtva.
- 21—22.5.44: Inž. četa je minirala i srušila železničku prugu između Bohinjske Bistrice i Nomenja na 10 mesta. Srušeno je 18 šina.
- 22—23.5.44: U noći je 2. bataljon pomenute brigade vršio na pad na uporište Stare Fužine, koji je trajao 1 sat. Zbog brze intervencije neprijatelja iz Bohinjske Bistrice napad nije uspeo, mada je tok borbe bio

u našu korist. Neprijateljski gubici: 4 mrtva. Naši borci nisu pretrpeli nikakve gubitke.

- 26—27.5.44: Brigada je napala uporište neprijatelja u Zg. Gorjama i stražu kod el. centrale u Radovni.⁵ Neprijateljsko uporište u Zg. Gorjama je potpuno uništeno, dok je posada uspela da pobjegne. Straža od 12 ljudi kod el. centrale se predala. Centralu su jedinice minirale i digle u vazduh. Šteta je milionska.
- 26—27.5.44: Iste noći je 3. bataljon pomenute brigade napao i likvidirao neprijateljsko uporište Srednja Vas;⁶ uništene su sve zgrade. Neprijateljski gubici nisu utvrđeni, jer su imali podzemne rovove koje su naši u toku borbe zatrpali. Iz nepoznatih razloga nisu utvrdili brojno stanje zatrpanih neprijatelja. Zaplenjeno je sledeće: mitraljez »švarcloze«, 2 automata, 1 tromblonska puška, 12 »mauzer« pušaka, pištolj »parabelum«, 2 pisaae mašine, 1 dvo-gled, raketni pištolj, par cipela, 800 metaka za mitraljeze i 200 za »mauzer* puške, 6 pari novih odela, 2 šinjela. Na našoj strani je u toj akciji 1 lakše ranjen.

7. SNOUB »Fr. Prešern«:

12. 5. 1944: 3. bataljon je kod Zage uništio 2 mosta: manji je zapalio dok je veći srušio i potpuno uništio.
13. 5. 1944: 3 strelca su kod Praprotnog napali patrolu od 3 Nemca, od kojih su jednog ranili.
15. 5. 1944: 1. bataljon je izvršio akciju na vojno skladište u Sv. Duhu kod Virmaša. Zaplenjeno je 890 fišek-lija, 2 tašne i razni sitan materijal.
15. 5. 1944: 2. bataljon je u Gor. Savi kod Kranja izveo prinudan otkup i nabavio oko 500 kg materijala.
15. 5. 1944: MS vod je u toku noći minirao skretnice na stanicama Otoče, Podnart, Kranj, Gor. Sava, Zabnica.⁷ Ukupno je uništeno 12 skretnica. Na jednu od njih naišao je voz te je oštećena lokomotiva i 7 vagona.
16. 5. 1944: Neprijateljska kolona od 400 ljudi je u blizini Lavtarskog Vrha napala 1. bataljon. Bataljon je odmah zaposeo položaje na levoj strani Lavtarskog

Vrha i čitav dan vodio borbu. Neprijatelj se morao preko Planine povući u Škofju Loku. Imao je 82 mrtva i veći broj ranjenih. Zaplenili su 1 automat, sanitetski materijal, ratnu opremu, odela. Naši su imali 12 mrtvih i 5 ranjenih a izgubili su pušku i pištolj.

17. 5. 1944: 3. bataljon vodio je borbu s neprijateljem koji je iz Zeleznika prodirao prema položajima iznad Birta na Blegoškoj cesti, te ga oterao natrag na polazne položaje u Zeleznike. Neprijatelj je imao 3 mrtva i nekoliko ranjenih.
- 19.5. 1944: U noći 19/20. 5. minerske grupe su ponovo minirale 2 skretnice na stanici u Podnartu i skretnice sa obe strane stanice Otoče, a u Kranju 2 skretnice i razdelnik. U Zabnici su potpuno srušili staničnu zgradu, zaplenili razni materijal te zarobili šefa stanice, zagriženog Nemca.⁸ Istu noć su mineri minirali šine i skretnice u Medvodama i Retečama.
21. 5. 1944: 21. i 22. jedinice 1. i 2. bataljona pomenute brigade vodile su borbu s neprijateljem na Selškoj Planini i na Mošenjskoj Planini. Borbe su bile, naročito 22. maja, vrlo oštre. Neprijatelj je pretrpeo osetne gubitke: imao je najmanje 20 mrtvih i bar toliko ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka, izuzev 7 nestalih.
22. 5. 1944: Neprijateljska kolona od 100 Nemaca je na Rovtarici napala zaštitnu četu štaba divizije. Borba je vođena ceo dan i naši su menjali položaje. Neprijateljski gubici nisu poznati. Naši su imali 1 ranjenog.
23. 5. 1944: Neprijatelj je napao položaje 2. bataljona na Lipniškoj Planini. Borba je imala veći značaj i vođena je čitav dan. Naši su držali položaje do noći, posle čega su se povukli na novi sektor. U tim borbama imali smo 2 mrtva i 12 ranjenih. Bilo je i nešto nestalih, ali se oni stalno vraćaju u sastav svojih jedinica. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 20 ranjenih.
- 26.5.1944: Jedinice pomenute brigade su zajedno sa ljudstvom štaba divizije izvršile napad na neprijateljsko uporište u Ribnom te izvršile konfiska-

ciju u selu Koritno,⁹ gde su bila 3 naoružana gestapovca. Neposredan napad na uporište izveo je 1. bataljon. Uporište je bilo likvidirano, srušeno eksplozijom i zapaljeno. U uporištu su svi bili uništeni, tj. 5 žandarma i 8 civila koji su se krili pred mobilizacijom. Zbog požara te stalnih detonacija bombi i municije u uporištu oružje nije zaplenjeno.

2. bataljon, koji je imao zadatak da u Koritnu gestapovcima zapleni namirnice, izvršio je zadatak delimično. Kuće gestapovaca bile su zauzete tek kad je bio slomljen njihov otpor. Na našoj strani bila su 2 mrtva, među kojima zam. kom. 2. bat. drug Skala,¹⁰ i 2 ranjena. Zaplenjeno je 16 goveda, 2 konja i različit drugi materijal.

3. bataljon iste brigade sadejstvovao je u akciji na taj način što je držao zasedu prema Bledu.

Za vreme napada na Ribno i Koritno neprijatelj je pokušavao da interveniše iz Bleda. Zaseda 3. bataljona pustila je neprijatelja u neposrednu blizinu a posle toga ga napala i naterala u bekstvo. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i više ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

20. 5. 1944: U noći 20/21. maja grupa od 15 boraca upala je u zgradu načelnika u Retečama. Uništili su sva aikta, minirali i zapalili zgradu koja je bila potpuno uništena. Prilikom povratka grupa je kod Dražgoša pala u neprijateljsku zasedu jačine 150 ljudi. Poginula su 4 druga, 1 je bio zarobljen a 2 su nestala.

16. SNOB »Janko Premrl Vojko«:¹¹

10—11. 5: Diverzantska grupa od 7 članova ubila je stražara kod električne centrale na Marofu kod Idrije. Imali su nameru da unište dinamomašinu ali su se morali povući jer ih je neprijatelj primetio.

10—11.5: Patrola 3. bataljona uvukla se u Idriju, pretresla kuću te zaplenila 1 telefon i vreću sanitetskog materijala.

• Vidi dok. br. 158.

Jože Valant

- 10—11. 5: Inž. vod je na 10 mesta minirao železničku prugu Grahovo — Sv. Lucija. Saobraćaj je bio u prekidu 2 dana, oštećeni su telefonski i signalni uređaji
11. 5. 1944: Domobranska kolona od 150 ljudi stigla je u Sovoden i napala 2 obaveštajca koji su se nalazili u selu. Brigada je odmah intervenisala i zauzela položaje.

Gorenjski odred.¹²

27. 4. 1944: Patrola 3. MSV je u Radovni napala nemačku patrolu od 3 člana. 2 su se odmah predala, a 1 je bio pogoden. Zaplenjena su 2 pištolja, 3 puške i nešto opreme.
2. 5. 1944: 2 minera 3. MSV minirala su 2 gvozdena nosača el. dalekovoda vis. napona kod Jesenica. Vod je prekinut u dužini od 300 m. U tvornici KID rad je obustavljen za neko vreme.
5. 5. 1944: 1. MSV minirao je žel. prugu Kranj — Jesenice. Izbačen je iz šina voz, kojom prilikom su poginula 2 Nemca. Pruga je bila oštećena u dužini od 200 m i saobraćaj je bio u prekidu 6 časova.
6. 5. 1944: 1. bataljon napao je nemačku motorizovanu kolonu u Gaberku, u Poljanskoj dolini. Neprijatelj je prihvatio borbu i otvorio vatru na položaje bataljona. Nije izdržao već se ubrzo povukao u selo Brode, gde ga je ojačani bataljon ponovo napao. Neprijatelj je imao 6 mrtvih i nekoliko ranjenih. Bataljon nije imao gubitaka.
8. 5. 1944: 11 drugova 1. bataljona je iz zasede između Reteča i Škofje Loke napalo neprijateljevu železn. patrolu od 8 ljudi, koja se odmah razbegla.
10. 5. 1944: 4 skojevca iz 1. MSV minirali su putnički voz na žel. pruzi između Kranja i **Sentjošta**. Eksplozija je uništila lokomotivu i 7 vagona. Saobraćaj je bio obustavljen 10 sati. Neprijatelj je imao 5 mrtvih.
10. 5. 1944: Patrola 1. bataljona je u selu Setnici iznad Polhovog Gradeča naišla na 3 belogardista i 1 ubila.
10. 5. 1944: 1. bataljon je iznad sela Hoste napao nepr. patrolu od 200 ljudi, koja se iz Gosteča i Godešiča vraćala

u Škofju Loku. Neprijatelja je razbio, i to sve tri kolone u kojima se kretao. Neprijatelj je imao 2 mrtva i nekoliko ranjenih.

11. 5. 1944: Patrola 1. bataljona je na liniji Škofja Loka — Sv. Katarina pokupila 2.000 m izolovane telefonske žice.
- 11.5.1944: Patrola 3. bataljona je na pruzi Jesenice — Radovljica izvršila diverziju. Pomoću motke i ključa istavila je šinu. Izbačeni su lokomotiva i 3 vagona oklopnog voza. Saobraćaj je bio u prekidu 20 časova. 5 neprijatelja je bilo ubijeno.
- 13.5.1944: Patrola 1. bataljona je na pruzi Škofja Loka — Reteče delimično srušila most sa železničkom prugom. Saobraćaj je bio u prekidu 12 časova.
- 14.5.1944: 2. bataljon napao je uporište Puterhof kod Tržiča. Zapaljena je velika pilana i skladište drveta, vlasništvo države. Potpuna likvidacija uporišta nije uspela zbog požara koji je osvetljavao prostor i onemogućio bombašima neopaženo približavanje uporištu. Neprijatelj je i pored prekinute telef. linije srazmerno brzo dobio pomoć iz Tržiča, tako da su se naši borci morali povući. Imali su samo dva lakše ranjena borca, dok je neprijatelj imao 3 mrtva i 4 ranjena.
- 15.5.1944: Patrola 1. MSV minirala je železničku prugu između Zabnice i Kranja, u dužini od 45 m. Saobraćaj je bio u prekidu 12 časova.
- 15.5.1944: 2. minera 3. MSV minirali su prugu Javornik — Žirovnica. Izbačen je teretni voz. Lokomotiva je jako oštećena, a takođe i 3 vagona te pruga u dužini od 4 m. Saobraćaj obustavljen 12 časova.
16. 5.1944: Patrola 2. MSV je kod s. Potoki, između Javornika i Žirovnice, minirala žel. prugu. Uništeno je 22 m pruge i oštećen nasip. Saobraćaj u prekidu 12 časova.
16. 5.1944: Patrola 1. MSV je kod Ševlja u Selškoj dolini pala u neprijateljsku zasedu. Dva druga su poginula i neprijatelj je zaplenio 2 puške.
- 16.5.1944: 2. minera 3. MSV su iznad Jesenica minirala el. dalekovod visokog napona. Srušen je 1 potporni stub i dalekovod u dužini od 600 m, zbog čega više motora u tvornici KID nije radilo.

17. 5. 1944: Patrola 3. MSV je u Radovni sprečila izvoz drveta za neprijatelja.
17. 5. 1944: U kino-sali na Jesenicama eksplodirala je **fosforna** mina, koju je u salu prokrijumčario 3. MSV. Ranjeno je 5 neprijateljskih vojnika.
17. 5. 1944: Patrola od 4 čoveka iz 3. bataljona zapalila je Sokolski dom u Žirovnici, gde su hteli da se smeste belogardisti. Dom je delimično srušen.
18. 5. 1944: Patrola 2. bataljona zapalila je novosagrađene barake za belogardiste na Primskovom kod Kranja.
18. 5. 1944: 1. bataljon je kod Zminca napao 70 belogardista koji su se iz Škofje Loke kretali prema Poljanama. Pružah su samo slab otpor i odmah su se počeli povlačiti natrag prema uporištu. 1 neprijatelj je ubijen i 1 ranjen.
- 18.5.1944: Patrola 1. bataljona je u zasedi na putu Polhov Gradec — Crni Vrh zarobila 1 domobranca.
18. 5. 1944: MS jedinica 1. bataljona je u Voklom kod Kranja minirala i potpuno uništila Prosvetni dom te oštetila školu u koju su hteli da se usele belogardisti.
- 19.5.1944: Kod Stefanje Gore pod Krvavcem patrola 2. bataljona pala je u zasedu. 1 drug je poginuo, zaplenjena 1 puška, dok su naši ranili 1 belogardista. Započela je borba u kojoj je neprijatelj bio nateran u bekstvo te se povukao putem Sovoden — Fužine. Tačan broj neprijateljevih gubitaka nije poznat. Mi nismo imali gubitaka.
18. 5. 1944: Patrola 2. bataljona napala je 2 Nemca na putu Idrija — Sp. Idrija i oba ubila. Zaplenjena je 1 puška, 2 bombe i oprema.
18. 5. 1944: Patrola od 3 člana 3. bataljona pala je u zasedu na putu Podpleče — Hotavlje. Dvojica su zarobljena i izgubljene su 2 puške.

Gubici: a) *neprijateljevi:*

U navedenim borbama neprijatelj je imao 186 mrtvih, 143 ranjena, 13 zarobljenih.

Zaplenjen je mitraljez, 3 automata, 13 pušaka, tromblonska puška, 2 pištolja, municija, dvogled, 2 pisaće mašine, bombe, 2 telefonska aparata, hrana, odelo, 890 fišeklija.

Uništena uporišta Gorje, Radovna, Srednja Vas, Koritno, žel. zgrade Zabnica, Reteče, el. centrala, žel. skladište, automobil, municija, 66 puta prekinuta železnička pruga, 35 telef. stubova, 4 mosta. 16 skretnica, neprijateljska arhiva, 6 konja. Oštećene 2 lokomotive, 8 vagona, telefonski i signalni uređaji, put, železnička pruga;

b) *vlastiti:*

Jedinice XXXI divizije imale su 28 mrtvih, 21 ranjenog, 4 zarobljena i 19 nestalih. Izgubili su 1 tešku »bredu«, 3 puške, pištolj. Ubijene su 2 mazge.

19. 5. 1944: Deo 1. bataljona napao je u selu Govejek nemačku graničarsku patrolu od 30 ljudi. U toku borbe bataljon je jurišem poterao Nemce u dolinu, na put Sora — Ločnica. Neprijatelj je imao 4 mrtva i 3 ranjena. Zaplenjen je puškomitraljez »zbrojovka«, 2 okvira municije, pištolj, dvogled, 2 bombe, oprema. Bataljon nije pretrpeo nikakve gubitke.

20.5.1944: 3 obaveštajca minirali su železničku prugu kod Kranja, 500 m od »Jugobrunec«.¹³ Nekoliko minuta pre dolaska voza lokomotiva je vukla vagon sa ugljenom i naišla na minu. Vagon sa ugljenom potpuno je uništen.

Gubici: a) *neprijateljevi:*

U tim borbama neprijatelj je imao 30 mrtvih, 22 ranjena, 3 zarobljena. Zaplenjene su 3 puške, 3 pištolja, »zbrojovka«, dvogled, 2.000 m izolovane telef. žice, bombe, oprema.

Uništeno: 2 lokomotive, 3 oklop, vagona, 8 vagona, pilana, skladište drveta, zgrade, 2 nosača el. dalekovoda žel. pruga dalekovod.

Oštećeno: lokomotiva, 3 vagona, voz, žel. most i nasip, žel. pruga, škola;

b) *sopstveni:*

10 mrtvih, 7 ranjenih, 2 zarobljena. Izgubljeno 6 pušaka, 2 pištolja.

¹³ Tekstilna tvornica u Kranju.

Južnoprimorski odred¹⁴

10. 5. 1944: MSV za Kras minirao je i uništio vodovod za napajanje neprijateljskog uporišta, sanatorija Dutovlje.
11. 5. 1944: MSV za Pivku minirao je železničku prugu u blizini Sentpetra na Krasu. Mine su eksplodirale ispod motornog voza koji je vozio velikom brzinom i prevrnule ga. Pruga je bila razbijena u dužini od 5 m. Saobraćaj je bio u prekidu jedan dan.
12. 5. 1944: 3. bataljon je iz zasede kod Komena napao Nemce koji su išli prema Komnu. U borbi Nemci su pogodili protivavionski mitraljez. Nakon kratke borbe neprijatelj se povukao a bataljon je zaplenio 6 okvira za mitraljez i jednu tešku bombu. Neprijatelj je imao 2 mrtva i 3 ranjena.
- 12. 5. 1944:** 2. bataljon je iz zasede kod Dutovlja **napao** putnički automobil, koji je naleteo na zid i prevrnuo se preko nasipa. 2 Nemca su poginula, 3 ranjena. Među poginulim bili su major i poručnik.
12. 5. 1944: Zaseda od 7 drugova je u selu Skopo napala 3 fašista i ubila ih. Zaplenjene su 3 italijanske puške, pištolj, 115 metaka, 3 para cipela, odelo.
14. 5. 1944: MSV za Kras je 100 m od uporišta Dutovlje napao 4 fašista. 2 su bila ranjena, 2 ubijena.
15. 5. 1944: MSV za Sp. Kras srušio je 3 el. tornja vis. nap. između Doberdoba i Jamlja, na raskršću el. dalekovoda. Žice su pale na dalekovod Gorica — Tržič koji vodi u brodogradilište. Svi transformatori do Gorice su se zapalili. Šteta nije utvrđena. Istovremeno su srušili 3 tornja el. voda vis. napona između Doberdoba i Polaca, koji služi za pogon voza Trst — Tržič.
16. 5. 1944: MSV za Kras minirao je kod Mavhinja 4 el. tornja, uništio ih i prekinuo struju.
16. 5. 1944: Patrola je u Krepljama napala neprijateljskog oficira. Uspeo je da pobegne, zaplenili su automat.
17. 5. 1944: MSV za Kras je između Dutovlja i Hrpelja na 12 mesta minirao šine u dužini od 72 m.

19. 5. 1944: MSV za Kras je između Opčina i Repentabora minirao željezničku prugu. Na minu je naišao voz. Prevrnula su se 4 vagona. Saobraćaj je bio u prekidu 3 dana, oštećeno je bilo 9 m pruge.
19. 5. 1944: MSV za Kras minirao je željezničku prugu Tržič — Ronke. Oštećena je lokomotiva i uništeno 20 m žel. pruge. 2 mašinovoda su poginula.
- 20.5.1944: Patrola 2. bataljona je iz zasede uz željezničku prugu kod Dutovlja napala 6 fašista. 4 su ubijena a 2 teško ranjena. Bataljon nije imao nikakvih gubitaka.
22. 5. 1944: MSV je minirao žel. prugu kod Košane. Naišao je voz sa 40 vagona uglja, drveta i ostalog materijala. Lokomotiva sa prvih pet vagona je iskočila i bila oštećena. 9 vagona je potpuno uništeno, a krajnji su iskliznuli. Saobraćaj je bio prekinut 34 časa.
23. 5. 1944: 2. bataljon nalazio se u zasedi kod Dutovlja. Pošto fašisti nisu došli iz uporišta, zaseda se vratila do mesta gde je odložila opremu i ostavila stražu. U međuvremenu stigla je neprijateljska kolona iz Tomaja, ubila stražara i pokupila opremu.
- 23.5. 1944: MSV za Kras je kod Mavhinja srušio 4 tornja el. vis. napona. Na pruzi Trst — Tržič struja je bila prekinuta dva dana.
25. 5. 1944: 3. bataljon je kod Vižovlja, na pruzi prema Tržiču, uništio 10 šina.
25. 5. 1944: MSV za Kras je kod Merča minirao prugu Sežana — Divača. Uništen je motorni voz i više mašina. Ubijena su 4 Nemca a više ih je bilo ranjeno.
27. 5. 1944: MSV je minirao žel. prugu Nabrežina — Vižovlje. Iskliznula je lokomotiva, saobraćaj je bio u prekidu nekoliko dana i uništeno je više metara pruge.

Gubici: a) *Neprijateljevi:*

Neprijatelj je u tim borbama imao 16 mrtvih, 10 ranjenih, 3 zarobljena. Zaplenjene su 3 ital. puške, automat, pištolj, bombe, 6 okvira za »zbrojovku« i nešto opreme. Uništeno je: vodovod, putnički automobil, 5 puta srušena pruga, 14. el. tornjeva vis. napona, 2 motorna voza, 13 vagona. Oštećena el. centrala, 3 lokomotive, 5 vagona, žel. pruga.

b) *Sopstveni:*

Odred je imao 1 mrtvog, izgubljeno je 58 oprema, oštećen avionski (protivavionski) mitraljez. ^^

Briško-beneški odred

5. 5. 1944: 3. bataljon izvršio je konfiskacijsku akciju u furlanskom selu Galjano. Zaplenili su motocikl, teretna kola, 200 čebadi, 42 vojnička šinjela, **50** i benzina, telefon i razne namirnice.
6. 5. 1944: Patrola 1. bataljona je na putu Gorica — Krmin razoružala jednog alpinca. Zaplenila je karab pušku i odelo.
7. 5. 1944: Obaveštajac i pomoćnik razoružali su 2 stražara opštine Čedad. Zaplenjene su 2 uniforme, 2 pištolja, 2 opasača i 2 bicikla.
8. 5. 1944: Obaveštajac i pomoćnik su na putu kod Čedada razoružali polic, narednika i zaplenili pištolj.
8. 5. 1944: Zbog izdajstva bilo je 7 drugova opkoljeno u Vogrinkima. Opkolilo ih je 50 belogardista koji su trojicu zarobili.
10. 5. 1944: Nemci su na dva kamiona stigli u Vedrijan, gde ih je iz zasede napao 1. bataljon.¹⁵ Nemci su se povukli te su imali 8 mrtvih i 6 ranjenih.
10. 5. 1944: Patrola od 8 ljudi iz Bovške čete je između Srpenice i Trnova napala 9 neprijatelja. 6 ih je poginulo dok su 3 uspela da pobegnu.

¹⁵ U vezi sa napadom na nemačke kamione kod Vedrijana, Stab Briško-beneškog NOP odreda, u svom izveštaju od 11. maja 1944, izveštava sledeće:

»10. 5. stigla su u Vedrijan (Brda) 2 nemačka kamiona sa vojskom. I bataljon Briško-beneškog odreda bio je putem svojih signalista sa zastavicama blagovremeno obavešten. Odmah je zauzeo položaje i otvorio vatru. Naročito efikasna bila je teška »breda«. Nemci su bili iznenađeni i zbog toga su pružali slab otpor te ih se većina razbežala. Imaju 8 mrtvih i 7 ranjenih (od ovih je jedan slomio obe noge kad je bežeći skočio sa visokog zida). Plena nemamo, jer se neprijatelj nalazio suviše daleko te su automobili na vreme pobjegli. U selu Dobrovu neprijatelj je napljačkao posteljine i jastuka za ranjenike, koje su u troja ambulanta kola odvezli u Goricu. Naši bez gubitaka.«

U izveštaju od 13. maja 1944. o istoj akciji javlja i sledeće: 1

»Još jedna dopuna akciji 10. 5. Broj Nemaca sa kojima se sukobio naš bataljon iznosio je oko 180. U Medani je čekalo još 8 kamiona i bar još isto toliko Nemaca, koji su se takođe uplašili i vratili. Opisani sukob sprečio je poteru manjeg obima odnosno »rastrellamentno« u ovoj zoni. (Arhiv IZDG u Ljubljani, f. 291/11).

- jI—12. 5: MSV srušio je 2 tornja el. voda koji iz Ajdovščine preko Banjšice vodi u dolinu Soče, u Solkan i Podgoru.
11. 5. 1944: 6 drugova srušilo je žičaru tvornice cementa u Čedadu. Rad je obustavljen 6 dana.
- 13.5. 1944: Obaveštajac 3. bataljona razoružao je alpinca i zaplenio pušku te vojničku spremu.
- 13.5. 1944: Alpinci su oklopnim automobilom opkolili i zarobili 3 druga.
17. 5. 1944: 18 drugova je prekopalo 6 m širok put Vrhovlje — Plave u dužini od 4 m i 1.5 m dubine.
17. 5. 1944: 17 boraca 1. bataljona je u Krminu, 100 m od straže, pokidalo 600 m telefonske žičane instalacije.
18. 5. 1944: Patrola 3. bataljona je demonstrativno napala zasedu koja obezbeđuje most u Ajbi. Dva neprijatelja bila su ranjena.
- 18.5. 1944: 1. MSV minirao je prugu Gorica — Krmin. Saobraćaj je u prekidu 48 časova.
- 22—23. 5: 2. MSV napao je el. voz na pruzi Udine — Gorica. Tačan broj neprijateljskih gubitaka nije utvrđen.
26. 5. 1944: Na pruzi Gorica — Krmin bila je minirana i srušena pruga od dva koloseka i 2 el. tornja za pogon el. vozova.

Gubici: a) *neprijateljevi:*

Neprijatelj je imao 8 mrtvih, 6 ranjenih, 5 zarobljenih. Zaplenjen je motocikl, 2 puške, 3 pištolja, voj. odeća, 50 l benzina, telefon, 2 opasača, 200 čebadi, kola. Uništeni su žičara i put.

b) *Sopstveni:*

Za ovo vreme odred nije imao nikakvih gubitaka.

Dolomitski odred

4. 5. 1944: MV minirao je prugu između Logateca i Planine, saobraćaj obustavljen 8 časova.
5. 5. 1944: MV je prekinuo telef. vezu između Planine i Grčarevca te je istovremeno napao transport ital. avijatičara, koji su putovali za Ljubljanu. Zarobljeno je 14 Italijana, 4 mrtva, kamion zaplenjen.
8. 5. 1944: MV bio je napadnut od Nemaca. 1 drug nestao.

10. 5. 1944: 2. č. 1. bataljona napala je 2 nem. kamiona. Uništeno je 30 neprijatelja, oštećeni motor i kamion,
- 13—14. 5: Min. grupa od 4 druga minirala je 4 tornja el. vis. napona između Hrašča i Hruševja, na liniji **Gorica** — Postojna. Linija je srušena u dužini od 600 m.
16. 5. 1944: Grupa od 9 minera je u blizini Ravberkomande između Rakeka i Postojne, minirala prugu. Od domobranaca, koji su naišli na patrolu, prilikom eksplozije poginula su dvojica.
17. 5. 1944: MV je između Prestranka i Selca minirao i potpuno uništio 5 tornjeva el. v. n. Linija je uništena u dužini od 520 m.
18. 5. 1944: MV je između Hruševja i Črničča minirao el. stub.
- 19—20. 5: MV je 1 km ispred Grčarevca minirao put u širini od 3 m i 1 m duboko. Zapalio je 15 telefonskih stubova, dok je mitraljeski vod zapalio 26 m dugački drveni most na putu Laza — Planina.
20. 5. 1944: Zaseda je 1 km ispred Laza, na putu kod Velikog Otoka, napala i ubila 1 domobranca.
22. 5. 1944: Jedinica odreda napala je 2 neprijateljska kamiona sa 50 SS vojnika. Razvila se jednočasovna borba u kojoj je neprijatelj imao 20 mrtvih.
22. 5. 1944: Grupa automatičara je između Ravberkomande i kasarni u Postojni ubila 2 domobranca.
22. 5. 1944: MSV je na putu između Kačje Vasi i Ravberkomande zapalio drveni most, koji je sada neupotrebljiv za saobraćaj teških vozila.
- 27—28. 5: MV je između Laza i Logateca minirao prugu Ljubljana — Trst. Uništena je lokomotiva.
27. 5. 1944: 2. č. 1. bataljona zapalila je 10 vojnih zgrada u Crnom Vrhu.
- Gubici:* a) *Neprijateljevi:*
Neprijatelj je imao 55 mrtvih, 14 zarobljenih. Zaplenjen je kamion, uništena lokomotiva, 10 vojnih zgrada, most, železnica, 20 el. stubova;
- b) *sopstveni:* za ovo vreme odred nije imao nikakvih gubitaka.

Idrijsko-tolminski odred

U ovo vreme nismo primili nikakve izveštaje o akcijama tog odreda.

Pre kratkog vremena odred je poslat na sektor Tolmina, sa zadatkom da tamo vrši akcije.

II

KARAKTERISTIKA AKCIJA

Sve akcije, koje su naše jedinice izvele u proteklo vreme, spadaju po svom obimu i udaru među jedne od najvećih borbi u Slovenačkom primorju. Značajne su u to što su se borbe vodile duže vreme i što se aktivnost jedinica proširila, možemo da kažemo, po čitavoj našoj teritoriji, tako da je neprijatelj bio svuda ugrožen.

Do sada naše jedinice nisu izvodile toliko širokih operacija, već su se, više ili manje, ograničavale na određeno uporište, dok je čitava ostala teritorija bila gotovo bez ofanzivnog uticaja udarnosti naših jedinica. Sadašnje operacije, koje su izvođene za proteklih 15 dana, imale su mnogo veći obim i baš u tome se odražava njihov značaj — kako u podizanju borbenosti jedinica tako i u opštem podizanju morala civilnog stanovništva. Na teritoriji Gorenjske i Slovenačkog primorja, gde operišu naše divizije i odredi, kod neprijatelja se primećuje opšti preokret u našu korist. U Gorenjskoj neprijatelj, iz straha od udara naših jedinica, napušta sva manja uporišta i koncentriše se u većim. Zbog poslednjih uspeha primećuje se da je neprijatelju jedino stalo do toga da u izvesnoj meri zadrži vezu među uporištima i da obezbedi saobraćaj na komunikacijama.

Akcije u kojima je bilo likvidirano nekoliko uporišta većinom su bile izvedene taktikom iznenađenja. Naši pokreti i koncentracije bili su tako brzi i iznenadni da neprijatelj u dosta slučajeva nije pružao ni najmanji otpor. Inače je pokušao da pređe u ofanzivu, kako bi ometao naše jedinice i preuzeo inicijativu, ali mu to nije uspelo.

III

MORAL NAŠIH JEDINICA I MORAL NEPRIJATELJA

Uspesi u poslednjim borbama su snažno podigli moral naših jedinica. Ovaj opšti ofanzivni polet ne primećuje se samo kod jedinica divizija, već i kod odreda. U poslednjim borbama nije bilo slučajeva da jedinica napusti položaje, ili da bar delimice ne izvrši svoj zadatak. Ovakvo moralno stanje naših jedinica je, pored uspeha u akcijama, i plod vojnog i političkog rada starešina. Pored, toga i slaba borbenost koju je ispoljio

neprijatelj takode je uticala da se podignu moral i borbenost* naših boraca.

Neprijatelj je gotovo svuda pokazivao znake slabosti. p^ svakoj našoj iznenadnoj akciji obuzimala ga je panika i pj^ žao je vrlo slab otpor. Moralno stanje je najlošije u uporištima gde se nalaze prinudno mobilisani Italijani. Ovakvih **uporišta**³ na teritoriji Slovenačkog primorja ima dosta. Moral samih nemačkih vojnika je mnogo opao, što se vidi i po broju zarobljenika koji padaju u naše ruke.

IV

DOBRE I SLABE STRANE OPERACIJA

Sve operacije koje su naše jedinice izvodile u ovo vreme izvedene su na osnovu brzog i iznenadnog manevra, sa odlučnim udarom minera i bombaša, kao i upadom u samo uporište. Sve operacije uglavnom su izvođene prema predviđenom planu. Cesto se dešavalo da se akcija završi ranije iako se prema planu predviđalo da će trajati duže vreme.

Odlučujuću ulogu u tim akcijama su, pre svega, odigrala odeljenja minera i odeljenja bombaša. To se naročito pokazalo kod XXXI divizije. Sva uporišta koja su bila zauzeta od strane jedinica XXXI divizije bila su minirana i srušena od strane naših minera i bombaša.

Mada naše jedinice nemaju mnogo iskustava u napadima na naseljena mesta, u poslednjem napadu na uporište pokazalo se da su se pri njegovoj likvidaciji snašli. Dok se ranije, prilikom prvih napada na uporišta, napadalo većim snagama, te nas je neprijatelj na taj način brzo otkrivao, imali smo više gubitaka. Zbog toga je taktika napada na uporišta bila sasvim drukčija i bolja. Najpre su se uporištu približili i upali u njega bombaši, praćeni puškomitraljeskim odeljenjima, a tek onda i strelci.

I pored toga su se u svim operacijama ispoljili nedostaci. Neki su bili čak takvi da su uticali na konačan uspeh dotične akcije.

Ponekad su izvesna uporišta, kao npr. uporište Veharše, napadali samo sa jednim bataljonom, mada je pretpostavljeni štab već predviđao da sa takvim snagama neće moći likvidirati uporišta te je zbog takvog neozbiljnog shvatanja zadatka akcija već unapred bila osuđena na neuspeh.

Povezanost među jedinicama koje su napadale nije postignuta u onoj meri kao što bi morala biti. Neke jedinice su u odlučujućim trenucima, kao što je na primer upad u uporište, još uvek neodlučne i kolebljive.

Odredi nisu postigli ono što bi morali i mogli da postignu. Greške svih štabova odreda uglavnom su se svodile na to što su diverzantsko-sabotažne akcije smatrali uglavnom kao prvo-razredni zadatak, dok su borbu s neprijateljem, bilo sa pešadijom ili motorizovanim kolonama, smatrali drugorazrednim zadatkom, odnosno zadatkom većih jedinica.

U rasporedu svojih jedinica su pogrešili, jer su jedinice više ili manje držali u stalnim logorima, suviše povučene u centar svoje teritorije te su jedinice postale tromе i nepokretne. Glavne komunikacije, kojima se kreće neprijatelj, na taj način su ostale bez svakodnevnih napada od strane naših jedinica.

Odredi uopšte nisu pokušavali da ovladaju manjim uporištima. Sve ove i druge greške u organizacionom kao i strateško-taktičkom pogledu otklonićemo u kratkom vremenu.

V

PREGLED NASE I NERPRIJATELJSKE OFANZIVE

Na čitavoj teritoriji našeg korpusa inicijativa je bila i uglavnom ostala u našim rukama. U ovo vreme neprijatelj nije uspeo da pređe u ofanzivu na naše položaje, sem delimično na položaje XXXI divizije i u Brdima, na sektoru BBO.¹⁶

Nemačka ofanziva na sektoru Skofja Loka — Bohinj, koja je izvođena na delove XXXI divizije završena je za najkraće vreme i potpunim porazom neprijatelja. Snage sa kojima je neprijatelj operisao bile su ovog puta vrlo male, ali su i pored toga pokazale neku ličnu aktivnost. Naše jedinice, koje su se tamo nalazile, nanele su neprijatelju osetne gubitke. Na završetku neprijateljske ofanzive jedinice XXXI divizije prešle su u protivnapad i likvidirale pomenuta uporišta.

Na sektoru BBO 22. 5. ujutro jača nemačka kolona izvela je napad i prodirala u Zapadna Brda. Deo te kolone još istog dana pretrpeo je gubitke od naših zaseda. Naše jedinice, koje su se nalazile na tom sektoru, nastavile su borbu i sutradan. Istovremeno sa prodiranjem ove kolone sa zapada, neprijatelj je zaposeo i sve visove istočno iznad Soče, na sektoru od Ročinja do Plava. Drugog dana neprijatelj je ojačao svoje snage i sa više strana napao na čitavu teritoriju. Ofanziva je započela 22. 5. i završila se 25. 5. 1944. Nastupalo je oko 8—10 hiljada neprijateljskih vojnika. Naši su prvog dana vodili borbe, dok su sledećih dana izmicali borbama kao i nadmoćnijim udarima neprijatelja. Neprijatelj je prvog dana pretrpeo osetne gubitke, što je našim jedinicama pomoglo u daljem manevrisanju po

terenu. Prema vlastitim izjavama u listu »Picolo« imali su 168 gubitaka. Naše jedinice su ukupno imale samo 2 mrtva i 3 ranjena.

U toj ofanzivi 880 je ostao neokrnjen. Za sve vreme ofanzive neprijatelj je nad civilnim stanovništvom vršio strahovit teror.

VI

MINIRANJA, MINERSKE JEDINICE I EKSPLOZIV

U svim dosadašnjim akcijama i uopšte u svim akcijama na našoj teritoriji, minerske jedinice su igrale najvidniju ulogu. Za minersko-diverzantske akcije postoje ogromne mogućnosti i na taj način naše minersko-diverzantske jedinice mogu i danju i noću da ruše neprijateljske komunikacije, centrale, tvornice itd. Likvidacija zadnjih uporišta pokazala je da mineri predstavljaju naše najvažnije oružje, tako reći najefikasnije oružje prilikom napada. Na osnovu svega toga shvatili smo važnost rada minera te smo u tom smislu tu službu u jedinicama i **podigli** na priličnu visinu.

Greške koje su do sada činjene u minerskom radu sledeće su:

- 1.) Sva rušenja jedinice su izvele svaka posebno i nije postojao zajednički plan koji bi važio za sva rušenja svih jedinica na našoj teritoriji.
- 2.) Rušenja u mnogim slučajevima nisu bila povezana sa borbama jedinica te je njihov efekat bio znatno manje vredan i značajan nego inače.
- 3.) Naš minerski kadar, mada razume zadatke i **stalno** se razvija, nije postigao zadovoljavajući stepen **stručnog** znanja.

Preduzeli smo sve potrebne mere da se miniranje i rad minera razviju do najvišeg stepena.

Detaljniji rad vidi se iz priloženog spiska MS akcija.

VII

ARTILJERIJSKE, MINOBACAČKE JEDINICE I TEŠKO ORUŽJE

U našim brigadama formirane su prateće čete. **Taktički** su osposobljene za borbu, kako u napadu na neprijateljeva **uporišta**, tako i u odbrani. Raniji nedostaci po pitanju upotrebe **minobacačke** vatre, vežbanjem i školovanjem starešina poboljšali su se. Tako, sada u borbama mnogo doprinosi uspesima naših jedinica baš minobacačka vatra. U tehničkom pogledu i **po**

pitanju tačnosti podataka stanje se takođe poboljšalo i za pogađanje cilja troši se minimalan broj mina.

U XXXI diviziji formiran je Artiljerijski divizion, koji za poslednjih 15 dana nije učestvovao u borbama, jer su jedinice te divizije podeljene po brigadama na širokom sektoru, i ako bi ga dodelili pojedinoj brigadi ostao bi suviše mali broj ljudstva za zaštitu. Brigade se nalaze na terenu gde su stalni pokreti neophodni.

XXX divizija je u sadašnjim borbama zaplenila 2 topa, i tako će opet moći da formira artiljerijsku jedinicu.

VIII

INŽINJERIJSKO-TEHNIČKE JEDINICE I INŽINJERIJSKO-TEHNIČKA SLUŽBA

O organizaciji i radu inženjersko-tehničke službe u jedinicama našeg korpusa prilažemo vam kao prilog poseban izveštaj.

IX

BROJNO STANJE LJUDSTVA, ORUŽJA I MUNICIJE

Prilog.

X

SKLADIŠTA ORUŽJA I MUNICIJE, SAKRIVENO ORUŽJE I MUNICIJA KAO I RADIONICE

O čitavoj organizaciji skladišta i radionica, kao i o radu ekipa za prikupljanje oružja i municije, prilažemo vam poseban izveštaj pododseka za naoružanje, iz kojeg se vidi rad i razvitak ove službe.

XI

POŠILJKE SAVEZNIKA, NAJNUŽNIJE POTREBE

O ovaj sektor rada poveren je referentu za oružje. Rad i napredak na tom polju vidi se iz priloženog izveštaja pododseka za naoružanje.

XII

GEODETSKA SEKCIJA

Priložen je i izveštaj geodetskog referenta kod našeg odseka.

MOBILIZACIJA

Svim jedinicama izdali smo naređenje, koje je u skladu sa naređenjem Glavnog štaba NOV i PO Slovenije o dostavljanju tačnih izveštaja o svim mobilisanima te o javljanju još nemobilisanih rezervi. Ako nam jedinice budu odgovorile na naređenje, poslaćemo vam izveštaje po tom pitanju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba — poručnik:
Jakopič A.¹⁷

Šef odseka — major:
Danilo Šorović

Prilozi:

- 1) inž.-tehn. izveštaj
- 2) geodetski izveštaj
- 3) izveštaj pododseka za naoružanje i radionice
- 4) brojno stanje ljudstva
- 5) brojno stanje oružja i municije
- 6) pregled neprijateljevih gubitaka u mesecu maju na ter. IX korpusa
- 7) Okružnica op. br. 841
- 8) struktura jedinica IX korpusa
- 9) skica železnica na ter. IX korpusa i raspored MSV.

¹⁷ Albert Jakopič

IZVEŠTAJ ŠTABA 9. KORPUSA OD 30. MAJA 1944. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O ORGANIZACIJI I
STRUKTURI INŽINJERIJSKO-TEHNIČKE SLUŽBE U KOR-
PUSU¹

STAB
IX KORPUSA NOV I POJ
OPERATIVNI ODSEK
Položaj, 30. maja 1944.
Op. br. pril. 950

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE
Operativno odeljenje.

Izveštaj o inženjerijsko-tehničkoj službi od 15. 5. — 31. 5. 44.

I. *Formacija MS vodova.*

Konačna slika o formaciji MS vodova je sledeća:

A) Go 1.) tri MS voda i to:

- a) 1. MSV — sektor železnice i puta Ljubljana — Glo-
boko
- b) 2. MSV — sektor železnice i puta Globoko — Kranj-
ska Gora
- c) 3. MSV — sektor železnice i puta Jesenice — Boh.
Bistrica.

Svaki vod ima 3 desetine i komandu, ukupno 37 ljudi,
kao što predviđa formacija MSV. Ukupno, dakle 3 x 37
— 111 ljudi.

2. U četama nema inženjerijskih desetina, jer po for-
maciji nisu predviđene.

3.) U bataljonima se sada formiraju inženjerijski vo-
dovi sa protivoklopnim, minerskim i pionirskim
desetinama.

B) BBO 1.) Dva MS voda i to:

- a) 1. MSV — sektor železnice i puta u okolini Gorice
- b) 2. MSV — sektor železnice i puta u Reziji uz prugu
za Pontebu.

Svaki vod ima 2 desetine i komandu, ukupno 27 ljudi.
Prema formaciji ima, dakle, ukupno 2 x 27 — 54 čoveka.

- 2.) 1 MS desetina djeluje samostalno u Benečiji
- 3.) U četama inž. desetina nema, jer ih formacija **ne** predviđa.
- 4.) U bataljonima inž. vodovi još nisu formirani **zbog** razvitka jedinica.

C) ITO

U tom odred formacija MSV još nije konačno izvedena, zbog nedostatka ljudstva. Izveštaj sledi nakon izvršene formacije.

C) DO

Ima formiranu 1 MS desetinu, 12 ljudi, sektor Ljubljana — Rakek.

D) JPO

1.) tri MSV i to:

- a) 1. MSV — sektor železnice i puta Trst — St. Peter na Krasu.
- b) 2. MSV — sektor železnice i puta Trst — Tržič i **Trst** — Repentabor.
- c) 3. MSV — sektor železnice i puta Opčine — Gorica. Svaki vod ima po dve desetine od po 27 ljudi, zajedno dakle $3 \times 27 = 81$ čovek.

E) XXXI divizija

1.) obzirom na novu formaciju čete nemaju inž. vodova.

2.) bataljoni imaju inž.-tehn. vod sastavljen od:

a) protivoklopne desetine	ä 10 ljudi
b) minerske desetine	ä 4 čoveka
c) pionirske desetine	ä 8 ljudi
č) komandi i pomoćni deo	<u>8 ljudi</u>

Ukupno ä 30 ljudi

3.) Brigade imaju inž.-tehn. četetu sastavljenu od:

a) pionirske desetine	ä 7 ljudi
b) minerske desetine	ä 9 ljudi
c) komandni deo	ä 2 čoveka
č) pomoćni deo	ä 8 ljudi

Ukupno ä 26 ljudi

Sastav : sastav MSV XXXI divizije je sledeći:

1.) 3. SNOUB:

inž.-tehn. voda 3, ljudstva ukupno	90
b.) inž.-tehn. četa 1, ljudstva ukupno	26
	Ukupno 116 ljudi

- 2.) 7. SNOUB:
a) inž.tehn. voda 3, ljudstva ukupno	103
b) inž.-tehn. četa 1, ljudstva ukupno	30
Ukupno	133 čoveka
- 3.) 16. SNOB:
a) inž.-tehn. voda 2, ljudstva ukupno	60
b) inž.-tehn. četa 0,	
Ukupno	60 ljudi
- 4.) Stab divizije:
minerska četa ukupno 16 ljudi.
Čitava XXXI divizija ukupno 325 ljudi
- F) XXX divizija:
- 1.) U četama MS desetine nisu predviđene.
 - 2.) Zbog nedostatka ljudstva bataljoni još nemaju inž.-tehn. vodova.
 - 3.) Brigade imaju formirane inž.tehn. čete i to:

a) 17. SNOB, inž.-tehn. četa (pionirska i minerska desetina)	25 ljudi
b) 18. SNOUB, inž.-tehn. četa (pionirska i minerska desetina) . . .	25 ljudi
c) 19. SNOB, inž.-tehn. četa	„ „ 21 „
- XXX divizija ukupno 71 čovek
- G) *Vojna oblast*
- 1.) Komanda Idrijskog područja:
 - a) Kod svake komande mesta formiran je radničko-pionirski vod.
 - b) Pri komandi područja delimice je formiran inž. tehn. vod.
 - 2.) Komanda Vipavskog područja:
 - a) Pri komandi područja formiran je inž.-tehn. vod ima 16 ljudi.
- H) *Brigata d'assalto Garibaldi »Trieste«*
- Ima 2 MS voda, kod svakog bataljona po jedan.
- a) 1. MSV — sektor železnice i puta Tržič — Gorica.
 - b) 2. MSV — sektor železnice i puta Gorica — Tolmin. Svaki vod ima prema formaciji 27 ljudi, ukupno 54 čoveka.

D) *Štab IX korpusa*

Formirana je MS četa u sastavu:

- a) minerska desetina 12 ljudi
- b) 3 pionirske desetine 40 ljudi

Ukupno 52 čoveka

Sve jedinice redovno primaju određene zadatke za određeni vremenski period. Uspeh akcija vidi se iz priloga o izvršenim MS akcijama. Prilažemo šemu rasporeda MS grupa na operativnim sektorima.

II. *Organizovanje akcija svih MS grupa.*

Kako bismo postigli što bolje organizovane i dobro planirane MS akcije, prikupljamo podatke o sledećem:

- a) o svim industrijskim i pogonskim centralama,
- b) o čitavoj železničkoj mreži i njenom saobraćaju,
- c) o svim važnim vojnim objektima.

Iz svih tih zajedničkih podataka, koje smo većinom već prikupili, odabiraćemo što bolje planski organizovane MS akcije. U sledećem izveštaju dostavićemo vam sve naše prikupljene podatke.

Za postizanje što većeg uspeha u radu još tešnje ćemo se povezati sa obaveštajnim centrom i našim odsekom.

III. *Kritika izvršenih MS akcija.*

Dešava se da su pojedine MS akcije slabo izvedene. Izdali smo posebnu okružnicu svim potčinjenim štabovima, u kojoj smo skrenuli pažnju na glavne nedostatke. Okružnicu prilažemo izveštaju.

U slučaju kad se MS akcije izvedu vanredno nepravilno, mi upozorimo dotičnu jedinicu, ukažemo joj na greške i pokažemo pravilan način izvršenja MS akcije; u izvesnim slučajevima zahtevali smo i istragu, jer je aljkavost u radu bila suviše očigledna.

IV. *Kontrola o izvršenim protivtenkovskim rušenjima i uništenim pogonima, tvornicama itd.*

Kako bismo imali stalan tačan pregled o stanju izrađenih protivtenkovskih prepreka na terenu, o stanju delimično ili potpuno srušenih tvornica, industrijskih postrojenja, pogona, rudnika, uveli smo redovno 14-dnevno izveštavanje o stanju tih objekata. Taj zadatak dobili su svi štabovi odreda i komande područja kao i vojne jedinice vezane za određeni teren.

Kada to izveštavanje bude u toku, mi ćemo vam uz izveštaje stalno dostavljati i plan, koji će prikazivati to stanje.

Radionice.

Smatramo da je na čitavom terenu preko potrebno organizovati kovačke radionice, koje će stalno izrađivati i opravljati za vojsku potreban alat, kao i seljački alat za obradu zemlje. Za ovu stvar potreban materijal (železo) dobijaćemo pre svega iskopavanjem iz ruševina, gde se danas taj materijal besmisleno uništava, prepušten svima. Nastojaćemo da organizaciju tih radionica što pre sprovedemo.

VI. *Železnički saobraćaj.*

S obzirom na vanrednu važnost žel. saobraćaja mi smo, na osnovu podataka obaveštajnog centra, uveli crtanje grafič[kona, pomoću kojih će se jasno, za svaku prugu posebno, grafički prikazati kvalitet i kvantitet saobraćaja. Sa sledećim izveštajem dostavićemo vam i takav grafikon koji će služiti ne samo kao pregled količine i vrste prevezene robe, već pre svega kao baza za izrađivanje plana rušenja žel. mreže.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, poručnik:
Jakopič A.

Sef odseka, major:
Danilo Šorović

Inž. tehn. referent:

Prilozi:

- 1) spisak izvršenih MS akcija
- 2) skice rasporeda MS grupa
- 3) okružnica o slabostima naših MS akcija.

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE OD
31. MAJA 1944. ŠTABU 4. OPERATIVNE ZONE ZA IZRADU
PLANA SISTEMATSKOG RUŠENJA KOMUNIKACIJA NA
SEKTORU ŠTAJERSKE¹

**GLAVNI STAB NOV I PO
SLOVENIJE
OPERATIVNO ODELJENJE**
31. 5. 1944.
br. 9/44.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

Naše dosadašnje operacije na železničkim prugama i na putevima nisu dale onakve rezultate kakve bi morale dati. Sve naše operacije na neprijateljska uporišta moramo nužno povezati sa akcijama na pruge, kako bismo sprečili dovoženje i koncentraciju neprijateljskih snaga. S obzirom da raspoložemo većom količinom eksploziva, moramo svoje buduće operacije na železničkim prugama vršiti više sistematski, širokopotezno i po planu.

U vezi s tim

n a r e đ u j e m o :

1. Izvršite taktičke i tehničke pripreme za napad i rušenje železničke pruge i objekata na odsecima:

- a) Litija — Zidani Most — Celje — Maribor,
- b) Celje — Dravograd,
- c) Dravograd — Maribor,
- d) Dravograd — Celovec,
- e) Celje — Krapina,
- f) Zidani Most — Zagreb.

Ad a): Železnički most kod Zagorja preko reke Medije, železnički most Hrastnik, rušenje stenja na odseku Trbovlje, železnički most preko reke Savinje kod Laškog (2 mosta), železnički most kod Tremerja i sve objekte na pruzi Litija — Zidani Most — Celje koji imaju veći raspon od 10 m.

Ad b): Železnički most preko reke Lobnice na km 13. u blizini Ruša, Tolski tunel, železnički most preko Rečice dug 5Q m, vijadukt Vuhred, dugačak 91 m, kod železničke stanice Vu-

iii-ed — Marenberg, vijadukt kod Vuzenice dug 80 m, Trbonjski vijadukt dug 75 m, most preko reke Meže dug 98 m (3 mosta), železnički most kod stanice Dravograd dug 45 m, železnički vijadukt preko Reke dug 199 m, tunel Dolgo brdo dug 109 m i tunel Holmec dug 300 m.

Ad b): Železnički most preko reke Pake dužine 25 m (3 mosta), tunel Skorno na 30 km, 2.3 km ispred Topolšice, dužine 145 m, železnički most preko Pake na 46 km, tunel Paka II na 46 km dug 75 m, 1.5 km od Gornjeg Doliča, tunel Huda Luknja na 47 km, dug 421 m, 1.5 km. od Gornjeg Doliča, tunel Gornji Dolič na 50 km, dug 140 m, tunel Mislinja na 51 km, dug 152 m, 400 m od Mislinja, most preko Suhodolnice na 46 km, most preko Mislinje na 72 km, dug 42 m, pored Otiškog Vrha.

Ad d): Dolaze u obzir diverzantske akcije manjih grupa na više mesta.

Ad e): Dolaze u obzir diverzantske akcije manjih grupa na više mesta i na veće objekte pojačanim snagama, s obzirom na važnost te pruge.

Ad f): Dolaze u obzir diverzantske akcije manjih grupa na više mesta i pojačanim snagama na veće objekte s obzirom na važnost te pruge.

Za napred navedene objekte prikupite sve tehničke podatke i pripremite sav materijal koji dolazi u obzir da se upotrebi pri rušenju navedenih objekata. Pored tehničkih podataka projektujte taktički plan za svaki objekat, kombinujući na taj način da se rušenjem jednog ili dva objekta na ma kom li odseku pruge stvore za vas povoljni taktički uslovi za rušenje I sledećih objekata. Prilikom izrade plana uzmite u obzir sve borbene elemente koji su odlučujući faktori za izvršenje takvih operacija (upotreba jedinice, koncentracija snaga, pravilna raspodela snaga na pojedine sektore u odnosu na važnost pojedinog odseka, pogodne položaje za obezbeđenje akcije, najverovatnije pravce intervencije neprijatelja, količine eksploziva, raspored stručnih минера, način rušenja itd.).

2. Pored plana za rušenje objekata morate predvideti prekopavanje puteva i rušenje železničke pruge na celokupnom sektoru, sa nizom malih diverzantskih grupa.

3. Podatke i planove pripremite što pre i to tačno kako smo vam gore naznačili. Cim sa pripremanjem budete gotovi, javite nam depešom, posle koje ćete dobiti konkretne zadatke šta i kada treba izvršiti. Kada nam depešom javite da ste pripremljeni, takođe nam javite i vaše mišljenje koji su objekti najpovoljniji za rušenje.

količinom eksploziva, moramo sve buduće operacije na železnič-
kūn prugama vršiti više sistematski, širokopotezno i planski.

U vezi s tim

n a r e đ u j e m o

1. Izvršite taktičke i tehničke pripreme za napad i rušenje
železničke pruge i objekata na odsecima:

- a.) Trst — Gorica — Tolmin — Jesenice,
- b.) Jesenice — Kranj — Ljubljana,
- c.) Jesenice — Trbiž.

Najvažniji objekti na tim komunikacijama, za koje treba
pripremiti planove uništenja, su: železnički most kod Šolkana,
severno od Gorice preko reke Soče, železnički most kod Kanala,
preko reke Soče, železnički most Bača, severno od Idrije preko
reke Idrije, Selški tuneli kod Sv. Lucije, železnički most kod
Bitnja, preko Save Bohinjke, železnički most kod Soteske,
preko Save Bohinjke, tunel Kupljenik, železnički most Vintgar
kod Žirovnice, preko reke Radovne, most kod Kočne, preko
Save Dolinke.

Pruga Jesenice — Kranj — Ljubljana:

Železnički most preko Save kod Otoča, železnički most
kod Medvoda, južno od Kranja, preko Sore.

Pruga Jesenice — Trbiž:

Železnički most kod Malnika preko Save Dolinke, zapadno
od Mojstrane.

Pruga Trst — Štanjel — Gorica:

Železnički most Dornberg — Saksida, preko reke Vipave.

2

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Načelnik odeljenja:
pukovnik

Komandant
general-major

L

Izostavljen je deo teksta čija rečenica počinje sa: »Za gore na-
vedene objekte...« a završava se rečenicom: »Depešom potvrdite prijem
ovog naređenja«, jer je istovetan sa tekstom u dok. br. 151.

NAREĐENJE ŠTABA 7. KORPUSA NOVJ OD 31. MAJA 1944
ŠTABU 18. DIVIZIJE ZA NOVI RASPORED JEDINICA¹

STAB
VII KORPUSA NOV I PO
JUGOSLAVIJE
Na položaju, 31. 5. 1944.
Br. 381.

ŠTABU XVIII DIVIZIJE

na položaju

Situacija: 30. o.m. likvidirano je neprijateljsko uporište u Tržišću². Naše jedinice nanele su neprijatelju velike gubitke i zaplenile su veliku količinu ratnog materijala, kao i celokupnu motorizaciju koja se nalazila u uporištu. Neprijatelja, koji je nadirao od Grosuplja, razbile su i odbacile jedinice Dolenjskog odreda. Naše su jedinice odbile i pomoć iz Novog Mesta i Bučke.

Notranjski odred je 30. o.m. izbacio voz iz šina, uništio lokomotivu i četiri vagona. V brigada vodila je borbe oko Zlebiča i Sv. Gregora — podataka još nemamo. XV brigada razbila je neprijateljsku kolonu iz Novog Mesta, koja je nadirala u pravcu njihovih položaja. U toku današnjeg dana nemamo podataka da neprijatelj vrši ispad u pravcu naših položaja.

N a r e đ u j e m o :

- 1.) XV divizija sa IV i XII brigadom razmešta se na **položaje** Mirna — Tihaboj — Sv. Križ.
- 2.) XVII divizija sa IX i X brigadom Nemška Vas — Trebnje — Vel. Loka — Catež.
- 3.) Dolenjski odred ostaje na svojim položajima sa istim zadacima.
- 4.) Samostalne brigade i odredi ostaju na svojim starim položajima sa istim zadacima.
- 5.) Štab XVIII divizije poslaće danas izveštaj o jučerašnjoj akciji³, sa tačno navedenim našim i neprijateljskim gubicima, plenu, evakuaciji i motorizaciji. Intendant VII korpusa **do**¹ bio je direktive i njemu treba omogućiti nesmetan rad.

Pokrete na nove položaje izvršiti noću 31. maja/1. juna o.g.
Nakon dolaska javiti tačan raspored jedinica i štabova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

jjačelnik štaba
pukovnik:
Rado Pehaček

V. d. Komandanta —
pukovnik:
Pero

Dostavljeno: Štabu XV i XVIII divizije
„ Dolenjskog odreda, Belokranjskog
„ Notranjskog odreda, Kočevskog
„ I artiljerijske brigade.
IX brig, na sektoru: Sv. Ana — Trebnje
X brig. Breza — Vel. Loka — Catež

BR. 154

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE OD 31. MAJA 1944.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O FORMIRANJU I
ZADACIMA »LACKOVOG BATALJONA«¹

STAB
IV OPERATIVNE ZONE NOV I POS
Položaj, 31. 5. 1944.
Br.: 814

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE

P o l o ž a j

*Izveštaj o »Lackovom bataljonu«.*²

Javljam da smo uspeli uhvatiti vezu sa »Lackovim bataljonom« i da je komandant zone, drug major Mile Kilibarda održao sastanak sa pohtkomesarom tog bataljona drugom Jocom.¹

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332/III.

² Jože Lacko, narodni heroj, član CK KP Slovenije, jedan je od [organizatora ustanka u ptujskom kraju. Kao komandir čete teško je ranjen 8. avgusta 1942. u borbi protiv Nemaca kod s. Mostje (blizu Ptuja). Dva dana kasnije, Gestapo ga je otkrio i uhapsio. Posle strahovitog mučenja Lacko je izdahnuo 18. avgusta 1942. godine.

¹ Ivan Zagernik Joco. Poginuo u borbi sa gestapovcima 15. jula 1944. u selu Studenci kod Maribora kao član Okružnog komiteta KP (Slovenije za Maribor.

Bataljon je formirao mariborski OK i danas ima 72 borca. Podeljeni su u 4 voda, od kojih se jedan stalno nalazi u podnožju Pohorja blizu Maribora, jedan u Halozama, jedan u Slovenskim Goricama i jedan na Kozjaku preko Drave. Drug komandant Mile Kilibarda dao je komesaru »Lackovog bataljona^ potrebna uputstva i time ga stavio pod komandu štaba IV operativne zone. Na želju članova OK Maribor poslat je za zamenika komandanta bataljona jedan od dobrih komandira iz XI SNOB »Miloš Zidanšek«. Prema svemu što se moglo utvrditi jasno je da je bataljon formiran, kao što smo već gore pomenuli od strane OK Maribor i da nije, kao što se prvobitno bilo mislilo, neka plavogardistička banda. Bataljon je sam tražio vezu sa našim jedinicama i molio da im pošaljemo kadrove i rukovodioce. Iz tog razloga je komandant drug major Mile Kilibarda u taj bataljon poslao druga poručnika Staneta Trčaka, pomoćnika načelnika obaveštajnog centra, koji ima zadatak da kod bataljona organizuje obaveštajnu službu kao i obaveštajnu službu na čitavom terenu mariborskog, ptujskog i Ijutomerskog okruga. Za uspešno obavljanje njegovog zadatka bilo bi potrebno da se imenovanom stavi na raspolaganje radio-stanica, pomoću koje bi mogao biti u stalnoj vezi sa štabom zone. Pošto štab zone ne raspolaže odgovarajućom radio-stanicom, molimo GŠ da nam po mogućnosti pošalje jednu za te svrhe odgovarajuću radio-stanicu. O značaju održavanja ovakve veze sa najsevernijim mestima, gde operišu naše jedinice, nema potrebe da se govori. Sem toga, poručnik drug Stane Trčak ima zadatak da tačno pregleda stanje u bataljonu i da o tome podnese opširan referat u najkraćem vremenu. Cim budu sve te veze uređene, drug Trčak će nam poslati izveštaj i odmah ćemo vas izvestiti o stanju tog bataljona.

Za sada bataljon nismo priključili XI SNOB »Miloš Zidanšek«, kao što je bilo najpre predviđeno, i to iz razloga što smatramo da je potrebno da neke naše jedinice ostanu na tim sektorima, da postoje povoljni uslovi za razvitak i da se može računati s tim da će se na tim sektorima uskoro moći formirati dobar odred. Drug major Mile Kilibarda izdao je drugu komesaru bataljona naređenja, koja su ukratko sledeća:

1. vod neka ostane na svojim položajima u podnožju Pohorja, sa zadatkom mobilizacije i održavanja veze XI SNOB »Miloš Zidanšek«.

2. vod, koji se nalazi u Halozama, neka što pre uspostavi vezu sa Kozjanskim odredom, odmah da započne energično sa mobilizacijom i novomobilisane šalje u Kozjanski odred, odakle će ovi po kanalu da budu poslani u Dolenjsku.

3. vod oko Slivnice takođe odmah da pristupi izvođenju mobilizacije na Mariborskom i Ptujskom polju, pre svega do-

I brovoljaca, j da ih šalje u jedinice na Pohorje. Istovremeno neka odmah pripremi spiskove za mobilizaciju i stavi ih na raspolaganje jedinicama koje će doći da mobilišu na njegovom sektoru.

4. vod na Kozjaku za sada ne može izvoditi mobilizaciju jer prethodno treba obezbediti prelaz preko Drave. Vod je dobio zadatak da negde između Vuhreda i Ruša organizuje prelaz preko Drave sa desne obale, pošto je to sa leve obale nemoguće. Takođe neka odmah počne sa prikupljanjem nemačkih dezertera, koji se prema nekim izveštajima nalaze na zapadnom delu Kozjaka. Prema izveštajima, koje smo dobili od civila, ovaj vod je, u vremenu dok se divizija nalazila oko Ribnice, imao nekoliko uspešnih akcija.

Po našem mišljenju ne bi bilo oportuno da se u ovaj bataljon pošalje drug ... koji je učestvovao kod »otkrivanja plavogardističkih organizacija« na tom terenu, jer se plašimo da ne bi bilo dovoljno poverenja i harmonije. Tamo ćemo poslati drugog druga, što ćemo vam naknadno javiti.

Zamena politkomesara.

Pošto se ukazala potreba, mi smo za v.d. politkomesara XIII SNOB »Mirko Bračić« postavili druga Frantu Komela, do sada politkomesara XI SNOB »Miloš Zidanšek«, a za v.d. politkomesara XI SNOB druga Jakoša (Školski)⁴ iz II SNOUB »Ljubo Serčer«. Molimo da nam potvrdite ova postavljenja.

Molimo da nam javite da li da i pored toga povučemo čitav bataljon u sastav XI SNOB »Miloš Zidanšek« ili pak da bataljon ojačamo novim kadrovima. Javite što pre, jer postoji mogućnost da od bataljona formiramo odred.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Jože Borštnar

Zamenik komandanta — major
Kolman Alojz Marok

IZVEŠTAJ ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE NOV I PO SLOVENIJE OD DRUGE POLOVINE MAJA 1944. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO SLOVENIJE O ORGANIZACIJI INŽINJE RIJSKO-TEHNIČKE SLUŽBE U JEDINICAMA»

STAB IV OPERATIVNE ZONE
NOV I PO SLOVENIJE
Operativni odsek
Položaj, 1.5. 44.²
Br. 114

INŽINJERIJSKO-TEHNIČKOJ SEKCIJI
GLAVNOG ŠTABA NOV I PO SLOVENIJE

Na položaju

3

Inženjerijsko-tehnička služba kod jedinica IV operativne zone još uvek se nalazi u razvoju. Kod jedinica koje su jake i kod kojih je razvoj pešadije već dostigao zadovoljavajući stepen, počela se već poklanjati nešto veća pažnja i tom razvoju. Pored toga, osećaju i potrebu za tim jedinicama. Kod ostalih jedinica, gde ni razvoj pešadije nije zadovoljavajući, razvoj inženjerijskih jedinica je takođe slab. Napreduje se sporo i teže, što je samo po sebi razumljivo. Mi smo za sve jedinice poslali raspise i uputstva za organizaciju i formiranje inženjerijskih jedinica.

Do sada je formirano sledeće:

Kod II SNOUB »Ljubo Šercer« formirana je minersko-diverzantska desetina (jedna).

Kod XI SNOB »Miloš Zidanšek« formiran je minersko-diverzantski vod (dve desetine).

Kod Kamniško-zasavskog odreda formiran je minersko-diverzantski vod (tri desetine).

¹ Original (pisan na mašini) u Arhivu IZDG u Ljubljani, f. 332/11.

² Datum u dokumentu je pogrešno označen. Izveštaj je verovatno pisan 21. ili 31. maja 1944. godine.

³ Izostavljeni tekst odnosi se na izveštaj o miniranju železničke pruge između Vuhreda i Vuzenice 18. maja, od strane minerskog voda 11. slovenačke NO brigade »Miloš Zidanšek«; uništene 4 lokomotive u Otiskom Vrhu na dan 6. maja, od strane Istočno-koruškog odreda; miniranje pruge Litija — Sava 1. maja i Kresnice — Litija 7. maja 1944. od strane Kamniško-zasavskog odreda. O svim ovim akcijama pisano je u dokumentu br. 162.

Kod Istočnokoruškog odreda formiran je minersko-diverzantski vod (dve desetine).

Kod Kozjanskog odreda formiran je minersko-diverzantski vod (dve desetine).

Kod 6. SNOUB »Slavko Slander« formiran je minerski vod i pionirski vod, koji za sada još nemaju zajedničke komande da bi stvarali inženjerijsku četvu. Pored toga postoji još jedan pionirski vod po bataljonima.

Za sada još nemamo svih podataka o organizovanju inženjerijske službe. U prilogu dostavljamo pregled o stanju ljudstva u inženjerijskim jedinicama, koliko smo raspolagali podacima. Razvoj te službe ometa pre svega nedostatak eksploziva. Sve naše jedinice su bez njega. Od tehničkog odeljenja Glavnog štaba već smo primili uputnicu za prijem 1.400 kg eksploziva, ali ga još do danas nismo primili. Gde je zastoj? Molimo da urgirate kako bi se taj materijal što pre dostavio.

Zbog toga od potčinjenih inženjerijskih jedinica ne možemo ni zahtevati da ozbiljno pristupe poslu. Stalno primamo iste odgovore — dajte nam municiju. Takođe ne možemo ni pristupiti planskom rušenju puteva, železnica i ostalih važnih industrijskih postrojenja.

Kad se stanje po pitanju eksploziva bude poboljšalo, takođe će se rad naših minersko diverzantskih jedinica podići i dati nam zadovoljavajuće rezultate.

Dalje, za popunu komandnog kadra osnovali smo podoficirsku školu, koja će 1. VI o.g. započeti sa nastavom.⁴ Tečaj će imati 13 pitomaca.

U prilogu dostavljamo a pregled minerskog materijala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik štaba, major:
Franc Poglajen

Sef operativnog odseka,
potporučnik:

⁴ Podoficirska škola štaba 4. operativne zone Slovenije nalazila se u oslobođenim Moravčama (vidi dok. br. 8).

DNEVNA ZAPOVEST ŠTABA 18. DIVIZIJE OD 31 MAJA 1944. KOJOM SE ODAJE PRIZNANJE, POHVALA CELOKUPNOM SASTAVU 10. SLOVENAČKE NO BRIGADE »LJUBLJANSKE« ZA POŽRTVOVANJE I ODVAŽNOST ISPOLJENU PRI SAVLAĐIVANJU NEPRIJATELJEVIH UPORIŠTA U SVETOM JURJU I TRŽIŠČU¹

STAB
XVIII DIVIZIJE NOV I POJ
Položaj, dana 31. V 1944.

DNEVNA ZAPOVEST

Na dan 30. maja 1944, od 4.30 do 12 časova, jedinice X SNOB »Ljubljanske« su nakon artiljerijske pripreme na juriš zauzele neprijateljska uporišta Sv. Jurij i Tržišče.² Napad je izveden danju, što je neprijatelja najviše iznenadilo. U tim, već po prirodnom položaju lako hranljivim uporištima, neprijatelj se snažno utvrdio sa velikim čvrsto izgrađenim bunkerima i obezbedio se brojnom posadom. Ali ni ti bunker i niti ogorčeni otpor domobranaca i Nemaca nisu mogli da zadrže naše junačke borce. Ostaci neprijateljske posade su se u panici razbežali.

U borbi je poginulo 65 nemačkih slugu i Nemaca a preko 90 ih je ranjeno. Uništeno je: 2 tenka, 1 oklopni automobil, 2 luksuzna automobila a zaplenjeno: 1 oklopni automobil, 2 kamiona po šest tona i 1 tenk (što je bilo kasnije uništeno), dalje: 1 teški mitraljez, 2 puškomitraljeza, 2 laka minobacača, oko 30 pušaka, mnogo municije za puške i mitraljeze kao i mina za bacače, 1 predajna radio-stanica, vojničke spreme, hrane i ostalog materijala.

Svim borcima, podoficirima, oficirima i politkomesarima SNOB »Ljubljanske«, štab divizije odaje za njihovu odvažnost, neustrašivost i snalaženje u borbi, za savesno izvršavanje naređenja i njihovu požrtvovanost u tim borbama

sve priznanje i pohvalu.

Posebno odajemo priznanje i pohvalu štabu X SNOB »Ljubljanske« za odlično rukovođenje potčinjenim jedinicama.

STAB
XVIII. divizije NOV in POJ.
Polešej, dne 31.V.1944.

DNEVNO POVELJE

Dne 30. maja 1944. od 4.30 ure do 12. ure no. odločice
I. SMOB "Ljubljanske", po artilerijski pripravi, v skupno napredno sovra-
ni postojanki Sv. Jurij in Tršiče. Napred se je izvršil po čevlji, kar je
sovražnika temelj izsedežilo. V toki, ko se priročni logi lahko kranji-
viti postojankah, se je sovražnik še vedno utrdil s velikimi trdnjimi ngr-
vami bunkerji in savaroval s številno posadko. Toda ziti bunkerji, ziti
obseg odpravi svahebrancev in senevni ni mogel zdržati več kot 200
borcev. Ostanki sovražne posadke so se v paniknem begu razbekali.

V borbi je padlo 65 svahebrancev in senev, ter 90
je ranjenih. Uničeno je bilo: 2 tanka, 1 blindirani avtomobil, 2 obojni
avtomobili, naplavinjevalni 1 oklopni avto, 2 6-tonske kladivca, 1 tank,
kar je bilo kasneje uničeno, 2 kladivca, 1 težki mitraljez, 2 polkoni-
trajlje, 1 kladivo, okrog 30 pušk, velike količine streliva in mitraljez-
ski ter ostali material. 1 radio odločice postaja, vojaške spravila, hrana
in drugega materiala.

Vsega hrane, podoficirjev, oficirjev in politkoni-
sargov I. SMOB "Ljubljanske" izreka Stab divizije NOV in POJ, na njihovo
čestno, neutrušeno in iznajdljivo v borbi, za vestno izvrševanje
povelj in njihovo požrtvovalnost v teh borbah.

Vse priznanje in pohvalo.

Polešej izreka priznanje in pohvalo povelju I.
SMOB "Ljubljanske" za brezhibno vodstvo podrejenih odločic.
Na njegovo I. SMOB "Ljubljanske" stoji kot vzgled
celotni odločici naše divizije.

Sert fašizma - Svoboda zareda!

Polikoni-
sargov

Komandant-kapetan:
Petar Brajčević, I. r.

Pobeda X SNOB »Ljubljanske« neka služi kao primer ostalim jedinicama naše divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU:

politkomesar:
odsutan

Komandant — kapetan:
Petar Brajović

BR. 157

IZVEŠTAJ ŠTABA 31. DIVIZIJE OD 31. MAJA 1944. ŠTABU
9 KORPUSA NOVJ O ZAUZIMANJU NEMAČKIH UPORIŠTA
U ZGORNJIM GORJAMA I RADOVNI¹

STAB
XXXI DIVIZIJE IX KORPUSA
NOV I POJ
Na položaju, 31. 5. 44.
Br. 738

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

Prema izveštajima sa terena, prilikom sukoba sa jedinicama VII SNOUB »France Prešern«, 22. i 23. maja, neprijatelj je imao ukupno oko 90 mrtvih².

Na dan 15. maja o.g. poslata je jedna četa III bataljona VII SNOUB »France Prešern« u pravcu Podbrda te je u bunkeru pronašla sledeći materijal: 10.000 metaka za tešku »bredu«, 458 mina za teški bacač, 6 km telefonske žice, jedan telefonski aparat, jednu pisaću mašinu, jedan raketni pištolj, 8 pari čarapa i 3 torbice. Od ovog materijala brigada je predala štabu divizije: jednu pisaću mašinu, dok je za svoje potrebe zadržala 70 mina za teški bacač i dva sanduka municije za tešku »bredu«. Sav ostali materijal četa je sklonila na sigurno mesto.

Patrola I čete II bataljona XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« 26. maja napala je italijanske bersaljere ispred uporišta u Hudajužni. Poginula su dva bersaljera.

Na dan 27. maja o.g., oko 9 č pre podne, išla je prema položajima III bataljona III SNOUB »Ivan Gradnik« kolona

od 150 Nemaca. II i III bataljon pomenute brigade držali su zaposednute položaje još pre dolaska neprijatelja, jer su bataljoni bili već ranije obavješteni o kretanju neprijatelja. Navedena dva bataljona imala su nameru da puste Nemce da izbiju na čistinu. Nemci to nisu učinili, već su počeli da tuku položaje navedenih bataljona još iz daljine od oko 600 metara. Na Nemce koji su napadali naši su borci otvorili žestoku vatru iz teškog oružja, posle čega su se Nemci počeli da povlače prema Srednjoj Vasi. Bataljoni nisu napali Nemce zato što su još u toku istog dana imali da izvedu akcije predviđene od strane štaba brigade i štaba divizije, tj. likvidaciju Zgornjih i Spodnjih Gorja, kao i Spodnje Radovne.³ Prema podacima sa terena, neprijatelj je u toj borbi imao 3 mrtva i nekoliko ranjenih.

Naši su u toj borbi imali samo jednog lakše ranjenog.

Posle okončane borbe, oko 12 časova, jedinice pomenute brigade koncentrisale su se na Rudnom Polju, izuzev I bataljona i prateće čete. Sa tog položaja pojedini bataljoni izvršili su pokrete i to: II bataljon otišao je u pravcu Spodnje i Zgornje Gorje, a III bataljon u pravcu Spodnje Radovne, radi napada i likvidacije ranije navedenog uporišta.

Na napad i likvidaciju gore označenih uporišta prethodno su bila postavljena sva potrebna obezbeđenja, da bi sprečila neprijatelja da pruži pomoć napadnutim uporištima.

Napad na Sp. i Zg. Gorje izvršio je II bataljon pomenute brigade.

Napad na Zg. Gorje bio je vrlo brz i odlučan te su borci već u toku pola sata stigli do samog ulaza u uporište. Vrata su bila dvokrilna i iza njih je stajao neprijateljski vojnik, a u uporištu bio je izgrađen bunker. Protivtenkovska grupa otvorila je jaku vatru na vrata uporišta, posle čega su borci doneli slamu i vrata zapalili. Neprijatelj je pokušavao da ugasi vatru ali u tome nije uspeo. Prilikom probijanja u uporište borci su upotrebljavali i sekire, a da bi se vrata što pre uništila polili su ih i sa dva litra benzina. Cim su se vrata srušila naši su borci upali u uporište, a za to vreme je kroz podzemni rov pobešlo 4—5 neprijatelja. Ostali deo posade nije se mogao spasti zbog vatre naših mitraljeza koji su tukli sva vrata i sve prozore. Oružje i municiju naši borci u uporištu nisu mogli da zaplene, jer se uporište nalazilo u velikom plamenu te se za kratko vreme zbog vatre srušilo do temelja. U tom plamenu ostala je i izgorela i sva posada, sem oko 5 neprijatelja, koji su odmah u prvim trenucima borbe uspeh da pobegnu.

S obzirom na to da je uporište potpuno uništeno i da se više nije moglo pomišljati na zaplenu oružja, borci su otišli u

jiagacin hrane. U magacinu hrane zaplenjen je sledeći materijal: 1-300 kg brašna, 100 kg šećera, 30 kg kafe, 250 kg pasulja, 25 kg maslaca, 400 kg soli, 70 kg makarona te veća količina raznih drugih namirnica i materijala.

Napad na Sp. Gorje izvođen je vrlo brzo i tehnički i to sa dva mitraljeza i bacačem. U vremenu kad se od bačenih mina zapalio krov neprijateljskog uporišta naši borci izvršili su juriš, ah zbog čistine pred uporištem nisu mu se mogli približiti, jer je neprijatelj jakom vatrom tukao naše borce. Samo uporište izgrađeno je od kamena te se zbog tega nije ni moglo porušiti. Naši borci su, i pored ogorčenog otpora neprijatelja te brisanog prostora pred uporištem, napadali uporište sve do 3 č u noći, kad su se po naredenju povukli.

Prilikom napada na uporište poginuo je smrtno pogoden vodič te grupe, koji je dobrovoljno učestvovao u toj akciji. Poginuli drug bio je iz sastava minersko-diverzantske čete GO.

Jedna desetina II bataljona navedene brigade dobila je naređenje da postavi nagazne mine na raskršće puteva Bled — Boh. Bela. Taj zadatak desetina nije izvršila zato što je pala u neprijateljsku zasedu, a u toku borbe te desetine poginuo je jedan drug.

Jedna desetina istog bataljona napred navedene brigade na tri mesta minirala je prugu kod Tratovca.

Desetina II bataljona navedene brigade, koja se nalazila u zasedi na putu Graben — Jesenice, na tom putu zapalila je most dugačak oko 30 metara i širok oko 10 metara. Paljenje mosta izvršeno je pomoću benzina.

Jedna desetina II bataljona napred navedene brigade, koja je obezbeđivala za vreme akcije put za Podhom, porušila je železničku prugu na 4 mesta.

Za vreme akcije II bataljona na neprijateljsko uporište Zg. Gorje, obaveštajna četa pomenutog bataljona mobilisala je 32 druga. Mobilizaciju u selu Poljščica obaveštajna četa nije mogla da izvede, jer je na putu u to selo zapala u neprijateljsku zasedu, ali se bez gubitaka povukla.

III bataljon III SNOUB »Ivan Gradnik« imao je zadatak da u vremenu kad II bataljon iste brigade napadne i likvidira neprijateljsko uporište Zg. Gorje, napadne i likvidira neprijateljsko uporište Radovnu.

Napad na uporište počeo je tačno u 23 časa, kad su se borci pomenutog bataljona u najvećoj tišini privukli do uporišta i kroz prozore počeli da bacaju bombe i plastik. Za to vreme naši mitraljesci otvorili su jaku vatru na uporište. Neprijatelj je na vatru u prvo vreme reagovao, ali nakon 50 minuta borbe bio je prinuđen da se preda.

Nakon završene borbe mineri navedenog bataljona digu su u vazduh električnu centralu. Centrala je toliko srušena da se uopšte ne može više upotrebiti, jer su u zgradi potpuno uništeni svi uređaji i mašine.

U toj akciji ubijen je jedan neprijatelj, 2 su bila ranjena a 6 ih je zarobljeno.

U toj akciji zaplenjeno je sledeće oružje: 1 mitraljez tipa »šarac« sa 1.000 metaka, 7 pušaka sistema »mauzer« sa 200 metaka, 1 tromblonska puška, 1 automat, 5 pištolja te prilična količina raznog drugog materijala.

I bataljon navedene brigade je za vreme gore navedenih akcija II i III bataljona imao sledeći zadatak: blokiranje neprijateljskih uporišta Sv. Janez, Srednja Vas i Stara Fužina.

Iz uporišta Sv. Janez neprijatelj je pokušao da prođe u pomoć ugroženom uporištu. Zaseda pomenutog bataljona povela je borbu sa tom kolonom i nakon pola sata odbacila je na trag.

U ovom sukobu prema izveštajima terenskih obaveštajaca, neprijatelj je imao 2 poginula a i nekoliko ranjenih.

U sporazumu sa privrednom komisijom izvršen je prinudan otkup u Staroj Fužini i tom prilikom sakupljeno je 12 grla govede stoke, 200 kg brašna, 200 kg pasulja i raznih drugih namirnica.

U jedinicama III SNOUB »Ivan Gradnik« moral je na vrlo visokom stepenu, mada je ljudstvo pomenute brigade stalno u pokretu te ide iz jedne borbe u drugu.

Pokreti brigade izvode se u potpunom redu, uz veliko oduševljenje i pesmu. Prilikom napada uvek se čuju partizanske pesme te ovacije drugu Titu i Staljinu.

Na dan 29. maja o.g. jedinice gore pomenute brigade porušile su put Zg. Gorje — Mrzli Studenec, ispod kote 917, u dužini 20 i širini 3 metra.

U noći 29/30. maja obaveštajci navedene brigade mobilisali su 18 drugova u Srednjoj Vasi.

Na dan 29. maja o.g. jedan bataljon pomenute brigade odveo je u Cerkno čitavu komoru brigade, 50 volova i 26 novomobilisanih, koje je predao XVI SNOB »Janko Premrl Vojko«.

Na dan 22. maja o.g. patrola XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« napala je nemačku kolonu kola, koja se kretala putem Idrija — Vojsko. U tom napadu neprijatelj je imao 2 mrtva i 3 teško ranjena. Zaprežni konji su se poplašili i survali se u ponor.

Prema naknadnim izveštajima sa terena, u borbi na Rovtarici,⁴ koju je vodio štab XXXI divizije, a o kojoj smo vam

već javili u izveštaju od 26. maja o.g. pod br. 732,⁵ neprijatelj je imao oko 4 poginula, među kojima je bio i komandir poznate »udarne čete«.

Prema izveštajima sa terena, neprijatelj je zbog napada naše NOV napustio svoja uporišta u Staroj Fužini i Sp. Gornjama.

Jedinice naše divizije nalaze se na sledećim položajima:

III SNOUB »Ivan Gradnik«: I bataljon na položajima iznad Jezera, II bataljon je na položajima na Konjščici, III bataljon se nalazi na položajima na brdu iznad Uskovnice.

XVI SNOB »Janko Premrl Vojko« nalazi se na sledećim položajima: I bataljon nalazi se na položajima oko Ravni, II bataljon se nalazi na položajima u Zakrižu, III bataljon nalazi se na položajima na Kladu.

VII SNOUB »Franc Prešern« nalazi se na sledećim položajima: jedan bataljon krenuo je na put preko Save u pravcu Kranja, jedan se bataljon nalazi kod Sv. Mohora, a jedan bataljon otišao je po stoku u Bohinj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Keržič Ciril
Metod

Komandant — major:
Potočar Stane
Stane

⁵ Redakcija nije uspela pronaći taj izveštaj.

IZVEŠTAJ ŠTABA 7. SLOVENAČKE NOU BRIGADE »FRANCE PREŠERN« OD 31. MAJA 1944. ŠTABU 31. DIVIZIJE f AKCIJAMA BRIGADNOG MINERSKOG VODA»

ŠTAB VII SNOUB
»FRANCE PREŠERN«
Operativni odsek
Na položaju 31.5.44.
Op. br. 116

ŠTABU XXXI DIVIZIJE (Operativni odsek)

Predmet: 15-dnevni izveštaj o diverzantskim akcijama brigadnog voda.²

15. 5. 44.

Izvršena je u Kranju vojnička akcija. Minirane su 4 šine, skretnička jezgra i skretnice na stanici u Kranju. Uspeh je bio zadovoljavajući. Neprijatelju je bilo onemogućeno svako manevrisanje vagonima na stanici, jer su šine i skretnice bile uništene.

Druga akcija izvršena je u Podnartu. Minirano je 5 skretničkih jezgara. Uspeh ove akcije bio je pozitivan i usled toga bilo je onemogućeno manevrisanje vagonima u stanici. Teretni saobraćaj je zbog toga bio duže vreme u zakašnjenju.

Treća akcija izvršena je u Zabnici. Uspešno su razbijene dve skretnice i jedno skretničko jezgro. Time je pruga Ljubljana — Kranj bila porušena na dva mesta, kao i šine i skretnice na stanici Kranj. Saobraćaj je bio u prekidu 47 sati, i za to vreme neprijatelj ovom prugom nije mogao prevoziti transporte, pa je na taj način bila prekinuta veza sa Koruškom.

U tim akcijama utrošeno je 30 kg eksploziva.

16. 5. 44.

Na Lavtarskom Vrhju vođena je borba s neprijateljem, u kojoj je miner Baloh bacio među neprijatelje englesku protivtenkovsku minu i ubio 15 Nemaca.

19. 5. 44. Na stanici Podnart — Otoče ponovo su minirana tri skretnička jezgra i 6 šina. Uspeh je bio izvanredan te je bila srušena pruga Jesenice — Ljubljana i obustavljen svaki saobraćaj za 10 časova. Pomoćne koloseke nije bilo moguće upotrebljavati jer se oni ne opravljaju zbog nedostatka skretnica i skretničkih jezgara.
U toj akciji utrošeno je 12 kg eksploziva.
20. 5. 44. Naši su mineri minirali i srušili staničnu zgradu u Zabnici. Zaplenili su telefonski aparat, uništili sve aparate i kancelarijski materijal a zatim minirali zgradu, koja se totalno srušila. Na tom mestu, odnosno na stanici, saobraćaj se više ne može odvijati i vozovi moraju saobraćati bez zadržavanja na stanici.
Isto tako su minirali i potpuno uništili stanicu Gorenja Vas-Reteče. Vrednosti na toj stanici nije bilo. Stanične zgrade se ni u kom slučaju više ne mogu koristiti.
27. 5. 44. Noću je bila izvršena diverzantska akcija u selu Koritnu.³ Srušene su tri kuće u koje su se, nakon iseljenja naših ljudi, uselile nemačke obitelji. Ukoliko pak kuće nisu bile potpuno srušene, one su spaljene. Sada je u tim kućama onemogućen boravak nemačkim doseljenicima. U Ribnom je minirano uporište. Poginulo je više neprijatelja a zgrada je potpuno srušena. Na tom mestu neprijatelj više ne može da drži uporište. U ovoj akciji naročito se istakao miner Knific. Na njega je za vreme miniranja neprijatelj bacio ručnu bombu ali se Knific nije uplašio, već je dobijeni zadatak tačno izvršio i nakon nekoliko trenutaka uporište je odletelo u vazduh.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU:

Politkomesar:
Ferhgoj Davorin

Načelnik štaba:
Prezelj Janko Stane
Stane

IZVEŠTAJ ŠTABA 16. SLOVENAČKE NO BRIGADE »JAN
KO PREMRL VOJKO« OD 31. MAJA 1944. ŠTABU 31 DIVI
ZIJE O AKCIJAMA BRIGADE¹

Š T A B
XVI SNOB »J. P. VOJKO«
Operativni odsek

ŠTAB XXXI DIVIZIJE
Operativni odsek

Dostavljamo vam ratni izveštaj od 16. 5 — 31. 5. 1944

1. bataljon:

Na dan 15. o.m. u 17 časova izvršio je pokret na nov položaj u Zakrižu, gde je stigao u 20 časova. Pošto je naša obavestajna služba javila da je u Hudajužnu stiglo 180 Nemaca sa kompletnim naoružanjem i pošto je izgledalo da će učiniti neki ispad na sektor bataljona, bataljon je zaposeo sledeće položaje: zaseda u jačini 1 desetine bila je postavljena na greben puta Jesenice — Zakriž — Ravne — Zakriž i na put koji vodi iz Oreheka prema Zakrižu. Sa preostalim delom ljudstva bataljon je zaposeo kote 869, 774, 721, 839 i kotu 1157. S jakom borbenom patrolom kontrolisao je greben, odnosno prolaz, Zakojca — Jesenice — Zakriž.

Na navedenim položajima bataljon je ostao sve do 18 časova, a posle se povukao u logor jer nije bilo izgleda da će neprijatelj napasti.

2. bataljon:

Ostao je na dotadašnjim položajima, tj. kod Slabeta, i logoruje na koti 1050 sa jednim teškim mitraljezom kao obezbeđenjem na koti 1025. Svoje patrole šalje pravicima Lazec — Plužnje — Otalež — Jazne — Nova Oselica — Klade. Pre podne izvođene su vojne vežbe. Uveče je 1. četa poslata u prehrambenu akciju.

3. bataljon:

Bio je do 14 časova na dotadašnjim položajima, posle čega je izvršio pokret na nove položaje Klade — kota 920 sa obezbeđenjima: 1 desetina na raskršću na koti 814, sa zadatkom da kontroliše put Kopačnica — Planina, jedna puškomitraljeska

trojka na koti 1047 sa zadatkom kontrole pravca Stara Oselica. **Jedna** patrola kreće pravcem Škofje — Kopačnica i natrag u **logor**. Jedna četa bila je poslata u prehrambenu akciju na Zirovski Vrh.

U 13 časova štab brigade izvršio je pokret na novi položaj kod Ratovša, severo-zapadno od Klada.

U 19 časova održana je konferencija štaba brigade sa štabovima bataljona.

17. 5.1944:

1. bataljon:

Nalazi se na dotadašnjim položajima u Zakrižu. Pre podne nalazio se na položajima zbog vesti da Nemci kreću prema Bukovom. Nakon izviđanja i kontrole od strane patrola utvrđeno je da to ne odgovara istini. Bataljon je imao sledeći raspored: kota 869, 774, 721, 839 i kota 1157.

2. bataljon:

Nalazi se još uvek na dotadašnjim položajima kod Slabeta. Pre podne održane su vojne vežbe. Četa koja je bila poslata u prehrambenu akciju u redu se vratila u sastav bataljona. Prinudni otkup uspeo je samo delimično, jer je većina civila sve životne namirnice već bila posakrivala. Posle podne u 14 časova bila je poslata grupa od 7 drugova dobrovoljaca u zasedu na kotu 562, na putu Idrija — Vojsko. Zaseda će ostati na tom mestu sve do dolaska neprijatelja, koji dva puta nedeljno dolazi po drva na taj pravac u jačini od 16 ljudi sa 1 »šarcem«. Na sektoru ovog bataljona nije bilo preko dana ničeg naročitog.

3. bataljon:

Nalazi se na dotadašnjim položajima u logoru na koti 920 sa obezbeđenjem samog logora i sa 1 desetinom na raskršću kote 814, sa zadatkom kontrole puta Planina — Kopačnica — Hotavlje. Četa koja je bila poslata na Zirovski Vrh u prehrambenu akciju, vratila se u redu. U bataljonu su pre podne izvođene vojne vežbe. Preko dana, na sektoru ovog bataljona, nije bilo ničeg naročitog.

18. 5.1944:

1. *bataljon:*

Nalazi se na dotadašnjem položaju u Zakrižu. Obezbeđuje se patrolama i stražama. Pre podne bilo je javljeno da je u Bukovo došao nepoznat broj Nemaca. U selu su se zadržali 3 sata. Čula se kraća pucnjava. Nemci su se vratili u Grahovo u 2 časa posle podne. Uveče je poslat 1 vod sa teškim mitraljezom na kotu 915, na put Novaki — Cerkno.

2. *bataljon:*

Još uvek se nalazi na dotadašnjem položaju kod **Slabeta**. Patrola ovog bataljona napala je 2 Nemca koji su na **kolimä** vozili hranu iz Idrije u Spodnju Idriju. Jedan neprijateljski vojnik ostao je na mestu mrtav, dok je drugi takođe ostao mrtav na kolima te su ga uplašeni konji odvucli natrag u **uporište**. Prema današnjim izveštajima ubijena su i oba **konja**. Zepljenjena je jedna nemačka puška tipa »mauzer«, 2 **bombe** i ostala sprema.

3. *bataljon:*

Do uveče nalazio se na dotadašnjim položajima. U 22 časa poslata je jedna četa na kotu 883 zbog obezbeđenja **prema** Crnom Vrh u Leskovici.

U 6 časova ujutro, jedna patrola od tri člana koja je patrolirala putem za Hotavljje, pala je u blizini Srednjeg Brda u zasedu. Zarobljena su dva druga dok je jedan pobjegao. Izgubljene su dve puške.

19. 5. 1944:

Svi bataljoni bili su na položajima označenim na dan 18. o.m. Zbog vesti da se Nemci kreću u dve kolone, od **kojih** jedna pravcem Crni Vrh — Novaki a druga prema Leskovici Staroj Oselici, bataljonima je bilo izdato naređenje da zaposednu položaje radi opreza i obezbeđenja. Vesti su bile netačne, što je prokontrolisano pomoću patrola.

U 19 časova povukli smo ljudstvo sa položaja i vrše se normalna obezbeđenja.

20. 5.1944:

Bataljoni logoruju na starim položajima. Pre podne izvođene su vojne vežbe.

1. *bataljon:*

U 21 čas povukao se u sastav bataljona vod sa kote 915, jer sa te strane nije pretiła nikakva opasnost.

2. *bataljon:*

Povukao je u sastav bataljona čet u sa položaja na **koti** 883. U 15 časova izdali smo štabovima bataljona naređenje za pokrete i to:

1. *bataljon*

ostaje na mestu.

2. *bataljon*

na kotu 883.

3. *bataljon*

na Crni Vrh.

U 17 časova primili smo naređenje štaba IX korpusa za izvršenje akcije,² te smo zbog toga opozvali naređenje za pokrete i ostali na ranijim položajima.

Preko dana nije bilo nekih naročitih događaja.

21. 5.1944:

1. bataljon:

Do 12 časova nalazio se na položaju kod Zakriža. Zaseda jačine 1 voda postavljena je iznad uvala pod Bukovim a jedan vod iznad Zakojce. Obe zasede bile su u 10 časova povučene zbog pokreta.

U 12 časova bataljon je izvršio pokret na Klade radi predviđene akcije i tamo je stigao u 3 časa posle podne. U 5 časova krenuo je u pravcu Robidnica — Farji Potok.

2. bataljon:

Ostao je na položajima oko Slabeta, sa obezbedenjima na kotama 1050 i 1025 i patrolama u pravcu Laznice, Otalež — Ledine — Klade — Sovoden. Pre podne su 3 sata izvođene vojne vežbe.

3. bataljon:

Logoruje na Kladu — kota 920, sa obezbedenjima prema Kopačnici — Hotavljama — Trebiji — Spolovnici — Sovodenu. Jednu desetinu drži na položaju Škofje, kota 814, sa zadatkom obezbeđenja puta Podpleče — Planina.

U 18 časova otišla je jedna četa u prehrambenu akciju u Zirovski Vrh.

Preko dana izdali smo bataljonima naređenje da krenu u predviđenu akciju čitave brigade. U 4 sata posle podne primili smo od Gorenjskog odreda izveštaj da se kod Sv. Lenarta smestio bataljon plavogardista (»Črna roka«³) i da prodiru prema Martinji Vrh. Grupa Gorenjskog odreda vodila je sa njima borbu ali bez uspeha. Odmah nakon prijema ove vesti povukli smo naređenje za pokret u akciju, jer nam je poslednji zadatak izgledao važniji.

1. bataljon sa komandantom i politkomesarom brigade odmah je krenuo u pravcu Farji Potok, sa ciljem da uništi neprijatelja.

2. i 3. bataljon kreću u akciju 22. o.m.

* Vidi dok. br. 116.

¹ U maju 1944. jedna grupa pripadnika »Plave garde«, koji su bili pod rukovodstvom Janeza Marna Črtomira, prebacila se sa sektora Dolenjske, na sektor Polhov Gradec — Ziri, i tamo terorizala civilno stanovništvo (vidi dok. br. 108, napomenu br. 3).

22. 5. 1944:

1. *bataljon:*

Na dan 21. o.m. u 5 časova posle podne bataljon je krenuo u pravcu Robidnica — Farji Potok, sa zadatkom da napadne plavogardiste, koji su se prema izveštajima obaveštajne službe ulogorili kod Sv. Lenarta, odakle patroliraju prema **Martinii** Vrh. Bataljon je imao zadatak da ih napadne i uništi. Nakon dolaska u Farji Potok štab je stupio u vezu sa zamenikom komandanta Gorenjskog odreda, koji mu je dao tačne **podatke** o neprijatelju i o njegovom povlačenju sa ovog sektora. **Plavih** je bilo oko 80, koji su se pre dolaska bataljona povukli preko Poljanske doline i krenuli natrag u pravcu Sv. Trije Kralji. Bataljon je ostao u Farjem Potoku do 12 časova 22. o.m. i posle toga krenuo u prehrambenu akciju na imovinu zamenika komandanta Bele garde u Skofjnoj Loki.

2. *bataljon:*

Do 15 časova nalazio se na položaju kod Slabeta. U 15 časova krenuo je sa dve čete i minerskim vodom u akciju na Belu gardu u uporištu Veharše na Gori. Zadatak bataljona bio je da brzim udarom napadne i uništi uporište. Prva četa sa bombašima imala je zadatak da napadne uporište iz pravca sela Potok, kota 805, da ga iznenadi sa bombašima i sa ostalom četom da izvrši juriš. Četa je uspela da zaposedne položaje 100 m daleko od uporišta. Kako je bilo naređeno, četa je nakon dolaska na položaj čekala a nije odmah napala. Čim su odjeknuli prvi pucnjevi neprijatelja na našu 2. čet, prva četa je odstupila sa položaja ne ispalivši nijedan metak. Svu krivicu snosi zam. komandanta 2. bataljona koji je pozvat na odgovornost. Donji prozori uporišta su zazidani.

Druga četa imala je zadatak da zaposedne položaje na kotama 856 i 865, s tim da to izvede konspirativno i da izvrši juriš čim bombaši 1. čete bace bombe. Prilikom zaposedanja položaja četa je otkrivena i napadnuta od strane jedne patrole koja se kretala van uporišta. I pored neprijateljske vatre četa je zaposela položaje te čekala na 1. čet. Položaje je zaposela u 10.30 časova. Pošto 1. četa ni do 1 čas nije izvršila napad, 2. četa je izvela juriš na neprijatelja ali je isti bio odbijen (naši borci su oklevali te su zbog tame zastali u jurišu, sem nekoliko drugova). Čim su nas beli primetili, zaposeli su položaje van uporišta, tj. duž grebena prema selu Potok — Zavratac. Odmah pošto su nas otkrili, beli su u najvećoj žurbi napuštali zgradu uporišta te zaposedali položaje van nje. Po svemu izgleda da beli ne spavaju u uporištu već logoruju na samom položaju. Naša obaveštajna služba ne može da dobije tačne podatke. Svaki put je primila sasvim netačne podatke. Meštani u okolini zave-

deni su belogardističkom propagandom i zbog toga je našim patrolama onemogućeno konspirativno kretanje oko uporišta. Borba je u razmacima trajala od 10.30 do 1.30 časova, posle čega je naređeno povlačenje. Broj neprijateljskih gubitaka nije nam poznat. Naši nisu imali gubitaka, izuzev dva dezertera. U 9.30 časova patrola od 7 drugova napala je nemačku kolonu sa kolima na putu Idrija — Vojsko. Neprijatelj je imao tri teško ranjena a 6 konja se poplašilo i stradalo u ponoru. Zbog nemačke bočne patrola naša se patrola morala odmah povući.

3. bataljon:

Do 15 časova nalazio se na starom položaju na Kladu. U 15 časova krenuo je u zasedu sa zadatkom obezbeđenja 2. bataljona. Bataljon je postavio sledeće zasede: 1 vod na put Godovič — Veharše na kotama 770, 829 i 813; jedan vod na put [Rovte — Veharše na kotama 785, 818, 669 i 747; jedan vod na put Idrija — Veharše na kotama 844, 685 i 654 a jedna desetina na raskršću. Zasede je bataljon povukao sa položaja u 1.30 časa. Neprijatelj nije pokušavao da dođe u pomoć napadnutom uporištu, mada je pomoć tražena. Pomoć je stigla tek kad je počelo da sviće.

23. 5. 1944:

1. bataljon:

Vratio se u 9 časova sa prinudnog otkupa i zaposeo položaje u okolini Krnice. Logoruje na koti 883. Obezbeđuje se stražama i patrolama. Na koti 854 stalno je postavljen teški mitraljez a patrola šalje u pravcu Robidnica — Slugova dolina, do Črnega kala, Leskovice, kota 629 i 531 — Voljaka — Hlavče Njive, Leskovica — Studor — Srednje Brdo — Hotavlje i od Kopačnice putem prema Hotavljama. Stalno održava vezu sa 3. bataljonom na Kladu, kota 920.

2. bataljon:

Do 21 čas nalazio se na položajima kod Slabeta, posle čega je krenuo na nove položaje u Zakriž, gde je stigao u 23.45 časa te zaposeo položaje. Logoruje na koti 869. Na koti 721 ima stalno postavljen teški mitraljez. Sa jednom desetinom obezbeđuje prolaz Jesenica — Gorje na koti 774 a izvidnica je postavljena na koti 1157. Patrole kreću u pravcima Jesenica — Zakojca, Jesenica — Bukovo, Ravne — Reka i Cerkno — Zelin.

3. bataljon:

Logoruje na Kladu, kota 920. Stalnu zasedu drži na Kladu, kota 834, a sa jednom desetinom na raskršću puta Podpleče — Planina — Klade. Patrole kreću pravcima Veharše — Slabe — Lazec, Pagon — Nova Oselica i Klade — Sovoden.

U 7.30 časova patrola ovog bataljona po naređenju korpusa zapalila je školu u Ledinama.

24. 5.1944:

1. *bataljon:*

Logoruje na koti 883, Krnice. 25 drugova sa 2 puškomi-traljeza otišlo je da preveze municiju za XXXI diviziju. Pr©I ostalo ljudstvo kopalo je zaklone za mitraljeze.

U 20 časova bataljon je krenuo u prehrambenu akciju u Hotavlje. Prilikom obilaska sela patrola ovog bataljona pala je u zasedu. Zbog zasede neprijatelja bataljon se vratio ne izvršivši otkup. Nestao je komandant bataljona, koji se do sada još nije vratio i njegova sudbina nam nije poznata. Nalazio se kod napadnute patrola.

2. *bataljon:*

Nalazi se na položaju kod Zakriža, sa obezbeđenjem prema Bukovom, Zakojci i Dolenjoj Trebuši.

Jedna desetina 2. voda 1. čete bila je poslata po oružje na Vojsko ali se do sada još nije vratila.

Inženjerijski vod kopao je mitraljeska gnezda.

3. *bataljon:*

Logoruje na Kladu, kota 920.

25. 5.1944:

1. *bataljon:*

Nalazi se na dotadašnjem položaju na Krnicama, kota 883, sa svim obezbeđenjima naređenim od štaba brigade, o kojima je već javljeno.

2. *bataljon:*

Logoruje iznad Zakriža, sa obezbeđenjima prema Zakojci, Bukovom i Reka — Dolenja Trebuša. Pre podne su dva sata izvođene vojne vežbe.

3. *bataljon:*

Logoruje na Kladu, na koti 920. Obezbeđuje se stražama i patrolama u pravcu Klade — Slabe — Otalež, Sovoden i Fužine do Kopačnice. Četa, koja je pošla u Ledine u prehrambenu akciju, vratila se ujutro. Prinudni otkup izvršen je kod posednika Juriča. Zaplenjena su 4 vagona, 1 konj i 66 kg razne robe.

26. 5.1944:

1. *bataljon:*

Do 20 časova bataljon se nalazio na dotadašnjim položajima iznad Krnica. U 20 časova krenuo je na nove položaje oko Ravni, kota 691, i to u sledećem rasporedu:

a) Glavna kolona, sa jednom desetinom u prethodnici, kretala se pravcem Krnice — Novaki — Cerkno — Zakriž — Ravne.

b) Pobočnica na desnom krilu kretala se pravcem Krnice — Zg. Novake — Poljane — Labinje — Zakriž. U Zakrižu priključila se glavnoj koloni. Na mesto logorovanja u. Ravne, kota 691, bataljon je stigao u 23,45 časova.

c) Pobočnica na levom krilu kretala se pravcem Krnice — Ceplez — Cerknov. U Cerknovu se priključila glavnoj koloni.

2. bataljon:

Nalazio se na položajima u Zakrižu. Logoruje na koti 869. Patrole šalje u pravcima Zakriž — Zelin — Jesenica — Bukovo, Jesenica — Zakojca i Zakriž — Ravne — Reka. Patrola od 4 druga iz 1. čete napala je italijanske bersaljere ispred samog uporišta u Hudajužni. Poginula su dva bersaljera. Oružje nije bilo moguće zapleniti jer se to desilo ispred samog uporišta. Naši su se povukli a da neprijatelj nije reagovao. Vojna nastava održana je od 9 do 11 časova pre podne, teoretski i praktični deo, o stražarskoj službi, o patrolama i o nastupnom maršu.

3. bataljon:

Do 21 čas nalazio se na položaju Klade, kota 920. Sa jednom četom bio je na položaju kod Slabeta, kota 1050 i 1025. U 21 čas bataljon je krenuo na nove položaje u okolini Jesenice.

Bataljon je stigao na položaj u 1 čas i ulogorio se na koti 774. Štab brigade izvršio je pokret iz Čepleza u Zakriž, gde je stigao u 20.45 časova.

27.5.1944:

1. bataljon:

Stigao je na novi položaj na dan 26. 5. 44. u 23.45 časova. Zapozeo je sledeće položaje: logoruje na koti 691; jedna deseterina odeljenja teških mitraljeza nalazi se na krilu kod Planinca sa zadatkom da stalno osmatra položaj u pravcu Bukova; jedan laki mitraljez nalazi se na koti 623 sa zadatkom kontrole terena u pravcu Reke a druga trojka sa puškomitraljezom nalazi se ispod sela Ravne sa zadatkom osmatranja terena u pravcu Zelina. Patrola se kreće pravcem Ravne — Reka — D. Trebuša i Ravne — Zakriž za vezu sa 2. bataljonom i štabom brigade.

Logorska kružna patrola stalno obilazi oko položaja. U slučaju neprijateljskog napada bataljon zauzima sledeće položaje: 2. četa zauzima položaje od kote 623 do kote 551, jedan teški mitraljez zauzima položaje kod Planinca, jedan teški mitraljez zauzima položaje istočno od sela Ravne na brdu kod Cela sa zadatkom da štiti leđa 2. četi a jedna četa i inženjeriski vod nalaze se u rezervi. Bataljon se preko dana ukopavao. Štab bataljona nalazi se u Ravnama.

2. bataljon:

Nalazi se na položaju iznad Zakriža i logoruje na koti 721. Jedan teški mitraljez stalno se nalazi na položaju kote 721.

Patrole šalje u pravcima Orehek — Bukovo — Zakriž — Cerčno — Klade, Zakriž — Cerčno — Sp. Novake. U slučaju borbe zauzima položaje na kotama 721, 839 i 728. Položaji za čitav bataljon su iskopani.

Pre podne od 9 do 11 časova izvođene su vojne vežbe i to strojevo pravilo i stražarska služba. Štab bataljona nalazi se na koti 721.

3. *bataljon:*

Stigao je na nov položaj u 1 čas i zaposeo sledeće položaje: logoruje na kotama 869 i 774. Na koti 869 ukopani su teški mitraljez i bacačko odeljenje. Izvidnica se nalazi na koti 1157. Patrole šalje u pravcu Zakojca — Bukovo, Zakojca — Podbrdo, logor — Gorje — logor 2. bataljona. U slučaju borbe zaposeda položaje na kotama 1157, 774 i 869. Obezbeđuje svoje desno krilo dok na levom krilu drži vezu sa 2. bataljonom. Bataljon je preko dana kopao zaklone.

Štab brigade nalazi se u Zakrižu.

28. 5.1944:

1. *bataljon:*

Nalazi se na položajima oko Ravni. Pre podne izvođene su vojne vežbe i vršen je pregled oružja od strane zam. komandanta brigade druga Đukića.⁴ U 4 časa bataljon je krenuo u prehrambenu akciju na Sentvišku visoravan odakle se vratio u 3 časa posle ponoći, 29. o.m., ne izvršivši prinudni otkup.

2. *bataljon:*

Držao je obezbeđenje sektora iznad Zakriža. Patrola inž. voda bila je poslata u Bukovo i na povratku nije jавila ništa važno. Patrola od 3 druga bila je poslata prema Novakama a patrola inž. voda od 3 druga prema Kladu. Sinoć u 19 časova bila je poslata jedna desetina 2. voda 2. čete za zam. komandanta bataljona na prinudni otkup u s. Breznicu. Vratila se 29. o.m. u 1 časova pre podne. Ostalu desetinu 2. čete poslali smo na obezbeđenje mitinga u Zelinu. Održana je vojna nastava, i to praktični i teoretski deo.

3. *bataljon:*

Bataljon se nalazio na dotadašnjim položajima. Od 9 do 11 časova održana je vojna nastava i raspravljalo se o pravilnom postupanju sa drugovima, šta treba borac da nauči na vojnoj nastavi i o dežurstvu i dužnostima dežurnog kad se nalazi na službi. O svim stvarima raspravljano je sa četnim rukovodiocima. Jedna desetina sa politkomesarom bataljona bila je poslata u Zelin za obezbeđenje tamošnjeg mitinga, koji su or-

ganizovale terenske organizacije. Desetina je vršila obezbeđenje u pravcu Trebuše.

29. 5. 1944:

1. *bataljon:*

Nalazi se na položaju na koti 691 kod Ravni. Patrole se kreću pravcima Ravne — Reka, Dolenja Trebuša, Ravne — Zelin — Plužnje i Ravne — Zakriž.

Pre podne od 8 do 11 časova održane su vojne vežbe.

2. *bataljon:*

Logoruje na koti 721 kod Zakriža. Svoje patrole šalje pravcima Orehek — Bukovo, Zakriž — Cerkno — Klade i Zakriž — Cerkno — Sp. Novake.

Od 8 do 11 časova imao je vojne vežbe.

3. *bataljon:*

Logoruje na sedlu između Gorja i Jesenice, među kotama 774 i 869. Svoje patrole šalje prema Zakojci, Bukovom i Gorjama.

Od 8 do 11 časova održane su vojne vežbe.

30. 5.1944:

1. *bataljon:*

Logoruje kod Ravni na koti 691. Svoje patrole šalje pravcima Ravne — Reka — Dol. Trebuša, Ravne — Zelin — Plužnje, i Ravne — Zakriž.

Pre podne od 9 do 11 časova održane su vojne vežbe. U 10 pre podne vratila se četa sa prinudnog otkupa na St. Gori.

2. *bataljon:*

Logoruje iznad Zakriža na koti 721. Patrole šalje pravcima Orehek — Bukovo, Zakriž — Klade, Zakriž — Cerkno — D. Novaki.

Od 7 do 10 časova vojne vežbe.

1. desetina 2. voda 1. čete otišla je na mobilizaciju u okolinu Vrsnika.

3. *bataljon:*

Nalazi se između kota 774 i 869. Svoje patrole šalje prema Zakojci, Bukovom i Gorjama.

2. četa vršila je prinudni otkup. Jedna četa otišla po pešadijsku municiju.

Zbog rashoda vojne vežbe nisu održane.

31.5.1944:

1. *bataljon:*

Logoruje na koti 691 kod Ravni. Svoje patrole šalje pravcima Ravne — Reka — D. Trebuša, Ravne — Zelin — Plužnje i Ravne — Zakriž.

Od 9 — 11 časova vežbanje u bacanju bombi. Pretpriprema za akciju.

U 21 čas bataljon je krenuo u akciju na železničku prugu Sv. Lucija — Podbrdo.

2. *bataljon:*

Logoruje na koti 721 iznad Zakriža. Patrole šalje pravcima Orehek — Bukovo, Zakriž — Cerkno — Klade i Zakriž Cerkno — D. Novaki.

Od 9 — 11 časova obuka bombaša.

U 20 časova bataljon je krenuo u akciju na prugu Sv. Lucija — Podbrdo.

3. *bataljon:*

Logoruje između kota 774 i 869. Svoje patrole šalje prema Zakojci, Bukovom i Gorjama.

Od 9 — 11 časova obuka bombaša.

U 20 časova bataljon je krenuo u akciju na prugu Sv. Lucija — Podbrdo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Kuk Jože Branko

Za oper. odsek — načelnik štaba:
Bavec Tone Cene

ZAPOVEST ŠTABA 16. SLOVENAČKE NO BRIGADE »JANKO PREMRL VOJKO« OD 31. MAJA 1944. ŠTABOVIMA BATALJONA ZA NAPAD NA NEPRIJATELJSKA UPORIŠTA DUZ PRUGE PODBRDO — SVETA LUCIJA¹

STAB
XVI SNOB »J.P. VOJKO«
položaj, 31. maja 1944.
Op. br. 553/44.

ŠTABOVIMA BATALJONA XVI SNOB

ZAPOVEST
Sekcije Podbrdo i Hudajužna 1 : 25.000

U noći 31.5/1.6 44, jedinice naše brigade izvršice napad na neprijateljska uporišta i komunikacije na pruzi Podbrdo — Sv. Lucija. U vezi s tim

N A R E Đ U J E M O

1. bataljon

napašće sa jednom četom i bombaškim odeljenjem straže na porušenom mostu i tunelu kod Zarakoveca.

Uporište se nalazi u bunkerima na obe strane mosta.

Bunker br. 1: 8 Italijana. Njihovo naoružanje je jedan puškomitraljez, jedna teška »breda« i jedan teški bacač (ovaj i bunker se nalazi na kraju mosta u pravcu Grahova).

Bunker br. 2: Jedan Nemač, 7 Italijana. Njihovo naoružanje: jedna teška »breda« i 2 puškomitraljeza (ovaj bunker se K nalazi sa druge strane porušenog mosta).

Bunker br. 3: pet Italijana sa jednim puškomitraljezom. [Ovaj bunker nalazi se kod tunela.

Zadatak čete jeste da sa bombašima i minerima likvidira j sve bunke te zapleni oružje i svu opremu. Prilikom likvidacije uporišta mora se minirati i železnički most koji se opravljaja. I Istovremeno je zadatak bataljona da minira i poruši železničku prugu koja ide uz gornju stranu porušenog mosta. Detaljniji plan napada neka bataljon sam izradi.

Sa 2. četom neka se bataljon obezbedi prema Koritnici i Grahovu. Neka zauzme takve položaje odakle će mitraljeskom

vatrom dominirati iznad oba uporišta (Grahovo i **Koritnica** „**kote** 291 do 359.

Štab bataljona neka obezbedi dovoljnu količinu eksploziva (120 kg).

Za likvidaciju bunkera neka pripremi mine od 5 do 10 kg teške i lake bombe. Sem bombama, bombaši neka budu snabdeveni i šibicama a po mogućnosti i benzinskim flašama.

2. bataljon

napašće i likvidirati uporišta kod Prangera.

Uporište ima 16 ljudi i sastoji se od 2 bunkera. Naoružanje: jedna teška »breda«, 3 puškomitraljeza, jedan bacač. Imaju i psa čuvara. Uporište se nalazi u železničkoj stražari i posada je smeštena na gornjem spratu. Sa ostalim jedinicama neka poruši železničku prugu od Prangera prema Hudajužna. Pruga se mora minirati na sredini svake šine.

3. bataljon

Zadatak 3. bataljona jeste da sa jednom četom obezbedi 2. bataljon. Mora ga obezbediti prema neprijateljskim uporištima kod Brdara u Podbrdu. Četa neka se smesti ispod kote 695, tako da će moći da dominira uporištem kod Brdara, putem i železnicom. Ova četa neka pošalje dve minerske grupe da poruše prugu: prva između uporišta koja se nalaze među Prangerom i Brdarom do Mohorca a druga od Mohorca prema Podbrdu do stanice.

2. četa neka da jedan vod za obezbeđenje bacačkog odeljenja. Ovaj vod neka se priključi bacačkom odeljenju već za vreme pokreta sa sadašnjih položaja.

Zadatak 2. voda jeste da ruši železničku prugu od stanice kod Grahova prema Sv. Luciji do tunela.

Prateći vod (bacačko odeljenje) neka zaposedne položaje na koti 562, tj. iznad Maina kod Bukovog. Vodnik bacačkog odeljenja neka tačno izmeri daljinu od položaja do neprijateljskih uporišta Grahovo, Koritnica i Hudajužna, kako bi u slučaju bacačke vatre iz ovih uporišta odmah odgovorio bacačkom vatrom.

Pravac pokreta:

1. bataljon: Ravne — Jesenica — Nemci — Kojca — Bukovo do Ušeničnika, gde se raspodeljuje po grupama.

2. bataljon neka krene: iznad Zakriža — Jesenica — preko sedla Zakojca — Brdo — Sv. Marija, tj. kota 1248, na kotu 1151 (Durnik) — Pranger.

3. bataljon:

1. četa, koja polazi za obezbeđenje 2. bataljonu, neka se priključi 2. bataljonu. Vod koji polazi na prugu između Grahova i tunela, neka se u pokretu priključi 1. bataljonu.

Bacački vod neka krene zajedno sa 1. bataljonom, istim putem.

Stab brigade nalaziće se na koti 562 kod bacačkog odeljenja. Brigadno previjalište za 1. bataljon nalaziće se kod štaba brigade, za 2. bataljon neka bataljon, zbog suviše velike udaljenosti od štaba brigade, sam odredi mesto svog previjališta.

Bataljoni neka sa sadašnjih položaja krenu tako da sve jedinice budu najkasnije u 23 časa na svojim položajima. Akcija mora da započne bezuslovno tačno u 24 časa na današnji dan. Upozoravamo vas da iz bunkera uz prugu preplašeni Italijani gotovo svaku noć pucaju. To nikako ne sme da omete plan. Posle izvršenih zadataka neka bataljoni na pogodnoj prostoriji prikupe svoje ljudstvo i neka se vrate na stare položaje. Po tom pitanju ne treba čekati dalje naredbe Štaba brigade. Četa 3. bataljona koja će obezbeđivati 2. bataljon neka se povuče nakon povlačenja 2. bataljona sa kojim mora održavati stalnu vezu.

Bataljoni neka pripreme 1 do 2 m dugačke motke za mine i prema mogućnosti neka za njih mine privežu.

Upozoravamo sve štabove bataljona da ljudstvo pravilno rasporede i da ga još jednom dobro pouče u vezi sa napadom i potrebom konspiracije.

Usmena uputstva primičete od članova Štaba brigade. Prilažemo vam skicu sa svim neprijateljevim bunkerima i uporištima. Znači raspoznavanja za danas su: Borac — Bovec.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

T a k m i č i m o s e !

I Politkomesar:
Kuk Jože Branko
Branko

V. d. komandanta:
Mihevc Jože Rudar

P.S. 1. bataljon neka odredi jednu desetinu koja će imati zadatak da demonstrativno napadne Hudajužnu.

IZVEŠTAJ ŠTABA BRIŠKO-BENEŠKOG NOP ODREDA on
31. MAJA 1944. ŠTABU 9. KORPUSA NOVJ O BORAVKU?
BATALJONA NA TERITORIJI BENEŠKE SLOVENIJE»

STAB BBO NOV i POS

31. 5 44.

Rat. dopis!

' Prop, dopis!

BILTENI

ŠTABU IX KORPUSA NOV I POJ

Prop, odsek!

18. 5. Na 2agi kod Boveca Italijani su napali Nemce, jer su mislili da su partizani. Ranili su 2.
Isto več iz 2age je pobeglo oko 60 Italijana koji su već imali vezu sa ital. partizanima. >
Iz svih ostalih obližnjih jedinica Italijani masovno ili pojedinačno dezertiraju, a ostali već po putevima pevaju »Bandiera rossa«.
Izveštaj iz Beneške Slovenije ponovo je stigao sa velikim zakašnjenjem:
16. 5. Borci II bat. BBO izvršili su demonstrativan napad na kasarnu »Alpina* u Fojdi i gađah je oko 10 minuta. Neprijatelj je odgovarao samo jakom vatrom iz 3 km udaljenog sela, dok su iz kasarne izbacili samo jednu crvenu raketu. Izgleda da žrtava nema. (Čudno je što drugovi nisu jurišali — napomena rat. dopisnika).
19. 5. Pred zoru je 12 drugova II bat. BBO izvršilo demonstrativni napad na alpinsko uporište Malini, 3 km od Atimisa. Alpinci su imali stražara na terasi koji je poginuo dok je nekolicina ostalih ranjena. Branili su se gotovo isključivo bombama, koje su bile i naše glavno oružje. Od eksplozije srušila su se vrata terase i glavnog ulaza. Iz Atimisa su počeli da tuku iz mitraljeza i pucjavu su nastavili još pola sata nakon odlaska naših.
U Sedlu je jedan drug iz II bat. BBO, preobučen u Nemca, otišao nekom Majeru, koji je bio osumnjičen za izdajstvo, i od njega stvarno dobio »podatke« koga Nemci treba da uhapse. Posle tog dokazanog izdajstva odre-

đena je zaplena imovine. Njegovu porodicu su već ranije Nemci uhapsili, a jednog brata ubili u bekstvu, jer su neke njihove denuncijacije bile netačne. Zaplena je izvršena.

20. 5. uveče i obilovala je namirnicama. (. ..) Sav narod odobrava tu zaplenu.

24. 5. II bat. BBO zajedno sa italijanskom partizanskom grupom je ušao u Atimis u pola 11 časova pre podne. Na glavnom trgu održan je zbor. Druga grupa istog bataljona BBO, takođe u pratnji talijanske partizanske grupe, ušla je u Nimis i kad je saznala da se tamo nalaze Nemci blokirala je čitavo selo, pokupila je telefonsku žicu, jednu telefonsku centralu i svega oko 2.000 m žice. Nemce nisu uspeli pronaći, a ljudi su našima pričali da su pobjegli.

Nakon odlaska naših, izašli su Nemci iz kuća u kojima su bili sakriveni i pripucali za našima, ali bez rezultata. Posle podne istog dana Nemci su bacačima i mitraljezima nasumice gađali selo Černjeja. Nakon svih tih događaja moral naroda se znatno podigao te su nastala pričanja o žestokim borbama u Nimisu, posle kojih su se Nemci morah povući u Tarčento.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Uršič Franc Joško

Rat. dopisnik
Preis Franci

IZ OPERATIVNOG DNEVNIKA ŠTABA 4. OPERATIVNE ZONE SLOVENIJE O BORBENIM DEJSTVIMA POTČLJENIH JEDINICA OD 27. APRILA DO 31. MAJA 1944. GODINE¹

OPERATIVNI DNEVNIK

27.IV 1944.

VI SNOUB »Slavko Slander«

U ranim jutarnjim časovima sa celom brigadom postavili smo zasedu u Trnjavi kod Lukovice,² sa namerom da napadnemo kamione i tenkove, koji su se nalazili u Krašnji a koji bi mogli da se dovezu, bilo puni ili prazni, u pravcu Lukovice i Domžala. Zasedama je bio pridodat minobacački vod i 2 protivtenkovske puške.

Kad je zaseda već bila postavljena, nešto pre 10 časova, stigla je iz Krašnje prema položajima zasede kolona od 2 tenka, 2 putnička automobila, 2 motocikla sa prikolicom i 18 praznih kamiona. Čitava kolona brojala je oko 40 ljudi. Zaseda je napala kolonu te lakim bacačem i mitraljeskom vatrom zaustavila zadnju polovinu kolone. Malobrojna posada kamiona (šofer i pratilac) pobjegla je sa vozila. Izvršen je juriš. Pošto je glavni kamion, na kojem su se nalazili razna municija i 2 laka bacača, zapalila mina, najvažniji plen nam je propao. Takođe su dejstvovala i protivtenkovske puške. Prvi tenk dobio je tri direktna pogotka, koja su ga onesposobila za dejstvo te je odmah prestao da dejstvuje. Posle toga su 2 druga jurišala na tenk (oko 3.000 kg), ali im je vatra iz drugog tenka omela juriš. Zapaljeno je 9 kamiona, putnički automobil, 2 motocikla sa prikolicama i oštećen jedan tenk — svega 13 vozila.

Sam plan napada bio je dobar i zaseda je bila dobro postavljena, ali je greška bila u tome što je vatra prekasno otvorena, tako da je gotovo pola kolone pobjeglo.

Neprijatelj je imao 10—15 mrtvih i ranjenih te 1 zarobljenog. Na našoj strani bio je 1 ranjen.

Zaplenjeno je: 6 pušaka »mauzer«, 1 automat, 1 puškomi-traljez »zbrojovka«, 2 pištolja, 2 dvogleda, oko 1.300 metaka, 30 kg eksploziva, 30 raketa, 20 bombi te razni ostali materijal i sprema. Zapaljeno je 12 vozila i oštećen 1 tenk.

Istočnokoruški odred

1. bataljon postavio je zasedu na putu Crna — Prevalje. Tim putem nastupala je neprijateljeva kolona od 50 ljudi.

Nakon žestokih borbi i teških neprijateljevih gubitaka, neprijatelj je bio oteran.

Kozjanski odred

Odred je formiran toga dana. Sastavljen je od dva bataljona po dve čete, a svaka četa ima po dva voda sa po dve desetine.

XIV divizija

II SNOUB »Ljubo Šercer«. Brigada se nalazila na položajima Graške Gore. U noći 28/29. jedna četa I bataljona posla je u Velenje, gde je u jednoj trgovačkoj radnji i trafici vršila rekviziciju. U rudničkom domu mobilisali su 16 novih drugova. U to vreme čitava neprijateljeva posada u Velenju nalazila se van varoši u zasedama te se sigurno nije usudila da interveniše prilikom prolaska naših jedinica u varoš i natrag. Posle podne kolona Nemaca prodirala je iz Velenja preko Plešivca i Cirkovca u pravcu našeg kantonmana. Odmah je bila poslata 1. četa 1. bataljona da zaustavi nadiranje neprijatelja. Posle toga bila je kao pojačanje poslata još jedna četa. Cim je neprijatelj primetio naše borce, odmah je počeo da beži, tako da naše jedinice sa njime uopšte nisu stupile u dodir.

VI SNOUB »Slavko Šlander« bila je napadnuta na svojim položajima.³ U teškim borbama koje su vodene više od 2 časa, neprijatelju je bilo više od 60 ljudi izbačeno iz stroja. Posle toga neprijatelj se povukao.

Istočnokoruški odred

1. bataljon je predveče, zbog potere koju su pripremili Nemci, prešao ispod Urške gore prema Javorju.

2. bataljon poslao je jednu patrolu u zasedu prema Jezerskom.

Dodira s neprijateljem nije bilo.

Kamniško-zasavski odred

Držana je zaseda na putu Litija — Ljubljana.⁴ Bila je napadnuta automobilska kolona, koja se sastojala od oklopnih kola, kamiona i motociklista. Napadnut je kamion, čija je kabina bila zaštićena, koji se nije zaustavio. Motociklist je pobegao natrag, dok su ostala vozila nastavila put.

Prema izveštajima seljaka moralo je biti prilično ranjenih, jer je iz automobila curila krv.

Zasedu je držao 2. bataljon.

Kozjanski odred

1. bataljon bio je u rekviziciji među Kočevarima na državnom imanju u Bizeljskom.

Zasedu i potrebna obezbeđenja dao je 1. bataljon.

29. IV 1944.

XIV divizija

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada se nalazila na položajima kod Razbora. Bio je mobilisan 1 drug.

U 21 čas brigada je krenula na Plešivec, gde je stigla ujutru u 2 časa.

Istočnokoruški odred

1. bataljon je ujutro stigao u logor u Javorje. Patrola, koja je bila poslata da izvidi teren, javila je da je kod nekog susednog seljaka primetila nemačku patrolu. Izrađen je bio plan za napad, ali nas je izviđač pre toga obavestio da su Nemci već otišli.

Posle podne bile su određene patrole koje su otišle da na svim obližnjim visovima zapale vatre. Vatre su gorele na Smrekovcu, Peci, Urškoj gori, na Selama, Lešama, Otiškom Vrh.

Isto več je jedna patrola presekla 10 stubova dalekovoda Velenje — Mežica i prekinula žicu.

2. bataljon je u 3 časa ujutro izvršio pokret na nove položaje. Posle podne pokret je nastavio i podelili su se u tri kolone. Prva je otišla u Zeleznu Kaplu da zapali pilanu koja je državno vlasništvo. Druga patrola imala je zadatak da zapali uporište u Obirskom, a treća je otišla u zasedu na Jezersko.

Dodira s neprijateljem nije bilo.

Kamnisko-zasavski odred

Odred se nalazi na svom položaju.

Neprijatelj se skoncentrisao u Trebnju, Žužemberku i Višnjoj Gori i patrolira u okolini.

Kanal za transport novomobilisanih je zatvoren.

Kozjanski odred

Izvršena je rekvizicija kod Kočevara u okolini Brezica.

Prekinuta je i uništena telefonska veza.

30. IV 1944.

XIV divizija

*Napad na rudnik Velenje.*⁵ Za obezbeđenje rudnika i uopšte čitave Šaleške doline, neprijatelj je u rudniku imao 20 čla-

nova Verkšuca, 80 pripadnika Vermanšafta sa 2 topa kalibra 47 mm, više teških i lakih mitraljeza, 180 policajaca i žandarma u Velenju, i u Šoštanju 300 policajaca i žandarma. Pored toga može brzo da dobije pojačanja iz Celja i Slovenj-Gradeča, gde su skoncentrisane veće neprijateljske snage. Neprijatelj je naoružan puškama, automatima, lakim i teškim mitraljezima. Moral neprijatelja je osrednji. Za obezbeđenje rudnika i električne centrale neprijatelj je imao izgrađena 3 bunkera — jedan sa severozapadne strane, drugi sa istočne i treći sa južne strane. Najutvrđeniji i najbolje naoružan bio je severozapadni (protivtenkovski top, 2 teška mitraljeza i više automata). I električna centrala bila je utvrđena te uređena za odbranu. Na krovu su se nalazili minobacači i bombaši. Oko električne centrale nalazi se visoki betonski zid i železna ograda sa dva železobetonška bunkera, koja smo već pomenuli.

Iz električne centrale i tih bunkera neprijatelj je čitavu južnu stranu držao u svojim rukama i zbog toga pristup sa te strane bio je težak. Kod pomenute šumice na zapadnoj strani rudnika neprijatelj je stalno držao zasede, tako da je i sa te strane napad bio otežan. Oko rudnika postavljena je delimično žičana a delom drvena, odnosno železna ograda. Najbolji prilaz rudniku nalazi se na istočnoj strani, pošto je ova i najbolje obezbeđena od neprijateljeve vatre.

Naše snage: Mi smo imali 3 brigade, i to: XIII SNOB »Mirko Bračić« sa dva bataljona (naoružanje: dva teška mitraljeza, 9 lakih mitraljeza i 2 laka bacača).

I SNOUB »Tone Tomšič« sa 3 bataljona (naoružanje: 3 teška mitraljeza, 15 lakih mitraljeza i 3 laka bacača).

II SNOUB »Ljubo Šercer« sa 2 bataljona (naoružanje: 2 teška mitraljeza, 12 lakih mitraljeza, 2 laka bacača).

Štab divizije je predveče 1. maja. na praznik čitavog radnog naroda, izdao sledeću naredbu:

1. XIII SNOB »Mirko Bračić« mora da napadne i likvidira posadu u rudniku i da je uništi. Takođe mora uništiti i električnu centralu. U rudniku se nalazi eksploziv, koji prethodno treba podići i njime minirati rudničke uređaje, a pre svega mašinsko odeljenje i električnu centralu. U rudniku zaposleno ljudstvo treba mobilisati.

I SNOUB »Tone Tomšič« mora sa 1. bataljonom držati zasedu na putu između Velenja i Šentilja, sa 2 bataljonom mora držati položaje na desnoj obali Pake. 3. bataljon određen je u rezervu, s tim da jednu borbenu patrolu pošalje na put Velenje — Šentjanž, a jednu četvu u Velenje za blokiranje žandarmerijske stanice. Položaj rezerve nalazi se između puteva Velenje — Šentilj i Velenje — Šentjanž.

II SNOUB »Ljubo Sercer« mora sa jednim bataljonom da izvrši demonstrativni napad na uporište Šoštanj. I **bataljon** drži u rezervi u Skalama, s tim da pošalje jednu četu u **Pesje** gde mora da izvrši mobilizaciju u rudničkoj koloniji.

Do svanuća sve brigade moraju se povući na svoje **polazne** položaje.

Divizijsko previjalište nalaziće se u Skalama. Komandno mesto štaba divizije u Skalama.

Početak napada u 23 časa, 30. aprila 1944.

Na osnovu ove zapovesti štabovi brigada odredili su sledeće:

1. Stab XIII SNOB »Mirko Bračić«: I bataljon sa **svim** teškim i lakim oružjem mora da napadne i likvidira posadu u rudniku i uništi rudnik, takođe i električnu centralu. II bataljon mora sa prvom četom da poruši prugu Velenje — Slovenj-Gradec. Druga četa određena je u rezervu. I SNOUB »T. Tomšič«: I bataljon ima da zatvori put Velenje — Šentilj. II bataljon treba da zaposedne položaje na desnoj obali reke Pake između Velenja i rudnika. III bataljon određuje se u rezervu, s tim da pošalje jednu četu da blokira žandarmerijsko uporište Velenje, a jednu borbenu patrolu da pošalje na put Velenje — Šentjanž.

II SNOUB »Ljubo Sercer«: I bataljon ima da izvede demonstrativan napad na Šoštanj, II bataljon se postavlja u rezervu u Skale, s tim da 1. četu pošalje u Pesje, gde treba izvršiti mobilizaciju.

Raspored snaga XIV divizije vidi se iz priložene skice.

Izvršenje napada: U jedan čas posle ponoći nastupao je I bataljon prugom, među vagonima punim uglja, do železne ograde. Tu ih je primetio neprijatelj iz severozapadnog bunkera, koji je postavljen na brdašcu. Iz tog bunkera posada je otvorila uzdužnu vatru na 1. četu I bataljona 13. SNOB, koja je počela da se penje preko žice. Vatra iz bunkera bila je suviše jaka i suviše dobro upravljena da bi se put mogao nastaviti. Za neutralisanje ovog severozapadnog bunkera bila je poslata 2. četa I bataljona, koja se između žice i ribnjaka privukla u najveću blizinu bunkera. Sa posadom je vodila borbu više od jednog časa dok konačno bunker nije bio na juriš zauzet.

Za to vreme, dok je 2. četa jurišala na bunker, 1. četa istog bataljona rušila je žicu te se uvukla unutra. Tu je započela borbu od barake do barake. Cim je neprijatelj primetio da je 1. četa I bataljona prodrła u rudnički prostor i da zauzima baraku za barakom, koje zatim pali, pobjegao je u istočnom pravcu prema rudničkom domu, odakle je kasnije otvorio vatru natrag na rudnik. Za uništenje umaklog neprijatelja bila je po-

slata 2. četa II bataljona 13. SNOB, koja se nalazila u rezervi. Kod rudničkog doma došla je u dodir s neprijateljem, napala ga i prinudila da se povuče prema Šmartnom. Kad je 2. četa II bataljona oterala neprijatelja, posela je položaje kod rudničkog doma i sa te strane neprijatelju sprečavala prodor prema rudniku.

1. četa I bataljona je u međuvremenu nastavljala napade na pojedine zgrade te se na kraju pripremila za juriš na električnu centralu. Juriš na elektranu nije uspeo zbog suviše jakog naoružanja i fortifikacijske uređenosti.

I bataljon 13. SNOB uništio je sva nadzemna rudnička postrojenja. Vatra, koju su prouzrokovale naše jedinice, gorela je više dana.

U 4 časa ujutro brigada je prešla na nove položaje, na Plešivec.

II SNOUB »Ljubo Serčer« imala je zadatak da izvede demonstrativan napad na Šoštanj. I bataljon je u neposrednoj blizini Šoštanja naišao na neprijateljevu zasedu. Nakon kratke ali oštre borbe zaseda je bila razbijena. Neprijatelj se pomakao u Šoštanj. 1. četa I bataljona postavila je zasedu na putu Šoštanj — Paška Vas. Četa je put porušila i izradila zaseku. Zatim je porušila železničku prugu i prekinula sve telefonske i telegrafске veze. Ova jedinica je tog dana izvršila i rekviziciju kod Besarabljana, koji su se ovde naselili.

U 5 časova brigada je prešla na nove položaje, na Pristavu.

I SNOUB »Tone Tomšič«, koja je držala obezbeđenje prema Velenju, sa svojim II bataljonom vodila je teške borbe s neprijateljem, koji je dolazio u pomoć napadnutoj posadi u rudniku.⁶ Nakon teške borbe neprijatelj je bio oteran. Uništen je 1 putnički automobil. Broj neprijateljevih gubitaka nije nam poznat.

Zaplenjeno je:

- 1 protivtenkovski top,
- 1 puškomitraljez,
- 2 teška mitraljeza,
- 10 pušaka,
- 1 automat,
- 1 putnički automobil uništen.

Moral naših boraca bio je na visini. Naročito junački držali su se prilikom jurišanja na bunkere: komesar bataljona drug Školski⁷ i mitraljesci Jaklič i Kranjc. Prilikom akcije na rudnik Velenje obavestajna služba nije bila na visini. Podaci o broju vojske i oružja, kao i o samim utvrđenjima oko rudnika,

⁶ Vidi dok. br. 65.

⁷ Jože Jakoš

nisu bili tačni. Prilikom akcije ispoljene su važnost i korisnost inženjerskih jedinica. Rušili su žičane prepreke te uništavali barake i ostala rudnička postrojenja. Nedostajao je samo eksploziv. Pretpostavljalo se da će se eksploziv dobiti na licu mesta, ali se do njega nije moglo doći. U zalihi ili na raspolaganju jedinica ga nije imala. Vreme je bilo povoljno. Kad su zapalili rudnička postrojenja, čitav kompleks bio je osvetljen, što je našim jedinicama ometalo rad. Prilikom napada na rudnik poginuli su komandir i kurir, a imali smo 2 teže i 3 lakše ranjena. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i mnogo ranjenih, dok su 2 vermana bila zarobljena. Primetili smo da je neprijatelj očekivao napad, jer je na svim važnijim mestima imao zasede i mnogo bunkera u samom rejonu rudnika. Neprijatelj je sa sigurnošću računao da će naše jedinice za proslavu 1. maja napasti Velenje ili Šoštanj.

U toj borbi učestvovali su vermani, pripadnici Verkšuca i policajci. Njihov moral bio je u početku dobar, ali čim su primetili da su naše čete prodrle u rudničke prostorije, počeli su panično da beže na sve strane. Mnogo ih se povuklo u utvrđenu električnu centralu. U svim borbama s neprijateljem primećeno je da visok moral imaju samo Nemci — Prusi, dok je moral ostalih, prinudno mobilisanih nacija, nizak i da su spremni da učine sve samo da spasu vlastiti život. Prusi su uporni, visokog morala i ne predaju se ni po koju cenu, a ako već moraju napuštati položaje, oni ih napuštaju pod borbom i teškom odbrambenom vatrom.

Stab 13. brigade nije dobro proračunao vreme koje je bilo potrebno od položaja gde su se bataljoni nalazili pa do rudnika. Zbog toga je početak napada zakasnio za 2 sata, koji su kasnije pri napadu nedostajali. Napad na rudnik bio je slabo pripremljen, prvo, zbog nedovoljnih podataka i nepogodnog termina. Dalje, mogli bi uništiti transformatorsku stanicu, koja nije bila utvrđena i koja bi se mogla uništiti ako ne drukčije onda ispuštanjem transformatorskog ulja i paljenjem. Takođe se pokazalo da bez eksploziva i teškog oružja sve ovakve akcije ostaju nepotpuno izvedene. Kad bi na raspolaganju bio eksploziv, mogla bi se uništiti i unutrašnja rudnička postrojenja.

Komandni kadar se pokazao požrtvovan i pored teškoća koje su se pojavile prilikom izvršenja napada.

Istočnokoruški odred

1. bataljon ostao je na svom položaju. Sve patrole koje su dan ranije otišle na paljenje vatri vratile su se. Nedostaju samo tri druga koja su se izgubila prilikom napada neprijateljske zasede.

2. bataljon zaposeo je svoje položaje u zasedi i u 8 časova «iriciečena je nemačka patrola, koja je u maršu imala odstojanje od 30 m. S druge strane primećene su još dve jake patrole koje su stigle iz Bele i počele nas okruživati. Posle toga smo se povukli. Kasnije se saznalo da smo bili prokazani.

Patrola 2. bataljona zapalila je zgradu koju je neprijatelj pripremio za uporište. Zgrada je potpuno izgorela. Ovo uporište nalazilo se u Obirskom. Tu je neprijatelj držao zasedu. Čim je uporište počelo da gori, naši borci su se povukli na ivicu ume. Neprijatelj je na ovo odmah reagovao i počeo da gasi uporište. Naša patrola je na neprijatelja otvorila vatru i posle toga se povukla.

Neprijatelj je pri tome imao 2 mrtva i 3 ranjena.

U toku noći na svim vrhovima naložene su vatre za proslavu 1. maja. Ukupno je gorelo oko 15 velikih vatri.

Patrola 2. bataljona zapalila je pilanu koja je sekla drvo za čitavu Korušku, i to za državne potrebe. Pošto je neprijatelj idmah počeo sa gašenjem, pilana nije potpuno izgorela. Šteta je i pored toga ogromna.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se posle izvršene blokade i obezbeđenja Velenja, za vreme izvođenja akcije na rudnik Velenje od strane XIII SNOB »Mirko Bračič«, povukla sa Ipoložaja na sektor istočno od Plešiveca. Tom prilikom izvela Ije ekonomsku akciju i pored ostalog materijala zaplenila 4 verpaanšafstske uniforme, 2 pištolja i 1 pušku »manliher«.

II SNOUB »Ljubo Sercer« nakon akcije kod Družmirja i •Šoštanja prešla je na položaje kod Pristove. Uveče je brigada •prešla na položaje na Sv. Vidu.

XIII SNOB »Mirko Bračič« posle napada na rudnik Vellenje povukla se na položaje Sv. Helena. Uveče se brigada pomakla na položaje ka Sv. Danielu. Za vreme pokreta izdahnuo Ije ranjeni drug Križevnik Franc.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je te noći izvršila napad na uporište Mislinje.⁸

U uporištu nalazilo se oko 150 vermana. 1 bataljon obezbedio je put Slovenj-Gradec — Mislinju i pravac prema Vitanju. 12. bataljon napadao je uporište. Napadalo je 56 naoružanih drugova. Prilikom okruživanja uporišta stražar je pucnjem alarimirao posadu koja je odmah zaposela položaje i bunkere oko •uporišta. Neprijatelj je otvorio vatra na nas. Mitraljeskom Ivatrom i bacačima prinudili smo neprijatelja da se povuče iz

rovova i bunkera u samo selo. Posle toga naši su borci **jurišali** u selo i razbili posadu. Jedan deo vermana povukao se na **greben** iznad Mislinje, dok su se ostali razbežali po Mislinjskoj dolini. U samom selu zarobili smo 17 vermana. Prema **podacima** 7 neprijatelja bilo je ranjeno a nestalo ih je 55.

Zaplenjeno je: 17 pušaka, 7 bombi, 900 metaka te **dosta** ratnog materijala i opreme (ranaca, šatorskih krila, čebadi).

Istovremeno smo između Slovenj-Gradeča i Mislinja **rušili** prugu u dužini od 200 metara.

Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Istočnokoruški odred.

Patrola 2. bataljona zapalila je zgradu i dva hotela, **vlasništvo** države. Zgrade su bile pripremljene za uporište i za **nekoliko** dana neprijatelj je imao nameru da u te zgrade **smesti** policiju.

Kamniško-zasavski odred

Mineri su minirali prugu Litija — Sava. Uspeh je bio **dobar**. Saobraćaj je prekinut za 7 časova.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

2. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič« prešla je na nove položaje u Zgornje Završe, gde je stigla u 8 časova ujutro. Obezbedili **smo** se prema Smiklavžu i Velenju. Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Prema naređenju štaba divizije izvršili smo pokret na nove položaje na Pečovnik, gde smo stigli u 13 časova. Obezbedili smo se prema Graškoj gori, Smiklavžu i Velenju.

II SNOUB »Ljubo Šercer«. Brigada je ostala na istim položajima. Jedna patrola je u Zgornjem Razboru mobilisala 3 druga. Neprijatelj je iz topova tukao Uršku goru.

XIII SNOB »Mirko Bračič«. Brigada je stigla ka Sv. Danielu u 1 čas posle ponoći. Iz pravca Slovenj-Gradeča nastupila je prema Sv. Duhu neprijateljska kolona sa kojom nismo došli u dodir.

VI SNOUB »Slavko Slander« ostala je na istim položajima. III bataljon ranio je dva belogardista.

Kamniško-zasavski odred

2. bataljon je jurišem oterao Nemce koji su čuvah uporište Jevnica. Posle kratke borbe Nemci su se povukli⁹ (žel. stanica).

Na stanici su zaplenjeni i uništeni svi uređaji. Stanica nije izgorela, jer je ubrzo stigao oklopni voz iz Laza i naši su se morali povući.

3. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se nalazila na sektoru pečovnik. I bataljon obezbeđivao je prema Slovenj-Gradecu, II bataljon prema Šoštanju i III prema Velenju.

II bataljon poslali smo ka Sv. Danielu da transportuje novomobilisane.

Uveče su dve čete otišle na rekviziciju u neki zamak kod Šoštanja, ali zbog Nemaca, koji su se nalazili u zamku, rekvizicija nije uspjela.

Patrole I bataljona bile su poslate na mobilizaciju na sektor Razbora.

II SNOUB »Ljubo Šercer«. U noći 3/4. brigada je prešla na nove položaje ka Sv. Duhu.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada je ostala na istim položajima. Na brigadnom zboru posle podne govorili su načelnik Glavnog štaba, pukovnik Tomaž,¹⁰ i član ruske vojne misije potpukovnik Bogomoljev. Govorili su o razvitku Osvobodilne fronte.

VI SNOUB »Slavko Šlander«

Brigada se nalazila na Menini planini.

1. bataljon dobio je zadatak da postavi zasedu na putu Gornji Grad — Nazarje. Zaseda je postavljena ujutro u 5 časova. U 9 časova stigli su iz pravca Gornji Grad 7 kamiona i 1 putnički automobil puni vojske. Kamioni su vozili na velikom rastojanju, tako da zaseda nije mogla da zahvati sve kamione te je 4 kamiona pustila iz obruča. Iz petog kamiona vojska se iskrcala i zaseda je plotunskom paljbom udarila po njoj. Već pri prvim udarima neprijatelj je pretrpeo dosta gubitaka. Ostala vojska pobegla je iza Drete i tamo zauzela položaje. Odmah zatim iskrcala se vojska iz prva 4 kamiona i jurnula u šumu na naš desni bok. Neprijatelj je pri tome uspeo da zađe za leđa našoj zasedi i to zbog toga što je mitraljezac bez komande i bez borbe napustio položaj. Na desnom boku bilo je postavljeno mitraljesko odelenje jačine 6 ljudi sa tri bombaša. Na desnom boku nalazio se zam. komandanta 1. bataljona, koji je odmah nakon početka borbe došao do glavnine da izvidi položaj.

Za to vreme se povuklo čitavo odelenje na desnom boku. p^ likom vraćanja zam. komandanta na desni bok, ovaj je **već nail** šao na neprijatelja i na njega otvorio vatru, kako bi time **sprečio** nameru neprijatelja da zađe zasedi za leđa. Zbog nadmoćnosti neprijatelja morao se povući, dok se mitraljesko odeljenje, koje se nalazilo iznad mosta u Sp. Krašama, nije moglo povući zajedno s njime, jer je neprijateljska vatra bila na tom **mestu** suviše jaka. Mitraljezac tog mitraljeskog odelenja je **poginuo** pomoćnik je zarobljen, dok se drugi pomoćnik spasao. Mitraljezac odelenja koji se nalazio blizu leve kuće kod mosta, **iz** među puta i Drete, sakrio se od neprijatelja u kući ispod kreveta, odakle se, posle premetačine i odlaska neprijatelja, **vratio** u jedinicu. Bataljon se povukao odmah čim je neprijatelj počeo da prodire sa desnog boka.

Prema podacima neprijatelj je imao 20 mrtvih i 24 ranjena.

Naši gubici: 1 mrtav i 1 zarobljen, koji je pobeo, 1 MG mitraljez M. 34 sa 200 metaka.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je podelila 2. bataljon na dva dela. Jedna četa pošla je da mobilise na sektoru Slovenj-Gradec. Ova četa mobilisala je 53 druga. Druga četa je sa načelnikom brigade pošla da mobilise na sektoru Ribnice, na Pohorju. Ova četa mobilisala je 36 drugova. U kamenolomu je zaplenila i nešto mineralnog materijala (eksploziv, električne upaljače i električni aparat za paljenje).

Danas je brigada mobilisala još 21 druga.

Istočnokoruški odred.

Patrola 2. bataljona je kod nekog nemačkog simpatizera zaplenila 5 lovačkih pušaka i nešto sprema.

Kozjanski odred

Na Bohoru su postavljene straže i zasede sa patrolama.

Posle podne u 14 časova započela je borba sa neprijateljem iz Planine.¹¹ Neprijatelj je bio u jačini od 60 policajaca i žandarma. Zapozeo je kotu 1023 (Rogatec). Mi smo im se približili i nakon tročasovne borbe naterali ih u bekstvo te zauzeli položaj.

Na mestu je nađeno 14 mrtvih i jedan ranjen Poljak.

Naši gubici: 2 mrtva i 4 ranjena.

Zaplenjeno je: 9 pušaka
1 automat
16 bombi

2 pištolja
2 signalna pištolja
6 noževa
21 šaržer za puškomitraljez
680 raznih metaka a pored toga još dosta rajiaca i ostalog ratnog materijala.

Prema nemačkim izvorima neprijatelj je imao 24 mrtva, 19 ranjenih i još 10 nestalih. Sledećeg jutra su iz jarka dovukli još 6 mrtvih, koji su bili teško ranjeni ali su se još uspeli zavući u jarak gde su podlegli ranama.

4. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se nalazila na položajima Zgornje Završje. I bataljon obezbeđivao je prema Graškoj Gon i Smiklavžu, a III bataljon prema Velenju i Paki.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni. Patrole I bataljona, koje su vršile mobilizaciju na sektoru Razbor, mobilisale su 22 druga, od kojih je 9 bilo sposobno za vojsku. II bataljon nalazio se na položajima kod Sv. Daniela.

U noći 4/5. maja 1944. bile su poslate patrole za mobilizaciju sektora Ravne, Velunjske doline i Čerkovca.

I bataljon otišao je u rekviziciju u zamak Turn, ali zbog Nemaca, koji su došli u zamak, rekvizicija nije uspela. Posle kraće mitraljeske vatre bataljon se povukao.

Stab se nalazio kod Grabelnika.

II SNOUB »Ljubo Serčer« nalazila se na istim položajima. U noći 4/5. brigada je prešla na nove položaje na Sela ka Ravnjaku. Oko 11 časova naš osmatrač primetio je kolonu od 50 Nemaca, koji su pošli u pravcu položaja II bataljona. Jedna j četa II bataljona i jedna iz prvog odmah su pošle da opkole neprijatelja, ali je ovaj ranije krenuo drugim pravcem i vratio se natrag prema Kotljama.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. U 7 časova ujutro brigada je stigla na nove položaje ka Godecu. Pokreti neprijatelja nisu primećeni. Mobilisan je 1 drug. U 12 časova noću izvršili smo I pokret oko Stotnika.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na položajima Golavabuka. I. bataljon i postavio je jednu četvu u zasedu na greben kod Turičnika. Do I naše zasede došla je iz Slovenj-Gradeča jedna kolona od 150 J vermana. Zaseda je udarila po neprijatelju, ubila jednog vermana i posle toga se povukla. Vermani su stigli neočekivano.

Kozjanski odred

Postavljene su zasede, straže i poslate su patrole. Neprijatelj nije reagovao.

Utvrđeno je da je na Bohor došlo 80 vermana i 60 **eseso**-1 vaca i da su odvukli svoje mrtve.

5. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se zadržala na **istim** položajima kao i dan ranije. U selu Skale mobilisana su 4 druga, od kojih su dvojica otpuštena.

U noći 5/6. maja izvršena je mobilizacija na sektoru Dobrna — Šentilj. Mobilisan je 31 drug, od kojih su 3 otpuštena a trojica su pobjegla za vreme pokreta.

II SNOUB »Ljubo Šercer« ostala je na dotadašnjim položajima. Mobilisano je 20 drugova.

XIII SNOB »Mirko Bračič«. U 6 časova izjutra brigada je stigla na nove položaje u Jazbinu. Sastali smo se sa bataljonom Koruškog odreda, koji nam je dodeljen kao pomoć pri mobilizaciji.¹² Noću je izvršena mobilizacija.

Istočnokoruški odred

Patrola štabne zaštite zapalila je pilanu u Podpeci — Heleni, koja je u Gornjoj mežiškoj dolini još jedina proizvodila drvo za rudnik u Mežici.

1. bataljon je uveče krenuo u Zerjav radi mobilizacije i diverzantske akcije.

Patrola 2. bataljona zaplenila je jednu austrijsku i dve lovačke puške.

Kamniško-zasavski odred

2. bataljon održao je zasedu na putu Litija — Ljubljana. Ovog dana putem nije naišlo nijedno vozilo.

Druga zaseda kod Vača bila je podeljena na dva voda. Drugi vod sukobio se sa Nemcima, ali kako su ovi bili nadmoćniji naši su se morali povući.

Poginuo je jedan naš drug. Zaseda je bila prokazana.

Kozjanski odred

Odred je prešao na nove položaje na Rudenik. U noći izvršena je rekvizicija i diverzantska akcija: zapaljen je veliki autobus koji je saobraćao na pruzi Rimske Toplice — Jurklošter — Planina.

6. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je ostala na istim položajima.

U noći 6/7. maja brigada je izvršila pokret na Zavodnje radi mobilizacije.

II bataljon transportovao je 1. grupu novomobilisanih u Kamniško-zasavski odred.

U noći 6/7. maja I bataljon izveo je mobilizaciju na sektoru Pesje, u rudničkim kolonijama. Mobilisano je 12 novih I drugova. Bataljon je naišao na neprijatelja kojeg je posle kraće i borbe jurišem naterao u bekstvo.

III bataljon je iste noći rekvirirao državno imanje kod I Sevnika.

II SNOUB »Ljubo Šercer« je preko dana ostala na starim I položajima. U noći 6/7. brigada je prešla na nove položaje na I sektor iznad Guštanja — Prevalja, u blizini Urške gore. Mobilisano je 18 novih drugova.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada je imala zadatak da j u blizini Žerjava, Mošenika i Pristove mobiliše sve sposobne I od 18 do 45 godina.

I bataljon imao je zadatak da mobiliše oko Pristova između Male i Velike Črne. Jedna četa mobilisala je u selima Božić, Kogeljnik i Pristova. Mobilisala je 18 drugova. Sama mobilizacija izvedena je u potpunom redu. Druga četa ovog bataljona imala je zadatak da izradi zaseku između Male i Velike Črne. Zasekla je preko 30 stabala i složila je na put sklad debelih balvana. Istovremeno je četa na vlastitu inicijativu srušila drveni most i konstrukciju pobacala u jarak. 3. četa nalazila se u zasedi na Motvozu u pravcu Črne i patrolisala je prema Črni. 2. četa, koja je izvršila postavljeni zadatak, vratila se na određeno mesto i ponovo krenula u zasedu za obezbeđenje II bataljona, kako isti ne bi bio iznenađen iza leđa. Bataljon je tačno izvršio sve postavljene zadatke. Posle izvršenih akcija bataljon je krenuo na zbornu mesto.

Koruški bataljon je imao zadatak da se preko Mrdavsa I putem spusti prema Žerjavu i da na tom putu mobiliše sve muškarce sposobne za vojsku. Pratio ga je politkomesar I bataljona drug Školski. Takođe je imao zadatak da na tom putu i poruši sve mostove, izradi zaseke i poruši telefonski vod. 2. četa I dala je prethodnicu u jačini jednog voda sa dva puškomitraljeza, I sa zadatkom da, kad bataljon stigne do Žerjava, ovaj vod postavi zasedu u neposrednoj blizini uporišta. Drugi vod pome-

nute čete imao je zadatak da postavi zasedu na putu i da **poruši** sve mostove. Jedna četa bila je podeljena na grupe sa zadatkom da mobiliše i izvrši otkup hrane. Mobilizacija je počela od **uporišta** unatrag. I pored toga što se zaseda nalazila uz samo **uporište**, Nemci nisu pucali, mada su videli i čuli naš rad. Mobilisali su 22 nova druga, koji su bili na ovo već nekako **pripremljeni** te se nisu opirali niti izgovarali. Vod za rušenje i pravljenje zaseka potpuno je porušio 4 mosta, na dva mesta zasekao **put** i preko puta nabacao balvane.

Naš drugi bataljon krenuo je iz Jazbine sa zadatkom da likvidira posadu od 8 ljudi, koja se nalazila na pilani **između** Crne i Žerjava i da istovremeno zapali pilanu. Pošto je **posada** bila ojačana na oko 30 ljudi, naoružanih automatskim **oružjem**, a i zbog slabog terena, zadatak se nije mogao izvršiti u **punom** obimu. Zapalili smo pilanu i skladište drveta. Pre paljenja **uzeli** smo sa pilane kaiševe i nešto ulja. Zasedi, koja je bila **postavljena** prema Mežici, došli su iza leđa Nemci i napali je **bombama**, kojom prilikom je izgubila **1** puškomitraljez. **Prilikom** napada poginuo je pomoćnik mitraljesca a mitraljezac **je bio** ranjen pa je na taj način tamo ostao i puškomitraljez. **Ovaj** bataljon je mobilisao 8 drugova. Zaseda, koju je bataljon **držao** prema Crni, došla je u dodir s Nemcima ali do jače **borbe nije** došlo. Kad je počelo da sviće, bataljon je pošao na **određeno** zbornu mesto.

U tim akcijama ukupno smo mobilisali 48 novih **drugova** koji su uopšte voleli da idu i videlo se da su već očekivali **ovu** mobilizaciju. Novomobilisani su svi zdravi i nesposobnih **među** njima nije bilo. Naši gubici **u** toj akciji: poginuo je **komandir** 3. čete II bataljona drug Zi'berna Srečko i pomoćnik **puškomi-**traljesca, a pored toga imamo jednog teže i dva lakše **ranjena**. Neprijateljski gubici su prilični, ali tačan broj do sada **još ni-**samo mogli utvrditi. Neprijatelj je bio zabunkerisan na **pilani**, **u** zamku i **u** 3 bunkera na putu. Izveštaj koji smo primili **o ja-**čini neprijatelja **u** toj dolini nije bio tačan. Zbog toga je II bataljon blokirao sve već pomenute posade i prihvatio **borbu**, dok su ostala odeljenja mobilisala nove borce. Našu **zasedu**, koja je bila postavljena prema Žerjavu na jednoj čuki, **napala** je neprijateljska kolona od oko 30 ljudi, koja je zasedu **zasula** bombama. Zbog toga, i pošto su drugovi u zasedi izgubili **pri-**sustvo duha, izgubili smo **1** puškomitraljez. Ovaj teren **je siab** i nepodesan za bilo kakve zasede ili borbe, jer su neprijateljski bunkereri tako postavljeni da dominiraju celom dolinom.

Posle podne je u pravcu Javorja nastupalo 30 neprijateljskih vojnika. Mi smo odmah zauzeli položaje, posle **čega** je neprijatelj pobegao natrag.

VI SNOUB »Slavko Slander«

1. bataljon još uvek se nalazio na Menini planini, a 2. i 3. bataljon krenuli su u Gabrnice.

U ranim jutarnjim časovima sa 2. i 3. bataljonom bila je postavljena zaseda na putu Ljubljana — Celje između Trojana i Vranskog. U 7.45 časova iz pravca Vranskog stiglo je 5 kamiona i 1 putnički automobil, puni SS-policajaca.¹³ Kamioni su vozili na velikom rastojanju i zaseda ih zbog nepovoljnog terena nije mogla obuhvatiti. Nije se moglo ni utvrditi koliko ih dolazi. Kad su 2 kamiona i putnički automobil odmakli, zaseda je otvorila vatru, ali su i ova tri vozila bila pod vatrom naših mitraljeza.

Nakon 3/4-časovne borbe uništena su 2 kamiona a ostali su oštećeni te su bili za vožnju nesposobni. Uspeo je da pobegne samo putnički automobil. Oba kamiona uništena su jurišem. Samo kod jednog ležalo je 11 mrtvih vojnika a 5 ih je bilo zarobljeno. Ostali neprijatelji pružali su jak otpor jer su bili dobro naoružani. Među zarobljenicima nalazio se i SS-kapetan, ali je bio tako teško ranjen da se nije mogao odvesti.

1 oko preostalih kamiona ležali su poginuli neprijateljski vojnici. Jedna neprijateljska grupa uspeła je da se probije na desni bok zasede ali je našom bočnom zaštitnicom bila odbijena.

Sa sigurnošću može se računati da je neprijatelj imao oko 30 — 35 mrtvih i više od toga ranjenih.

Mi smo imali 3 teže ranjena, od kojih je 1 podlegao, i 1 lakše ranjen.

Zaplenjeno je:

2 puškomitraljeza MG 34 (»šarca«)

1 puškomitraljez »zbrojovka«

1 automat MP bez municije

9 »mauzer« pušaka

5 MG pištolja

1 pištolj »valter« od 7.65 mm

2 durbina

3 rezervne cevi za »šarce«

2.500 metaka za »mauzer« puške

1 sanduk sanitetskog materijala

nešto obuće i ostale spreme.—

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Ovog dana patrola naše brigade pala je u neprijateljsku zasedu i tom prilikom ubila dva neprijateljska vojnika.

Istočnokoruški odred

Ujutro stigli na nove položaje.

Mobilisali 22 nova druga koji su predati XIII SNOB.

Zaplenjene 4 uniforme i porušena 4 mosta na putu **Žerjav** — Jazbine; izrađene su drvene prepreke.

U 9 časova napadnuta XIII SNOB kojoj smo odmah potajali u pomoć. Nemci su se još pre toga povukli.

Minerski vod napao je železničku stanicu u Otiškom **Vrhu** na pruzi Dravograd — Slovenj-Gradec.¹⁴

Uništene su 4 lokomotive, dok su 3 lokomotive otisnute na stanicu Dravograd, gde je baš stajao putnički voz. **Prva** lokomotiva udarila je u taj voz, od čega su 4 vagona putničkog voza bila oštećena. Razbila se i lokomotiva dok su druge dve još ranije iskočile iz šina. Time je uništen i veliki deo pruge. Jedna od tih lokomotiva cela se zarila u zemlju tako da se video samo njen gornji deo. Četvrtu lokomotivu dovezli **smo na** spravu za okretanje lokomotiva tako da je prilično oštećena, a oštećena je i sprava za okretanje.

Zapaljena su dva skladišta za rezervne delove lokomotiva i ostalog materijala.

Kamniško-zasavski odred

Držana je zaseda na putu Litija — Ljubljana. Toga dana nije prošlo nijedno vozilo.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

7. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se nalazila na sektoru Zavodnja. Obezbeđenja su se nalazila u pravcu Crne, Topolšičice, što je obezbeđivao I bataljon, a III bataljon prema Šoštanju i Velenju.

U noći 7/8. maja III bataljon je u Paškoj Vasi **mobilisao** 10 novih drugova.

II SNOUB »Ljubo Serčer« u 7 časova ujutro prešla je na nove položaje Urška gora ka Godecu. Po naredbi Štaba divizije posle pada mraka prešli smo na nove položaje ka Sv. Danielu, gde smo stigli u 23 časa.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada je ostala na istim položajima. I bataljon je uveče preneo ranjenike na određena mesta. Logorovali smo zajedno sa bataljonom Istočnokoruškog odreda. Uveče smo poslali jednu četvu 13. i jednu četvu Istočnokoruškog odreda po hranu. U povratku naša je kolona bila napadnuta od neprijateljske kolone koja se kretala prema Javorju. Uskoro nakon povratka u naš kantonman Nemci su napali naš

jjantonman u Javorju i to sa severne i zapadne strane. Borba je vođena sat i po a onda se bataljon probio kroz neprijateljske položaje i krenuo na položaje Rdečnik i Pečovnik.

VI SNOUB »Slavko Slan-der«

Brigada se nalazila: 1. i 2. bataljon na Ravnama a jedan bataljon krenuo je na sektor br. 1¹⁵ da preda novomobilisane. Zbog kretanja neprijatelja po ovom sektoru, bataljon je manevrisao po čitavom sektoru.

Istočnokoruški odred

2. četa 1. bataljona uveče je krenula po hranu. Na putu je pala u nemačku zasedu. Tu je poginuo jedan naš drug Tarzan a izgubila su se i dva druga koji su kasnije pronađeni.

U 12 časova noću bila je napadnuta XIII SNOB. Mi smo odmah zaposeli položaje. Borba je vođena 2 i po časa. Nemci su bez prekida jurišali na naše položaje ali su bili uvek odbijani sve dok nisu opkolili naš bataljon. Morali smo se probijati jurišem.

U toj borbi poginula su još dva druga i izgubili smo 2 puške.

2. bataljon postavio je zasedu od 15 ljudi na putu Bela — Železna Kapla. Pošto neprijatelj nije nailazio, a vladalo je i loše vreme, zaseda se nakon 12 časova vratila.

Kamniško-zasavski odred

Postavljena je zaseda na putu kod Ržišča u blizini Vača. Obaveštajna služba javila je da putem prema Vačama dolaze automobili. Naši su u poslednji čas stigli do puta i napali kamione koji su se odmah zaustavili i Nemci su počeli iskakati sa vozila. Započeta borba vođena je pola sata a onda su se naši povukh zbog pomoći koja je dolazila iz Litije i od Vača. Na naše su pucah i žandarmi iz Vača i artiljerija iz Poganika.

Neprijatelj je imao 6 ranjenih, od kojih je jedan komandir kasnije podlegao. Mi nismo imali gubitaka.

Mineri su minirali prugu Litija — Kresnice sa vrlo dobrim uspehom. Reflektor na Poganiku se nakon prve detonacije na pruzi ugasio.

Kozjanski odred

2. bataljon je sa komandantom odreda krenuo prema Celju.

Odred je ostao na istim položajima.

• Dodira s neprijateljem nije bilo.

¹⁵ Odnosi se na sektor Moravče.

8. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je prešla na sektor Zalesnik i obezbedila se u pravcu Črne i Šoštanja.

II SNOUB »Ljubo Šercer« ostala je na istim položajima. Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada se nalazila na **istim** položajima. Mobilisana su dva druga.

VI SNOUB »Slavko Slander«

2. i 3. bataljon nalazili su se na Ravnama, a 1. **bataljon** nalazio se na sektoru br. 1.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Istočnokoruški odred

Patrola 2. bataljona pošla je ka nekom simpatizeru Nemaca u blizini Železne Kaple i zaplenila:

- 2 puške sa nešto municije
- 1 karabin sa 20 metaka
- 4 lovačke puške sa 40 metaka
- 1 italijansku pušku bez municije
- 2 gazer pištolja sa 10 metaka
- 2 pištolja sa 28 metaka i
- 2 uniforme.

Mobilisana su 4 druga.

Kozjanski odred

2. bataljon je posle podne krenuo na vojnu akciju u selo Svetinu kod Celja.¹⁶ Prema izveštajima obavestajne službe u zgradama Hajmatsbunda i Vermanšafta nalazilo se oružje i municija. Iznad sela Svetine stanovao je u svojoj vili izdajnik šturmfirer Himer Eugen. Komandant odreda podelio je bataljon na 4 voda, i to jednog za napad na izdajnika, drugog za napad na magacin a preostala dva za okruženje sela i postavljanje zasede prema Celju i Laškom. U 19.30 svom brzinom izvršen je napad.

Tri vermana predala su se bez otpora a bataljonski intendant i obavestajac drug Sam vešto su uhvatili i zbog pružanja otpora likvidirali u njegovoj kući izdajnika Himera, baš u času kad je blokfirerima i blokfirerkama podnosio raport.

U njegovom magacinu i stanu zaplenjeno je:

37 pušaka, 1 parabelum, 1 pištolj, 14 bombi i 500 metaka.

Pored oružja zaplenjeni su pisaaća mašina, nosila, 15 uniformi i posebno 10 pantalona.

U školi je oslobođeno 8 uhapšenih, od kojih se 6 odmah dobrovoljno javilo u našu vojsku. Većinom su bili zatvoreni zbog neprijavljenog klanja svinja.

Posle ove akcije izvršen je pokret, a 1. bataljon ostao je na dotadašnjem sektoru.

9. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je sa I i III bataljonom ostala na istim položajima. II bataljon pratio je novomobilisane.

Okolo 14 časova dobili smo izveštaj da prema Ravnama kreće oko 50 Nemaca.¹⁷ Tamo je odmah poslata jedna četa III bataljona, sa zadatkom da napadne neprijatelja. Četa je kasno stigla na cilj jer se neprijatelj već povlačio. Otvorila je vatru iz puškomitraljeza sa udaljenja od nekih 500 metara. Neprijatelj se nalazio u koloni i vozio je tri izdajnika koje je ubila XIII brigada. Neprijatelj je pobjegao prema Sv. Duhu. Patrola koja je bila poslata za njim gonila ga je do Šoštanja. Tačan broj ranjenih i mrtvih nismo mogli utvrditi.

Patrole su mobilisale 4 druga.

Noću 9/10. maja I bataljon krenuo je iz Zalesnika u Paku radi hapšenja gestapovaca. Uhapsili su petoricu.

II SNOUB »Ljubo Šercer« ostala je preko dana na starim položajima. Noću 9/10. izvršila je pokret na Golavabuku na Pohorju, gde je stigla 10. V 1944. u 4 sata ujutro.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada se nalazila na istim položajima. Preko noći brigada je na području Graške Gore, Podgorja i Velunjske doline mobilisala 16 drugova. Kasnije su se priključila još 4 druga.

VI SNOUB »Slavko Slander«

2. i 3. bataljon još uvek su se nalazili na Ravnama a 1. bataljon krenuo je u Prikrnicu.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Istočnokoruški odred

Nalazili smo se na istim položajima. Ujutro smo prešli na nove položaje odakle su poslata izviđačke patrola po informacije, od kojih jedna prema Kotijima a jedna prema Crni.

Uveče je naša patrola mobilisala jednog druga.

Dodira s neprijateljem nije bilo.

Kozjanski odred

Uveče je priređen miting, a jedna četa krenula je u реквизиciju. Dve patrole bile su poslate u otkup duvana. Jedna četa krenula je u mobilizaciju u selo Sv. Lovrenc, gde je mobilisano 6 drugova. U tom selu je takođe održan miting, jer se baš naišlo na svadbu.

10. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Stab brigade nalazio se na Pristovi. III bataljon na položajima kod Forhteneka. U 16 časova jedna četa pošla je na položaje kod Sv. Duha, a druga levo od puta, jer je u tom pravcu iz Šoštanja nadirala neprijateljska kolona od 80 vermana.¹⁸ Četa kod Sv. Duha naterala je neprijatelja u bekstvo i pri tome ga je napala s boka i 2. četa, koja se nalazila levo od puta Sv. Duh — Šoštanj. Neprijatelj je imao 2 mrtva i više ranjenih.

Mi smo imali jednog mrtvog.

Preko dana je I bataljon držao zasedu na pruži Velenje — Paka — Mislinja i zaustavio putnički voz.¹⁹ U vozu nije bilo vojske. Uništeno je 5 vagona i lokomotiva. Bataljon se po mraku povukao na Pristavu.

Na sektoru Šentilj mobilisano je 20 ljudi.

II SNOUB »Ljubo Šercer« u 4 sata ujutro stigla je na Golavabuku. Tog dana u Starom Trgu mobilisano je 8 novih drugova.

XIII SNOB »Mirko Bračič« krenula je na Pohorje i u 4 sata stigla na Golavabuku.

VI SNOUB »Slavko Slander«

2. i 3. bataljon još uvek su se nalazili u selu Ravne a 1. bataljon prešao je u selo Gabrovnice.

Pokret neprijatelja nije primećen.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na položajima Razborica.

Pokret neprijatelja nije primećen.

Istočnokoruški odred

Jedan vod postavljen je u zasedu.

Mobilisana su tri druga.

Uveče su poslate patrole po hranu i informacije.
Dodira s neprijateljem nije bilo.

Kozjanski odred

Uveče je izvršen pokret. 2. bataljon je na putu izvršio rekviziciju u Šentrupertu kod Laškog, kod nekog slovenačkog izdajnika, koji je 1941. prokazao malu Kozjansku četvu u Lan-gerjevima stenama kod Sentruperta. Izdajnik sada stalno bo-ravi u žandarmeriji u Laškom kod Celja.

11. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je ostala na dotadašnjim položajima. Patrole nisu primetile ništa novo.

III bataljon držao je zasedu prema Šoštanju između Gu-tenbihela i Krajdera, i tom prilikom zaplenio jedan privatni motocikl i mobilisao jednog druga.

II SNOUB »Ljubo Serčer«. Brigada je ostala na dotadašnjim položajima. Posle podne prešla je na položaje Sedovnik, gde je stigla u 21 čas.

XIII SNOB »Mirko Bračić«

Brigada je ostala na istim položajima. Posle podne u 14 časova brigada je prešla na nove položaje ka Kopu i Koloviču u Hudi Kot.

VI SNOUB »Slavko Slander«

2. i 3. bataljon ujutro su prešli na Poljane dok je 1. bata-ljon ostao u Gabrovnici.

Pokret neprijatelja nije primećen.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je u 4 časa ujutro krenula na nove položaje u Hudi Kot.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Istočnokoruški odred

2. bataljon se celog dana nalazio u zasedi na Lužama. Uveče su zapaljena dva majura kod Ripla i Čemera, jer su se u tim zgradama, koje su bile prazne, stalno zadržavali Nemci te odatle polazili u zasede na Luže i po svim vrhovima i prola-zima, onemogućavajući time kretanje naših jedinica.

Zapaljene su i dve granične karaule na jugoslovensko-austrijskoj granici.

Dodira s neprijateljem nije bilo.

Kozjanski odred

Uveče je bataljon krenuo po zalihu sanitetskog materijala, koji je bio deponovan blizu Sevnice. Uveče je **prired**en miting.

Posle toga 2. bataljon je izvršio pokret i pred zoru se **sa**-stao sa 1. bataljonom.

12. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je ostala na istim **po**-ložajima. Pokreta neprijatelja nije bilo. Mobilisana su 3 **druga**.

U noći 12/13. maja krenuli smo sa sektora **Forhtenek** Pristova na sektor Zalesnik iznad Zavodnja.

II SNOUB »Ljubo Šercer« ostala je na starim položajima. Uveče su oba bataljona otišla na akciju u Vuzenicu.²⁰ **Tu su** zapalili pilanu koja je sekla drvo za državu. Kod nekog **trgovca** je izvršena i rekvizicija.

XIII SNOB »Mirko Bračič«. Brigada je ostala na **istim** položajima. Uveče je izvršila pokret na Legen iznad Slovenj-Gradeca. Mobilisana su 2 druga.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je prešla na položaje kod Sv. Antona pri **Ribnici**. Krenula je u 20 časova i stigla u 1 sat posle ponoći.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Istočnokoruški odred

Jedna četa bila je određena da drži položaje između Koprivne i Tople.

Uveče se krenulo prema Pliberku.

Dodira s neprijateljem nije bilo.

Kamniško-zasavski odred

Ovog dana 2. bataljon je postavio zasedu na starom **putu** Moravče — Lukovica i izradio duboku zaseku te mnogo barikada od oborenog drveća.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Kozjanski odred

Zbog kiše odred se uveče smestio u selu. Izvršena je **mala** reorganizacija u odred. Podeljeno je oružje po jedinicama.

13. V 1944.

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je ostala na svojim položajima.

U 16 časova patrola je javila da se iz Šoštanja prema Sv. puhu kreće kolona od 100 Nemaca. Jedna četa III bataljona **odmah** je pošla da napadne kolonu ali se ova već povlačila. Naši su otvorili vatru sa udaljenja od 300 metara, ali su se Nemci odmah povukli na polazni položaj.

Neprijateljski gubici nisu nam poznati, mi nemamo gubitaka.

Brigada je primila 3 dobrovoljca.

II SNOUB »Ljubo Serčer« je nakon akcije u Vuzenici prešla na nove položaje iznad Volčje Jame i Mravljakovog vrha.

XIII SNOB »Mirko Bračić« u 6 časova ujutro stigla je na položaje Legen. Mobilisana su 2 druga i javila se 1 dobrovoljka.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Ovoga dana Brigada se nalazila na Prekrnici — Sv. Mohorn.

Pokret neprijatelja nije primećen.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na dotadašnjim položajima a uveče je krenula u akciju na voz na pruzi Dravograd — Maribor. Između stanica Vuzenica — Vuhred minirana je pruga i čekalo se da naiđe voz. Za to vreme na zasedu je naišao jedan civil, i pošto na pozive nije hteo da stane, zaseda je na njega otvorila vatru. Time je akcija bila otkrivena i onemogućena. Uz put je brigada vršila mobilizaciju.

Istočnokoruški odred

2. bataljon otišao je u vojnu akciju u Bistricu kod Pliberka. Provalio je u stan jednog nemačkog oficira, i to SA štandartenfirera.²¹

Zaplenjeno je: 2 puške »mauzer«
1 pištolj — parabelum sa 100 metaka
2 austrijske puške
1 ruska poluautomatska puška
1 francuska puška
4 lovačke
4 malokalibarske
2 pištolja MC
1 pištolj »valter«

²¹ Rang u nemačkim SA jedinicama koji je odgovarao položaju komandanta puka.

2 gazera
5 ručnih bombi i
2 durbina te
5 uniformi i još
6.000 različitih metaka.

Pošto Stab nije znao kakvu funkciju imenovani vrši, ostavio ga je u životu.

Zapaljen je i potpuno uništen jedan putnički automobil od 6 sedišta.

Takode je zaplenjena i jedna filmska kamera i nekoliko snimljenih filmova (sa snimcima borbi SA).

14. V 1944.

XIV divizija

ISNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je ostala na svojim položajima.

I bataljon dobio je zadatak da u ranim jutarnjim časovima postavi zasedu u dolini kod Temnika. Položaje je držao sa 80 ljudi, naoružanih sa 50 pušaka, 4 laka mitraljeza, 2 teška mitraljeza i 2 teška bacača. Bataljon je zaposeo položaje sa leve i desne strane jarka Temnik.²² U 14 časova stigla su u Šoštanj 2 transporta vermana i SS-policije i neprijatelj se tu iskrcao. Od toga je jedna kolona, oko 80 ljudi, krenula ka položajima I bataljona (Sv. Duh). Pre no što je stigla do jarka Temnik, neprijatelj se razvio u strelce i pošao prema našim položajima. Kad je stigao u neposrednu blizinu, naši su borci otvorili na njega vatru i naterali ga u bekstvo prema Šoštanju. Istovremeno je neprijateljska kolona od oko 300 ljudi prodirala putem u pravcu Zavodnje. Neprijatelj se uz put ukopavao i ostavljao ljudstvo u zasedama. 1. četa I bataljona je u streljačkom stroju nadirala za neprijateljem koji je bežao prema putu Šoštanj — Zavodnje. Naši borci nisu uspeli da oteraju neprijatelja preko tog puta jer se on tamo već ukopao i držao položaje. 2. četa istog bataljona gonila je neprijatelja dolinom prema Šoštanju. Borba je vođena oko 2 sata, no neprijateljski gubici pri tome nisu nam poznati. I bataljon okončao je borbu kad je pao mrak. Gubitaka nije bilo. Borba je vođena do 9 časova uveče istog dana, posle čega su se naši borci povukli sa položaja na Zalesnik. Prilikom tog povlačenja neprijatelj nije nadirao za njima.

U momentu kad je neprijateljska kolona pošla glavnim putem prema Zavodnju, III bataljon dobio je zadatak da postavi

jasedu iznad sela Zavodnje. Zauzeo je položaje uz ivicu šume pored jarka, oko 40 metara od sela. Jedan vod istog bataljona zauzeo je položaj Petrov vrh (kota 823) a ostala dva voda već su se nalazila na već pomenutim položajima. Direktne veze sa vodom koji se nalazio na brdu nije bilo zbog velike udaljenosti, preostala dva voda koja su se nalazila u podnožju brda bila su raspoređena na taj način što su se teška »breda« i jedan laki mitraljez nalazili u sredini tih vodova a dve lake »brede« između sredine i bočnih krila, na udaljenju od 30 metara. Položaj ove zasede nije bio baš pogodan, jer je pravac povlačenja bio uz brdo, dok je neprijatelj imao pogodnije zaklone. Položaje III bataljona držalo je 40 ljudi sa lakim »bredama«, jednom teškom »bredom« i protivtenkovskom puškom. Od ovih dva laka mitraljeza nisu bila ispravna. Oko 17 časova neprijateljska kolona od oko 300 ljudi stigla je do sela Zavodnje i tu se zaustavila. Cim je kolona stala, borci su na nju otvorili vatru. Neprijatelj je bio iznenađen i počeo je da beži čistinom oko sela i kroz samo selo. Neprijatelj je uspeo da zauzme položaje iza kuća i pozadi crkve. Odmah je otvorio mitraljesku vatru i tukao naše položaje iz teških bacača. Naši borci nisu mogli da oteraju neprijatelja, jer je u doglednom vremenu potražio zaklone. Borba je vođena 3/4 sata, posle čega su naši borci morali da napuste položaj, jer je neprijatelj prodro i počeo da tuče desno krilo. U ovoj borbi neprijatelj je imao preko 30 mrtvih i više od toga ranjenih. Među njima bilo je ubijeno i nekoliko oficira a uništen je i jedan putnički automobil sa lakim bacačem. Zapalio ga je drug Mišica.²³

Naši gubici: 3 mrtva, 2 teže i 2 lakše ranjena.

Posle završene borbe neprijatelj je ostao u selu, zaposeo Petrov vrh i zapalio dve kuće i jedan štagalj u selu Zavodnje.

U tim borbama odlikovali su se sledeći drugovi: Dremelj Anton (Ante), zamenik komandanta III bataljona, koji je upravo stigao sa bolovanja, a takođe i mitraljezac teškog mitraljeza Mrmolja i drug Miha iz I bataljona.

Zbog suviše velikih neprijateljskih snaga naša su se dva bataljona povukla i 14/15. zanoćili kod Zalesnika.

II SNOUB »Ljubo Serčer« ostala je preko dana na istim položajima. Uveče je I bataljon krenuo u Vuzenicu da izvrši rekviziciju i da uništi železničku stanicu.²⁴ Pošto je stanica bila jako obezbeđena, akcija nije uspela. Posle toga izvršili su rekviziciju u radnji Lukas Ferdinanda, zapalili mu pilanu i skladište drveta, koje je bilo namenjeno državi. Zaplenjena je veća količina brašna i šećera.

²³ Lado Mišica

²⁴ Vidi dok. br. 94, 163 i 191.

II bataljon te noći pošao je sa komandantom brigade akciju na železničku stanicu Otiški Vrh kod Dravograda.⁸⁵ Na stanici se nalazilo 11 lokomotiva koje su sve bile uništene. 7 jh se nalazilo pod parom i otisnute su prugom na kojoj je **stajala** zakočena lokomotiva. Sve lokomotive udarile su jedna u drugu i prevrnule se preko pruge. Ovom prilikom je neprijatelj intervenisao kad smo se već povukli. Uništena je i železnička **stanica** u Otiškom Vrh. Uništeno je i 14 vagona. Zaplenjeno je nešto sprema i materijala.

XIII SNOB nalazila se na Pohorju na sektoru **Langersvald**. U noći 14/15. napala je uporište Sv. Lovrenc ali **uporište** nisu mogli da likvidiraju jer je bilo suviše utvrđeno. U 4 sata brigada se povukla na položaje Langerspalda, gde ju je u 12 časova napala neprijateljska kolona od oko 200 ljudi. **Borba** je vođena do 15 časova, posle čega se brigada povukla prema Pohorju. Nekoliko drugova su Nemci zarobili.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada se nalazila na istim položajima.
Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na položajima kod Sv. Antona u Ribniškoj dolini. I. bataljon bio je poslat na prugu Dravograd — Maribor da između stanica Vuhred i Vuzenica postavi zasedu neprijateljskoj patroli koja tamo prolazi. Pošto neprijateljske patrole nije bilo, mineri su postavili električne mine na železničkoj pruzi i to pred sam dolazak putničkog voza.²⁶ Voz koji je stigao bio je izbačen iz koloseka a lokomotiva ponovnim miniranjem kazana potpuno uništena. Čim je voz iskočio iz šina bataljon je jurnuo na njega u uverenju da se u njemu nalazi neprijatelj. Neprijatelja u vozu nije bilo izuzev jednog vazduhoplovnog podoficira koji je bio zarobljen. Zarobljena su bila i 4 železničara nemačke narodnosti. Svi zajedno sprovedeni su u logor. Civili, njih oko 40, bili su pušteni. Voz (12 vagona) je zapaljen. Sve olupine leže na pruzi tako da će saobraćaj biti duže vremena u prekidu.

Zaplenjeno je: 1 pištolj i 110 metaka kalibra 12 mm.

Odmah nakon našeg odlaska stigao je neprijatelj i za našim zaštitnicima ispalio nekoliko rafala.

Kozjanski odred

Izvršena je rekvizicija kod trgovca Plemenitaša.
Zaplenjeno je mnogo raznog materijala.

⁸⁵ **Vidi dok. br. 94 i 163.**
S« J SO Vidi dok br 163 i 191

15.V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Zbog velikih koncentracija neprijatelja na tom sektoru brigada je u 4 časa ujutro prešla na nove položaje na Krivonog a posle podne dalje na Bele Vode. Sa ciljem da dođe u dodir sa svojim II bataljonom brigada je krenula natrag na okruženi sektor, preko puta Šoštanj — Crna, između Šentvida i Javorja na Stakne, gde je stigla u 20 časova. Za vreme prelaska preko puta, isti još nije bio zaposednut ali je bila primećena neprijateljska kolona koja se kretala iz pravca Crne prema Javorju. U Staknama se ljudstvo odmorilo i nahranilo.

II SNOUB »Ljubo Šercer«. Brigada se vratila na stare položaje. Mobilisana su 4 druga.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada je uveče krenula na akciju u Sentlovinc, sa zadatkom da likvidira uporište i da istovremeno izvrši otkup raznog materijala po radnjama.

I bataljon postavio je zasedu prema Ribnici a izradio je i zaseku.

II bataljon imao je zadatak da postavi zasedu prema Mariboru i Ja likvidira izdajnika Krambergera. Kad su naši borci stigli do njegove kuće, počeo je da baca bombe kroz prozor i tom prilikom bio je ranjen zamenik komandanta brigade drug Gašper.²⁷ Posle toga bataljon je krenuo dalje ka opštini gde je naišao na neprijateljsku patrolu i oterao je natrag u uporište. Tom prilikom zarobljen je komandir straže, rodnom Slovenac, koji se predao bez otpora. Bataljon je posle toga uništio opštinu i kancelariju Vermašufta. Zbog novog neprijateljskog pojačanja bataljon se morao povući. Tom prilikom bataljon je imao 4 ranjena.

Prilikom akcije na Sentlovinc brigada je zaplenila mnogo hrane, odeće, obuće, sanitetskog materijala. Nakon akcije brigada se povukla na položaje Langesvalda, gde je stigla u 9 časova.

Oko 11 časova do naših položaja stigla je neprijateljska kolona. I bataljon je odmah zaposeo položaje. Nemci su vrlo drsko napadali i došlo je do borbe prsa u prsa. Zbog nadmoći neprijatelja (450 ljudi) brigada se morala povući. Sa nadvisujućih položaja posle toga smo tukli po neprijatelju, koji nas je još uvek pritiskivao. Poginuo je 21 neprijateljski vojnik. Mi smo imali 7 mrtvih i 1 ranjenog. Među poginulima nalazi se i zamenik komesara I bataljona drug Edo²⁸ i zamenik komesara

²⁷ Vinko Simončič, narodni heroj

²⁸ Edo Kokalj

drug Gašo.²⁹ Posle jednočasovne borbe brigada se povukla više na Pohorje i dalje u Hudi Kot.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada je prešla na Javorščicu i postavila je zasede na put Domžale — Litija.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada se nalazila na položajima kod Sv. Antona.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Istočnokoruški odred

1. bataljon, sa štabnom zaštitom zone, pao je u zasedu. Posle četvrtočasovne borbe oterali smo neprijatelja sa njegovog položaja i nagnali ga u panično bekstvo u uporište Crnu. Neprijateljska zaseda imala je 50 ljudi. Prilikom ovog sukoba neprijatelj je imao 3 mrtva i 4 ranjena.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

16. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je nakon sukoba svoje patrole sa zasedom, koja se nalazila na Kramarici, prešla toga dana ujutro preko Luke na Šmihel i predveče dalje pod Rade Gundu, severno od Šentjanža, novosagrađenim mostom preko Savinje na Ramšak — Završnik. Preko Savinje brigada je stigla još u pravo vreme, jer je pola sata posle toga neprijatelj već blokirao most. U čitavoj Savinjskoj dolini bio je samo ovaj most slobodan za prelaz dok su svi ostali mostovi u vreme prelaska brigade već bili pod stražom.

II SNOUB »Ljubo Šercer« ostala je na starim položajima kod Volčjih Jama i Mravljakovog vrha. Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada je u 4 časa ujutro krenula u Hudi Kot kod Kralja, gde je stigla u 8.30 časova.

VI SNOUB »Slavko Slander«

U 13 časova brigada je prešla na položaje Kolovrat.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je zajedno sa XIV divizijom prešla na nove položaje na drugoj strani Pohorja u Razboricu.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

U 5 časova ujutro I bataljon postavio je zasedu na železničkoj pruzi između Vuhreda i Vuzenice sa ciljem da likvidira neprijateljsku patrolu koja obilazi prugu. Istovremeno su mineri diverzantskog voda postavili mine na železničku prugu pred sam dolazak putničkog voza.³¹ Voz je izbačen iz šina. Lokomotivu su mineri potpuno uništili. Cim je voz iskliznuo, bataljon je prešao u juriš. U vozu se nalazio samo jedan neprijateljski vojnik. Zaplenjen je jedan pištolj.

Uništeno: 12 vagona i 1 lokomotiva.

Istočnokoruški odred

2. bataljon je ispod Olševe napao neprijateljsku kolonu. Borba je vođena pola sata. Posle toga bataljon je poterao neprijatelja prema uporištu Crna.

Neprijatelj je pri tome imao 1 mrtvog i veći broj ranjenih.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

17. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. U 7 časova brigada je stigla na položaj Ramšak. Obaveštajna patrola I bataljona naišla je na grupu Revsove bande³¹ koja se nalazila blizu puta Gornji Grad — Radmirje. Naša patrola se povukla, jer je banditska grupa bila ojačana gestapovcima i brojala je 15 ljudi.

II SNOUB »Ljubo Sercer« prešla je na nove položaje preko Pohorja na Golavabuku ka Pridgeru, gde je stigla u 9 časova.

XIII SNOB »Mirko Bračić« krenula je na nove položaje na Razborici, gde je stigla u 7 časova ujutro. Obezbeđenje je sprovedeno u sporazumu sa Pohorskom brigadom.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada je prešla u selo Strma Njiva. 3. bataljon postavio je zasedu kod Suhog Potoka, na putu Trojane — Zagorje. U 13 časova stigao je putnički automobil (1 oficir i 1 podoficir). Zaseda je na automobil otvorila vatru i posle kratke borbe po-

³¹ Anton Tostovršnik Revs. On je dezertirao iz partizana i uz pomoć Gestapoa organizovao grupu kvislinga, koji su krstarili po terenu Gornje savinjske doline. Oni su, izdajući se za partizane, saznavali ko su terenski politički radnici i pristalice NOB, pa ih pljačkali, palili im kuće, vršili razna nasilja nad njima i ubijali ih. Narod ih je nazivao »raztrgancima« (odrpancima). Revsa je ubila obaveštajna patrola Štaba 4. operativne zone 25. jula 1944. u Ljubnom.

ginula su 2 neprijatelja, i to major i jedan podoficir, dok je vojnik bio zarobljen.³² Na našoj strani bio je 1 lakše ranjen. Zaplenjene su 3 italijanske puške, 3 pištolja MG, 1 pištolj FN i 1 mađarski pištolj. Automobil je zapaljen.

Ovde mobilizacija nije vršena, jer je sve iscrpljeno.

Predveče je brigada prešla, i to 1. i 2. bataljon na Zaplaninu a 3. bataljon krenuo je na sektor Hrastnik, Trbovlje i prema Celju, gde će vršiti mobilizaciju i vojne akcije.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je ostala na istim položajima. Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Kozjanski odred

Izvršen je pokret na nove položaje. Dodira s neprijateljem nije bilo.

18. V 1944.

XIV divizija

I. SNOUB »Tone Tow.šič«. U 3 časa ujutro brigada je krenula ka Tomanu, na sektor Nova Stifta. Tu se brigadi priključila 2. četa II bataljona koja je pratila prvi transport novomobilisanih u Zasavje.

II SNOUB »Ljubo Šercer« ostala je na dotadašnjim položajima. Za transport je pripremljeno 50 novomobilisanih.

XIII SNOB »Mirko Bračič«. Štabovi brigade i divizije sa brigadom su se nalazili na starim položajima. Na ovim položajima neprijatelj nije primećen.

VI SNOUB »Slavko Slander«

1. i 2. bataljon su uveče prešli u Jakov Dol, gde su ostali ceo dan.

Pokreta neprijatelja nije bilo.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

U 4 časa ujutro brigada je sa 14. divizijom krenula na nove položaje u Skomarje.

U poslepodnevnim časovima nadletao nas je neprijateljski avion i napravio nekoliko krugova nad našim logorom.

Drugi pokreti neprijatelja nisu primećeni, izuzev što je uveče četa, koja je transportovala novomobilisane za Kamniško-zasavski odred, upala u zasedu u blizini Skomarja. Tom prilikom četa se rasturila i tek nakon dužeg traženja prikup-

Ijena je sa malim gubicima. Poginuo je komandir, dok se za nekolicinu ostalih još tačno ne zna.

IstočnokoriLŠki odred

Patrola 2. bataljona sukobila se sa neprijateljskom zasedom. Posle kraće borbe neprijatelj se povukao. Broj gubitaka nije poznat.

Na sektoru Bela — Črna — Železna Kapla — Mežica — Pliberk i Kotlje neprijatelj je jako ojačao svoja uporišta te stalno traga za našim jedinicama.

Kozjanski odred

1. bataljon je izvršio u dve radnje i u dve trafike rekviziciju.

2. bataljon priredio je miting za civilno stanovništvo.

Predveče približila se nemačka patrola koja se, čim nas je primetila, odmah povukla.

19.V 1944.

XIV divizija

II SNOUB »Ljubo Šercer« prešla je u toku dana na Skomarje.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. U 4 časa ujutro brigada je krenula u selo Skomarje, gde je stigla u 2 sata posle podne. Bataljoni su se razmestili u Zg. Iršiču. Javila su se dva dobrovoljca.

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se ovog dana nalazila na dotadašnjim položajima. Borbi nije bilo.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada se nalazila na istim položajima.

U 7.15 časova neprijatelj se približio selu u dve kolone: iz Vranskog oko 130 ljudi i iz Motnika oko 50 ljudi. I pored iznenađenja zaposeli smo položaje i vodili borbu do 9.30 časova. U toj borbi neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i više ranjenih. Oružje nije zaplenjeno.

Mi smo imali 2 mrtva, 4 teže i 3 lakše ranjena.

Posle borbe brigada je prešla do Lipe, na kotu 1039.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je ostala na istim položajima.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Istočnokoruški odred

Neprijatelj je na našem sektoru postao vrlo aktivan. Na svim važnijim prolazima stalno postavlja zasede u jačini 30 —

40 ljudi. Naoružani su puškomitraljezima i automatima. put Železna Kapla — Črna nalazi se u stalnim zasedama, a **sektor** Sv. Jakob u Koprivni — Bistra — Solčava — stara austrijska! koruška granica neprijatelj stalno kontroliše sa svojim **patrolama**. Jačina tih patrola iznosi 30 — 50 ljudi.

Neprijatelju su postavljene zasede ali do sada nam **još** nije uspelo da ga iznenadimo, jer raspolaže dobrom obaveštajnom službom. Raspolaže sa 60 kamiona, kojima prevozi **svoje** snage.

Kamniško-zasavski odred

Patrola je ovog dana, na putu Litija — Vače, **zaplenila** 8 kola hrane, koja je bila namenjena žandarmima u **Vačama**.

Istog dana smo prokopali i zasekli put Litija — **Vače** i porušili jedan most.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Kozjanski odred

Uveče je 1. bataljon zatvorio sve puteve prema Sv. Lovrencu, za Štore, zaustavio i mobilisao sve radnike.

Zbog izdajstva zašla je za leda naše zasede jača nemačka patrola. Pošto je naša zaseda bila srazmerno slabija, povukla se bez gubitaka.

20. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič« nalazila se na položajima Poljana i Savine Peči. Jedan bataljon nalazio se u zasedi u Kavranu. Zaseda je bila prokazana i neprijatelj ju je napao topovima i teškim bacačima. Posle toga zaseda se povukla.

II SNOUB »Ljubo Serčer« ostala je na istim položajima na Skomarju.

XIII SNOB »Mirko Bračič«. Brigada je ostala na istim položajima.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada se nalazila na položajima kod Sv. Jošta a uveče su 1. i 2. bataljon krenuli na mobilizaciju u Savinjsku dolinu. Neprijatelj nije primećen.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

U ranim jutarnjim časovima brigada je zajedno sa XIII SNOB prešla na nove položaje u Kot iznad Oplotnice, gde je stigla u 8 časova ujutro.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

21.V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič« držala je položaje Suhovršnik — Kos.

II SNOUB »Ljubo Šercer« **prešla** je u šumu **iznad** sela **Skomarje, a u 15 časova dalje** ka Rakovecu na Hudinju, te u 23 časa **preko puta** Vitanje — Mislinja na Paški Kozjak.

Stab XIV divizije i XIII SNOB »Mirko Bračič« krenuli su na nove položaje u Kot. Za vreme pokreta, od 12 do 18 časova, zaustavili su se na Hudom vrhu i to zbog kiše, radi hrane i odmora. Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

VI SNOB »Slavko Slander«

1. i 2. bataljon logorovali su na sektoru 5,³³ a 3. bataljon je tog dana stigao na Tlačnicu.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je ostala na istim položajima a pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Kozjanski odred

Na putu iz Sv. Lovrenca na Store kod Celja noću su postavljene zasede da se mobilišu muškarci koje nemačka žandarmerija koristi za noćnu službu.

Izvršena je i rekvizicija kod dva izdajnika.

Na jednu od naših zaseda naišla je nemačka patrola. Pošto je neprijatelj bio jači, zaseda se povukla bez gubitaka.

22.V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je ostala na istim položajima. U II bataljonu javih su se jedan dobrovoljac i dve dobrovoljke.

II SNOUB »Ljubo Šercer«. Oko 8 časova ujutro stigli smo na vrh Kozjaka a u 10 časova bili smo napadnuti od nemačke patrole koja je imala 50 ljudi. Naš I bataljon dobio je zadatak da zaposedne položaj i da prihvati borbu s njima, a ukoliko bi neprijatelj bio nadmoćniji, da ga zadrži dok se II bataljon sa novomobilisanima ne povuče u pravcu Pake, gde smo imali nameru da izvršimo prelaz još u toku dana. Pošto je neprijatelj prodirao sa dve strane, tj. iz Vitanja i Sentflorijana, odlučili

Odnosi se na sektor Menina planina — Dobrovlje.

smo da još danju predemo preko pruge i puta a ako bude potrebno da se prihvati i borba.

I bataljon prihvatio je borbu s neprijateljem oko 10 časova i vodio je do 11.30 časova. Bataljon je proterao neprijateljevu kolonu koja je došla našim tragom iz Vitanja. U toj borbi poginulo je 11 Nemaca, dok ih je više bilo ranjenih, čiji broj nismo mogli da utvrdimo. Mi smo imali jednog lakše ranjenog. Jačina neprijatelja u obe kolone iznosila je 300 do 350 ljudi Vermanšafta i policije.

Dok je I bataljon vodio borbu, II bataljon se sa novomobilisanima spustio prema Paki do pruge i puta, koji je već bio zaposeo neprijatelj. Kad smo se približili pruzi i putu, primetila nas je neprijateljska zaseda i na nas otvorila vatru. Na neprijateljsku vatru odgovorili su naši puškomitraljezi i laki bacači a borci II bataljona izvršili su juriš i razbili neprijateljsku zasedu na mostu i po kućama oko mosta. Prešli su prugu i put, na suprotnu stranu, i tamo poseli položaje. Dok su prolazili novomobilisani i II bataljon, stigao je putnički voz u kojem su se nalazili vermani iz Velenja i Mislinje, a iza njih tenk koji je pred sobom gurao dva prazna vagona. Naši borci su na voz otvorili vatru i on je punom brzinom jurio dalje ne usudujući se da se zaustavi. Za njim je dookuke jurio i tenk. Tu se zaustavio i otvorio mitraljesku vatru. Naš bacač izbacio je minu koja je pala u neposrednu blizinu tenka posle čega je ovaj otišao dalje prema Mislinji. Posle toga su putem iz Velenja stigla još dva mala tenka ali se nisu usudili da priđu našem položaju, već su iza okuke pucali na nas. Naša brigada je za to vreme već bila prešla prugu i put

U toj borbi na pruzi i putu neprijatelj je imao 7 mrtvih i 5 ranjenih, koji su se nalazili u zasedi, dok su u vozu bila 3 mrtva i 8 ranjenih. Ove podatke dobili smo od vermana koga smo dan kasnije zarobili na Graškoj gori. Naši gubici u toj borbi iznose 2 lakše ranjena.

Posle te borbe u 17 časova stigli smo na Grašku goru i tu zanoćili. U 21 čas stigla je za nama iz pravca Cirkovaca neprijateljska kolona jačine 150 ljudi Vermanšafta, a druga iz Velenja u Plešivec i tu je zanoćila.³⁴ Kolona, koja je za nama stigla iz Cirkovaca, približila se našem položaju i tu se sukobila sa našim patrolama. Naše patrole su se povlačile prema logoru a neprijatelj se smestio u jednoj kući, oko nje iskopao rovove i zaposeo ih. Naš I bataljon odredio je jednu ojačanu četvu da izvrši demonstrativan napad, a ako neprijatelj bude slabiji, pošto nam njegova jačina nije bila poznata, da ga protera. Neprijateljsku kolonu sačinjavah su vermani. U borbi su bili vrlo

slabi, tako da ih je naša četa oterala prema Sv. Vidu. Pošto su borci bili umorni i nesposobni za pokret, ostali smo na tom mestu do jutra.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada je zaposela položaje iznad sela Kot. Mobilisala je 2 druga.

VI SNOUB »Slavko Slander«

1. i 2. bataljon nalazili su se na sektoru br. 5. Tog dana 3. bataljon je predao novomobilisane.

Pred mrak su 1. i 2. bataljon krenuli u vojnu akciju u Sentjurij ob Taboru.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je ostala na istim položajima. Od štaba XIV divizije dobila je zadatak da izvrši mobilizaciju u kamenolomu Oplotnica.

Za izvršenje ovog zadatka od strane štaba brigade bio je određen 2. bataljon.³⁵ U blizini kamenoloma bila su primećena tri policijska automobila u koje se uskoro posle toga ukrcala policija. Pošto je zbog prisutnosti većeg broja policije i vojske mobilizacija bila onemogućena, bataljon je krenuo na put Oplotnica — Lukanja da sačeka pomenute policijske automobile, ali ovi automobili otišli su u suprotnom pravcu. Baš pred samo menjanje položaja dojurio je putem putnički automobil, na koji je zaseda otvorila vatru. Automobil je stao i iz njega su iskočili policajci iza ivice puta. Bataljon je odredio patrolu da pregleda mesto gde je automobil stao. Patrola je ubila jednog policajca koji je bežao ispod puta, dok su se ostali razbegli. Automobil je ispražnjen i zapaljen. Posle završene akcije bataljon je krenuo u pravcu Lukanje. Pre polaska na putu se još nalazio komandant bataljona drug Murat³⁸ sa kurirom Fricom, koji su palili zadnje točkove automobila. U tom momentu je tiho, nečujno, sa ugašenim motorom, iza okuke, putem dojurio drugi putnički policijski automobil, na koji je drug Murat istog trenutka otvorio vatru. Zahvaljujući prisustvu duha, uspeo je da policajce, njih 5—6, koji su u automobilu sedeli sa puškama na gotovs, otera pod put u jarak, dubine od oko 5 metara. Automobil je udario u obližnju omoriku i tu stao. Na tom mestu je tog momenta poginuo jedan policajac, dok su ostali, kako je već pomenuto, pobjegli u jarak a odatle u nepoznatom pravcu. Automobil je ispražnjen i paljenjem uništen. Iz dokumentata policajca koji je ležao na zemlji, utvrđeno je da je to SS poručnik SCHMIDT. Osmatrač je kasnije primetio da je neprija-

» Vidi dok. br. 163.

³⁶ Redakcija nije ustanovila čiji je to bio pseudonim.

telj iz jarka izvukao još 4 mrtva, tako da je tom prilikom ukupno poginulo 5 neprijatelja.

Neprijatelj je iz Oplotnice počeo da prodire prema položajima 2. bataljona. Bataljon je ovo blagovremeno primetio i sprečio nameru okruživanja povlačenjem na više položaje, gde se opet rasporedio za borbu. Na drugoj obali bila je primećena druga neprijateljska kolona jačine 100 do 150 ljudi SS policije. Istovremeno je na putu primećeno 17 policijskih automobila, koji su kasnije u kamenolomu ukrcali policajce i odvezli ih u pravcu Oplotnice.

U 13 časova izdata je zapovest da se 2. bataljon povuče u sastav brigade i on se vratio na položaje koje je držao pre odlaska na mobilizaciju.

Neprijateljski gubici: 5 mrtvih. Na našoj strani nikakvih gubitaka.

Zaplenjeno je: 3 puške, 2 pištolja, 2 pisaae mašine te nešto ratne opreme i municije, 1 sanduk specijalki slovenačke teritorije i nešto službenih spisa.

Brigada je ostala na svojim položajima

Uveče je brigada krenula na rekviziciju u Oplotnicu.

Kozjanski odred

Uveče pokret na nove položaje.

Dodira s neprijateljem nije bilo.

23. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se nalazila na položajima Suhovršnik, Spodnji i Zgornji Kos. I bataljon je obezbedivao u pravcu Špeha i Ljubna, II bataljon prema Novoj Stifiti i Crnelecu a III bataljon postavio je zasedu prema Gornjem Gradu. Uveče u 19 časova brigada je izvršila pokret na nove položaje. II bataljon je krenuo preko Savinje sa zadatkom da postavi zasedu na putu Mozirje — Radmirje. I i III bataljon zaposeli su Zavolovšek i Petek, sa zadatkom da uhapsu lica koja su potpomagala Revsovu bandu.

II SNOUB »Ljubo Šercer«. U 5 časova ujutro, ista kolona koja je noću bila proterana, približila se našim položajima i napala nas.¹⁷ Dve čete našeg I bataljona prihvatile su frontalnu borbu a 3. četa zašla im je za leđa i time naterala neprijatelja u panično bekstvo, tako da su bežeći ostavljali oružje, municiju i spremu. U toj borbi neprijatelj je imao 6 mrtvih, 8 ranjenih i 3 zarobljena. Mi u toj borbi nismo imali nikakvih gubitaka.

Zaplenili smo: 1 automat sa municijom, 8 pušaka, 1 pištolj, 2.700 metaka, više okvira za puškomitraljez, nekoliko bombi i opreme.

Za vreme ove borbe poslali smo patrolu II bataljona prema Plešivecu i ova je naišla na neprijatelja koji je bio u stroju za pokret prema Graškoj Gori. Ova patrola je sa kratkog odstojanja otvorila mitraljesku vatru na postrojenu policiju. Bio je priličan broj mrtvih i ranjenih ali tačne podatke nismo mogli utvrditi.

Kad je I bataljon potukao i oterao neprijatelja iz Plešiveca prema Graškoj Gori, već je krenula druga kolona policije. Naš II bataljon krenuo je sa novomobilisanim prema Razboru. I bataljon je zadržao i drugu neprijateljsku kolonu koja je stigla sa Plešiveca te se posle toga takođe povukao na Razbor, gde smo stigli u 12 časova. Kod Rdečnika smo postavili zasedu prema Graškoj Gori a mi smo se smestili kod Pečovnika i tamo ostali preko noći.

XIII SNOB »Mirko Bračić«. Brigada je ostala na istim položajima. I bataljon je ujutro poslat u zasedu na put Oplotnica — Pohorje ali u dodir s neprijateljem nije dolazio.

Posle podne udarila je neprijateljska kolona na zasedu I bataljona 11. SNOB, koja je bila postavljena kod kamenoloma na putu Oplotnica — Lukanja i po kojoj je upućen materijal zaplenjen u Oplotnici.³⁸ Neprijatelj je prodirao i iz pravca Sv. Trije Kralji. XI SNOB i XIII SNOB posele su položaje i to: I bataljon XIII-te kod Kosa, II bataljon držao je položaje Višič — Jare. I bataljon je jurišao a za to vreme je XI SNOB udarila u bok neprijatelja. Neprijatelj se razbežao na sve strane. Na bojištu je ostalo 20 mrtvih a 3 su mu zarobljena. Poginula su 3 naša druga.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada se nalazila na istim položajima. 1. i 2. bataljon su prilazili uporištu Sentjurij ob Taboru i u ranim jutarnjim časovima napali uporište. Napao je 2. bataljon dok je 1. bataljon postavio zasede.

Neprijatelj se nalazio u dobro utvrđenom uporištu stvorenom iz bivšeg župničkog doma. Prozori su bili zazidani i imali su samo otvorene puškarnice. U samom uporištu izgrađena su bila streljačka gnezda koja su se nalazila u hodnicima i na balkonima. Posada je bila jačine 20 policajaca i žandarma, naoružanih sa 1 puškomitraljezom, 3 automata i puškama.

2. bataljon dobio je zadatak da sa svojim četama napadne neprijatelja u uporištu, a od preostale dve čete da jedna blo-

kira selo a druga da pokupi sve muškarce koji su prema **naređenju** okupatora spavali u školi, pod zaštitom žandarmerije

Borba je započela u 0.30 časova, kad su na svim prilazima iz pravaca neprijateljevih uporišta već bile postavljene i **zasede**

Minerski vod je minirao uporište. Već nakon prve eksplozije bila je porušena polovina zgrade, posle čega je miniran i drugi deo koji je bio jako oštećen. Neprijatelj je pružao sav mogući otpor. Uporište se nije moglo zauzeti i zbog toga je zapaljeno. Borba je prestala u 4.30 časova, posle čega su se naše jedinice povukle.

Neprijatelj je u toj borbi bio potučen i ruševinama zatrpan dok su na našoj strani bila dva ranjena.

Za to vreme pionirski vod je porušio i uništio telefonske instalacije na pošti i opštini a kasnije je učestvovao i u samoj borbi.

Zaplenjene su 3 puške.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je dobila naređenje da u Oplotnici izvrši rekviziciju. Na izvršenje ove akcije krenula je 22. u 23 časa.

Stab brigade odredio je da svaki bataljon postavi po jednu četuu u zasedu i to na taj način da 1. bataljon blokira žandarmerijsku stanicu a 2. bataljon da zatvori put Konjice — Zreče i sve puteve koji vode u Oplotnicu. Preostale dve čete bile su podeljene na četiri dela sa zadatkom da vrše rekviziciju u 4 trgovačke radnje i da obezbede prevozna sredstva. Obaveštajni vod primio je zadatak da potraži i likvidira izdajnike.

Brigada je stigla u Oplotnicu kad se prethodnica već sukobila s neprijateljem ali rekvizicija je i pored toga u redu izvedena. Posle izvršene rekvizicije sav materijal je prevezen na položaje Kot iznad Oplotnice. Natovareno je 5 kola i jedan autobus (poštanski) hrane i raznog drugog materijala. Neprijatelj je za to vreme mitraljezima i bacačima žestoko gađao naše zasede ali prodreti nije mogao. Zbog prevoza materijala bio je određen 1. bataljon da drži zasede, odnosno da zadržava neprijatelja dok se materijal ne skloni i smesti na sigurno mesto. Materijal je bio u redu uskladišten a autobus zapaljen.

Nakon završenog posla 1. bataljon postavljen je u zasedu ispod naših položaja. U 7.30 časova ka položajima 1. bataljona kretala se neprijateljska kolona. Bataljon je napao tu kolonu i sa njom vodio borbu. Pošto je neprijatelj uvideo da je bataljon čvrsto odlučio da zadrži položaje, promenio je pravac kretanja i počeo je da zalazi našem bataljonu za leđa. 1. bataljon je to na vreme primetio i počeo je polako da uzmiče, dok nije stigao u pomoć 2. bataljon, koji je napao neprijatelja u bok i time privezao neprijatelja na svoje položaje te ga prinudio da pri-

hvati borbu sa njim. U pomoć 2. bataljonu stigla je i XIII brigada sa jednim bataljonom. 1. bataljon se tada izvukao iz borbe i neprimećen od neprijatelja pošao kroz šumu te se tiho i iznenada pojavio na neprijateljskom boku a delimično i iza njegovih leđa, jer su u međuvremenu iz pravca Slov. Bistrice i Sv. Tri Kralja stigle još dve kolone i prvoj koloni odmah priskočile u pomoć. Neprijatelj je bio najpre iznenađen jurišem 1. bataljona u njegova leđa a onda odmah iza toga i jurišem ostalih naših boraca i njegov front te se u panici razbežao.

Neprijatelj je imao 20 mrtvih i veći broj ranjenih, ali, kako je kasnije javljeno, neprijatelj je imao 70 mrtvih i veći broj ranjenih.

Mi smo imali 3 mrtva i 13 ranjenih.

Zaplenjeno je: 3 MG mitraljeza M. 42 sa 6 rezervnih cevi i 10 sanduka municije te 13 praznih redenika.

- 1 laki bacač sa 46 mina
- 2 tromblonske puške sa 22 tromblona
- 3 puške sa 2.162 metka
- 1 pištolj sa 1.000 metaka
- 33 ručne bombe i 2 doboša za municiju.

Pored oružja zaplenjeno je još dosta druge ratne spreme i opreme.

Zaplenjena je još 1 poluautomatska puška i naknadno je pronađen 1 sanduk (30 komada) ručnih bombi i 1.100 metaka.

Posle borbe brigada je ostala na svojim položajima.

Jačina neprijatelja iznosila je 300 — 400 ljudi.

Kamniško-zasavski odred

Patrola 2. bataljona na pruzi Litija — Sava ubila je 6 neprijatelja.¹⁹

Zaplenjeno je: 2 puške
1 signalni pištolj
i nešto ratne spreme i opreme.

24. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«

Brigada je prešla na nove položaje. I i III bataljon na položaje Ramšak — Drogen a II bataljon otišao je preko Savinje sa zadatkom da postavi zasedu na putu Mozirje — Radmirje.

II bataljon je na putu od Suhovršnika dobio obaveštenje da Revsova banda drži zasedu kod Ramšaka. Jedna četa ovog bataljona razvila se u strelce i pošla prema neprijateljskoj **zasedi**. Pokazalo se da izveštaj nije bio tačan. Bataljon je nastavio put preko Savinje i u 5 časova, kod sela Okonine, postavio **zasedu**. U 9 časova putem je stigao jedan teretni automobil na **kojem** se nalazilo 5 žandarma. Naši su ubili 4 žandarma, dok je jedan bio teško ranjen i kasnije je podlegao. Zaplenjena su 2 automata, 3 puške, 1 pištolj. Automobil je uništen.

U 11.25 časova na isto mesto stigao je neprijateljev sanitetski automobil, u kojem su se nalazila dva Nemca. Oba su poginula i automobil je zapaljen. Zaplenjeno je nešto sanitetskog materijala. Bataljon se posle toga povukao na položaj Poljane.

III bataljon mobilisao je 3 nova druga.

II SNOUB »Ljubo Šercer«. U 8 časova ujutro naše su patrole primetile neprijateljsku kolonu — patrolu koja se iz Slovenj-Gradeca kretala prema Razboru, i to u dva pravca: jedna prema Rdečniku a druga prema Pečovniku.⁴⁰ Naš I bataljon poseo je položaje na vrhu iznad Rdečnika a drugi bataljon iznad Pečovnika. Za to vreme je kolona, koja je kretala prema Pečovniku, otvorila vatru na naš položaj. Naš II bataljon odgovorio je vatrom na njih i odmah prešao u juriš te nagnao neprijatelja u bekstvo. U toj borbi neprijatelj je imao 30 mrtvih i oko 12 ranjenih te 2 zarobljena. Na našoj strani bila su 4 mrtva i 3 ranjena. Zaplenili smo 1 automat sa municijom, 5 pušaka, 2 pištolja, 2.300 metaka, 13 okvira za mitraljeze, nekoliko bombi i više sprema.

I bataljon je za isto vreme, na položaju iznad Rdečnika, razbio drugu kolonu koja je došla iz Slovenj-Gradeca i naterao je u bekstvo. Prema Rdečniku je u isto vreme kretala iz pravca Graške Gore i treća kolona. Naš bataljon je na istom položaju prihvatio borbu još sa tom kolonom te uspeo da je zadrži i razdvoji u dve kolone, tako da se jedna odvojila prema Velunji sa ciljem okruživanja našeg I bataljona. Istovremeno pojavila se grupa od oko 60 ljudi kod crkve Sv. Daniela, odakle su pomoću raketa dobili vezu sa svojim ostalim snagama. Tada je neprijatelj kod Rdečnika pokušao da juriša na naše položaje sa ciljem da nas okruži. Zbog tega smo bili prinuđeni na povlačenje preko Velunje i preko puta Zavodnje — Šentvid. I bataljon je na položaju ostavio jednu četu da zadrži neprijatelja a drugi bataljon ostavio je jednu četu na položaju prema Sv. Danielu, dok su se ostale naše snage sa novomobilisanima povlačile preko Velunje.

I bataljon vodio je borbu od 9 do 12 časova i uspeo je da kod Rdečnika ubije 21 neprijatelja i 2 mazge dok je 18 neprijatelja ranjeno. Pošto je neprijatelj bio brojčano nadmoćniji, I bataljon nije mogao ništa da zapleni. Jačina neprijatelja koji je došao iz Slovenj-Gradeca i Graške Gore na Razbor iznosila je 800 Vermana i nešto policije. Naš I bataljon je u toj borbi imao 2 mrtva.

Kad su naši bataljoni prešli preko Velunje i počeli da se penju na visove kod Zalesnika, ovde je već čekala neprijateljska zaseda koja je potajno stigla iz Šoštanja. Dve čete II bataljona, koje su se kao prethodnica kretale ispred novomobilisanih, jurišale su i oterale zasedu iz prvih rovova te zaplenile nešto bombi i opreme. Neprijatelj se posle toga koncentrisao na druge položaje i nastavio borbu. Naše su se dve čete razdvojile na taj način što je jedna četa otišla prema Šentvidu i vodila novomobilisane a druga levo od neprijateljskog položaja prema Zavodnju, i došla na određeno mesto u sastav brigade.

U toj borbi neprijatelj je imao 4 mrtva i nekoliko ranjenih.

Naši gubici: 2 mrtva.

U isto vreme I bataljon zadržavao je neprijateljske kolone koje su se pored Velunje i sa Razbora kretale za nama prema Šentvidu. Posle ove borbe predveče smo stigli pod Sv. Križ gde smo zanoćili.

XIII SNOB »Mirko Bračić« izvršila je u 3 časa ujutro pokret iz sela Kot i u 10 časova pre podne stigla u Kurju Vas. Posle podne je u blizini našeg boravišta stigla jedna neprijateljska patrola, koju je naša straža odmah oterala u dolinu. Mobilisano je 14 drugova.

VI SNOUB »Slavko Slander«

1. i 2. bataljon nalazili su se na sektoru Zaplanina — Kolvrat, dok se 3. bataljon još uvek nalazio na sektoru br. 2.⁴¹

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Posle završene borbe brigada je toga dana u 4 časa ujutro prešla na nove položaje u Kurju Vas.

Oko podne naišla je na našu stražu manja neprijateljska patrola, koja se posle juriša boraca XIII brigade odmah razbežala i bila je oterana u dolinu.

Noću nas je nadletao neprijateljski avion. Drugi pokreti neprijatelja nisu primećeni.

⁴¹ **Odnosi se na sektor rudarskog basena Hrastnik — Trbovlje — Zagorje.**

Istočnokoruški odred

2. bataljon je tog dana pao u neprijateljsku zasedu na Obirskom. Bataljon je odmah otvorio vatru. Borba je vođena četvrt sata. Jačina neprijatelja iznosila je 25 — 30 ljudi. Bataljon je bio prinuđen na povlačenje, jer je neprijatelj držao vrlo dobre položaje.

Neprijatelj je imao dva mrtva i nekoliko ranjenih.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

• 25. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Noću 24/25. maja brigada je prešla na nove položaje kod Radegunde. (Zekovec, Jazbine), u toku dana dobili smo vezu sa II SNOUB »Ljubo Sercer«, koja se nalazila na sektoru Šmihela.

U 16 časova čuli smo pucjavu kod II SNOUB i odmah smo poslali II bataljon, koji se nalazio u Jazbini, u pomoć Sercerovoj brigadi.⁴² Bataljon je odmah stupio u borbu sa nemačkom policijom, koja je držala položaje oko crkve Sv. Mihaela. Tu smo ih napali. Borba je vođena sve do mraka. U pomoć je stigao i naš I bataljon iz Zekoveca ali u borbu nije stupio. Istovremeno su Nemci nadirali iz Mozirja u pravcu Zekoveca. Ova kolona naterana je u bekstvo. Zaplenjena je jedna puška, 300 »mauzer« metaka, 200 metaka za češki automat i glava teške »zbrojovke«. U borbi je ranjen predsednik opštine iz Mozirja.

II SNOUB »Ljubo Sercer«. U 3 časa ujutro krenuli smo prema Smihelu. Tu smo ostali preko dana. U 13 časova **stigla** je prema crkvi u Smihelu kolona vermana i policije i **razvila** se borba sa II bataljonom Tomšičeve brigade. Pošto se **neprijatelj** u crkvi i oko nje dobro utvrdio, te bio dobro **naoružan** automatskim oružjem i bacačima a ljudstvo se većinom sastojalo od policije, nismo uspjeli da ih oteramo još za dana ali **naneli** smo im teške gubitke i proterali ih u mraku. U toj **borbi** nismo imali gubitaka.

Uveče smo sa novomobilisanima krenuli prema **Šentjanžu** da predemo put i Savinju, ali to nismo uspjeli jer nas **je zatekao** dan.

I SNOUB »Tone Tomšič«. U borbi kod Šmihela bilo je 28 neprijatelja mrtvih i 30 ranjenih.

Zaplenjen je 1 bacač i 1 puškomitraljez.

Posle podne brigada je vodila borbu sa neprijateljem koji je nadirao prema položajima brigade. Sa jednim bataljonom brigada je prihvatila borbu a drugi uputila da neprijatelja napadne s leđa. Neprijatelj se blagovremeno povukao.

Neprijatelj je imao 13 mrtvih, među kojima 1 poručnik i 1 major.

Zaplenjeno: 1 »šarac«, 1 puška i 1.000 metaka.

XIII SNOB »Mirko Bračić« izvršila je pokret na Kamenitec. U izviđačkoj patroli prema Slov. Bistrici upao je u zasedu drug Stinjek i bio je ranjen.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada je tog dana sa 1. i 2. bataljonom prešla na sektor br. 2, gde se nalazio i 3. bataljon.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Na putu Blagovica — Trojane minirali smo tog dana tri velika železna potporna stuba električnog voda Velenje — Črnuče.

XI SNOB s Miloš Zidanšek«

U 4 časa ujutro brigada je krenula na položaje u neki stari logor pohorskih partizana ispod Rogle. Tu je održan i miting u zajednici sa 14. divizijom.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Koruška grupa odreda

Minerski vod 1. bataljona Zapadnokoruškog odreda minirao je vodovodne cevi električne centrale u Borovjama.

Jedna cev dužine 4 m i promera 90 cm bila je uništena dok su 3 cevi jako oštećene. Voda koja je pljusnula iz cevi oštetila je put i onesposobila ga za saobraćaj. Električna centrala je za duže vreme onesposobljena jer Nemcima nedostaje materijal za opravku.

II bataljon se tog dana sukobio sa neprijateljskom kolonom. Posle četvrtčasovne borbe neprijatelj se povukao prema uporištu Jezersko.

Neprijatelj je imao 2 mrtva i 4 ranjena.

Kamniško-zasavski odred

Na putu kod Vača bila je postavljena zaseda. Neprijatelja nije bilo.

Odred je zajedno sa VI brigadom prešao na nove položaje zbog koncentracija na glavnom putu.

Izvođeno je i prokopavanje puta Moravče — Domžale i puta Moravče — Lukovica, koji su civili već po drugi put zatrpali.

Kozjanski odred

1. bataljon je uveče krenuo na diverzantsku akciju na opštinu u Loki kod Zidanog Mosta.⁴³

Postavio je potrebno obezbeđenje i iz opštine pokupio sve za nas potrebne stvari. Posle toga zgrada je minirana i čitava prednja strana je porušena. Zgrada je potpuno neupotrebljiva.

Železnička patrola koja je pošla prema selu upala je u našu zasedu, koja je osula vatru po njoj. Poginuo je jedan neprijatelj. Pošto je na tom mestu naša straža bila slaba, povukla se prema selu i tražila pomoć. Poslati vod je neprijateljsku patrolu oterao.

Izvršena je i rekvizicija u trgovačkoj radnji.

Iste noći je 2. bataljon krenuo prema stanici Breg. Tamo je mobilisao 18 radnika koji su bili zaposleni na železničkoj pruzi.

Na stanici su oduzeti svi telefoni i izvršena je delimična rekvizicija.

Oba bataljona su se vratila na stare položaje bez gubitaka.

26. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada je ostala na istim položajima. Uveče je brigada pomogla i vršila obezbeđenje prelaza preko Savinje II SNOUB, koja je transportovala novomobilisane.

II SNOUB »Ljubo Šercer«. Preko dana ostali smo u Negotjnicu iznad Šentjanža, gde smo se odmarali a patrole su pošle u osmatranje. Uveče smo krenuli ka putu kod Šentjanža, ali pošto je bio jako zaposednut i teren vrlo nepovoljan, morali smo se povući. Prilikom povlačenja imali smo jednog mrtvog i 3 ranjena.

XIII SNOB »Mirko Bračić« ostala je na istim položajima.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Danju su 2. i 3. bataljon prešli na sektor br. 1, a 1. bataljon krenuo je u rekviziciju u Sentjurij.

Ovaj pokret izvršen je zbog pokreta većih neprijateljskih snaga prema sektoru br. 2.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je ostala na istim položajima.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Kozjanski odred

Uveče je odred prešao na nove položaje.
Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

27. V 1944.

XIV divizija

II SNOUB »Ljubo Serčer«. Brigada je prešla preko Mozirskih planina pored Rastoka na Sv. Primož.

XIII SNOB »Mirko Bračič«. Brigada je izvršila pokret na Golavabuku ka Pidgeru, gde je stigla u 21 čas.

VJ SNOUB »Slavko Slander«

2. i 3. bataljon ostali su na sektoru br. 1, zbog pokreta većih neprijateljskih snaga. 1. bataljon nalazio se na položaju Zaplanina — Kolovrat. Celog dana nalazio se u pripravnosti.

2. i 3. bataljon su još isto veče krenuli na sektor br. 3.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Tog dana u 4 časa ujutro izvršen je pokret i krenulo se u pravcu Klopnog vrha na Pohorju, preko Senjorevog doma na Pungart i odatle na Razboricu. Na mesto se stiglo posle podne u 17 časova.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni ali je na nekoliko mesta primećeno da su Nemci držali zasede po vrhovima Pohorja.

Istočnokoruški odred

2. bataljon držao je zasedu na vrhu Obira u Koruškoj. Čekao je neprijateljsku kolonu koja je dostavljala hranu uporištu na Obiru. U pola dvanaest časova stigla je neprijateljska kolona jačine 18 ljudi, koji su u pokretu držali 20 metara odstojanja. Naša zaseda udarila je po koloni. Borba je vođena pola sata a posle toga su borci 2. bataljona na juriš odbacili neprijatelja u dolinu. Neprijatelj se u panici razbežao.

U toj borbi poginulo je 8 neprijatelja, među kojima i komandant uporišta Obir.

Zaplenjeno je: 1 MG mitraljez sa 640 metaka
1 automat i 70 metaka
2 pištolja sa 30 metaka
6 »mauzer« pušaka sa 180 metaka
15 bombi i veća količina materijala.

Ubijene su 3 mazge i 1 policijski pas.

Kozjanski odred

Uveče je čitav odred krenuo u Jurklošter, gde je 1. bataljon izvršio diverzantsku akciju na opštinu Jurklošter, dok je 2. bataljon izvršio rekviziciju u trgovačkoj radnji.

Uporište je bilo okruženo i sve je izvedeno bez smetnji
U opštinskim prostorijama održali smo miting.

Zaplenjeno je sledeće:

34 kompletne vatrogasne uniforme
4 pisane mašine i
mnogo kancelarijskog materijala.

28. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se nafazila na sektoru Šmihel. Pre podne se ka našim položajima kretala jedna neprijateljska kolona jačine 150 ljudi iz Šoštanja prema Visočkom vrhu, a druga, jačine 120 ljudi, u pravcu Zavodnje — Kep Tolsti vrh — Bele Vode — Zaloka, s namerom da našoj brigadi zađe za leđa.⁴⁴ Treća kolona nastupala je iz Mozirja prema Smihelu u jačini 200 do 300 ljudi, a četvrta, jačine 80 ljudi, pravcem Mozirje — Zekovec — Radegunda. Većinom su bili vermani i policajci.

I bataljon zaposeo je položaje saverozapadno od Smihelske crkve, II bataljon položaje prema Gotešniku, dok je III bataljon imao zadatak da sa jednom četom zaposedne položaj severno od Lisjaka a sa jednom četom položaje na Visočkom vrhu. Ova četa je prilikom svog pokreta na Visočki vrh naišla na prvu neprijateljsku kolonu. Sa njom je vodila borbu od 13 do 15 časova. I bataljon i četa III bataljona su se severno od Lisjaka sukobili sa neprijateljskom kolonom od 150 ljudi i oterali je natrag prema Šoštanju. Pošto je prva kolona bila odbijena severno od Lesjaka, ostale kolone uopšte nisu stigle do naših položaja.

Neprijateljski gubici nisu nam poznati a mi smo imali 2 mrtva i jednog nestalog.

Prema dobijenim podacima neprijatelj je imao 28 mrtvih i 30 ranjenih.

U 18 časova, kad se brigada skoncentrisala, krenula je preko Ostrog vrha na Zaloku.

XIII SNOB »Mirko Bračič« ostala je na istim položajima. Mobilisan je 1 drug. Uveče, u 20 časova, brigada je krenula na izvršenje akcije, u napad na uporište Smartin kod Slovenj-Gradca.⁴⁵ Posada se nalazila u 2 snažno utvrđene zgrade. 1. četa 2. bataljona napala je restauraciju u kojoj se nalazilo 60 vermana, naoružanih automatskim oružjem i teškim bacačem. Ostale dve čete 2. bataljona blokirale su žandarmerijsku stanicu. Otvorile su žestoku vatru na streljačke puškarnice, na koju je nepri-

** Vidi dok. br. 200.

jatelj takođe snažno odgovarao. Pošto su zgrade bile suviše jako utvrđene i nalazile se na brisanom prostoru, a brigada je bila bez minerskog materijala, u svojim napadima nije uspela. 1. bataljon je sa dve čete držao zasedu na pruži prema Slovenj-Gradecu. Jedna četa otišla je u Turišku Vas da tamo likvidira uporište sa 12 Nemaca. Ovi su pre dolaska čete pobjegli iz uporišta, tako da su ga naši zaposeli bez borbe. Rekvirirano je 11 grla državne stoke.

Ujutro, u 3.30 časova, brigada se povukla na nove položaje.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Brigada se nalazila na istim položajima.

Uveče je 2. bataljon krenuo u akciju za nabavku kancelarijskog materijala u tvornici »Remec — Duplica«. Zaplenjene su samo 2 pisaće mašine a pored toga i tri konja.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Uveče je brigada krenula u Dovže da likvidira neprijateljsko uporište koje je imalo 28 neprijateljskih vojnika.⁴⁶ 1. bataljon, koji je imao zadatak da to izvrši, napadao je uporište i približio mu se. Stražar, koji je primetio naše borce, povukao se u zgradu uporišta. Za to vreme naši su okružili uporište i pozvali posadu da se preda. To je ova i učinila bez ikakve borbe.

Zarobljeno je 28 neprijatelja, koji su odvedeni u logor gde su preobučeni i onda pušteni.

Zaplenjeno je: 1 »zbrojovka« i 27 pušaka, 30 ručnih bombi, 860 metaka i mnogo vojne opreme i sprema. Uporište je zapaljeno. Istovremeno je u blizini Mislinje izvršena i ekonomska akcija.

2. bataljon, koji je vršio demonstrativan napad na uporište Mislinju, tom prilikom je zapalio matični ured.

Brigada je ostala na svojim položajima.

Kamniško-zasavski odred

Odred se nalazio na istim položajima.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

XIV divizija

29. V 1944.

I SNOUB »Tone Tomšič«. U 6 časova ujutro brigada je preko Stakana izvršila pokret na sektor Zavodnje. Brigada je zaposela položaje Ravne.

I bataljon je u 13 časova krenuo u rekviziciju u zamak Turn. Zaplenjeno je 9 svinja, 3 goveda i 2 konja. Pošto je neprijatelj primetio da se naši nalaze u zamku, iz Velenja je krenula nemačka patrola od 40 ljudi i naišla na našu zasedu. Za-

seda, koja je bila postavljena za obezbeđenje pravca **prema 1** Velenju, napala je neprijatelja koji je odmah pobjegao.

II bataljon i jedna četa III bataljona imali su zadatak da isprazne rudničku prodavnicu u Velenju. Ovo nije uspjelo jer se neprijatelj nalazio u bunkerima oko prodavnice. Vođena je polučasovna borba posle čega su se naši povukli.

Brigada je prešla na položaje Zgornje Završe.

XIII SNOB »Mirko Bračić« ostala je na istim položajima Mobilisan je jedan drug.

Uveče, u 9 časova, brigada je krenula na nove položaje.

VI SNOUB »Slavko Slander«

Ovoga dana brigada se koncentrisala na sektoru br. 3.«

Zbog koncentracije neprijateljskih snaga 1. bataljon morao se vratiti u sastav brigade.

Uveče je 3. bataljon pošao u rekviziciju tvornice makarona »Šmarca«. Zaplenjeno je: 41 vreća brašna, 30 vreća i 1 sanduk makarona, 1 pisaaća mašina i razni drugi materijal. U tvornici su uništene mašine. Prilikom transporta materijala bataljon je kod mosta u Duplici pri Kamniku primećen od neprijatelja. Zaseda se uplašila i pobjegla u Kamnik, odakle je iz minobacača tukla našu kolonu. I pored toga transport je u redu izvršen.

Iste noći jedna četa 1. bataljona minirala je 2 železna električna stuba, od kojih je jedan potpuno uništen a drugi oštećen.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je prešla na nove položaje na Golavabuki iznad Dovža.

Neprijateljevih pokreta nije bilo, sem što je naša zaseda otvorila vatru na patrolu neprijateljskih vermana, koja se kretala dohnom. Patrola se povukla.

Istočnokoruški odred

Stabna zaštita postavila je zasedu između Solčave i Luča. U tu zasedu upao je nemački žandarm koji je živ uhvaćen.

Zaplenjeno je: 1 pištolj sa municijom.

1 motocikl i
nešto spremne.

Kamniško-zasavski odred

Odred je ostao na svojim položajima.

U odred je stigla A. A. misija⁴⁸ od 6 članova.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

⁴⁷ Odnosi se na prostor koji se proteže istočno od Kamnika pa do puta Ljubljana — Celje.

⁴⁶ Odnosi se na anglo-američke oficire za vezu.

30. V 1944.

XIV divizija

I SNOUB »Tone Tomšič«. Brigada se nalazila na istim položajima, na sektoru Zgornje Završe.

XIII SNOB »Mirko Bračič«. Brigada je ostala na istim položajima. Brigada je postavila zasedu kod Dovža. U 16.30 časova iz Slovenj-Gradeca stigao je putnički automobil u kojem su se nalazila 4 neprijatelja. Trojica su ubijena a jedan zarobljen. Zaplenjena su 2 automata i dva pištolja.

Brigada je prešla na Pridgeru (Golavabuka).

VI SNOUB »Slavko Slander«

1. i 2. bataljon prešli su na položaje kod Tunjice, dok je 3. bataljon otišao na sektor 7, sa zadatkom izvođenja mobilizacije i vojnih akcija.

Uzput je 1. bataljon učinio propagandni marš sa muzikom i pevanjem kroz selo Smarca.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Na putu Blagovica — Trojane minirali smo i porušili dva električna stuba.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je ostala na svojim položajima a uveče je priređen miting u Zgornjim Dovžama.

Posle mitinga naši su pripucali po selu, kako bi time uznemirili neprijatelja u okolini i prinudili ga na pripravnost.

Koruška grupa odreda⁴⁹

Minerski vod Istočnokoruškog odreda posekao je 9 stubova dalekovoda Velenje — Žerjav. Žica je potpuno uništena i sasečena. Zbog toga rudnik u Žerjavu i tvornica u Guštanju nisu radili 60 sati.

Kamniško-zasavski odred

VI SNOUB poslala nam je 9 sumnjivih novomobilisanih. Uskoro nakon njihovog dolaska Nemci su nas tukli teškim bacačem i mitraljezom. Zbog toga smo izvršili pokret na nove položaje.

Gubitaka nismo imali.

Dezertirao nam je jedan od tih novomobilisanih.

<> **Koruška grupa odreda formirana je naredbom Glavnog štaba NOV i PO Slovenije od 26. aprila 1944 (vidi dok. br. 136).**

31. V 1944.

XIV divizija

XIII SNOB »Mirko Bračić« nalazila se na položajima kod Pridgera. U noći 31. V/1. VI jedan bataljon srušio je 150 metara železničke pruge. Sine su skinute, pragovi izvaljeni, presečene su telefonske žice i presečeno je nekoliko telefonskih stubova.

Stab XIV divizije nalazio se na Golavabuki kod Turičnika.

VI SNOUB »Slavko Slander« •

1. i 2. bataljon nalazili su se na istim položajima. Uveče su krenuli na rekviziciju i u zamku Križ kod Kamnika zaplenili 34 goveda, 5 konja, 2 svinje, 8 ovaca i 1.500 kg žita.

Posle izvršene rekvizicije oba bataljona prešla su na položaje kod Sv. Florijana iznad Stranja.

Ovih dana neprijatelj je zapalio 2 kuće na Goločaju.

U selu Cerklje smestilo se 80 belogradista, na čelu sa nekim PG kao komandantom.

XI SNOB »Miloš Zidanšek«

Brigada je ostala na svojim položajima.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Kamniško-zasavski odred

Mineri su zaplenili 1 kola hrane.

Pokreti neprijatelja nisu primećeni.

Kozjanski odred

1. i 2. bataljon su, pored rekvizicije, izveli i manju diverzantsku akciju na malu tvornicu koja je izrađivala specijalne četke za čišćenje topovskih cevi.⁵⁰ U tu svrhu je ovaj pogon zahtevaao od bliže okoline stalno dobavljanje drva iz privatnih šuma. Miniranjem je uništena velika mašina, koja se doslovce rasprsla.

⁵¹ Nastavak dnevnika biće objavljen u 14. knjizi.

**BATNI DNEVNIK TONETA VIDMARA OD 16. APRILA DO
31. MAJA 1944. GODINE¹**

o

16. Na istim mestima.
17. Uveče pokret II UB do Sv. Primoža. Dve čete sa por. Silnim¹ poslate po municiju u IV zonu.
18. Posle podne pokret II UB do Visočnika (Mrzli Vrh), XIII B kreće preko Mozirske planinske kuće na sektor Sentflorijan.
19. Ujutro II UB i mi (štab) nastavljamo pokret preko Mozirske planinske kuće na Sv. Radegundu.
20. Uveče pokret II UB u Zavodnje. XIII B polazi u akciju na prugu.
21. XIII B u 9 časova pre podne kod Paške Vasi zaustavlja putnički voz.⁴ Voz pali, zarobljava 10 Nemaca, zaplenjuje 4 puške i 30 odela. Priređuje miting (kome prisustvuje 600 ljudi). Voz potpuno uništen. Uveče brigada kreće preko Belih Voda, Zalesnika do Podpečovnika, gde stiže ujutro (22. IV) u 7 časova.
22. II UB između Topolšice i Šoštanja postavlja zasedu, napada automobil sa vojskom; ubijeno 14 Nemaca. XIII B pre podne u 9 časova uništava i pali putnički voz sa 20 vagona kod Paške Vasi,⁵ zaplenjuje veću količinu oružja, 30 odela i štofova, zarobljava 7 nemačkih vojnika koji su pošli na odsustvo. Uveče XIII B vrši pokret ka Pečovniku.
23. II UB i štab div. čine pokret na Jesenjaku, XIII B ostaje na Pečovniku.
24. Uveče pokret XIII B na Sentvid.
25. Ujutro kod tunela Huda Luknja XIII B napada voz, koji pali i pod punom parom otiskuje prema Velenju.⁶ Kod železničke stanice Pakava voz je iskočio i potpuno se slupao. II UB drži zasedu između Mislinje i Dovža.

¹ Original u Arhivu Muzeja narodnog oslobođenja u Mariboru.

⁸ Deo dnevnika za period do 16. aprila 1944. objavljen je u knjizi **gama 2-12.**

¹ **Jože Boldan**

⁴ **Vidi dok. br. 19 i 171.**

⁵ i "> **Vidi dok. br. 172.**

• **Vidi dok. br. 32, 58, 171 i 172.**

Nemci iz Mislinje posle podne napadaju XIII B kod Šentvida.⁷ Brigada je jurišem oterala Nemce **natrag u Mislinju**, ubila 9 Nemaca a mnogo ih je ranila. Plen: 2 »zbrojovke«, 6 pušaka i 9 sprema.

26. — Rano izjutra pokret II UB na P l e š i v e c. XIII B i štab div. na R a v n e. Uveče XIII B napada Šoštanj.⁸ Uspeva da prodre u varoš i Nemce protera u utvrđenje. Plen: mnogo sanitetskog materijala, 5 pušaka i 40 bombi. Pred zoru XIII B sa svoja tri ranjenika, među kojima se nalazi komandant I bat. Majetič,⁹ a koji je 29. IV umro, povlači se u R a v n e. II UB demonstrativno napada Velenje i ispražnjava dve trgovačke radnje.
27. — Na R a v n a m a. Uveče pokret XIII B na P e č o v n i k. II UB kod žel. stanice P a k a pali voz i otiskuje ga prema V e l e n j u. Voz je uništen.¹⁰
28. — Na P e č o v n i k u. II UB prelazi na J e s e n j a k. I UB prelazi u Z a v o d n j e.
29. — Pokret I UB na P l e š i v a c, XIII B. iznad P l e š i v e c a.
30. — XIII B uveče napada rudnik i električnu centralu V e l e n j e.¹¹ Plen: 1 top od 47 mm, 12 pušaka, 2 teška mitraljeza »fiat«, 1 puškomitraljez marke »breda«. Dva pripadnika Vermanšafta zarobljeni, ubijeno 10 i zaplenjeno dosta municije. I UB napada i blokira posadu u Velenju,¹² uništava 1 automobil, zaplenjuje 5 pušaka i nekoliko bombi. II UB napada Š o š t a n j, plena nije bilo. XIII B ruši 200 m pruge kod žel. stanice P a k a. Pred zoru se brigade povlače. I UB na Z g o r. Z a v r š e; II UB na R a v n e; XIII. B na J e s e n j a k.

Maj 1944.

1. — Na ranijim položajima, neprijatelj ne interveniše. Uveče pokret I UB na P e č o v n i k; II UB na Šentvid; XIII B na Razboru ka Sv. Danielu (k. 884).
- 9 — Na dotadašnjim položajima. Došao pukovnik Tomaž.¹⁵

⁷ Vidi dok. br. 35, 58 i 172.

⁸ Vidi dok. br. 35, 46, 58, 94 i 172.

• Lojze Majetič

⁹ Vidi dok. br. 59, 63, 71, 94, 117, 162 i 181.

¹⁵ Vidi dok. br. 63.

" Dušan Kveder

3. — Na ranijim položajima. Uveče pokret: I UB na Zavodnje; II UB ka Sv. Duhu; XIII B ka Godecu. Brigade kreću na određene sektore radi mobilizacije. Stab divizije ostaje na Razboru.
4. — 101 novomobilisani poslat za VII korpus.
5. — Na istim položajima.
6. — XIII B u Črni. Porušila 5 mostova, mobilisala 50 rudara. Nemci napali jednu četvu koja je izgubila 1 puškomitraljez.¹⁴ II UB prešla je ka Godecu.
7. — Uveče pokret II UB na Razbor; XIII B na Rdečnik.
8. — Na novim položajima. Za VII korpus poslato 70 novomobilisanih.
10. — Uveče pokret II UB i XIII B na Pohorje — Golava buka. I UB ostaje u Zavodnju.
11. — I UB između Mislinje i Velenja zapalila putnički voz.¹⁵ U podne pokret II UB na sektor Slovenj-Gradec — Dravograd. XIII B na sektor Ribnica. Pohorska brigada nam se privremeno priključila.
12. — XI B prešla je na sektor Sv. Anton na Pohorju; XIII B prema Sentlovrencu, sa zadatkom da mobilišu.
13. — XIII B napala Sentlovrenc i zaplenila 8 kola hrane i cigareta, izgubila 1 puškomitraljez.¹⁶ Dva borca ranjena, posadu nije uspela likvidirati. U jutro se povukla na Langersvald (Lavtrovo). II UB napala žel. stanicu Otiški Vrh kod Dravograda. Uništila 11 lokomotiva.¹⁷ Zapalila stanice Otiški Vrh i Šentjanž. Zaplenila 15 žel. uniformi.
14. — XIII B iznenađena i napadnuta u boravištu.¹⁸ Nemaca poginulo 21, naših 7 mrtvih, 2 ranjena, poginuo zam. politikomesara Gašo,¹⁹ izgubili veću količinu oružja i 2 puškomitraljeza. Povlačenje na Kraljevo.
15. — XI B između Vuhreda i Vuzenice napala voz, uništila lokomotivu i 6 vagona, 1 Nemač zarobljen.²⁰

¹⁴ Vidi dok. br. 94 i 162.

¹⁵ Vidi dok. br. 93 i 187.

¹⁸ i " Vidi dok. br. 162.

¹⁷ Vidi dok. br. 162 i 191.

¹⁹ Gavriilo Ilić

" Vidi dok. br. 162 i 191

16. — Ujutro pokret svih brigada preko Pohorja: II UB na Golavabuku, XIII i XI na Razboricu.
17. — Na istim položajima.
18. — Na Turčniku (kote 1123 i 1247).
19. — Ujutro u 9 časova pokret po padinama Pohorja u selo Skomarje. Na mesto stigli u 14 časova. Put Mislinja Slovenj-Gradec zaposednut zbog predviđene nemačke potere na Pohorju.
20. — U Skomarju II UB preuzela je sve novomobilisane, 150 i ima nameru da ih transportuje preko Kozjaka. Ostaje u Skomarju.
21. — Ujutro pokret XIII i XI B šumom do Hudog Vrh, uveče dalje u Kot. II UB ostaje iznad Skomarja.
22. — U Kotu. XI B napala i uništila 2 automobila kod Oplotnice.²¹ Plen: 3 puške, 2 pištolja, mnogo karata i nešto spreme. XIII B ima nameru da napadne 12 kamiona koji su jarkom stigli. Nemci se povlače u Oplotnicu i dalje u Konjice. Uveče XI B blokira uporište u Oplotnici i vrši rekviziciju trgovačke radnje. Zaplenila 3 kola i 1 autobus hrane te sve skupa odvezla na Osankrcu, gde je hrana uskladištena a autobus zapaljen.
23. — Jedan bataljon XI B drži zasedu iznad Oplotnice. Nemci prodiru iz Oplotnice i Slovenske Bistrice prema Kotu. XI i XIII B ih nakon krakate borbe teraju u panično bekstvo i razbijaju.²² U borbi je zaplenjeno: 2 »šarca«, 1 laki bacač, 50 mina, 5 pušaka, 2 poluautomata, 2 tromblona, oko 4.000 metaka i dosta spreme. Ubijeno je preko 30 Nemaca i 50 ranjeno naša 3 mrtva i 12 ranjenih. Posle borbe sve jedinice povukle su se natrag u Kot.
24. — Ujutro pokret iz Kota u Kurju Vas. Posle podne došla je u blizinu logora nemačka patrola od 10 žandarma. Civilni su napali komandira čete iz XIII B, koji je bio ranjen.
Jedan civil streljan.
25. — Ujutro pokret preko Klopnog vrha (kota 1335) na Kamenitec (1315), gde postavljamo logor. Nemci logoruju 10 minuta od nas.
26. — U logoru.
27. — Ujutro pokret XI i XIII B grebenom Pohorja i razmeštamo se: XI B u Razboricu; XIII B na Golava-

buku. Uz put na Planinki kuvali smo hranu. Na mesto stigli u sumrak.

28. — XI B uveče napala uporište Dovže.²³ Uporište se predalo bez borbe. Zarobljena 24 Nemca, zaplenjen 1 puško-mitraljez, 24 puške »mauzer« sa po 80 metaka, 30 bombi i čitava sprema. XIII B napala uporište Šmartno kod Slovenj-Gradca. Uporište jako utvrđeno i napad nije uspeo. Zaplenjeno 2.500 kg brašna i 14 grla goveđe stoke. Nakon akcije brigade se razmestile: XI B iznad Dovža kod Srčeka; XIII B i štab divizije kod Sv. Magdalene (719).
29. — Na dotadašnjim položajima. Jedna četa XIII B u zasedi kod Turške Vasi gde je razbila jedan putnički automobil. Poginuo nemački major a ppukovnik i kapetan zarobljeni. Zaplenjena 2 automata, 3 pištolja i ratni dokumenti.
30. — Na dotadašnjim položajima. Uveče pokret XIII B ka Pridgeru, XI B ka Brešaru. XI B poslala jedan bataljon na prugu kod Dovža, koji je porušio 400 m pruge.
31. — Patrola XI B oterala radnike i porušila opravljenu prugu. XIII B i štab div. pokret na Smiklavž.

²⁴